

Джовани Бокачо

Декамерон

Започва книгата, наименувана „Декамерон“ – наречена още „Принц Галеото“¹, която съдържа сто новели, разказани в течение на десет дни от седем дами и трима млади мъже.

1. Принц Галеото – герой на френски рицарски роман, сводник в любовната връзка между кралица Джиневра и рицаря Ланселот. В своята „Божествена комедия“ (Ад, песен V) Данте отбелязва, че прочитането на тази книга е станало причина за любовта между Франческа и Паоло и за тяхното грехопадение. Така постепенно името Галеото става синоним на сводник. Давайки това прозвище на „Декамерон“, съвременниците на Бокачо или по-точно онези, които не са могли да разберат дълбокото хуманистично и общочовешко значение на творбата, са искали да изтъкнат, че новелите на това произведение са повърхностни, несериозни и нарушаващи морала.

ВСТЪПЛЕНИЕ

Човешко е да изпитваш съчувствие към страдащите и макар това да е всекиму по силите, най-много трябва да го искаме от ония, които са се нуждаели от утеха и са я намирали у другите; и ако някой някога е изпитвал такава нужда и това му е носело отрада и удоволствие, то трябва да кажа, че аз съм един от тях. От ранни младини, та досега изгарях чрезмерно от възвишена и благородна любов, но ако почна да разказвам за нея, тя би могла да се стори по-издигната, отколкото бих заслужавал заради моето положение. Въпреки че хората, които знаеха за тази моя любов, ми се възхищаваха и ме насърчаваха, тя стана причина да изтърпя големи мъки, и то не поради коравосърдечieto на любимата жена, а поради пламенния порив на необузданото ми желание, което, като ми пречеше да се съдържам в границите, налагани от благоприличието, ме караше да се измъчвам още повече. Но докато се терзаех и страдах, приятните разговори и ободрителните слова на един приятел ми донасяха голяма утеха и аз съм твърдо убеден, че те са причина да не умра. И тъй като такава е волята на оня, който, бидейки сам вечен, е наложил неотменния закон всичко на този свят да бъде тленно, моята любов (най-пламенна от всички), която никакви сили – ни застрашаващата ме заради нея опасност, ни страхът от неизбежния срам, ни съветите, ни собствените ми кроежи – не успяха да сломят и разколебаят, с течение на времето от само себе си отслабна дотолкова, че сега изпитвам само онова удоволствие, присъщо на хората, избягващи да се впускат много дълбоко в гибелните вълни на любовта. Затова, докато преди тя ме гнетеше, сега, когато мъките са далеч от мен, от нея са останали само приятни спомени. Но краят на терзанията не е заличил от паметта ми добрините, оказани ми от ония благоразположени към мен люде, които страдаха заедно с мен; мисля, че само смъртта би могла да ги заличи. Според мен от всички добродетели най-голяма възхваля заслужава благодарността, а обратното на нея – порицание; затова, за да не кажат, че съм неблагодарен, сега, като се освободих от страданията си, реших – според скромните си сили в замяна на това, което съм получил – да поразтуша, ако не хората, които ми помогнаха (впрочем те може би не се нуждаят от такава неща, защото са разумни или просто щастливи), то поне ония, на които това е потребно. И въпреки че моята подкрепа, или по-точно казано – утеха, може да се види твърде недостатъчна, все пак ми се струва, че тя

би трябвало да бъде оказана там, където е най-необходима, било защото ще принесе по-голяма полза, било защото ще бъде най-добре оценена. А кой може да отрече, че подобна разтуха е необходима не толкова на мъжете, колкото на прелестните дами? От боязън и свян жените таят в нежните си сърца любовния пламък, а че той е по-силен от показваните чувства, най-добре се знае от ония, които са го изпитвали или го изпитват сега; при това те са зависими от желанията, прищевките и нарежданията на своите бащи, майки, братя и съпрузи; прекарват по-голяма част от времето си в тесния затворен кръг на своите покои и тъй като нямат почти никаква работа, волю-неволю се отдават на размисли, които не винаги са весели. И ако от време на време тези размисли им причиняват терзания, предизвикани от страстните им желания, те продължават да се измъчват дотогава, докато не ги налегнат нови размисли и прогонят предишните. Да не говорим за това, че жените изобщо са много по-слаби от мъжете. Както не е трудно да се установи, с влюбените мъже такива работи не се случват. Налегне ли ги тъга, обземат ли ги мрачни мисли, те имат хиляди начини да се разтушат и поразсеят. Стига да пожелаят, могат да отидат, където си искат, да чуят и видят много неща, да идат на лов за птици или зверове, да ловят риба, да яздят, да се заловят с игри или с някаква търговии; всяко едно от тези занимания може – напълно или отчасти – да разсее грижите им и да отклони поне за известно време тяхното внимание от тъжните размисли; а после, така или иначе, човек или се утешава, или почва да страда по-малко. Ето защо, подтикван от желанието да поправя поне отчасти несправедливостта на съдбата, която се скъпи да оказва подкрепа там, където най-много липсват сили – както виждаме, че става у слабите жени, – аз възнамерявам да помогна на влюбените дами и да ги поразвлека (защото на другите им стигат иглата, вретеното и хурката), като им предложи сто новели или басни, притчи или приказки – наричайте ги както искате, – разказани в продължение на десет дни от една почтена дружина от седем дами и трима млади мъже, събрали се по време на последната смъртоносна чума, както и няколко канциони², които споменатите дами са изпели за собствено удоволствие. В тези новели те ще намерят забавни или тъжни любовни истории и други необичайни случки, станали както в наши дни, така и в най-стари времена. Като ги четат, влюбените дами ще изпитат удоволствие от разказаните забавни истории и едновременно с това ще намерят и

2. *Канциона* – песен с любовно или морално-философско съдържание. В случая е употребена със значение на балада.

полезни съвети, защото ще научат какво трябва да се стремят да избягват и как изобщо да постъпват; убеден съм, че това не може да не ги поразтуши. И ако е рекъл Господ да стане именно така, то нека те благодарят на Амур, които, като ме освободи от своите окови, ми позволи да се погрижа за тяхното развлечение.

ДЕН ПЪРВИ

Започва първият ден на Декамерон. Авторът обяснява защо са се събрали и разговарят същите лица, които после, ръководени от Пампинеа, беседват по въпроса кому какво най-много се нрави.

Всеки път, о прелестни дами, щом поразмисля колко сте милостливи по природа, готов съм да призная, че този труд ще ни се стори тягостен и мъчителен, защото такова е записаното в началото му скръбно възпоминание за последната смъртоносна чума, оставила печални спомени у всекиго, който е видял или научил по друг път причинените от нея сълзи и загуби. Но аз не искам това да стане причина да се изплашите и да престанете да четете по-нататък, като си помислите, че четивото ще ви води само сред сълзи и степания. Това страшно начало ще бъде за вас същото, каквото е за странника стръмната непристъпна планина, зад която се простира дивна, прекрасна равнина; тя ще му се стори толкова по-омайна, колкото по-трудно му е било, докато се е катерел и спускал. Защото, както след безкрайната радост настъпва печал, така и радостта прогонва теглата и страданията. Краткотрайната печал (казвам краткотрайна, защото за нея са отделени малко слова) скоро ще бъде последвана от удоволствието и насладата, които ви обещах още от преди, но които може би никой не би и очаквал след подобно начало, освен ако не е предупреден. Искам да бъда откровен: ако можех да ви преведа към желаната от мен цел по друг път, а не по тази стръмна и трудна пътека, бих го сторил най-драговоолно; но тъй като без тези възпоминания не е възможно да се обяснят причините за събитията, за които ще прочетете по-нататък, аз се залавям за перото просто подтикван от необходимостта.

И тъй, казвам ви, че от времето на благодатното възплъщение на сина господен бяха изминали 1348 лета, когато в славния град Флоренция, най-великолепният от всички италиански градове, избухна смъртоносна чума, може би под влиянието на небесните светила, а може би и да беше изпратена върху нас, смъртните, от справедливия Божи гняв, за да ни накаже за греховете и да ни накара да се пооправим, тя започна няколко години по-рано в източните области и след като ги лиши от безброй люде, се местеше неспирно от едно място на друго и се разпростря чак на запад, сеешки след себе си смърт и печал. Против нея бяха безсилни и мъдростта, и предвидливостта човешка (градът бе изчистен от

нечистотиите от нарочно назначени за това люде, забранено бе да се докарват в града каквито и да било болни, дадени бяха много съвети за опазване на здравето), против нея се оказаха безсилни и смирените молитви на верующите, отправяни многократно към всевишния на молебени, процесии или по друг начин; и стана така, че към първите дни на пролетта на споменатата година чумата започна да проявява гибелното си действие по някакъв страшен и чуден начин.

Докато на изток, рукнеше ли някому кръв от носа, се смяташе явен белег за неминуема смърт, тук, в началото на болестта и у мъжете, и у жените по слабините или под мишниците излизаха някакви отоци: едни наедряваха колкото ябълка, други – колкото яйце, някои ставаха и по-големи, други – по-малки; простолудието ги наричаше „бубони“. Не след много смъртоносният оток почваше да се мести от споменатите части на тялото и да се появява безразборно ту тук, ту там, навсякъде. По-късно признакът на болестта се превръщаше в черни или синкави петна, които излизаха по ръцете и по бедрата, по цялото тяло; у някои петната бяха по-големи и по-нарядко, у други – по-дребни и по-нагъсто. И както отначало, че и по-сетне отокът бе сигурен белег за неизбежна смърт, за същото се смятаха и петната, щом се появяха у някого. Изглежда, че пред тези признаци бяха безсилни и не принасяха никаква полза ни съветите на лекаря, ни свойствата на някакъв лек; такава ли беше природата на болестта, невежеството на лекуващите ли (чието число бе набъбнало чрезмерно, защото освен учените лекари се появиха и мнозина жени и мъже, които нямаха понятие от медицина), та не можеха да се открият причините на болестта и да се вземат подходящи мерки, но така или иначе, малцина оздравяваха.

Почти всички умираха още на третия ден след появата на упоменатите признаци (кой по-рано, кой по-късно), повечето издъхваха, без да имат треска или нещо друго. Чумата се разпространяваше още по-бързо поради това, че от болните, които общуваха със здравите, тя се прехвърляше у последните така, както огънят лумва по всеки сух или мазен предмет, поставен близо до него. А още по-лошо бе, че заразата – а заедно с нея и причината за този мор – не прихващаше здравите само при разговор или общуване с болни; изглежда, че за да се зарази човек, достатъчно бе да докосне, макар и веднъж, дрехите или други вещи, които болният е пипал или употребявал.

Възможно е това, което ще ви кажа сега, да ви се стори чудно; ако аз, пък и мнозина други не го бяхме видели с очите си, трудно бих се осмелил да го повярвам, камо ли да го опиша, ако и да го бях чул от човек,

заслужаващ пълно доверие. Искам да кажа, че болестта беше толкова прилепчива, че се предаваше не само от човек на човек; често се случваше да бъдем свидетели на по-страшни неща: ако друго живо същество (непринадлежащо на човешкия род) се допреше до вещь на болен или умрял от тази болест, то не само се заразяваше, но и умираше за съвсем кратко време.

Както казах и по-горе, в това можах да се убедя с очите си, наблюдавайки веднъж следното: на улицата бяха захвърлени дрипите на някакъв клетник, умрял от тази болест; не щеше ли, до тях се приближиха две свини и, както им е обичаят, дълго ровиха със зурлите си из дрипите, после ги ухапаха, задърпаха ги насам-натам, а малко след това, като се позавъртяха, се проснаха мъртви върху злополучните дрехи, сякаш бяха погълнали отрова.

От подобни, а и от други, още по-страшни случки у хората, които оставаха живи, се породиха такива страхове и измислици, че почти всички постъпваха по един и същ жесток начин: почваха да странят от болните, да избягват да се докосват до тях и вещите им, защото вярваха, че така ще се опазят живи и здрави. Някои смятаха, че умереният живот и въздържанието от всякакви крайности ще им помогне много да се предпазят от тази напасть; и като се събираха на дружини, се уединяваха и затваряха в къщите, където нямаше болни и където смятаха, че ще им бъде най-добре. Хранеха се най-умерено с най-отбрани ястия, пиеха най-хубави вина, гледаха да не прекаляват в нищо, не позволяваха на никакви други хора да разговарят с тях, защото не искаха и да чуят никакви приказки за смърт и болести; и така прекарваха времето си сред музика и удоволствия, каквито сами можеха да си създадат. Други пък бяха на съвсем противоположно мнение: те твърдяха, че няма по-сигурен лек против тоя мор от това човек да пие без мяра, да не бяга от наслажденията, да скита, да пее и да се весели, да върши каквото може и каквото му душа иска, да се надсмива над всичко, което става около него. Каквото говореха, това и вършеха кой както може: скитаха денем и нощем от кръчма в кръчма, пиеха без мяра; най-често се събираха по чуждите къщи, стига да чуеха, че там ще намерят такива неща, които ще им се поправят и ще им доставят удоволствие. А това не беше никак трудно, защото всеки си мислеше, че дните му са преброени и никой не се грижеше ни за себе си, ни за имота си. Поради това повечето къщи бяха изоставени от стопаните си и бяха достъпни всекому; влезеше ли в такъв дом чужд човек, почваше да се разпорежда така, както би правил и самият стопанин. Но и тези люде, въпреки скотския си начин на

живот, се пазеха да не влизат в допир с болни.

По причина на злостастното и бедствено положение, в което бе изпаднал нашият град, както човешките, така и Божите закони бяха изгубили почти всякаква власт и никои не ги зачиташе. Тъй като техните блюстителите и изпълнители подобно на мнозина други бяха или умрели, или заболели, или пък бяха загубили толкова много стражи и служители, че не бяха в състояние да изпълняват задълженията си, всеки беше свободен да върши каквото си иска.

Мнозина други пък си бяха избрали някакъв среден начин на живот между споменатите два. Без да се въздържат в яденето, както първите, но и без да пият без мяра и да се отдават на наслаждения, като другите, те водеха умерен живот и задоволяваха всичките си потребности. Не се уединяваха, а се разхождаха кой с цвете, кой с ухаещи треви, кой с други благоуханни подправки в ръка и често ги поднасяха до носа си, убедени, че това е най-добрият начин да ся поосвежат главата, защото въздухът бе наситен със смрад и зловония на трупове, болни и лекарства. Някои пък бяха на друго мнение: те твърдяха, че най-сигурният лек срещу заразите е човек да бяга от тях; това бе твърде нечовечно от тяхна страна, но кой знае, може би беше най-сигурно. Като разсъждаваха така и не се грижеха за друго освен за себе си, мнозина мъже и жени напускаха града, изоставяйки на произвола на съдбата и дом, и имот, и роднини, и близки; те търсеха убежище в своите или чужди имения, като че ли Гневът Божи, пратил чумата за наказание на хорските грехове, нямаше да ги настигне, където и да се приютеха, а щеше да се стовари само върху ония, дето бяха останали сред градските стени. Но те си бяха внушили, че там никой няма да остане жив, че на всички е ударил последният час. Не всички от тези люде, които разсъждаваха толкова различно, умираха, но и малцина се спасяваха.

Болестта поваляше мнозина – когото където свари; людете лягаха болни и гаснеха, изоставени почти от всички, защото, докато бяха здрави, те даваха същия пример на другите. Да не говорим за това, че гражданите се отбягваха, че съседите почти не се грижеха един за друг, че роднините се навестяваха съвсем нарядко, за да не кажем никак, или се виждаха отдалеч.

Сполетялата ни беда бе вселила такъв страх в сърцата на мъжете и жените, че брат брата изоставяше, чичото – племенника, сестрата – братя, а често и жената – мъжа си; случваше се, макар и да изглежда невъроттно, че бащи и майки отбягваха да навестяват и наглеждат болните си чеда, като да им бяха чужди. По тази причина заболелите мъже й

жени – а те бяха безчет – не можеха да се осланят на друго освен на милосърдието на приятелите си, които не бяха много, или на алчността на слугите, примамвани с чрезмерно високи заплати. Но и слуги трудно се намираха, пък и повечето от тях бяха хора груби и непривикнали на такъв род служба: поднасяха на болните каквото им поискат или ги наглеждаха, докато умрат – друго не умееха; все пак често се случваше, докато се грижат за болните, заедно с печалбата да изгубят и живота си.

Тъй като болните биваха изоставяни от съседи, близки и приятели, а нямаше и достатъчно слуги, установи се нечуван дотогава обичай: заболеше ли някоя жена, тя не се стесняваше – колкото красива и знатна да беше и щом болестта го налагаше – да прибегне до услугите на някой мъж, без да гледа дали е млад или стар, и да се разголва пред него без свян, както би сторила пред жена. Може би поради това ония, които оздравяваха, после не бяха вече така целомъдрени. Отидоха си и мнозина, които може би щяха да оцелеят, ако им бе оказана помощ. Поради всичко това – липсата на достатъчно грижи за болните и силата на заразата – денем и нощем в града измираще толкоз народ, че беше страшно да се чуе, камо ли да се види. И сякаш по необходимост у живите граждани почнаха да се вкореняват нрави, различни от предишните.

По-рано имаше обичай, който се среща все още и днес, в дома на покойника да се съберат жените – роднини и съседки, и да го оплакват заедно с най-близките му жени, докато пред къщата се струпваха мъжете – роднини, съседи и много други граждани. Идваха и свещеници – според положението на покойника, а равните нему понасяха тялото му в тържествено шествие със свещи и молитви до църквата, избрана от него още приживе.

Когато чумата взе да се разразява все по-силно, тези обичаи бяха занемарени изцяло или в по-голямата си част, а вместо тях се установиха други. Стана така, че хората не само умираха, без да са заобиколени от много жени, ами мнозина се преселваха във вечността без нито един свидетел; малцина бяха и ония, които в последния си час получаваха утеха от жалостивия плач и горчивите сълзи на близките си. Напротив: вместо това кълтеше смях, чуваха се шеги и цареше веселие; жените и те – уж заради собственото си здраве – бяха усвоили този обичай, заглушавайки у себе си свойственото им чувство на състрадание. Малцина бяха тия, чиито тленни останки биваха съпровождани до църквата от повече от десетина или дванадесет техни съседи, и то не почтени, уважавани граждани, а нещо като обикновени гробари от простолюдието, които се наричаха „бекини“ и услугите им се заплащаха; те бързаха да

грабнат ковчега и да го отнесат не в избраната още приживе от покойника църква, а обикновено в най-близката. Отпреде им крачеха четирима или шестима духовници – понякога носеха малко свещи, понякога нищо – и без да си дават труд да четат дълги и тържествени молитви, с помощта на споменатите гробари спускаха трупа в първия свободен гроб, който се изпречеше пред тях. Простолоудието, а може би и по-голямата част от средното съсловие, имаше още по-печална съдба: най-често надеждата, че ще оцелее, или нищетата го караше да остане по домовете си, в своите квартали. Тия люде заболяваха ежедневно с хиляди и почти всички си отиваха мърщина, без да има кой да ги наглежда или да им помага.

Мнозина свършваха през деня или през нощта на улицата, други пък умираха у дома си, но съседите им узнаваха за това едва по вонята на техните разлагащи се трупове. Навсякъде гъмжеше от умирающи люде. Техните съседи, подтиквани както от страха да не се заразят от разлагащите се трупове, така и от състрадание към покойниците, в повечето случаи постъпваха по един и същ начин. Било сами, било с помощта на носачи (когато можеха да ги намерят) изнасяха труповете и ги оставяха пред портите; всеки, който минеше оттам, особено сутрин, можеше да види безчет мъртъвци, наредени по този начин. После се разпореждаха да докарат ковчези, а когато нямаше, слагаха труповете направо на дъски. Често в един ковчег наблъскваха по два или три трупа. Имаше и безброй случаи, когато в един ковчег лежаша съпруг и съпруга, баща и син, брат с братята си; неведнъж се случваше, ако двама свещеници вървяха с кръстове пред някой ковчег, след тях да се наредят още три или четири ковчега, носени от гробари; свещениците мислеха, че ще погребват само един човек, а се налагаше да опеят шестима или осмина, та понякога и повече.

На всичко отгоре покойниците не биваха почитани ни с плач, ни със свещи, нито пък биваха съпровождани от някого: дотам бяха стигнали работите, че на мъртвите обръщаха толкова внимание, колкото сега на една коза. Стана повече от очевидно, че ако при обичайния ход на нещата дори мъдрите люде не се научават да понасят търпеливо дребните и не така чести нещастия, то големите бедствия, карат дори простите хора да бъдат разсъдливи и равнодушни към смъртта. И тъй като осветената земя не би стигнала за всички умрели, особено ако по стария обичай се даваше отделно място на всички мъртъвци, които биваха откарвани ежедневно и ежечасно в църквите, то в гробищата край църквите – и без това препълнени докрай – изкопаваха огромни ями и в тях

нареждаха стотици трупове; слагаха ги на редове както се товарят стоки в корабите, после хвърляха отгоре малко пръст – и така, докато стигнат горния край на ямата.

За да не описвам по-нататък с такива подробност бедствията, които сполетяха нашия град, ще кажа, че ако за него бяха настанали трудни времена, то те не пощадиха и околностите му. Там, като оставим настрана замъците – а всеки замък е малък град, – в разпръснатите села, пък и на полето, злочестите бедни селяни и техните семейства умираха и денем, и нощем по пътищата, на нивите, в къщите си не като хора, а като животни: без помощта на лекар, без никой да ги наглежда. Поради това и те като гражданите се разпуснаха, престанаха да се грижат за имуществото си и за работата си; нещо повече: не само не залягаха да осигурят бъдещите плодове от добитъка, земята и собствения си труд, а гледаха как най-бързо да изядат каквото имат, сякаш всяко утро щеше да донесе и края на дните им. Воловете, магаретата, овцете, козите, свинете, кокошките, та дори и кучетата – най-верните другари на човека – бяха прогонени от стопанствата и бродеха на воля из полето, където нивите стояха неожънати, а зърното – неприбрано. Сякаш станали разумни същества, много животни, след като през деня се наядоха до насита, вечер се прибираха сами без подканата на пастиря.

Но нека напуснем околностите и се завърнем отново в града. Какво друго бихме могли да кажем освен това, че поради жестокостта на небето, а отчасти може би и поради хорското коравосърдечие, от март до юли (било поради силата на чумната зараза, било защото страхът, вселил се у здравите, им пречеше да се грижат както трябва за болните и да задоволяват нуждите им) сред стените на град Флоренция измряха, както се твърди, над сто хиляди души. А до тази смъртоносна напаст навярно никой не е и предполагал, че в града има толкова много люде. Колко огромни дворци, какви прекрасни къщи и знатни домове, някога гъмжащи от челяд, от синьори и дами, сега бяха опустели до последния слуга! Какви известни родове, какви несметни наследства, какви големи богатства останаха без наследници! И колко славни мъже, колко красиви жени, колко прекрасни младежи, които не друг, а самият Гален³, Хипократ⁴ или Ескулап⁵ би определил за напълно здрави, сутрин се хранеха със своите близки, другари и приятели, а на следния ден вечеряха с предците си на оня свят!

3. *Гален* – един от най-известните лекари в Римската империя.

4. *Хипократ* – най-изтъкнатият лекар на древна Гърция.

5. *Ескулап* – латинското название на гръцкия бог Асклепий – бог на медицината.

Мъчително е за мен да се спирам повече на тези беди; затова в разказа си ще пропусна всичко, каквото мога, и ще кажа, че по времето, когато нашият град бе почти опустял поради гореизложените причини, случило се (както узнах после от доверено лице) един ден, във вторник сутринта, в божия храм „Санта Мария Новела“, когато там нямало почти никон, след службата да се срещнат седем млади дами; както бе прието тогава, те били облечени в траурни дрехи и всички били свързани помежду си било по роднинство, било по дружба, било по съседство. Никоя нямала повече от двадесет и осем години, никоя не била по-млада от осемнадесет; всичките били от знатен род, всичките – хубавици, умни, благонравни и почтени. Бих могъл да назова истинските им имена, ако нямах причина да ги премълча. А тази причина е следната: не бих желал в бъдеще никоя от тях да бъде посрамена заради онова, което те ще разкажат или чуят по-нататък, защото днес мярката за удоволствието е много по-ограничена от времето, когато по гореизложените причини същата тази мярка бе много по-широка не само за техните години, но и за хора, в много по-зряла възраст. Не бих искал също така да дам повод на завистниците – винаги готови да ухапят хората с примерен живот – да хвърлят петно върху честта на тези дами със своите недостойни брътвежи. Все пак, за да не ги бъркаме по-нататък, когато те ще почнат да разказват, възнамерявам да ги нарека с имена, които изцяло или поне отчасти се покриват с техните качества.

И така, първата – и най-възрастната – ще наречем Пампинеа⁶, втората – Фиамета, третата – Филомена, четвъртата – Емилия; след това петата ще назовем Лаурета, шестата – Неифила, а последната – и то не без основание – Елиса. След като се срещнали в църквата съвсем случайно, а не нарочно, те се отделили в един кът, насядали почти в кръг, и като престанали да шепнат „Отче наш“, въздишайки, започнали да разговарят за това, което ставаше из града. По едно време замълчали и

6. Пампинеа, Фиамета, Филомена, Емилия, Лаурета, Неифила, Елиса – това са имената на седемте дами от „Декамерон“. Имената са измислени от автора въз основа на спомени от личния му живот и па един особен символизъм с твърде неясна понякога етимология. Пампинеа значи „буйна, жизнена“; Фиамета е дъщерята на неаполитанския крал Робер д'Анжу, Мария д'Акуино, първата голяма любов на Бокачо; Филомена според някои означава „певицата“, според други – „любвеобилната“; Емилия значи „ласкателката“. Лаурета пък е опърничавата Дафнис, която Аполон превърнал в лавър. Според коментаторите на Бокачо Неифила означава „любвеобилното момиче“, а Елиса – „изоставената“. Панфило, Филострато и Дионео са имената на тримата младежи. Панфило би трябвало да означава „целият изтъкан от любов“, Филострато – „сломеният от любов“, а Дионео – „сластолюбивият“.

Пампинеа след малко каза:

– Мили мои дами, навярно неведнъж сте чували – както и аз, разбира се, – че който се ползува от правата си по позволен начин, никому не нанася вреда. Всеки, който се е родил на този свят, има естественото право да поддържа, да пази и защитава, доколкото е възможно, своя живот; това понякога е ставало причина хората да убиват други невинни хора, за да запазят собствения си живот. Щом такова нещо се допуска от законите, които се грижат за добруването на всички смъртни, то колко повече трябва да бъде позволено нам – пък и на всеки човек – да вземем всички възможни мерки, за да запазим живота си, без, разбира се, да вредим на другите. Като си припомня как прекарахме тази заран, пък и предишните дни, като си припомня за какво и как разговаряхме, идвам до убеждението – и вие сигурно ще се съгласите с мен, – че всяка от нас се бои за живота си; но не това ме учудва, а друго: че въпреки машата женска чувствителност никоя от нас не търси лек срещу това, от което с основание се страхуваме.

Струва ми се, че живеем тук само защото искаме или трябва да бъдем свидетелки колко мъртъвци докарват в гробището; или да чуем дали монасите (а и от тях почти никой не е оцелял) пеят молитвите си в уречените часове; или да напомниме всекиму с нашето облекло колко и какви беди са ни сполетели. Излезем ли оттук, виждаме как пренасят покойници или болни, или пък срещаме разни хора, в миналото осъдени от властите и обществените закони на изгнание, Сега да се показват най-нахално из града, напук на законните разпоредби, защото знаят, че пазителите на закона са или починали, или болни; сблъскваме се и с оная измет на нашия град – гробарите, които живеят от нашата смърт и са плъзнали навред да умножават мъките ни, като ни укоряват с дръзки си и безсрамни песни заради сполетялото ни бедствие.

Навсякъде чуваме все едно и също: еди-кой си умрели, еди-кой си на смъртно легло; и където и да идем, бихме слушали само плач и вопли, стига да е останал някой да оплаква мъртвите. А приберем ли се къщи – аз не знам дали и с вас става така, както с мен: но като не намеря никого другого от нашето голямо семейство освен слугинята, аз се разтрепервам и усещам, че косите ми настръхват; където и да вляза, където и да се спра из къщи, пред мен изникват сенките на умрелите; те се явяват отпреде ми не такива, каквито ги помня, и ме плашат с ужасните си образи, които са приели кой знае откъде. Затова навсякъде се чувствавам зле – и тук, и у дома, и навън; а освен това, както изглежда, други като нас, които да са заможни и да има къде да се приютят, не са

останали в града. Неведнъж чух и видях, че людете (ако все още са останали), стига да поискат, вършат какво ли не и денем, и нощем, сами или с други, без да гледат дали това е прилично, или не; важното е да им доставя повече удоволствие.

Така постъпват не само миряните, но и ония, дето са се затворили в манастирите. Те си внушават, че и на тях подобава и е позволено каквото и на другите, нарушават дадения обет, отдават се на плътски удоволствия, надявайки се, че така ще избягнат смъртта, станали са разпуснати и безнравствени. Щом е така – а то е съвсем очевидно, – какво търсим тук? Какво чакаме? Какво си въобразяваме? Защо, за разлика от нашите съграждани, сме така безучастни и равнодушни към собственото си здраве? Нима се смятаме за по-малко ценни? Или пък сме убедени, че животът е привързан към тялото ни с по-яки вериги, отколкото у другите, и затова няма смисъл да се пазим от нещата, които биха могли да ни навредят?

Ако наистина мислим така, ние се заблуждаваме, ние се самозалъгваме; що за безразсъдство! Че наистина е така, ще се убедим, речем ли да си припомним само колко и какви младежи и жени покоси досега тази жестока болест. И за да не станем жертва – поради небрежност или малодушие – на онова, което, стига да искаме, бихме могли да избегнем по един или друг начин, аз мисля (не знам дали ще се съгласите с мен), че най-добре ще бъде, ако направим следното: да се махнем от този град, както са постъпили преди нас и продължават да постъпват мнозина.

Пазейки се като от смъртта от непристойните примери на другите, да отидем в някое от нашите имения (каквито всяка от нас притежава в доста голям брой) и там, без да прекрочваме нито с една наша постъпка границите на благоразумието, да се забавляваме и веселим както можем. Там се чува песента на птиците, зеленееят се хълмове и долини, житата из полето се люлеят като безбрежно море, навсякъде е пълно с какви ли не дървета, а небето изглежда много по-просторно и макар да продължава да ни се гневи, то няма да ни лиши от вечната си красота: всичкото това е много по-приятно за гледане от опустелите стени на нашия град.

Там и въздухът е много по-свеж, има и по-голямо изобилие на всичко необходимо за живот в тия времена, и неприятностите са по-малко. Вярно е, че и там селяните измират, както тук гражданите, но това няма да е така угнетяващо, защото къщите и хората са много по-нарядко, отколкото в града. От друга страна, ако не се лъжа, никоя от нас няма да остави тук някого; напротив – наистина можем да кажем, че

изоставените сме ние, защото нашите близки, които измряха или избягаха, за да се спасят от смъртта, ни оставиха самотни сред бедствието, сякаш сме им чужди. Затова, ако изпълним това намерение, никой в нищо няма да може да ни упрекне; не постъпим ли така, възможно е да ни споделят и мъки, ч неприятности, а може би и смъртта.

И тъй, ако желаете, смятам, че най-добре ще сторим да извикаме нашите прислужници и им наредим да приготвят необходимото и да ни последват, а ние ще си прекарваме дните днес тук, утре там и ще се веселим и развличаме както позволява времето; така ще живеем, докато видим какъв край е отредило небето за тези неща, стига, разбира се, смъртта да не ни сполети преждевременно. Помнете, че нам повече приляга да си отидем оттук с чест, отколкото – като множество други жени – да останем тук и да живеем в безчестие.

Като изслушали Пампинеа, другите дами не само одобрили нейния съвет, а пожелали и да го последват и започнали да разговарят помежду си какво трябва да сторят, сякаш щели да тръгнат на път още щом излязат от църквата. Но Филомена, която била най-разсъдлива, рекла:

– Уважаеми дами, предложението на Пампинеа е много хубаво; ала все пак не бива да избързваме, както, изглежда, искате да направите. Не забравяйте, че всички ние сме жени, но никоя от нас не е чак толкова млада, че да не знае доколко жените могат да бъдат разумни и колко умеят да се справят сами без покровителството на мъжете. Ние сме непостоянни, вироглави, подозрителни, малодушни и боязливи; и аз много се страхувам, че ако не вземем със себе си и други, по-опитни люде, нашата дружина ще се разпадне по-скоро и много по-недостойно за нас, отколкото би трябвало. Затова, по-добре е да вземем мерки още в началото.

Тогава Елиса добавила:

– Истина е, че мъжете са разумът на жените; без тяхното ръководство нашите начинания много рядко стигат до добър край. Но как да намерим мъже? Всички знаем, че повечето наши близки са измрели, а останалите живи са се разбягали кой тук, кой там (не ги знаем къде), за да се спасят от същото, от което и ние искаме да се спасим. А да викаме чужди мъже, няма да е прилично. Затова, ако наистина милеем за здравето си, трябва така да си подредим работите, че където и да отидем за почивка и развлечение, да си нямаме неприятности и да няма за какво да се срамуваме.

Докато дамите разговаряли така помежду си, в църквата влезли трима млади мъже; най-младият от тях бил не по-малко от двадесет и

пет годишен. Страшните бедствия, загубата на близки и приятели и страхът за собствения им живот не били успели да потушат, нито дори да охладят у тях любовния плам. Единият се казвал Панфило, вторият – Филострато, третият – Дионео. И тримата били любезни и благовъзпитани люде и сред всеобщата бъркотия търсели като най-висша утеха да зърнат своите дами, а те и трите по една случайност се оказали измежду споменатите седем; останалите пък били техни роднини. Мъжете съзрели дамите не преди да ги забележат и те, защото Пампинеа се усмихнала и казала:

– Ето че съдбата подкрепя нашите начинания, като ни изпраща тези добродетелни и почтени млади люде, които драговолно ще ни бъдат и ръководители, и слуги, ако ние не откажем да ги приемем на тази длъжност.

А Неифила, чието лице порумяняло от свян, защото била любима на одного от младежите, добавила:

– За бога, Пампинеа, какво говориш! Аз знам много добре, че за всеки от тях могат да се кажат само хубави неща; смятам, че те са способни на далеч по-възвишени дела и мисля, че тяхното присъствие би било чест и удоволствие за много по-красиви и по-достойно от нас жени. Но тъй като е известно, че те са влюбени в някои от нас, то аз се опасявам да не би, ако ги вземем със себе си, да дадем повод за злословни и сквернодумство без наша или тяхна вина.

Тогавя Филомена рекла:

– Та какво от това? Нека аз да живея честно и да нямам угризения на съвестта, пък другите да си приказват каквото щат: Бог и истината ще ме защитят. А ако младежите са съгласни да тръгнат с пас, то, както спомена и Пампинеа, бихме могли да кажем, че съдбата наистина подкрепя нашето пътуване.

Щом чули това, другите дами се поуспокоили и решили единогласно да повикат младежите, да ги известят за намеренията си и да ги помолят да ги придружат по време на пътешествието. И без да губи повече време в излишни приказки, Пампинеа, която се родеела с одного от тях, станала и се запътила към младежите, които били застанали встрани и наблюдавали дамите. След като ги поздравила весело и обяснила какво възнамеряват да предприемат, тя ги помолила от името на всички да се съгласят да ги съпровождат – разбира се, с най-чисти и братски намерения.

Отначало младежите помислили, че Пампинеа се подиграва с тях, но като се убедили, че тя говори сериозно, приели с радост да тръгнат с

дамите. И без да губят повече време, преди да се разделят, всички се споразумели кой какво да вземе за това пътешествие. След като се разпоредили да бъде приготвено каквото трябва и да бъде изпратено там, където възнамерявали да отидат, на следната утрин, сиреч в сряда призори, дамите, придружени от няколко прислужнички, и тримата младежи с трима слуги тръгнали на път.

Не извървели и две мили и стигнали мястото, където решили първоначално да отседнат. То било разположено на малък хълм, доста отдалечен от околните пътища, осеян със зелени храсти и най-различни дървета, представляващи наистина приятна гледка. На хълма се издигал красив дворец с голям и хубав вътрешен двор, с лоджии, зали и стаи, коя от коя по-изящни и украсени с приятни за окото картини. Наоколо се редували полянки и прелестни градини, кладенци със студена вода и изби с най-скъпи вина – по-подходящи за хора, обичащи да пият, отколкото за такива почтени и трезви дами.

Като пристигнала, за голямо свое удоволствие дружината заварила двореца почистен и пометен, стаите били застлани с рогозки, леглата оправени и навсякъде било пълно с цветя, каквито можело да се намерят за сезона. След като насядали да си починат, Дионео, който изпъквал сред всички с веселия си нрав и остроумие, казал:

– Почитаеми дами, ние дойдохме тук водени по-скоро от вашия разум, отколкото от нашата находчивост; аз не знам какво мислите да правите със собствените си грижи, но що се отнася до моите, знайте, че ги оставих при градските порти, когато преди малко излязох оттам заедно с вас. Затова или бъдете готови да се веселите, да се смеете и да пеете заедно с мен – разбира се, доколкото подобава на вашето достойнство, – или ме пуснете да се върна при моите грижи в сполетения от бедата град.

Пампинеа отвърнала весело, сякаш и тя като него била решила да прогони собствените си грижи:

– Точно така, Дионео! Чудесно! Ще живеем весело, нали затова решихме да избягаме от скърбите. Но тъй като всичко, що се върши без мярка, е краткотрайно, то аз, която започнах разговора, станал причина да се събере тази приятна дружина, искам нашето веселие да трае дълго време; затова мисля, че трябва да се съгласим някой от нас да ни ръководи; ние трябва да го зачитаме и да го слушаме, а той ще има единствена грижа: как най-добре да се развличаме. А за да може всеки от нас да изпита както бремето на грижите, така и удоволствието на почитта и за да не стане така, че (след като други са вкусили и от едното, и

от другото) някой, без да е изпитал ни бремето, ни почитта, почне да завижда, то аз предлагам и грижите, и честта да бъдат възлагани поред всекиму измежду нас. И нека първият да бъде избран от всички нас, а следващите да бъдат определяни поред всеки ден, когато наближи часът за вечерня, от тогава или тая от нас, които същия ден са ни ръководили. И нека, докато бъде на тази длъжност, всеки има пълната власт да се разпорежда и да определя къде и как да прекарваме Бремето си.

Тия думи се поправили много на всички и те единогласно избрали Пампинеа за кралица през първия ден; Филомена, която била чувала, че лавровите клонки са символ на голяма чест и увенчаният с тях заслужава голяма почит, изтичала до едно лаврово дърво, откъснала няколко клонки, свила венец и го положила на главата на Пампинеа. Оттогава, докато останали заедно, този венец се превърнал за всекики в символ на кралската власт, на старшинството.

Като я избрали за кралица, Пампинеа помолила всички да замълчат, наредила да извикат слугите на тримата млади мъже и четирите прислужнички на дамите и заговорила в настъпилата тишина:

– Тъй като на мен се падна първа да ви дам пример как нашата дружина може да преуспява в ред и веселие, без да има за какво да се срамуваме, и да съществува, докато ни е угодно, то аз назначавам за мой сенешал⁷ Пармено, слугата на Дионео, като му възлагам да се грижи за цялата дружина и за трапезата. Нека Сириско, слугата на Панфило, бъде наш ковчежник и отговаря за разходите, като изпълнява нарежданията на Пармено. Тиндаро, слугата на Филострато, да остане при господаря си; той ще прислужва нему и на другите двама младежи, когато другарите му са заети с изпълнение на задълженията си и няма да могат да се грижат за своите господари. Моята прислужница Мизия и прислужницата на Филомена, Личиска, ще бъдат постоянно в кухнята и ще се грижат най-старателно да приготвят ястията, които им заръчва Пармено. Заповядвам Кимера и Стратилия – слугини на Лаурета и Фиамета, да подреждат покоите на дамите и да се грижат за поддържане на чистотата там, където ще се събираме. И от всекики, който държи да се радва на нашето благоволение, ние искаме най-настойтелно: където и да отиде, откъдето и да се върне, каквото и да е чул или видял, да ни носи само приятни и весели вестии.

И след като дала набързо разпорежданията си, които били посрещнати от всички със задоволство, Пампинеа се изправила и казала с

7. Сенешал – главен управител или иконом на дворец.

усмивка на уста:

– Тук е пълно с градини, полянки и много други приятни кътчета; нека всеки отиде да се разхожда където си иска. Но удари ли третият час⁸, всички да се съберем отново тук, за да се нахраним, докато е още прохладно.

С тези слова новата кралица разпуснала веселата дружина и младежите и прелестните дами тръгнали да се разхождат из градината, като разговаряли за най-приятни неща, виели венци от разни клонки и пеели любовни песни. Така прекарвали времето си до определения от кралицата час, после се върнали и се убедили, че Пармено е почнал да изпълнява най-съвестно новите си задължения; още щом влезли в залата на приземния етаж, те видели, че масите са постлани с белоснежни покривки, че чашите блестят като сребро⁹ и всичко е осеяно с цветове от жълтуга. По волята на кралицата донесли вода за измиване на ръцете, после всички насядали по местата си, определени им от Пармено. Поднесли им най-вкусни блюда и най-тънки вина и без да губят време, тримата слуги прислужвали на трапезата. И тъй като всичко вървяло както трябва, всички били в отлично настроение и се хранили сред шеги и веселие. Като раздигнали масите, кралицата заповядала да донесат музикалните инструменти, понеже и дамите, и младежите знаели да танцуват карола¹⁰, а някои от тях умеели и да свирят и пеят; по нареждане на кралицата Дионео взел лютнята¹¹, а Фиамета – една виола.

Двамата засвирили прекрасен танц, кралицата отпратила прислугата да обядва, а тя се заловила в кръг с другите дами и двамата младежи и се понесла с бавна стъпка. Щом свършил танцът, почнали да пеят весели, приятни песни. Забавлявали се така, докато кралицата решила, че е време за почивка и разпуснала дружината. Тримата млади мъже се отправили към покоите си, които били отделени от тези на дамите; те намерили леглата си приготвени и навред имало много цветя, както в залата. Същото сторили и дамите, които се съблекли и легнали да спят.

Малко след като ударил деветият час, кралицата станала и накарала

8. *Третият час...* – около 9 часа сутринта. Осем от двайсет и четирите часа на денонощието по времето на Бокачо са се наричали канонически. Това са били часовете, през които духовниците е трябвало да четат своите молитви. Така например утринният час се равнява на 3 часа сутринта, първият час – на 6 часа сутринта, третият – на 9 часа, шестият – на 12 часа, деветият – на 15 часа и т.н.

9. „... като от сребро...“ – в Средните векове са употребявали калаени чаши. Авторът иска да подчертае, че са били толкова добре излъскани, че са лъщели като сребро.

10. *Карола* – старинен танц, който се играел в кръг.

11. *Лютня* – старинен струнен инструмент.

да събудят дамите и младежите, твърдейки, че е вредно да се спи много денем. Всички се запътили към една поляна с буйна зелена трева, където не прониквал ни един слънчев лъч. Духал лек ветрец.

По волята на кралицата всички насядали на тревата в кръг, а тя им рекла:

– Както виждате, слънцето е все още високо, пък и много е горещо; чува се само песента на шурците по маслиновите дръвчета. Безсмислено би било да отиваме някъде другаде. Тук е прохладно и приятно, имаме и шах, и дама, всеки може да се забавлява така, както му е приятно. Но ако искате да знаете моето мнение, ние бихме могли да прекарваме най-душните часове на деня не в такива игри, по време на които настроението на едни неизбежно се разваля, пък други не изпитват кой знае какво удоволствие само да гледат, а в разказване; разказаното от един човек може да достави развлечение на цялата дружина. Докато всеки от вас разкаже по някоя новела, слънцето, току-виж, почнало да клони към залик, горещината ще намалее и ние ще можем да отидем където си искаме и да прекараме приятно. Ако сте съгласни с моето предложение, а аз съм готова да следвам вашите желания – добре, ако ли не, всеки е свободен до часа за вечерня да прави каквото той иска.

И дамите, и мъжете одобрили нейното предложение. Тогава кралицата каза:

– Щом е така, нека през първия ден всеки от вас размишлява свободно по въпросите, които той смята за най-уместни.

После се обърнала към Панфило, който седял от дясната ѝ страна, и го подканила любезно да сложи началото с една своя новела. Щом чул заръката, Панфило почнал да разказва сред всеобщо внимание.

НОВЕЛА I

Сер Чепарело измамва с лъжлива изповед един благочестив монах и умира; голям негодник приживе, след смъртта си той бива признат за светия и наречен Сан Чапелето.

– Редно е, мили дами, с каквото и да се залови човек, да го начене в светото и чудодейно име на оногова, който е сътворил всичко на този свят; затова и аз – нали на мене се падна пръв да разказвам – бих искал да започна с едно от чудодейните му дела, та, след като изслушаме този разказ, вярата ни в него да укрепне още повече и стане непоклатима, а

ние да славим името му во веки веков.

Известно е, че всичко светско и земно е смъртно и преходно, изпълнено и обградено със скръб, печал и мъка, изложено на безброй опасности, които ние – дето живеем на този свят и сме част от него – не бихме могли нито да избегнем, нито да се защитим срещу тях, ако благодатната Божия Милост не ни вдъхва сили и разум за това. Но ние не бива да мислим, че тази милост ни е дадена заради някакви наши заслуги; дължим и на неговото милосърдие и на молитвите на ония, които като нас са били смъртни, но приживе са следвали заветите му и сега са като него вечни и блажени. И ние се обръщаме към тях като към застъпници, познаващи от опит нашите слабости, с молба за всичко, от което се нуждаем, може би защото не се осмеляваме да възнесем молитвите си към един такъв съдник, какъвто е той. Ние трябва да бъдем още по-признателни за милосърдието му към нас, защото, тъй като е невъзможно окото на обикновения смъртен да проникне в тайните на Божите помисли, често се случва да бъдем въведени в заблуждение от невярно мнение и да си изберем за застъпник някой, низвергнат от него във вечно изгнание. Но въпреки това той, от когото нищо не остава скрито, обръща по-голямо внимание на чистосърдечието на молящия се, отколкото на неговото невежество, или пък на това, че оня, чрез когото го молят, е изгнен от самия него; и той се вслушва в молитвите ни така, сякаш оня, посредством когото искат милостта му, продължава да се ползува от неговото благоволение. Всичко това ще проличи съвсем ясно в новелата, която искам да ви разкажа; като казвам „ясно“, имам предвид човешкия разум, а не Божията проницателност.

Казват, че след като едрият и богат търговец от Франция Мушато Францези станал рицар и трябвало да дойде в Тоскана заедно с Карло Безземни¹², брат на краля на Франция, който бил поканен от папа Бонифаций, той – както често се случва с търговците – установил, че работите му и тук, и там са толкова объркани, че няма да може да ги оправи нито лесно, нито скоро; затова решил да ги повери на няколко души. Всичко успял да нареди, само за едно се колебаел: кому да възложи да събере парите, които му дължали неколцина бургундци. Колебаел се, защото бургундците се славят като люде свадливи и непочтени, които не държат на дадената дума, а той не можел да се сети за някой толкова коварен човек, комуто хем да може да се довери, хем да го противопостави на коварството на бургундците.

12. *Карло Безземни* – Шарл дьо Валоа, брат на френския крал Филип IV (1285–1314).

Дълго си блъскал главата, докато най-сетне си спомнил за някой си сер Чепарело от Прато, който често му гостувал в Париж. Той бил дребен на ръст, обличал се спретнато и чистичко, и тъй като французите не знаели какво значи Чепарело, мислели си, че означава същото, каквото е на техния език – венче; затова го нарекли не Чапело, а Чапелето, понеже, както споменах, той бил дребен на ръст. Именно поради това всички го знаели като Чапелето и малцина го познавали като Чепарело. А сега чуйте какъв живот водел тоя Чапелето: той бил нотариус и смятал за най-голям позор да кажат, че някой от написаните от него актове (въпреки че не били чак толкова много) не е фалшив. Той бил готов да съставя такива актове, колкото му поискат, дори фалшивите актове пишел даром и с по-голяма охота, отколкото истинските срещу възнаграждение. Лъжесвидетелствувал с най-голямо удоволствие пред съда и когато го молели за това, и когато не го молели; по онова време във Франция вярвали извънредно много на дадената клетва, а на Чапелето нищо не му струвало да положи лъжлива клетва.

Така той печелел дело след дело, без да му мигне окото, всеки път, когато го призовавали да се закълне и да говори истината. За него било и удоволствие, и усърдно занимание да сее раздори и вражди, да предизвиква скандали между роднини и приятели, изобщо между хората; и колкото повече пакости правел, толкова повече се радвал. Викали ли го да участва в някое убийство, или в каквото и да е нечисто дело, никога не отказвал; напротив, приемал на драго сърце и често, и при това с желание ранявал или убивал собственоръчно хора.

Той хулел безогледно Бога и светиите за най-дребното нещо, защото бил много избухлив. Не ходел никога на църква, кощунствувал с най-неприлични думи срещу нейните тайнства, като че ли нищо не представляват; в замяна на това пък обичал да посещава кръчмите и всички други съмнителни места. Обичал жените толкова, колкото кучето обича тоягата; затова пък обратният порок му доставял по-голямо удоволствие, отколкото на който и да е друг развратник. Бил готов да мами или граби със същата чиста съвест, с каквата един благочестив човек е готов да помогне на ближния си; бил голям пияница и ужасен лакомник – до толкова, че понякога му ставало зле; а освен това бил известен и като мошеник и нечестен играч на зарове.

По защо да хабя повече думи? По-лош човек от него може би не се е раждал на този свят. Дълго време положението и влиянието на месер Мушато прикривали неговите злодеяния, поради което и отделните люде, които той често обиждал, и съдиите, които продължавал да

оскърбява, му прощавали. Когато месер Мушато си спомнил за сер Чапелело, чийто живот познавал много добре, решил, че му трябва точно такъв човек, за да се справи с коварството на бургундците.

И като наредил да го повикат, казал му: „Сер Чапелето, както ти е известно, аз се каня да си замина окончателно оттук, а между другото имам да уреждам сметки с ония измамници, бургундците, и не мога да намеря по-подходящ човек от тебе, комуто да поръчам да събере каквото ми дължат. И без това сега нищо не вършиш, а ако се заемеш с тая работа, аз ти обещавам да се застъпя за теб пред съда и да ти дам различна част от парите, които успееш да събереш.“

Сер Чапелето наистина бил без работа, пък и не бил кой знае колко заможен; като разбрал, че човекът, който го крепил и приютявал толкова време, ще замине, Чапелето се съгласил, без да се колебае. Може би е бил подтикнат и от нуждата, но, така или иначе, казал, че ще се земе на драго сърце с тази работа. Двамата се срещнали отново, сер Чапелето получил пълномощното и препоръчителните кралски писма и когато месер Мушато заминал, Чапелето отишъл в Бургундия, където почти никой не го познавал. Тук, противно на нрава си, той тръгнал да събира дълговете търпеливо и вършел кротко онова, за което дошъл, сякаш бил решил да се ядосва най-накрая. Чапелето намерил подслон при двама братя флорентинци, които се занимавали с лихварство и го приели заради месер Мушато.

Но се случило така, че докато се занимавал със своите работи, Чапелето се разболял. Братята побързали да повикат лекари и прислужници, които да се грижат за него; с една дума, сторили всичко, за да оздравее по-скоро; но нищо не помогнало, защото според лекарите положението на сер Чапелето, който бил вече на години, пък и живял доста безпътно, се влошавало от ден на ден; изобщо болестта му била смъртоносна.

Двамата братя се разтревожили и един ден повели следния разговор близо до стаята, където лежал болният сер Чапелето: „Какво да правим с този човек? – питали се те. – Заради него изпаднахме в много трудно положение; неразумно е да го изгоним от къщи, както е болен, ще ни упрекнат. Нали хората видяха как го приехме по-рано, как го гледаме, и лекари викахме; какво ще кажат, ако го изгоним сега, когато е на смъртно легло и не е в състояние дори да ни обиди с нещо? А, от друга страна, той е такъв негодник, че няма да пожелае да се изповяда и да приеме светите тайнства; умре ли пък, без да се изповяда, никоя църква няма да се съгласи да приеме тялото му и ще трябва да го захвърлят като куче в

някой ров. Рече ли да се изповяда, чака го същата участ, защото той има толкова много, и такива страшни грехове, че никой монах или свещеник няма да се реши да му ги опрости; не му ли опростят греховете, пак ще свърши в някой ров. А ако се случи това, жителите на този град, които без друго не ни обичат и ни хулят по цял ден заради занаята ни, защото го смятат за непочтен, и не бяха имали нищо против да ни ограбят и само това чакат, веднага ще се опълчат срещу нас и ще се развикат: «Няма да ги търпим повече тия кучета ломбардци, та тях и църквата отказва да ги приеме!» Ще се втурнат в къщите ни, ще ограбят всичко, а може и нас да пречукат. С една дума – умре ли тоя, тежко ни и горко!»

Както вече споменах, сер Чапелето лежал близо до мястото, където двамата братя разговаряли, и чул всичко благодарение на изострения слух, който болните често придобиват. Той накарал да извикат братята и им рекъл: „Не искам да ви създавам тревоги, още по-малко искам да пострадате заради мен. Чух какво си приказвате. Напълно съм убеден, че ще стане точно така, както казахте, ако, разбира се, нещата се развият както предполагате. Но ние ще постъпим иначе. През целия си живот толкова съм хулил бога, че ако и сега, преди смъртта си, го охуля още веднъж, голяма работа! Грях повече, грях по-малко, все едно! Вие гледайте да намерите някой благочестив, свят монах – ама най-праведния (ако изобщо има такъв), – доведете го при мен и ме оставете аз да се разправам; така ще уредя и вашите, и моите работи, че ще останете доволни.“

Двамата братя, макар че не се надявали кой знае колко, все пак отишли до един манастир и попитали за някой свят, мъдър отец, за да приеме изповедта на един ломбардец, който лежал болен у дома им. Посочили им един стар, благочестив и мъдър монах; той знаел на пръсти светото писание и бил много почтен човек, когото всички граждани уважавали дълбоко.

Братята го повели със себе си; като влязъл в стаята, дето лежал сер Чапелето, монахът се приближил до него и почнал да го утешава с благи думи, а после го запитал кога се е изповядвал за последен път. Сер Чапелето, който никога не бил се изповядвал, отвърнал: „Отче, имам обичай да се изповядвам поне веднъж седмично, без да се смятат неделите, когато се изповядвам повече от един път; но да си кажа право, откакто се разболях – а оттогава минаха осем дни, – изобщо не съм се изповядвал, толкова ми е зле.“ Тогава монахът рекъл: „Добре си постъпвал, си не мой, прави така и занаят; ясно е, че щом се явяваш толкова често на изповед, няма какво толкоз да те питам и да искам да чуя от тебе.“

Но сер Чапелето възразил: „Не говорете така, отче свети! Колчем съм отивал на изповед, винаги съм гледал да се покая за всичките си грехове, за които си спомням, още откак съм се родил, та до деня на изповедта; затова ви моля, отче свети, да ме разпитвате подробно за всичко, сякаш никога не съм се изповядвал. Не ме щадете, че съм болен: предпочитам да причиня болка на плътта си, вместо да я пожая и да тласна към гибел душата си, която моят спасител е изкупил с драгоценната си кръв.“ Тия слова се понравили твърде много на светия отец, който ги изгълкувал като признак на благочестие, похвалил усърдието на сер Чапелето и го запитал не е ли съгрешавал някога, прелюбодействайки с някоя жена. Сер Чапелето въздъхнал и рекъл: „Срам ме е да ви кажа истината, отче, защото се страхувам да не съгреша в пустословие.“

Но отецът го подканил: „Говори смело, синко, защото никой още не е съгрешил, като е казвал истината било на изповед, било на друго място.“ Тогава сер Чапелето рекъл: „Щом твърдите, че е така, ще ви кажа: аз съм така девствен, както съм излязъл от утробата на майка си.“ Монахът възкликнал: „Бог да те благослови! Много добре си направил! Постъпвайки така, ти си заслужил много повече, защото, стига да беше поискал, можел си да вършиш обратното с много по-голяма свобода, отколкото нас и всички останали, които са обвързани с някакъв обет.“ После го запитал предизвиквал ли е Божия Гняв с греха на чревоугодieto.

Сер Чапелето въздъхнал дълбоко и отвърнал: да, и при това твърде често. Подобно на всички благочестиви люде и той спазвал определените през годината пости, а освен това прекарвал на хляб и вода най-малко три дни от седмицата; но все пак – особено при умора след продължителни молитви или когато отивал на поклонение – случвало му се да пие вода със същата наслада и жадност, с която пияниците се наливат с вино; пък и често му се приисквало да си похапне от ония салати, дето ги берат жените, когато излизат на полето; понякога и яденето му се струвало по-вкусно, отколкото би трябвало, а това не е хубаво за люде като него, дето постят от благочестие. Но монахът възразил: „Синко мой, та такива грехове са си в реда на нещата, те са съвсем леки и аз не бих искал да тежат на съвестта ти повече, отколкото се полага. Всекиму, колкото и да е праведен, може да се случи, след като е погладувал, да поиска да си похапне, а след като се е поизморил, и да си пийне.“

„Ах, отче – възкликнал сер Чапелето, – не ме утешавайте с такива приказки! И вие, и аз знаем много добре, че всичко, що се върши в Името Божие, трябва да се върши с благоговение и с чиста съвест; който

постъпва иначе, грях върши!“ Монахът се трогнал и казал: „Много се радвам, че мислиш така, харесва ми чистата ти и честна съвест. Но я ми кажи: не си ли съгрешавал в сребролюбие, не си ли пожелавал повече, отколкото би следвало, не си ли задържал у себе си, каквото не е трябвало да държиш?“

Сер Чапелето отговорил: „Отче, не бих искал да съдите за мен по това, че се намирам в дома на тия лихвари; та аз нямам нищо общо с тях, дойдох само да ги вразумя, да ги накарам да се опомнят, да се откажат от мръсния си занаят; мисля, че щях да успея, ако Бог не ми бе пратил това наказание. Знайте, че от баща си аз наследих значително състояние, по-голямата част от което след смъртта му раздадох за прослава на Името Господне; а после, за да мога да преживявам и да помагам на бедните во Христе, почнах да се занимавам с търговийка, та да припечелвам по нещичко; каквото изкарвах, винаги съм го делил с бедните хорица: половината оставях за себе си, другата половина раздавах на тях. Господ, моят създател, така ми помогна, че работите ми вървяха от добре по-добре.“

Монахът казал: „Добре си постъпвал, но я ми кажи, обземал ли те е често гняв?“ Сер Чапелето отвърнал: „Уви, що се отнася до това, трябва да си призная, че се случваше, и то твърде често. Но как да се въздържи човек, като гледа, че людете всеки ден вършат какви ли не безобразия, не спазват Божиите Заповеди и не се плашат от Божия Съд? Като гледах младите как тичат по съблазните, как се заклеват и после пристъпват дадената клетва, как скитат по кръчмите, не ходят на църква и вървят по светския път, а не по пътя господен, по няколко пъти на ден ми минаваше през ума, че е по-добре да умра, отколкото да живея.“ Тогава монахът рекъл: „Сине мой, това е свят гняв и аз няма да ти налагам епитимия¹³. Но я ми кажи: подбуждал ли те е твоят гняв да извършиш убийство или да нанесеш някому оскъряние или обида?“ Сер Чапелето възразил: „Как може, отче, божи служител като вас да говори такива работи! Та няма мислите, че ако само си бях наумил да сторя поне едно от нещата, които споменахте, Бог щеше да ми помага толкова много? Така постъпват само разбойниците и злодеите, а аз, колчем съм срещал такива люде, винаги съм им казвал: «Върви си, и дано Бог ти покаже истинския път!»“

Тогава монахът запитал: „Я ми кажи, сине мой, и нека Бог те благослови, лъжесвидетелствувал ли си против някого, злословил ли си,

13. *Епитимия* – наказание, наложено от духовна власт.

присвоявал ли си чуждо против волята на неговия собственик?“ Чапелето отвърнал: „Да, отче, злословил съм против ближния си: имах един съсед, който по цял ден биеше жена си, та веднъж казах лоши неща за него пред роднините на жена му; да знаете колко ми беше дожاليا за тая нещастница! Един Бог знае как тоя грубиянин я съсипваше от бой, като се напиеше!“ Монахът продължил: „Добре, ти ми каза, че си бил търговец; случвало ли ти се е да излъжеш никого, както правят търговците?“ Чапелето отвърнал: „Да, месер, само че не знам кого съм измамил; някой ми донесе пари за сукното, което му бях продал, и аз ги сложих в чекмеджето, без да ги броя. След около месец, като се сетих, намерих четири гроша повече, отколкото се полагаше; и понеже не срещнах отново този човек, когото чаках цяла година, за да му ги върна, раздадох ги в Името Божие.“ Монахът махнал с ръка: „Дребна работа, добре си постъпил.“

И светият човек продължил да го разпитва, а Чапелето му отвърщал все по тоя начин.

Когато монахът се канел вече да му опрости греховете, Чапелето се обадил: „Месер, аз имам още един грях, за който нищо не съм ви казал.“ Монахът запитал какъв е, а Чапелето продължил: „Веднъж накарах слугата си да помете къщата в събота, след деветия час, и не зачетох неделата, както се полага.“ Монахът възкликнал: „О, това е дребна работа, сине мой!“ Чапелето възразил: „Не, не казвайте, че е дребна работа; та неделата заслужава особена почит, нали в тоя ден е възкръснал Спасителят.“ Тогава монахът го запитал: „Друго правил ли си?“ Чапелето отвърнал: „Да, месер! Веднъж, докато се усетя какво правя, се изплюх в храма господен!“ Монахът се усмихнал и рекъл: „Сине мой, не се безпокой за това; та ние, църковните служители, плюем там по цял ден.“ Чапелето се възмутил: „Много лошо правите! Не трябва да има по-чисто място от светия храм, та нали там се принася жертва Богу!“

После му разправил за множество такива свои грехове, а накрая почнал да въздиша и се разридал; той умеел да върши това, когато поиска. Светият монах се учудил: „Какво ти е, сине мой?“ Сер Чапелето отвърнал: „Горко ми, месер! Остана ми един грях, за който никога не съм се изповядвал, толкова ме е срам да го кажа; и колчем си спомня за него, все плача, както сам виждате, защото си мисля, че Бог никога няма да се смили над мен заради този грях.“ Тогава светият отец възкликнал: „Какво говориш, сине мой? Та ако всички грехове, що людете са сторили, и тия, дето ще бъдат извършени, дордето свят светува, се стоварят само върху един човек и този човек почне да се разкайва и самоизмъчва,

както правиш ти, Бог би му простил всичко, защото Божията доброта и милосърдие са безконечни.“

Сер Чапелето обаче продължил да риде и промълвил през сълзи: „Уви, отче! Твърде голям е моят грях и аз почти не вярвам, че Бог ще ми прости, ако вие не се застъпите за мен с вашите молитви.“ Монахът отвърнал: „Каж ми и не се тревожи, обещавам ти да се моля Богу за тебе!“ Но сер Чапелето все плачел и плачел и нищо не казал, а монахът продължавал да го утешава. Накрая, след като поизмъчил здравата монаха, сер Чапелето престанал да риде, въздъхнал тежко и казал: „Добре, отче! Щом обещавате да се молите за мен, ще ви кажа: знайте, че като бях малък, веднъж напсувах майка си!“ И като казал това, отново се разридал силно.

„Та това ли, сине мой, наричаш ужасен грях? – рекъл монахът. – Людете по цял ден хулят господ-бога, а той толкова великодушно им прощава богохулството, стига да се разкаят, че на тебе ли няма да ти прости! Не плачи, успокой се! Убеден съм, че дори ти да беше от ония, дето са го разпнали на кръста, той пак би ти простил, ако се покаеш така, както правиш сега пред мен.“ Сер Чапелето измънкал: „Уви, отче! Какво говорите! Милата ми майчица ме е носила в утробата си цели девет месеца денем и нощем, държала ме е на ръце безброй пъти, а аз взех, че я нагрубих! Лошо, много лошо сторих, отче, ужасен грях е това, и ако вие не се помолите Богу заради мене, той никога няма да ми прости!“

Когато монахът разбрал, че сер Чапелето няма какво повече да му каже, опростил греховете му и го благословил, защото го сметнал за праведен човек; той вярвал, че всичко, което чул от Чапелето, е чиста истина. Пък и кой ли не би повярвал на човек, който говори такива неща на смъртния си одър? „Сер Чапелето – рекъл монахът, – с Божия помощ вие скоро ще бъдете напълно здрав; но ако се случи Бог да повика при себе си благословената ви и пречистена душа, ще пожелаете ли тялото ви да бъде погребано в нашия манастир?“ Сер Чапелето отвърнал: „Да, месер! Не бих искал това да стане другаде, тъй като вие обещахте да се молите за мен! Пък и винаги съм бил особено предан на вашия орден. Затова ви моля, щом се върнете, да наредите да приема истинното тяло Христово – същото, което всяка сутрин освещавате в олтара; макар и да съм недостоеен за светото причастие, все пак, с ваше разрешение, бих искал да го приема, а след това да бъда и помазан. Така поне ще умра като истински християнин, след като цял живот живях като грешник.“ Светият човек се зарадвал, похвалил сер Чапелето и заявил, че ще се

разпореди веднага за каквото трябва. Така и сторил.

Понеже се страхували, че сер Чапелето може да ги измами, двамата братя се били притаили зад дъсчената преграда, която отделяла стаята му, и чували всичко, каквото сер Чапелето разправял на монаха; слушали те неговата изповед, едва се сдържали да не прихнат от смях и си мислели: „Ама че човек! Ни старост, ни болест, ни страхът от близката смърт и от Божия съд, пред който скоро ще се изправи – нищо не можа да го отбие от грешния му път и от желанието му да умре такъв, какъвто си бе цял живот.“ Но като чули, че монахът обещал да го погребат в църквата, престанали да се тревожат какво ще стане по-нататък.

Скоро след това сер Чапелето приел последното причастие, а когато се почувствувал още по-зле, бил и помазан; кончината му настъпила малко след часа за вечерня, същия ден, в който се изповядал. Двамата братя, след като приготвили всичко за едно достойно погребение за сметка на покойника, пратили да извикат монасите – както бил обичаят – за нощното бдение и за погребението на другия ден; с една реч, направили всичко, каквото трябва. Щом узнал за кончината на сер Чапелето, светият отец, който го изповядал, отишъл при абата¹⁴ на манастира, ударил камбаната, за да събере монасите, и им разказал какъв благочестив човек – като се съди по неговата изповед – бил Чапелето; монахът изразил надежда, че заради него Господ Бог ще направи безброй чудеса и почнал да убеждава монасите да приемат тялото с подобавачи за случая почести и благоговение. Абатът и монасите му повярвали и се съгласили; привечер те отишли там, където лежало тялото на сер Чапелето, отслужили голяма и тържествена заупокойна молитва, а на сутринта, с епитрахили и бели туники, с требници и кръстове, пеейки молитви, отишли да вземат ковчега и го отнесли тържествено и с почести в манастирската църква, съпроводени от мъже и жени – от почти цялото население на града.

След като поставили тялото в църквата, светият отец, който изповядал сер Чапелето, се възкачил на амвона и занареждал цяла проповед за какви ли не чудеса за живота и постите на сер Чапелето, за неговата девственост, невинност и святост; между другото разказал как сер Чапелето, заливайки се в сълзи, му признал най-големия си грях и как той едва успял да го убеди, че Господ ще му прости. После се обърнал към онези, които го слушали, и им казал с укор: „А вие, прокълнатите от всевишния, хулите Бога и Божията Майка и цялото райско съзвездие за най-

14. *Абат* – игумен на католически манастир или свещеник от по-висок ранг.

дребното нещо!“ И продължил да говори надълго и нашироко за неговата кротост и чистота.

Станало така, че с тия си слова, на които хората от града и околността повярвали сляпо, той успял да им втълпи такива благоговейни помисли, че като свършила службата, всички се втурнали презглава да целуват ръцете и краката на покойника; настанала страшна бъркотия, почнали да късат дрехите му и всеки, който успявал да грабне и най-малкото късче, се смятал за щастлив човек. Наложило се да оставят тялото така през целия ден, та да могат всички да дойдат да го видят. А когато се спуснала нощта, положили го с благоговение в един параклис в мраморна гробница; на следния ден започнали да прииждат хора на поклонение, да палят снети, да дават оброк и да окачва восъчни фигурки. Мълвата за неговата святост и за оказваната му почит растяла от ден на ден, докато най-накрая почти нямало човек, който, щом изпадне в неволя, да не се обърне към него вместо към друг светия. Нарекли го и още го наричат Сан Чапелето и казват, че заради него Бог извършил какви ли не чудеса и продължава да оказва милост на всички, които се обръщат с благоговение към него.

Така живял и умрял сер Чепарело от Прато, и – както чухте – станал и светия. Аз не отричам, че наистина е възможно той да е станал блажен с Божието благоволение, защото, макар и животът, му да бил престъпен и порочен, може би в последния си час така се е покаял, че Господ се е смилил над него и го е приел в царството небесно. Но тъй като това за нас е забулено в тайна, то аз, съдейки по видимото, ви казвам, че нему по би подходило да бъде осъден на вечни мъки в лапите на дявола, отколкото да иде в рая. Ако ли пък наистина е станало така, то в това ние можем да съзрем великата милост, която ни оказва всевишният: като не държи сметка за нашето заблуждение, а за чистотата на вярата ни, макар и да избираме за посредник към милосърдието му човек, който е негов враг (когото ние смятаме за приятел), Бог ни дарява е милостта си, сякаш сме избрали за посредник един наистина свят човек.

А за да може милостта му да запази веселата ни дружина жива и здрава при сполетелите ни бедствия, нека възхвалим този, в чието име сме се събрали, нека му отдадем дължимата почит и му доверим нуждите си с непоклатимата вяра, че той ще ни чуе!

И Панфило замълчал.

НОВЕЛА II

Придумал от Джаното ди Чивини, евреинът Авраам отива в римския двор и като вижда покварата ма църковните служители, връща се в Париж и става християнин.

Докато Панфило разказвал, дамите от време на време прихвали да се смеят, а после похвалили новелата. Те го изслушали внимателно, а като свършил, кралицата – следвайки установения вече ред за развлечение – подканила Неифила, която седяла до Панфило, да разкаже друга новела. Неифила – тя била колкото благоденна, толкова и красива – отвърнала весело, че ще стори това на драго сърце и почнала така:

– С разказа си Панфило ни показва, че Бог ни дарява със своето милосърдие въпреки нашите грешки, когато те се дължат на независещи от нас причини. Аз пък с моя разказ искам да ви покажа как Божието милосърдие, понасяйки търпеливо недостатъците на ония, които, вместо да засвидетелствуват с думи и дела, че наистина го заслужават, вършат обратното, ни доказва своята непогрешима истинност, за да можем ние с още по-голяма твърдост да следваме онова, в което вярваме.

Чувала съм, любезни дами, да казват, че някога в Париж живял един богат търговец, много добър човек, на име Джаното ди Чивини, който въртял оживена търговия с платове; той имал голямо приятелство с някакъв много богат евреин на име Авраам, също търговец и много честен и пряк човек. И понеже знаел неговата честност и откровеност, Джаното почнал да се измъчва, загдето душата на този толкова добродетелен, мъдър и добър човек щяла да бъде осъдена на вечни мъки, защото той не принадлежал на вярата Христова. Затова Джаното почнал да го увещава най-приятелски да се отрече от заблудите на юдейската вяра и да се обърне към истинската, християнската, която, както самият Авраам би могъл да се увери, бидейки свята и съвършена, непрекъснато преуспява и укрепва, докато, на против – а в това той също можел да се увери, – неговата вяра запада все повече и е осъдена да изчезне.

Евреинът отвърщал, че не познава по-свята и по-права вяра от юдейската, че той се е родил с тази вяра, с нея има намерение да живее и умре и нищо не е в състояние да го накара да се отрече. Но Джаното не се отчаял и след известно време почнал отново да увещава Авраама, доказвайки му убедително, както само търговците умеят, защо нашата вяра е по-добра от юдейската; и въпреки че евреинът познавал много

издълбоко юдейските закони, кой знае защо – дали заради голямото си приятелство с Джаното, или защото така му действували думите, които светият дух вложил в устата на този обикновен човек, – почнал да харесва все повече доводите на Джаното, макар и да продължавал да държи на своето и да не се отказва от вярата си.

Колкото повече упорствувал, толкова повече и Джаното се старал да го убеди; накрая, сломен от неговата настойчивост, евреинът рекъл: „Добре де, Джаното, ти искаш да стана християнин. Съгласен съм, само че най-напред искам да отида до Рим, та да видя оногова, за когото ти казваш, че бил наместник на Бога на земята; да видя нравите му, да видя как живее той, а така също и неговите братя – кардиналите. И ако животът им е такъв, че заедно с твоите слова ме убеди в преимуществото на твоята вяра над моята – както ти се опита – да ми докажеш, – то аз ще сторя каквото ти обещах; ако ли не, ще си остана евреин.“

Като чул това, Джаното се натъжил много и си рекъл: „Уви! Трудът ми ще отиде напразно, а аз си мислех обратното: бях си въобразил, че съм успял да го придумам. Рече ли да отиде в римския двор, щом види порочния и нечестив живот на божиите служители, той не само няма да пожелае от евреин да стане християнин, ами и да беше се покръстил, сигурно щеше да се възвърне пак към юдейската вяра.“ После се обърна към Авраама и казал: „Защо, о друже мой, ще се трепеш и ще харчиш толкова пари, за да ходиш чак до Рим? Да не говорим за това, че за богат човек като тебе всяко пътешествие, по суша или по вода, е изпълнено с опасности. Нима мислиш, че тук няма да намериш човек, който да те покръсти? Ако ли пък все още изпитваш съмнения относно вярата, която аз ти соча, къде, ако не тук¹⁵, ще намериш по-учени и мъдри люде, които да ти обяснят каквото пожелаеш или каквото попиташ? Ето защо аз мисля, че твоето пътешествие е излишно. Повярвай ми, там духовниците са същите, каквито са и тук, та дори и по-добри, защото са по-близо до върховния пастир. Затова аз те съветвам да отложиш това тежко пътуване за друг път, когато решиш да отидеш на поклонение; тогава може и аз да те съпроводя.“

Но евреинът отвърнал: „Добре, Джаното. Вярвам, че всичко, което казваш, е истина. Ала ще ти повтора кратко и ясно: решил съм – ако ти искаш да сторя онова, за което толкова ме увещава – да отида там. Иначе нищо няма да направя.“ Като се убедил в непреклонността на

15. „... ако не тук...“ – има се пред вид прочутият за времето си факултет по теология на Сорбоната.

Авраама, Джаното казал: „Върви и Бог да ти помага!“ и в същото време си помислил, че ако приятелят му види римския двор, никога няма да стане християнин. После се успокоил, защото и без това нищо повече не можел да направи.

Евреинът възседнал коня си и тръгнал бързо към римския двор. Като стигнал, неговите едноверци-евреи го приели с почест; той останал в Рим, без да казва никому за какво е дошъл, и започнал да наблюдава най-внимателно живота на папата, кардиналите, на другите прелати¹⁶ и останалите придворни. От това, което можал да види сам – а той бил твърде наблюдателен, – и от това, което узнал от другите, Авраам заключил, че всички божии служители – от най-големия до най-малкия – грешат по най-безчестен начин, отдавайки се на сладострастие без угриzenia и срам, и то не само в естествения му вид, а и в содомия, поради което куртизанките и младите момчета имали голямо влияние и били не малка сила за ходатайства.

Освен това всички тия люде били и лакоми, и големи пияници, прилични по-скоро на скотове, отдали се не само на сладострастие, а най-вече на чревоугодничество. След като ги опознал още по-отблизо, той се уверил, че всички те са и скъперници, и сребролюбци; продавали и купували човешка кръв, дори и християнска, същото вършели и с божите работи, били те тайнства, дарове или църковни длъжности. С тия неща тук се търгувало повече, отколкото в Париж с платове и с каквото и да било друго, пък и посредниците били много повече. Явната симония¹⁷ те наричали „застъпничество“, а лакомията си прикривали с думата „подкрепяне“, сякаш бог не е в състояние да проумее – не искам да кажа значението на думите, а намеренията на извратените души, сякаш могат да измамат и него – както правят с обикновените смъртни, – назовавайки нещата с други имена. Всичко това, а и много друго, което се налага да премълчим, никак не се харесало на евреина – човек скромнен и умерен. Затова, като решил, че се е нагледал достатъчно, намислил да се прибере в Париж, което и сторил.

Щом научил, че Авраам се е върнал, Джаното веднага отишъл при него, без ни най-малко да се надява, че той може да е решил да стане християнин. Срещата между двамата била много радостна. След като евреинът си починал няколко дни, Джаното го запитал какво впечатление са му направили и светият отец, и кардиналите, и останалите

16. *Прелат* – висш духовен сановник при папския двор.

17. *Симония* – търгашество с църковни длъжности, което папите практикували за получаване на доходи.

придворни.

Евреинът отвърнал веднага: „Много лошо, да ги поразии бог! Казвам ти това, защото, ако не съм се излъгал, там у нито един духовник не можах да видя ни святост, ни благочестие, ни добри дела, нито пример за подражание или каквото и да било друго; видях само порочност, скъперничество и алчност, измамничество, завист и горделивост; много такива и още по-лоши пороци (ако може изобщо да има по-лоши) видях да са на почит у всички и този град ми се стори ковачница по-скоро на дяволски, отколкото на Божи начинания. Доколкото можах да разбера, струва ми се, че вашият пастир, а заедно с него и всички останали най-старателно, най-ревностно всячески гледат да превърнат на пух и прах и да заличат от тоя свят християнската религия, вместо да бъдат нейна основа и опора, каквито би трябвало да са. И понеже виждам, че онова, към което те се стремят, не става, а, напротив, вашата религия се разпространява все повече и печели все повече блясък и слава, става ми ясно, че тя е по-святая и права, отколкото която и да е друга религия, и затова нейна опора и основа е светият дух. Именно заради това аз, който по-рано се противопоставях така твърдо и упорито на увещанията ти и не исках да стана християнин, сега ти заявявам най-откровено, че нищо не може да ме спре да приема християнската вяра. И така, хайде да вървим в църквата; там, според обичая на вашата света вяра, ти ще ме покръстиш.“

Джаното, който очаквал работите да се развият съвсем иначе, като чул тия думи, се зарадвал безкрайно много. Той завел приятеля си в църквата „Парижката света Богородица“ и помолил свещениците да покръстят Авраама.

Те изслушали молбата му и тозчас я изпълнили. Джаното поел приятеля си от свещения купел и го кръстил Джовани; после заръчал на разни образовани люде да го запознаят най-подробно с нашата вяра; приятелят му скоро изучил всичко както трябва и станал добър и достоен християнин и водел свят живот.

НОВЕЛА III

С притчата за трите пръстена евреинът Мелхиседек се спасява от голямата опасност, готвена му от Саладин.

Когато Неифила приключила своя разказ, който бил посрещнат с

всеобщо одобрение, и млъкнала, по волята на кралицата трябвало да продължи Филомена.

– Новелата, която чухме от Неифила – започнала тя, – ме накара да си припомня каква беда се случила веднъж на един евреин; и тъй като вече се изприказваха много хубави приказки за Бога и за истината на нашата вяра, то аз мисля, че няма да бъде излишно, ако сега слезем на земята и се позанимаем със случките и делата на людете. Сега ще ви разкажа една новела, а вие, след като я изслушате, ще станете по-внимателни, когато отговаряте на разни въпроси, които ви задават.

Вие, мили дружки, трябва да знаете, че както глупостта често става причина някой да изпадне от благополучие в най-окаяно положение, така и умът може да помогне на мъдрия да се измъкне от голяма опасност и да се издигне на голямо и сигурно място. И че това е вярно, сиреч, че глупостта може да доведе човек от благополучие в беда – може да се види от безброй примери, за които няма защо да разказваме сега, тъй като такива неща стават всеки ден с хиляди. А че разумът може да бъде причина за утеха, ще ви докажа, както обещах, с тази кратка новела.

Саладин, който благодарение на изключителната си храброст не само се издигнал от обикновен смъртен до султан на Вавилония¹⁸, но и спечелил безброй победи над сарацинските и християнски владетели, прахосал цялата си хазна по войни и разкоши; веднъж му потрябвали много пари и докато си блъскал главата откъде да ги вземе – защото му трябвали веднага, – изведнъж се сетил за някакъв богат евреин на име Мелхиседек, който давал пари под лихва в Александрия. Саладин си помислил, че евреинът, стига да рече, би могъл да му помогне; но той бил такъв скъперник, че никога нямало да го направи доброволно, а Саладин не искал да си послужи с насилие.

Подтикван от нуждата, той продължил да размишлява как да накара евреина да му помогне; най-сетне – нямало как – все пак решил да прибегне до насилие, като го прикрие с известно благоразумие. Заповядал да извикат евреина, посрещнал го най-любезно, поканил го да седне до него и му казал: „Почтени човече, чувал съм мнозина да твърдят, че си много мъдър и разбираш добре Божите работи; затова бих искал да чуя от теб коя от трите вери смяташ за истинска: юдейската ли, сарацинската ли, или християнската?“

Евреинът, който наистина бил мъдър човек, се досетил веднага, че Саладин ще гледа да издебне и най-малката му грешка, за да я

18. Вавилония – така наричали Египет в Средните векове.

използува в свой интерес; затова, като поразмислил, решил, че най-добре ще стори, ако не похвали нито една от трите вери за сметка на останалите, за да не може Саладин да постигне целта си. И тъй като трябвало да даде такъв отговор, че да не си пострада, той напрегнал ума си, измислил бързо какво да каже и рекъл:

„Господарю, въпросът, който ми поставяте, е чудесен и за да разберете какво мисля аз, налага се да ви разкажа една приказка, която ви моля да изслушате. Неведнъж, ако не ме лъже паметта, съм чувал да разправят, че едно време живял богат и знатен човек, който наред с многобройните си скъпоценности съхранявал и един прекрасен, много скъп пръстен; тъй като желал да му отдаде дължимото заради неговата стойност и изящество, предавайки го от поколение на поколение, той обявил да смятат за негов наследник този му син, на когото връчи пръстена, а останалите негови чеда трябвало да го почитат и уважават като най-личен сред тях. Този, който получил пръстена, постъпил като баща си и спазил същия ред по отношение на своите потомци. Така за кратко време пръстенът преминал от ръка на ръка у мнозина наследници, докато най-сетне попаднал у един човек, който имал трима синове; и тримата били еднакво добри и хубави, и тримата били примерни и послушни, а бащата обичал еднакво и тримата. Младешките знаели за обичая, свързан с пръстена, и всеки един от тях, подтикван от желанието да бъде предпочетен пред останалите, молел престарелия си баща, преди да умре, да остави на него пръстена. Но този почтен и достоен човек обичал еднакво и тримата и не можел да реши на кого измежду тях да завещае пръстена; затова намислил да задоволи и тримата. Извикал тайно един изкусен майстор и му поръчал да изработи още два подобни пръстена; те толкова приличали на първия, че самият той, който ги заръчал, трудно успял да различи истинския. Умирайки, той връчил скритом по един пръстен на всекиго от синовете си. След смъртта на бащата всеки отделно почнал да предявява искания за наследството и за дължимата му почит и като не признавал това право на другите си двама братя, сочел за доказателство своя пръстен. Когато най-сетне установили, че и трите пръстена толкова си приличат, че не може да се познае кой е истинският, въпросът кой от тримата е пръв наследник останал нерешен и не е решен и до ден-днешен. Същото ще ви кажа, господарю мой, и за трите закона, дадени от бог-отец на трите народа, във връзка с които ми зададохте вашия въпрос. Всеки народ е убеден, че той е истинският наследник, че той притежава и истинския закон, но въпросът кой наистина го притежава остава открит, също както при пръстените.“

Саладин разбрал, че евреинът съумял да се измъкне много ловко от клопката, в която той се готвел да го впримчи, затова решил да му разкрие от какво се нуждае и да го попита дали иска да му помогне. Така и направил: признал му и как възнамерявал да постъпи, ако Мелхиседек не му бил отговорил толкова умно. Евреинът му услужил веднага с необходимата сума. Не след дълго Саладин му я върнал изцяло и освен това го дарил със скъпи дарове; той продължил да поддържа с него най-приятелски отношения и го назначил при себе си на висока и почтена длъжност.

НОВЕЛА IV

Един монах извършва грях, заслужаващ най-сурово наказание, но успява да се измъкне, като обвинява своя абат в същото прегрешение.

Когато Филомена свършила своя разказ и замълчала, Дионео, който седял до нея, без да чака нарочна подкана от кралицата (защото знаел, че съгласно установения вече ред ще трябва и той да разкаже нещо), почнал така:

– Любезни дами, ако добре съм разбрал вашите намерения, ние сме се събрали тук да се забавляваме, като си разказваме разпи неща; затова аз мисля, че на всекиго от нас, стига той да не нарушава това условие, е позволено (а че това е така, бе потвърдено преди малко от нашата кралица) да разкаже такава новела, каквато според него ще бъде най-забавна. Ние вече чухме как благодарение на благочестивите съвети на Джаното ди Чивини Авраам успял да спаси душата си и как Мелхиседек чрез своята съобразителност запазил богатствата си, като се измъкнал от клопката на Саладин; затова аз мисля, че няма да заслужи вашите упреци, ако ви разкажа накратко как един монах с хитрост се отървал от сурово наказание.

Не много далече оттук, в Луниджана, се намира един манастир, който преди години бил много по-известен със своята святост и където живеели много повече монаси, отколкото сега; между тях имало и един млад монах, чиято сила и жизненост не могли да отслабят ни постите, ни дългите нощни бдения. Веднъж, по пладне, когато другите монаси били легнали да подремнат, а той скитал около своята църквица, закътана в глухо, уединено място, монахът срещнал случайно една много красива девойка – може би дъщеря на селянин от околността, – която

вървяла из полето и беряла никакви треви; щом я зърнал, той бил овладян от непреодолимо плътско желание. Затова, като се доближил до нея, той я заговорил и от дума на дума работата тръгнала така, че те се разбрали и монахът я вкарал в килията си, без никои да ги забележи.

Но докато, отдаден на твърде силното си желание, монахът се забавлявал с момичето не особено предпазливо, случило се следното: абатът се събудил и когато минавал безшумно край килията, чул глъчката, която вдигали двамата; за да различи по-добре гласовете, абатът се приближил на пръсти и допрял ухо до вратата на килията. Щом разбрал, че вътре има жена, изпървом понечил да се обади да му отворят, но после намислил друго, върнал се в килията си и зачакал монаха да излезе. Ала монахът, макар и да се отдавал на най-големи наслади и удоволствия с девойката, непрекъснато бил нащрек; когато му се сторило, че чува шум от стъпки в дормитория¹⁹, долепил око до една малка пролука на вратата, видял съвсем ясно, че абатът подслушва, и не се усъмнил ни най-малко, че той е успял да разбере, че в килията има жена. Монахът се изплашил не на шега, защото знаел, че за това може да си изпати здравата; но не се издал пред момичето, а премислил набързо как да постъпи, за да се измъкне от лошото положение.

Най-сетне му хрумнало да прибегне до една необикновена хитрост, която му помогнала да стигне направо до целта, която си поставил. Подсетил момичето, че е време да се разделят, и рекъл: „Ще изляза да видя как можеш да се измъкнеш оттук, без да те забележат, а ти ме почакай и не вдигай шум.“ И като заключил вратата, топ се запътил право към килията на абата, подал му ключа – както правели всички монаси, когато излизали от манастира – и му казал: „Месер, тази сутрин не можах да превозя всички дърва, които бях наредил да насекат, затова с ваше разрешение искам да отида в гората и да разпоредя да ги докарат.“

Абатът, който искал да установи най-точно извършеното от монаха нарушение, помислил, че последният и не подозира, че е бил забелязан, зарадвал се на щастливия случай, взел ключа и му дал исканото разрешение. Като се уверил, че монахът е излязъл, абатът почнал да крои как най-добре да постъпи: дали да отвори килията в присъствието на всички монаси, та да се убедят сами в извършеното нарушение и да не роптаят после против него, като накаже монаха, или най-напред да разбере от момичето как стои работата. Като поразмислил малко, решил, че тя може да е жена или дъщеря на такъв човек, когото той ле би искал да

19. *Дормиторий* – спално помещение в католически манастир.

опозори, като я покаже на всички монаси; затова сметнал, че най-добре ще бъде първо да разбере коя е, а после да действа както намери за добре.

Запътил се на пръсти към килията, отключил вратата и щом влязъл, пак я заключил. Като видяло абата, момичето изгубило и ума, и дума – помислило си, че е опозорено за лял живот и се разплакало. А негово преподобие абатът, като я видял такава млада и хубава, въпреки че бил на години, изведнъж бил обзет от плътски желания не по-малко, отколкото младият монах, и си рекъл: „Я чакай, защо да не се възползвам и аз от това удоволствие, щом мога да го получа? Че от скука и неприятности човек и без това не може да се отърве. Момата я бива, никой не знае, че е тук; ако успея да я убедя да ми направи това удоволствие, защо да не го сторя? Кой ще узнае? Никой никога нищо няма да узнае, а скритият грях е половин грях. Та кога друг път ще ми се удаде такъв случай? Може би никога. Затова мисля, че е най-разумно човек да се възползва от същото благо, което Господ Бог е пратил другиму.“

Разсъждавайки така, той променил изцяло първоначалното си намерение, с което дошъл в килията, доближил се до момата и почнал кротко да я утешава и да я моли да престане да плаче; и така, от дума на дума, се стигнало дотам, че той ѝ открил своето желание. Девојката не била нито от желязо, пито от елмаз и лесно склонила да задоволи желанието на абата. Той я прегърнал и я обсипал с целувки, после се качил на постелята на монаха, и като имал предвид приличната тежест на собствено-то си достойнство и крехката възраст на момата, опасявайки се може би да не я повреди с прекомерното си тегло, не легнал връз нея, а я сложил върху себе си и дълго се забавлявали.

Монахът, който се престорил, че уж иска да отиде в гората, се скрил в дормитория и щом видял, че абатът влязъл сам в неговата килия, се успокоил напълно; той допускал, че ще стане точно така, както си мислел, а като разбрал, че абатът се заключил, окончателно се убедил, че хитростта му е улучила. Сетне излязъл, от мястото, където се бил притаил, доближил се тихичко до пролуката и чул и видял всичко.

Когато абатът решил, че се е позабавлявал достатъчно с момата, заключил я в килията и се прибрал в своите покои. След известно време, долавяйки стъпките на монаха, абатът помислил, че оня се връща от гората, и решил да му се скара здравата, а после да заповяда да го затворят, за да може лесно спечелената плячка да остане само за него. Затова наредил да извикат монаха, наругал го и заповядал да го затворят. Ала монахът веднага му възразил: „Месер, аз съм отскоро в орденa на свети

Бенедикт и затова още не съм успял да изуча всичките му правила; пък и вие досега не ми бяхте казвали, че монасите трябва да се подлагат на жените така, както се подлагат на пост и молитва. Сега, след като ми показахте как трябва да постъпвам, ако ми простите, аз ви обещавам, че занаят няма вече да греша, а ще правя така, както видях, че правите вие.“

Абатът, който бил досетлив човек, тозчас разбрал, че монахът не само е голям хитрец, по е видял всичко, каквото той бил извършил; затова, обзет от угризения заради собственото си прегрешение, той се посвенил да наложи на монаха наказанието, което и самият той заслужавал. И като простил на монаха и му заповядал да не разправя никому какво е видял, двамата най-предпазливо извели момата и можем да предполагаме, че неведнъж са я водили отново.

НОВЕЛА V

С един обед, приготвен от кокошки, и с няколко любезни слова Монфератската маркиза успява да угаси безумната любов, която изпитва към нея френският крал.

Отначало, макар и леко, разказаната от Дионео новела жегнала със срам сърцата на дамите, които слушали; белег за това била пламналата по лицата им свенлива руменина; но после те почнали да се споглеждат и дослушали разказа, като се подхилвали и едва сдържали смеха си. Когато Дионео привършил, те го упрекнали внимателно с няколко любезни думи, желяйки да му намекнат, че подобни новели не бива да се разказват пред дами, а кралицата се обърнала към Фиамета, която седяла на тревата до Дионео, и й наредила да продължи, защото бил дошъл нейният ред. Фиамета се усмихнала грациозно и почнала:

– Много се радвам, загдето с нашите новели ние се заехме да доказваме колко голяма е силата на остроумните, съобразителни отговори; известно е също така, че най-благоразумен е оня мъж, който винаги търси любовта на жена от по-знатен род от неговия, и обратно – най-мъдра е оная жена, която умее да се предпази от любовни чувства към мъж с по-високо положение от нейното. Поради всичко това, прекрасни мои дами, на мен ми хрумна да ви покажа чрез новелата, която следва да разкажа, по какъв начин, с какви действия и слова една благородна дама успяла да се запази от едното, а другото да отстрани.

Монфератският маркиз – човек доблестен и смел и гонфалониер²⁰ на църквата, потеглил през морето на всеобщ кръстоносен поход с безброй въоръжени християни. Когато веднъж в двора на крал Филип Едноокия²¹, който се канел да тръгне от Франция на същия този поход, станало дума за храбростта на маркиза, някой си рицар споменал, че под небесния свод не може да се срещне друга двойка, подобна на маркиза и неговата съпруга: колкото маркизът изпъквал над всички други рицари с доблестта си, толкова жена му била най-красивата и най-достойната от всички жени на света. Тези думи направили такова силно впечатление на френския крал, че той изведнъж пламнал от любов по маркизата, маркизът да не я бил виждал никога.

Кралят решил да се качи на кораба, с който трябвало да потегли на поход, чак в Генуа, за да може, пътувайки дотам по суша, да намери предлог да се отбие при маркизата; той предполагал, че ще може да осъществи желанието си, възползувайки се от отсъствието на маркиза. Речено – сторено. Наредил другите да тръгнат на път по-рано, а той се отправил към владенията на маркиза, придружен от малка свита придворни. Като наближил, кралят пратил един вестonosец да уведоми маркизата да го чака за обед на следния ден.

Маркизата, която била умна и досетлива жена, отвърнала любезно, че приема тази височайша милост и че кралят ще бъде добре дошъл в нейния дом. После се позамислила защо ли такъв човек като краля е решил да я посети в отсъствие на съпруга ѝ; и не се излъгала в предположението си, че навярно го е привлякла мълвата за нейната хубост. Но тъй като била умна и разсъдлива, тя решила да приеме краля както му се полага; и като заповядала да свикат останалите в замъка придворни, посъветвала се с тях, преди да даде нужните за случая разпореждания. А що се отнася до обедата и ястията, решила сама да се погрижи: наредила да изловят веднага всички кокошки из околността и заповядала на готвачите ястията за кралското пиршество да бъдат приготвени само от кокошки.

И така, кралят пристигнал в уречения час, а дамата го посрещнала най-тържествено, с дължимата почит. Когато кралят я видял, тя му се сторила още по-красива, по-достойна и по-възпитана, отколкото си я представял по думите на рицари; той ѝ се възхищавал все повече и не преставал да я хвали, а желанието му се разпалвало толкова по-силно,

20. *Гонфалониер на църквата* – знаменосец на духовно-рицарски орден.

21. *Крал Филип Едноокия* – става дума за френския крал Филип Август (1165–1223), взел участие в III кръстоносен поход заедно с Ричард Лъвското сърце.

колкото повече се убеждавал, че маркизата далеч надхвърля представата, която си бил създал за нея.

След като поотпочинал в определените за случая покои, подредени с всичко, каквото подобава на височайша особа като него, и настанало време за обед, кралят и маркизата седнали на отделна трапеза, а останалите придворни били поканени на други маси и зависимост от техния сан. Блюдата следвали едно след друго, а великолепните скъпи вина доставили най-голямо удоволствие на краля, който от време на време хвърлял ласкави погледи към прелестната маркиза. По след известно време кралят забелязал, че многобройните метни, които му поднасят, макар и разнообразни, всичките са приготвени само от кокошки и от нищо друго. И той се зачудил немалко, защото му било добре известно, че този край е богат с дивеч; кралят си помислил също, че след като дамата била предизвестена за неговото посещение, тя е имала достатъчно време да заповяда на хората си да отидат на лов.

По въпреки че бил озадачен, кралят все пак решил да не прекалява, а да заговори маркизата само по повод нейните кокошки. Той се усмихнал и я запитал: „Мадона²², нима в този край отглеждате само кокошки без нито един петел?“ Маркизата схванала съвсем ясно въпроса и като си помислила, че сам Господ Бог ѝ праща сгоден случай да изрази своите разсъждения, обърнала се смело към краля и отвърнала: „Не, господарю мой, но и тукашните жени, макар да се различават малко по облеклото и по достойнствата си от другите, са създадени така, както навсякъде другаде.“

Като чул това, кралят разбрал съвсем ясно и повода за обяда от кокошки ястия, и скрития смисъл на казаните от маркизата слова; той се убедил, че с жена като нея напразно ще си губи времето и че за насилие и дума не може да става; разбрал също, че както изпървом постъпил неразумно, пламвайки от любов по нея, така сега трябвало да се покаже мъдър и да запази честта си, потушавайки обзелото го не за добро желание.

Понеже се страхувал от отговорите на маркизата, той престанал да се шегува и довършил обедата си вече без всякаква надежда. После побързал да си тръгне, желаейки по този начин да прикрие непочтената цел на своето посещение; и като благодарил на маркизата за оказаната му чест и призовал над нея Божията закрила, отпразил се към Генуа.

22. *Мадона, мона* – нарицателно за благородна дама или дама с по-високо обществено положение, както и обръщение към нея. „Мона“ е съкратена форма на мадона.

НОВЕЛА VI

С няколко остроумни слова един мъж разобличава подлото лицемерие на монасите.

Всички похвалили добродетелта на маркизата и остроумния урок, даден от нея на френския крал; после Емилия, която седяла до Фиамета, по нареждане на кралицата смело започнала:

– Аз пък ще ви разкажа как един почтен мирянин взел на подбив алчността на един монах с няколко колкото духовити, толкова и достойни за похвала слова.

И така, мили момичета, неотдавна в нашия град живял монах минорит²³, инквизитор на нечестивата ерес; макар и да се стремял – както всички те правят – да се представя за благочестив и ревностен крепител на вярата Христова, той все гледал да издири не толкова людете, които нехаят за верските си задължения, а ония, дето имат добре натъпкани кесии. Придържайки се най-усърдно към това правило, веднъж монахът попаднал случайно на един почтен човек, който обаче имал повече пари в кесията, отколкото ум в главата; тоя човек – не защото не бил веруещ, а най-вероятно защото си бил посърбнал и поразвеселил – един ден се изпуснал пред дружината си: „Имам такова хубаво вино, че и сам Христос не би отказал чашка от него.“

Съобщили това на инквизитора, а той, щом узнал, че човекът притежава обширни имения и пълна кесия, побързал *cum gladiis et fustibus*²⁴ да го извика на съд под най-сурово обвинение, с намерение по-скоро да напълни джобовете си с флорини, а не да намали неверието на обвиняемия, както и станало. Той го извикал и го запитал дали е вярно това, що се говори срещу него. Човекът отвърнал, че е вярно и разказал каква била работата. Благочестивият инквизитор – голям поклонник на свети Йоан Златоуст²⁵ – го смърлил: „Значи, ти си казал, че Христос е пияница, че е любител на хубавите вина, като че ли той е някакъв си там Чинчилионе или някой от вашата дружина от пияници, дето все по кръчмите кисне. А сега си седнал да хленчиш най-смирено и искаш да кажеш, че било дребна работа, така ли? Не е така, както си мислиш: речем ли да

23. *Минорит* – монах от католически орден, чиито членове се наричат „малки братя на Христа“.

24. „... *cum gladiis et fustibus*“ – „с мечове и тояги“ (от евангелието на Лука).

25. „... *почитател на свети Йоан Златоуст*“ – т.е. почитател на парите; по времето на Бокачо флорините били изсичани с образа на свети Йоан.

постъпим според задълженията си, ще трябва да те пратим на кладата – това заслужаваш.“ И му наговорил още много такива приказки и го заплашвал, сякаш клетият човек бил епикуреец, отричащ безсмъртието на душата; за кратко време така успял да го сплаши, че нещастникът възложил на неколцина посредници да намажат ръцете на монаха с порядъчно количество от маста на свети Йоан Златоуст (която много помага против заразната като чума алчност на духовниците, особено на монасите минорити, дето не смеят да пипнат пара с ръка), та да прояви по-голямо милосърдие към него. И употребил толкова от тая мас – а тя направо е чудодейна, макар Гален да не я споменава нито в едно от своите медицински съчинения, – че кладата, с която го заплашвали, била милостиво заменена с наказанието да носи пришит на гърдите си кръст; и за да се отличава по-добре, сякаш той трябвало да потегля на презморски кръстоносен поход, лепнали му жълт кръст на черен плат.

Освен това, след като получил парите, монахът го задържал известно време при себе си, налагайки му епитимия: всяка сутрин да отива на литургия в „Санта Кроче“, а по пладне да се явява пред него; през останалата част от деня можел да прави каквото си иска. Човекът изпълнявал най-прилежно всичко, каквото му било наредено; но не щеш ли, един ден, по време на службата, той чул да пеят следните слова от евангелието: „И ще ви се въздаде стократно, и ще наследите вечния живот“; той добре ги запомнил и съгласно полученото нареждане се явил точно на обед пред инквизитора, тъкмо когато оня се хранел.

Инквизиторът го запитал ходил ли е сутринта на църква. „Да, месер“ – отвърнал бързо човекът. А инквизиторът казал: „Не чу ли по време на службата нещо, в което да си се усъмнил и за което искаш да ме запиташ?“ Човекът отговорил: „Разбира се, не се усъмних в нищо от онова, което чух; напротив, твърдо съм убеден в неговата истинност; но чух едно нещо, което ме накара и продължава да ме кара да изпитвам безкрайно съжаление към вас и вашите братя, монасите, заради злата участ, която ви очаква на оня свят.“

Тогава инквизиторът запитал: „Кои са тия думи, дето са предизвикали у тебе такова съжаление към нас?“ Човекът отвърнал: „Месер, това бяха думите от евангелието: «И ще ви се въздаде стократно.»“

„Така е – забелязал инквизиторът, – но защо точно тия думи те развълнуваха?“ Човекът отвърнал: „Ще ви обясня, месер. Откакто почнах да идвам тук, всеки ден виждам да раздават на бедняците, дето се трупат отвън, кога един, кога два казана чорба; а тая чорба се отнема от вас и от братята от тоя манастир; и ако на оня спят рекат да ни връщат по

сто казана чорба за всеки казан, даден тук, вие ще имате толкова чорба, че направо ще се удавите в нея.“

Сътрапезниците на инквизитора прихнали да се смеят, но духовникът се смутил, защото разбрал, че тия слова са насочени против техните лицемерни благодеяния; и ако не се боял от порицание заради предишната си постъпка, щял да извика човека отново на съд, задето така остроумно жегнал и него, и останалите готованци. Вместо това той с яд му казал да не се явява повече пред него и му разрешил да прави каквото си иска.

НОВЕЛА VII

С разказа си за Примас и абата дьо Клюна Бергамино умело изобличава Кане дела Скала заради проявеното от него необичайно скъперничество.

Новелата, разказана така забавно от Емилия, накарала и кралицата, и всички останали да се смеят и да хвалят остроумието на кръстоносеца. Като се поуспокоили и престанали да се смеят, дошъл ред на Филострато, който започнал така:

– Хубаво е, почитаеми дами, човек да улучи неподвижна цел, но почти истинско чудо е, когато изведнъж се появи нещо необичайно и стрелецът тозчас успее да го порази. Греховният и нечестив живот на духовенството, който често може да се приеме за почти сигурен признак на порочност, лесно може да даде повод всекиму да говори за него, да кори и порицава когото пожелае; затова, колкото и добре да е постъпил оня почтен човек, дето разобличил инквизитора и лицемерното милосърдие на монасите, които подхвърлят на бедняците храна, годна само за свинете или за изхвърляне, по-голяма похвала според мен заслужава човекът, за когото възнамерявам да разкажа сега. На мисълта за това ме наведе предишната новела. Човекът, за когото става дума, осмял месер Кане дела Скала – иначе щедър и благороден господар – за внезапно проявеното и необичайно за него скъперничество, като му разказал една новела, намеквайки чрез нея за онова, което искал да му каже за себе си и за него. Ето и самата новела.

Както все още се носи по света сияйната му слава, месер Кане дела Скала (когото щастие то съпътствувало в не едно от неговите начинания) бил един от най-знатните и благородни властелини в Италия от

времето на император Федерико II²⁶, та и до наши дни. Веднъж той намислил да устройи във Верона голямо, бляскаво празненство, затова поканил множество люде от разни краища на страната и най-вече всякакви комедианти за забава и развлечения; не щеш ли, неизвестно по какви причини, той изведнъж се отказал от намерението си и като дарил някои от пристигналите вече комедианти, казал им да си вървят.

Останал само един от тях на име Бергамино – такъв изкусен и сладкодумен разказвач, каквото човек не може да си представи, без да го е чул; и тъй като не бил нито възнаграден, нито пък му било казано да си върви, той решил да не си тръгва, надявайки се, че рано или късно все ще извлече някаква полза за, себе си. Но месер Капе си бил втълпил, че да даде нещо на Бергамино, все едно да го хвърли на вятъра, по-лошо дори – да го хвърли в огъня; затова не му споменавал нищо, нито пък заръчвал някому да му каже нещо по въпроса. Така минали няколко дни. Като видял, че никой не идва да го повика, нито да го потърси заради занаята му, Бергамино, който продължавал да живее за своя сметка в странноприемницата с конете и слугите си, започнал да се отчайва; ала продължил да чака, предполагайки, че ако си тръгне, няма да стори добре.

Той бил донесъл със себе си три изящни, скъпи костюма, подарени му от други властелини, за да се представи както трябва на празника; но тъй като стопанинът на странноприемницата настоявал да му се плаща, наложило се Бергамино да му даде единия костюм; после, понеже продължил престоя си, заложил и втория; след това продължил да се храни за сметка на третия, като мислел да остане, докато му стигнат парите, а после да си отиде. Но един ден, когато вече ядъл за сметка на третия си костюм, Бергамино решил да направи следното: явил се пред месер Кане тъкмо когато той обядвал и застанал пред него с твърде опечален вид.

Като го видял, месер Кане – подтикван повече от желанието да го поизмъчи, отколкото да се развлече с някоя от неговите остроумни шегички – се обърнал към него със следните слова: „Какво ти е, Бергамино? Защо си така опечален? Я ни разкажи нещо!“ Тогава, без ни най-малко да се замисля – но сякаш дълго време преди това бил обмислял как да постъпи, – Бергамино, за да си оправи работите, разказал веднага следната новела:

26. *Федерико II* – Фридрих II (1194–1250) – германски крал и император на Свещената римска империя, крал на Сицилия и вожд на гибелините. Воювал с папата и италианските градове.

„Вие сигурно знаете, господарю мой, че Примас познавал много добре латински и че нямало по-блестящ и по-остроумен стихотворен от него; благодарение на тия си достойнства той станал толкова знаменит, така се прочул, че макар и да не го познавали лично навсякъде, трудно можело да се намери човек, който да не го знае по име, да не знае кой е Примас. Ето какво се случило с него: веднъж, като бил в Париж и изпаднал в нищета – в каквато повече и живеел, защото заможните люде не ценели кой знае колко неговите достойнства, – той чул да разказват за някой си абат дьо Клюни, който минавал за най-богатия и с най-големи доходи прелат в цялата Църква Божия, с изключение на папата. Слушал той да приказват какви ли не чудесии за неговата щедрост и великолепие, че в неговия двор се уреждали непрекъснато празненства, че ако човек попаднел там, докато абатът се храни, не отказвали никому – стига той да си поиска – ни ядене, ни пиене.

Като чул това Примас, който обичал да се среща с видни хора и савонници, решил да отиде и да се увери с очите си в щедростта на този абат и запитал дали той живее далеч от Париж. Обяснили му, че абатът живее в имението си, на шест мили от града. Примас си направил сметка, че ако потегли рано сутринта, ще пристигне тъкмо на обед. Помолил да му покажат пътя и тъй като не намерил друг човек, който да върви в същата посока, уплашил се да не се обърка и да не попадне другаде, където трудно би могъл да намери нещо за хапване; затова, за да не остане без храна, за всеки случай решил да вземе със себе си три хляба, като си мислел, че вода (макар и да не я обичал кой знае колко ще намери навсякъде. Напъхал хлябовете в пазвата си и тръгнал; имал щастие, не сбъркал пътя и тъкмо преди обед стигнал там, където живеел абатът. Примас влязъл в имението, почнал да го разглежда и като видял множеството наредени трапези, големите приготовления в кухнята и всичко останало, което било необходимо за ядене, си рекъл: «Тоя абат наистина е много щедър, както се разправя». Повъртял се още малко, поразгледал това-онова и станало време за обед; сенешалът на абата наредил да донесат вода за миене на ръцете, а после посочил всекиму къде да седне.

Случило се така, че мястото на Примас се паднало течно срещу вратата, откъдето абатът трябвало да влезе в трапезарията. В този двор бил установен следният обичай: докато абатът не седнел на трапезата, на другите маси не слагали ни вино, ни хляб, ни никакво ядене и пиене. След като трапезите били наредени, сенешалът пратил да съобщят на абата да заповяда, че обедът е готов. Абатът наредил да отворят вратата на покоите му, за да влезе в трапезарията, тръгнал, огледал се и първият

човек, когото зърнал, бил бедно облеченият Примас, когото той не познавал.

Щом го видял, в главата му преминала лоша мисъл, каквато дотогава и на ум не му била идвала: «Я виж ти на какви хора давам да ядат!» Върнал се обратно в покоите си, наредил да затворят вратата и запитал онези, които го съпровождали, дали някой от тях познава скитника, дето седи там, точно срещу вратата. Всички отвърнали че не го познават. От ходенето Примас бил огладнял здравата, пък и не бил свикнал да пости; той почакал малко и като видял, че абатът не идва, измъкнал от пазвата си един от трите хляба, които носел със себе си, и почнал да яде. Като изчакал да мине малко време, абатът заповядал на одного от прислужниците да види дали Примас си е отишъл. Слугата отвърнал: «Не, месер, той е още тук и яде хляб; а това показва, че го е донесъл със себе си». Тогава абатът рекъл: «Щом си носи, да си го яде, а от нашия хляб днес зальк няма да получи». Искало му се Примас сам да си тръгне, защото мислел, че ще бъде неприлично от негова страна, ако го изгони. След като изял хляба и видял, че абатът никакъв не се вестява, Примас наченал втория хляб; абатът бил уведомен и за това, защото наредил пак да проверят дали Примас не си е отишъл вече.

Най-сетне, след като абатът все още не се появявал, Примас, довършвайки втория хляб, почнал да яде третия. Щом съобщили това на абата, той почнал да си мисли: «Що за глупост ми хрумна днес? Защо ми досвидя? Защо се озлобих? И за какво? Колко години вече храня на трапезата си всеки, който пожелае да се наяде, без оглед на това дали е благородник или селянин, беден или богат, почтен търговец или измамник: колко пъти съм виждал със собствените си очи безброй скитници да лапат от моето ядене и никога не ми е хрумвала мисъл, подобна на тази, която ми мина сега, щом зърнах този човек; уверен съм, че съм обзет от скъперничество, защото той не ще да е случаен човек. Той иска да мине за скитник, но щом душата ми отказва да го почете, у него сигурно трябва да има нещо необикновено». Така си помислил абатът и пожелал да узнае кой е този човек.

Като разбрал, че това е Примас – за когото отдавна бил слушал да разправят, че е достоен и уважаван човек – и че той е дошъл, за да се увери с очите си в щедростта му, за която толкова бил чувал да говорят, абатът се засрамил и желяйки да заглади вината си, почнал да се суети около него и да му оказва какви ли не почести. Когато се наобядвали, абатът заповядал да облекат Примас в най-хубави дрехи, както подобавало на неговото положение, дал му кон и пари и оставил на него сам да

реши дали да остане, или да си тръгне. Примас останал много доволен от всичко, благодарил му най-сърдечно и се върнал на кон в Париж, откъдето бил тръгнал пеша.“

Месер Кане, който бил умен човек, разбрал много добре, без да се нуждае от каквито и да било допълнителни пояснения, какво искал да каже Бергамино и като се усмихнал, рекъл:

„Бергамино, ти съумя да намекнеш най-изкусно и за нанесената ти обида и да покажеш както собственото си изкуство, така и проявеното от мен скъперничество и да ми дадеш да разбере какво искаш от мен; вярно е, че никога досега не съм проявявал такова скъперничество, каквото проявих към теб; но аз ще го прогоня с тоягата, която самият ти ми показа.“

И наредил да заплатят на стопанина на странноприемницата, където бил отседнал Бергамино, а него облякъл в една от най-разкошните си дрехи, дал му кон и пари и оставил на него да реши дали да си върви, или да остане.

НОВЕЛА VIII

Гулиелмо Борсиере ловко изобличава в скъперничество месер Ермино дей Грималди.

До Филострато седяла Лаурета; като стихнали хвалебствията за находчивостта на Бергамино, тя, знаейки, че е неин ред да разказва, започнала, без да чака покана:

– Мили мои дружки, предишната новела ме подсети да ви разкажа как друг придворен смехотворец успял по подобен начин, и то не без успех, да изобличи алчността на един много богат търговец; и макар по съдържание тази новела да прилича твърде много на предишната, тя ще ви достави не по-малко удоволствие, особено ако вземете предвид благоприятния ѝ завършек.

И така, преди много години живял в Генуа мъж от именит род, на име месер Ермино дей Грималди; както всички смятали, по своето богатство Ермино дей Грималди – а той притежавал огромни имения и много пари – далеч превъзхождал и най-богатите по онова време люде в Италия; но ако по богатство надминавал всички италианци, той нямал равен на себе си сред скъперниците и бедняците в цял свят както по своето скъперничество, така и по оскъдицата, в която живеел. Той не само

не развързвал кесията си да почете другите, но и сам – противно на обичая на генуезците, люде, свикнали да се обличат богато, – за да не харчи, се подлагал на големи лишения във всичко – и в ядене, и в пиене, и в облеклото. Поради това – и то не без основание – фамиелното му име Грималди се забравило и всички го наричали месер Ермино Скъперника.

Случило се така, че по времето, когато той умножавал богатството си, без да харчи нито стотинка, в Генуа пристигнал един находчив придворен смехотворец на име Гулиелмо Борсиере; той бил възпитан и сладкодумен човек и не приличал ни най-малко на днешните си събрата, които (за голям срам на покварените и достойни за порицание люде, дето днес искат да бъдат смятани и наричани благородници) би трябвало по-скоро да се наричат магарета, отгледани в блатото на най-голямата човешка низост, а не из дворовете. На времето придворните комедианти се занимавали и полагали усилия да помиряват благородниците, когато между тях възниквали войни или разпри, уреждали брачни, родствени или дружески връзки или ободрявали с весели и игриви слова падналите духом, развличали придворните или пък с остри упреци – подобно на бащи – бичували недостатъците на порочните хора, и при това срещу незначително възнаграждение; днес обаче те се стремят да прекарват времето си, разнасяйки злословия и клюки, сеейки раздори и разказвайки разни мръсотии и непристойни неща и което е още по-лошо, вършат всичко това пред хората, като си приписват един другиму всичко най-лошо, най-срамно и най-долно, без оглед на това дали е вярно, или не, и с лицемерни ласкателства въвличат почтените люде в недостойни и мръсни дела. А жалките и безнравствени благородници оказват най-голямо предпочитание (като го възнаграждават най-щедро) към оногова измежду тях, който говори и постъпва най-гнусно; това е голям, достоен за порицание срам за нашето време и е очевидно доказателство, че отдалечавайки се от нас, добродетелите са изоставили клетите люде в блатото на пороците.

Но нека се върна към онова, с което започнах и от което моето справедливо негодувание ме отклони повече, отколкото предполагам.

И така, искам да кажа, че споменатият Гулиелмо бил посрещнат радушно, с най-големи почести от първенците на Генуа. След като прекарал няколко дни в града и чул какви ли не приказки за скъперничеството на месер Ермино и за нищетата, в която живеел, той пожелал да го види. Месер Ермино бил чувал, че Гулиелмо Борсиере е почтен и уважаван човек, и тъй като – въпреки своето скъперничество – все пак бил

запазил у себе си искрица благородство, посрещнал го с най-приятелски слова и с усмивка на уста. Месер Ермино повел с него оживен разговор по различни въпроси и както беседвали, отвел Гулиелмо и дошлите с него генуезци към новия си красив дом, който бил накарал да построят; след като ги развел навсякъде, той запитал Гулиелмо: „Месер Гулиелмо, вие много сте видели и много чули; бихте ли могли да ми подскажете нещо, което досега не е виждано и което аз бих могъл да наредя да изпишат в залата на моя дом?“

Като чул тия не на място казани слова, Гулиелмо отвърнал: „Месер, мисля, че трудно бих могъл да ви посоча нещо наистина невиджано освен кихавица или нещо подобно; в замяна на това обаче, ако желаете, бих могъл да ви насоча към нещо, което вие навярно никога не сте виждали.“ Месер Ермино възкликнал: „Моля ви, кажете! Какво е то?“ Той и не очаквал, че Гулиелмо ще му отговори така, както отвърнал. Защото Гулиелмо казал: „Наредете да напишат: «Благородство».“ Като чул тия думи, месер Ермино изведнъж изпитал такъв срам, че настроението му се променило почти коренно в сравнение с това, каквото било до този миг.

„Месер Гулиелмо – рекъл той, – аз ще се разпоредя да напишат тази дума така, че нито вие, нито който и да е друг някога да има основание да каже, че аз нито съм виждал тази дума, нито пък съм чувал за нея.“ Оттогава насетне (толкова силна се оказала изречената от Гулиелмо дума) той станал най-щедрият и най-гостоприемен благородник – отнасящ се с най-голямо внимание и любезност и към чужденците, и към съгражданите си – в сравнение с когото и да било друг в Генуа от онова време.

НОВЕЛА IX

Жегнат от една гасконска дама, кралят на Кипър от малодушен става решителен.

Най-послед дошъл ред на Елиса; тя била последна и без да чака подкана от кралицата, започнала весело така:

– Прелестни млади дами, често се случва една-единствена, понякога повече неочаквано, отколкото нарочно казана дума да упражни върху човека онова въздействие, което са били безсилни да окажат всевъзможните упреци и многото наложени му наказания. Това се вижда много

добре чрез новелата, разказана ни от Лаурета; аз пък искам да ви докажа същото с още една, твърде кратка новела, защото хубавите разкази са винаги полезни и трябва да бъдат внимателно изслушвани, който и да ги разказва.

И така, искам да кажа, че по времето на първия кипърски крал, след като Готфрид Булонски²⁷ завоювал Светата земя, случило се така, че някаква благородна гасконка отишла на поклонение пред гроба господен, а после на връщане пристигнала в Кипър, където някакви си негодници я обидили по най-безсрамен начин. И тъй като никой не я защитил, тя решила да се оплаче на краля; някой обаче ѝ препоръчал да не си губи времето напразно, защото кралят бил толкова малодушен и жалък човек, че не само не наказвал за нанесените другиму обиди и оскърбления, ами с достойно за презрение малодушие преглъщал много обиди към самия него; та затова всеки, щом се ядосал за нещо, изливал си го на него, като го обиждал и ругаел.

Щом чула това, дамата, която била изгубила всякаква надежда да получи удовлетворение, решила да си излее поне яда, като укори краля за неговото малодушие.

Тя отишла при него, разплакала се и му казала: „Господарю мой, аз се явявам пред теб не защото очаквам възмездие за обидата, която ми нанесох, а за да те помоля – вместо удовлетворение – да ме научиш да понасям така, както разправят, че сам ти понасяш оскърбленията, с които се нахвърлят срещу теб; та като взема пример от теб, да мога да преглътна обидата, която ми нанесох и която – бог ми е свидетел, че ти казвам самата истина, – ако можех, бих прехвърлила с най-голямо удовлетвие върху теб, щом си толкова издръжлив!“

Кралят, който до този миг бил муден и бездеен, изведнъж се стреснал, сякаш събуден от дълбок сън, наредил да накажат най-строго ония, дето обидили жената, и оттогава почнал да преследва най-сурово всеки, който вършел деяния, накръняващи честта на короната.

НОВЕЛА X

Магистър Алберто от Болоня засрамва изкусно една жена, която искала да го подиграе, задето се влюбил в нея.

27. Готфрид Булонски (1060–1100) – херцог от Долна Лотарингия, участник в Първия кръстоносен поход.

Елиса млъкнала; да разкаже последната новела, било задължение на кралицата, която с женствена грация започнала:

– Благонравни девойки, както в ясните нощи звездите красят небесния свод, а напролет цветята – зелените морави, така и остроумните слова са украшение за добродетелните нрави и забавните беседи; поради своята краткост те повече прилягат на нас, жените, отколкото на мъжете, защото продължителното многоглаголствуване – особено когато е излишно – подхожда повече на мъжете, отколкото на жените, въпреки че днес – за наш срам и за срам на всички жени по света – е рядкост, та дори и невъзможно да се срещне жена, която да схване казаното на мястото остроумие или пък, ако го разбере, да съумее да отвърне както следва. А така става, защото умението, прилагано някога от жените, за да развият духа си, днес се използва от тях да труфят тялото си; жената, която има най-пъстра рокля, с най-много обшивки и гиздала, смята, че хората са длъжни да я почитат като по-издигната от другите, и съвсем и не ѝ минава през ума, че ако някой се сети да натовари или окачи всичко това на едно магаре, то ще може да издържи на много повече дрехи, отколкото която и да било жена, ала с това няма да заслужи повече почит и пак ще си остане магаре. Срам ме е да говоря за това, защото, ако спомена нещо против другите, значи да кажа същото и против себе си: нагиздени, белосани и червосани, облечени в пъстри дрехи, те стоят като мраморни статуи, неми и безчувствени, а запита ли ги човек за нещо, отговарят така, че би било по-добре изобщо да не си отварят устата; но те искат да ни уверят, че неумението им да поддържат разговор в обществото на жени или на почтени мъже се дължало на непорочността на техния дух, а плиткоумието си наричат свенливост, като че ли скромна може да бъде само жената, която разговаря единствено със слугинята си или със своята перачка или готвачка. Та нали, ако природата наистина ги е създала така, както те искат да ни убедят, самата тя щеше да се погрижи да ограничи по друг начин тяхната бърбировост.

Вярно е, че в тая работа, както и във всяка друга, човек трябва да държи сметка кога, къде и с кого говори, защото понякога се случва мъж или жена да поискат с някоя и друга думичка да накарат някого да се изчерпи, а излиза, че те не са преценили силите си съобразно с неговите и тогава червенината, която би трябвало да избие по чуждото лице, се прехвърли върху техните лица.

Та за да знаете как да се пазите и за да не могат да кажат за нас, каквото разправят за всички – сиреч, че на жените във всяко нещо им се пада най-лошото, аз бих искала да се поучите от последната новела за

днешния ден, която следва да разкажа аз, за да може, както изпъкват сред останалите жени с благородството на нашия дух, така да се отличават и по безупречните си дела.

Не много отдавна в Болоня живял (а може би все още живее) именит лекар на име магистър Алберто, чиято слава се носела почти из целия свят. По онова време той гонел седемдесетте, но имал толкова благороден дух, че макар и тялото му да било почти напълно лишено от всякаква естествена жар, не се пазел от любовния плам и щом зърнал на някакво празненство една красива вдовица, която (както някои твърдят) се наричала Малгерида дей Гизолиери, харесал я чрезмерно и сърцето му затуптяло като на млад момък; струвало му се, че ако през деня не успее да види нежното и прелестно лице на красавицата, през нощта няма да може да заспи спокойно. Затова почнал да минава непрекъснато – кога пеш, кога на кон (според случая) – пред дома, където живеела дамата.

Станало така, че и тя, и много други жени се досетили каква е причината и често се шегували и смеели, задето един толкова възрастен и умен човек може да се влюби така; като че ли – както те разсъждавали – сладостната любовна страст може да се породи и приюти само в неразумните младежки души и никъде другаде. Но магистър Алберто продължавал да минава най-редовно. Веднъж – било празничен ден – дамата и много нейни приятелки седели пред вратата на дома ѝ и щом видели да се задава магистър Алберто, решили да го поканят и да му оказват почит, а след това да се посмеят над неговата страст. Така и направили. Станали, поканили го, повели го към прохладния двор, където наредили да поднесат най-хубави вина и сладки, и накрая го запитали с изискани и закачливи слова как е могъл да пламне от любов по тази хубавица, след като му е известно, че в нея са влюбени мнозина красиви, благородни и изящни млади мъже.

Магистърът схванал веднага намека, но отвърнал усмихнат: „Мадона, това, че съм влюбен, не би трябвало да учудва никой разумен човек, още повече, че съм влюбен във вас, защото вие го заслужавате. И въпреки че на старците естествено им липсват силите, необходими за любовни похождения, това не значи, че те са лишени от желанието да обичат или пък са забравили какво нещо е да бъдеш обичан; напротив, поради годините си те умеят това много по-добре от младите, защото са много по-опитни от тях. Надеждата, която кара мен, стареца, да обичам вас, ухажваната от толкова много млади мъже, е следната: неведнъж съм виждал жените да ядат за вечеря лупина²⁸ и праз; и макар че празът не е

никак вкусен, все пак луковицата му е с най-приятен вкус и най-малко противна; но всички вие, без изключение, тласкани от необуздания си апетит, държите праза за луковицата и се нахвърляте върху листата, които не само че за нищо не стават, но имат и неприятен вкус. Откъде да знам, мадона, че като избирате вашите обожатели, вие не постъпвате по същия начин? Ако не е така, вие бихте се спрели на мен и бихте отблъснали всички останали.“

Жените се позасрамили, а дамата рекла; „Магистре, вие ни наказате по твърде мил и поучителен начин за нашето високомерие и горделивост; вашата любов ми е скъпа, така както би трябвало да бъде скъпа любовта на един толкова мъдър и достоен човек; затова разполагайте с мен като със своя собственост, стига да запазите честта ми.“

Магистърът се надигнал, станали и неговите придружители, той благодарил на дамата, засмял се и като се сбогувал с нея, си тръгнал. Така, без да внимава много-много с кого се шегува и разчитайки, че ще спечели, дамата се оказала победена; а вие, стига да проявявате благодарумие, можете много лесно да избегнете подобно нещо.

Когато младите дами и тримата младежи привършили своите разкази, слънцето клоняло вече към заник и горещината значително била намаляла. Тогава кралицата се обърнала към дружината с шеговит и закачлив глас:

– Сега, скъпи мои дружки, в деня, в който аз ви управлявам, не ми остана друго, освен да посоча новата кралица и нека тя подреди нашия и свой живот за следващия ден така, както намери за добре, за да можем да се забавляваме по най-достоен начин. Някой ще каже, че денят е още твърде далеч от нощта; но както е известно, човек не може да си подреди добро бъдеще, ако своевременно не вземе нужните мерки. Затова, за да може да бъде приготвено навреме всичко, каквото новата кралица счете необходимо за утрешния ден, аз решавам началото на всеки следващ ден да се брои от същия този час. Затова, в знак на уважение към оногова, който вдъхва живот на всяко нещо, и за наше утешение нека през следващия ден царството ни бъде оглавявано от младата и разумна Филомена.

И като изрекла тези думи, Пампинеа станала, свалила от главата си лавровия венец, положила го почтително върху главата на Филомена и първа се преклонила пред нея като пред кралица; после всички

28. Лутина – вид бобово растение.

останали, заедно с тримата младежи, признали властта ѝ. Филомена, която, докато я коронясвали за кралица, се била поизчервила от срам, си припомнила думите, казани преди това от Пампинеа, и за да не я сметнат за мекушава и наивна, най-напред утвърдила на длъжностите им избраните вече от Пампинеа хора, дала разпорежданията си какво да приготвят за сутринта и за следващата вечеря на същото място, където се намирали, и произнесла следното слово:

– Скъпи дружки, въпреки че Пампинеа ме посочи за ваша кралица повече от любезност, отколкото заради моите достойнства, аз не бих искала, като давам разпореждания как да прекараме времето си, да се ръководя само от моето мнение: държа и на вашето; и за да бъдете в течение на онова, което според мен би трябвало да се извърши, и за да можете след това да прибавите или отхвърлите нещо по ваше желание, ще ви изложа всичко с няколко думи. Мисля, че следях внимателно разпорежданията, които даваше днес Пампинеа; и трябва да кажа, че те бяха достойни за похвала и заедно с това имаха за цел да ни доставят развлечение; ето защо аз не смятам да ги отменям, докато не ни омръзнат от често повторение или по друга някоя причина. И така, следвайки вече установения ред, ние ще станем, ще отидем да се поразходим, а после, залезе ли слънцето, ще вечеряме на хлад, ще изпеем няколко песни и ще се позабавляваме; след това няма да е лошо да легнем да поспим. Утре сутринта ще станем още по хладина и ще отидем някъде, където всеки ще може да се развлича и забавлява както намери за добре; сетне, както сторихме и днес, ще се приберем в определения за обед час, ще поиграем и като станем от сън, както направихме и днес, ще се съберем тук да разказваме новели, от които според мен получаваме и най-голямо удоволствие, и най-голяма полза. Искам да добавя, че бих желала да поставя началото на нещо, което Пампинеа нямаше възможност да стори, тъй като беше избрана за кралица твърде късно: бих желала да поставя някои ограничения за онова, което ще разказваме, и да го определяме предварително, та да може всеки от нас да има достатъчно време да си помисли и да измисли някоя хубава новела на определената тема. Ако сте съгласни, нека темата за утрешния ден бъде следната: тъй като още от сътворението на света хората са ставали играчка на превратностите на съдбата – и така ще бъде, докато свят светува, – то нека всеки от нас разкаже по нещо за *ония, които, след като са ставали жертва на какви ли не превратности на съдбата, са стигали до благополучен край, обратно на своите очаквания.*

Дамите и младежите посрещнали с одобрение предложението и

казали, че ще го спазват. Само Дионео се обадил, след като другите млъкнали:

– Мадона, и аз, като всички други, ще кажа, че посоченият от вас ред е чудесен и достоен за похвала; но като проява на особена милост от ваша страна, моля ви да ми дадете право, което бих искал да притежавам, докато се разтури нашата дружина, и което да бъде следното: нека упоменатото от вас нареждане не ме задължава да разказвам новела на определената за деня тема, ако аз не желая това, а да мога сам да си избирам за какво да говоря. И за да не си помисли някои, че настоявам за тази милост, защото не знам достатъчно новели, готов съм винаги да наемам думата последен.

Кралицата, които го познавала като весел и забавен момък, разбрала, че той отправя тази молба единствено е намерението да развесели с някоя смешна попели дружината, когато ѝ доскучае от прекалено много разсъждения, затова го дарила с тази милост при всеобщо съгласие и сред всеобщ смях. После всички станали и се отправили бавно към поточето с бистра като сълза вода, което се спускало към долчинка, засенчена от множество дървета, и се виело сред камъни и зелени треви. Тук дамите се събули и като разгалили ръце, почнали да пляскаат из водата и да измислят най-различни игри. Когато приближило време за вечеря, прибрали се в двореца и се нахранили с най-голямо удоволствие. След вечерята наредили да им донесат музикалните инструменти и кралицата заповядала да танцуват: Лаурета трябвало да поведе танца, а Емилия – да изпее една канцона, съпровождана на лютня от Дионео. Съгласно това разпореждане Лаурета веднага повела танца, а Емилия запяла нежно следната канцона:

За хубостта си петимна съм аз,
че друга обич няма занапред
да храня, ни ще чакам аз такваз.
Огледам ли се, виждам в красотата
добро, задоволяващо ума;
ни случай нов, ни мисъл на земята
ще ме оставят без любов, сама;
и друго тъй приятно сред нещата
не бих могла да видя занапред,
та в моето сърце да вдъхне страст.

Не бяга туй добро, ако желая
да го съзра за свое утешение –

напротив, иде да го прилаская
тѣй нежно, че дори венцехваление
не може да изкаже впечатление
на някой смъртен занаят,
ако не пламне сам във страст такваз.

А всеки час по-силно аз пламтя,
щом погледът ми върху него спря е,
отдавам му се цяла, с пълнота,
и вкусвам плодовете обещани;
по-близо ли сме, расне радостта
такава, че и занаят
подобна няма да намеря аз.

Докато Емилия пеела канцоната, другите поемали весело припева, въпреки че от време на време някои се позамисляли над нейните думи. После изиграли още няколко танца. И тѣй като част от кратката нощ се изтърколила, кралицата решила да сложи край на първия ден; тя наредила да запалят факлите и заповядала всички да се приберат и да почиват до сутринта. Така и сторили и всеки се оттеглил в определените му покои.

ДЕН ВТОРИ

Завършва първият ден на Декамерон, започва вторият. Под ръководството на Филомена се повеждат разговори за хора, които след всевъзможни премеждия и противно на собствените си очаквания стигат до благополучен край.

Слънчевите лъчи били вече донесли навсякъде новия ден, а птиците го възвестявали на всеуслышание, чуруликайки радостно по зелените клонки, когато дамите и тримата младежи, след като станали от сън, тръгнали из градината; дълго се разхождали те ту в една, ту в друга посока и пристъпвайки бавно из росната трева, виели пъстри венци. И сторили същото, както предния ден: нахранили се още по хладина, изиграли няколко танца и се прибрали да си починат; като ударил деветият час, се събудили и по волята на кралицата пак се събрали и насядали около нея на прохладната зелена поляна. А тя, красива и привлекателна, с лавров венец на глава, огледала дружината и като поразмислила, заповядала на Неифила да разкаже една новела, с която да постави началото на разказите за този ден. Без да възразява, Неифила започнала весело.

НОВЕЛА I

Мартелино се престорва на сакат и дава вид, че е излекуван от мощите на свети Ариго; но измамата му бива разкрита, бият го и го затварят, има опасност да увисне на въжето, ала в края на краищата той се спасява.

– Често се случва, скъпи мои дами, човек, като рече да се подиграе с другите и най-вече със свети неща, не само да не извлече никаква полза за себе си, ами да си докара и беля на главата. Ето защо, подчинявайки се на заповедта на кралицата да започна с моята новела разсъжденията на предложената от нея тема, имам намерение да ви разкажа от какво бил сполетян веднъж един наш съгражданин: отначало работата тръгнала зле, но – противно на неговите очаквания – завършила твърде щастливо.

Не много отдавна живял в Тревизо немец на име Ариго; той бил

беден човек и пренасял срещу заплащане тежки товари на всеки, който се обръщал към него за подобна услуга; и всички го смятали за честен човек, който води свят живот. По тази причина – дали е вярно, или не, не знам – станало така, че като умрял, в часа на неговата смърт, както твърдят жителите на Тревизо, камбаните на най-голямата градска църква започнали да бият сами, без никой да се докосва до тях. Всички сметнали това за чудо и почнали да говорят, че Ариго е светец; жителите на града хукнали към къщата, където лежало тялото му, и го понесли като свети мощи към главната църква; после почнали да водят там куци, слепи и сакати – люде, поразени от всякакви болести, с всякакви недъзи, като че ли, докосвайки се до тялото на Ариго, всички те щели да оздравеят. Случило се така, че по време на цялата тази бъркотия и глъчка в Тревизо пристигнали трима наши съграждани: единият се казвал Стени, вторият – Мартелино, а третият – Маркезе; те посещавали дворовете на синьорите и развличали всички със своите смехории и с умението си да имитират кого ли не. Понеже идвали за пръв път в този град, като видели хората да сноват насам-натам, учудили се и попитали какво става; узнавайки каква е причината, решили и те да отидат да погледат. Оставили нещата си в една странноприемница, а Маркезе казал: „Добре де, ние искаме да видим тоя светия, но едно не ми е ясно: как ще се доберем до него, защото чух да казват, че площадът е заварден от немци²⁹ и други въоръжени люде, докарани тук от синьора на града, за да не стават безредици; пък и разправят, че църквата била толкова претъпкана с народ, че никой вече не може да влезе.“

Тогава Мартелино, който искал да види всичко, възразил: „Нима трябва да се откажем заради това! Дума да не става! Ще измисля нещо и ще стигнем до светото тяло.“ Маркезе запитал: „Как?“ А Мартелино отвърнал: „Ще ти обясня. Аз ще се престоря на сакат, а вие двамата със Стеки ще ме придържате – ти от едната, той от другата страна, уж че аз не мога да вървя сам; вие ще кажете, че искате да ме заведете вътре, та да може светията да ме изцери, и всеки, щом пи види, ще се отдръпне и ще ни стори път.“

Маркезе и Стеки одобрили този остроумен начин. Без да се бавят, тримата излезли от странноприемницата и като стигнали едно усамотено място, Мартелино така се сгърчил целият – свил ръце, крака и пръсти, изкривил уста и цялото си лице, изблешил очи, – че заприличал на плашило; и нямало да се намери човек, който, щом го види, да не

29. „... немци...“ – наемни войски, ландскнехти.

помисли, че това е сакал и нещастен. Маркезе и Стеки го вдигнали и с най-благочестив вид го понесли към църквата, като умолявали смирено всеки срещнат: „Сторете ни път, ради бога!“ Народът се отдръпвал и скоро, заобиколени от всеобщо внимание и съпровождани с викове: „Дайте път, дайте път!“, те стигнали до мястото, където било положено тялото на свети Ариго. Неколцина благородни мъже, които стояли наблизо, подхванали Мартелино и го вдигнали към тялото, за да може да изпита веднага целебното му и благотворно действие. Всички почнали да следят най-внимателно какво ще стане, а Мартелино, след като почкал да мине малко време, се престорил (нещо, което владее до съвършенство), че отначало раздвижва един пръст, после китката на ръката, после цялата си ръка и така постепенно се изправил целият. Като видял това, народът вдигнал такава врява, възхвалявайки свети Ариго, че тя можела да заглуши и най-силния гръм.

Не щеш ли, наблизо се случил някакъв флорентинец, който познавал много добре Мартелино, но отначало, когато го докарали целия сгърчен и превит, не можал да го познае. Ала след като Мартелино се изправил, той прихнал да се смее и казал: „Бог да го убие! Когато го докараха, кой можеше да повярва, че на тоя човек нищо му няма?“ Неколцина граждани от Тревизо чули всичко и тозчас попитали: „Ама как така? Та нали беше целият схванат!“ Флорентинецът отвърнал: „Ами, схванат! Той винаги си е бил здрав и прав като всеки един от нас, само че, както и вие сами можяхте да се убедите, притежава повече от всекиго умението да се преструва на такъв, какъвто пожелае!“

Щом чули тия думи, хората сякаш само това чакали – втурнали се и закрещели: „Хванете тоя предател, тоя богохулник, дето се подиграва със светиите, дето се престори на парализиран, без да е такъв, дето се подигра и с нашия, светец, и с нас самите!“ Викайки така, те го сграбчили, издърпали го от мястото, където се намирал, почнали да му скубят косите, разкъсали дрехите му, почнали да го ритат и да го бият с юмруци; и не се смятал за мъж оня, който не побързал да стори това. Мартелино пищял: „Смилете се, за бога!“, дърпал се и се бранел, доколкото можел. Но нищо не помагало, тълпата около него ставала все по-гъста и по-гъста. Като видели всичко това, Маркезе и Стеки си помислили, че работите отиват зле, но не се решавали да му се притекат на помощ, защото се страхували за себе си; напротив, развикали се заедно с другите, че така му се пада, че трябва да го убият, а в същото време си мислели как да го измъкнат от ръцете на тълпата.

Разгневените люде наистина щели да убият Мартелино, ако на

Маркезе не му било хрумнало следното: навън пред църквата се били струпали почти всички стражи на синьорията³⁰ и той се втурнал към тях с възможната най-голяма бързина, застанал пред изпълняващия длъжността подеста³¹ и рекъл: „Помогнете ми, за бога! Там един разбойник ми отрязва кесията със сто златни флорини; моля ви, наредете да го заловят, та да си получи обратно своето!“ Като чули това, дванадесет стражи се затичали веднага натам, където продължавали да чешат без чесало клетия Мартелино; с неимоверни усилия те успели да си пробият път сред навалицата, измъкнали го от ръцете на тълпата целия раздърпан и покрит със синини и го откарали в двореца на синьорията.

Последвали ги мнозина, които се смятали подиграни от Мартелино, и щом разбрали, че са го заловили за кражба, всички започнали да твърдят, че е откраднал и техните кесии, тъй като не можали да измислят подходящ предлог, за да не му останат длъжни. Като чул това, съдията, който бил твърде суров човек, побързал да го отведе настрана и започнал да го разпитва. Но Мартелино му отвърщал с шеги, сякаш смятал, че задържането му е нищо и никаква работа; това разгневilo съдията, който заповядал да го вържат на козел и да го набият здравата; той искал да го накара да признае в каквото бил обвинен, а после да го обеси. Когато спуснали Мартелино на земята и съдията го запитал истина ли е това, което разправят за него тия люде, Мартелино разбрал, че ако отрича, нищо добро не го чака, и рекъл: „Господарю мой, готов съм да ви призная цялата истина, но преди това наредете всеки, който ме обвинява, да ви каже къде и кога съм му откраднал кесията, а пък аз ще казвам вярно ли е, или не.“ – „Добре“ – съгласил се съдията и наредил да повикат неколцина граждани. Един от тях заявил, че Мартелино му измъкнал кесията преди осем дни, друг твърдял, че неговата била открадната преди шест дни, трети настоявал, че Мартелино го ограбил преди четири дни, други пък викали, че техните кесии са откраднати същия ден.

Мартелино ги изслушал и се обърнал към съдията: „Господарю мой, всички тия хора лъжат най-безобразно, а аз мога да ви докажа, че говоря самата истина; та аз съм съвсем отскоро в този град – идвам за

30. *Синьория* – така през XIV и XV век се наричали в Италия малките държавици, начело на които стояли принцове. Така се е наричала и върховната власт във Флорентинската република. В случая е употребена в по-широк смисъл – като власт, градско управление.

31. *Подеста* – управител на италианските общини през Средните векове, който раздавал правосъдие, командувал войската по време на война. Обикновено го извиквали от друг град и заемал длъжността в продължение на една година.

пръв път, и ако не е вярно, нека кракът ми не стъпи никога вече тук – и още щом пристигнах, за моя беда, рекох да видя тялото на светията; а там, както сам можете да се уверите, хубаво ме наредиха. Че казаното от мен е самата истина, може да потвърди служителят от синьорията, при когото се явяват всички чужденци: може да се установи и от неговата книга, и най-сетне – и от стопанина на странноприемницата, където съм отседнал. Затова, ако установите, че ви говоря истината, аз ви моля да не ме измъчвате и погубвате по искане на тия негодници.“

През това време Маркезе и Стеки, като научили, че съдията действува срещу него най-сурово и заповядал да вържат Мартелино на козел и да го набият, уплашили се много и си рекли: „Ама че я свършихме: уж да го измъкнем от тигана, а го хвърлихме в огъня!“ И хукнали презглава да търсят стопанина на странноприемницата, където били отседнали; намерили го и му разказали какво се е случило, а той прихнал да се смее и ги завел при някой си Сандро Анголанти, който живеел в Тревизо и бил почитан много от синьора³² на града. Те му разказали всичко поред и почнали да го молят да се застъпи за Мартелино. Сандро се смял много, после отишъл при синьора и го помолил да изпрати някой да доведе Мартелино. Молбата му била изпълнена.

Хората, които били изпратени да вземат Мартелино, го заварили да стои пред съдията само по риза, объркан и примрял от страх, защото съдията не искал и да чуе нещо в негова защита; напротив, тъй като изпитвал известна омраза към флорентинците, той възнамерявал да го обеси и по никой начин не искал да го пусне да го отведат пред синьора, та се наложило да го принудят пряко волята му.

Когато Мартелино се явил пред синьора, разказал му всичко от игла до конец и го помолил, вместо каквато и да е друга милост, да го пусне да си върви, защото, докато не стигнел до Флоренция, все щял да си мисли, че е с примка на шията. Синьорът се смял много заради тази случка, подарил на тримата по една дреха и те, след като – противно на очакванията си – се отървали от голямата опасност, се прибрали живи и здрави у дома си.

НОВЕЛА II

Риналдо д'Асти бива ограбен и попада в К.астел Гулиелмо, където

32. *Синьор* – синьор на италиански значи господин, но значи и господар, владетел, властелин.

намира подслон у една вдовица; после бива възнаграден за понесените загуби и се прибира жив и здрав у дома си.

Дамите се смели много на патилата на Мартелино, за които разказа Неифила; от младежите най-много се смял Филострато, комуто кралицата наредила да продължи да разказва, тъй като седял до Неифила. Без да чака нова покана, той започнал:

– Прелестни дами, иска ми се да ви разкажа една новела за свети работи, примесени отчасти с бедствия и любовни приключения; и може би ще бъде полезно да бъде изслушана особено внимателно от ония, които бродят по несигурните пътеки на любовта; защото чам често се случва, ако човек не е прочел предварително молитвата на свети Юлиан,³³ да намери лош прием, макар и да има удобно легло.

И така, по времето на маркиз Ацо да Ферара, някакъв търговец на име Риналдо д'Асти отишъл по свои работи в Болоня; не щеш ли, като си свършил работата и потеглил обратно, на излизане от Ферара по пътя за Верона той срещнал някакви люде, приличащи на търговци, които всъщност били разбойници и нехранимайковци. Той ги заговорил най-непредпазливо и тръгнал с тях. А те, щом разбрали, че е търговец, предположили, че носи със себе си много пари и решили при първия сгоден случай да го ограбят; но за да не възбудят у него никакви подозрения, престорили се на скромни и порядъчни люде, разговаряли с него за честност и благоприличие и – доколкото можели и умели – се държали внимателно и смирено. А Риналдо сметнал, че тази среща за него е истинска сполука, тъй като бил тръгнал на път самичък, придружен само от един слуга на кон. Докато пътували – както често става при подобни случаи, – разговаряли ту за едно, ту за друго, и от дума на дума стигнали до молитвите, с които хората се обръщат към бога; единият от разбойниците – а те били трима – запитал Риналдо: „А вие, почтени човече, кои молитви четете, като тръгвате на път?“ Риналдо отвърнал: „Право да си кажа, в тия работи хич ме няма, не ги разбирам много; зная само няколко молитви, предпочитам да си живея по старому и не му придирям много: но все пак имам навик, когато съм на път, сутрин, преди да тръгна от странноприемницата, винаги да казвам по веднъж «Отче наш» и «Аве Мария» в памет на бащата и майката на свети Юлиан, след което моля и бога, и него да ми помогнат да си намеря добър подслон за

33. *Молитвата на свети Юлиан* – свети Юлиан е бил смятан за покровител на пътниците.

следващата нощ. Неведнъж досега по време на моите странствувания ми се е случвало да попадам на какви ли не опасности, но винаги съм успявал да ги избягна и да пренощувам на добро място, да намеря добър подслон; затова съм твърдо убеден, че свети Юлиан, в чест на когото казвам молитвите си, измолва за мен тази Божия Милост. Струва ми се, че ако не кажа молитвите си сутринта, и пътуването ми няма да е благополучно, и нощуването ми няма да е като хората!“

Разбойникът, който му задал въпроса, го запитал отново: „Казахте ли молитвата и тази сутрин?“ Риналдо отвърнал: „Да, разбира се.“ Тогава разбойникът, който вече знаел какво ще стане по-нататък, си рекъл: „Тая молитва ще ти потрябва, защото, ако не ни мине котка път, довечера май няма да спиш добре.“ А на него казал: „И аз, подобно на вас, много съм пътувал, но никога не съм прочитал тая молитва, макар и да съм чувал мнозина да я препоръчват; при все това винаги съм нощувал добре. И довечера може би сам ще се убедите кой ще прекара по-добре нощта – дали вие, дето сте прочели молитвата, или аз, който изобщо не съм я казвал. Вярно е обаче, че вместо нея аз казвам: *Dirupisti* или *Intemerata* или пък *De profundis*³⁴, а те, както разправяше на времето баба ми, били молитви с чудодейна сила.“

И така, те продължили да пътуват заедно, като си бърбтели за най-различни неща, а разбойниците само чакали сгоден случай, за да изпълнят коварните си намерения; привечер, като стигнали отвъд Каstel Гулиелмо и се канели да прегазят една река, тримата решили, че късният час е удобен, а мястото – подходящо: уединено и закътано. Нахвърлили се върху търговеца, ограбили го, пуснали го да върви пеша, само по една риза, и на тръгване му викнали: „Хайде, върви и виж дали тая нощ твоят свети Юлиан ще ти намери добър подслон, а нашият светия сигурно ще се погрижи за нас.“

Прегазили реката и изчезнали.

Когато видял, че разбойниците се нахвърлили върху господаря му, слугата на Риналдо, който бил голям страхливец, вместо да му се притече на помощ, обърнал коня си и препуснал презглава; спрял се чак в Каstel Гулиелмо, където пристигнал вечерта и се разположил да пренощува, без да се погрижи за нищо друго.

През това време Риналдо стоял бос, по риза, треперел и тракал със зъби (било много студено, ваялял непрестанен сняг) и не знаел какво да

34. *Dirupisti, Intemerata, De Profundis* – начални слова на два псалма и на една молитва към Дева Мария. В жаргона на разбойниците обаче значат „бой, заплахи, убийства“.

прави; като видял, че вечерният здрач бързо се спуска, почнал да се озърта, надявайки се, че все ще намери къде да се подслони, та да прекара ношта и да не умре от студ. Ала не съзрял нищо, тъй като наскоро в този край имало война и всичко било опожарено; тогава, гонен от студа, той хукнал към Каstel Гулиелмо; не знаел къде е избягал слугата му – там или някъде другаде, но се надявал, че ако успее да стигне дотам, Господ все някак си ще му помогне. Станало обаче така, че нощният мрак го заварил, кажи-речи, на цяла миля разстояние от замъка и той стигнал там много късно, когато вратите били вече залостени, а подвижните мостове – вдигнати, та не можал да влезе. Затова изпаднал в отчаяние, заплакал неутешимо и почнал да се озърта наоколо, търсейки къде да се подслони, та поне снегът да не го вали; така съвсем случайно съзрял някаква къща, издадена малко над крепостната стена на замъка, и решил да отиде там да се подслони и да дочака деня. Като стигнал под издадената част на къщата, забелязал една врата; тя била заключена и Риналдо, печален и навъсен, се свил пред прага на купчина слама, която насъбрал наоколо, оплаквайки се непрекъснато на свети Юлиан, че с вратата, която имал в него, съвсем не заслужавал такова отношение.

Но свети Юлиан го бил взел под свря закрила и скоро му осигурил много добър подслон. В крепостта живеела вдовица, нямаща равна на себе си по хубост, която маркиз Ацо обичал повече от живота си и я държал там, та да му е винаги под ръка. Тази жена живеела точно в къщата, под която Риналдо отишъл да се подслони.

Случило се така, че предния ден маркизът пристигнал с намерение да прекара ношта с вдовицата и тайно ѝ пратил вест да му приготвят баня и хубава вечеря; но когато всичко било готово и вдовицата чакала маркиза, пред вратите на замъка пристигнал вестonosец и предал на маркиза такова известие, което го накарало веднага да потегли на път. Той пратил да кажат на вдовицата да не го чака и тозчас препуснал. Жената се поогорчила и като не знаела какво да прави, решила да се изкъпе в пригответената за маркиза баня, а после да се навечеря и да си легне. Отишла да се къпе, но банята се намирала близо до вратата, край която се бил свил клетият Риналдо, и жената чула как той хленчи и трака зъби, както правят щъркелите с клон. Тогава тя извикала прислужницата си и ѝ казала: „Я иди горе на стената и виж кой седи въвн пред вратата; гледай да разбереш какъв е и какво прави там!“ Слугинята отишла, и тъй като въздухът бил чист и прозрачен, видяла Риналдо, който седял и треперел, както казахме, бос и по риза. Тя го запитала кой е, а Риналдо треперел толкова силно, че едва успявал да изговаря думите; той

обяснил колкото се може по-кратко кой е, защо и как е попаднал там; после почнал да я моли жалостиво, ако е възможно, да не го оставя да умре през нощта от студ. Слугинята се трогнала, върнала се при господарката си и ѝ разказала всичко; вдовицата също се смилила над него, и като си спомнила, че има ключ от същата тази врата, която маркизът понякога използвал за тайните си похождения, казала на прислужницата: „Иди и тихичко му отвори; вечерята е готова и няма кой да я яде, а има и къде да го подслоним.“

Прислужницата отправила много хвалебствия към дамата за нейната човечност, отишла да отвори на Риналдо и той влязъл; като го видяла, че целият е вкочанен от студ, вдовицата му рекла: „Човече, влизай по-скоро в банята, докато е още топла.“ Без да чака да го подканят още веднъж, Риналдо сторил това с най-голямо удоволствие; и след като се посгрял и посъвзел, сторило му се, че живее втори живот. Дамата наредила да приготвят за него някои от дрехите, останали от съпруга ѝ, който бил починал неотдавна, а когато Риналдо ги облякъл, те така му прилегли, сякаш му били шити по мярка; очаквайки по-нататъшните разпоредения на домакинята, той взел да благодари на Бога и на свети Юлиан, за дето го отървали от ужасната нощ, която мислел, че ще прекара, и за дето го довели в това, както му се сторило, чудесно убежище. След известно време, като си поотпочипала, вдовицата заповядала да запалят голям огън в камината на една стая, отишла там и запитала какво прави Риналдо. Прислужницата ѝ отвърнала: „Мадона, той се преоблече и е много красив мъж, изглежда почтен и благовъзпитан.“ Тогава вдовицата каза: „Иди и го повикай да дойде тук да се навечеря край огъня, защото знам, че не е ял.“

Като влязъл в стаята и видял дамата, която му се сторила от знатен род, Риналдо я поздравил най-почтително и благодарил с най-изискани слова за добрината, която му направила. Тя го огледала, изслушала го и се убедила, че той наистина е такъв, за какъвто го представила нейната прислужница; после се обърнала към него най-любезно, поканила го да седне край огъня до нея и почнала да го разпитва как е попаднал там. Риналдо ѝ разказал всичко от игла до конец. Вдовицата вече била научила някои подробности за случилото се още когато слугата на Риналдо пристигнал в замъка; затова повярвала на всичко, което той ѝ разказал, разправила му какво знаела за неговия слуга и му обяснила как най-лесно ще може да го намери на следния ден. После масата била сложена, Риналдо си измил ръцете и домакинята го поканила да вечерят заедно. Риналдо бил едър и висок на ръст, имал хубаво и приятно лице, изящни

и изискани обноски и бил на средна възраст; вдовицата го огледала добре и го харесала твърде много; нещо повече – тя почнала да го желае, защото, докато чакала маркиза да прекарат заедно ношта, у нея се събудили похотливи желания.

Когато се навечеряли и станали от трапезата, дамата се посъветвала с прислужницата си и я попитала дали ще постъпи добре, ако, след като била излъгана от маркиза, реши да се възползува от благого, което самата съдба ѝ праща. Прислужницата разбрала желанието на своята господарка и я насърчила – доколкото можела и умеела – да го задоволи; затова, като се върнала край огъня, където била оставила Риналдо, домакинята започнала да му хвърля любовни погледи и да му говори: „Риналдо, защо сте толкова замислен? Нима сте седнали да се тревожите, задето няма да ви върнат коня и някакви си там дрехи? Горе главата, развеселете се! Чувствайте се като у дома си. Ще ви кажа и друго: като ви видях с тия дрехи, които принадлежат на покойния ми съпруг, стори ми се, че виждам самия него, затова тази вечер пожелах поне сто пъти да ви прегърна и да ви целуна, и ако не се страхувах, че ще ви бъде неприятно, сигурно щях да го сторя.“

Щом чул тия слова и видял блясъка в очите на дамата, Риналдо, който не бил глупак, се приближил до нея с разтворени обятия и рекъл: „Мадона, като си помисля, че само благодарение на вас и занаят ще мога да се числя към живите и като си представя само от каква участ ме избавихте, смятам, че ще бъде недостойно от моя страна, ако не направя всичко възможно, за да ви доставя удоволствие; затова задоволете желанието си и ме прегърнете и целунете, а за мен да ви прегърна и целуна, ще бъде повече от удоволствие.“ От повече приказки нямало никаква нужда. Домакинята, която изгаряла от любовно желание, побързала да се хвърли в обятията му; след като се притиснала страстно до Риналдо и го целунала хиляда пъти и получила в отговор също толкова целувки, двамата излезли оттам и отишли в спалнята ѝ, легнали си без всякакво колебание и чак докато почнало да се зазорява, удовлетворили много пъти страстта си.

Щом пукнала зората, станали – по желание на домакинята – и за да не може никой да разбере какво се е случило, тя му дала някакви много стари дрехи, напълнила му кесията с пари, помолила го да пази всичко в тайна, показала му откъде да мине, за да намери слугата си, а после го пуснала да излезе през същата вратичка, през която влязъл вечерта.

Щом се съмнало, Риналдо си дал вид, че пристига отдалеч, влязъл в замъка, чиито врати били вече отворени, и намерил слугата си. После се

преоблякъл в своите дрехи, които били в багажа, и тъкмо когато се канел да възседне коня на слугата си, станало чудо: тримата разбойници, които го ограбили предната вечер, малко след това извършили ново злодеяние, но били заловени и сега ги докарали в замъка. Те си признали всичко и Риналдо получил обратно и коня, и дрехите, и парите си; така не загубил нищо освен два пояса, за които разбойниците не могли да си спомнят къде са ги сложили. Затова, след като благодарил на Бога и на свети Юлиан, Риналдо яхнал коня си и се прибрал у дома си жив и здрав, а на следния ден тримата разбойници увиснали на въжето.

НОВЕЛА III

Трима млади мъже пропиляват лекомислено имота си и обедняват; изпаднал в отчаяние, техният племенник се прибира у дома си, но по пътя се запознава с един абат, който се оказва дъщеря на английския крал. Тя се омъжва за младежа, а той възвръща на чичовците си всички загуби и предишното им добро положение.

Дамите и младежите изслушали с възхищение приключенията на Риналдо д'Асти, похвалили набожността му, благодарили и на бога, и на свети Юлиан, загдето оказали помощ на търговеца, когато изпаднал в крайна беда; освен това – въпреки че по въпроса били по-сдържани и предпазливи – не сметнали жената за глупава, задето съумяла да се възползува от благото, което сам Бог ѝ изпратил в нейния дом. И докато се подсмивали и си приказвали колко ли приятна нощ е прекарала вдовицата, Пампинаеа, която седяла до Филострато, се досетила (както после се и оказало), че е неин ред да разказва; затова тя се съсредоточила и почнала да обмисля какво да разкаже, а после по нареждане на кралица започнала весело и уверено:

– Благородни дами, колкото повече говори човек за превратностите на съдбата, толкова повече намира – особено ако се стреми да вникне в нейния ход – какво да разкаже за тях; от това никои не бива да се учудва, защото стига да поразмислим, ще видим, че всичко онова, което ние от лекомислие наричаме наше, всъщност се намира в нейните ръце и че тя по свое, неведомо нам, решение прехвърля безспир всичко от едни ръце в други и го връща обратно, следвайки непознати за нас пътища. И въпреки че това се проявява най-очевидно всеки ден и във всяко нещо, въпреки че бе доказано и в някои от разказаните преди новели, все пак,

тъй като на нашата кралица ѝ е приятно да разговаряме за това, аз ще прибавя към вече разказаното (може би не без полза за слушателите) и тази моя новела, която се надявам да ви хареса.

Живял някога в нашия град знатен човек на име месер Тебалдо, който според някои принадлежал към рода Ламберти; други пък твърдят, че бил от рода Аголанте, като изхождат не толкова от някакви други съображения, колкото от занаята, упражняван по-късно от синовете му, имайки предвид и онова, с което винаги са се занимавали и продължават да се занимават и днес потомците на рода Аголанте. Но да оставим настрана въпроса към кой от двата рода е принадлежал Тебалдо; искам да река, че за времето си той бил много богат човек и имал трима синове: първият се наричал Ламберто, вторият – Тедалдо, а третият – Аголанте. И тримата били красиви и стройни младежи; най-големият от тях не бил навършил и осемнадесет години, когато богатият месер Тебалдо умрял и им оставил като на свои законни наследници всичкото си движимо и недвижимо имущество. Като се видели изведнъж толкова богати, с толкова пари и имоти, те почнали да харчат без мяра и без сметка наляво и надясно, ръководейки се единствено от собственото си удоволствие: държали голяма прислуга, притежавали множество породисти коне, кучета и птици, уреждали непрекъснато празненства, прахосвали много пари за подаръци и турнири, като вършели не само каквото подобава на благородници, но и всичко, каквото хрумнело на младежкия им ум.

Но те не водили този живот дълго, тъй като оставеното от баща им богатство се изчерпало; и понеже не могли да покриват големите разходи само с доходите си, почнали да продават и залагат имота си; днес продавали едно, утре – друго, докато един ден разбрали, че са останали почти с празни ръце; така нищетата им отворила най-сетне очите, заслепени преди от богатството. Затова Ламберто извикал един ден двамата си братя, напомнил им с каква почит се ползувал баща им и какво е тяхното положение днес, какво богатство били наследили и в каква бедност са изпаднали поради неразумното си разточителство; той употребил цялото си красноречие, за да ги убеди да продадат каквото им било останало още, преди хората да открият цялата им нищета, и да се махнат заедно и тримата.

Така и направили. Без всякакви сбогувания и прощални тържества те напуснали Флоренция и без да се спират никъде, стигнали чак до Англия; тук, в Лондон, си купили малка къщичка, гледали да харчат колкото се може по-малко и се впуснали да печелят пари с лихварство; и така

им потръгнало, че само за няколко години успели да натрупат страшно много пари. Поради това те се върнали един подир друг с парите си във Флоренция, изкупили отново голяма част от предишните си имоти, закупили и други и се оженили; продължили да дават пари под лихва в Англия, като изпратили да се занимава там с техните работи един свой племенник на име Алесандро. А те си останали във Флоренция, и като забравили докъде ги било докарало предишното им разточителство, въпреки че били вече задомени, почнали отново да пилеят по-безогледно и от преди и всички търговци им имали пълно доверие и им заемали всякакви суми.

В продължение на няколко години те успявали да покриват разходите си с парите, изпращани им от Алесандро, който се заел да дава пари заем на разни барони срещу техните замъци и другите им доходи и извличал от това значителни печалби. Докато тримата братя живеели толкова нашироко и когато парите не им достигали, вземали назаем, разчитайки много на доходите от Англия, станало така, че противно на всички очаквания в Англия избухнала война между краля и един от синовете му, поради което островът се разделил на две: едната страна подкрепяла краля, другата – сина му. Вследствие на това на Алесандро били отнети всички замъци на бароните и той останал без всякакви доходи, с които да може да се издържа. Като се надявал, че бащата и синът скоро ще се помирят, а на него ще му върнат всичко – и капитала, и лихвите, Алесандро не напуснал острова, а тримата братя във Флоренция продължавали да пилеят пари, без да ограничават огромните си разходи, и вземали все по-големи заеми.

Но след като в продължение на няколко години надеждите на Алесандро не се оправдали от хода на събитията в Англия, тримата братя не само загубили всякакъв кредит, ами и внезапно били задържани, защото заемодавците искали да им бъде изплатено всичко; и тъй като имотите им се оказали недостатъчни да покрият дълговете, тримата братя останали да лежат в затвора, а техните жени и невръстни деца се пръснали из селата, едни на една страна, други на друга, бедни и сиротни, знаейки, че не могат да очакват занаяпред нищо друго освен вечна нищета. Алесандро, който през всичките тия години стоял в Англия и все очаквал, че най-сетне ще зацари мир, като видял, че мир няма да има и понататъшното му оставане е колкото опасно за живота му, толкова и излишно, решил да се върне в Италия и потеглил сам-самичък. На излизане от Брюге той зърнал случайно някакъв абат-бенедиктинец, който също така тръгвал на път, съпроводен от множество монаси и слуги и

голям обоз; след абата яздели двамина стари рицари, роднини на краля, към които Алесандро и приближил като към стари познати и те на драго сърце го взели със себе си.

И така, докато пътували, Алесандро ги запитал най-учтиво какви са тия монаси, които яздят пред тих, придружени от толкова много слуги, и къде отиват. Единият от рицарите отвърнал: „Тоя, дето язди пред нас, е наш млад родственик, неотдавна избран за абат на едно от най-големите абатства в Англия; но тъй като е по-млад и законът не допуска да заема този сан, отиваме с него в Рим, за да измолим светия отец да отмени за младежа това ограничение и да го утвърди за абат. Но по този въпрос не бива да се говори с никого.“ По пътя младият абат яздел ту начело, ту в края на многобройната си свита, както ежедневно виждаме да правят синьорите, когато пътуват; и станало така, че докато сновял назад-напред, абатът съзрял Алесандро, който бил твърде млад, строен и с много красиво лице, а освен това имал изящни и приятни обноски и бил добре възпитан – повече от това не можело да се иска. Още от пръв поглед той се поправил на абата, както никоой друг дотогава; абатът повикал Алесандро при себе си, заговорил го най-любезно и почнал да го разпитва кой е, откъде идва и къде отива.

Алесандро му обяснил най-откровено положението си и отговорил на всичките му въпроси; после се поставил на услугите му въпреки скромните си сили и възможности. Като чул умните му и смислени слова, като преценил най-вече обноските му и решил, че Алесандро въпреки не особено почтения си занаят всъщност е благороден човек, абатът го харесал още повече; изпълнен със съчувствие заради сполетелите го беди, той почнал да го утешава най-дружески: убеждавал го да не губи надежда, защото, щом е почтен и достоен човек, Господ ще го издигне отново на същото място, откъдето го била низвергнала злата съдба, та дори и по-високо; после помолил Алесандро, който отивал в Тоскана, да бъде така любезен и остане с него, тъй като и той имал намерение да се отбие там. Алесандро му благодарил за утешителните слова и заявил, че е готов да изпълни всяко негово нареждане.

Докато продължавали да пътуват заедно, а сърцето на абата, който не свалял очи от Алесандро, започвало да се изпълва с нови чувства към него, станало така, че след няколко дни те стигнали до някакво селище, където нямало странноприемници; и тъй като абатът пожелал да спре там, Алесандро го настанил у един свой добър познат, на когото, наредил да приготви за абата най-подходящата стая в своя дом; и понеже станал, кажи-речи, сенешал на абата, като човек, добре запознат с

мястото, той настанил цялата му свита из селището колкото се може по-добре – едни тук, други там.

След като абатът се навечерял, понеже станало вече късно и всички легнали да спят, Алесандро попитал стопанина къде да пренощува. Стопанинът му отвърнал: „Да ти кажа право, не знам; виждаш, че навсякъде е претъпкано, а аз и моето семейство спим на пейките; в стаята на абата има едни ракли, ако искаш, мога да те заведа там и да ти постеля, та да прекараш някак си нощта.“ Алесандро възразил: „Как ще отида в стаята на абата, като знаеш, че е толкова малка и тясна, и тъкмо поради това там не отседна и никой от неговите монаси? Ако се бях сетил за това, преди да си легнат, щях да пратя на раклите монасите, а аз щях да отида на тяхното място.“ Стопанинът измърморил: „А бе то станалото – станало; стига да искаш, там ще можеш да се настаниш добре; по-удобно място от това никъде няма да намериш; абатът спи, завесата е спусната, аз ще ти донеса тихичко една завивка и ще си легнеш.“ Като се убедил, че всичко това може да стане, без да бъде обезпокоен абатът, Алесандро се съгласил и се настанил там безшумно.

Абатът, който не спял, а, напротив, размишлявал неспокойно за новите си желания, чул какво си приказвали стопанинът и Алесандро, разбрал и къде е легнал Алесандро; той останал безкрайно доволен и си рекъл: „Сам Бог ми помага в моите желания; ако сега не се възползувам от това, подобен случай може дълго време да по ми се представи.“ Решил да се възползува от случая и след като се уверил, че в странноприемницата с тихо и спокойно, обърнал се шепнешком към Алесандро и го поканил да легне до него; най-сетно след дълги увещания Алесандро се съблякъл и легнал. Абатът сложил ръката си на гърдите му и почнал да го гали досущ както правят влюбените девойки с любимия си; Алесандро се учудил не малко и помислил, че абатът прибягва до тези милувки навярно подбуден от нечестива страст.

Но абатът сякаш веднага разбрал подозрителните мисли на Алесандро (може би се досетил сам, а може и Алесандро да е направил някакво движение), усмихнал се и като смъкнал ризата си, хванал ръката на Алесандро, притиснал я към гърдите си и рекъл: „Алесандро, прогони глупавите си мисли, пипни тук и ще разбереш какво крия.“ Слагайки ръка върху гърдите на абата, Алесандро усетил две заоблени, твърди и нежни, сякаш изваяни от слонова кост гърди; щом разбрал, че лежи до жена, той веднага я прегърнал и понечил да я целуне, но тя му рекла: „Преди да се доближиш още повече до мен, почакай да чуеш какво имам да ти кажа. Както виждаш, аз съм жена, а не мъж; напуснах като девойка

родния си дом и отивам при папата да ме омъжи; но за твоє щастие или за мое нещастие, щом те зърнах, пламнах по тебе от такава любов, каквато никоя жена на е изпитвала; затова реших да предпочета за съпруг теб пред когото и да е друг. Но ако ти не ме искаш за съпруга, стани веднага и иди на мястото си.“

Макар и да не знаел коя е тя, съдейки по придружаващата я свита, Алесандро предположил, че девојката трябва да е от знатен и богат род; че е красавица, сам виждал; затова, като поразмислил малко, отвърнал, че щом тя иска така, на него ще му бъде много приятно. Тогава девојката седнала на леглото, обърнала се към една икона, на която бил изписан ликът на Господа наш, надянала на пръста на Алесандро пръстен и му казала, че са сгодени; а после те се прегърнали и за най-голямо удоволствие и на двамата се забавлявали най-приятно през останалата част от нощта.

На размъване, след като се уговорили какво да правят и как да постъпват, Алесандро станал и излязъл от стаята по същия път, по който бил влязъл, и никой не разбрал къде е прекарал нощта; безкрайно радостен, той потеглил отново на път заедно с абата и свитата му и след няколко дни стигнали в Рим. Минали няколко дни. Абатът, придружен от двамата рицари и от Алесандро, отишъл право при папата и след като му оказал дължимата почит, обърнал се към него със следните слова: „Отче свети, вие трябва да знаете по-добре от другите люде, че всеки, който желае да води порядъчен и честен живот, е длъжен по възможност да избягва всичко, що би го подбудило да постъпва иначе; затова и аз, в стремежа си да живея честно и да мога наистина да изпълня това свое желание, избягах тайно, преоблечена в дрехите, които виждате на мен, с голяма част от съкровищата на английския крал, моя баща (а той искаше да даде мен, младото момиче – както вие сам виждате, – на престарелия крал на Шотландия), и тръгнах на път, за да дойда тук, та сам ваше светейшество да ми избере някого за съпруг. Накара ме да избягам не толкова старостта на шотландския крал, колкото страхът, че ако се омъжа за него, поради присъщата на младостта ми слабост бих могла да извърша нещо в противоречие с Божиите Закони и с честта на кралската кръв на моя баща. Ала като идвах насам с подобни намерения, бог, който най-добре знае кому какво е потребно, се смили над мен (аз вярвам в неговото милосърдие) и изпречи пред очите ми тоя, когото му е било угодно да посочи за мой съпруг; този човек, ей този момък – и тя посочила Алесандро, – когото виждате до мен; обноските му и доблестта му са достойни за която и да е дама от знатен род, макар че може

би в жилите му не тече кръв, благородна колкото кралската. Него аз си избрах, него искам за мъж и никога няма да се съглася друг да ми стане съпруг, каквото и да реши баща ми или който и да е друг човек. И тъй като главната причина, която ме накара да тръгна на път, вече не съществува, аз все пак пожелах да продължа пътешествието си, за да посетя светите и достопочтени места, с които е пълен този град, както и ваше светейшество, за да направя достояние на вас, а заедно с това и на другите, брачния съюз, сключен между мен и Алесандро само пред бога. Поради това аз най-смирено ви моля да проявите благосклонност към онова, що е било угодно Богу и приятно на мен, и да ни дадете вашата благословия; тя ще ни вдъхне по-голяма увереност, че всичко се върши в угода на тогова, чийто наместник сте вие, за да можем, за слава на всевишния и вам, заедно да живеем и заедно да умрем накрая.“

Като чул, че жена му е дъщеря на английския крал, Алесандро се учудил не малко и сърцето му тайно преляло от радост; но още повече се учудили двамата рицари и така се ядосали, че ако се намирали другаде, а не пред папата, сигурно щели да оскъръбят Алесандро, та и дамата дори. Папата също твърде се учудил на облеклото на дамата и на нейния избор; но понеже съзнавал, че стореното не може вече да се поправи, пожелал да удовлетвори молбата ѝ; най-напред успокоил рицарите, като видял, че са разгневени, помирил ги с дамата и с Алесандро и дал разпорежданията си да бъде направено каквото трябва. Когато дошъл определеният от него ден, в присъствието на всички кардинали и на много други знатни люде, стекли се по негова покана на устроеното от него голямо тържество, той наредил да (въведат дамата, облечена в царски одежди, която изглеждала толкова красива и привлекателна, че всички я похвалили най-заслужено; заедно с нея се появил и Алесандро; и той бил разкошно облечен и по облеклото си, и по обноските си никак не приличал на човек, занимаващ се с лихварство, а по-скоро на младеж от кралски род, и двамата рицари му оказали големи почести. Папата наредил да извършат наново и тържествено бракосъчетанието и след прекрасната и разкошна сватба ги пуснал да си вървят с неговата благословия.

Алесандро и дамата пожелали на тръгване от Рим да се отбият във Флоренция, където мълвата била вече донесла вестта за тяхната сватба; гражданите ги посрещнали с най-големи почести, а дамата наредила да освободят тримата братя, като преди това се разпоредила да изплатят дълговете им и възвърнала имуществата, които притежавали и те, и жените им. Всички благодарили на Алесандро, а той и жена му взели със

себе си Аголанте и си тръгнали от Флоренция; като пристигнали в Париж, били приети с почести от краля.

След това двамата рицари отишли в Англия, успели да убедят и успокоят краля и той простил и на дъщеря си, и на зет си, приел ги най-тържествено, а зетя си не след дълго посветил в рицарски сан и му подарил Корнуелското графство. Зет му се показал толкова доблестен и действувал толкова ловко, че успял да помири бащата със сина; това донесло най-големи добрини на острова, а Алесандро спечелил любовта и уважението на всички граждани. Аголанте пък успял да си възвърне всичко, каквото му дължали, и се завърнал във Флоренция като най-голям богаташ, но преди това граф Алесандро го направил рицар.

А графът и жена му заживели в най-голяма слава и, както разказват някои, с ума и смелостта си и с помощта на своя тъст малко след това той завоювал Шотландия и бил коронясан за неин крал.

НОВЕЛА IV

Ландолфо Руфоло обеднява и става корсар; заловен от гснuezците, той претърпява корабокрушение и се спасява на сандък, пълен със скъпоценности; приютява го една жена на остров Корфу и той се прибира у дома си забогатял.

Лаурета седяла до Пампинеа и като разбрала, че тържественият завършек е и краят на нейната новела, без да чака да я подканват, започнала така:

– Прелестни дами, по мое мнение никъде намесата на съдбата не може да проличи така добре, както при издигането на едни човек от крайна бедност до положението да стане крал, както се случило с Алесандро в новелата на Пампинеа. И тъй като всеки от пас, които отсега нататък ще трябва да разказва на предложената тема, е длъжен да се придържа и нейните граници, аз няма да се посвения да ви разкажа една новела, която, макар и да съдържа още по-големи митарства, все пак няма такъв блестящ край. Зная много добре, че като имате предвид това, вие няма да изслушате така внимателно моя разказ; но понеже не мога да ви предложа друго, моля за извинение.

Казват, че крайбрежието от Реджо до Гаета е най-живописният край на Италия; там, съвсем близо до Салерно, високо над морето се издига бряг, който местните жители наричат брега на Амалфи; той е осяян

с малки градчета, с градини и водоскоци, там живеят много богати люде, умеещи да търгуват както никоой друг. Измежду споменатите градчета се намира едно, наречено Равело, където и сега има богати люде, а в миналото там живял много голям богаташ на име Ландолфо Руфоло, чието богатство му се видяло малко, та рекъл да го удвои, но при това загубил всичко и едва не погубил и себе си. Както всеки търговец, след като си направил сметката, тоя човек закупил много голям кораб, натоварил го с най-различни стоки, купени изцяло само с негови пари, и потеглил за Кипър. Ала там заварил множество други кораби, докарали стоки със същите качества като неговите; и за да успее да разпродаде каквото бил донесъл, наложило се не само да дава стоката си на безценица, а едва ли не даром; това, кажи-речи, го разорило.

Дълбоко огорчен от станалото, той се чудел и се маел какво да направи и като видял, че за съвсем кратко време от богаташ, какъвто бил, стигнал едва ли не до просяшка тояга, решил или да загине, или чрез грабеж да възстанови загубите си, та да не се върне като бедняк там, откъдето бил потеглил като най-богат човек. Намерил купувач на големия си кораб и с получените от продажбата пари, заедно с другите, които взел от стоките си, закупил малък корсарски кораб, съоръжил го отлично с всичко необходимо за тая работа и почнал да напада и граби чуждото, и най-вече турците. В тая му дейност щастието му се усмихнало много повече, отколкото в търговията; за около година, година и нещо той заловил и ограбил толкова турски кораби, че не само успял да си възвърне каквото бил загубил в търговията, но и умножил състоянието си повече от два пъти. Поради това, поучен от патилата си при първата загуба и като видял, че е понатрупал доста пари, за да не пострада още веднъж, той убедил себе си, че спечеленото му е предостатъчно, че няма какво повече да желае и затуй решил да се прибере у дома си със заграбеното; и тъй като се страхувал да закупи стоки, не обърнал в друго спечелените пари и ценности, а със същото корабче, с което ги бил натрупал, спускайки веслата на вода, потеглил към дома си.

Като стигнал архипелага, привечер излязъл сирого, който не само духал в обратна на следваната от него посока, ами вдигнал такива високи вълни, че малкият му кораб едва ли щял да издържи; затова той се приютил в един защитен от вятъра залив, образуван от малко островче, с намерението да дочака по-благоприятен вятър. Не щеш ли, малко след това, бягайки от същото, което и Ландолфо искал да избегне, с големи мъки доплували в залива и два големи генуезки търговски кораба, които идвали от Константинопол; хората на тия кораби, като забелязали

корабчето и разбрали кой е стопанинът му – а те били чували, че е много богат човек, – препречили изхода на залива, и бидейки по природа грабливи и алчни за пари, решили да го завладеят.

Спуснали на сушата част от хората си, въоръжени с арбалети, и ги накарали да заемат такова място на брега, че никой да не посмее да слезе от корабчето, ако не иска да бъде пронизан от стрелите им; останалите спуснали лодките и с помощта на морското течение се приближили до корабчето на Ландолфо, за кратко време успели да го превземат без особени усилия и да пленят всички гребци, от които не можал да се спаси нито един човек; после прехвърлили Ландолфо на един от своите кораби, заграбили всичко, каквото намерили на неговото корабче, и го потопили, а Ландолфо останал само по една тъпка дрешка.

На следния ден, когато вятърът задухал в обратна посока, двата кораба вдигнали платна и потеглили на запад; цял ден пътували благополучно, но привечер излязъл бурен вятър, който вдигнал високи вълни и отдалечил корабите един от друг. Случило се така, че корабът, на който се намирал клетият Ландолфо, поради силния вятър заседнал в една плитчина малко по-нагоре от Кефалония, разбил се и станал на трески подобно на парче стъкло, хвърлено срещу стена; и както обикновено става в такива случаи, морето се покрило с плаващи стоки, със сандъци и дъски; въпреки че било тъмно като в рог и морето се вълнувало и се вдигали високи вълни, ония клетници от кораба, които умеели да плуват, заплували и гледали да се заловят за всяка вещ, изпречила се пред тях. Между тях бил и бедният Ландолфо, който през деня на няколко пъти призовавал смъртта да го прибере, защото предпочитал да умре, отколкото да се завърне у дома си беден, какъвто станал отново; но щом видял смъртта да се надвесва над него, той се изплашил и подобно на другите се заловил за първата попаднала му под ръка дъска, с надежда, че може би няма да се удави веднага и Бог ще му помогне да се спаси. Възседнал дъската, крепейки се доколкото може, и макар че морето и вятърът го носели ту на една, ту на друга страна, изкарал така, докато се развиделяло.

Като станало съвсем светло, той се огледал и не видял нищо друго освен море, облаци и някакъв сандък, люшкан насам-натам от вълните, който понякога идвал толкова близо до Ландолфо, че той умираше от страх, понеже се боял да не го блъсне и да го удави; всеки път, когато сандъкът се доближавал, той протягал ръка да го блъсне, доколкото може, защото останал почти без сили. Не щеш ли, изведнъж във въздуха се извила вихрушка, спуснала се над морето, блъснала сандъка, а той така

ударил дъската, на която седял Ландолфо, че я преобърнал; Ландолфо я изпуснал, потънал под вълните и като изплувал отново, подпомогнат по-скоро от страха, отколкото от собствените си сили, видял, че дъската е доста далеч от него; понеже се страхувал, че не ще успее да стигне до нея, доплувал до сандъка, който се оказал съвсем близо, опрял гърдите си на капака му и гледал да го крепи с ръце, за да не се преобърне.

Морето го мятало ту на една, ту на друга страна и той, без да яде, защото нямало какво, наливайки се с вода повече, отколкото би искал, без да знае къде се намира и без да вижда около себе си друго освен море, прекарал така целия ден и следващата нощ. На следния ден, било по Милостта Божия, или поради силата на вятъра нашият човек, прогизнал почти като сунгер, склещил здраво ръце о ръба на сандъка (както виждаме, че правят удавниците, когато се залавят за каквото им попадне), се доближил до брега на остров Корфу, където случайно се намирала една бедна женица, дошла тук да мие и лъска с пясък и солена вода своите съдове. Като го забелязала да се приближава и не можала да различи никакъв образ, тя се изплашила, извикала и се дръпнала назад.

А той не можел да продума и зрението му било съвсем отслабнало, та затова не й се обадил; но когато морето го изгласкало към брега, тя видяла сандъка, а като се вгледала по-внимателно, забелязала първом ръцете му, проснати върху сандъка, после лицето му и се досетила какво може да бъде това. Подтиквана от състрадание, жената нагазила в морето, което се било вече успокоило, сграбчила Ландолфо за косата и го извлякла на брега заедно със сандъка; после, макар и с мъка, откопчала ръцете му от сандъка, сложила сандъка на главата на дъщеря си, която била с нея, грабнала Ландолфо като малко дете и го отнесла у дома си, вкарала го в банята и толкова го разтривала и мила с гореща вода, че той възвърнал загубената си топлина и част от силите си. Когато й се сторило, че вече е дошъл на себе си, тя го изкарала от банята, подкрепила го с хубаво вино и сладкиши и го гледала както могла няколко дни, докато най-сетне той укрепнал достатъчно, за да може да се окопоти и да проумее къде се намира.

Тогава добрата женица решила, че трябва да му върне сандъка, който била запазила, и да му каже, че по-нататък той сам трябва да се погрижи за себе си. Така и направила, а Ландолфо, който съвсем бил забравил за сандъка, все пак го взел, когато добрата женица го донесла, защото предполагал, че вътре ще намери нещо, което ще му даде възможност да изкара поне няколко дни; ала сандъкът му се сторил доста лек и надеждите му се изпарили. Въпреки това веднъж, когато добрата женица

не била в къщи, той отворил сандъка, за да види какво има вътре, и намерил много скъпоценни камъни, едни обработени, други не, а Ландолфо разбирал от тия неща. Щом ги видял и си дал сметка за голямата им стойност, започнал да слави господата, задето не го изоставил, и съвсем се ободрил; но като човек, сполетян на два пъти, и то за кратко време, от зла орис, за да не пострада трети път, той съобразил, че трябва да бъде крайно предпазлив, ако иска да стигне до дома си с тия неща; затова завил камъните в някакви парцали, казал на жената, че сандъкът не му трябва повече и тя може да го вземе, ако иска, а после я помолил да му даде една торба.

Жената се съгласила веднага; той ѝ поблагодарил най-сърдечно за добрината, която му сторила, метнал торбата на рамо и си тръгнал; после се качил на една лодка и отишъл в Бриндизи, а оттам все по брега стигнал до Трани, където срещнал неколцина свои съграждани, търговци на платове. Разказал им за патилата си и за всичко освен за сандъка, а те се смилили над него и му дали дрехи; не стига това, ами му дали й кон, и придружители до Равело, където той казал, че иска да се върне, и го изпратили.

Когато най-сетне се почувствувал на сигурно място, той благодарил на бога, задето му помогнал да се добере дотук, развързал торбата, разгледал всичко най-внимателно (нещо, което преди не можел да стори) и установил, че скъпоценните камъни са толкова много и толкова скъпи, че ако ги продаде на изгодна, та дори и на по-ниска цена, ще стане два пъти по-богат, отколкото бил, преди да замине.

След като намерил начин да продаде камъните, той изпратил голяма сума пари на добрата женица в Корфу като награда за услугата, която му сторила, извлечайки го от морето; същото направил и за ония люде, които го облекли в Трани; а остатъка задържал за себе си и не желал да се занимава повече с търговия, живял почтено до края на дните си.

НОВЕЛА V

Андреучо от Перуджа пристига в Неапол да купува коне; за една нощ му се случват три прекеждия, но се отървава и се връща у дома си с един рубин.

– Камъните, които намерил Ландолфо – започнала Фиамета, чийто

ред да разказва дошъл, – ме накараха да си припомня една новела, изпълнена с не по-малко опасности, отколкото разказаната ни от Лаурета; но тя се отличава от предишната по това, че докато там преমেждията стават може би в продължение на няколко години, в моята – както ще чуете – се случват само за една нощ.

Чувала съм да разправят, че в Перуджа живял младеж на име Андреучо ди Пиетро, търговец на коне; като научил, че в Неапол може да намери коне на по-ниска цена, Андреучо, който дотогава не бил ходил никъде, сложил в кесията си петстотин златни флорини и се запътил на-там заедно с други търговци. Пристигнал в Неапол в неделя привечер и като поразпитал ханджията за това-онова, на другата сутрин отишъл на пазара, огледал много коне, не малко от тях харесал, за доста се попазарил, но за нито един не можал да се споразумее за цената, а за да докаже, че наистина е купувач (бидейки неопитен и твърде непредпазлив), често изваждал и показвал пред всички – и пред когото трябва, и пред когото не трябва – своята кесия с флорини.

Докато се пазарял така и показвал кесията си, случило се, че някаква млада сицилианка, голяма красавица, готова да зарадва всеки мъж срещу неголяма сума, минала край него, без той да я забележи; ала тя успяла да зърне кесията му и тозчас си рекла: „Кой ли ще живее по-добре от мен, ако тези пари станат мои?“ И отминала по-нататък. С момичето вървяла и една старица, също сицилианка, която, щом зърнала Андреучо, оставила момичето да продължи, а тя се завтекла да го прегърне; като видяло това, момичето, без да каже нещо, се спряло малко настрани да почака старицата. Андреучо се обърнал към старата жена, познал я и много ѝ се зарадвал; а тя, без да повежда дълъг разговор, обещала да го навести в странноприемницата, където бил отседнал, и си тръгнала. Андреучо останал да се пазари, но през цялата сутрин не купил нищо.

Момичето, което отначало забелязало кесията на Андреучо, а после и познанството му със старицата, решило да опита по някакъв начин да си присвои изцяло или отчасти парите на Андреучо и почнало да разпитва старата жена кой е този човек, откъде е, какво прави тук и тя откъде го познава. Старицата разказала за Андреучо такива подробности, каквито само той би могъл да разкаже за себе си, тъй като тя била живяла дълго време при баща му в Сицилия, а после и в Перуджа; казала ѝ също къде е отседнал и защо е дошъл в града.

Като се осведомила най-подробно за роднините му и за имената им, младата жена с изтънчено коварство намислила как точно да осъществи

желанието си; щом се върнали в къщи, тя натоварила старичката с толкова много работа, че да не ѝ остане време да прескочи до Андреучо; после извикала слугинята си, която била приучила да върши подобен род работи, и привечер я изпратила в странноприемницата, където бил отседнал Андреучо. Като отишла там, слугинята случайно го видяла, че стои там пред вратата, и го запитала дали познава Андреучо. Когато Андреучо отвърнал, че това е самият той, тя го дръпнала настрана и му рекла: „Месер, една благородна дама от този град желае да поговори с вас, ако ви е угодно.“ Щом чул това, той се замислил и понеже се смятал за красив момък, решил, че дамата трябва да се е влюбила в него, като че ли в Неапол нямало други красиви младежи; затова побързал да отговори, че е съгласен и запитал къде и кога дамата желае да поприказва с него. На което слугинята отвърнала: „Месер, ако ви е угодно да дойдете, тя ви очаква у дома си.“ Без да се обади в странноприемницата, Андреучо побързал да каже: „Добре, ти върви напред, аз ще тръгна след тебе.“

Така слугинята го отвела до дома на момичето, което живеело в един квартал, наречен Малпертуджо³⁵; самото име показва с какво се славел този квартал. Но тъй като Андреучо не знаел нищо, а и нищо не подозирал, той си въобразил, че наистина е поканен на прилично място, от почтена и любезна дама; влязъл най-спокойно в къщата след слугинята, която вървяла пред него, изкачил се по стълбата, а когато слугинята извикала господарката си и известила: „Ето Андреучо“, той видял, че дамата го чака на горния край на стълбата. Тя изглеждала още твърде млада, била висока, с красиво лице, доста прилично облечена и нагиздена. Когато Андреучо се приближил, тя слязла три стъпала, разтворила обятия, увиснала на врата му и останала така известно време, без дума да продума, сякаш задавена от изблик на нежни чувства; после се просълзила и като го целунала по челото, изхлипала: „Бъди добре дошъл, мой Андреучо!“ Смаян от тия милувки, той отвърнал: „Мадона, радвам се, че ви виждам!“ После дамата го хванала за ръка, повела го към гостната си, а оттам, без да му каже нищо, го въвела в своята стая, която ухаела на рози, на портокалови цветчета и на какви ли не благовония; там той видял прекрасно легло с балдахин, много рокли, които според тамошния обичай висели на закачалки, и още други хубави и скъпи неща. И тъй като бил твърде неопитен, Андреучо наистина повярвал, че си има работа не с коя да е, а с някоя важна дама.

35. Лоша дупка. – Б. пр.

Седнали на една ракла пред леглото ѝ и тя почнала да му говори: „Твърдо съм убедена, Андреучо, че ти се учудваш и на моите милувки, и на моите сълзи, тъй като не ме познаваш, а може и никога нищо да не си чувал за мене; но аз още сега ще ти кажа нещо, което може би ще те накара да се учудиш още повече: аз съм твоя сестра; затова ти казвам, че щом Господ Бог ми стори тая милост да зърна преди моята смърт поне един от братята си (да знаеш само как бих искала да видя всички ви), за мен вече няма никакво значение кога ще умра, защото ще умра утешена. Ала ти навярно нищо не знаеш, затова аз ей сега ще ти разкажа всичко. Сигурно ти е известно, че Пиетро – моят и твой баща – е живял дълго време в Палермо; там имало, пък и все още могат да се намерят люде, които са го познавали и го обичали твърде много заради добрината и любезността му; но от всички, които го обичали, моята майка, жена от добро семейство, по онова време вдовица, го обичала най-много; дотолкова, че пренебрегвайки страха от баща си и от братята си и своята чест, тя станала толкова близка с него, че от тази близост съм се родила аз – такава, каквато ме виждаш сега. После, когато се наложило Пиетро да напусне Палермо и да се върне в Перуджа, той ме оставил съвсем малка заедно с майка ми и доколкото съм чувала да казват, никога вече не си спомнил нито за мен, нито за нея. И ако той не беше мой баща, бих го упрекнала остро за това – имам предвид неблагодарността, с която се отнесъл към майка ми; да оставим настрана любовта, която той би трябвало да храни към мен, като към негова дъщеря, при това родена не от някаква си там слугиня или долна жена, която, подтиквана от най-предана любов, му отдала всичко, и себе си, без дори да знае кой е. Но за какво ли съм седнала да ти разказвам всичко това? Много по-лесно е да порицаеш нещо лошо, сторено отдавна, отколкото да го поправиш; така или иначе, случило се това, което ти разказвам. Той ме оставил съвсем малко момиче в Палермо, а когато пораснах и станах почти толкова голяма, каквато ме виждаш сега, майка ми, която беше богата жена, ме омъжи за един благороден и добър човек от Джирдженти, а той от любов към майка ми и към мен се пренесе да живее в Палермо. И тъй като беше ревностен гуелф³⁶, този човек влезе във връзка с нашия крал Карло³⁷; но това стана достояние на крал Федерико, преди те да могат да действуват. Поради тая причина трябваше да избягаме от Сицилия – и то по същото време, когато аз се надявах да стана най-знатната дама на

36. Гуелф – член на средновековна партия в Италия, която поддържала папата.

37. Крал Карло – крал Шарл I д'Анжу – поддръжник на италианската партия на гуелфите, заместил Фридрих II като крал на Неапол и Сицилия.

острова. И като взехме малкото, що можехме да носим със себе си (казвам малко, имайки предвид многото, което притежавахме), ние изоставихме нашите имения и замъци и намерихме приют на тази земя, където крал Карло ни прие с голяма признателност; и възнаграждавайки ни отчасти за загубите, които се наложи да понесем заради него, той ни подари още и имения, и къщи и както тепърва ще видиш, постоянно дава големи средства на моя мъж, който е и твой зет. Ето, мили мой братко, как попаднах тук, където по Божия Милост, а не по твоя воля, ми се удаде да те срещна.“ И като изрекла тия думи, тя отново го прегърнала, просълзила се от умиление и пак го целунала по челото.

Като изслушал тия измислици, които тя му разказала така непринудено, без нито веднъж да почне да мънка, без нито веднъж да ѝ се запъне езикът, Андреучо си спомнил, че баща му наистина е живял в Палермо; и знаейки по себе си, че на тая възраст младежите лесно и с най-голяма охота се отдават на любовни приключения, и виждайки нежните сълзи, чистите прегръдки и целувки, той приел всичко, каквото тя му разказала, за повече от истина.

Когато жената млъкнала, той отвърнал: „Мадона, вие не бива да се учудвате много на моето удивление, защото наистина (дали загдето баща ми, по каквато и да било причина, никога не е споменавал нищо нито за майка ви, нито за вас, дали за това, че дори и да е говорил по този въпрос, то не е станало мое достояние) нищо не знаех за вас, все едно, че не съществуваете. Затова пък ми е още по-драго, задето ви срещнах тук като моя сестра, още повече, че съм сам-самин в този град и не съм и очаквал подобно нещо. Право да си кажа, едва ли ще се намери високопоставен човек, на когото да не сте скъпа, а какво остава до мен, някакъв си дребен търговец. Но, моля ви, обяснете ми, как узнахте, че съм тук?“ А тя му рекла: „Каза ми го тази сутрин една бедна женица, която често ме навещава: както сама ми обясни, тя живяла дълги години при баща ни в Палермо и в Перуджа; и ако не смятах за по-благопристойно ти да дойдеш у дома, отколкото аз да те посетя на онова чуждо място, отдавна да съм ти се обадила.“ После започнала да го разпитва най-подробно и поименно за роднините му, а Андреучо ѝ отговарял за всички; това го накарало да повярва още повече на каквото трябвало най-малко да вярва.

И тъй като разговорът продължил доста време, а горещината била голяма, тя наредила да донесат гръцко вино и сладкиши и почерпила Андреучо; после, когато той се наканил да си тръгва, защото станало време за вечеря, тя не се съгласила по никакъв начин и като се

престорила на много огорчена, прегърнала го и рече: „Ех, горката аз! Сега разбрах съвсем ясно колко малко ме обичаш! Та кой би могъл да повярва, че се намираш у твоята сестра, която виждаш едва сега за пръв път, че си в нейния дом, където би трябвало да отседнеш още с пристигането си? А ти настояваш да си тръгнеш и да отидеш да вечеряш в странноприемницата! Нали ще останеш да вечеряме заедно и въпреки че мъжът ми не е в къщи, което ми е твърде неприятно, аз, макар и да съм жена, ще съумея да те почета поне малко.“ Като не знаел какво да отвърне, Андреучо рече: „Аз те обичам така, както човек трябва да обича сестра си, но там ще ме чакат за вечеря и ако не отида, ще бъде неучтиво от моя страна.“ Тогава тя възкликна: „Боже мой, като че ли няма кого да изпратя да им съобщи да не те чакат! И много по-любезно би било, дори смятам, че е твой дълг да пратиш да кажат на приятелите ти да дойдат да вечерят тук; а после, ако все пак речеш да си тръгнеш, ще можете да се приберете заедно.“

Андреучо отвърнал, че тази вечер може да мине и без приятелите си и че щом тя иска така, нека разполага с него, както ѝ е угодно. Тогава тя се престорила, че праща някого да съобщи в странноприемницата да не го чакат за вечеря; после, след като си поговорили за това-онова, седнали да се хранят; поднесли им много и разкошни ястия, а жената успяла доста хитро да проточи вечерята до късно. Когато станали от трапезата и Андреучо понечил да си тръгне, тя каза, че няма да му позволи по никакъв начин, защото Неапол не е такъв град, из който човек, камо ли чужденец, може да ходи нощем; обяснила му, че като пратила да кажат да не го чакат за вечеря, наредила да ги уведомят, че той няма и да нощува там. Андреучо ѝ повярвал и тъй като (заблуден от погрешната представа за нея) му било приятно да бъдат заедно, останал. След вечерята те разговаряли надълго и нашироко за разни работи, станало късно и тя каза на Андреучо да спи в нейната стая и като оставила при него едно момче, за да му бъде в услуга, ако има нужда от нещо, прибрала се заедно със слугините си в другата част на къщата.

Било много горещо; затова, щом останал сам, Андреучо веднага се съблякъл по риза, събул си и панталоните и ги метнал на леглото, и тъй като у него се появила естествена нужда да освободи стомаха си от излишната тежест, попитал момчето къде да свърши тая работа. То му посочило някаква вратичка в ъгъла на стаята и избърало: „Ей там.“ Андреучо влязъл уверено, но кракът му стъпил случайно на една дъска, чийто горен край бил откован от напречната греда, поради което дъската се надигнала и той пропаднал заедно с нея; все пак Господ толкова го

обичал, че Андреучо не се ударил, макар и да паднал отвисоко; но в мяна на това целият се изплескал с нечистотиите, с които било пълно това място.

А сега, за да можете да разберете по-добре станалото и онова, дето се случило по-нататък, ще ви обясня какво представлявало мястото, където паднал Андреучо. То се намирало – както често се случва да видим – в тесния проход между две съседни къщи; върху две греди, забити в стените на къщите, били заковани няколко дъски, а върху тях имало място за сядане; Андреучо паднал именно с една от тия дъски. Като се посъвзел и разбрал къде се намира, Андреучо, твърде разтревожен от случилото се, почнал да вика момчето; а то, щом разбрало, че Андреучо е паднал долу, изтичало да обади за това на своята господарка; тя се втурнала в стаята на Андреучо и почнала бързо да търси дрехите му. Като ги намерила и напипала в тях парите, които той, нямайки доверие на никого, от глупост носел винаги със себе си, и като получила онова, заради което устроила целия този капан, превръщайки се от палермитанка в сестра на човек, роден в Перуджа, тя престанала да му обръща внимание и побързала да залости вратата, през която той минал, преди да падне.

Понеже момчето не се обаждало, Андреучо взел да вика още по-силно, но нищо не помогнало; това му се сторило подозрително и той, макар и късно, почнал да се досеща за скроената измама. Като се покатерил на ниската стена, която преграждала мястото откъм улицата, той скочил и се запътил към вратата на добре познатия му вече дом; дълго тропал, викал, блъскал – никой не се обадил. После се разридал като човек, който ясно съзнава бедата, в която е изпаднал, и занареждал: „Тежко ми и горко! Колко малко ми трябваше, за да загубя и петстотинте флорини, и сестра си!“ Наговорил какво ли не още и пак почнал да блъска вратата и да вика; такъв шум вдигнал, че мнозина от съседите се събудили и станали, защото не можели да понасят врявата; а една от слугините на оная жена, преструвайки се на сънена, се показала на прозореца и запитала сърдито: „Кой чука там долу?“ – „Как, нима не ме познаваш? – учудил се Андреучо. – Аз съм Андреучо, братът на мадона Фиордализо.“ А тя му. отвърнала троснато: „Слушай, приятелю! Ако си препил, иди да се наспиш, пък утре ела пак; не познавам никакъв Андреучо, не мога да разбера какви ги дрънкаш; я си върви и ни остави на мира, остави ни да спим!“ – „Какво? – креснал Андреучо. – Не можеш да разбереш какво ти казвам ли? Има си хас! Но щом сицилианското родство се забравя толкова скоро, дай ми поне дрехите, които оставих у

вас, и аз ще си отида по живо, по здраво!“

А тя му отвърнала, едва съдържайки смеха си: „Човече, ти май сънуваш, а?“ Докато изрекла това, тутакси се отдръпнала и затворила прозореца. Андреучо вече напълно се убедил, че е изпаднал в беда; мъката едва не превърнала гнева му в ярост и той решил да си възвърне със сила това, което не успял да получи с думи. Сграбчил един голям камък и заблъскал по вратата още по-яростно от преди. Поради това мнозина от съседите, които се били събудили и станали от постелите си още в самото начало, предполагайки, че той е някакъв нахалник, дошъл да досажда на порядъчната жена, и си измисля разни врели-некипели, ядосани от непоносимия шум, който той вдигал, като чукал на вратата, се показали на прозорците и се развикали срещу него, също както кучетата от една махала лаят чуждо куче: „Ама че просташина! Да дойдеш в такъв час пред дома на една почтена жена и да дрънкаш глупости! Хей, човече, я си върви, бъди така добър, остави ни да спим! Ако ли пък имаш някаква сметка с нея, ела утре! Какво си седнал да ни безпокоиш посред нощ!“ Навярно насърчен от тия думи, някакъв мъж, който се намирал в къщата – сводникът на жената, когото Андреучо не бил виждал и за когото нищо не бил чувал, – се показал на прозореца и изръмжал страшно и заплашително: „Кой е там?“ Андреучо погледнал нагоре, отдето прокълтял гласът, и зърнал някакъв човек, който (доколкото той успял да различи) му се сторил як мъжага, с гъста черна брада; той се прозявал и си триел очите, сякаш току-що бил вдигнат от леглото след дълбок сън. Андреучо отвърнал не без страх: „Аз съм брат на дамата, дето живее в тая къща.“ Ала она не дочакал края на отговора му и изръмжал още по-заплашително: „Не мога да разбера какво още ме съдържа, та не слезна да ти ударя толкова тояги, колкото са нужни да се пръждосаш, досадно магаре такова, пиянищо недни, дето не ни оставяш да спим!“ После се прибрал и затръшнал прозореца.

Неколцина от съседите, които знаели много добре що за птица бил она, се заели да увещават най-приятелски Андреучо: „Човече, за бога, върви си! Да не искаш да те пречукат тук посред нощ? Върви си за твое добро!“ Поради това, изплашен от гласа и вида на она човек и подтикван от увещанията на съседите, които, както му се сторило, говорили така от състрадание към него, безкрайно огорчен и изпаднал в отчаяние заради загубата на парите си, Андреучо се запътил към странноприемницата, следвайки посоката, по която през деня вървял след слугинята, без да знае къде отива.

И тъй като самият той не можел да търпи вонята, която издавал,

решил да отиде до морето, за да се измие; затуй завил наляво и тръпнал по една улица, която се наричала Каталонска. Като вървял към горния край на града, изведнъж забелязал двама души, които идвали срещу него с фенер в ръка. Боейки се да не го забележат, той се притаил в някаква празна постройка, която зърнал наблизко. Не щеш ли, ония сякаш нарочно влезли в същата къща; единият смъкнал от гърба си някакви сечива и двамата почнали да ги разглеждат и да разговарят за тях. Докато си говорели, изведнъж единият рекъл: „А бе каква е тая работа? На какво вони? Такава воня досега не съм усещал.“ Като казал това, той повдигнал фенера, двамата забелязали клетия Андреучо и извикали изумени: „Кой е там?“ Андреучо не се обадил, ала те се приближили с фенера и го запитали какво търси тук такъв изцапан. Андреучо им разказал всичко от игла до конец. А те, като помислили къде може да му се е случило това, си рекли: „Трябва да е било в дома на оня негодник Бутафуоко.“ После се обърнали към Андреучо и единият му казал: „Слушай, човече, въпреки че си изгубил парите си, ти все пак трябва да благодариш на бога, и то много, защото си паднал случайно и не си могъл да се прибереш отново в къщата; защото – в това можеш да бъдеш напълно уверен, – ако не беше паднал, щяха да те пречукат, като заспиш, и заедно с парите си щеше да загубиш и живота си. А сега и да плачеш, няма никаква полза – да си върнеш парите, е все едно да смъкнеш звездите от небето; пък оня човек, само да чуе, че си казал някъде нещо за случилото се, може да те убие.“ И след като се посъветвали помежду си, те му казали: „Виж какво, ние те съжалихме и акт речеш да ни помогнеш в една работа, за която сме тръгнали, напълно сме уверени, че ще спечелиш много повече, отколкото си загубил.“ Изпадналият в отчаяние Андреучо отвърнал, че е съгласен.

Същия ден бил погребан архиепископът на Неапол, наречен месер Филип Минутоло; погребали го с най-разкошни одежди и накити, а на пръста му сложили рубин, който струвал над петстотин флорини; двамата искали да ограбят покойника и казали това и на Андреучо. А той, подтикнат повече от алчност, отколкото от разума си, тръгнал с тях; запътили се те към най-голямата църква на града, но тъй като Андреучо продължавал да вони страшно, единият казал: „Не можем ли да измислим нещо тоя човек да се поизмие някъде, за да не издава такъв ужасен смрад?“ Другият отвърнал: „Тук наблизко има някакъв кладенец, обикновено макарата му си е винаги на място, заедно с едно голямо ведро; хайде да се отбием там и да го измием на бърза ръка!“ Като стигнали при кладенеца, видели, че въжето е там, но ведрото го няма; затова решили

да вържат Андреучо за въжето и да го пуснат в кладенеца да се измие, а като свърши, да дръпне въжето и те да го изтеглят; така и направили.

Не щеш ли, тъкмо го спуснали в кладенеца, двамата забелязали неколцина стражи, които идвали насам да пият вода; очевидно те били ожаднели я от горещината, я защото гонели някого. Щом ги зърнали, двамината си плюли на петите и беж да ги няма; така че стражите, които идвали да пийнат вода, не успели да ги забележат. В това време Андреучо, който се намирал на дъното на кладенеца и вече се бил измил, разклатил въжето; а стражите, които умирали от жажда, оставили своите щитове, оръжия и наметала и започнали да теглят въжето, предполагайки, че на долния му край е закачено пълното с вода ведро. Щом Андреучо стигнал до ръба на кладенеца, вкопчил се в парапета и пуснал въжето, а стражите, като го видели, се изплашили, изтървали въжето и дим да ги няма.

Андреучо се учудил не малко и ако не се бил заловил за парапета, щял да тупне чак на дъното и да пострада здравата, дори да загине; като излязъл навън и видял оръжието, каквото знаел, че двамата му другари не притежавали, почнал да се чуди още повече. Блъскал си главата, но не можал да проумее какво е станало и накрая, оплаквайки съдбата си, решил да си тръгне; и без да докосва нищо, потеглил наслуки. По пътя срещнал двамината си другари, които се връщали да го изтеглят от кладенеца; щом го видели, те се зачудили не малко и го запитали кой го е издърпал от кладенеца. Андреучо отвърнал, че не знае и им разказал всичко от игла до конец – как е станало, какво намерил после край кладенеца. Те се досетили каква е работата, прихнали да се смеят и му обяснили защо са избягали и какви били ония, дето го извлекли от кладенеца; и без да си губят повече времето, тъй като станало полунощ, запътили се към главната църква, в която се промъкнали без особени трудности; после се приближили до мраморния ковчег, който бил много голям, повдигнали с железата си тежкия капак, колкото да се провере човек, и го подпрели.

Като свършили тая работа, единият от тях се обадил: „Ами сега кой ще влезе вътре?“ Другият отвърнал: „Аз – не!“ – „И аз няма да влезна – казал първият. – Нека тая работа я свърши Андреучо.“ – „Дума да не става“ – възразил Андреучо, но двамината се обърнали към него и му се сопнали: „Как така няма да влезеш? Бог ни е свидетел, че ако не влезеш, така ще те цапардосаме по главата с някой от тия железни пръти, че ще те пратим на оня свят.“

Андреучо се изплашил и влязъл, като си помислил: „Тия ме

накараха да влезна вътре, за да ме измамат; след като им предам всичко, докато аз се мъча да се измъкна от ковчега, те ще изчезнат и пак ще си остана с празни ръце.“ Затова решил най-напред да прибере своя дял и като си спомнил за скъпоценния пръстен, за който му говорили, щом се спуснал, първата му работа била да го измъкне от пръста на архиепископа и да го надене на своя; после им подал пасоха, митрията и ръкавиците, съблякъл покойника по риза, предал им едно по едно всичко и казал, че вече няма нищо. А те продължавали да твърдят, че там трябва да е и пръстенът и настоявали да го търси навсякъде; Андреучо все повтарял, че го няма, преструвайки се, че продължава да се рови и ги накарал доста да почакаат. Ала те били не по-малко хитри от него, наредили му да потърси по-внимателно и издебвайки сгоден момент, издърпали подпората изпод капака и побягнали, като оставили Андреучо в ковчега.

Човек лесно може да си представи какво е изпитал в тоя миг Андреучо. Той се опитал на няколко пъти да повдигне капака ту с глава, ту с рамене, ала напразно; накрая, съкрушен от мъка, припаднал и се свлякъл връз трупа на архиепископа, така че, ако някой би ги видял в този миг, трудно би могъл да познае кой от двамата е истинският мъртвец – архиепископът или Андреучо. Когато се посъзвел, Андреучо започнал горко да ридае, защото разбрал, че с него ще се случи неизбежно едно от двете: или ще умре от глад и от смрадта на разядения от червеите труп, ако никой не рече вече да отвори ковчега, или пък, ако го намерят тук, ще го обесят като крадец.

Докато размишлявал така, потънал в печал, той чул стъпки и гласове на много люде, които, както се досетил, били дошли в църквата със същите намерения, с каквито се били промъкнали по-преди той и другарите му. Андреучо се изплашил още повече. Но когато ония отворили ковчега и подпрели капака, почнали да се препират кой да влезе; и тъй като никой не се решавал да го стори, най-сетне след дълги препирни някакъв свещеник рекъл: „От какво толкова се боите? Да не мислите, че ще ви изяде? Мъртъвците не ядат живи хора: аз ще влезна.“ След тия думи той подпрял с гърди ковчега, отметнал глава и спуснал краката си вътре, за да влезе. Щом го видял, Андреучо се надигнал и сграбчил свещеника за единия крак, преструвайки се, че уж иска да го издърпа навътре. Свещеникът изкрещял от страх и изскочил от ковчега, а другите се изплашили и хукнали да бягат презглава, сякаш ги гонели хиляди дяволи, като оставили ковчега отворен. Щом видял тая работа, обзет от неопикуема радост, Андреучо веднага се измъкнал от ковчега и излязъл от църквата по същия път, по който бил влязъл. В това време почнало да

се разсъмва; Андреучо продължил да върви наслуки, с пръстена на ръката си; излязъл на морския бряг и накрая се добрал до своята странноприемница, където и стопанинът, и другарите му цяла нощ се тревожили какво може да му се е случило. Когато той им разказал патилата си, стопанинът на странноприемницата го посъветвал да напусне веднага Неапол. Андреучо побързал да последва съвета му и се прибрал в Перуджа; той бил отишъл да купува коне, а вложил цялото си състояние в един пръстен.

НОВЕЛА VI

След като изгубва двамата си синове, мадона Беритола бива намерена на един остров заедно с две сърнета; тя отива в Луниджана, където единият ѝ син постъпва на служба у владетеля на областта, залюбва се с дъщеря му и бива хвърлен в затвора; Сицилия въстава против крал Карло³⁸; майката разпознава сина си, който се оженва за дъщерята на своя господар; в това време намират и брат му и двамата отново възвръщат предишното си високо положение.

Дамите, а заедно с тях и младежите, се смели много на патилата на Андреучо, разказани от Фиамета; когато Емилия разбрала, че новелата е стигнала до своя край, по нареждане на кралицата започнала така:

– Тежки и досадни са превратностите на съдбата, но тъй като всеки път, щом стане дума за тях, нашият дух – иначе така склонен да задреме под ласките на съдбата – се пробужда, аз смятам, че никога не е излишно тия превратности да бъдат припомнени както на щастливците, така и на нещастните, защото от това първите ще станат по-предпазливи, а вторите ще намерят утеха. Затова – въпреки че по този въпрос бе говорено доста и преди – аз възнамерявам да ви разкажа една колкото истинска, толкова и трогателна новела; макар тя и да има щастлив край, той е предшествуван от такова силно страдание, че човек едва ли ще повярва то да е било смекчено от последвалата го радост.

Скъпи мои дами, вие навярно знаете, че след смъртта на императора Федерико II³⁹ за крал на Сицилия бил коронясан Манфреди, при когото заемал висока служба един благородник от Неапол на име Аригето

38. *Крал Карло* – крал Шарл I д'Анжу.

39. *Федериго II* – Фридрих II (1194–1250) – германски крал и император на Свещената римска империя, крал на Сицилия и вожд на гибелините. Воювал с папата и италианските градове.

Капече; той имал красива жена, от знатен род, също неаполитанка, която се казвала мадона Беритола Карачола. Аригето държал в свои ръце управлението на острова, но като узнал, че крал Карло I победил крал Манфреди край Беневенто и го убил и че цялото кралство било готово да му се подчини, Аригето, който нямал голямо доверие в колебливата вяръност на сицилианците и не желаел да стане поданик на врага на своя повелител, почнал да се готви да бяга. Ала сицилианците узнали за тия му намерения и той заедно с мнозина други привърженици и служители на крал Манфреди били предадени като пленници на крал Карло, комуто след това предали и властта над острова. Мадона Беритола, като не знаела каква е съдбата на Аригето, непрестанно изпитвала страх от тия събития и се бояла да не бъде опозорена, затова изоставила каквото имала, седнала в една лодка заедно със сина си Джуфреди, който нямал повече от осем години, и, бедна и бременна, потеглила за Липари; тук тя родила още едно момче, което нарекла Скачато⁴⁰, наела и дойка и заедно с нея и децата се качила на някакво корабче, за да се прибере при роднините си в Неапол.

Но последвалите събития били твърде различни от нейните намерения: корабчето, което трябвало да отиде в Неапол, било отнесено от силния вятър чак на остров Панца; там те успели да се приютят на завет в едно заливче и зачакали времето да се оправи, та отново да тръгнат на път. Като слязла с останалите си спътници на острова, мадона Беритола намерила някакво уединено и закътано място и седнала да си поплаче за своя Аригето. И почнала да ходи всеки ден там да плаче; но веднъж, докато била сама с мъката си, в залива се промъкнала една пиратска галера, без никой да я забележи; пиратите заловили всички на бърза ръка и ги откарали със себе си.

След като се наплакала, мадона Беритола се върнала на брега, за да нагледа децата си, както обикновено правела, ала не намерила никого; отначало тя се слисала, после изведнъж се досетила какво може да се е случило и като вперила поглед в морето, забелязала галерата, която не била отишла много далеч и влачела след себе си корабчето. Изведнъж Беритола разбрала съвсем ясно, че е загубила не само мъжа си, но и децата си; и като се видяла сама, бедна и изоставена, без да знае ще успее ли някой ден да намери някого от тях, тя почнала да призовава мъжа и децата си и паднала в несвяст на брега. Тук нямало кой да ѝ възвърне изгубените сили било със студена вода, било с други средства, така че

40. *Прокуден*. – Б. пр.

тя останала да лежи дълго в несвяст, а когато изгубените сили се възвърнали отново в изстрадалата ѝ плът заедно със сълзите и риданията, тя дълго викала децата си и обикаляла да ги търси от пещера в пещера.

Щом разбрала, че трудът ѝ е напразен и видяла, че се приближава нощта, продължавайки все още да се надява, без сама да съзнава на какво, решила да помисли и за себе си и като се отдалечила от брега, върнала се в същата оная пещера, където била свикнала да плаче и да се вайка. Тук прекарала нощта, треперейки от страх, сразена от неизразима мъка; настъпил новият ден и като минал третият час, подтиквана от глада, тъй като не била хапнала нищо от предната вечер, тя почнала да яде трева; след като си залъгала глада как да е, продължила да плаче и се замислила за своя бъдещ живот. И както си стояла така, потънала в мисли, Беритола забелязала една сърна, която влязла в близката пещера; след малко сърната отново се показала и изчезнала в гората. Мадона Беритола се надигнала и като надзърнала в пещерата, откъдето излязла сърната, видяла две малки сърнета, родени вероятно същия този ден; те ѝ се сторили най-милите и най-скъпи същества на тоя свят и тъй като млякото ѝ след неотдавнашното раждане още не било пресекнало, тя вдигнала двете животинки и нежно ги притиснала към гърдите си. Те не се отказали от тази услуга и почнали да бозаят от нея, както биха бозали от майка си, и оттогава не правели никаква разлика между нея и майка си. Така благородната жена си представяла, че все пак е успяла да си намери другари сред тоя пущинак; хранела се с трева, утолявала жаждата си с вода и колчем се сетела за своя мъж и за децата си и си припомняла предишния си живот, си поплаквала; но вече се била примирила да прекара живота си и да умре тук, пък и освен това се привързала към сърнетата не по-малко, отколкото към децата си.

Минали няколко месеца, откак благородната дама, превърнала се в звяр, започнала да води тоя живот; ала един ден излязла буря и принудила някакво корабче от Пиза да потърси приют на същото място, където преди спряла и мадона Беритола; корабчето престояло там няколко дни. С кораба пътувал един благородник на име Курадо, от рода на маркизите Маласпина, заедно със своята съпруга – достойна и света жена. Те били ходили на поклонение по всички свети места из Апулия и сега се прибирали у дома си. Един ден, за да поразсее скуката си, Курадо заедно с жена си и неколцина слуги и кучета тръгнал да се поразходи из острова; недалеч от мястото, където се намирала мадона Беритола, кучетата на Курадо се втурнали да преследват двете сърнета, които вече били пораснали и излизали на паша; подгонени от кучетата, сърнетата

побягнали не в друга посока, а право към пещерата, където седяла мадона Беритола. Щом видяла какво става, тя скочила и грабнала една тояга, за да прогони кучетата; в това време пристигнали Курадо и жена му, които вървели след своите кучета. Като съзрели тая почерняла, измършавяла и обрасла с дълги коси жена, те се смаяли, а тя се смаяла още повече от тях. По нейна молба Курадо викнал на кучетата да се махнат, а после след дълги увещания най-сетне успели да я убедят да им разкаже коя е и какво търси тук; тя им обяснила всичко с най-големи подробности, разказала патилата си и им разкрила непреклонното си решение да остане на острова.

Като чул това, Курадо, който познавал много добре Аригето Капече, се разплакал от жалост и изрекъл не малко слова, за да я накара да се откаже от жестокото си намерение; предлагал ѝ да я заведе у дома си и да я почита като своя сестра, а тя да остане там, докато Бог не ѝ прати по-щастлива съдба. Виждайки, че мадона Беритола не приема неговите предложения, Курадо оставил при нея жена си и ѝ казал да се разпорежи да донесат нещо за ядене, после да я облече в някоя от своите рокли, защото тя била цялата в дрипи, и да направи всичко възможно, за да я вземат със себе си. Като останала с нея, благородната дама, която проляла не малко сълзи, оплаквайки заедно с мадона Беритола сполетелите я бедни, наредила да донесат храна и дрехи, но трябвало да положи нечовешки усилия, за да я накара да се облече и да хапне нещо; най-сетне след големи молби, след като мадона Беритола заявила, че не желае да отиде никъде, където биха могли да я познаят, жената на Курадо я склонила да тръгне заедно с тях за Луниджана с двете сърнета и със сърната, която в това време се върнала и за голямо учудване на благородната дама почнала радостно да се гали о мадона Беритола. Щом времето се оправило, мадона Беритола се качила на кораба заедно с Курадо и съпругата му, със сърната и двете сърнета, заради които (тъй като не всички знаели името ѝ) нарекли мадона Беритола – Кавриола⁴¹. Вятърът бил попътен и те скоро стигнали до устието на Магра, където слезли на сушата и се отправили към своите замъци. Тук мадона Беритола останала да живее при съпругата на Курадо като нейна придворна; тя облякла дрехи на вдовица, била скромна, честна и послушна, обичала все така своите сърнета и продължавала да се грижи за храната им.

Корсарите, които пленили край остров Понца кораба на мадона Беритола, без да заловят нея, защото не я забелязали, потеглили с

41. Сърна. – Б. пр.

останалите към Генуа; като пристигнали и поделили плячката между стопаните на галерата, станало така, че заедно с другите неща в полагащия се на някой си месер Гаспарино д'Ория дял се паднала дойката с двете деца на мадона Беритола; месер Гаспарино изпратил дойката и децата у дома си и наредил да ги вземат за домашна прислуга.

Дойката, която страдала безмерно поради загубата на своята господарка и заради бедственото положение, в което изпаднала заедно с децата, дълго плакала и се вайкала; ала като разбрала, че сълзите няма да помогнат и че тя и децата са заробени, бидейки мъдра и разумна, макар и бедна женица, дойката изпървом се посъзвела, доколкото могла, а после огледала мястото, където били попаднали, и разсадила, че ако някой узнае за произхода на децата, това може лесно да им докара нови беди на главата. Освен това, като се надявала, че сполетялата ги зла орис някой ден може все пак да се промени и ако доживеят дотогава, те ще могат да възвърнат предишното си положение, тя решила да не доверява никому кои са тия деца, докато не настане сгодно време; затова на всички, които я питали, отговаряла, че децата са нейни. Голямото момче нарекла не Джуфреди, а Джаното от Прочида; името на малкия не сменила и най-старателно обяснила на Джуфреди защо е променила името му и каква беда може да го сполети, ако другите узнаят кой е. Тя му обяснявала това неведнъж, напомняла му го често и той, като разсъдливо момче, следвал най-послушно наставленията на мъдрата дойка. И така, зле облечени и още по-зле обути, принуждавани да вършат най-черната работа, двамата братя, а с тях и дойката, търпеливо прекарвали няколко години в дома на месер Гаспарино.

Ала Джаното, който станал вече на шестнайсет години, бил много по-честолюбив, отколкото подобавало на един слуга; и като отхвърлил с презрение унижителното си положение на слуга, напуснал службата си при месер Гаспарино и тръгнал на път с галерите, които отивали до Александрия. Ходил той къде ли не, но нигде не успял да постигне нищо. Накрая, може би три или четири години след като напуснал дома на месер Гаспарино, когато вече пораснал и станал красив, снажен младеж, той узнал, че неговият баща, когото смятал за мъртъв, е още жив, но лежи в затвора като пленник на крал Карло. Изгубил почти всякаква надежда, Джансто продължил скитническия си живот и попаднал в Луниджака, където случайно постъпил на служба у Курадо Маласпина, комуто, за голямо негово удоволствие, прислужвал най-умело. И въпреки че той виждал (макар и рядко) майка си, която била при съпругата на Курадо, не можал да я познае, нито пък тя него – толкова много времето

било променило и него, и нея от оня миг, когато били заедно за последен път. И така, докато Джаното бил на служба у Курадо, случило се, че една от дъщерите на Курадо, на име Спина, останала вдовица след смъртта на мъжа си Николо да Гриняно и се прибрала при баща си. Тя била красива, миловидна и млада – нямала повече от шестнайсет години; веднъж случайно се загледала в Джаното, а той – в нея и двамата се влюбили пламенно един в друг.

Не минало много време и тази любов не останала безплодна и продължила много месеци, преди някой да забележи нещо, поради което те станали прекалено самоуверени и много по-непредпазливи, отколкото се полага при подобни работи. Един ден, когато се разхождали из една прекрасна гъста гора, младата жена и Джаното се отдалечили от дружината си и навлезли навътре в гората; и тъй като им се сторило, че са изпреварили доста дружината, седнали на китна полянка, осяяна с цветя и треви, заградена отвсякъде с дървета, и се отдали на удоволствията на взаимната любов. Но понеже прекарвали заедно дълго време (въпреки че поради голямата наслада, която изпитвали, то им се сторило твърде кратко), те били изненадани отначало от майката на младата жена, а после и от Курадо. Тежко огорчен от виденото, той, без да обели ни дума за причината, заповядал на трима свои слуги да ги хванат и да ги отведат вързани в един от неговите замъци; треперейки от гняв и негодувание, той се заканил да накаже и двамата с позорна смърт. Майката на младата жена, макар и да била твърде развълнувана и да смятала, че за тази своя постъпка дъщеря ѝ заслужава най-сурово наказание, разбрала от няколко думи на Курадо какво възнамерявал да стори с провинилите се; не можейки да понесе това, тя се втурнала към разгневения си съпруг и започнала да го моли да не избързва под влияние на обзелата го ярост, да не става на стари години убиец на дъщеря си и да не цапа ръцете си с кръвта на своя слуга; помолила го да намери друг начин да удовлетвори гнева си, да нареди например да ги хвърлят в затвора и там да се помъчат и да поплачат за сторения грях.

Такива и още много други неща му наговорила благочестивата жена, докато най-сетне Курадо се отказал от намерението си да ги убие и заповядал да ги затворят поотделно и да ги надзирават строго, като ги държат в големи неудобства и с малко храна, докато той не вземе за тях друго решение; така и сторили. А какъв бил животът на тия двама млади в затвора, сред непрекъснат плач и пости, много по-продължителни, отколкото било необходимо, всеки може да си представи.

И така, след като Джаното и Спина водили такъв страдалчески

живот и прекарвали там цяла година, случило се, че Пиетро д'Араона⁴² се споразумял с месер Джано ди Прочида, вдигнал бунт в остров Сицилия и го отнел от крал Карло. Бидейки гибелин⁴³, Курадо се зарадвал извънредно много на станалото. Когато Джаното научил за това от един от своите пазачи, въздъхнал дълбоко и рекъл: „Горко ми! Четиринайсет години, откак се скитам немил-недраг по света, очаквайки само това събитие, а сега, сякаш за да ми напомни, че вече на нищо не мога да се надявам, то ме свари в затвора, откъдето явно няма да излезна, преди да умра!“ – „Какво приказваш? – запитал го пазачът. – Какво те засягат делата на великите крале? Какво общо имаш ти със Сицилия?“ Джаното отвърнал: „Колчем си спомня какъв беше там баща ми, струва ми се, че ще ми се пръсне сърцето; въпреки че, когато избягахме, аз бях съвсем малко момче, спомням си много добре, че докато беше крал Манфреди, баща ми беше пълен господар там.“

Пазачът продължавал да го разпитва: „А кой беше баща ти?“ Джаното отвърнал: „Сега мога да кажа съвсем спокойно името на баща си, защото виждам, че вече не ме заплашва опасността, която се боях да не ме сполети, ако споменех името му. Той се казваше и ако е жив, все още се нарича Аригето Капече и аз не се казвам Джаното, а Джуфреди. Не се съмнявам ни най-малко, че ако бих могъл да се измъкна оттук и да се върна в Сицилия, там ще имам много високо положение.“ Без да се впуска в повече разговори, пазачът при първия сгоден случай разказал всичко на Курадо.

А Курадо, щом чул тия неща, без да се издава пред пазача, че това го интересува, отишъл веднага при мадона Беритола и я разпитал внимателно дали има от Аригето син на име Джуфреди. Жената се разплакала и отвърнала, че ако по-голямото от двете ѝ деца е все още живо, то трябва да носи същото име и сега би трябвало да бъде вече на двайсет и две години. Тогава Курадо се досетил, че това е същият Джуфреди и си помислил, че ако излезе наистина така, той би могъл да направи две неща едновременно: да прояви голямо милосърдие и да измие срама от себе си и дъщеря си, като я омъжи за този младеж. Затова повикал тайно Джаното при себе си и го разпитал най-подробно за предишния му живот.

След като установил по множество признаци, че той наистина е

42. *Пиетро д'Араона* – крал Педро III Арагонски, крал на Сицилия след изгонването на династията Анжу през 1282 година.

43. *Гибелин* – привърженик на германските императори в Италия по време на борбите между императорите и папата.

Джуфреди, син на Аригето Капече, Курадо му рекъл: „Джаното, ти знаеш каква и колко голяма обида ми нанесе в лицето на моята дъщеря; аз се отнасях с теб така добре и приятелски, че ти, както трябва да постъпва всеки слуга, беше длъжен винаги да пазиш моята чест и честта на моето семейство. Мнозина други на мое място биха те наказали с най-позорна смърт, ако им направеше същото, каквото стори на мен. Но моето милосърдие не ми позволи да постъпя така. Сега, когато се разкри – както твърдиш, – че си син на човек от голям род и на благородна дама, аз, ако и ти сам го желаеш, искам да сложа край на мъките ти, да те избавя от нищетата и злините, в които си изпаднал, а заедно с това да възстановя и твоята, и моята чест. Спина, която ти облада макар и с любовна, но непристойна и за теб, и за нея страст, както ти е известно, е вдовица; тя има голяма и хубава зестра, ти познаваш много добре нравите ѝ, знаеш кои са майка ѝ и баща ѝ; за сегашното ти положение не казвам нищо. Та, ако ти желаеш, аз съм съгласен, след като тя стана по нечестен начин твоя любовница, да стане най-пристойно твоя съпруга, а ти да останеш тук заедно с нея като мой син, докогато пожелаеш.“

Престоят в затвора изтощил плътта на Джаното, но не сломил доблестния му и благороден по рождение дух, нито голямата любов, която продължавал да изпитва към своята любима; и макар да желаел най-горещо същото, каквото му предлагал Курадо, и съзнавал, че е в ръцете му, той не се отклонил ни най-малко от онова, що му подсказвало благородството на неговия дух, и отвърнал: „Курадо, ни жажда за власт, ни алчност за пари, нито нещо друго са ме подтиквали някога да плета предателски коварни козни против теб или твоето имущество. Обичах дъщеря ти, продължавам да я обичам и винаги ще я обичам, защото смятам, че тя е достойна за моята любов; и ако аз – както разсъждават простите люде – съм се свързал с нея не по най-почтения начин, то съм сторил грях, който винаги е бил присъщ на младостта; да се премахне този грях, би значело да се премахне и младостта; и ако възрастните си спомнят, че и те са били млади и рекат да измерят чуждите грехове със своите, а своите – с чуждите, то и моят грях не би изглеждал толкова тежък, както мислиш ти и мнозина други; пък и освен това извърших го като приятел, а не като враг. Винаги съм желал да стане това, което ти сега ми предлагаш, и ако можех да се надявам, че няма да срещна отказ, отдавна сам щях да го поискам; и сега, след като моята надежда е била толкова малка, това ще ми бъде още по-скъпо. Но ако ти нямаш намеренията, за които спомена, аз те моля да не подхранваш у мен лъжливи надежди: нареди да ме върнат отново в затвора и нека там ме измъчват

колкото кажеш ти; и тъй като аз ще продължавам да обичам Спино, от любов към нея ще обичам и тебе и ще те уважавам, както и да се отнаш с мен.“

Като чул тия слова, Курадо се смаял, разбрал, че младежът има благородна душа, че любовта му е искрена, и е това той му станал още помил. Курадо се изправил, прегърнал го и го целунал и без да се колебае повече, наредил да доведат тайно и Спино. Тя била побледняла, отслабнала и измършавяла, просто не приличала на себе си; пък и самият Джаното сякаш бил друг човек, а не той; и двамата по взаимно съгласие сключили брак пред Курадо по нашия обичай.

След като в продължение на няколко дни – докато още никой не знаел за станалото – по негово нареждане им носели всичко, каквото пожелаят и каквото им било необходимо, Курадо решил, че е дошло време да зарадва двете майки; и като повикал жена си и Кавриола, той рекъл: „Какво бихте казали, мадона, ако ви възвърна вашия по-голям син, и то като съпруг на една от дъщерите ми?“ Кавриола отвърнала: „Не бих могла да ви кажа друго освен това, че ще се чувствавам още по-задължена към вас, отколкото сега, защото ще ми възвърнете нещо, което ми е по-скъпо и от моя живот, и ако ми го върнете по този начин, както казахте, то вие ще възвърнете отчасти и загубената ми надежда.“ После мълкнала и заплакала. Тогава Курадо се обърнал към жена си: „А ти, жена, какво би казала, ако ти доведе такъв зет?“ На което жена му рекла: „Бих приела не само някой благороден мъж, но дори и някой нехранимайко, стига вие да го харесвате.“ Тогава Курадо казал: „Надявам се след няколко дни да ви зарадвам и двете.“ Като видял, че младежите възстановили предишния си вид, той наредил да ги облекат както се полага и запитал Джуфреди: „Ще ти бъде ли приятно, ако освен тази радост, която изпитваш сега, видиш и майка си?“ А Джуфреди отвърнал: „Не ми се вярва мъката, причинена от злочестата й участ, да я държи все още между живите; но ако все пак е жива, това ще ми достави неизмерима радост, защото мисля, че с помощта на нейните съвети бих могъл да си възвърна голяма част от моето състояние в Сицилия.“

Тогава Курадо наредил да извикат и двете жени. И двете поздравили най-радушно младата невеста и се питали учудени кой ли добър дух е подтикнал Курадо да прояви такова великодушие, свързвайки я с Джаното; мадона Беритола под влияние на думите на Курадо започнала да се вглежда внимателно в младежа и тайнствена сила събудила у нея спомена за детските черти от лицето на нейния син; и без да чака други доказателства, тя разтворила обятия и се хвърлила на врата му.

Избликът на любов и майчинска радост не й позволил да пророни ни дума, напротив – така пресякъл у нея всякаква жизнена сила, че тя се свлякла като труп в ръцете на сина си. А той, макар и да бил слисан до немай-къде, припомняйки си, че я бил виждал често в същия този замък, без да успее някога да я разпознае, усетил зова на кръвта и проклинайки предишната си немарливост, я прегърнал нежно и я целунал през сълзи. След като мадона Беритола се съвзела благодарение на помощта, оказана й най-състрадателно със студена вода и други грижи от съпругата на Курадо и от Спино, тя отново прегърнала сина си, разплакала се и занареждала мили слова, изпълнени с майчинска нежност, целунала го хиляда и повече пъти, а той, приемайки това, я гледал с дълбока почит.

Тия радостни чистосърдечни приветствия се повтаряли неколкостранно, не без вълнение и радост за присъстващите, и всеки разказвал най-подробно на другия за патилата си; след като Курадо, за всеобщо удоволствие, известил на приятелите си с кого се е сродил и дал разпореждания да бъде устроено голямо великолепно тържество, Джуфреди му казал: „Курадо, вие ми доставихте голяма радост с много неща и дълго време сте се отнасяли най-достойно с майка ми; а сега, за да не остане несвършено нищо, което ви е по силите, то аз ви моля да зарадвате и майка ми, и мен самия и да направите празненството още по-весело, като поканите моя брат, когото месер Гаспарино д'Ория държи у дома си като слуга, защото, както вече ви казах, ни залови в плен при оня пиратски набег; освен това ви моля да изпратите някого в Сицилия, за да се осведоми най-точно за положението на острова, да разбере какво е станало с Аригето, моя баща, дали е умрял, а ако е жив, в какво състояние е, и като се осведоми най-пълно, да се върне при нас.“

Молбата на Джуфреди се харесала на Курадо и той пратил незабавно свои доверени хора в Генуа и Сицилия. Пратеникът, който отишъл в Генуа, намерил месер Гаспарино и го помолил най-настойтелно от името на Курадо да му изпрати Скачато и неговата дойка, като му разказал най-подробно всичко, каквото Курадо сторил за Джуфреди и майка му. Месер Гаспарино се смаял, щом чул всичко това, и рекъл: „Аз, разбира се, бих направил за Курадо всичко, каквото ми е по силите и каквото той би поискал от мен; вярно е, че от четиринадесет години младежът, когото ти търсиш, живее в моя дом заедно с майка си, и аз ще му ги изпратя с най-голямо удоволствие; но ти кажи на Курадо да не бъде толкова лековерен и да не вярва на приказките на Джаното, който сега се самонарича Джуфреди, защото той е много по-хитър, отколкото Курадо може да предположи.“

Като казал това и наредил да почетат както подобава достойния човек, той тайно наредил да повикат дойката и я разпитал най-внимателно за тия неща. Щом узнала за въстанието в Сицилия и че Аригето е жив, дойната прогонила страха, който я потискал дотогава, и му разказала всичко от игла до конец, като му обяснила причините, които я карали да се държи досега по тоя начин.

Като видял, че думите на дойната съвпадат с разказа на пратеника, Гаспарино започнал да се отнася с доверие към това, което слушал, но понеже бил много хитър човек, той използвал и други начини, за да се осведоми по-подробно за цялата работа. И като се натъквал на все повече обстоятелства, които го убеждавали в достоверността на новината, той се засрамил, задето се отнасял така недостойно с момчето, и като възмездие за своето държане дал му за жена дъщеря си – единайсетгодишна красавица, и голяма зестра, защото знаел много добре кой е Аригето и какво представлява. След устроеното по този случай голямо празненство той се качил на една голяма галера заедно с момчето, дъщеря си, пратеника на Курадо и дойната и пристигнал в Леричи; там бил посрещнат от Курадо, а после всички отишли в един от близките замъци, където било приготвено голямо празненство. А как се радвала майката, щом видяла отново сина си, каква била радостта на двамата братя и на тях тримата заедно, когато се събрали отново с вярната дойка, и колко сърдечно те всички приели месер Гаспарино и дъщеря му, каква почит той самият изразил към всички и как всички почели Курадо, жена му, челядта и приятелите му – всичко това не може да се изрази с думи, за това, скъпи мои дами, оставям на вас самите да си го представите.

А за да бъде радостта най-пълна, господ-бог, който, рече ли да давява, прави го най-щедро, благоволил да добави към всичко това и радостната вест, че Аригето Капече е жив и здрав. Станало така, че в самия разгар на тържеството, когато гостите – и мъже, и жени, били насядали около трапезите и не били довършили още първото блюдо, пристигнал пратеникът, дето бил изпратен в Сицилия. Между другото той разказал, че Аригето бил хвърлен в затвора от крал Карло, но когато в града избухнало въстанието против краля, народът се втурнал бясно към затвора, избил стражите, освободил Аригето и го провъзгласил за свой вожд (пали бил заклет враг на крал Карло), а той ги повел да гонят и бият французите. С това Аригето си спечелил височайшото благоволение на крал Пиетро, който му възвърнал всичките владения и титли, поради което Аригето сега заемал висока длъжност и имал добро положение; пратеникът добавил, че Аригето го приел с най-големи почести и се

зарадвал неизмеримо много за жена си и за сина си, за които не бил чувал нищо, откакто бил хвърлен в затвора; освен това той изпратил за тях един бързоходен кораб с неколцина благородни люде, които пристигали след него.

Пратеникът бил посрещнат и изслушан с най-голяма радост и въодушевление, а Курадо и неколцина негови приятели станали и тръгнали да посрещнат благородните люде, дошли да вземат мадона Беритола и Джуфреди; приветствували ги най-радушно и ги отвели на пиршеството, което не било стигнало и до средата. Тук и Беритола, и Джуфреди, пък и всички останали ги приели с нечувана радост, а те, преди да седнат на трапезата, поздравили от името на Аригето и благодарили, както най-добре знаели и можели, на Курадо и жена му за почитта, оказана на съпругата и на сина на Аригето, като известили, че той поставя и себе си, и всичко, което е в негова власт, на разположение на домакините. После се обърнали към месер Гаспарино, чиито заслуги били съвсем неочаквани, и изказали пълната си увереност, че когато Аригето узнае какво е направил той за Скачато, и нему ще бъде отдадена такава, дори още по-голяма благодарност. След това седнали да пируват весело на празненството заедно с младоженците. И не само този ден продължили празненствата, които Курадо уредил за своя зет и за другите си роднини и приятели; те продължили и през следващите дни.

Когато най-сетне празненствата стихнали и мадона Беритола, Джуфреди и останалите решили, че е време да тръгват, качили се на бързоходния кораб заедно със Спина и потеглили, съпроводени от сълзите на Курадо, жена му и месер Гаспарино; и тъй като вятърът бил попътен, скоро пристигнали в Сицилия. Там, в Палермо, Аригето посрещнал всички – и синовете си, и дамите, с такава радост, че не би могла да се опише. Казват, че те живели там дълго и щастливо, споменавайки с благодарност Господа Бога за сторената им добрина.

НОВЕЛА VII

Султанът на Вавилония изпраща една от дъщерите си за жена на владетеля на Гарбо; по различни причини за четири години тя преминава от място на място през ръцете на деветима мъже. Когато най-сетне се завръща девствена при баща си, отново бива изпроводена за жена на владетеля на Гарбо, съгласно първоначалните му намерения.

Ако Емилия била продължила още малко своята новела, навярно младите дами щели да се разплачат от състраданието, което събудили у тях патилата на мадона Беритола. Но понеже разказът свършил, кралицата пожелала Панфило да продължи, като разкаже своята новела. Момъкът, който бил извънредно послушен, започнал така:

– Прелестни дами, човек трудно може да проумее от какво ще има най-голяма изгода; често сме виждали как мнозина, предполагайки, че като забогатееят, ще си живеят без страхове и грижи, не само се обръщат с такава молба към Бога в молитвите си, но се стремят най-упорито към богатствата без оглед на всякакви трудности и опасности; а после, когато те успеят, намират се люде да ги убият, за да присвоят богатото наследство, въпреки че, преди ония да забогатееят, са ги обичали и са бдели над живота им. Други са успявали да се измъкнат от низините и да се издигнат до висините на царската власт след хиляди опасни схватки, проливайки кръвта на своите братя и приятели; в тая власт те са се надявали да намерят търсеното върховно щастие, а вместо това са виждали и изпитвали не само безбройните, страхове и грижи, що съпровождат властта, ами са узнавали с цената на собствения си живот, че от златните чаши на царската трапеза се пие и отрова. Имало е и такива, които страстно са жадували да притежават телесна сила и красота, други пък – да имат много украшения, без да съзнават, че пагубните им желаниа стават причина за тяхната кончина или окаяно съществуване. Затова, без да се спирам поотделно на всяко едно човешко възжеление, аз мога да твърдя, че няма такава, което людете биха могли да изберат напълно съзнателно като застраховано от превратностите на съдбата; защото, ако искаме да постъпваме правилно, ние би трябвало да устроим живота си така, че да пожелаем да вземем и да притежаваме само това, що ни дарява онзи, който единствен знае от какво се нуждаем и може да ни го даде. Но ако людете грешат, като желаят най-различни неща, то вие, прелестни дами, грешите най-вече в едно: стремите се да бъдете красиви, и то дотам, че без да се задоволявате с прелестите, с които ви е дарила природата, с учудващо изкуство се стараете да ги умножавате; затова за мен ще бъде удоволствие да ви разкажа за съдбоносната хубост на една сарацинка, която поради своята красота за някакви си четири години трябвало да се омъжва девет пъти поред.

Изминало е доста време, откакто във Вавилония⁴⁴ живял султан на име Беминедаб и докато той царувал, много неща ставали по негово

44. Вавилония – така наричали Египет в Средните векове.

желание. Измежду многобройната си мъжка и женска челяд имал той дъщеря на име Алатиел; според думите на всички, успели да я зърнат, тя била най-красивата жена на света по онова време. И тъй като за съкрушителното поражение, което султанът нанесъл на пълчищата на нападналите го араби, голяма помощ му оказал владетелят на Гарбо⁴⁵, султанът обещал да му даде за жена дъщеря си Алатиел, която той поискал като знак на особена милост; и като я качил на един голям, добре снабден и въоръжен кораб, заедно с почетна свита от мъже и жени и какви ли не разкошни дарове султанът я отпратил към Гарбо, призовавайки над нея закрилата Божия.

Щом видели, че времето е благоприятно, моряците вдигнали платната, потеглили от пристанището на Александрия и с попътен вятър плавали благополучно няколко дни; не щеш ли, когато били вече задминали остров Сардиния и им се струвало, че са близо до целта на своето пътешествие, изведнъж излезли насрещни ветрове, които били толкова яростни и така люшкали кораба с девойката и моряците, та те на няколко пъти си помислили, че загиват. Все пак, бидейки ловки, изкусни и силни, моряците успели да издържат два дни в борба с безбрежното разлюляно море; когато настъпила третата нощ от започването на бурята (която при това не стихвала, а ставала все по-яростна) и не знаели къде се намират, пък и не можели да определят това нито чрез познатите на моряците начини, нито на око, тъй като небето било забулено с облаци и било тъмно като в рог, някъде около Майорка те разбрали, че корабът се е пробил и потъва. И понеже не виждали друг начин за спасение – пък и всеки се грижел за себе си, не и за останалите, – спуснали в морето една лодка и капитанът и моряците скочили в нея, смятайки, че е по-добре да се доверят на лодката, отколкото на пробития вече кораб; след тях почнали да скачат в лодката един след друг и останалите мъже от кораба, въпреки че ония, които били вече в нея, ги гонели с ножове в ръце. И тъй, възнамерявайки да избягнат смъртта, те налетели право на нея, защото претоварената лодка не могла да издържи на бурята и потънала и всички загинали. А в това време корабът, тласкан от силния вятър, макар и да бил пробит и почти пълен с вода (на него останали само девойката и нейните прислужнички, които били като пребити от бурята и лежали полумъртви от страх), се носел стремително напред и се блъснал в брега на остров Майорка; силата на удара била толкова голяма, че

45. *Гарбо* – от арабската дума „ал гарб“ – западен; държава в Средновековието, заемала Източно Мароко и областта около Оран в днешен Алжир.

корабът се забил почти целият в пясъка, може би на един хвърлей камък от брега, и останал там през нощта: вятърът вече не можел да го помръдне, само морето се блъскало в него. Като се съмнало и бурята поухнала, девойката, която била почти полумъртва, надигнала глава и макар да била останала без сили, почнала да вика ту един, ту друг от свитата си, ала напразно: тя, чиито имена зовяла, били много далеч. И понеже никой не отговарял и не виждала никого, тя се учудила и много се изплашила; като се понадигнала, доколкото могла, видяла, че придружаващите я дами и прислужнички лежат по палубата; побутнала ту една, ту друга, викала ги по няколко пъти и най-сетне разбрала, не малко от тях са живи, а останалите – коя от смущения в стомаха, коя от страх – всички били измрели; и тя още повече се изплашила. Въпреки това, подтиквана от нуждата да се посъветва с някого, тъй като била съвсем сама ѝ не знаела, пък и не можела да разбере къде се намира, тя почнала да дърпа останалите живи, и то така силно, че те една по една се надигнали; като разбрала, че и те не знаят къде са мъжете и видяла, че корабът се е разбил в брега и е пълен с вода, тя горчиво заридала заедно с тях.

Вече приближавал деветият час, а те не виждали нито на брега, нито другаде някой човек, който да се смили над тях и да им помогне. Около деветия час на връщане от своето имение оттам минал случайно един благородник на име Перикон да Висалго; той пътувал на кон, придружен от неколцина слуги; щом забелязал кораба, веднага се досетил какво се е случило и тозчас наредил на един от слугите си да се покатери на кораба и да му каже какво има там. След като успял, макар и трудно да се качи на кораба, слугата намерил девойката и нейните спътнички, струпани боязливо под носа на кораба.

Като го забелязали, те се разплакали и почнали да го молят да се смили над тях, но когато най-сетне проумели, че нито той може да ги разбере, нито те него, помъчили се да му обяснят със знаци сполетялото ги нещастие. Слугата огледал всичко колкото се може по-добре и после разказал на Перикон какво е видял. Перикон заповядал да вземат жените и да смъкнат най-ценните неща, каквито имало и каквито изобщо можели да се носят, и ги отвел в замъка си. Тук жените се подкрепили, нахранили се и починали и по богатите им дрехи той се досетил, че спасената от него жена трябва да е от твърде знатен род; бързо я разпознал, като гледал почитта, която останалите оказвали единствено на нея. И макар девойката да била доста пребледняла и отслабнала от бурното морско пътуване, нейните черти се сторили на Перикон толкова прелестни, че той веднага решил да я вземе за жена, ако тя не е омъжена, а ако

не може да му стане жена – да спечели любовта ѝ.

Перикон имал мъжествен вид и бил доста як; той наредил в продължение на няколко дни да се грижат за нея колкото се може по-добре и когато тя съвсем се поправила, уверил се, че девойката е необикновено красива; той много се измъчвал, задето не можел да я разбира, нито тя него и така не можел да узнае коя е. Въпреки това, възпламенен до безумие от нейната красота, той се опитвал с най-ласкави и любовни обноси да я накара да задоволи смирено всичките му желания. Ала нищо не постигнал: тя се противопоставяла най-решително на неговите ухажвания, а това разпалвало още повече страстта на Перикон. Като забелязала това и след няколко дни престой по обичаите на хората се убедила, че е попаднала сред християни, и то на такова място, че и да каже коя е (ако съумее да го стори), едва ли би имала полза, девойката разбрала, че с течение на времето чрез насилие или с любов все ще трябва да задоволи желанията на Перикон, ала решила да запази достойнството си въпреки сполетялата я зла съдба. Затова заповядала на своите прислужнички, които били останали само три, да не казват никому кои са, освен ако не попаднат на такова място, където да са сигурни, че ще им помогнат да се освободят; убеждавала ги най-настойчиво да запазят и своето целомъдрие, като казала, че що се отнася до нея, няма да бъде обладана от никой друг освен от мъжа си. Прислужничките я похвалили и обещали, доколкото зависи от тях, да изпълнят нейната заръка.

А Перикон, чиято страст се разгаряла от ден на ден, колкото често виждал край себе си предмета на своето желание и колкото повече му отказвали, като разбрал, че ласкателствата не помагат, пуснал в ход какви ли не хитрости, запазвайки насилието като последно средство. На няколко пъти той забелязал, че девойката харесва виното, което тя не била свикнала да пие, понеже ѝ го забранявала нейната религия; затова намислил да я обладае с помощта на виното, което е и пръв помощник на Венера; като се престорил, че не обръща внимание на нейното отвращение, една вечер той устроил голямо празненство с вечеря, на което дошла и девойката; когато седнали край отрупаната с какво ли не трапеза, той заповядал на слугата да ѝ поднася най-различни вина, смесени заедно. Слугата изпълнил най-старателно поръчението, а тя, без да се въздържа, увлечена от приятните напитки, пила повече, отколкото приличало на нейната чест; поради това, забравяйки сполетелите я беди, девойката се развеселила и като видяла, че няколко жени почнали да играят танци от Майорка, станала и заиграла така, както танцували в Александрия.

Перикон веднага си помислил, че приближава часът, когато желанието му най-сетне ще се изпълни, наредил да носят още ястия и напитки и проточил угощението до късно през нощта. Най-сетне, когато гостите си отишли, той влязъл заедно с девойката в стаята ѝ; а тя, забравила повелята на своята чест, разгорещена от виното, започнала да се съблича без всякакъв свян пред Перикон, сякаш се намирала пред някоя от своите прислужнички, и се вмъкнала в постелята. Перикон не се поколебал ни най-малко и я последвал; загасил всички свещи, легнал бързо до нея и като я взел в обятията си, отдал се на любовни забавления, без да срещне и най-малка съпротива от нейна страна. След като изпитала това удоволствие (тъй като преди това нито веднъж не била узнала с какъв рог бодат мъжете), сякаш разкайвайки се, заедно дълго време не е скланияла пред ухажванията на Перикон, без да чака покапа за подобни сладки и приятни нощи, тя започнала често сама да го вика при себе си, и то не с думи, защото не можела да се разбере с него, а с жестове.

Но пред голямата наслада, която изпитвали тя и Перикон, се изпречила друга, по-жестока любов, сякаш съдбата не била доволна, че от годеница на владетеля на Гарбо превърнала момичето в любовница на някакъв си рицар.

Перикон имал брат на двадесет и пет години, красив и свеж като роза момък, на име Марато. Той видял Алатиел, харесал я много и тъй като по държането ѝ му се сторило, че и тя го харесва, решил, че ако има нещо, което му пречи да получи каквото иска от нея, това е само строгият надзор на Перикон; така у него се породила коварна мисъл, а мисълта била последвана незабавно от престъпно деяние. Тъкмо по това време в пристанището хвърлил котва някакъв натоварен със стока кораб, който трябвало да отпътува за Киаренца в Романия⁴⁶; стопани на кораба били двамина млади генуезци, които били вдигнали платна и чакали само попътен вятър, за да потеглят. Марато се договорил с тях на следната нощ да го вземат на кораба заедно с жената. Като уредил тая работа, щом почнало да се свечерява, той премислил добре какво да прави и се запътил тайно към дома на нищо неподозиращия Перикон, заедно с неколцина свои най-верни приятели, които посветил в намеренията си; както се били уговорили, той се скрил в дома на брат си.

Късно през нощта Марато отворил на приятелите си и те се отправили към стаята, където Перикон спял заедно с момичето; отворили вратата, убили заспалия Перикон, грабнали дамата, която в това време се

46. Романия – източният край на Пелопонес.

събудила и се заплакала, и я заплашили, че ако вдига шум, ще я убият. Като задигнали голяма част и от скъпоценностите на Перикон, те се измъкнали, без никой да ги забележи, и тръгнали бързо към брега, където Марато и дамата му се качили незабавно на кораба, а приятелите му се върнали по домовете си. Моряците използвали силния попътен вятър и потеглили веднага. Дамата оплаквала продължително и горчиво както предишното си нещастие, така и последвалата втора беда, но Марато (с помощта на свети Расти-в-ръка, с когото Бог ни е удостоил) започнал така да я утешава, че тя свикнала с него и забравила Перикон. И вече си мислела, че всичко се е наредило благополучно, но съдбата, сякаш недоволна от стореното досега, ѝ готвела ново огорчение.

Както вече споменахме на няколко пъти, Алатиел била голяма хубавица, а освен това имала и изящни обноски и младите стопани на кораба така се увлекли по нея, че като забравили всичко останало, мислели само как да ѝ услужват и да ѝ се харесат, пазейки се непрекъснато да не би Марато да се досети за причината на тяхното поведение. Като разбрали, че и двамата са влюбени, посъветвали се тайно и взели решение да направят тази любов обща, сякаш на любовта може да се гледа като на стока или печалба. Но като видели, че Марато я пази най-зорко и това ще попречи на техните намерения, сговорили се помежду си и веднъж, когато корабът се носел стремително по вълните с опънати от вятъра платна, те се доближили зад гърба на Марато, който стоял на кърмата и гледал морето, без да подозира нищо, сграбчили го и го хвърлили. Корабът изминал повече от миля, преди някой да успее да забележи, че Марато е паднал във водата. Щом дамата чула за случилото се и разбрала, че няма как Марато да бъде прибран на кораба, отново горко се завайкала. Двамата влюбени веднага дошли при нея и почнали да я утешават с нежни слова и щедри обещания, въпреки че тя трудно можела да ги разбере и оплаквала не толкова загубата на своя жених, колкото злочестата си орис. След като я увещавали дълго (това те правили не веднъж и не дважд) и като им се сторило, че тя почти се е утешила, почнали да се стоварят кой пръв да легне с нея. Но тъй като всеки искал да бъде пръв и не могли да се споразумеят, започнали да си разменят груби думи и стигнали до люта кавга, която възбудила гнева им: извадили ножове, нахвърлили се яростно един срещу друг и започнали да си нанасят удар след удар, без другите, дето били на кораба, да могат да ги разтърват; единият тозчас паднал мъртъв, а другият останал жив с многобройни рани по тялото си.

Дамата се огорчила дълбоко от станалото, защото оставала отново

сама, без да може да разчита на помощ и съвет от някого, пък и се страхувала твърде много да не би приятелите и роднините на двамата генуезци да ѝ отмъстят. Но молбите на ранения и скорошното пристигане в Киаренца я избавили от смъртна опасност. Тя слязла на брега с ранения и двамата отседнали в една странноприемница, а мълвата за необикновената ѝ красота се разнесла бързо из града и стигнала до ушите на принца на Морея⁴⁷, който по това време се намирал в Киаренца и пожелал да я види.

След като я огледал и открил, че тя е много по-красива, отколкото се говорело, той изведнъж се влюбил в нея толкова силно, че не можел да мисли за нищо друго; а щом узнал как е стигнала до Киаренца, решил, че тя трябва да бъде негова. И докато той търсел най-удобния начин да стори това, роднините на ранения, узнавайки за намеренията на принца, веднага му я изпратили; принцът се зарадвал извънредно много, останала доволна и дамата, тъй като си помислила, че се е отървала от голяма опасност.

Принцът забелязал, че освен красотата тя имала и царствени обноски, и като не можел по друг начин да разбере коя е, решил, че е от знатен род и я заобичал още повече; отрупал я с почести и се държал с нея не като с любовницата като че ли му била съпруга. Затова тя се почувствувала много добре, поправила се, развеселила се, а хубостта ѝ така разцфтяла, че из цяла Романия за друго не се и говорело.

Мълвата стигнала и до Атинския херцог, млад, красив и представителен мъж, приятел и роднина на принца, и той пожелал да я види; под предлог, че идва на посещение (нещо, което често правел), херцогът пристигнал в Киаренца с бляскава почетна свита и бил приет много тържествено и с големи почести. След няколко дни двамата заговорили за красотата на тая жена и херцогът запитал наистина ли тя е така изумително красива, както се говорело, а принцът отвърнал: „Много повече, но аз бих желал ти да се увериш в това не чрез моите слова, а със собствените си очи.“ Херцогът започнал да проявява нетърпение и тогава принцът го повел към покоите, където се намирала жената. Като узнала за тяхното посещение, тя ги приела много любезно и весело. Те я накарали да седне между тях, но не могли да поведат с нея приятен разговор, защото тя не разбираше никак или почти никак техния език; затова и двамата се захласнали в нея, и най-вече херцогът, който просто не можел да повярва, че тя е смъртно създание. Той си въобразявал, че като ѝ

47. *Морея* – име, дадено през Средните векове от венецианците на Пелопонес.

се любува, удовлетворява желанието си, а не забелязал, че по тоя начин поглъща любовна отрова; така херцогът, влюбвайки се най-пламенно в нея, сам се обрекъл на злочеста орис.

Когато двамата се отделили от нея и херцогът останал сам и имал възможност да поразмисли, той дошъл до заключението, че няма пощастлив човек от принца, задето притежава такова прекрасно създание. После през главата му преминали много и най-различни мисли, безумната му любов надделяла над чувството за чест и той намислил – да става каквото ще, по да лиши принца от това щастие и сам да ощастливи себе си. И като решил, че трябва да побърза, потъпкал и разум, и чувство за справедливост и се отдал изцяло на коварните си замисли-. Сключил злодейски сговор с най-доверения слуга на принца, на име Чуриачи, и един ден наредил да приготвят тайно за път конете му и багажа; а на следната нощ Чуриачи вкарал тихо херцога и един негов другар – и двамата въоръжени – в стаята на принца. Дамата спяла, а те забелязали принца да стои прав, свършено гол (поради голямата горещина), край един прозорец с изглед към морето, за да се поразхлади на духащия от тая посока ветрец.

Херцогът, който се бил уговорил предварително с другаря си какво трябва да вършат, се промъкнал на пръсти до прозореца и забил ножа си в хълбока на принца така, че го пронизал от край до край, а после бързо го сграбчил и го изхвърлил навън. Дворецът се издигал високо над морето, на самия бряг, а прозорецът, до който стоял принцът, гледал към няколко къщи, разрушени от морските вълни, където много нарядко идвали люде, и както предвидил херцогът, никой не чул шума от падането на трупа на принца.

Щом видял, че работата е свършена, придружителят на херцога измъкнал едно въже с примка, което носел нарочно със себе си, и като се престорил, че иска да прегърне Чуриачи, бързо метнал примката на врата му и веднага я затегнал, така че Чуриачи не успял да каже гък; херцогът му се притекъл на помощ, двамата удушили Чуриачи и неговият труп последвал тялото на принца.

След като свършили и тая работа и разбрали, че никой не е чул нищо – нито жената, нито някой друг, – херцогът взел една свещ, доближил се до постелята и отвил внимателно жената, която спяла дълбоко; огледал я от главата до петите, любувал ѝ се дълго, и колкото я харесвал облечена, гола му се сторила несравнимо по-красива. Затова пламнал от силно желание и без да се смущава от току-що извършеното престъпление, легнал до нея с неизмити още от кръвта ръце и я обладал, а тя

помислила в просъница, че това е принцът. След като се позабавлявал известно време с нея, изпитвайки най-голяма наслада, херцогът станал, извикал своите хора и им заповядал да вземат дамата, без да вдигат шум; те я изнесли през тайната врата, през която той влязъл, качили я на един кон и херцогът и свитата му потеглили колкото се може по-тихо и се върнали в Атина. Понеже бил женен, той настанил безкрайно опечалената дама не в Атина, а в едно от прекрасните си имения край морето, недалеч от града; той пазел присъствието ѝ в тайна и наредил да я обслужват както подобава с всичко необходимо.

На следната заран придворните на принца го чакали да се събуди, чакали, а като минал деветият час, разтворили вратите, които били само притворени, и като не намерили никого, помислили, че принцът може да е отишъл някъде тайно, за да прекара няколко приятни дни с хубавицата си, и не се обезпокоили ни най-малко. Не щеш ли, на другия ден някакъв луд се промъкнал в развалините, където лежали трупове на Чуриачи и на принца, измъкнал тялото на Чуриачи и почнал да го влачи с въжето на шията му. Мнозина го познали и се смаяли, но успели да прикоткат лудия и да го накарат да ги отведе там, откъдето бил измъкнал трупа; какво било тяхното изумление и всеобща печал, когато намерили и трупа на принца, когото погребали с най-големи почести; след това се заели да търсят виновниците за страшното престъпление и като установили, че Атинският херцог е изчезнал, измъквайки се тайно, започнали да подозират – както всъщност и било, – че той е свършил тая работа и е отвел със себе си дамата. Затова провъзгласили веднага за принц брата на убития и почнали всячески да го подбуждат към мъст; след като се убедил с помощта на редица още доказателства, че работата стои точно така, както предполагали, новият принц отправил призив за помощ към своите приятели, роднини и поданици в разни краища, успял бързо да събере голяма, силна и блестяща войска и потеглил на война срещу Атинския херцог.

Като узнал това, херцогът се приготвил да се брани с всички сили; на помощ му се притекли голям брой благородници; изпратени от императора на Константинопол, пристигнали и синът му Константин, и племенникът му Емануил с многобройна и бляскава войска; херцогът и най-вече херцогинята, която била тяхна родственица, ги приели с най-големи почести. Войната се приближавала с всеки изминат ден; тогава херцогинята, като издебнала удобен момент, поканила и двамата в покоите си и заливайки се в сълзи, им разказала от игла до конец цялата история и причините за войната; тя изтъкнала и обидата, която херцогът ѝ

нанесъл с оная жена, дето само си въобразявал, че я държи скритом от хората; оплакала се, че за нея това е голяма обида и ги помолила за честта на херцога и за нейна утеха да потърсят удовлетворение по най-добрия според тях начин. Младежите вече знаели каква била работата, затова не разпитвали повече херцогинята; утешили я, доколкото могли, вдъхнали й надежда и след като узнали къде се намира оная жена, се оттеглили.

Тъй като били чували много пъти най-похвални слова за нейната изключителна хубост, пожелали да я видят и помолили херцога да ги заведе при нея; а той, забравяйки какво се случило с принца, когато я показал на него самия, обещал да изпълни желанието им. Наредил да пригответ великолепно пиршество в приказната градина на имението, където живеела жената, и ги поканил на следния ден с неколцина други гости. Константин, който седял до Алатиел, почнал да я оглежда и се смаял; той си рекъл, че такава хубост не е виждал и че и на херцога, и всекому другиму ще бъде простено, ако извърши предателство или друго нечестно дело, за да обладае такава прелест; след като я погледнал няколко пъти, възхищавайки й се все повече, с него се случило същото, както с херцога.

Когато си тръгнали, той вече бил влюбен в нея; поради това се отказал от всякаква мисъл за война и почнал да обмисля как да постъпи, за да я отнеме от херцога, като същевременно успял да скрие от всички, че е влюбен. Докато той изгарял от любовен пламък, дошло време да излязат на бой срещу принца, който приближавал владенията на херцога; поради това и херцогът, и Константин, и всички останали, съгласно установения ред, излезли от Атина и се отправили да отбраняват границата и да попречат на принца да се придвижи по-нататък.

След като престояли там няколко дни, Константин, който не престава да мисли за дамата, се досетил, че сега, когато херцогът не е при нея, той ще може твърде лесно да постигне желанието си. Престорил се на болен, за да има повод да се върне в Атина, с позволение на херцога предал командването на Емануил и се прибрал в Атина при сестра си.

След няколко дни, като се заговорили за оскърблението, което според нея херцогът й нанасял, държейки при себе си оная жена, Константин казал на сестра си, че стига тя да поиска, той може да й окаже голяма помощ, като открадне жената и я отведе със себе си. Уверена, че Константин е готов да стори това от обич към нея, а не към оная жена, херцогинята отвърнала, че много ще се зарадва, стига работата да се нареди така, че херцогът никога да не узнае, че това е станало с нейно

съгласие. Константин ѝ обещал; тогава херцогинята му разрешила да постъпи както намери за добре.

Константин се разпоредил да приготвят тайно една бързоходна лодка и една вечер наредил да я откарат близо до градината, където живеела дамата, като обяснил на хората си какво трябва да вършат. После, придружен от други свои доверени лица, той се отправил към двореца, където живеела дамата. Тук бил приет най-радушно от прислугата ѝ и от самата нея; по негово желание двамата се запътили към градината, придружени от нейната прислуга и от свитата му.

Под предлог, че иска уж да ѝ каже нещо от името на херцога, той я повел към една врата, водеща към морето, която била отворена вече от негов човек; повикал лодката с установения предварително знак и заповядал да грабнат веднага дамата и да я натоварят на лодката; после се обърнал към нейните слуги и казал: „Никой да не е посмял да мръдне или да гъкне, ако не иска да отиде на опя свят; аз не искам да открадна любовницата на херцога, а да измия срама, който той причини на сестра ми.“

Никой не се осмелил да му възрази; Константин се качил на лодката с хората си, разположил се до дамата, която плачела, и заповядал да спуснат веслата на вода и да потеглят. Хората му не гребели, а летели и още на разсъмване пристигнали в Егина. Константин слязъл на брега да си почине и се позабавлявал с дамата, която оплаквала съдбоносната си хубост; после отново се качили из лодката и след няколко дни пристигнали в Хиос. Боейки се от укорите на баща си, както и да не му откраднат жената, която похитил, Константин решил да остане на това място, защото му се сторило най-безопасно. Дамата оплаквала няколко дни своето нещастие, но след това Константин успял да я утеши и тя, както правела и преди, започнала да намира удоволствие в това, що ѝ поднасяла съдбата.

Докато ставали всички тия неща, Осбек, който тогава бил повелител на турците и водел непрекъснати войни с императора, случайно пристигнал в Смирна и научил, че и Хиос Константин се отдавал на сладострастие с някаква открадната от него жена, без да взема никакви мерки за охрана; затова една нощ Осбек потеглил натам с няколко леки, въоръжени кораба, промъкнал се незабелязано с хората си в града, изловил мнозина направо в постелите им, преди да се опомнят и разберат, че са ги нападнали врагове; останалите, които успели да се събудят и грабнали оръжие, били избити.

След като запалили града и натоварили корабите си с плячка и

пленници, те се отправили обратно към Смирна. Като пристигнал там, Осбек, който бил млад човек, почнал да оглежда плячката и видял красавицата; щом разбрал, че тя е същата, дето била заловена в леглото на Константин, докато спяла, той безкрайно ѝ се зарадвал и без да му мисли много, я взел за жена; вдигнал сватба и си заживял весело с нея в продължение на няколко месеца.

Преди тази случка императорът бил почнал да преговаря с владетеля на Кападокия Базан, като му предлагал той да нападне от една страна Осбек с войските си, а императорът да се спусне от другата; договор още не били сключили, защото Базан искал някои неща, които императорът смятал за неприемливи; но щом узнал какво е станало със сина му, той се натъжил много, изпълнил незабавно исканията на владетеля на Кападокия и го подканил – доколкото можал – да нападне веднага Осбек, а той се готвел да се спусне срещу него от другата страна.

Като узнал какво му кроят, Осбек веднага вдигнал на крак войската си и преди двамата владетели да успеят да го обградят, потеглил на бой срещу владетеля на Кападокия, оставяйки красивата си жена в Смирна, под охраната на един свой верен слуга и приятел. Не след дълго той влязъл в бой с владетеля на Кападокия, сражавал се и паднал убит. а войската му била разбита и разпръсната.

Така Базан започнал да напредва безпрепятствено към Смирна и навсякъде людете му се покорявали като на победител. Слугата на Осбек, на име Антиох, който трябвало да охранява красавицата, макар и да бил доста възрастен, като я видял каква е хубавица, веднага се влюбил в нея, престъпвайки дадената дума на своя приятел и повелител; и тъй като тя знаела неговия език (а това ѝ било много приятно, защото дотогава в продължение на няколко години живеела като глухоняма, без да може да разбере никого и без никой да може да разбере пък какво иска да каже тя), Антиох станал толкова близък с нея, че малко след това, без да ги е грижа за техния господар, който отишъл на война, те превърнали тази близост не само в приятелство, а и в любов, забавлявайки се до забрава в постелята.

Но като чули, че Осбек е претърпял поражение и е убит, а Базан се приближава и по пътя си заграбва каквото му попадне под ръка, те решили да не го дочакат да влезе в Смирна и като взели голяма част от скъпоценностите на Осбек, заедно потеглили тайно за Родос. Ала не минало много време и Антиох легнал смъртно болен; случайно дошъл да го навести някакъв търговец от Кипър, когото той много обичал и който бил негов голям приятел.

Чувствайки, че краят му вече настъпва, Антиох решил да му остави и цялото си имущество, и своята прелестна дама; затова, малко преди да издъхне, той повикал и двамата и се обърнал към тях със следните думи: „Виждам аз – и не греша, – че скоро ще свърша; много ми е мъчно, защото никога не ми се е искало толкова да живея, както сега. Вярно е, че умирам доволен от едно нещо: и без това трябва да умра, но поне ще издъхна в ръцете на двама души, които обичам най-много от всичко на този свят: в твоите ръце, скъпи приятелю, и в ръцете на тази жена, която, след като опознах, обикнах повече и от себе си. Вярно, мъчно ми е, заедно след смъртта ми тя ще остане тук самичка, нали е чужденка – без да има кой да ѝ помага или поне съвет да ѝ даде; щеше да ми бъде още по-тежко, ако не знаех, че ти си тук и от обич към мен ще се погрижиш за нея така, както би се погрижил за мене самия. Затова те моля горещо, в случай че умра, да вземеш под твоя закрила и моето имущество, и нея, като постъпиш и с едното, и с другото така, както намериш, че ще бъде най-добре за успокоение на душата ми. А тебе, скъпа жено, умолявам да не ме забравяш след смъртта ми, та да мога там да се похваля, че тук на земята ме е обичала най-красивата жена, която природата е създала. И ако вие ми дадете надежда и за едното, и за другото, то аз ще напусна тоя свят напълно утешен.“ Когато слушали тия негови слова, и приятелят му – търговецът, и жена му плачели; а когато свършил, почнали да го утешават и се заклели във вярата си, в случай че умре, да направят каквото той искал. Не след дълго той издъхнал и те го погребали с най-големи почести.

След като минали още няколко дни и кипърският търговец свършил работата си в Родос, и вече имал намерение да се прибере в Кипър с някакъв каталонски кораб, запитал хубавицата какво мисли да прави, защото той ще трябва да се завърне в Кипър. Жената отвърнала, че ако това му е угодно, тя ще го последва на драго сърце и с надеждата, че от обич към Антиох той ще я гледа и ще се грижи за нея като за сестра. Търговецът отвърнал, че е съгласен да изпълни всяко нейно желание, а за да я предпази от неприятности, които биха могли да ѝ се случат до пристигнете им в Кипър, я представил за своя жена. Когато се качили на кораба и се настанили в каютата, която им отредили при кърмата, за да не се случи така, че делата да противоречат на думите, той легнал заедно с нея на тесния одър. По тази причина станало нещо, за което не мислели нито тя, нито той, когато потеглили от Родос; възбудени от тъмнината, от удобствата и от топлата постеля, чието влияние не е никак малко, те забравили приятелството си и любовта към покойния Антиох и

подтиквани от едно и също желание, възбуждайки се взаимно, се задоволили още преди да пристигнат в Бафа⁴⁸, откъдето бил кипърецът. Като пристигнали там, тя живяла известно време с търговеца. Не щеш ли, в същото време в Бафа пристигнал да урежда някаква своя работа един благородник на име Антигон, чиято възраст била голяма, умът му още по-голям, ала парите му малко, тъй като въпреки многобройните услуги, които правел на кипърския крал, съдбата била винаги враждебна към него. Веднъж, като минавал край дома, където живеела хубавицата (по това време кипърският търговец заминал да кара стока в Армения), той я съгледал на прозореца и привлечен от красотата ѝ, втренчил поглед в нея и почнал да я оглежда, понеже си спомнил, че я бил виждал някъде, но къде – не можел да се сети. А хубавицата, която дълго време била играчка в ръцете на съдбата и чиито патила вече се приближавали към своя край, щом погледнала Антигон, веднага си спомнила, че го била виждала в Александрия на служба при баща ѝ, и то на не малки длъжности.

Това изведнъж събудило у нея надеждата, че той би могъл да ѝ даде съвет как да си възвърне предишното положение, и тъй като знаела, че търговецът не е в къщи, наредила да извикат Антигон колкото се може по-скоро. Когато се явил пред нея, тя го запитала срамежливо дали той е Антигон от Фамагуста, или се е припознала.

Антигон потвърдил предположението ѝ и добавил: „Мадона, струва ми се, че ви познавам, само че не мога да си припомня къде съм ви виждал; затова ви моля – стига това да не ви е неприятно – да подкажете на моята памет коя сте.“ Щом разбрала, че този човек наистина е Антигон, тя се разридала, хвърлила се на врата му, а той се слисал и не знаел какво да прави, като минало известно време, тя го запитала не си ли спомня да я е виждал някога в Александрия. Тогава Антигон веднага се досетил, че това е Алатиел, дъщерята на султана, за която предполагали, че се е удавила в морето, и понечил, както се полагало, да я поздрави с поклон, но тя го възпряла и го поканила да седне до нея.

Антигон така и направил, а после я попитал най-почтително по какъв начин, кога и откъде е попаднала тук, защото в цял Египет, след като минало толкова време, били убедени, че тя е загинала в морето. Жената отвърнала: „Де да беше се случило така, че да не трябваше да водя тоя живот, дете ми се наложи да карам; мисля, че и баща ми би пожелал същото, ако научи какво ми се с случило.“ И като изрекла тия думи,

48. *Бафа* – древният град Пафос.

горко заридала, поради което Антигон ѝ казал: „Мадона, не се отчайвай-те без нужда; я по-добре, ако обичате, разкажете ми какво ви е сполетяло, какъв живот сте водили; ако е рекъл господ, може да стане така, че цялата работа да свърши от добре по-добре.“ А хубавицата отвърнала: „Антигоне, щом те зърнах, стори ми се, че виждам баща си; така ти се зарадвах, че ти се обадих, въпреки че можех и да не го сторя; но го направих, подтикната от любовта и нежността, които съм длъжна да храня към него; с малцина би могло да се случи, като ги видя, да се зарадвам така, както се зарадвах, щом зърнах тебе и те познах. Затова ще ти разкажа – както бих го сторила и пред баща си – всичко онова от моята злочеста орис, що съм таила досега в себе си. След като ме изслушаш, ако решиш, че можеш да намериш начин да ми възвърнеш предишното ми положение, то аз те моля да направиш това; а ако мислиш противното, моля те никому да не споменаващ, че си ме виждал, нито пък, че си чувал нещо за мен.“

И като издумала това, продължавайки да плаче, разказала всичко случило се с нея от деня, когато станало корабокрушението в Майорка, та до това време. Антигон се разплакал от жалост и след като поразмислил малко, рекъл: „Мадона, тъй като при сполетелите ви беди не са разбрали коя сте, бъдете уверена, че ще ви върна на баща ви и вие ще му бъдете още по-скъпа, а след това ще станете и съпруга на владетеля на Гарбо.“ Тя го запитала как ще стане това и той ѝ обяснил всичко най-подробно; а за да не би някой друг случайно да се намеси, Антигон побързал да се прибере във Фамагуста и като се явил пред краля, му казал: „Господарю мой, стига да пожелаете, вие бихте могли да спечелите голяма слава за себе си, а на мен, бедния, да помогнете много, без това да ви струва кой знае колко.“

Кралят запитал как ще стане това. Тогава Антигон отвърнал: „В Бафа е пристигнала младата и красива дъщеря на султана, за която отдавна се говореше, че се е удавила; а тя, за да запази честта си, е трябвало да понесе какви ли не несгоди и сега е в бедствено положение и желае да се прибере при баща си. Ако вие благоволите да наредите да я придружа дотам, на вас това ще донесе слава, а за мен ще бъде твърде изгодно; уверен съм, че султанът никога няма да забрави подобна услуга.“

Кралят, подтикван от царското си чувство за честност, отвърнал веднага, че одобрява предложението; изпратил своите хора в Бафа, наредил им да доведат Алатиел във Фамагуста, където той и жена му я посрещнали, като устроили в нейна чест невиджано празненство, оказвайки ѝ най-бляскави почести. А когато кралят и кралицата почнали да

я разпитват за преживените от нея прекеждия, тя им отвърнала както я бил научил Антигон и всичко им разказала. След няколко дни, по нейно искане, кралят я изпратил на султана; придружавала я бляскава свита от мъже и дами под водителството на Антигон; излишно е дори да питате дали султанът посрещнал с радост и нея, и Антигон, и придружаващата го свита.

След като Алатиел си поотпочинала, султанът пожелал тя да му разкаже как е успяла да остане жива и къде е била толкова време, без да му прати известие. Алатиел, която помнела добре какво я бил научил Антигон, седнала до баща си и почнала да разправя: „Татко мой може би на двайсетия ден след заминаването ни връз нашия кораб връхлетя буря, разби го и през нощта ни захвърли на някакъв бряг на запад, край едно място, наречено Агуаморта; какво е станало с людете от нашия кораб, не знам, нито пък успях да узная нещо; спомням си само, че като съмна и аз сякаш възкръснах от смъртта за нов живот, жителите от околността бяха успели вече да забележат нашия заседнал кораб и се стичаха отвсякъде, за да го ограбят. Отначало аз и две мои слугини бяхме свалени на брега, някакви младежи ги сграбчиха двете и побягнаха с тях – едните на една страна, другите на друга; какво е станало с тях, не успях никога да узная; а когато двама младежи ме хванаха – аз се дърпах, ритях и плачех – и ме повлякоха за плитките, случи се следното: докато те ме теглеха по пътя, за да ме вкарат в една гъста гора, оттам минаха четирима мъже на коне; щом ги зърнаха, тия, дето ме влачеха, ме пуснаха и побягнаха. Като видяха това, четиримата мъже, които изглеждаха видни хора, препузнаха към мен и ме разпитваха много, и аз много им говорих, ала нито те успяха да разберат мен, нито аз – тях. След като се съветваха какво да правят, те ме качиха на един кон и ме заведоха в една женска обител, при жените, които живеят там според тяхната вяра; какво ми говориха – не знам, мога само да кажа, че ме приеха най-сърдечно, уважаваха ме и аз заедно с тях служих с най-голямо благоговение на свети Расти-в-Дълбокдол, когото жените в тая страна почитат извънредно много. След като прекарах с тях известно време и научих малко езика им, те почнаха да ме разпитват коя съм и откъде съм; но аз, като знаех къде се намирам, страхувах се да кажа истината, за да не ме изгонят като противничка на вярата им; затова отвърщах, че съм дъщеря на знатен човек от Кипър и когато той ме прашал в Крит да се омъжа, излязла буря, която ни довякла дотам и корабът ни се разбил. А когато най-старшата измежду тези жени, която наричат «абатиса»⁴⁹, ме запита искам ли да се завърна в Кипър, аз отвърнах, че

нищо не желая така, както това; но тя пазеше честта ми и не пожела да ме довери на никого от тия, дето отиваха в Кипър; най-сетне, преди около два месеца, от Франция пристигнаха неколцина почтени люде с жените си; един от тях се случи роднина на абатисата. Като чу, че отиват в Ерусалим да посетят гроба, където е погребан оня, когото те почитат като свой бог, след като е бил убит от юдеите, тя ме представи на тях и ги помоли да ме отведат при баща ми в Кипър. Как ме почитаха тия достойни люде, с каква само радост ме посрещнаха и те, и жените им – за това бих могла много да разказвам. И така, качихме се на един кораб и след известно време стигнахме в Бафа; добре, ама като пристигнахме там, аз не познавах никого и не знаех какво да кажа на тия почтени люде, които настояваха да ме отведат при баща ми, съгласно заръката на оная почтена дама; тогава Господ ми се притече на помощ (може би му бе дожаляло за мен), като ме срещна на брега с Антигон тъкмо когато слизахме в Бафа. Аз побързах да го повикам и за да не ме разберат почтените люде и жените им, казах му на нашия език да ме посрещне като своя дъщеря. Той веднага ме разбра, посрещна ме извънредно радостно и доколкото му позволяваше неговата бедност, почете достойните люде и жените им и ме отведе при краля на Кипър, който ме прие с най-големи почести и ме изпроводи при вас. Но аз не съм в състояние да ви разкажа всичко. Ако съм пропуснала нещо, нека то бъде добавено от Антигон, който Много пъти е слушал от мене разказите за моята съдба.“

Тогава Антигон се обърна към султана и рекъл: „Господарю мой, тия ви разправи същото, което често разказваше на мен; същото, което ми разказаха и почтените мъже и дами, които я доведоха. Едно само пропусна да ви каже – предполагам, че го е сторила, задето не би било добре самата тя да го каже, – а именно, че тия достойни мъже и дами, с които пристигна, хвалеха благонравния живот, който тя водила с ония благочестиви жени, и нейните добродетели и достойни за похвала нрави; да знаете само как плакаха, колко сълзи проляха тия мъже и жени, когато ми я предадоха и трябваше да се разделят с нея. Ако трябва да ви разказвам за тия неща най-подробно, няма да ни стигне не само тоя ден, ами и следващата нощ; ще спомена само – и това ще е достатъчно, – че доколкото може да се заключи от техните слова и от онова, което успях да видя, вие можете да се гордеете, че имате най-красивата, най-честната и най-достойната дъщеря от всички останали властелини-венценосци.“

49. *Абатиса* – игуменка на женски католически манастир.

Всичко това зарадвало безкрайно много султана и той неведнъж се обръщал с молба към Бога да му помогне да се отплати както трябва на всички, дето помогнали на дъщеря му, и най-вече на кипърския крал, който я изпроводил при него с такива големи почести; и след няколко дни, като наредил да приготвят най-богати дарове за Антигон, разрешил му да се прибере в Кипър, а на краля изказал голямата си благодарност с писмо и нарочни пратеници за всичко, което той бил направил за дъщеря му. А след това, за да довърши започнатото, сиреч, за да стане дъщеря му жена на владетеля на Гарбо, той му обяснил всичко и освен това му писал, че ако иска да я има, нека проводи хора да я вземат. Владетелят на Гарбо се зарадвал извънредно много, изпратил да я вземат с най-големи почести и най-радушно я приел. А тя, след като познала може би десет хиляди пъти осмина мъже, легнала при него като девственица и като го уверила, че наистина е такава, живяла дълго време весело и щастливо с него. Ето защо хората почнали да казват: „Уста от целувка не пати – като нов месец се злати!“

НОВЕЛА VIII

Анверският Граф става жертва на клевета и отива в изгнание, оставяйки двете си деца на различни места; после се връща тайно от Шотландия, разбира, че те са добре и става коняр във войската на френския крал; когато се доказва, че е невинен, той бива възвърнат в предишния си сан.

Дамите дълго въздишали, слушайки разказа за различните приключения на хубавицата; ала кой знае каква е била истинската причина за тия въздишки? Възможно е някои да са въздишали не толкова от жал, колкото от копнеж по подобни чести бракове. Но хайде да не говорим за това сега, защото след като те се посмели над последните думи, казани от Панфило, а кралицата разбрала, че с тях завършва и новелата, обърнала се към Елиса и й наредила да продължи съгласно установения ред; Елиса сторила това най-охотно и започнала своята новела така:

– Необятно е полето, из което сме се впуснали да бродим днес, и няма човек, който да не е в състояние да се състезава с голяма лекота не само с един, а с десет подобни разказа – така изобилно съдбата го е осеяла с неочакваните си и сурови превратности; затова, желаейки да ви разкажа за една от тях (а те са безчет), ще ви кажа следното: Когато

Римската империя преминала от французите в ръцете на германците, между двата народа избухнала голяма вражда и се повела жестока, непрекъсната война; поради това, както за защита на собствената си страна, така и за да нападнат чуждата, френският крал и синът му, след като събрали силите на цялото си кралство, а така също и на своите приятели и роднини, които можели да им помогнат, струпали безчислена войска за поход срещу врага. Но преди да потеглят, за да не оставят кралството без управление, познавайки Анверския граф Гуалтиери като благороден и умен човек, верен техен приятел и васал – който, макар и да бил твърде опитен във военното изкуство, изглежда, предпочитал удобствата пред трудностите на войната, – назначили го за свой наместник да управлява цяла Франция, а те се отправили на път. Гуалтиери почнал да изпълнява поверената му длъжност разумно и мъдро, съветвайки се за всичко с кралицата и нейната снаха; и въпреки че те били оставени под негова закрила и власт, той ги почитал като господарки и по-старши по сан.

Споменатият Гуалтиери бил красив мъж – истински хубавец на около четиридесет години, приятен и благовъзпитан както може да бъде един благородник като него; а освен това бил и най-привлекателният и изискан рицар измежду всички лични по онова време люде и полагал много грижи за своята външност.

И така, когато френският крал и синът му били на войната, за която споменахме, а Гуалтиери (чиято съпруга била починала, оставяйки го сам с две малки деца – момче и момиче) често се отбивал в двореца при двете дами да разговаря с тях за работите на кралството, случило се така, че съпругата на престолонаследника му хвърлила око и любувайки се много на външността му и на обноските му, пламнала тайно от безумна страст по него; тя била млада и свежа, знаела, че той няма жена и затова си мислела, че няма да ѝ бъде трудно да получи каквото иска от него. Предполагайки, че нейният свян е единствената пречка за това, решила да се пресрами и да му признае всичко. Един ден, като останала сама и времето ѝ се сторило подходящо, пратила да го повикат под предлог, че иска да си поговорят за най-различни неща. Графът, чиито мисли били твърде далеч от намеренията на дамата, се запътил незабавно към нейните покои; по нейно желание седнали на леглото в стаята, където били съвсем сами; графът на два пъти питал защо го е извикала, ала не получил никакъв отговор; най-сетне, подтиквана от любов и поруменяла от срам, треперейки цялата, насмалко да се разплаче, тя започнала да говори с пресекив глас: „Скъпи и мили приятелю, господарю

мой! Вие сте мъдър човек и знаете много добре колко слаби (по различни причини) могат да бъдат и мъжете, и жените – едни повече, други по-малко; поради това един справедлив съдия не би трябвало да отсъжда еднакво наказание за един и същи грях, извършен от люде с различни достойнства. Та кой би могъл да отрече, че един бедняк или една бедна жена, които трябва да изкарват с труд прехраната си, в случай че се отдадат на любов и последват нейните подбуди, заслужават много повече да бъдат порицани, отколкото една богата, живееща в охолство дама, на която не липсва нищо, що отговаря на нейните желания? Уверена съм, че никой не би могъл да го стори. Поради това аз смятам, че споменатите условия трябва да извинят до голяма степен високопоставената дама, ако тя изпита любовно увлечение; тя ще бъде напълно оправдана, ако си избере разумен и доблестен любовник, ако, макар и влюбена, успее да постъпи именно така. Понеже, както ми се струва, аз притежавам и двете условия, а освен тях и други, които ме подбуждат към любов, сиреч моята младост и отсъствието на съпруга ми, то нека те ми послужат, за да защитя пред вас и себе си, и пламенната си страст; и ако те окажат върху вас някакво влияние, каквото би трябвало да оказват на разумните люде, то аз ви умолявам да ме посъветвате и ми помогнете за каквото ще ви попитам. Ето за какво става дума: понеже в отсъствието на моя съпруг аз не мога да се противопоставям на призивите на плътта и на влиянието на любовта, чиято сила е такава, че е надвивала и продължава да надвива всеки ден не само слабите жени, а и силните мъже и понеже, както сам виждате – живея в доволство и безделие, аз се оставих да бъда надвита от любовния порив и да се влюбя; знам, че това е нечестно, ако се разчуе, макар да го смятам почти за честно, ако остане скрито. При това Амур ми оказа такава милост, че не само не ме лиши от нужния разум за избора на любовник, но ми помогна много, посочвайки вас като човек, достоен за любовта на жена от моя ранг; ако не се лъжа, аз ви смятам за най-красивия, най-приятния, най-изискания и най-мъдър рицар, който може да се намери в цялото кралство Франция; освен това мога да добавя, че живея без мъж, както и вие живеете без жена. Затова, в името на любовта, що изпитвам към вас, моля ви да не ме лишавате от вашата обич и да се смилите над младостта ми, която чезне по вас така, както ледът се топи от огъня.“ След тия думи последвал такъв порой от сълзи, че тя, макар и да искала да му се моли още, не била в състояние да промълви повече ни дума и задавяйки се в сълзи, отпуснала глава на гърдите на графа.

Графът, който бил наистина честен и доблестен рицар, започнал да

порицава с най-строги упреци тая безумна страст и да отблъсква дамата от себе си, докато тя била готова да му се хвърли на врата; той се клел и твърдял, че би се оставил по-скоро да го разкъсат, отколкото да позволи на себе си или на когото и да е друг да постъпи по тоя начин и да опетни честта на своя повелител.

Щом чула това, дамата бързо забравила любовта си, побесняла от гняв и рекла: „Значи, така, вие, негодни рицарю, се подигравате над моята любов! Вие искате да ме накарате да умра, но нека Бог ме накаже, ако аз не направя така, че да умрете вие или да ви пратя на оня свят!“ И като изрекла тия слова, тя в миг се хванала за косата, заскубала я и я раздърпала цялата, после раздрала дрехите си и закрепяла колкото й глас държи: „Помощ! Помощ! Анверският граф иска да ме изнасили!“ Като видял това, графът, който се боял повече от завистта на придворните, отколкото от упреците на собствената си съвест, и се опасявал, че коварството на дамата ще бъде посрещнато с по-голямо доверие, отколкото неговата невинност, станал, измъкнал се колкото може по-скоро от стаята и двореца и побягнал към дома си; без да губи време, той качил децата си на коне, възседнал своя кон и препуснал към Кале.

При виковете на дамата мнозина се завтекли на помощ; като я видели и узнали защо се е развикала, те не само повярвали веднага на думите й, ами и добавили, че графът дълго време използвал и приятните си обноси, и своята изисканост, за да постигне целта си. Затова всички се втурнали яростно към дома на графа, за да го заловят; а като не го намерили, разграбили жилището му и после го сринали до основи. Вестта за станалото, и то в тоя изопачен вид, в който се разпространявала, стигнала и до войската, и до краля, и до сина му; те се разгневили и осъдили и графа, и потомците му на вечно изгнание, обещавайки богати дарове на оня, който им го доведе жив или мъртъв.

Графът, който бил съкрушен, задето поради бягството си от невинен станал виновен, пристигнал с децата си в Кале, не казал кой е, нито пък някой го познал, прехвърлил се веднага в Англия и облечен бедно, продължил към Лондон; преди да влезнат в града, той дал най-подробни наставления на децата си, главно за две неща: първо – да понасят най-търпеливо теглото, на което съдбата ги подхвърлила заедно с него, без да имат някаква вина; второ – да бъдат много внимателни и ако им е скъп животът – да не казват никому откъде са и чии деца са. Синът му се наричал Луиджи и бил може би на девет години, а дъщеря му се казвала Виоланта и нямала повече от седем; доколкото позволявала крехката им възраст, те разбрали твърде добре напътствията на баща си и

потвърдили на дело това по-късно. А за да се уреди всичко по-добре, той намислил да промени и имената им; така и направил – момчето нарекъл Перото, а момичето – Джанета.

Когато пристигнали в Лондон, облечени като бедняци, те тръгнали по улиците да просят милостиня, както виждаме да правят френските скитници. Една заран, когато отишли да просят в някаква църква, случило се една знатна дама, съпруга на един от маршалите на английския крал, на излизане от църквата да зърне графа и двете деца, които просели милостиня, и го запитала откъде е и негови ли са тия деца. Той отвърнал, че е от Пикардия и че заради престъпление, извършено от по-големия му спи (голям негодник), наложило се той да се махне оттам с другите си две деца, дето са сега с него.

Дамата била твърде милозлива, позагледала се в момичето, което много и харесало, защото било хубавичко, мило и приветливо, и рекла: „Слушай, почтени човече!: Ако си съгласен да ми дадеш това момиче, ще го взема при себе си; много ми харесва. Ако от нея излезе жена на място, когато му дойде времето, ще се погрижа да я омъжа добре, та да не се блъска.“ Това предложение допаднало твърде много на графа, който отговорил веднага, че е съгласен, разплакал се, предал ѝ дъщеря си и поръчал на дамата да я гледа добре.

След като наредил дъщеря си, и то знаейки добре къде, той решил да не остава повече на това място; просейки, двамата с Перото пребродили острова и стигнали до Уелс; това им струвало доста усилия, тъй като не били свикнали да ходят пеша. Тук живеел друг маршал на краля; той имал просторно жилище и много слуги; графът и синът му често се отбивали и неговия двор, за да си изпросят нещо за ядене. Там били синът на маршала и децата на други знатни люде и когато те се занимавали с разни детски игри, като бягане и скачане, Перото започвал да играе с тях и скоро изпъкнал като най-ловък от всички в състезанията, които те устройвали. Маршалът видял момчето няколко пъти, харесал твърде много държането му и обноските му и запитал кое е. Отвърнали му, че момчето е син на някакъв бедняк, който понякога идвал тук да проси милостиня. Маршалът наредил да поискат момчето от бащата; графът, който за друго не молел бога, се съгласил драговошно, макар че не му било никак леко да се раздели със сина си.

И така, след като настанил и сина, и дъщеря си, той решил да не остава повече в Англия, успял да се промъкне в Ирландия и отишъл в Станфорд, където се настанил на работа при един рицар на тамошния граф, изпълнявайки всичко, що се полага да върши един слуга или

коняр; тук той прекарал дълго време в големи лишения и несгоди, без никой да го познае.

Виоланта, наречена Джанета, която живеела в Лондон у знатната дама, с течение на времето пораснала, станала голяма и красива и спечелила обичта и благоразположението и на дамата, и на нейния съпруг – на всички в тоя дом, както и на всички, които я познавали; нямало човек, който, след като види нейните обноски и държане, да не се съгласи, че тя заслужава най-голямо благополучие и почести. Поради това знатната дама, която я взела от баща ѝ, без да знае за него друго освен това, което сам той ѝ бил казал, решила да омъжи момичето по най-достоеен начин, съобразно неговото положение. Но господ, който справедливо оценява заслугите на хората, знаейки, че тя е момиче от знатен род и понася последиците на чуждото престъпление, без да е виновна, отсъдил иначе; затова трябва да вярваме, че за да не попадне благородното момиче в ръцете на човек от простолюдието, той благоволил да нареди следното. Знатната дама, у която живеела Джанета, имала от своя съпруг само един син, когото и тя, и мъжът ѝ обичали безкрайно много; обичали го те както се полага на син, а още и за това, че по своите добродетели и достойнства той превъзхождал другите: имал добри обноски, бил много смел, мъжествен и голям хубавец. Той бил шест години по-голям от Джанета и като видял колко с красива и мила, така се влюбил, че не виждал нищо друго освен нея. Но понеже си мислел, че тя е от по-долен произход, не само не се осмелявал да я поиска от баща си и майка си за жена, ами се боял да не го упрекнат, задето се е влюбил в такова момиче, и затова, доколкото можел, прикривал любовта си, което пък я разпалвало много повече, отколкото ако би я изявил; и станало така, че от мъка легнал тежко болен.

Мнозина лекари били извикани да го лекуват, но след като изследвали различните признаци, те не могли да открият болестта му и загубили всякаква надежда, че момчето ще оздравее; а бащата и майката били обзети от такава печал, такава мъка ги налегнала, че по-голяма не биха могли и да понесат; те неведнъж го питали и го молели със сълзи на очи да им каже от какво се е разболял, а той им отвръщал или само с въздишки, или пък, че чувствава как час по час чезне. Веднъж, когато край момчето седял един млад, но много учен лекар и държал ръката му на онова място, където те търсят пулса, в стаята влязла Джанета, която от уважение към майката се грижела за момъка най-усърдно. Щом я зърнал, младежът не промълвил ни дума, нито пък се размърдал, но усетил, че любовният плам в сърцето му бликва с още по-голяма сила, поради

което и пулсът му станал много по-ускорен от обикновено; лекарят веднага забелязал това и се учудил, ала не казал нищо и решил да проследи докога ще трае сърцебиенето. Щом Джанета излязла от стаята, и сърцебиенето престанало, поради което лекарят помислил, че макар и отчасти, все пак е успял да разбере причината за болестта на момчето.

След малко, под предлог, че уж иска да попита за нещо Джанета, той наредил да я извикат, като продължавал да държи ръката на младежа. Девојката дошла веднага; още преди тя да прекрачи прага, пулсът на младежа забил по-бързо, а щом излязла, сърцебиенето престанало. Лекарят решил, че няма какво повече да се колебае, надигнал се и като извикал настрана бащата и майката на младежа, казал им: „Здравето на вашия син не зависи от помощта на лекарите, то е изцяло в ръцете на Джанета; както можах да доловя по някои признаци, момчето я обича най-пламенно, въпреки че тя, доколкото разбирам, не забелязва това. А сега знаете как да постъпите, ако ви е скъп неговият живот.“ Щом чули това, благородникът и жена му се зарадвали – нали все пак се намерил начин да спасят момчето, макар и да им било твърде неприятно, че средството било същото, от което най-много се страхували, а именно – да омъжат Джанета за сина си.

Затова, след като лекарят си отишъл, те влезли при болния и майката се обърнала към него със следните думи: „Сине мой, никога не съм мислила, че ще скриеш от мен някое твое желание, още повече, когато знаеш, че ако то не бъде изпълнено, ти ще се чувтуваш зле; та ти би трябвало да си напълно уверен и преди, и сега, че няма такова нещо, дори и непристойно, което би ти доставило удоволствие и което аз да не съм готова да извърша за теб така; както бих го направила за себе си; но въпреки че ти постъпи така, Господ Бог се показа по-милостив към теб, отколкото самият ти към себе си, и за да не умреш от това страдание, той ми посочи причината за болестта ти; и тази причина не с друга, а безпределната любов, която изпитваш към една девојка, няма значение коя е. Ти наистина не би трябвало да се свениш и да криеш, че си влюбен, защото това е присъщо, на възрастта ти; и ако не беше влюбен, бих счела, че си някакъв нищожен човек. И така, сине мой, няма какво да се пазиш от мен, бъди откровен и ми кажи, без да се страхуваш, какво искаш; захвърли надалеч и мъката, и грижата, дето са те налегнали и са причина за твоята болест; успокой се и бъди уверен, че за каквото ме помолиш да ти помогна, ще направя всичко, що мога, защото те обичам повече и от собствения си живот. Прогони и свян, и боязън и ми кажи с какво мога да ти помогна за твоята любов; ако установиш, че не полагам

никакви усилия и не съм ти с нищо полезна, смятай, че аз съм най-жестоката майка, раждала някога синове.“

Като чул какво казала майка му, младежът отначало се засрашил, после размислил и решил, че никой не би могъл да изпълни желанието му по-добре от нея и като прогонил обзелия го свян, отвърнал: „Мадона, не друго ме подтикна да скрия любовта си, а това, че неведнъж съм забелязвал как мнозина възрастни люде просто не искат да си припомнят, че и те някога са били млади. Но тъй като виждам, че вие сте благоразумна, аз не само няма да отричам онова, за което, както сама казвате, сте се досетили, ами ще ви призная всичко, при условие че вашето обещание бъде последвано от дела според възможностите ви; само така ще можете да ме изцерите.“ Разчитайки твърде много на онова, което не успяла да постигне по намисления от нея начин, майката го подканила, да ѝ открие всичките си желания, защото тя веднага щяла да нареди работата така, че той да постигне каквото иска. „Мадона – рекъл тогава младежът, – възвишената красота и похвалните обноски на нашата Джанета, невъзможността да я накарам да забележи моята любов, нито пък да я подтикна да се смили над мен, както и това, че никога не се осмелих да споделя чувствата си с когото и да било – ето какво ме докара до състоянието, в което ме виждате; и ако онова, което ми обещахте, не последва скоро, бъдете уверена, че няма да живея дълго!“

Майката разбрала, че в случая утехата ще принесе по-голяма полза от упреците, затова се усмихнала и казала: „Ех, сине мой, та за това ли легна болен? Успокой се! Щом оздравееш, всичко ще наредя.“ Изпълнен с надежда, младежът много скоро показал признаци на бързо подобрене, а майката се зарадвала много и започнала да обмисля как най-добре да изпълни обещанието си. Един ден тя повикала Джанета и най-любезно я запитала има ли си любовник.

Джанета пламнала от срам и отвърнала: „Мадона, момиче като мен, прогонено от собствения си дом и принудено да живее, прислужвайки на другите, не бива, пък и не му приляга да се занимава с любов.“ Майката казала: „Ако си нямате любим, ние ще ви намерим; ще си заживеете весело и ще можете да се наслаждавате още повече на красотата си; защото не прилича на такава красива девойка като вас да живее без любовник.“ А Джанета възрази: „Мадона, вие ме измъкнахте от беднотията, в която живеех с баща си, отгледахте ме като собствена дъщеря и аз би трябвало да изпълнявам всяко ваше желание; но в това няма да ви угодя и вярвам, че не ще сгреща. Решите ли да ми намерите съпруг, него ще обичам, друг – не, защото от наследството на моите предци не ми е

останало друго освен честта, която възнамерявам да пазя и браня, дорде съм жива.“

Дамата разбрала, че тия думи означават точно обратното на онова, което тя възнамерявала да постигне, за да съдържи обещанието към сина си, въпреки че като умна жена в себе си похвалила момичето. „Какво говориш, Джанета – рекла дамата, – ами ако негово величество кралят – а той е млад рицар – пожелае да се наслади на любовта на такава красива девойка като теб, ще му откажеш ли?“ Джанета отвърнала без колебание: „Кралят би могъл да си послужи с насилие, ала с моето съгласие той няма да получи от мен нищо, което да не е честно и почтено.“ Като разбрала каква е душата на девойката, дамата се отказала от тези разговори и намислила да я подложи на изпитание; казала на сина си, че щом той оздравее, ще ги сложи двамата в една стая: нека той се опита да получи от момичето това, което желае, защото не било прилично тя да уговаря девойката и да я иска за сина си като някаква сводница.

Но младежът не искал и да чуе такова нещо и изведнъж се почувствувал много зле; щом видяла това, майката разкрила на Джанета какво мислела да направи, ала момичето държало на своето и било по-непреклонно от когато и да било; тогава тя отишла при мъжа си и му разказала всичко; колкото и да им било тежко, решили да омъжат Джанета за сина си, предпочитайки да го гледат жив, макар и оженен за неподходяща за него жена, отколкото мъртъв, без да е оженен. След дълги разговори и размишления накрая така и направили; Джанета много се зарадвала и благодарила с изпълнено с преданост сърце на бога, задето не я забравил; но продължавала да твърди, че е дъщеря на пикардиец. Младежът оздравял, двамата отпразнували сватбата си най-весело и заживели щастливо.

През това време Перото, който останал в Уелс при маршала на английския крал, бил вече пораснал и също така спечелил благоволенieto на своя господар; той станал по-красив и по-мъжествен от когото и да било друг на острова и в цялата страна нямало равен нему нито на турнирите, нито на състезанията, нито във военното изкуство, поради което, наричан от всички Перото пикардиеца, той си спечелил навсякъде известност и слава. А господ, който не забравил сестра му, скоро доказал, че си спомня и за него; това се случило, когато в страната се появила смъртоносна чума, която покосила, кажи-речи, половината от населението, без да говорим за това, че повечето люде, дето оцелели, от страх потърсили убежище в други краища и страната изглеждала съвсем напусната и обезлюдена. По време на чумата умрели господарят на

Перото – маршалът, жена му, синът му и мнозина други – негови братя, племенници и роднини; оцелели само една от дъщерите му, вече мома за женене, неколцина слуги и Перото.

Когато чумата позатихнала, със съгласието и по съвета на малцината останали живи люде от областта девойката се омъжила за Перото, защото бил смел и достоен мъж и го направила господар на всичко, каквото ѝ останало в наследство; не минало много време и английският крал, който узнал за кончината на маршала, познавайки много добре доблестта на Перото пикардиеца, го назначил на мястото на покойния, като го направил свой маршал. Ето какво се случило, за кратко време с двете невинни деца на Анверския граф, които той оставил и ги мислел за загубени.

Минали цели осемнадесет години, откак Анверският граф избягал и напуснал Париж; едни ден у тоя човек, който живеел в Ирландия в най-голяма бедност и изтърпял какво ли не, се появило желание да разбере, ако това е възможно, какво е станало с децата му. Затова, като се уверил, че външността му в сравнение е преди напълно се е променила, усещайки, че вследствие продължителната работа е станал много по-як, отколкото през младежките си години, които прекарвал в безделие, графът, облечен като последен бедняк, напуснал човека, при когото живял дълго време, и потеглил за Англия; отишъл там, където на времето оставил Перото, разбрал, че той е станал маршал и важна особа, видял го, че е здрав, як и голям хубавец; зарадвал се много, но решил да не му се обажда, докато не разбере какво е станало с Джанета.

Поради това потеглил отново на път и се спрял чак като стигнал в Лондон; там разпитал най-предпазливо за дамата, при която оставил на времето Джанета, и за нейното положение и узнал, че Джанета се е омъжила за сина на същата дама; станало му много драго и като се уверил, че децата му са живи и са се наредили добре, решил, че сполетелите го преди беди са дребна работа. И тъй като много му се искало да види дъщеря си, той започнал да ходи да проси в съседната къща; един ден там дошъл Джакето Ламиен – така се наричал съпругът на Джанета – и като го видял толкова беден и стар, смилал се над него и заповядал на слугата си да го отведе в неговия дом и да му даде да яде колкото му душа иска; слугата изпълнил това с най-голяма охота.

Джанета била родила на Джакето няколко деца – най-голямото немалко повече от осем години, а от тях по-хубави и по-мили деца нямало в целия свят; щом видели, че графът седнал да се храни, те се струпали около него и почнали да му се радват, движени от някаква тайнствена

сила, сякаш чувствували, че това е дядо им. А той, знаейки, че са негови внуци, започнал да ги гали и ласкае с най-голяма любов и децата за нищо на света не искали да се отделят от него, въпреки че наставникът, комуто било възложено да се грижи за тях, ги приканвал Да си тръгнат. Като чула всичко това, Джанета излязла от стаята си, отишла, където бил графът, скарала се на децата си и ги заплашила с бой, ако не се подчинят на своя наставник. Децата се разплакали и почнали да викат, че искат да останат при тоя добър човек, който ги обича повече от техния наставник; при тия думи и Джанета, и графът прихнали да се смеят. Графът станал, за да почете дъщеря си не като дъщеря, а както бедняк следва да почете такава дама, и когато погледнал Джанета, душата му се изпълнила с безкрайна радост. Но тя не могла да го познае пито тогава, нито после, защото той се бил изменил страшно много в сравнение с преди – остарял, целият побелял, с голяма брада, а освен това бил отслабнал и помургвял – по-скоро приличал на друг човек, отколкото на графа. Щом дамата разбрала, че децата не искат да се разделят с него и се разплакали, когато понечили да ги отведат, казала на наставника да им разреши да останат още малко.

Децата останали при добрия човек, а бащата на Джакето, който в това време се прибрал в къщи, научил за станалото от наставника. Понеже не обичал Джанета, той казал: „Остави ги, дано даде Господ добро да не видят! Отишли са там, отдето им е потеклото; нали по майчина линия произхождат от просяк, нищо чудно, че около просяк се и завъртяха.“ Графът чул тия думи и много се натъжил, но нямало що да стори – свил рамене и преглътнал това оскърбление, както бил преглъщал много други. А Джакето, който чул как се радват децата му на тоя добър човек (въпреки че това не му било кой знае колко приятно, но той толкова ги обичал, че не искал да ги гледа да плачат), наредил да назначат тоя човек на някаква работа, стига той да пожелае да остане у тях. Графът отвърнал, че би останал на драго сърце, но че може само да гледа, коне, тъй като през живота си не се бил занимавал с друго. И така, дали му един кон, за който да се грижи, а след като свършвал с коня, той започвал да забавлява децата.

Докато съдбата направлявала Анверския граф и децата му по този начин, както разказахме, случило се така, че кралят на Франция, след като сключил ред примирия с германците, умрял и на престола се възкачил синът му, чиято жена била същата, заради която бил прогонен графът. Щом свършило последното примирие с германците, новият крал възобновил кръвопролитната война; в негова помощ, като на нов

родственик, английският крал изпратил голяма войска, предвождана от неговия маршал Перото и от Джакето Ламиен – сина на другия маршал, с когото потеглил и добрият човек и без някой да го познае, останал дълго време във войската като коняр; понеже бил вещ и опитен, със съвети и дела тук той помогнал много – много повече, отколкото се искало от него. Но докато траяла войната, френската кралица се разболяла тежко; усещайки, че е на смъртно легло, тя се разкажала за всички свои грехове и се изповядала най-благочестиво пред Реймския архиепископ, когото всички смятали за най-свят и добър човек; разказвайки му за греховете си, тя казала и за голямата несправедливост, сторена на графа по нейна вина. И не се задоволила да каже това само на него, ами в присъствието на мнозина други почтени люде разказала всичко, както си било, и ги помолила да се застъпят пред краля, за да може графът, ако е жив, а ако не – някое от децата му поне, да бъде възстановен в предишния му сан.

Не минало много време и кралицата напуснала земния живот, като била погребана с най-големи почести. Нейната изповед била предадена на краля и след като въздъхнал горестно заради злото, сторено несправедливо на тоя достоен човек, той наредил да оповестят на цялата войска, а освен това и на много други места, че който му посочи къде се намира Анверският граф или някое от децата му, ще бъде най-богато възнаграден; защото вследствие изповедта на кралицата той не го смята за виновен в онова, за което са го осъдили на изгнание, и че има намерение да го възстанови в предишния му сан, че дори и още по-високо.

Графът, който продължавал да служи като коняр, чул за това и знаейки, че всичко е истина, отишъл веднага при Джакето и го помолил да го придружи до Перото, тъй като искал да им покаже оногова, когото кралят търси. Когато тримата се събрали заедно, графът се обърнал към Перото, който също имал намерение да се открие кой е: „Перото, Джакето, който е тук с пас, е женен за сестра ти и не е получил от нея никаква зестра; затова, за да не остане сестра ти без зестра, аз искам не друг, а той да получи голямата награда, обещана от краля за теб – сина на Анверския граф, за Виоланта, която е твоя сестра, и за мен – Анверския граф, вашия баща.“ Щом чул това, Перото се втренчил в него, познал го веднага, хвърлил се в краката му и разплакан казал: „Бъди добре дошъл, татко мой!“ Джакето, след като чул думите на графа и видял как постъпил Перото, бил обзет от такава радост и от такова изумление, че просто не знаел какво да прави; все пак той повярвал на чутите слова и като се засрамил много за обидите, които баща му изрекъл по-рано за графа-

коняр, хвърлил се облян в сълзи в краката му и го помолил най-смирено да му прости за всички предишни оскърбления – нещо, което графът направил най-великодушно, и му помогнал да се изправи на крака.

Тримата си говорили надълго и нашироко за случилото се на всеки един от тях, заедно плакали, заедно се радвали; после Перото и Джакето казали на графа да се преоблече, но той не се съгласил по никакъв начин; искал най-напред Джакето да бъде сигурен, че ще получи обещаната награда, и да го представи на краля, ама така, в дрехите на коняр, та кралят да се засрами още повече.

И така, Джакето, последван от Перото и графа, се явил пред краля и му заявил, че ще му представи графа и неговите деца, ако той го награти съгласно оповестеното съобщение. Кралят заповядал веднага да донесат определената за всички тях награда, която се сторила на Джакето изумителна, и потвърдил, че Джакето може да я вземе, стига наистина да покаже графа и децата му, както обещал. Тогава Джакето се обърнал и като избутал пред себе си графа-коняр и Перото, казал. „Господарю мой, ето бащата и сина; дъщерята, която е моя жена, не е тук, но с Божия помощ и нея скоро ще видите.“

Щом чул това, кралят се втренил в графа й Макар той да се бил променил твърде много в сравнение с преди, след като го поогледал, го познал (графът бил паднал на колене пред него) и с почти насълзени очи го накарал да стане; целунал го и го прегърнал, приветствувал най-любезно Перото, а после веднага се разпоредил да дадат на графа такова облекло, такова прислуга, коне и други украшения, каквито се полагали на благородния му сан; нареждането било тозчас изпълнено. Освен това кралят оказал голяма почит на Перото и поискал да узнае всичко за неговото минало. А след като Джакето получил големите награди, задето посочил графа и децата му, графът казал: „Вземи тия награди, които дължиш на щедростта на негово величество краля, и не забравяй да кажеш на баща си, че твоите деца, които са и негови, и мои внуци, не са по майка от просяшко потекло.“

След като получил наградите, Джакето извикал жена си в Париж, с която дошла и свекървата; пристигнала и жената на Перото; всички прекарвали най-весело с графа, на когото кралят възвърнал всичкото му имущество и го издигнал в по-висок сан от преди. След това, с негово разрешение, всички се завърнали по домовете си, а графът живял до края на живота си в Париж в най-голяма слава и почит, повече откогато и да било.

НОВЕЛА IX

Бернабо от Генуа, измамен от Амброджоло, изгубва цялото си състояние и нарежда да убият собствената му жена, която е невинна; тя обаче се спасява, преоблича се в мъжки дрехи и постъпва на служба при султана; после намира измамника, извиква Бернабо в Александрия, където измамникът бива наказан, а тя се облича отново в женски дрехи и се връщат с мъжа си забогатели в Генуа.

Щом Елиса изпълнила задължението си, разказвайки своята трогателна новела, кралица Филомена – красива и висока на ръст дама, най-веселата и най-приятна на вид измежду всички – се позамислила и рекла:

– Трябва да съблюдаваме договореното с Дионео и тъй като остана да разказваме само аз и той, първо аз ще кажа моята новела, а той – нали сам си го измоли като особена милост – ще трябва да вземе последен думата.

Като казала това, тя започнала така:

– Простите хорица често споменават една поговорка, която гласи, че измамникът под краката на измамения попада; струва ми се, че истинността на това не би могла да бъде потвърдена другояче освен с доказателства от станали случки и събития. Затова, скъпи мои дами, следвайки нашето намерение, у мен възникна желанието да ви покажа, че това, което казват, е истина; пък и на вас няма да бъде неприятно да ме изслушате, тъкмо ще се научите как да се пазите от измамниците.

В Париж, в една странноприемница, се събрали неколцина големи италиански търговци, дошли там, както обикновено се случва, кой по една, кой по друга работа; една вечер, след като си похапнали и се поразвеселили, те се разприказвали за разни неща и от дума на дума почнали да говорят за жените си, които оставили в къщи. По едно време някой се обадил на шега: „Не знам какво прави жена ми, ала знам много добре, че падне ли ми тук момиче и ми хареса, оставям настрана любовта, която изпитвам към моята съпруга, а от тукашната си доставям каквото мога удоволствие.“ Друг забелязал: „И аз правя така, защото и да вярвам, че жена ми ще се опита да потърси някакво приключение, тя ще го стори, и да не вярвам – пак ще го стори; затова нека и ние постъпваме както постъпват те: каквото повикало, таквоз се обадило.“ Намесил се трети търговец и стигнал, кажи-речи, до същото заключение: с една

дума, изглежда, всички били съгласни, че съпругите им в тяхно отсъствие не си губят времето.

Само един, на име Бернабо Ломелино от Генуа, казал обратното, твърдейки, че Бог му бил оказал особена милост, като му отредил за съпруга жена, надарена с всички добродетели, каквито би трябвало да притежава не само една жена, ами и всеки рицар или благородник; сигурно в цяла Италия нямало друга като нея; била красива, все още млада и запазена, пьргава и силна, и нямало работа, присъща на жена – като да везе коприна или друга подобна, – която тя да не умеела да върши по-сръчно от всякоя друга. После добавил, че нямало слуга или сенешал, който да умее да прислужва на своя господар на трапезата по-добре от нея, тъй като тя била отлично възпитана, разсъдлива и умна. Похвалил я още, че умеела да язди много добре, да отглежда и обучава птици за лов, да чете, пише и пресмята по-добре, отколкото ако била търговец; и след като изрекъл за нея какви ли не още похвали, стигнал до онова, за каквото говорели, и почнал да се кълне, че от нея нямало по-честна и по-целомъдрена жена; той бил напълно убеден, че ако му се наложи да живее далеч от дома си десет години, та дори и завинаги, тя никога нямало да погледне друг мъж с такива намерения.

Между седналите на приказки търговци имало и някакъв млад човек, на име Амброджоло от Пиаченца, който след последната похвала, изречена от Бернабо за собствената му жена, се запревивал от смях и го запитал подигравателно дали императорът не му е дал тази привилегия, предпочитайки го пред всички останали мъже. Бернабо се посмутил и отвърнал, че не императорът, а господ, който има малко повече власт от императора, го бил дарил с тая милост.

Тогава Амброджоло казал: „Бернабо, аз ни най-малко не се съмнявам в твоята увереност, че говориш самата истина; но доколкото ми се струва, ти не си вникнал много в същността на тия неща, защото, ако беше вникнал – а ти не си чак толкова глупав, – щеше да забележиш у жена си доста неща, които щяха да те накарат да бъдеш по-сдържан, когато говориш по тия въпроси. А за да не си помислиш – след като се изказахме така свободно за собствените си жени, – че го сторихме, защото смятаме, че имаме за съпруги същества, устроени по-различно от твоята, и за да те уверя, че разсъждаваме така, подтиквани единствено от естествено благоразумие, бих желал да си поговорим с теб по тоя въпрос. Винаги съм чувал да казват, че мъжът е най-благородната твар измежду всички сътворени от Бога смъртни, а след него – и жената; но мъжът – както изобщо се твърди и както се вижда от делата му – е много по-

съвършен. Бидейки по-съвършен, той е длъжен да бъде и по-твърд: така е и в действителност, а жените изобщо са много по-непостоянни; защо е така, може да бъде доказано с множество естествени причини, които засега възнамерявам да премълча. Щом мъжът, който е много по-твърд, не може да се въздържи, нито да устои не само пред молбите на някоя жена, ами и пред желанието, що изпитва към оная, която той харесва, и прави всичко възможно да бъде заедно с нея (и това му се случва не веднъж в месеца, а хиляди пъти на ден), нима можеш да очакваш, че жената – непостоянна по природа – ще съумее да устои на молбите, ласкателствата, на подаръците и на хиляди други средства, към които ще прибегне влюбеният в нея мъдър мъж? Нима наистина мислиш, че тя ще се въздържи? Аз пък мисля, че колкото и да се опитваш да убедиш самия себе си, ти не вярваш в това: нали сам казваш, че твоята съпруга е жена, че е от плът и кръв като всички други. Щом е така, тя би трябвало да изпитва същите желания и да притежава същите сили, за да се противопоставя на присъщите на природата си подбуди; затова е напълно възможно, макар и да е най-честната жена на тоя свят, тя да върши същото, каквото вършат и останалите; колкото и да се горещиш, невъзможно е да докажеш обратното, нито пък да го отречеш, както правиш ти.“

Бернабо отвърнал така: „Аз съм търговец, а не философ, затова ще ти отговоря като търговец. Зная, че това, за което говориш, може да се случи само на ония глупачки, дето нямат никакъв срам; а разумните жени така пазят честта си, че бдейки над нея, стават по-силни и от мъжете, които нямат такава грижа; моята съпруга е тъкмо от тия жени.“ Амброджоло рекъл: „Наистина, ако всеки път, когато жените вършат ония работи, на челото им поникваше рог, като доказателство за стореното от тях, мисля, че малко жени щяха да ги вършат; пък то, не само че не им пониква рог, ами у разумните жени не остава и никаква следа, никакво последствие; а нанесеният срам и опетнената чест проличават само когато излязат наяве; затова, могат ли да го вършат тайно, вършат го; ако не постъпват така – правят това от глупост. Едно да знаеш: целомъдрена е само жена, която никой не е пожелал, или оная, дето иска, ама никой не я чува. Макар и да знам, че така трябва да бъде, защото природата го иска, нямаше да говоря толкова нашироко по тоя въпрос, както правя сега, ако не бях изпитвал това неведнъж, и то не с една жена. Едно ти казвам: ако ми се случи да бъда заедно с твоята жена-светица, уверявам те, че за кратко време ще я отведа там, където съм отвеждал и много други като нея.“ Бернабо се ядосал и отвърнал: „Ако продължаваме да спорим и да си чешем езиците, доникъде няма да стигнем: ти ще кажеш

едно, аз друго, накрая нищо няма да излезе. Но тъй като ти твърдиш, че всички жени са податливи, пък и се мислиш за толкова ловък, за да те уверя в честността на жена ми, аз съм готов да ми отрежат главата, ако някога успееш да я накараш да ти се отдаде за твое удоволствие; ако не успееш, не искам да загубиш друго, освен да заплатиш хиляда златни флорини.“

Амброджоло, който се бил разгорещил по време на спора, възкликнал: „Бернабо, какво ще правя с кръвта ти, като спечеля? Но щом искаш да ти докажа това, за което става дума, заложи пет хиляди златни флорини, на които навярно не държиш толкова, колкото на собствената си глава, срещу моите хиляда; ако ти не ми определиш срок, аз се задължавам да отида в Генуа и за три месеца от деня на моето тръгване оттук да задоволя желанието си с твоята жена; и като доказателство за това да донеса някоя от нейните вещи, които са й особено скъпи, и такива белези, че ти сам да се убедиш в истинността на думите ми; ала искам да се закълнеш, че през това време няма да се връщаш в Генуа, нито пък ще пишеш на жена си по тоя въпрос.“

Бернабо се съгласил с най-голяма охота и въпреки че другите търговци, които били там, се опитвали да развалят работата, защото знаели, че от това може да възникне нещо много лошо, двамата толкова се разгорещили, че пряко волята на другите написали собственоръчно поетите от тях задължения и се подписали. В изпълнение на този облог Бернабо останал, а Амброджоло отишъл колкото се може по-скоро в Генуа.

След като престоял там няколко дни и се осведомил най-предпазливо за названието на квартала и за нравите на дамата, той чул за нея същите, та дори и по-хубави неща от тия, дето му казал Бернабо, и си рекъл, че неговата постъпка е истинско безумие. Въпреки това той се запознал с някаква бедна женица, която посещавала често дамата и която дамата обичала твърде много, и след като не могъл да я предума да свърши друго, успял да я подкупи, за да го вкара в един сандък, с измислено от него устройство, не само в дома, а направо в покоите на дамата; като поставили там сандъка, жената, съгласно дадените й от Амброджоло указания, помолила да й го пазят за няколко дни, защото щяла уж да отсъствува по някаква своя работа. И така, сандъкът останал в покоите на дамата, а през нощта, когато разбрал, че тя е заспала, Амброджоло го отворил със сечивата, които носел със себе си, и пристъпил в стаята, където горяла една свещ; това му позволило да разгледа и разположението на стаята, и рисунките в нея, и всички по-забележителни неща и да ги запечата в паметта си. Сетне се приближил до постелята и като се

уверил, че дамата и момиченцето до нея спят дълбоко, отмахнал внимателно завивките и видял, че гола тя е също тъй хубава, както и облечена; ала не открил никакъв белег, за който би могъл да разкаже, освен една малка бенка под лявата гръд, около която блестели като злато няколко руси косъма; щом съзрял това, той пак я завил внимателно, въпреки че като я гледал така хубава, пожелал да легне до нея дори с риск за живота си. Ала като знаел, че в това отношение тя е непристъпна и неумолима, не посмял да го стори. Почти през цялата нощ той се разхождал свободно из стаята ѝ, измъкнал от раклата някаква нейна торбичка и една горна дреха, няколко пръстена и колани, сложил всичко в своя сандък, влезнал вътре и отново го затворил както преди; така направил две нощи поред, без дамата да разбере или усети нещо.

На третия ден, както се били уговорили, оная жена се върнала да прибере сандъка си и го пренесла там, откъдето го била докарала; след като излязъл от сандъка и възнаградил жената, както ѝ бил обещал, Амброджоло се завърнал в Париж със споменатите вещи колкото се може по-скоро, за да не пропусне уречения срок.

Тук той свикал търговците, присъствували по-рано на разговора и облога, и заявил пред тях и пред Бернабо, че печели, защото е изпълнил всичко така, както се бил похвалил, че ще го направи; за да докаже, че говори истината, най-напред описал стаята, как била изрисувана и украсена, а след това показал донесените от него вещи, принадлежащи на дамата, твърдейки, че ги е получил лично от нея. Бернабо признал, че стаята е точно такава, каквато я описал Амброджоло, потвърдил също, че показаните вещи наистина принадлежат на жена му ала заедно с това той казал, че Амброджоло може да се е осведомил за стаята на жена му от някой слуга, че по същия начин може да се е добрал и до донесените от него вещи; затуй, ако Амброджоло не посочи още доказателства, той няма да го признае за победител, защото смята, че това не е достатъчно. Тогава Амброджоло рекъл: „Аз мисля, че то е достатъчно, но щом искаш да кажа още нещо, ще кажа. Ще ти кажа, че твоята съпруга, мадона Джиневра, има под лявата си гърда доста голяма бенка, около която има пет-шест косъма, блестящи като злато.“

Щом чул тия думи, на Бернабо му се сторило, че забиват нож в сърцето му – толкова силна болка изпитал; лицето му се променило и макар да не продумал нито дума, станало повече от ясно, че казаното от Амброджоло е самата истина; след като се посъзвел, той промълвил: „Синьори, това, което каза Амброджоло, е вярно; нека дойде когато пожелае, за да му изплатя парите.“

На следния ден той дал парите на Амброджоло, а един ден по-късно напуснал Париж и се отправил към Генуа, кипящ от яростна омраза против жена си. Като наближил града, не пожелал да продължи, а отседнал в някакво свое имение на двадесетина мили от града и изпратил в Генуа един от най-доверените си слуги с два коня и писмо, в което съобщавал на жена си, че е пристигнал и че тя трябва да дойде при него, придружена от слугата; а на слугата заповядал тайно: щом той и жена му стигнат на място, което му се стори най-подходящо, да я убие, без да я жали, и да се върне при него. Когато слугата пристигнал в Генуа, за да предаде писмото и изпълни каквото му било поръчано, дамата го приела най-радушно, а на следната сутрин яхнала коня и придружена от слугата, потеглила към своето имение; така, пътувайки заедно и разговаряйки за най-различни неща, те стигнали в дълбока, уединена долина, заобиколена отвсякъде от високи скали и дървета; слугата си рекъл, че мястото е подходящо да изпълни заръката на господаря си без каквато и да е опасност за самия него, измъкнал ножа си, сграбчил дамата за ръката и рекъл: „Мадона, помолете се Богу за душата си, защото ще трябва да прекратите пътешествието си и да умрете!“

Щом видяла ножа и чула тия думи, дамата ужасно се изплашила и изхлипала: „За бога, смили се над мен! Преди да ме убиеш, кажи ми поне с какво съм те обидила, за да заслужи такава участ?“ Слугата отвърнал: „Мадона, мен вие с нищо не сте оскърбили, а с какво сте наскърбили съпруга си, не знам; знам само, че той ми нареди да ви убия без ни най-малко милост, тук, на пътя; заплаши ме, че не го ли сторя, ще ме обеси. А вие знаете колко съм му задължен и дали мога да му откажа, когато той ми заповяда нещо; Бог ми е свидетел, че ми е жал за вас, но не мога да постъпя иначе.“

Дамата се разплакала и го замолила: „За бога, смили се над мен! Недей заради някой друг да ставаш убиец на човек, който никога не те е обидил! Господ, който всичко вижда, знае много добре, че аз никога не съм извършила нещо, заради което трябва да получа от мъжа си такава възмездие. Но да не говорим сега за това; стига да пожелаеш, ти би могъл да угодиш едновременно и на бога, и на господаря си, и на мен, като постъпиш по следния начин: ще ми дадеш ризата си и твоето наметало, а ти ще вземеш моите дрехи, ще ги отнесеш на твоя и мой повелител и ще му кажеш, че си ме убил. Аз ти се заклевам в живота, който ще ми подарияш, че ще изчезна и ще се скрия на такава място, че нито ти, нито той, нито пък който и да е друг в този край ще чуе някога нещо за мен.“

Слугата, който се готвел да я убие без особено желание, бързо се

смилил пад нея, взел дрехите ѝ, дал ѝ съдраната си риза и едно наметало, оставил ѝ малкото пари, които тя носела у себе си, и я помолил да напусне колкото се може по-скоро тия места; после взел коня ѝ, оставил я сама в долината и отишъл при господаря си, комуто казал, че не само изпълнил каквото му било заповядано, ами оставил трупа и да бъде разкъсан от цяла глутница вълци. След известно време Бернабо се прибрал в Генуа, а когато стореното от него се разчуло, всички го упрекнали най-сурово.

Като останала сама и безутешна, дамата почакала да се стъмни, преоблякла се доколко могла и се запътила към една къщурка, която съзряла наблизко; тук една старица и дала всичко, каквото било необходимо, и тя стеснила и скъсила по своя мярка ризата на слугата; от своята риза пък си ушила чифт гащи, остригала си косите и след като заприличала на моряк, тръгнала към морето, където за щастие срещнала един благородник каталонец, на име сеньор Ен Карар, който бил слязъл от кораба си – спрял недалеч от това място, край Алба, – за да се поразхлади на една чешма. Тя го заприказвала, договорила се да постъпи на работа при него и се качила на кораба му, като заявила, че се казва Сикурано от Финале. Почтеният човек ѝ дал по-хубави дрехи и тя започнала да му служи толкова добре и така изкусно, че скоро спечелила неговото благоразположение.

Не минало много време, каталонецът натоварил кораба си със стока и отплувал за Александрия, като занесъл на султана и няколко сокола за лов; султанът често го канел на гощавка и забелязвайки обноските на Сикурано, който винаги придружавал господаря си и му прислужвал, така го харесал, че помолил каталонца да му го отстъпи; каталонецът изпълнил молбата на султана, въпреки че не му било особено приятно.

С примерната си служба Сикурано за кратко време успял да спечели обичта и благоразположението на султана, както преди, когато служел при каталонца; дните минавали, дошло време както всяка година в Акри⁵⁰, който бил владение на султана, да се състои годишното сбирание на християнски и сарацински търговии – нещо като панаир, където за охрана на търговците и стоките султанът изпращал всеки път освен другите си служители и някой от своите сановници, заедно с голяма стража; като дошло уреченото време, той решил да изпрати за тази цел Сикурано, който вече бил научил отлично техния език. Така и сторил. Когато Сикурано пристигнал в Акри като предводител и началник на

50. Акри – град Сен Жан д'Акър в Сирия, превзет през 1191 година от кръстоносците.

стражата за охрана на търговците и стоките, той почнал да изпълнява добре и усърдно своите задължения, обикалял и надзиравал навсякъде и видял мнозина търговци от Сицилия, Пиза, Генуа, Венеция и от други краища, на Италия, с които се сближавал на драго сърце, защото му напомняли за родния край.

Не щеш ли, веднъж, като спрял пред сергията на някакви венециански търговци, между другите скъпоценни вещи той видял една торбичка и един пояс, които веднага познал, че са негови, и се учудил не малко; но успял да се овладее и запитал най-учтиво чии са тези вещи и дали се продават. Тук се намирал и Амброджоло от Пиаченца, който бил докарал много стоки с един венециански кораб; като разбрал, че началникът на стражата пита кому принадлежат тия вещи, той пристъпил няколко крачки напред и казал, смеейки се: „Месер, тия вещи са мои; не ги продавам, но ако ги харесвате, ще ви ги подаря с най-голямо удоволствие.“

Като видял, че Амброджоло се смее, Сикуруано се усъмнил да не би да се е издал с нещо пред него, ала успял да запази спокойствие и отвърнал: „Ти сигурно се смееш, задето войскар като мен се интересува от женски вещи, а?“ Амброджоло възразил: „Не, месер, не се смее за това, а за начина, по който се сдобих с тях.“ Тогава Сикуруано рекъл: „Хайде, ако не е неприлично, разкажи ни как е станало и нека Бог ти помага.“ – „Месер – рекъл Амброджоло, – тия неща и още някои други ми ги даде една почтена дама от Генуа, на име мадона Джиневра, жена на Бернабо Ломелино, през нощта, когато спях с нея; тя ме помоли да ги запазя от любов към нея. А се засмях, защото си припомних глупостта на Бернабо, който прояви такова неблагоразумие, че заложи пет хиляди златни флорини срещу хиляда за това, че не ще успее да склоня жена му да изпълни моите желания; аз пък успях и спечелих облога, а той, който би трябвало да накаже по-скоро себе си заради собствената си глупост, отколкото нея за онова, що вършат всички жени, като се върнал от Париж в Генуа – както чух по-късно, – заповядал да я убият.“

Щом чула тези думи, дамата веднага разбрала причината за гнева на Бернабо, а заедно с това ѝ станало съвсем ясно, че тоя човек е причина за всичките и беди; затова се зарекла тая работа да не му се размине безнаказано.

Сикуруано се престорил, че разказът много му харесал и успял така хитро да влезе под кожата на Амброджоло и да се сближи с него, че след панаира търговецът отишъл с него и с цялата си стока в Александрия, където Сикуруано му помогнал да открие сергия и му дал доста от собствените си пари; като видял, че тая работа е твърде изгодна за него,

Амброджоло останал там с най-голямо удоволствие. Сикурано, който искал колкото се може по-скоро да убеди Бернабо в своята невинност, правил-струвал, докато най-сетне с помощта на неколцина познати търговци от Генуа, намиращи се по това време в Александрия, успял да извика Бернабо в тоя град с разни, измислени от търговците предлози; и понеже Бернабо бил много обеднял, Сикурано се споразумял тайно с един свой приятел да го прибере у дома си, докато Сикурано не реши, че е настанало време да извърши онова, което бил намислил.

През това време Сикурано успял да накара Амброджоло да разкаже своето приключение и на султана, а султанът, като го чул, доста се смял; но когато пристигнал Бернабо, Сикурано решил, че няма защо повече да отлага и като издебнал подходящ момент, помоллил султана да извика при себе си Амброджоло и Бернабо и ако не успее с добро, да застави Амброджоло да каже истината пред самия Бернабо: как стои работата с жената на Бернабо, за която той се хвалел, че е спал с нея. И така, щом Амброджоло и Бернабо се явили пред него, султанът в присъствието на мнозина се обърнал най-строго към Амброджоло и му заповядал да каже истината – как е успял да спечели от Бернабо пет хиляди златни флорини; тук бил и Сикурано, човекът, в когото Амброджоло имал най-голямо доверие, но който сега бил страшно разгневен и го заплашвал с най-тежко наказание, ако не признае истината.

Поради това, заплашван и от едната, и от другата страна, пък и вследствие принудата, не очаквайки друго наказание, освен да го накарат да върне петте хиляди златни флорини и вещите, Амброджоло си признал чистосърдечно, в присъствието на Бернабо и на останалите, как станало всичко. След като Амброджоло млъкнал, Сикурано, сякаш изпълнявайки волята на султана, се обърнал към Бернабо и го запитал: „А ти как постъпи с жена си след тая измама?“ Бернабо отвърнал: „Обзет от ярост заради загубата на парите си и заради срама, с който помислих, че жена Ми Ме е опозорила, заповядах на слугата си Да я убие и тя, както той после ми разказа, била веднага разкъсана от глутница вълци.“

След като това било казано в присъствието на султана и той чул и разбрал всичко, без все още да проумее намеренията на Сикурано, който устроил цялата работа и водел разпита, Сикурано му казал: „Господарю мой, вие видяхте съвсем ясно доколко тая почтена жена може да се гордее с любовника си и със съпруга си; нейният любовник я лишава от честта ѝ, като опетнява доброто и име с лъжи, и едновременно с това разорява съпруга и; а нейният мъж, доверявайки се повече на чуждите лъжи, отколкото на истината, която знае от дългогодишен опит, взема, че

заповядва да я убият и да я хвърлят на вълците; не стига това, ами и нейният мъж, и нейният любовник толкова я обичат, че не могат да я познаят, макар и да са прекарвали дълго време с нея. И тъй като ваша милост разбра ясно какво заслужават и двамата, ако вие, в знак на особена милост към мен, благоволите да накажете измамника и да простите на измамения, аз ей сега ще покажа тая жена и на вас, и на тях.“

Султанът, който, що се отнася до това, бил готов да угоди на всяко желание на Сикуруано, отвърнал, че е съгласен и му казал да доведе дамата. Бернабо останал като гръмнат – той бил уверен, че жена му е мъртва; не по-малко бил учуден и Амброджоло, макар и да предчувствувал вече, че работата ще свърши зле за него и няма да му се размине само с връщане на парите; затова просто не знаел какво да прави – дали все още да се надява, или повече да се страхува от появата на дамата.

Щом султанът дал съгласието си, Сикуруано паднал на колене пред него, мъжкият глас изчезнал заедно с желанието му да се представя за мъж и той казал: „Господарю мой! Аз съм клетата нещастна Джиневра; цели шест години се скитях немила-недрага по света, преоблечена като мъж опозорена по най-престъпен начин от лъжите на тоя подлец Амброджоло, а този жесток и недостоен мъж бе наредил на своя слуга да ме убие и да ме хвърли на вълците.“ И като раздрала дрехите си и показала гърдите си, тя доказала на султана и на всички останали, че е жена; после се обърнала към Амброджоло и го запитала с треперещ от ярост глас кога – както се хвалел по-рано – е спал с нея. Той я познал, онемял от срам и не можал да каже ни дума. А султанът, който винаги я мислел за мъж, бил толкова изумен, че не можел да повярва на очите и ушите си; струвало му се, че всичко това е сън, а не действителност. Най-сетне, след като се попокопитил и се уверил, че всичко е истина, топ възхвалил с най-топли думи поведението, постоянството и добродетелните нрави на Джиневра, която дотогава се наричала Сикуруано. Султанът наредил да и донесат най-подходящи за нея женски дрехи и да доведат жени, които да ѝ правят компания, а по нейна молба простил на Бернабо смъртното наказание, което той заслужавал; Бернабо, като познал жена си, хвърлил се облян в сълзи в краката ѝ и почнал да я моли за прошка; макар и да не заслужавал, Джиневра му простила най-великодушно, накарала го да се изправи и нежно го прегърнала, както се полага на съпруг.

След това султанът наредил да вържат веднага Амброджоло на кол на някое по-високо, изложено на слънце място в града, да го намажат с мед и да не го отвързват, докато сам той не се строполи на земята. Така и направили. После султанът заповядал да дадат на дамата всичко,

което принадлежало на Амброджоло, а то не било никак малко – възли-зало на повече от десет хиляди дублони⁵¹ – и като устроил великолепно тържество, отдал почит на Бернабо като съпруг на Джиневра, а на Джиневра – като на най-почтена жена, и я дарил с най-скъпоценни вещи, със сребърни и златни съдове и с толкова много пари, че се събрали още десет хиляди дублони.

А щом тържеството свършило, наредил да приготвят един кораб и им разрешил да се приберат в Генуа, когато пожелаят; те се завърнали в Генуа като най-богати и най-весели хора и били посрещнати с най-големи почести, особено Джиневра, която всички смятали за мъртва, но после почитали до края на дните ѝ като най-добродетелна и умна жена.

А Амброджоло, след като бил вързан на кола и намазан с мед, се мъчил страшно и не само умрял, ами още същия ден бил изяден до кости от мухите, осите и стършелите, които в оная страна се срещат в голямо изобилие; белите му кости се крепели на жилите и стояли така дълго време, без някой да се докосне до тях, за да напомнят на всеки, който ги зърне, за стореното от него злодеяние. Така измамникът попаднал под краката на измамения.

НОВЕЛА X

Паганино от Монако отвлича съпругата на месер Рикардо ди Кинзика, който, след като узнава къде е тя, отива при Паганино, приятелява се с него и го моли да му върне жената; Паганино няма нищо против, стига тя да е съгласна. Жената обаче отказва да се прибере и след смъртта на месер Рикардо се омъжва за Паганино.

Благородната дружина похвалила чудесната новела, разказана от кралицата; най-възторжен бил Дионео – единственият, комуто още предстояло да разказва тоя ден; след като похвалил отново кралицата, той започнал така:

– Прелестни дами, едно нещо от новелата на кралицата ме подсети да ви разкажа друго, вместо онова, което възнамерявах първоначално: а именно глупостта на Бернабо (макар че на него му се разминало) и на всички ония, дето вярват в същото, в каквото вярвал и той, и си въобразяват, че докато те скитат насам-натам и се забавляват ту с една, ту с друга жена, съпругите им ще стоят със скръстени ръце; като че ли ние,

51. Дублон – старинна монета.

дето се раждаме, растем и живеем с тях, не ги знаем колко са непостоянни. Та с тази новела искам да ви докажа колко е голяма глупостта на тия мъже и заедно с това – колко по-голяма е глупостта на ония, които, мислейки се за по-силни от природата, дрънкат било и не било и си въобразяват, че така могат да успяват в неща, дето иначе не са им по силите; не стига това, ами се мъчат да накарат и другите да постъпват като тях, макар и тия люде по природа да не са такива.

И така, живял в Пиза съдия на име Рикардо ди Кинзика, надарен повече с ум, отколкото с телесна сила; той бил твърде богат и може би защото си въобразявал, че жена му ще се задоволи със същите занимания, на които се отдавал той, полагал не малко усилия да си намери за съпруга млада и красива жена, въпреки че, ако би могъл да посъветва себе ей, както правел с другите, би трябвало да се пази и от едното, и от другото. Най-сетне сполучил, защото месер Лото Гуаланди му дал за жена дъщеря си, на име Бартоломеа, едно от най-красивите и привлекателни момичета в Пиза, където нямало кой знае колко хубавици като нея. Съдията я завел най-тържествено у дома си, вдигнал голяма, великолепна сватба и за да консумира брака, първата нощ все някак си успял да направи нещо, въпреки че и тоя единствен път за малко не изпаднал в мат; не стига това, ами понеже бил слаб и мършав – дето се казва, душа нямал, – на следната утрин, за да дойде на себе си, се наложило да пие шира, да гълта разни хапове и какво ли не още.

След като преценил по-добре силите си, отколкото правел преди, месер съдията се заел да просвещава жена си с помощта на календара, с който децата се учили на четмо и който по всяка вероятност бил съставен в Равена; съдията си послужил с календара, за да й докаже, че всеки ден се падат не по един, а по няколко празници, че мъжът ѝ жената трябва да ги тачат по най-различни причини, затова трябва да се въздържат от подобни отношения; към тия празници месер Рикардо прибавил малките и велики пости, навечерията на апостолите и на безброй други светии, петъците и съботите, неделите и целите велики пости, някои фази на луната и още множество други изключения; той вероятно предполагал, че и с жена в леглото може да си позволява почивки, също като в съда, когато водел гражданските дела.

Дълго време се придържал той към тоя начин на живот (разбира се, не без огорчения за жена му, до която я се докоснел веднъж в месеца, я не) и винаги я пазел най-грижливо да не би някой да я научи да разпознава работните дни, както той я научил да спазва празниците.

Случило се така, че поради голямата жега месер Рикардо решил да

отиде за няколко дни в едно свое имение край Монтенеро – хем да си почине, хем да се поразхлади. Със себе си взел и своята жена-хубавица; един ден, за да я поразвлече, намислил да излязат в морето за риба; тръгнали с две лодки – в едната били той и рибарите, а в другата жена му и още няколко жени. Увлечени в риболова, те се отдалечили неусетно на много мили навътре в морето; и докато цялото им внимание било погълнато от това удоволствие, изведнъж се появила галерата на Паганино да Марс, много известен по онова време корсар. Като видял лодките, той веднага се насочил към тях; те не успели да избягат навреме и Паганино настигнал лодката, в която се намирили жените; щом зърнал красавицата, той не пожелал друго и пред очите на Рикардо, който в това време бил стигнал брега, я грабнал, качил я на галерата си и изчезнал. По-добре да не говорим колко се огорчил от станалото месер съдията, който бил толкова ревнив, че се боял дори от въздуха. Оплаквал се той къде ли не – и в Пиза, и другаде – от злодеянието на корсарите, но без полза; пък и не знаел кой е отвлякъл жена му, нито къде я отвел.

Паганино огледал красавицата, харесал я и тъй като си нямал жена, намислил да я задържи за себе си. Тя плачела, та се късала, и той се заел да я утешава с най-нежни слова. А през нощта – понеже календарът му бил паднал от пояса и той отдавна бил забравил всички празници и светии – Паганино почнал да я утешава с дела, защото му се сторило, че през деня думите му не помогнали кой знае колко; и така я утешил, че още преди да стигнат в Монако, тя забравила и съдията, и неговите закони и заживяла безкрайно весело с корсаря; като я откарал в Монако, Паганино не само продължил да я утешава и денем, и нощем, ами се отнасял към нея с най-голяма почит, като към съпруга.

След известно време месер Рикардо разбрал къде се намира жена му и понеже си мислел, че никой друг няма да съумее да направи необходимото, за да я освободи, подтикван от най-страстно желание, решил да отиде сам да си я прибере, като бил готов да заплати най-голям откуп; тръгнал той по море, стигнал в Монако, видял я, видяла го и тя, а вечерта уведомила Паганино за случилото се, както и за своите намерения.

На следната утрин месер Рикардо срещнал Паганино, представил му се и скоро почнал да се държи с него като със стар, близък приятел, а Паганино се преструвал, че не го знае кой е и чакал да види какво ще стане по-нататък.

Когато месер Рикардо помислил, че е дошло време да пристъпи към действие, той обяснил най-приятелски и най-любезно на Паганино защо

е дошъл и го помолил да вземе каквото иска, но да му върне съпругата. Паганино възкликнал весело: „Бъдете добре дошъл, месер! Ще ви отговоря съвсем накратко следното: вярно е, че при мен живее една млада жена; но не знам дали е ваша съпруга или на някой друг; не ви познавам много добре, пък и с нея не съм кой знае колко близък, защото тя е откоро при мен. Ако вие наистина сте неин съпруг, както твърдите, аз ще ви заведа при нея, понеже ми изглеждате любезен и почтен човек; и съм уверен, че тя ще ви познае; ако тя заяви, че казаното от вас е истина и пожелае да ви последва, готов съм да я пусна заради вашата любезност, а за откуп ще ми дадете каквото желаете; но ако не излезе така, то вие ще постъпите непотчено, като искате да ми я отнемете, защото аз съм млад човек и, както всички други, мога да си имам жена, особено жена като нея – най-голямата красавица, която някога съм срещал.“

Месер Рикардо възразил: „Тя наистина е моя жена; ако ме заведеш при нея, ще се увериш, че е така: щом ме зърне, веднага ще ми се хвърли на врата. Друго не искам от теб – нека стане така, както предложи ти.“ Тогава Паганино рекъл: „Добре. Да вървим!“ Дватамата отишли в дома на Паганино, влезли в един салон и Паганино наредил да извикат Бартоломеа; тя излязла от покоите си добре вчесана и облечена и дошла в салона, където се намирали месер Рикардо и Паганино; но към месер Рикардо се обърнала така, както би постъпила с всеки чужд човек, дошъл заедно с Паганино у дома му.

Съдията очаквал, че ще бъде посрещнат най-радушно, затова се стъписал от нейното държане, ала си рекъл: „Навярно толкова съм се променил от дългите мъки и страдания, които изживях, след като я загубих, че тя не може да ме познае.“ Затова се обърнал към нея с думите: „Ех, жена, скъпо заплатих аз, задето те изведох на риболов, защото никой не е изпитвал такава мъка, каквато налегна мен, след като те загубих; а ти, както изглежда, не можеш и да ме познаеш и се държиш с мен като с чужд човек. Та нима не виждаш, че аз съм твоят месер Рикардо? Дойдох тук, при тоя почтен човек, в чиито дом се намираме, за да му платя каквото той пожелае, та да станеш отново моя и да те отведе със себе си; той ще бъде така добър да те върне, защото аз го искам.“

Дамата се обърнала към месер Рикардо и му казала с лека насмешка: „На мен ли говорите така, месер? Да не сте се припознали; я си помислете, аз не си спомням да сме се виждали някога.“ Тогава месер Рикардо възразил: „Внимавай какво говориш, огледай ме добре; речеш ли да понапънеш паметта си, ще видиш, че това съм аз, твоят Рикардо ди Кинзика.“ Дамата отвърнала: „Месер, моля да ме извините; може би –

както сигурно си мислите – не постъпвам прилично, като ви оглеждам вече толкова време; въпреки това, аз ви огледах добре и мога да потвърдя, че никога не съм ви виждала.“

Месер Рикардо помислил, че тя се държи така, защото се страхува от Паганино и не иска да признае пред него, че го познава; затова след малко се обърнал към Паганино с молба да ги остави да си поговорят на четири очи в нейната стая. Паганино се съгласил при условие, че месер Рикардо няма да я целува против волята ѝ, а на жената казал да заведе Рикардо в стаята, да го изслуша и да му отвърне както тя намери за добре.

Дамата и месер Рикардо отишли в стаята, седнали и месер Рикардо се обърнал към нея с думите: „Ех, сърце мое, душичке моя, надежда моя, наистина ли не можеш да познаеш твоя Рикардо, който те обича най-много от всичко на тоя свят? Как е възможно подобно нещо? Нима толкова съм се променил? Хайде, мое скъпо оченце, погледай ме още малко!“ Жената прихнала да се смее и го прекъснала с думите: „Много добре знаете, че паметта ми не е толкова къса, та да не мога да позная във вас моя съпруг Рикардо ди Кинзика; в замяна на това, докато живях при вас, вие доказахте, че твърде зле ме познавате, защото, ако наистина бяхте или все още сте такъв мъдрец, за какъвто искате да минавате, щяхте да сте достатъчно схватлив, за да забележите, че съм млада, свежа и здрава; следователно щяхте да знаете от какво друго – освен от храна и дрехи – се нуждаят младите жени, въпреки че от свенливост те не го казват. А какво правехте вие – сам си знаете. Ако ви е било приятно да изучавате законите, вместо да се грижите за жена си, не трябваше да се жените; за мен вие никога не сте били съдия, напротив – мислех, че сте по-скоро глашатай на празниците и на светите обреди, на постите и навечерията – толкова добре ги познавате. Искам да ви кажа, че ако разрешавахте толкова почивки на ратаите, които се трудят във вашите имения, колкото давахте на тоя, който трябваше да обработва моята нивица, вие нямаше да получите никога ни зрънце жито. Но ето, попаднах при тоя човек по Волята Божия и той се отнесе най-благосклонно към моята младост; двамата живеем в тая стая, където не знаем какво е това празник (има предвид празниците, които вие, по-предан Богу, отколкото на жените, съблюдавахте в такъв голям брой), където никога не влизат ни съботи, ни петъци, ни навечерия, ни дългите велики пости; напротив, тук се работи и денем, и нощем и се чепка вълна; след като веднъж осъмнахме така, разбрах как ще продължи и по-нататък. Та затова искам да остана при тоя човек и да работя с него дорде съм

млада, пък празниците, индулгенциите и постите ще оставя за по-късно – като остареея; а сега си вървете със здраве колкото се може по-скоро и си празнувайте колкото ви душа иска.“

Докато слушал тия нейни слова, месер Рикардо изпитвал неизмерима мъка, а когато тя млъкнала, казал: „Ах, душо моя! Какво говориш? Нима не те е грижа за честта на твоите родители, нима не мислиш за своята собствена чест? Нима вместо да се върнеш в Пиза като моя жена, предпочиташ да останеш тук като наложница на тоя човек и да тънеш в смъртен грях? Та щом му омръзнеш, той ще те изгони най-позорно; ако се прибереш при мен, ще ми бъдеш все така скъпа и ще останеш господарка на моя дом и след смъртта ми. Нима заради тая необузdana, нечестива страст заедно с своята чест ще опетниш и моята – честта на човека, който те обича повече от собствения си живот? Хайде, надеждо моя, престани да говориш така, върни се при мен; отсега нататък, след като знам какво искаш, ще полагам повече усилия; затова, скъпа моя, промени решението си и ела с мен; откакто те няма, нито миг не ми е било добре.“ Но тя отвърнала: „Не искам никога да се тревожи за честта ми (пък и сега с вече късно), то си е моя работа! Родителите ми трябваше да помислят за това по-рано, когато ме дадоха за ваша жена. Тогава те не помислиха за честта ми, сега пък аз не искам да се грижа за тяхната; казвате, че сега съм извършила смъртен грях: пак ще го сторя, не се безпокойте. Ще ви кажа още нещо: откакто съм тук, все си мисля, че съм съпруга на Паганино, а докато бях в Пиза, все ми се струваше, че съм ваша любовница, защото, доколкото си спомням, планетите на двама ни се срещаха според фазите на луната и според разни геометрически изчисления; а Паганино не ме пуска по цяла нощ от обятията си, притиска ме, хапе ме – нека Бог ви разкаже вместо мен какво прави тоя човек! Кажете, че сте щели да полагате повече усилия. За какво? Да свършите работата надве-натри, и то пряко сили, така ли? Знаем ви аз, че сте станал добър ездач, ама след като престанахте да ме виждате! Вървете си и се помъчете да си поживеете, че като ви гледам, все ми се струва, че сте взели тоя живот назаем – толкова слабичък и мършав изглеждате. Ще ви кажа още нещо: ако тоя човек ме остави (а струва ми се, че той няма такива намерения, от мен зависи дали да остана при него), когато и да се случи това, аз никога няма да се завърна при вас; та нали ако ви изтискат, от вас няма да излезе дори паничка сос; а след като веднъж съм била при вас и съм заплатила за това скъпо и прескъпо, ще си потърся късмета другаде. Пак ви повтарям, че тук няма ни празници, ни предпразници, затова искам да остана; а вие си вървете с бога, и то колкото се

може по-скоро, защото, ако не си тръгнете, ще почна да викам, че искате да ме изнасилите.“

Щом видял, че нищо няма да излезе и най-сетне разбрал каква глупост е сторил, като се е оженил така слабосилен за такава млада жена, месер Рикардо излязъл от стаята тъжен и печален и дълго увещавал Паганино, но без всякаква полза. Накрая, след като не успял да постигне нищо, оставил жена си, прибрал се в Пиза и така се побъркал от мъка, че като излизал из града, на всички, които го поздравявали или питали нещо, той отвръщал по един и същи начин: „Проклетата дупка не признава празник!“ Скоро след това месер Рикардо умрял. Щом узнал за станалото, Паганино, знаейки колко много го обича дамата, я направил своя законна съпруга и двамата, без да спазват ни празници, ни предпразници, ни пости, работели, докато грохнат, и добре се забавлявали. Ето защо, мои скъпи дами, аз мисля, че в спора с Амброджоло Бернабо е яздил коза по нанадолнище.

Новелата предизвикала такъв смях у цялата дружина, че после всички ги болели устата; дамите били единомислени, че Дионео е казал самата истина и че Бернабо бил голям глупак. Когато новелата свършила и смехът утихнал, кралицата установила, че е станало късно, че всички са разказали своите новели и че е дошъл краят и на нейното царуване; затова, съгласно установения ред, тя свалила венета от главата си, положила го на главата на Неифила и се обърнала към нея със следните слова:

– Скъпа дружке, нека сега ти имаш власт над този малък народ! – После отново седнала.

Удостоена с тая чест, Неифила поруменяла и заприличала на свежа роза в ранна априлска или майска утрин, а полуприведените ѝ прелестни очи заблестели като зорница. Всички изразили най-радостно благо-разположението си към кралицата и след като съдържаният шепот стихнал, Неифила събрала смелост, поизправила се и казала:

– Понеже станах ваша кралица, то – без да се отклонявам от начина на действие на моите предшественички, които вие одобрявахте, изпълнявайки техните нареждания – искам накратко да ви уведомя какво съм решила; ние ще следваме това решение, ако вие го одобрите. Както знаете, утре е петък, а в друг ден – събота: твърде неприятни за повечето хора дни поради употребяваните през това време ястия. Петъкът е ден, който трябва да бъде почетен, защото тогава се е мъчил оня, който е умрял, за да живеем ние; поради това аз мисля, че ще бъде най-добре – пък

и най-прилично, – вместо да разказваме новели, да прочетем за прослава на Бога по някоя и друга молитва. На следния ден, събота, жените обикновено си мият главата, за да се изчистят от праха и мръсотията, които са насъбрали за цяла седмица работа; освен това за слава на Пресветата Дева, майката на Сина Божи, мнозина постят и в чест на настъпващата неделя се въздържат от всякаква работа. Затова (тъй като през тия дни няма да можем да спазваме изцяло установения ред) мисля, че през това време трябва да се въздържим и да не разказваме новели. Ние сме тук вече четири дни; за да не бъдем изненадани от нежелани посетители, смятам, че ще бъде най-добре да се вдигнем оттук и да се прехвърлим другаде; къде – вече съм намислила. Понеже днес кръгът на нашите разговори и размишления бе твърде обширен, аз бих искала (тъй като ще разполагате с повече време за размисъл и ще бъде по-добре да пограничим свободата в избора на новелите) нашите разкази да засегнат само някои от многобройните прояви на съдбата; мисля, че това биха могли да бъдат случки с люде, които благодарение на своето умение или са успявали да получат каквото са искали да имат, или са успявали да си възвърнат загубеното. Затова нека всеки намисли да разкаже по нещо, което да бъде от полза за цялата дружина или поне да бъде приятно за слушане. Дионео, разбира се, запазва своята привилегия.

Всички похвалили думите и намеренията на кралицата и решили, че така трябва да бъде. А кралицата извикала сенешала и му посочила къде да нареди масите за вечеря и какво да върши през цялото време на нейното царуване; после станала заедно с цялата дружина и им разрешила да се занимават с каквото желаят.

Дамите и мъжете се отправили към градината, поразходили се, а щом дошло време за вечеря, седнали радостни и щастливи на трапезата; като се нахранили, почнали да танцуват карола; танцът водела Емилия, а Пампинаеа по желание на кралицата изпяла следната канцона, докато всички ѝ пригласяли:

Коя ще пее, ако аз не пея,
за своите копнежи щом мислея?
Ела, за всяко щастие причина,
Любов⁵², надежда моя, моя радост,

и с мен запей, за мъничко макар,
поне за мъките и за пелина,
налели моя мил със още сладост,

а само за онази светла жар,
в която аз празнувам твоя дар,
че в обожание към теб живея.

Защото ти, Любов, пред моите взори,
щом влязох в твоя огън, в оня ден,
един младеж поднесе, но такъв,
че с хубост и със стойност да говори
доколко по-добър не е роден
и как във всичко той ще да е пръв;
така по него пламна мойта кръв,
о, господарю, че със тебе нея.

За мене той е висшата наслада –
харесва ме, тъй както него аз,
и моля те, Любов, за милостта ти:
да притежавам в този свят отрада,
та мир да найда в другия тогаз,
че пий сме с вяра вътрешна богати,
но аз я нося; Богу сме познати –
той благост е и гледа ни със нея.

След тази канцона изпели и други, изиграли няколко танца, свири-
ли на различни инструменти. Но когато кралицата решила, че е време за
сън, всички, предшествувани от запалени факли, се отправили към по-
коите си. През следващите два дни те размишлявали по въпросите, за
които им говорила кралицата, и очаквали с нетърпение неделата.

52. Във всички канцони към текста трябва да се имат предвид някои стилни условности на провансалската рицарска поезия, намерила продължение в Италия най-напред в лицето на постите на Сицилианската школа, а сетне в блестящата традиция на „*dolce stil nuovo*“, е неговите големи представители Кавалканти, Гуиницели и Данте. Заедно с философския платонизъм, присаден на християнска почва, характерно за тази поезия е персонифицирането на любовта и лицето на Амур или Любов, както пие предпочитаме да го наричаме, когато поетът нарича още „господарю“, „синьоре“, „повелителю мой“. – Б. пр.

ДЕН ТРЕТИ

Завършва вторият ден на Декамерон, започва третият. Под ръководството на Неуфила дружината разсъждава за тия, които благодарение на своето умение или са успявали да получат каквото са искали да имат, или са успявали да си възвърнат изгубеното.

В неделя, когато кралицата станала и накарала да събудят и нейната дружина, червеното сияние на зората вече преливало в златисти отблясъци, предвестници на изгряващото слънце. Много преди това на мястото, където щели да отседнат, сенешалът бил изпратил голяма част от необходимите вещи, заедно с хора, които да приготвят каквото трябва. Като видял, че кралицата тръгва на път, сенешалът се разпоредил да натоварят набързо и останалите неща, а когато всичко било готово, потеглил и той заедно с обоза и слугите, които били останали с дамите и младежите.

Кралицата поела по глуха странична пътека, цялата обрасла в зелена трева и изпъстрена с цветя, които започвали да се разтварят при докосването на първите слънчеви лъчи, и се отправила с бавна стъпка на запад; след нея вървели дамите и тримата младежи от дружината, а пред тях се носела радостната песен на двадесетина славеи и други пойни птички; така, сред приятни разговори, шеги и смях, те изминали не повече от две хиляди крачки и преди да удари половината на третия утринен час, кралицата ги отвела пред голям, разкошен дворец, който се издигал на нисък хълм, с изглед към долината.

Влезли в двореца, обходили го от край до край и като видели големите зали, чистите и богато украсени стаи, подредени с всичко необходимо за живеене, изказали своето възхищение и отправили най-похвални слова към неговия собственик; а когато слезли долу и огледали просторния, сенчест двор, пълните с отлични вина изби и струящата в изобилие студена вода, възторгът им станал още по-голям.

После решили да отдъхнат и насядали в голямата лоджия, която гледала към двора и тънела в зеленика и всякакви цветя, каквито имало по това време на годината; в същия миг се появил предвидливият сенешал и им поднесъл най-разнообразни сладкиши и превъзходни вина, та да се подкрепят.

После те накарали да отворят оградената с висок зид градина, която

се намирала в съседство с двореца, и влезли; още на входа се смаяли на нейната неповторима красота и тръгнаха да я разглеждат най-внимателно от единия до другия край. И по средата, и наоколо градината била прорязана от широки, прави като стрела алеи, покрити със сводове от лозници, които, по всичко личало, тая година щели да родят много грозде, защото били натежали от цвят; той изпълвал градината с чудно благоухание, а то се смесвало с аромата на множество други цветя и треви и дружината си помислила, че е попаднала сред всички дъхави подправки, каквито може да им поднесе Изтокът. От двете страни на алеите се низел истински жив плет от ямин, бели и червени рози, поради което човек можел да се разхожда навсякъде под дъхавите прохладни сенки не само сутрин, ами и по пладне, когато слънцето е високо. Много време ще е необходимо да ви разказвам колко и какви треви и растения имало там и как били подредени; едно само ще ви кажа: нямало рядко растение, което да понася нашия климат и да не било засадено в най-голямо изобилие.

Насред градината се простирала зелена поляна (тя била не по-малко забележителна, а може би била и най-прелестното нещо от всичко, що се намирало там); поляната била покрита със ситна зелена тревица, толкова зелена, че тъмнеела, а сред нея пъstreели безброй цветя; наоколо се извисявали свежите зелени корони на кедрите и на портокаловите дървета, отрупани със зрели и зелени плодове и с цвят; гледката не само радвала окото, ами доставяла удоволствие и на обонянието. По средата на поляната се издигал водоскок от ослепително бял мрамор, с най-прекрасни фигури и орнаменти; в центъра на водоскока стърчала Колона, а над нея – статуя, из която високо към небето бликала силна струя вода – дали направо от извора, или по изкуствен начин, това не знам, – а после се връщала обратно в прозрачния басейн с приятен ромон; водата била в такова количество, че само част от нея би могла да движи цяла воденица. Тази вода (става дума за излишната, дето преливала от басейна на водоскока) изтичала по някакъв скрит път, после отново излизала на повърхността, за да потече по многобройните, изкусно направени поточета, ограждащи поляната; водата продължавала по-нататък из цялата градина по също такива поточета, за да се събере отново в единия ѝ край, откъдето изтичала към долината, образувайки бистър като сълза поток, и преди да се разлее, задвижвала с голямата си сила и не без полза за собственика цели две воденици.

Гледката, която представлявала и градината, и прекрасната ѝ уредба, и растенията, и водоскока, и изтичащите от него ручей, допаднала

извънредно много на дамите и на тримата младежи и те започнали да твърдят, че ако е възможно да има рай на земята, биха го направили точно такъв, като тази градина; и не можели да си представят какво друго биха могли да добавят, за да стане още по-преlestен.

Те се разхождали из градината безкрайно доволни, виели пъстри венци от клопките на най-различни дървета, наслаждавали се на чуруликането на рояците пойни птици, които сякаш се надпявали, и изведнъж забелязали още нещо, което ги накарало да възкликнат възторжено и което, грабнати от приятната гледка, не били забелязали преди; градината гъмжала от прекрасни животни, може би стотици породи, и те почнали да си ги сочат един на друг: ето тук подскачат зайци, виж, по-нататък лежат сърни и сърнета, ей там пък пасат млади елени. А освен тях имало безброй други животни, които се разхождали кротко, сякаш били опитомени; тази гледка била още едно удоволствие, което се прибавило към другите.

След като обходили навсякъде и се нагледали ту на едно, ту на друго, те наредили да сложат масите край хубавия водоскок, изпели шест песнички, изиграли няколко танца, а после, по волята на кралицата, седнали на трапезата, където им поднесли голям брой изкусно и добре приготвени най-изтънчени блюда; като се развеселили, те станали от трапезата и отново се отдали на музика, песни и танци, докато най-сетне кралицата решила, че станало твърде горещо и който иска, може да отиде да си почине.

Някои се прибрали да си полегнат, а другите, омаяни от красотата на гледката, решили да останат при водоскока; и докато ония спели, едни от тях седнали да четат романи, други – да играят шах или дама. Но като ударил деветият час, всички станали, напръскали си лицето със студена вода и по волята на кралицата се отправили към водоскока, където насядали в станалия пече обичаен за тях ред, очаквайки да започнат разказите на предложената от кралицата тема.

Първият, на когото кралицата дала думата, бил Филострато, и той започнал.

НОВЕЛА I

Мазето от Лампорекио се престорва на глухоням, става градинар в една женска обител и всички монахини се надпреварват да спят с него.

– Прелестни дами, твърде голям е броят на неразсъдливите мъже и жени, които са напълно убедени, че щом някоя девойка сложи бяло покривало на главата си, а върху тялото си навлече черно расо, престава да бъде жена и да изпитва присъщите на жените желания, сякаш, като стане монахиня, се превръща в камък; а когато същите хора чуят случайно нещо, което да противоречи на тия техни разбирания, се възмущават така, сякаш е извършен бог знае какъв грях против природата; но те постъпват така, без да мислят, и забравят, че самите те се чувствуват неудовлетворени, макар че разполагат с пълната свобода да вършат каквото си искат; забравят и колко е голямо влиянието на безделието и самотата. Мнозина са и тия, дето са напълно убедени, че мотиката и лопатата, лошата храна и негодите лишават селяните от всякакви похотливи желания и притъпяват техния ум и схватливост. С малката новела, която ще ви разкажа по волята на кралицата, без да прекрачвам определените от нея граници, искам да ви обясня колко много се заблуждават всички, които разсъждават така.

Из нашия край имало, пък и все още съществува, един женски манастир, прочут със своята святост; но за да не накърня с нещо славата му, аз няма да спомена името му; и така, не много отдавна, в същия този манастир останали не повече от осем монахини, заедно с абатисата, и всичките били млади; имало там и някакъв добър човечец, дето се грижел за прекрасната им градина; но понеже бил недоволен от парите, които му давали, той, след като си уредил сметките с икономом на манастира, напуснал и се прибрал в родното си село Лампорекио.

Там го посрещнали най-дружески; сред посрещачите се намирал и някакъв млад селянин, здрав, силен и красив – колкото може да бъде един селянин, на име Мазето, който го запитал къде се е губил толкова време. Добрият човечец, който се казвал Нуто, му обяснил; после Мазето поискал да узнае какво е работил в манастира. Нуто отвърнал: „Грижех се за тяхната голяма и хубава градина, освен това от време на време ходех в гората за дърва, носех вода, върших и други дребни услуги; но монахините ми плащаха толкова малко, че едва ми стигаше за обуца. Пък и всички те са млади и са едни такива, сякаш дяволът се е вселил и тях: в нищо не можеш да им угодиш; случваше се, като копаех градината, някоя да ми каже: «Сложи това тук!», друга: «Не онова, а това!», трета пък ми измъкваше мотиката от ръката и викаше: «Не така!»; дотолкова ми дотягаха, че оставях и работа, и всичко и излизах; затова, било за едно, било заради друго, реших да не оставам повече там и се прибрах. Като си тръгнах, икономът ме помоли, ако намеря някой годен за тая

работа, да му го пратя, и аз му обещах: но дано Бог му даде толкова здраве, колкото аз ще се погрижа да му намеря или да му пратя някого.“

Докато слушал разказа на Нуто, у Мазето възникнало такова силно желание да попадне при монахините, че едва се сдържал на едно място, тъй като от думите на Нуто му станало ясно, че ще успее да постигне каквото искал. Но като съобразил, че ако сподели намеренията си с Нуто, нищо няма да излезе, той му казал: „Добре направи, че се прибра! Мъжка работа ли е това да стоиш при жени? По-добре с дяволите, отколкото с тях: от седем пъти шест пъти те сами не знаят какво искат!“ Но веднага след този разговор Мазето почнал да обмисля какво да направи, за да се промъкне при монахините; той знаел, че ще се справи със задълженията, за които му говорил Нуто; не се и съмнявал, че ако откажат да го приемат, няма да е заради това; но се боял, че няма да го приемат заради друго: бил твърде млад и хубав. Дълго мислил и премислял, найсетне измислил: „Мястото е доста далеч оттук – рекъл си той – и никоой не ме познава; ако се престоря на глухоням, сигурно ще ме вземат на работа.“

Речено-сторено; нарамил секирата, облякъл се като бедняк и без да обади някому къде отива, тръгнал за манастира; като стигнал там, влязъл в двора, срещнал случайно иконома и му показал със знаци, както правят глухонемите, че го моли да му даде нещо за ядене, а ако трябва, той ще му нацепи дърва. Икономът го нахранил на драго сърце и после го повел към някакви пънове, които Нуто не бил успял да разцепи; но Мазето бил много як и ги нацепил всичките за съвсем кратко време. Икономът трябвало да отиде в гората; дал му знак да тръгне с него, а като стигнали, заповядал му да насече дърва; после докарал пред него магарето и му показал със знаци да закара дървата у дома му. Мазето свършил всичко с такова старание, че икономът го задържал няколко дни, за да му свърши някои работи, които били необходими.

Един ден абатисата забелязала Мазето и запитала иконома кой е този човек. Той отвърнал: „Мадона, това е някакъв глухоням бедняк; дойде преди няколко дни да проси, аз му дадох това-онова и го накарах да свърши много работи, дето трябваше да се свършат. Ако той знае да гледа градина и пожелае да остане, мисля, че няма да сбъркаме: ще бъде добър слуга, а тъкмо такъв ни трябва; толкова е силен, че може да го използваме за каквото се наложи, пък и няма защо да се боите, че ще седне да закача нашите девизи.“ Абатисата отвърнала: „Прав си. Гледай да разбереш какво може да върши и се постарай да го задържиш; дай му някой и друг чифт обувки, някоя стара дреха, прикоткай го, поумилквай

му се и го нахрани добре.“ Икономът обещал. А Мазето, който бил наблизо и се преструвал, че мете двора, чул всичко, каквото си говорили те, и си рекъл весело: „Ако ме приемете при вас, така ще ви работя градината, че ще има да ме помните.“

След като установил, че Мазето наистина умее да работи, и то отлично, икономът го запитал със знаци иска ли да остане при тях, а Мазето му отвърнал също със знаци, че е готов да върши каквото му заповядат; тогава икономът го приел на работа, наредил му да гледа градината, показал му какво трябва да прави и го оставил, защото трябвало да излезе по други манастирски работи. Мазето започнал да работи всеки ден; монахините почнали да идват при него и да му се подиграват, както людето често постъпват с глухонемите; говорили му най-неприличните думи на тоя свят и били убедени, че той няма да ги чуе; а абатисата, предполагайки, че като е без език, той няма и опашка, не се безпокояла кой знае колко от тая работа и не вземала почти никакви мерки.

Случило се така, че един ден, когато той се изморил от работа и легнал да си почине, в градината излеели две млади монахини; приближили се до мястото, където той лежал и се преструвал на заспал, и почнали да го оглеждат. По едно време едната, очевидно по-смела от другата, казала: „Ако бях убедена, че мога да ти се допери, бих споделила с теб една мисъл, която ми е идвала неведнъж на ум и която, кой знае, би могла и за тебе да бъде от полза.“ Другата отвърнала: „Говори, не се безпокой, никому нищо няма да кажа.“ Тогава по-смелата рекла: „Не знам мислила ли си някога колко строго ни държат тук, че не смее да проникне нито един мъж освен стария ни иконом и тоя глухоням; а аз често съм слушала от жените, дето идват при нас, че всички други наследи на тоя свят са нищо в сравнение с това, когато жената си има работа с мъж. Затова на няколко пъти се замислях, ако не може с друг, да опитам поне с тоя глухоням дали наистина е така. По-подходящ от него за тая работа няма в целия свят, защото, дори и да поиска, не би могъл никому нищо да каже; нали виждаш какъв е глупак – брадата му подрашила, а умът му закъснял. Искам да чуя какво мислиш ти по тая работа.“

Другата възкликнала: „Горко ми! Какво си седнала да ми говориш? Нима забрави, че ние сме дали обет Богу да пазим нашата девственост?“ – „Хайде, хайде – отвърнала първата, – колко неща му обещават всеки ден и после не ги изпълняват! Щом сме му обещали нашата девственост, все ще се намери някоя да изпълни обета.“ А другата ѝ рекла: „Ами ако забременееш, какво ще правиш?“ На което първата, отвърнала: „Ти почваш да мислиш за бедата, преди да те е сполетяла; случи ли

се такова нещо, тогава Ще му мисля; ще се намерят и хиляди начини, та никой никога да не узнае, освен ако ние сами не се разприказваме.“

Като чула това, другата, у която възникнало още по-силно желание да изпита що за животно е мъжът, рекла: „Добре де, какво да сторим?“ Тогава първата каза: „Слушай какво, сега трябва да е около девет часът; мисля, че всички сестри освен нас са легнали да спят; ще проверим дали няма някой в градината и ако няма никой, ще направим следното: ще хванем тоя човек за ръка и ще го отведем в колибата, където той се крие от дъжда. Едната ще влезе с него, другата ще пази отвън. Той е такъв глупак, че ще изпълни всичко, което поискаме от него.“

Мазето чул целия разговор и понеже бил готов да им се подчини, чакал само някоя от тях да го хване за ръката. А те огледали добре навсякъде и се уверили, че отникъде не могат да ги видят; после монахинята, която първа повела тоя разговор, се приближила към Мазето и го събудила, а той скочил веднага; тя му се усмихнала, хванала го ласкаво за ръка и го повела към колибата, докато Мазето се хилел най-глупаво, ала щом влезли вътре, не я карал да чака много, ами свършил каквото тя искала. Монахинята постъпила честно и след като получила каквото търсела, отстъпила мястото на своята дружка, а Мазето, продължавайки да се прави на глупак, изпълнил и нейното желание; преди да се приберат, и двете пожелали да опитат още няколко пъти какъв ездач е техният глухоням. А после често споделяли помежду си, че наистина, както разправяли, тая работа била много приятна, какво ти – нещо повече; затова, като избирали подходящо време, отивали да се забавляват с глухонемия.

Случило се обаче така, че една тяхна дружка ги видяла през прозорчето на килията си и разказала на още две монахини; отначало те възнамерявали да отидат и да обадят за всичко на абатисата, но после размислили, споразумели се и също почнали да използват силите на Мазето. По различно време и при разни случаи към тях се присъединили и останалите три монахини. Най сетне абатисата, която още не била забелязала какво става, един ден излязла да се поразходи из градината, понеже жегата била голяма, и се натъкнала на Мазето (който, въпреки че денем работел малко, много се изморявал от нощната езда); той се бил излегнал и спял под сянката на едно бадемово дърво целият разголен, защото вятърът бил повдигнал ризата и дрехата му.

Щом го видяла и разбрала, че е сама, абатисата изпитала същото желание, както и нейните монахини; събудила Мазето и го отвела в килията си, където го държала няколко дни; монахините тъгували твърде много за градинаря, който не идвал да копае градината, а абатисата

изпитвала отново и отново същата сладост, за която преди била свикнала да кори другите. Най-сетне го пуснала да излезе от килията и го пратила в неговата, по често го викала пак при себе си, като при това искала повече, отколкото ѝ се полагало; Мазето обаче не бил в състояние да задоволява всички, затова решил, че ако продължава да се преструва на глухоням, може много да си навреди; когато една мощ бил при абатисата, той си развързал езика и започнал да ѝ говори: „Мадона, чувал съм да казват, че един петел стига на десет кокошки, но че десетина мъже много трудно и много лошо могат да задоволят една жена; аз съм принуден да обслужвам девет и няма да издържа, каквото и да стане; нещо повече, поради това, което вършех досега, вече не съм в състояние да направя нещо; затова или ми разрешете да си вървя с Божията благословия, или намерете начин да ми помогнете.“

Като го чула, че проговорил, абатисата, която го смятала да глухоням, си глътнала езика, но успяла да промълви: „Какво? Какво? Та аз те мислех за глухоням!“ Мазето отвърнал: „Мадона, аз наистина бях глухоням, но не по рождение, а от една болест, която ми отне говора; за пръв път тая нощ усетих, че говорът ми се възвръща, заради което благодаря Богу от цялото си сърце.“ Жената повярвала и го запитала какво означават думите му, че той трябва да обслужва девет жени. Мазето ѝ разказал всичко, а абатисата разбрала, че и другите монахини не излезли по-разумни от нея; но тъй като била все пак разсъдлива жена, не пуснала Мазето, ами решила да си поговори с монахините и да уреди така работите, че Мазето да не опозори манастира.

Случило се, че точно по това време умрял техният иконом, а монахините, след като признали една на друга какво са вършили преди това, при всеобщо съгласие и със съгласието на Мазето така уредили работата, та хората наоколо да повярват, че с помощта на техните молитви и на милостта на светията, на когото бил посветен манастира, отдавна онемелият Мазето си е възвърнал говора; после назначили Мазето за иконом и така разхвърлили работата му, та да не се преуморява. Макар че Мазето произвел много монасчета, цялата работа се вършела толкова скрито, че се узнало едва след смъртта на абатисата, когато той бил остарял и искал да се прибере у дома си вече като богат, заможен човек; щом това се разчуло, веднага му разрешили да се върне.

Така Мазето се прибрал у дома си остарял, забогатял и глава на семейство, без да трябва да храни децата си, нито да харчи по тях, защото благодарение на своята съобразителност успял добре да използва младостта си: върнал се богат там, откъдето потеглил със секира на рамо, и

разправял, че Христос помага така всекиму, който му сложи рога на шапката.

НОВЕЛА II

Един коняр спи с жената на крал Агилулф; кралят узнава случайно за станалото, намира коняря и го остригва. Конярят обаче остригва всички други слуги и така се спасява от зла участ.

Когато Филострато приключил своята новела, по време на която дамите ту поруменявали, ту се смеели, кралицата наредила на Пампинеа да продължи и тя със засмяно лице започнала така:

– Някои люде и желанието си да покажат на всяка цена, че знаят и виждат неща, дето не бива да знаят, понякога постъпват твърде неблагоприятно, смятайки, че като разкрият чуждите прегрешения, останали незабелязани за другите, ще намалят собствения си позор, а не виждат, че по тоя начин го увеличават до безкрайност; че това е истина, искам да ви уверя с помощта на един обратен пример, като ви разкажа как един човек, смятан може би за по-недосетлив от Мазето, си послужил с хитрост срещу ума и разума на един велик крал.

Агилулф, кралят на лонгобардите, следвайки примера на своите предшественици, установил столицата на кралството си в град Павия, в Ломбардия, и се оженил за Теодолинда, вдовица на бившия лонгобардски крал Аутари, много красива, умна и много почтена жена, която обаче не попадала на добри любовници. Когато, благодарение на ума и добродетелите на крал Агилулф, работите на лонгобардите се пооправили и те заживели известно време в мир и благополучие, станало така, че един от конярите на споменатата кралица – човек, произхождащ от простолюдието, макар че във всичко друго стоял много по-високо от своя презрян занаят, – снажен и красив също като краля, се влюбил безмерно в кралицата; но тъй като ниското му положение все пак не го било лишило от способността да разбере, че такава любов противоречи на всякакво благоприличие, той, бидейки разумен човек, не споделял с никого нищо, а на нея не се осмелявал да загатне за любовта си дори с поглед. И въпреки че не хранел никаква надежда да бъде харесан някога от кралицата, все пак се гордеел, задето мисълта му се устремила толкова високо, и като човек, изгарящ от любовен пламък, изпълнявал най-усърдно – повече, отколкото своите другари – всичко, което според него

можело да се хареса на кралицата.

Случвало се понякога, когато тя излизала на разходка, да предпочете да възседне коня, за който се грижел той, а не другите; конярят смятал това за най-голяма милост и не се отделял от стремето ѝ, а когато успявал да се докосне само до дрехата ѝ, чувствувал се безкрайно блажен.

Но както често виждаме да става, колкото повече намалява надеждата, толкова повече се разпалва любовта; така се случило и с бедния коняр, комуто било непоносимо тежко да таи в себе си тази пламенна и безнадеждна страст и да я крие от другите – както правел той; затова, като не успял да сподави любовта си, неведнъж му идвало да сложи край на живота си. Обмисляйки по какъв начин да умре, той решил да избере такава смърт, която да покаже ясно, че е умрял заради любовта, що изпитвал и продължавал да изпитва към кралицата; накрая пожелал избраният от него начин да бъде такъв, че да му позволи да си опита щастието, за да задоволи изцяло или отчасти своето желание. Той не се осмелявал нито да заговори с кралицата, нито да ѝ признае с писмо любовта си, защото знаел, че и думите, и писмото – всичко ще бъде напразно; но рекъл да опита с хитрост да прекара с нея поне една нощ; а за да стане това, нямало друг начин освен следния: да направи опит да се промъкне в нейните покои вместо краля, за когото знаел, че не винаги спи с нея. И за да разбере как и в какви дрехи се облича кралят, когато отива при нея, той на няколко пъти се скривал в голямата зала на кралския дворец, която се намирала между покоите на кралицата и покоите на краля; и една нощ видял, че кралят излязъл от стаята си загърнат в дълго наметало, със запалена факла в едната ръка и с бастунче в другата; като стигнал пред покоите на кралицата, той почукал, без да се обади, два пъти с бастунчето, вратата се отворила веднага и някой поел факлата от ръката му.

След като видял всичко и почакал, докато кралят излезе и се прибере отново в покоите си, конярят решил и той да постъпи по същия начин; успял да намери наметало, подобно на кралското, снабдил се с факла и бастунче, измил се най-старателно в банята, та да не би миризмата на оборския тор да подразни кралицата и да стане причина тя да открие измамата, а след това, както обикновено, се скрил в голямата зала. Когато се уверил, че всички са легнали и спят, той решил, че е настанал часът или да осъществи любовта си, или по тоя най-достоеен начин да си проправи път към желаната от него смърт; и с помощта на кремъка и огнивото, които носел със себе си, запалил факлата, загърнал се в

наметалото, доближил се до покоите на кралицата и почукал два пъти с бастунчето на вратата. Отворила му една сънена слугиня, поела от него факлата и я скрила; а той, без да продума, прекрачил зад завесата, свалил наметалото си и легнал в постелята, където спяла кралицата. После я сграбчил страстно в обятията си, но се престорил, че е разстроен (понеже знаел, че когато кралят е в лошо настроение не искал да слуша нищо) и без да проговори и без да му кажат нещо, опознал няколко пъти плътта на кралицата. Макар и да не му се искало да си тръгне, той все пак се боял, да не би ако се забави още, изпитаното от него удоволствие да се превърне в печал, затова, без да проговори, станал, взел си наметалото и факлата и се върнал колкото се може по-скоро в своята постеля.

Той тъкмо си бил легнал, когато кралят се надигнал и отишъл в покоите на кралицата, а тя останала твърде изненадана от това; щом кралят легнал в постелята и я поздравил весело, виждайки го в добро настроение, тя се престашила и го запитала: „Какво става с вас тази нощ, господарю мой? Та нали вие си отидохте преди малко, след като ми се насладихте необичайно много? Защо се връщате толкова скоро? Пазете се, не правете такива неща!“ Като чул това, кралят веднага се досетил, че кралицата е била измамена с помощта на сходство в навичите и на прилика във външността, но тъй като бил разумен човек и разбрал, че станалото не било забелязано нито от кралицата, нито от някой друг, решил да се държи така, че тя да не разбере нищо. Мнозина глупци не биха постъпили като него, а биха почнали да питат: „Кой е идвал тук? Не съм бил аз. Как стана всичко това? Кой е тоя човек?“ Ако кралят постъпил по същия начин, можело да станат куп неприятности: щял да обиди без причина кралицата и да ѝ даде повод да пожелае отново същото, каквото била изпитала преди малко; освен това, ако вдигнал шум около станалото, щял да се опозори сам, докато, ако си мълчал, никой нищо нямало да разбере и той нямало да се посрами. Затова, макар и да бил страшно ядосан, кралят не го показал ни с вида си, ни със словата си и отвърнал: „Мадона, какво значи това? Нима след като веднъж съм бил вече при вас, мислите, че не съм способен да дойда пак?“ Кралицата отвърнала: „Разбира се, господарю мой, но все таки бих ви помолила да се грижите повече за вашето здраве.“ Тогава кралят казал: „Ще последвам с удоволствие вашия съвет и ще се прибера, без да ви безпокоя повече.“

Но той така кипял от ярост и негодувание, след като разбрал какво са му сторили, че грабнал наметалото си и излязъл от стаята; решил, без да вдига много шум, да намери оня, който извършил тази работа; той предполагал, че трябва да е някой от неговите хора и че който и да е,

няма да успее да се измъкне.

Кралят запалил свещичката на един фенер и се запътил към продълговатата постройка над конюшните на двореца, където имало много легла и спели почти всичките му слуги; и като си мислел, че на тоя, дето е извършил каквото той узнал от кралицата (който и да е той), вследствие положеното усилие нито пулсът ще бъде спокоен, нито биенето на сърцето – равномерно, тръгнал на пръсти от единия край на помещението и започнал да опипва внимателно гърдите на всички поред, за да разбере как бият сърцата им. Всички спели дълбоко с изключение на тоя, дето влизал при кралицата; той бил още буден, видял краля, досетил се веднага кого е дошъл да търси и така се изплашил, че сърцебиенето, което получил поради положените по-преди усилия, се засилило още повече; затова бил напълно убеден, че кралят, щом забележи това, веднага ще заповяда да го убият.

Конярят започнал трескаво да обмисля какво да прави, но като видял, че кралят е без оръжие, решил да се престори на заспал и да види какво ще стане по-нататък. А кралят, след като прегледал мнозина и не открил никого, за когото можел да каже, че е търсеният от него човек, дошъл при коняря, установил, че сърцето му бие по-силно, отколкото на другите, и си рекъл: „Ето го! Този е!“ Но понеже не искал никои да разбере какво възнамерявал да прави, кралят не му сторил нищо, само извадил ножиците, които носел със себе си, и отрязал кичур от косата му (по онова време мъжете ходели с много дълги коси), та да може сутринта да го познае по тоя белег; след това излязъл и се прибрал в покоите си.

Конярят видял всичко и тъй като бил хитро момче, веднага се досетил защо са го белязали по тоя начин; без да губи време, станал, намерил едни ножици (за щастие в конюшната имало няколко, с тях стрижели конете), приближил се на пръсти до слугите, които спели в помещението, и от всекиго отрязал по кичур коса над ухото. Никой не го усетил и след като свършил тая работа, той си легнал да спи. На другата сутрин, щом станал, кралят заповядал, преди да са отворили вратите на двореца, всички слуги да се явят при него. Нарездането му било изпълнено.

Когато дошли всички и застанали пред него гологлави, той почнал да ги оглежда един по един, за да открие тоя, на когото отрязал кичура коса; ала като видял, че по-голямата част от слугите са остригани по един и същи начин, останал изненадан и си рекъл: „Тоя, когото търся, може да е човек от долен произход, ама е много умен.“ Като се уверил, че ако си мълчи, няма да открие тоя, когото търсел, той решил да не се

опозорява заради някакво си дребнаво отмъщение; все пак искал да го стресне, па макар и само с една дума, и заедно с това да му даде да разбере, че той, кралят, знае всичко; затова се обърнал към всички и казал: „Нека този, който е сторил това, да не го върши никога вече! А сега си вървете по живо, по здраво.“

Друг на негово място би ги подложил на изтезания, мъчения и разпити, но постъпвайки така, би разкрил онова, което всеки друг ще се постарее да прикрие; ако откриел виновника, щял да му отмъсти, но въпреки това нямало да намали, а само щял да увеличи своя позор и да опетни и честта на жена си. Хората, които чули тия негови слова, останали твърде изненадани и дълго се питали един друг какво искал да каже кралят, но никой, с изключение на оня, за когото се отнасяли, не могъл да разбере нищо. А конярят, който бил умен човек, не продумал ни дума за станалото, докато бил жив кралят, и никога вече не излагал живота си на такива случайности.

НОВЕЛА III

Преструвайки се, че отива на изповед с най-благочестиви намерения, една дама, влюбена в някакъв мъж, подтиква един благочестив монах – без той да се досети – да направи така, че нейното желание да бъде напълно удовлетворено.

Пампинеа замълчала, мнозина от присъстващите похвалили смелостта и благоразумието на коняря, както и разумната постъпка на краля; после кралицата се обърнала към Филомена, заповядала ѝ да продължи и тя започнала с нежен, гальовен глас:

– Аз възнамерявам да ви разкажа как една красива дама наистина успяла да измами някакъв благочестив монах; тази случка без съмнение ще допадне на всички миряни, още повече като се има предвид, че монасите – люде в по-голямата си част глупави, с чудновати навици и нрави – смятат себе си за всезнаещи и за по-високостоящи от другите, докато всъщност стоят много по-ниско от тях; не стига това, ами като не умеят – поради подлата си душа – да си изкарват прехраната, както правят останалите люде, те все гледат да се приютят там, където има нещо за ядене – също като свинете. И аз ще ви разкажа тази случка, мили мои дами, не само за да изпълня даденото ми нареждане, а за да ви докажа, че дори и духовните лица, на които ние, бидейки прекалено лековерни,

се доверяваме твърде много, могат да бъдат и биват осмивани ловко не само от мъжете, а понякога и от нас – жените.

Не много отдавна в нашия град, където повече избилствуват изматата и лъжата, отколкото любовта и верността, живяла дама от благороден произход, надарена от природата като никоя друга с красота, изящни обноски, възвишена душа и остър ум; но аз няма да спомена (макар и да ги знам) нито нейното име, нито имената на другите лица, за които ще стане дума в настоящата новела, защото някои от тях са още живи и вместо да се смеят, както би следвало да направят, ще се изпълнят с негодувание.

И така, въпросната дама била омъжена за занаятчия – тъкач на вълнени платове; но тъй като била от знатен род, тя негодувала и не можела да се примири, загдето мъжът ѝ е занаятчия, смятайки, че никой, колкото и да е богат, щом е от по-долен произход, не е достоен за жена от благородно потекло. А като разбрала, че въпреки всичкото му богатство той не умеел друго, освен да се разпорежда да изтъкат такъв, а не иначе плат, да каже как да направят основата или да спори с предачките за преждата, тя решила да се отдава в обятията му само когато не може да му откаже; и за да се утеши, намислила да си потърси някой по-достоен за това от тъкача.

И ето, че тя се влюбила в един твърде почтен човек на средна възраст, и то толкова силно, че ако не го зърнела през деня, нощем не можела да мигне от мъка; но достойният мъж нищо не забелязвал и не ѝ обръщал никакво внимание, а тя, бидейки твърде предпазлива, не се осмелявала да му намекне за чувствата си нито чрез посредничка, нито с писмо, понеже се бояла, че работата може да свърши зле. Тя забелязала, че достойният мъж се среща твърде често с някакъв монах, който, макар и да бил твърде глупав и недоद्याн, поради светия живот, дето водел, бил смятан от мнозина за благочестив и почтен човек; затова решила, че тъкмо тоя монах може да стане чудесен посредник между нея и нейния любовник; след като обмислила как да постъпи, тя избрала подходящо време, отишла в църквата, където живеел монахът, извикала го и му заявила, че ако той няма нищо против, тя би желала да се изповяда при него.

Монахът я огледал и като заключил, че тя е благородна дама, изслушал я драговошно, а след изповедта жената му рекла: „Отче, налага ми се да прибягна до вашата помощ и вашите съвети за едно нещо, за което ще ви разкажа сега. Знаем – пък нали и самата аз ви казах, – че познават моите роднини и моя мъж, който ме обича повече и от

собствения си живот и – бидейки много богат и властен – е готов незабавно да ми достави всичко, каквото искам, стига само да го пожелае; затова аз го обичам най-много от всичко на тоя свят и ако се осмеля да помисля, камо ли да извърша нещо, с което да опетня неговата чест и неговия живот, то най-безчестната жена няма да заслужи пъкъла така, както бих го заслужила аз. Та ето за какво става дума: някакъв мъж, чистото име аз, да си кажа право, не знам, но който ми изглежда твърде заможен, и ако не се лъжа, често ви посещава (един такъв красив, висок на ръст, ходи обикновено твърде прилично облечен в тъмни дрехи), не знаейки може би какви са моите намерения, ме преследва, кажи-речи, непрекъснато; застана ли на вратата, покажа ли се на прозореца, излезна ли от къщи – той веднага се изпречва пред мен; право да си кажа, чудя се как не се е появил още и тук. Всичко това ми е твърде неприятно, защото подобно поведение твърде често става причина за клевети срещу честните жени, без те да имат някаква вина. На няколко пъти мислех да помоля братята си да го предупредят да не се занимава с тия неща, но се отказах, защото знам, че мъжете понякога така предават поръченията, че предизвикват лоши отговори; после си разменят остри думи, а от думите преминават към дела; за да не стават скандали и да не се случи нещо лошо, аз си мълчах, докато най-сетне предпочетох да споделя всичко това с вас, а не с някой друг, не само защото (както изглежда) сте негов приятел, ами загдето на вас най-вече подобава да правите бележки за такива работи както на близките си, така и на чуждите хора. Ето защо аз ви моля, в името на бога, да го смъртите и да го помолите да престане да се държи така. Вероятно ще се намерят много други жени, склонни към подобни неща, на които ще бъде приятно да приемат неговите погледи и ухажвания; на мен обаче всичко това е много неприятно, тъй като не съм разположена ни най-малко към такива работи.“ Като изрекла това, тя свела глава и едва не се разплакала.

Светият отец веднага разбрал за кого става дума и след като дълго хвалил дамата за нейните благочестиви намерения (защото бил напълно убеден, че казаното от нея отговаря на истината), обещал да направи каквото зависи от него, та споменатият човек да престане да ѝ досажда; и понеже знаел, че тя е много богата, започнал да ѝ говори с най-хвалебствени слова за милосърдието и милостинята, като не пропуснал да ѝ спомене от какво се нуждаел.

А дамата отвърнала: „За бога, моля ви, направете това! Ако той почне да отрича, кажете му направо, че самата аз съм ви разказала всичко и съм дошла да ви се оплача.“ После отново се изповядала, получила

опрощение и като си припомнила думите на монаха за благотворителността, дала му скришом пари и го помолила да отслужи заупокойни молитви за починалите ѝ близки; станала и се прибрала у дома си.

Малко след това, като обикновено, при светия отец пристигнал достойният мъж; отначало монахът поговорил с него за това-онова, после го дръпнал настрана и почнал да го укорява най-любезно, загдето (сперед него) той ухажвал дамата и хвърлял към нея такива влюбени погледи (както самата тя обяснила). Достойният мъж се учудил не малко, тъй като никога не се бил заглеждал в нея и рядко минавал край нейния дом, затова започнал да се оправдава. Но монахът го прекъснал и възразил: „Не се прави на учуден и не си губи времето да отричаш, защото няма смисъл; тия работи не съм ги чул от съседите, самата тя ми разказа всичко и много ми се оплаква от тебе; и макар че подобни неща вече никак не ти приличат, едно ще ти кажа за нея: никога не съм виждал жена, която да мрази такива шуротии, както ги мрази тя; затова, заради твоята чест, а и дамата да бъде спокойна, моля те да престанеш с тия неща и да я оставиш на мира.“

Но мъжът, който бил по-съобразителен от монаха, веднага схванал хитростта на дамата, престорил се на засрамен, казал, че за в бъдеще ще гледа да не се забърква в тая работа, сбогувал се с монаха и се запътил право към дома, където живеела дамата, която седяла непрекъснато край едно малко прозорче, за да го зърне, когато минава край тях. Щом го видяла да идва, тя му се усмихнала весело и приветливо и той не се усъмнил ни най-малко, че е изтъквал съвсем точно думите на монаха; оттогава, преструвайки се, че го прави по съвсем други причини, той продължил да минава доста предпазливо все по тая улица, за свое удобоволствие и за най-голяма радост и утеха на дамата.

Минало известно време; дамата, след като забелязала, че и той я харесва, както тя него, подтиквана от желанието да го накара да се влюби още по-силно в нея и да го увери в любовта си, отново издебнала подходящо време, отишла в църквата при светия отец, коленичила пред него и се разплакала. Като видял това, монахът я запитал състрадателно какво има. Дамата отвърнала: „Отче, вестта, с която идвам при вас, се отнася не за друг, а за вашия проклет от Бога приятел, от когото ви се оплаках онзи ден; почнах да мисля, че тоя човек се е родил само да ме мъчи и да ми стори нещо, което няма да ми донесе радост и което ще стане причина да не се осмеля никога вече да коленича в краката ви.“

Монахът възкликнал: „Какво? Нима тоя човек не е престанал да ти досажда?“

А ти отвърнала: „Не, разбира се! Напротив, откакто ви се оплаках, тоя човек сякаш нарочно (тъй като вероятно се е ядосал, задето съм се оплакала от него) започна да минава вместо по един, по седем пъти край нас. Поне Господ да го беше вразумил да се задоволи само с едно минаване край нас и с погледите, дето ми хвърля, а той стана толкова дързък и толкова нахален, че още вчера прати у дома някаква жена да ми говори разни неща за него и да ми донесе разни глупости; като че ли аз си нямам ни кесии, ни пояси, та ми прати една кесия и един пояс. Аз сметнах и продължавам да смятам това толкова оскърбително за мен, че ако не ме беше страх да сторя грях, а и от любов към вас, щях да побеснея; но успях да се овладея и реших да не говоря и да не правя нищо, преди да съм се посъветвала с вас. Освен това, след като върнах кесията и пояса на тази жена, за да му ги предаде обратно, и е най-груби думи я изпроводих да си върви, побоях се да не би тя да ги задържи, а после (както те понякога правят) да каже, че съм ги приела; затова я извиках да се върне ѝ въпреки че кипях от възмущение, взех вещите от ръцете ѝ и ги донесох на вас, та вие да му ги върнете и да му кажете, че не се нуждая от неговите подаръци, защото, благодарение на Бога и на моя съпруг, аз си имам толкова кесии и толкова пояси, че мога да го удавя в тях. И ако той и сега не разбере от дума, заявявам ви като на баща, че ще разкажа всичко на мъжа си и на братята си, пък да става каквото ще; защото предпочитам той да бъде опозорен, ако трябва да се случи такава неща, отколкото аз да се покрия със срам заради него; нали така, отче?“

Като издумала това и продължила да плаче силно, тя измъкнала изпод дрехата си великолепна скъпа кесия и изящен, разкошен пояс и ги хвърлила връз коленете на монаха; а той, понеже вярвал на всичко, каквото му казвала дамата, много се развълнувал, взел ги и рекъл: „Дъще моя, ни най-малко не се учудвам, пък и не мога да те укоря, задето се терзаеш заради тия неща; мога само да те похваля, че следваш моите съвети. Онзи ден му се скарах, но той изпълни много лошо каквото ми обеща; по тая причина, както и заради другото, което е сторил, така ще му натрия носа, че той няма да посмее да ти досажда повече; а ти, нека Бог те благослови, не се поддавай толкова на гнева и не разказвай на никого от твоите близки, за да не му се случи нещо много лошо. Не се бой, че заради тая работа може да бъде опетнена твоята чест, защото аз съм винаги готов да бъда непоколебим свидетел за твоята честност както пред бога, така и пред хората.“

Дамата се престорила, че се е поуспокоила, прекъснала този

разговор и понеже познавала много добре неговата алчност и алчността на другите монаси, рекла: „Отче, напоследък твърде често нощем ми се явяваха насън моите близки; струва ми се, че са подложени на страшни мъчения и че не искат друго, освен да правя милостиня; особено майка ми, която ми се стори толкова съкрушена и нещастна, че просто ми беше жал да я гледам; мисля, че тя се измъчва много заради терзанията, на които ме подлага тоя враг господен, затова бих искала да отслужите за успокоение на душите им четирийсетте литургии на свети Григорий и да прибавите към тях й вашите молитви, та да може Бог да ги избави от тия адски мъки.“ И като казала това, пъкнала в ръката му един флорин. Светият отец го взел много зарадван, насърчил нейното благочестие с похвални думи и многобройни примери, благословил я и я пуснал да си върви.

След като дамата си отишла, светият отец, без да разбере, че отново са го изиграли, пратил да повикат неговия приятел; като пристигнал и видял, че монахът е побеснял от яд, мъжът тозчас се досетил, че ще получи известия от дамата и зачакал да види какво ще му каже отецът. Монахът повторил отново каквото му бил казал по-рано и му наговорил какви ли не гневни и оскърбителни слова, а сетне започнал да го кори за онова, което той (според разказа на дамата) бил извършил.

Достойният мъж, който все още не можел да разбере накъде клони монахът, отричал, че не е праснал ни кесия, ни пояс, ала твърде боязливо, за да не разубеди монаха в това, което навярно му била внушила дамата. Но монахът, който бил страшно разгневен, кипнал още повече: „Как можеш да отричаш стореното, негоднико? Я ги виж, самата тя ми ги донесе с плач; погледни ги, не можеш ли да ги познаеш?“ Мъжът се престорил на много засрамен и измъкнал: „Да, да, познах ги; признавам, че не постъпих добре; щом тя се държи така, то аз ви се заклевам, че отсега нататък няма да чуете ни дума за подобни неща.“ Дълго си поговорили те, накрая монахът (ама че овен!) дал на приятеля си пояса и кесията; дал му какви ли не още наставления, дълго го молил да не се занимава повече с такива неща и след като оня му обещал, пуснал го да си върви. А достойният мъж, който се зарадвал безкрайно много както за това, че успял да се увери в любовта на дамата към него, така и за чудесния подарък, щом излязъл от монаха, побързал да се отправи към дома на дамата и най-предпазливо й дал да разбере, че е получил и едната, и другата вещ; дамата останала много доволна от това, но още по-доволна била тя, защото й се струвало, че нейните намерения се осъществяват от добре по-добре. А за да се увенчат с благополучен край, тя Чакала с

Нетърпение Деня, когато мъжът ѝ щял да замине някъде; и наистина станало така, че много скоро на съпруга ѝ се наложило да отиде по някаква работа в Генуа.

Щом сутринта той се качил на коня си и потеглил, дамата веднага отишла при светия отец, дълго се оплаквала и накрая, обливайки се в сълзи, му рекла: „Отче, дойдох да ви кажа най-откровено, че не мога повече да понасям; но тъй като онзи ден ви обещах да не предприемам нищо, преди да се посъветвам с вас, дойдох да ви помоля за извинение; а за да ми повярвате, че имам причина да плача и да се оплаквам, ще ви кажа какво направи днес сутринта, малко преди разсъмване, тоя ваш приятел, дето е истински дявол от пъкъла. Не знам по каква зла за мен орис е успял да научи, че вчера заран мъжът ми замина за Генуа; и тая сутрин, в часа, който ви споменах, тоя човек се промъкнал в градината ми, после се покатерил по едно дърво до прозореца на моята стая, която гледа към градината, отворил прозореца и тъкмо се канеше да влезе, аз се събудих и се развиках; и щях да продължавам да викам, ако той (още не беше успял да влезе) не бе почнал да ме моли за пощада, да ме заклева в Името Божие и във вас и ми каза кой е; като разбрах кой е, аз млъкнах; сторих го заради вас; после станах и гола-голеничка, както ме е майка родила, изтичах, хлопнах прозореца под носа му и той комай отиде по дяволите, защото после не го видях повече. Съдете сам дали това е добра постъпка и може ли да я понесе човек; що се отнася до мен, аз не мога да търпя повече; и без това от любов към вас много изтърпях.“

Като чул това, монахът побеснял от яд и просто не знаел какво да каже; само успял да я попита няколко пъти сигурна ли е, че е бил той, а не някой друг, да не би да се е припознала. Дамата отвърнала: „Слава богу! Има си хас да не мога да го позная! Казвам ви, той беше, а ако седне да отрича, хич не му вярвайте.“ Тогава монахът рекъл: „Дъще, какво друго мога да ти кажа, освен че това е голямо нахалство и безобразна постъпка и че ти си постъпила така, както трябва – изгонила си го. И понеже досега Господ те запази от позора, аз те моля, след като ти на два пъти последва моите съвети, да постъпиш и сега по същия начин и да не се оплакваш на никого от твоите близки; остави всичко на мен, искам да видя дали ще успея най-сетне да усмиря тоя разбеснял се дявол, когото аз смятах за почтен и свят човек; ако успея да го спася от тая негова скотщина, добре, ако ли не, още отсега заедно с моята благословия ти давам и разрешение да постъпиш с него както сама намериш за най-добре.“ Дамата се съгласила: „Добре, така да бъде, и тоя път не искам да ви ядосвам, ще ви послушам; но гледайте да го убедите да не ми

досажда повече, защото аз ви обещавам, че повече към пас по тоя въпрос няма да се обръщам.“ И без да добави друго, тя се престорила на много разсърдеха и си отишла.

Едва дамата успяла да излезе от църквата, когато там се появил достойният мъж; монахът го извикал, дръпнал го настрана и почнал да го хока с най-грубите изрази, с които може да бъде хулен човек: нарекъл го и подлец, и клетвопрестъпник, и предател.

Л мъжът, който от предишните два пъти вече знаел какво означават ругатните на монаха, го слушал най-внимателно и му отвръщал уклончиво, като гледал по този начин да го накара всичко да му каже. Отначало той промълвил: „Месер, защо ми се карате така? Да не съм разпънал Христос?“ Монахът отвърнал: „Безсрамник такъв! Чуй го само какво говори! Седнал да ми говори така, като че ли са минали една или две години, като че ли времето го е накарало да забрави недостойните си и подли деяния. Нима от тая сутрин досега вече успя да забравиш за обидата, която си нанесъл на един човек? Къде беше тая сутрин малко преди изгрев слънце?“

Мъжът отвърнал: „Не знам къде съм бил, но вестта за това е стигнала много бързо до вас.“ А монахът продължил: „Вярно е, че вестта за това е стигнала до мен; а ти очевидно си се надявал, че щом мъжът ѝ не е в къщи, тая почтена дама ще те приеме веднага в обятията си, така ли? Я го гледай тоя господинчо, виж го ти колко ми бил почтен! Скита ношно време, отваря градините, по дърветата се катери! Какво, ти комай си решил да покориш тая жена, тая светица, с нахалство, та си седнал да се катериш ношно време по дърветата и да влизаш през прозорците, а? Тя не може да те понася, нищо на тоя свят не ѝ е така противно като теб, а ти продължаваш да упорствуваш! Не стига, че тя самата на няколко пъти ти даде да разбереш какво мисли, ами ти и от моите упреци не си взе никаква бележка. Хубава работа! Слушай добре какво ще ти кажа: ако досега тая жена е мълчала и никому нищо не е казвала за твоите постъпки, правила го е не от любов към тебе, а защото аз я молах най-настойтелно за това; но тя вече няма да мълчи и ако пак я обидиш, разреших ѝ да постъпи, както тя сметне за най-добре. Какво ще правиш, ако обади на братята си?“

Като разбрал много добре каквото му било необходимо, достойният мъж успокоил монаха с най-щедри обещания и си тръгнал.

А на следния ден призори влязъл в градината, покатерил се на дървото, видял, че прозорецът е отворен, промъкнал се в стаята и се втурнал колкото се може по-бързо в обятията на своята дама, която го

очаквала с горещо желание, и след като го посрещнала радостно, му казала: „Благодаря много на месер монаха, задето така добре ти показа пътя, за да стигнеш до мен.“

След това, наслаждавайки се един на друг, те си казали много неща и доста се смели на глупостта на простия монах; подигравали се и със совалките, гребените и кроената и прекарвали в най-голямо удоволствие. И след като си наредили работата, те направили така, че да не прибягват до услугите на месер монаха и прекарвали заедно още много такива нощи, с каквито аз моля милостивия Бог да дари скоро и мен, и всяка божия душица, която желае подобно нещо.

НОВЕЛА IV

Дон Феличе показва на брат Пучо как да стане блажен, като се подложи на покаяние; брат Пучо изпълнява наставленията му, а в това време дон Феличе се забавлява с жена му.

Когато Филомена, след като завършила своя разказ, замлъкнала, а Дионео похвалил сладкодумно както остроумието на дамата, така и молитвата, казана накрая от Филомена, кралицата се засмяла, погледнала към Панфило и рекла:

– Хайде, Панфило, продължи нашето забавление с някои весел разказ!

– С удоволствие – отвърнал Панфило и започнал така: – Мадона, мнозина са тия, дето, като се стараят да попаднат в рая, без да забележат, изпращат там другите; както ще узнаете след малко, нещо подобно се е случило неотдавна и на една наша съседка.

Чувал съм да разправят, че близо до Сан Бранкацио живял някакъв добър и богат човек, на име Пучо ди Риниери, който по-късно се отдал изцяло на благочестив живот – постъпил в едно от братствата на ордена на свети Франциск и бил наречен брат Пучо; следвайки духовното си влечение, той нямал никакви други грижи, защото семейството му се състояло само от жена му и една прислужница, и много често ходел на църква. А тъй като бил глупав и простоват, казвал най-редовно своето „Отче наш“, слушал проповеди, присъствувал на литургиите, не пропускал ни едно духовно пение, изпълнявано от миряните, постел и на всичко отгоре се и бичувал, затова се шушукало, че принадлежал към сектата на самобичуващите се.

Жена му, на име Изабета, била още млада, нямала повече от двадесет и осем – трийсет години, свежа, красива и закръгленичка като червена ябълка; поради светостта на мъжа си, а може би и поради старостта му тя често се подлагала на по-продължителна диета, отколкото би желала; а когато искала да си легне и вероятно да се позабавлява с него, той почвал да ѝ разказва житието на Христа или проповедите на брат Настаджо, или за плача на Магдалина и други подобни неща. По това време от Париж се завърнал някакъв монах, принадлежащ към братството на манастира „Сан Бранкацио“, млад и красив човек, на име дон Феличе, с остър ум и дълбоки знания, с когото брат Пучо станал много голям приятел. И понеже дон Феличе умеел най-добре да разсейва всяко негово съмнение, а освен това, след като разбрал какво мисли, се показал пред него като най-свят човек, брат Пучо започнал да го води у дома си и да го кани кога на обед, кога на вечеря – според случая; и жената на брат Пучо заради мъжа си станала близка с дон Феличе и го приемала с удоволствие.

Посещавайки дома на брат Пучо и гледайки жена му такава свежа и закръгленичка, той се досетил какво може най-много да ѝ липсва и намислил, ако това стане възможно, да го отмени и да поеме неговата работа върху себе си, за да не се мъчи брат Пучо. Хвърлил ѝ той око, поглеждал я често, хитрувал, правил-струвал, накрая успял да събуди у нея същото желание, каквото изпитвал и той. Като забелязал това, монахът при първия сгоден случай заговорил с нея за своето желание; но макар и да се уверил, че и тя няма нищо против работата да се увенчае с добър край, нямало как да стане, защото жената за нищо на света не искала да се среща с монаха другаде освен у дома си, а това било невъзможно, тъй като брат Пучо никога не излизал от града. Монахът се пукал от яд; минало доста време, докато най-сетне му дошло на ум как да направи, та да се среща с дамата в нейния дом, без да възбужда подозрения, дори ако и брат Пучо е в къщи.

Затова, когато един ден брат Пучо се отбил при него, дон Феличе му казал: „Брате Пучо, забелязал съм – и то неведнъж, – че ти живееш с една мисъл: да станеш светец; струва ми се обаче, че за да постигнеш намеренията си, ти си поел по един доста дълъг път; има и друг – по-кратък, но той е известен само на папата и на неговите най-висши прелати, които го използват, ала не искат другите да го знаят, защото в противен случай цялото духовенство, което се поддържа най-вече с подаяния, ще се разори веднага, тъй като миряните ще престанат да му дават милостиня и всичко останало. Понеже си мой приятел и ми оказа

голяма почит, аз ще те науча какво да правиш, но ако ми обещаеш, че ще следваш тоя път, без да го откриваш някому.“

Брат Пучо, който изгарял от желание това да стане час по-скоро, отначало го ударил на молба, после започнал да се кълне, че никога няма да каже никому нищо, освен ако монахът не пожелае това, и почнал да го уверява, че ако споменатият път се окаже по силите му, той е готов веднага да тръгне по него. Тогава монахът отвърнал: „Щом обещавах, ще те науча. Трябва да знаеш, че този, който иска да стане блажен, както ни учат светите отци, трябва да извърши покаянието, за което ще ти разкажа сега; но да се разберем: с това не искам да кажа, че след покаянието ти ще престанеш да бъдеш грешник, какъвто си и сега; ала греховете, които си извършил до часа на покаянието, ще се пречистят и следователно ще ти бъдат опростени; а греховете, които ще извършиш покъсно, няма да ти бъдат вписани за вечно проклятие; светената вода ще ги заличи така, както сега става с греховете, които подлежат на опрощение. Затова първото и най-важно нещо, което трябва да направиш, е, като започнеш покаянието, да изповядваш най-усърдно греховете си; след това трябва да почнеш да постиш и да се въздържаш най-строго от всичко; въздържанието трябва да продължи четиридесет дни; през това време трябва да се въздържаш да общуваш не само с други жени, ами и със собствената си съпруга. Освен това трябва да намериш у дома си място, откъдето нощем ще можеш да съзерцаваш небето; там ще отиваш в часа за последна вечерна молитва. На същото място трябва да има и голяма маса, толкова висока, че като се изправиш до нея, кръстът ти да опира до ръба ѝ, а наведеш ли се назад с разперени ръце, да можеш да застанеш като разпънат, без да отделяш нозе от пода (ако искаш, можеш да се заловиш с ръце и за някой гвоздей – това можеш да направиш) и трябва да стоиш така неподвижен и да гледаш към небето чак до сутринта. Ако ти беше грамотен човек, би следвало през това време да прочетеш някоя и друга молитва, които аз мога да ти дам, но тъй като не си грамотен, ще трябва да кажеш по триста пъти «Отче наш» и «Аве Мария» в чест на светата троица; докато гледаш небето, трябва непрекъснато да мислиш за това, че Господ е създал небето и земята, и да си припомняш страданията Христови в същото положение, в каквото той е стоял на кръста. А после, когато камбаната удари за утринна молитва, можеш, стига да искаш, да се прибереш, без да се събличаш, да легнеш в кревата си и да поспиш; но сутринта трябва да бъдеш в църква, да изслушаш най-малко три литургии, да кажеш петдесет пъти «Отче наш» и още толкова пъти «Аве Мария». След това, ако имаш да свършиш

някаква работа, свърши я, обядвай, но удари ли вечерня, трябва пак да си в църква да кажеш няколко молитви, които ще ти напиша, защото без тях не може, а към девет часа вечерта пак да започнеш отново, както вече говорихме. Надявам се, че докато вършиш всичко това – както и аз самият някога съм правил, – още преди да настъпи краят на покаянието, стига да изпълняваш всичко с преданост и благочестие, ти ще почувствуващ чудесното блаженство.“ Брат Пучо отвърнал: „Това не ми се вижда трудно, няма да трае дълго, може да бъде изпълнено както се следва; затова аз искам в Името Божие да започна още в неделя.“

И като се върнал у дома си, с разрешението на монаха той разказал всичко на жена си. Тя разбрала много добре какво искал да каже монаха с „неподвижното състояние до утринната молитва“ и тъй като всичко й се сторило много удобно, отвърнала, че е много доволна както от това, така и от всяко друго благочестиво дело, което той ще предприеме за спасение на собствената си душа; а за да помогне Бог покаянието му да бъде плодотворно, тя е готова да пости с него, но да го следва в другото – не. Брат Пучо се съгласил и още първия неделен ден започнал своето покаяние; а месер монахът, след като се уговорил с жена му, започнал да идва при нея всяка вечер, по време, когато никой нямало да го забележи, за да вечерят заедно, и всеки път донасял по нещо, та да си хапнат и пийнат; след това лягал с нея и карал така до утринната молитва, когато ставал и си отивал, а брат Пучо се връщал в леглото си.

Мястото, което брат Пучо избрал за своето покаяние, се намирало в съседство със стаята на жена му, от която го отделяла тънка стена; поради това, когато монахът почнал да се забавлява твърде несдържано с жена му, а и тя с него, на брат Пучо се сторило, че се тресе подът на къщата; затова след като казал сто пъти „Отче наш“, той прекъснал молитвите си, без да се помръдне, извикал жена си и я запитал какво става. Жена му, която била голяма шегобийка и която в същия миг може би била възседнала я мулето на свети Бенедикт⁵³, я коня на Сан Джовани Гуалберто, отвърнала: „Ах, съпруже мой, нищо няма, само се мятам в постелята.“ Тогава брат Пучо я запитал: „Защо се мяташ? Какво е това мятане?“ Жена му отвърнала, смеейки се (тя била смела, пък и сигурно имала за какво да се смее): „Нима не знаете защо? Та нали сам вие сте ми казвали поне хиляда пъти, че който легне гладен, без да вечеря, цяла нощ се мята в своята постеля.“ Брат Пучо повярвал, че постите наистина

53. *Мулето на свети Бенедикт и коня на свети Джовани Гуалберто* – иронична забележка за монаха, по която трябва да се съди, че е бил от ордена на бенедиктинците и по-точно от само братство към този орден, основано от свети Джовани Гуалберто.

са причина за нейната безсъница и за нейното мятане в постелята, и отвърнал най-добродушно: „Жено, нали ти казвах, недей да постиш, ама ти не, та не; но щом сама пожела така, не мисли за това и гледай да си починеш. Така се мяташ из постелята, че всичко в къщи се тресе.“ Жена му се обадила: „Не се безпокой, знам аз какво да правя; ти си гледай своята работа, аз – моята!“ Брат Пучо замълчал и продължил със своето „Отче наш“. На другия ден жена му наредила да ѝ приготвят постеля в другия край на къщата и от следната нощ, докато брат Пучо вършел своето покаяние, тя и монахът прекарвали в най-голямо веселие; после монахът си тръгвал, жената се прибирала в леглото си, където малко след това, завършвайки покаянието си, се прибирал и брат Пучо.

И така, покаянието на брат Пучо продължавало, а заедно с него продължавали и забавленията на жена му с монаха; и тя неведнъж му казвала, заливайки се от смях: „Ти застави брат Пучо да върши покаяние, посредством което ние си спечелихме правото да бъдем в рая.“ И понеже ѝ било много хубаво след дългата диета, на която я подлагал мъжът ѝ, тя така свикнала с монашеската храна, че и след като покаянието на брат Пучо завършило, намерила начин да се среща и угощава с монаха на друго място и му се наслаждавала още дълго време.

Та в потвърждение на това, което ви казах в началото на новелата, ето как станало така, че докато брат Пучо вършел своето покаяние, надявайки се да попадне в рая, той изпратил в рая монаха (дето му показал най-краткия път за натам) и собствената си жена, която, докато живеела с него, изпитвала голяма липса на онова, с което месер монахът – като милосърден човек – я надарил най-щедро.

НОВЕЛА V

Дзима подарява жребца си на месер Франческо Верджелези, а срещу това, с негово позволение, разговаря с жена му; тя мълчи, но Дзима сам си отговаря от нейно име. и всичко се нарежда според неговия отговор.

Когато Панфило завършил новелата за брат Пучо, с която разсмял дамите, кралицата се обърнала към Елиса и с царствен жест я поканила да продължи; а тя, по стар навик хапливичка, но не и злорада, започнала така:

– Смятайки се за всезнаещи, мнозина са убедени, че другите нищо

не знаят, но често се случва едва пред свършения факт да се досетят, че са били изиграни самите те, а не другите; затова аз мисля, че когато някой реши да изпита без нужда силата на чуждия ум, той върши голямо безумие. Но тъй като може би не всички ще се съгласят с мен, аз, следвайки установения ред, искам да ви разкажа какво се случило на един благородник от Пистоя.

Живял в Пистоя благородник от рода Верджелези, на име месер Франческо, много богат и умен, изобщо разумен човек, но твърде голям скъперник; понеже му се налагало да отиде в Милано в качеството си на подеста⁵⁴, той се снабдил с всичко необходимо, та да се представи съобразно своето положение; нямал си само хубав, приличен кон и много се тюхкал, защото не можел да намери нито един, който да му хареса. По същото време в Пистоя живял някакъв млад мъж, на име Ричардо; той не бил от известен род, но бил твърде богат и се обличал толкова изискано и грижливо, че всички го наричали Дзима⁵⁵. Той бил отдавна, но нещастно влюбен в съпругата на месер Франческо, много красива и почетена дама, която ухаждал безуспешно. Дзима притежавал един от най-породистите жребци в цяла Тоскана, който той пазел и гледал като зеницата на око го си; и тъй като на всички било известно неговото увлечение по съпругата на месер Франческо, някой подхвърлил на благородника, че ако поиска коня от Дзима, оня ще му го даде, защото е влюбен в жена му.

Нали си бил скъперник, месер Франческо наредил да извикат Дзима и поискал от него да му продаде жребца си с тайната надежда, че Дзима ще му го подари. Като чул това, Дзима се зарадвал и отвърнал: „Месер, аз няма да ви продам моя жребец, та ако ще да ми предложите всичко, каквото притежавате. Стига да пожелаете, мога да ви го подаря, но при едно условие: ако преди да получите коня, вие ми разрешите да кажа няколко думи на вашата съпруга, във ваше присъствие, ала настрана от всички, така че само тя да може да слуша каквото ще ѝ кажа.“ Подтикван от своята алчност и вярвайки, че ще изиграе Дзима, благородникът се съгласил на всичко; оставил Дзима в залата на своя дворец, отишъл в стаята на жена си, разказал ѝ при какви изгодни условия можел да се снабди с жребец, после ѝ наредил да отиде и изслуша Дзима, но да внимава добре: каквото и да ѝ каже той, тя нищо да не му

54. *Подеста* – управител на италианските общини през Средните векове, който раздавал правосъдие, командувал войската по време на война. Обикновено го извиквали от друг град и заемал длъжността в продължение на една година.

55. Контето. – Б. пр.

отвърща.

Дамата порицала много остро постъпката на своя съпруг, но тъй като все пак трябвало да изпълни неговата воля, се съгласила и тръгнала след него към залата, за да чуе какво ще ѝ каже Дзима. А той още веднъж уверил благородника, че ще спазва уговореното; седнал до дамата в един отдалечен кът на залата и започнал да ѝ говори: „Достопочтена мадона, аз не само предполагам, но съм и уверен, че като умна жена, вие отдавна сте забелязали, и то много добре, колко пламенно ви обичам заради вашата хубост, превъзхождаща хубостта на всички жени, които съм виждал. Не искам да се спирам на вашите достойни за похвала прави и възвишени добродетели, чиято сила е способна да покори всекиго, дори и най-издигнатия в духовно отношение човек; затова не е необходимо да ви доказвам с думи, че моята любов е по-силна ѝ по-пламенна от любовта, изпитвана някога от мъж към жена, че ще ви обичам, докато този нещастен живот вдъхва сили на моето тяло, а ако там, горе, съществува любов както тук, на земята, знайте, че аз вечно ще ви обичам. Бъдете напълно уверена, че не притежавате нищо друго (било то драгоценно или нищожно), което така да ви принадлежи, както аз и всичко, що имам; на мен – колкото и да съм незначителен – можете да разчитате винаги, при всички обстоятелства. А като най-убедително доказателство ви казвам, че за мен ще бъде по-голяма милост вие да ми заповядвате, а аз според силите си да изпълнявам вашата воля, отколкото аз самият да имам власт над целия свят и да искам всички да изпълняват тозчас моите нареждания. Именно защото (както чувате сега) ви принадлежа до такава степен, аз имам основание да отправя молбите си към вашето милосърдие – единственото нещо, що може да ми дари покой, щастие и спасение; затова, о скъпа любов моя, о единствена надежда на моята душа, подхранвана само от любовния пламък и вярата ми във вас, аз, вашият покорен слуга, ви моля най-смирено благоволение ви към мен така да порасне, а суровостта, с която досега се отнасяхте към мен, така да се смекчи, че най-сетне, утешен от вашето състрадание, да мога да кажа: на красотата ви дължа любовта, що изпитвам към вас, а на вашето състрадание – живота си; защото, бъдете уверена, че ако гордият ви дух не се преклони пред моите молби, животът у мен ще угасне и аз ще умра, а за вас хората ще имат основание да кажат, че сте ме погубили. Да оставим настрана обстоятелството, че със смъртта ми вашата чест нищо няма да спечели; но аз все пак вярвам, че ако ви обземат понякога угризения на съвестта, вие ще съжалявате, заедно сте постъпили така, а друг път, когато бъдете в по-добро настроение, ще си кажете: «Ех, колко

лошо постъпих, като не се смилех над моя Дзима!» Не се ли разкаете, ще ви бъде още по-тежко. За да не се случи това, съжалете ме сега, докато все още имате възможност да ми помогнете, смилете се над мен; само от вас зависи дали ще бъде най-радостният или най-опечаленият измежду всички смъртни. Надявам се, че вашето голямо благородство не ще ви позволи да допуснете смъртта да бъде награда за моята пламенна любов към вас, но че с радостен и изпълнен с милост отговор ще утешите душата ми, която тръпне от смут пред вас.“ После Дзима мълкнал, въздъхнал дълбоко и като пролял няколко сълзи, зачал отговора на благородната дама.

А дамата, на която не подействували ни продължителното ухаждане, ни задевките, ни любовните песни при изгрев слънце, ни нищо от онова, що Дзима вършел от любов към нея, се трогнала от страстните слова на тоя пламенен любовник и усетила непознато дотогава ней чувство: разбрала какво значи да обичаш. Но макар и да си мълчала, спазвайки нареждането на своя съпруг, стаените ѝ въздишки не могли да прикрият онова, което тя би показала на драго сърце, ако можела да отвърне на Дзима.

Дзима почакал и като видял, че тя нищо не казва, доста се учудил, после започнал да се досеща за хитростта, с която си послужил благородникът; но като се обърнал към дамата и видял припламващия от време на време блясък в нейните очи, когато тя го поглеждала, като забелязал и въздишките, на които не позволявала да се изтръгнат с пълна сила от гърдите ѝ, той се пообнадеждал и насърчен от това, решил да постъпи по следния начин: почнал сам да си отговаря от името на дамата, която седяла пред него и го слушала. Ето какво казал той: „О, мой Дзима, много отдавна съм забелязала, че любовта, що изпитваш към мен, е голяма и съвършена, но сега от твоите думи я опознах още по-добре и много се зарадвах. Макар и привидно да съм се отнасяла към теб сурово и жестоко, аз не бих искала да мислиш, че дълбоко в душата си наистина съм изпитвала каквото съм показвала; напротив, винаги съм те обичала, за мен ти си бил най-скъп от всички; но аз трябваше да постъпвам така, било поради страх от другите, било за да пазя собствената си чест. Ала настана времето, когато аз ще мога да ти докажа съвсем ясно дали те обичам и да те възнаградя за любовта, която ти изпитваше и продължаваш да изпитваш към мен; престани да страдаш и не губи надежда, защото след няколко дни месер Франческо трябва да отиде в Милано като подеста; ти знаеш това, нали от любов към мен му подари твоя великолепен жребец; обещавам ти и се заклевам във вярата си и в

любовта, която изпитвам към теб, че няколко дни след като той замине, ние ще се съберем и ще увенчаем нашата любов с пълен и приятен завършек. А за да не трябва още веднъж да ти говоря по този въпрос, знай отсега, че в деня, когато видиш две кърпи за лице, окачени на прозореча на моята стая, дето гледа към градината ни, ти ще можеш да дойдеш при мен през градинската вратичка, само че ела късно вечерта и гледай никой да не те забележи; аз ще бъда там, ще те чакам и ние ще прекараме цялата нощ в радост и удоволствия – така, както искаме.“

След като казал това от името на дамата, Дзима продължил да говори от свое име и отвърнал така: „Скъпа мадона, радостта, бликнала в мен поради тия ваши слова, ме обърка толкова много, че едва успявам да намеря думи, за да ви благодаря както подобава; и ако бих имал възможността да говоря както аз искам, то времето не би ми стигнало, за да ви отдам най-пълна благодарност – както бих желал и както би трябвало да постъпя; по тази причина предоставям на вас да се досетите за онова, което, независимо от моето желание, сега не мога да изразя с думи. Искам само да ви кажа, че непременно ще постъпя както вие ми заповядахте; тогава, ако вследствие голямото благо, с което се решихте да ме дарите, аз се поуспокоя, ще се постарая да ви се отблагодаря най-сърдечно, доколкото ми позволяват силите. Сега няма какво повече да си казваме; затова, скъпа мадона, нека Бог ви дари оная радост и оная милост, които вие си пожелаете и нека той ви закриля.“

Дамата пак не продумала ни дума, затова Дзима станал и се запътил към благородника, а той тръгнал да го пресрещне, засмял се и го запитал: „Е, какво ще кажеш? Удържах ли си думата?“ Дзима отвърнал: „Не, месер, защо вие обещахте да ми разрешите да си поприказвам с вашата жена, а ме накарахте да разговарям с истинска мраморна статуя.“

Тия слова се. понравили твърде много на благородника, който имал хубаво мнение за жена си и повярвал, че тя е още по-добра, отколкото той си мислел; после рекъл на Дзима: „Я ми кажи, твоят кон ще стане ли мой?“ Дзима отвърнал: „Да, месер, но ако знаех, че от милостта, която ми оказахте, ще извлека толкова полза, колкото извлякох, щях да ви подаря коня, без да ви моля за тая милост. Де да беше рекъл Господ именно така да постъпя, защото сега се оказа, че купувате моя кон, без да ви го продавам.“

Благородникът много се смял и понеже успял да се снабди с кон, няколко дни по-късно тръгнал за Милано, където трябвало да поеме длъжността подеста. А жена му, като останала сама и свободна, почнала да размишлява върху думите на Дзима, за любовта, която той изпитвал

към нея, и за коня, който пожертвувал от любов към нея; и като гледала Дзима да минава твърде често край нейния дом, си рекла: „Какво правя? Защо губя младостта си? Она отиде в Милано и ще остане там цели шест месеца; кога ще ме възнагради заради тях? Когато остарее ли? А освен това ще намеря ли някога друг поклонник като Дзима? Сега съм сама, няма от кого да се боя, защо да не си поживея весело, докато имам възможност? Друг такъв сгоден случай я ми се удаде, я не; пък и никой нищо няма да узнае: но дори и да се разчуе, по-добре човек да го извърши и после да се разкайва, отколкото да си стои така и да съжاليا.“

Речено-сторено. Един ден, както казал Дзима, тя окачила две кърпи за лице на прозореца към градината; той ги видял, зарадвал се много и щом мръкнало, се промъкнал тихичко към вратичката на градинската ограда; вратичката била отворена, той влязъл, стигнал до вратата на къщата, а там намерил дамата, която го очаквала. Като го видяла да влиза, тя станала, тръгнала да го посрещне и го приела с безкрайна радост; той я прегърнал и целунал сто хиляди пъти и след това я последвал нагоре по стълбата; без да губят повече време, те си легнали и познали крайната цел на любовта.

Така станало първия път, но той не бил последен, защото, докато благородникът бил в Милано, а и след неговото завръщане Дзима продължил да идва често, за най-голямо удоволствие и на едната, и на другата страна.

НОВЕЛА VI

Ричардо Минутоло се влюбва в съпругата на Филипело Сигинолфо; като разбира, че е ревнива, той я излъгва, че Филипело е определил среща на жена му в някаква баня; съпругата на Филипело отива там, въобриазява си, че е била с мъжа си, а накрая се оказва, че се е отдала на Ричардо.

След като Елиса нямала какво повече да каже, кралицата похвалила остроумието на Дзима и наредила на Фиамета да разкаже следващата новела. Тя се засмяла, отвърнала:

– На драго сърце, мадона! – и започнала така: – А сега нека напуснем нашия град, където наред с всичко останало можем да се сблъскаме с безброй примери за какво ли не, и, както стори и Елиса, да спрем вниманието си върху случки, станали в други краища на света; за тази цел

ние ще се пренесем в Неапол и аз ще ви разкажа как една от ония светици, дете се преструват уж на отвратени от любовта, била накарана от своя обожател да вкуси плодовете на любовта, преди да е усетила нейните трепети; това, което ще чуете, ще ви напомня да бъдете предпазливи при подобни случаи в бъдеще, а случилото се ще ви развесели.

В древния и така приятен град Неапол, може би най-приятния в цяла Италия, живял някога млад човек от знатно, благородно потекло, блестящ със своето богатство, на име Ричардо Минутоло; макар и да си имал много красива, мила и млада съпруга, той се влюбил в друга жена, превъзхождаща по своята хубост (това било всеобщо мнение) всички останали жени в Неапол; тя била безкрайно честна и почтена, наричала се Катела и била съпруга на друг, също така благороден младеж, на име Филипело Сигиолфо, когото обичала най-много от всичко на света. И така, Ричардо Минутоло обичал тая Катела и правел какво ли не, за да спечели нейната любов и благоразположение, но все не успявал да задоволи ни най-малко своите желания и почти изпаднал в отчаяние; било поради неумение, било поради слабост, той не можел да се освободи от това чувство и въпреки че не му се искало да умира, и от живота си не виждал полза. Живял си той, обзет от такива настроения, и един ден някакви дами – негови роднини, седнали да го увещават най-настойтелно да се откаже от тая любов, заради която само си губи времето, тъй като Катела не обичала друг освен Филипело, а освен това толкова го ревнувала, че се бояла дори от птичките, дете летят из въздуха – да не би да й го отнемат. Щом чул, че Катела е ревнива, Ричардо тозчас измислил как да постъпи, за да осъществи своето желание; почнал той да се преструва, че се е разочаровал от любовта си към Катела и поради това се е влюбил в друга благородна дама; започнал също така да показва, че от любов към тая дама устройва и турнирите, и двубоите, че по тая причина върши и всичко онова, което обикновено правел заради Катела.

Не минало много време и почти всички неаполитанци, пък и Катела, повярвали, че той е престанал да обича Катела и се е влюбил пламенно в другата дама; в това отношение Ричардо проявил такова постоянство и така успял да убеди всички, че самата Катела престанала да се държи хладно с него (а тя се отнасяла така заради любовта, която по-рано той изпитвал към нея) и при среща го поздравявала най-сърдечно като съсед, както правела и с всички останали.

Времето било горещо и според обичая на неаполитанците мнозина мъже и дами излизали да се поразходят край брега на морето, където обядвали и вечеряли; Ричардо, щом научил, че и Катела е отишла край

морето със своята дружина, се запътил натам с неколцина свои другари и бил поканен от дамите, които придружавали Катела, но те трябвало дълго да настояват, защото Ричардо се преструвал, че не му се иска кой знае колко да остане при тях. После дамите, а заедно с тях и Катела, започнали да го закачат за новата му любов; той се преструвал на много влюбен и с това им давал все повече основания за такива разговори. По едно време, както обикновено става на такива места, дамите се пръснали коя на една, коя на друга страна, а при Катела, където се намирал и Ричардо, останали само някои от тях; тогава Ричардо, уж на шега, намекнал на Катела за някаква любов на нейния мъж Филипело, поради което тя тозчас пламнала от ревност и желание да узнае какво иска да каже Ричардо. Отначало се сдържала, но накрая не могла да се стърпи и помолила Ричардо, в името на любовта към дамата, която той обичал най-много от всичко, да ѝ обясни какво искал да каже с намека си за Филипело.

Ричардо отвърнал: „Вие ме заклетехте в името на толкова скъпо за мен същество, че не смея да не изпълня каквото и да поискате от мен; затова съм готов да ви кажа всичко, ако ми обещаете да не споменавате нищо за това нито пред Филипело, нито пред когото и да е друго, преди да се уверите на дело, че каквото ще ви разкажа сега, е истина; и стига да пожелаете, аз ще ви науча как да видите всичко със собствените си очи.“

Дамата се съгласила на това условие, защото повярвала, че казаното от него е истина, и се заклела да не продумва ни дума. Тогава Ричардо я дръпнал настрана, за да не ги чуе никой, и казал следното: „Мадона, ако продължавах да ви обичам така, както ви обичах по-рано, не бих се осмелил да ви разказвам работи, които мисля, че ще ви причинят терзание; но тази любов е вече отминала и затова няма да ми бъде така трудно да ви разкрия цялата истина. Не знам дали някога Филипело се е почувствувал засегнат от любовта, която изпитвах към вас, не знам също дали е допускал, че и вие може би ме обичате; така или иначе, пред мен никога с нищо не се е издавал; сега обаче той (навярно е изчаквал да мине време, предполагайки, че няма да бъде вече така подозрителен) като че ли иска да ми направи същото, каквото, изглежда, мисли, че съм му сторил аз: сиреч иска да склони жена ми да бъде негова; доколкото ми е известно, от някое време насам той просто я засипва с разни тайни послания, за което знам от самата нея; а тя му отговаря така, както аз ѝ нареждам. И дори тази сутрин, преди да тръгна насам, заварих у дома си някаква жена, която си шушнешеш нещо с моята съпруга;

веднага разбрах каква може да бъде, затова извиках жена си и я запитах какво иска оная. Моята съпруга отвърна: «Сводничи, пратил я пак оная Филипело, дето ти ми го докара на главата, като ме караше да му отговарям и да му давам надежди; сега ми съобщава, че иска най-после да знае какво възнамерявам да правя, защото той, стига да пожелае, можел така да нареди работата, че да се срещнем тайно в една от градските бани, и настоява много да се видим. Ако ти (все още не мога да проумея защо) не ме беше забъркал в тая каша, така щях да му отговоря, че нямаше да посмее да ме погледне в очите.» Затова си рекох, че той е почнал да прекалява, че не бива да търпя повече подобни неща и трябва да ви го кажа, за да видите каква награда сте заслужили с вашата непреклонна вяроност, заради която аз бях стигнал на крачка от смъртта. А за да не си помислите, че това са празни приказки, че съм седнал да ви разказвам басни, за да имате възможност да видите всичко с очите си – ако желаете, разбира се, – аз наредих на жена си да отговори на жената, която чакаше, че тя е съгласна да отиде в банята към девет часа, когато хората вече спят; оная остана много доволна и си отиде. Вие, надявам се, няма да повярвате, че ще пратя там жена си; но ако бях на ваше място, щях така да направя, че той да ме помисли за оная, която очаква да срещне там; бих останал известно време с него, а после ще му се обадя, за да разбере с кого всъщност е бил; и след това така ще го наредя, че да си получи заслуженото; убеден съм, че ако постъпите така, вие хем ще го засрамите, хем ще отмъстите за обидата, която той иска да нанесе и на вас, и на мен.“

Щом чула тия приказки, Катела, без ни най-малко да разсъди кой й разправя всичко това, без да си помисли, че може и да е лъжа, както обикновено се случва с ревнивите, веднага му повярвала и почнала да съпоставя тоя случай с други, станали преди; кипнала изведнъж от ярост и отвърнала, че непременно ще постъпи така, че това няма да й бъде кой знае колко трудно, и ако мъжът й дойде там, тя така ще го накара да се засрами, че той ще има да си спомня за тоя случай всякога, когато види жена. Ричардо останал много доволен и като видял, че хрумването му се оказало сполучливо, изговорил не малко думи, за да я насърчи още повече в нейните намерения и да прогони всякакво нейно съмнение; накрая я помолил да не казва никому какво е узнала от него, за което дамата му се заклела в собствената си чест.

На следната утрин Ричардо се отбил при жената, дето държала банята, за която споменал пред Катела; обяснил й какво възнамерява да прави и я помолил да му помогне с каквото може. Понеже му била

твърде задължена, жената отвърнала, че ще изпълни всичко на драго сърце, и се разбрала с него какво да каже и как да постъпи. В къщата, където се намирала банята, имало и една много тъмна стая, без нито един прозорец, през който да прониква светлина. По заръка на Ричардо жената подредила тъкмо тая стая, сложила и легло – най-удобното, което имала; и след като се нахранил, Ричардо се излегнал на леглото и зачакал Катела.

А тя, след като изслушала Ричардо и повярвала на думите му повече, отколкото било нужно, привечер се прибрала у дома си изпълнена с негодувание; за щастие тя заварила там Филипело, който бил погълнат от някакви свои грижи и може би по тая причина не ѝ оказал милото внимание, с което обикновено я посрещал. Като видяла това, тя станала още по-подозрителна и си рекла: „Ясно: той си мисли непрекъснато за оная жена, с която утре се надява да прекара в удоволствие и наслада, ала тая работа няма да я бъде.“ Мисълта за това не ѝ дала покой почти цялата нощ и тя все мислела и премисляла какво ще му каже, когато двамата останат насаме.

Има ли смисъл да разказвам по-нататък? Като ударил деветият час, Катела взела със себе си своята прислужница и без да промени намеренията си, тръгнала към банята, за която ѝ говорил Ричардо; стигнала там, намерила оная жена и я запитала идвал ли е Филипело. А жената, подучена от Ричардо, отвърнала: „Вие ли сте дамата, която трябва да дойде, за да си поговори с него?“ Катела казала: „Да, аз съм.“ Тогава жената рекла: „Щом е така, заповядайте.“

Катела, която била тръгнала да търси каквото най-малко искала да намери, заповядала на жената да я заведе в стаята, където се намирал Ричардо; влязла там със забулено лице и затворила вратата. А Ричардо, щом я видял да влиза, се зарадвал, станал, прегърнал я и прошепнал: „Добре дошла, душо моя!“ За да се престори още по-добре, че е другата, а не тя, Катела също го прегърнала и почнала да го целува и гали, без да промълви пи дума, защото се бояла, че ако заговори, той ще и познае. В стаята било тъмно като в рог – толкова тъмно, че дори и като му свикнели очите, човек нищо не можел да види, от което, разбира се, и двамата били много доволни.

Ричардо я повел към леглото, където – без да говорят, за да не би да се познаят по гласовете – двамата останали доста време, за по-голямо удоволствие и утеха на него, отколкото на нея; а когато на Катела ѝ се сторило, че е дошло време да даде израз на стаеното у нея негодувание, тя заговорила пламнала от гняв: „Ах! Каква злощастна орис се пада на

жените! Колко грешат много от тях, като продължават да обичат своите съпрузи! Аз, клетата, те обичах цели осем години най-много от всичко на тоя свят, а ти, както виждам, целият изгаряш и се топиш от любов към някаква си чужда жена, негодник такъв, злодей неден! Знаеш ли с коя беше досега? С тази, която ти толкова дълго време мамеше с лицемерни ласки, преструвайки се на влюбен, докато всъщност си обичал друга! Аз съм Катела, а не жената на Ричардо, подли изменнико! Я се вслушай, не познаваш ли гласа ми? Аз съм Катела. И струва ми се, че хиляда години няма да ми стигнат, за да те направя за резил пред всички, както заслужаваш, мръсно куче такова! Ах, клетата аз, кого съм обичала толкова години? Това подло куче, което, предполагайки, че държи в обятията си друга жена, за краткото време, прекарано сега с мен, ме надари с повече ласки и любов, отколкото за всичките години, откакто му принадлежа. Ах ти, гадно куче такова! Днес се показва толкова як и силен, а в къщи обикновено си все слаб и немощен! Но, слава Богу, ти обработи своето, а не чуждото поле както се надяваше! Ясно ми е защо нощес не ме и докосна: ти си възнамерявал да се разговариш другаде, искал си да се пазиш, за да се явиш като бодър ездач на бойното поле. Но благодарение на Бога и на моята предвидливост, каквото трябваше да стане, стана! Защо не ми отговаряш, престъпни човече? Хайде, кажи ми нещо! Да не си онемял, докато ме слушаше? Ей богу, не знам какво ме сдържа, та още не съм забила нокти да ти издера очите! Ти си мислеше, че ще успееш да ми измениш скришом, мълчешката. Но, слава Богу, нищо не успя да направиш! И ти знаеш, ама и аз знам: пуснах след тебе по-добри кучета, отколкото ти си мислеше.“

Ричардо слушал и се радвал на тия слова, нищо не й отвърщал, а само я прегръщал, целувал и галел още повече. Затова тя продължила да говори: „Да, разбира се, ти си въобразяваш, че сега Ще ме укротиш с твоите лицемерни ласки, досадно куче недно! Мислиш си, че ще ме успокоиш и утешиш, но много се лъжеш. Аз няма да се утеша, докато не те направя за резил пред всички наши роднини и приятели. А нима аз, престъпни човече, съм по-грозна от жената на Ричардо Минутоло? Нима тя е по-благородна от мен? Защо не отговаряш, мръсно куче? С какво съм по-лоша от нея? Махай се, да не си посмял да ме докоснеш, и без това днес си позволи твърде много! Знам много добре, че сега, след като разбра коя съм, ще се опиташ да продължиш насила каквото прави досега. Ала добър е господ, с негова помощ ще те оставя да попостиш. Не знам защо не пратя да повикат Ричардо, който ме обичаше най-много от всичко на тоя свят и пак не би могъл да се похвали, че съм го

погледнала, дори само веднъж! Нима щях да постъпя лошо, ако го бях направила? Ти се надяваше, че тук ще си имаш работа с неговата жена и ако тя беше дошла, нямаше да се откажеш; затова, ако той беше станал мой, ти нямаше да имаш никакво право да ми се сърдиш.“ Дамата продължила да говори и да го упреква, а Ричардо, като си помислил, че ако я пусне да си отиде с тия впечатления, може да последва нещо много лошо, решил да се обади, за да я изкара от заблудението, в което била изпаднала; затова, като я прегърнал и хванал здраво, та да не може да избяга, той ѝ казал: „Не се гневете, любов моя! Амур ме научи да постигна с измама онова, което не успях да имам само чрез любовта, която изпитвах: аз съм вашият Ричардо.“

Щом чула тия думи и познала гласа му, Катела веднага понечила да скочи от леглото, но Ричардо не ѝ дал да мръдне; опитала се да извика, ала той ѝ запушил устата с ръка и казал: „Мадона, цял живот да викате, пак няма да успеете да върнете назад станалото, късно е; ако пък се развикате или направите така, че някои някога узнае нещо за случилото се, последствията могат да бъдат две. Първо – и това не може да не ви засяга, – вашата чест и вашето добро име ще бъдат опетнени, защото и да се помъчите да разправяте, че съм ви примамил тук с лъжа, аз ще кажа, че това не е вярно, че, напротив, аз съм ви накарал да дойдете тук, като съм ви обещал пари и подаръци, а вие сте се разсърдили и сте вдигнали целия този шум, защото не сте получили каквото сте се надявали; вие знаете много добре, че хората са по-наклонни да приемат лошото, отколкото доброто, затова както ще повярват на вас, така ще повярват и на мен. Стане ли така между мен и вашия съпруг ще възникне смъртна вражда и може да се случи или аз да убия него, или той – мен, а това няма да ви достави нито радост, нито удоволствие. Затова, сърце мое, откажете се от намерението си, което хем ще опозори вас, хем ще всади вражда между вашия мъж и мен и ще изложи на опасност живота на двама ни. Вие не сте първата, нито последната излъгана жена. Ако съм ви измамил, направих го не с цел да ви отнема каквото ви принадлежи, а заради пламенната любов, що изпитвам към вас и съм готов да изпитвам винаги, оставайки ваш най-покорен слуга. И тъй като самият аз и всичко, каквото притежавам, и всичко, каквото мога и каквото струвам, отдавна ви принадлежи, искам от днес нататък да ви принадлежи изцяло. Вие сте умна и разсъдлива жена, надявам се, че и в тоя случай ще се покажете такава.“

Докато Ричардо говорел всичко това, Катела плачела, та се късала и макар да била много разглезена и да съжалявала много за станалото,

нейният разум все пак ѝ подсказвал, че Ричардо с прав; тя разбрала, че наистина може да стане така, както ѝ казал той. Затова му рекла: „Ричардо, не знам дали Бог ще ми даде сили да понеса твоята измама и оскъблението, което ми нанесе. Аз не искам да викам тук, където дойдох подтиквана от моята наивност и прекомерна ревност; но повярвай ми, няма да се успокоя, докато не разбере, че по един или друг качиш съм получила удовлетворение за това, което ти ми стори; затова пусни ме, не ме задържай повече; ти постигна каквото искаше, получи от мен толкова, колкото искаше; а сега остави ме да си вървя! Пусни ме, моля те!“

Като разбрал, че тя е все още твърде разгневена, Ричардо решил да не я пуска, докато не се успокои; затова започнал да я утешава с най-нежни слова и толкова ѝ говорил, толкова я молил и увещавал, че дамата най-после отстъпила и се помирила с него, след което, със съгласието и на двамата, те останали и прекарвали дълго време в най-голямо удоволствие.

А дамата, след като разбрала, че целувките на любовника са много по-сладки от целувките на съпруга, заменила строгостта си към Ричардо с нежна любов и от тоя ден започнала да го обича пламенно; проявявайки най-голяма предпазливост, те често се наслаждавали на своята любов. И нека даде Бог и ние да се наслаждаваме на нашата.

НОВЕЛА VII

Тедалдо се скарва с любимата си и напуска Флоренция; след известно време се завръща предрешел като поклонник, среща се с дарбата, убеждава я, че е сгрешила, спасява от смъртно наказание нейния съпруг, обвинен в убийството на Тедалдо, помирява го с братята си, а после се отдава на разумна наслада с жена му.

Фиамета млъкнала, всички я похвалили, а кралицата наредила на Емилия да начене веднага своя разказ, та да не губят време. Емилия започнала така:

– Ще ми се да се завърнем в нашия град, откъдето двете преждеговоривши предпочетоха да излязат, за да ви разкажа как един наш съгражданин успял да си възвърне дамата, която бил загубил.

И така, живял някога във Флоренция млад благородник, на име Тедалдо дели Елизей; той бил безумно влюбен в една дама, която се казвала Ермелина и била съпруга на някой си Алдобрандино Палермини;

благодарение на изисканите си обноски Тедалдо успял да осъществи желанията си и да се наслаждава; но съдбата, която е враг на щастливците, се противопоставила на тая радост; дамата, след като известно време била благосклонна към Тедалдо, не знам по каква причина, изведнъж го лишила от своето благоволение и не само отказвала да приеме неговите послания, ами не искала за нищо на света да го вижда повече. Поради това той бил обзет от дълбока печал, но тъй като криел любовта, си, никой не разбрал каква е причината за неговата мъка; опитал той какво ли не, за да си възвърне любовта, която (както му се струвало) изгубил, без да има вина, ала след като се убедил, че усилията му отиват нахалост, решил да се махне оттук, защото не му се искало виновницата за неговите страдания да се радва, че той чезне по нея. Затова, като събрал малко пари, без да се обади никому – ни на роднини, ни на приятели (освен на един свой близък, който знаел всичко), Тедалдо напуснал тайно града и отишъл в Анкона, където се установил под името Филипо ди Сан Лодечо; тук се запознал с някакъв богат търговец, постъпил при него на работа като слуга и потеглил с неговия кораб за Кипър. Търговецът харесал толкова много обноските и държането на Тедалдо, че му дал не само висока заплата, ами го направил свой съдружник и му поверил голяма част от сделките си, които той поел така успешно и с такова старание, че за няколко години станал добър, богат и известен търговец. Погълнат от тия свои занимания, той често се сещал за своята жестока дама и макар да бил дълбоко засегнат от тая любов, изпитвал силно желание да я види отново, но проявил такова упорство, че успял да издържи цели седем години.

Ала не щеш ли, веднъж, като бил в Кипър, чул една песен, съчинена някога от самия него; песента разказвала за любовта, която той изпитвал към дамата, за нейната любов към него и за радостта, която тя му доставяла; в същия миг Тедалдо си помислил, че не е възможно дамата да го е забравила и желанието му да я види отново така се разпалило, че той не успял да издържи и решил да се върне във Флоренция. Затова, след като си уредил работите, взел със себе си един слуга и потеглил за Анкона; там изчакал да пристигнат вещите му, пратил ги във Флоренция при един свой другар от Анкона, а самият той се преоблякъл като поклонник, завръщаш се от гроба господен, и се запътил тайно за Флоренция, съпроводен от слугата си.

Като пристигнал тук, отседнал в една малка странноприемница, стопанисвана от двама братя, намираща се близо до дома на дамата. И първото нещо, което направил, било да застане пред нейния дом, за да я

зърне, ако му се отдаде случай; ала видял, че вратите са залостени, а прозорците – затворени, и се разтревожил да не би дамата да е умряла или пък да се е преместила другаде. Обзет от силно безпокойство, той се отправил към къщата, където живеели неговите братя; като стигнал там, за голямо свое учудване видял, че Четирима от тях стоят пред вратата, облечени в черно от главата до петите; и тъй като знаел, че за времето, откакто бил напуснал града, се е изменил твърде много, пък и бил така облечен, че трудно можели да го познаят, той се приближил смело към един обущар и го запитал защо тях мъже са облечени в черно.

Обущарят отвърнал: „Облечени са в черно, понеже преди две недели техният брат, на име Тедалдо, който напусна отдавна нашия град, е бил убит. Доколкото разбрах, те са заявили пред съда, че е бил убит от някой си Алдобрандино Палермини защото Тедалдо обичал жена му и се бил върнал тайно, за да се види с нея. Алдобрандино е задържан.“ Тедалдо се учудил не малко как е възможно някой толкова да прилича на него, та така да се припознаят, и съжалил Алдобрандино за сполетялата го беда. Като узнал, че дамата е жива и здрава, привечер той се прибрал в странноприемницата, изпълнен с най-различни мисли; седнал да вечеря със слугата си, а после го настанили да спи едва ли не в най-горния кат на къщата. Легнал си той, но дали защото го безпокоели тежки мисли, или защото постелята била неудобна, а може би и поради оскъдната вечеря не можал да заспи чак до полунощ; на едно време, както лежал буден, му се сторило, че някой се спуска от покрива, а след малко през пролуката на вратата в стаята проникнала светлина. Тедалдо се промъкнал на пръсти до пролуката, за да разбере какво става, и видял една млада, доста хубава девойка със светилник в ръка, към която се приближавали трима мъже, навярно спуснали се от покрива; те я поздравили най-приятелски, а после единият от тях ѝ казал: „Слава Богу, най-сетне ще можем да си отдъхнем спокойно, защото научихме от достоверно място, че братята на Тедалдо Елизеи са посочили като виновник за смъртта му Алдобрандино Палермини, а той признал всичко и присъдата вече е подписана; въпреки това трябва да пазим най-строго мълчание, защото научат ли някой ден, че ние сме го убили, ще изпаднем в същата опасност, в каквата се намира сега Алдобрандино.“ След като казали това на девойката, която се зарадвала извънредно много, те слезли надолу и отишли да спят.

А Тедалдо, който чул всичко, седнал да размишлява на колко много и на какви заблуди може да стане жертва човешкият ум: най-напред се сетил за братята си, които оплакали и погребали чужд човек вместо

него; после се замислил за невинния мъж, обвинен по невярно подозрение и осъден на смърт с помощта на лъжливи доказателства; накрая почнал да разсъждава за сляпата жестокост на законите и управниците, които уж в старанието си да установят истината, много често със своята жестокост принуждават хората да дават лъжливи показания и се представят за ревностни служители на правосъдието и на бога, докато всъщност служат само на неправдата и на дявола. После почнал да размишлява как да спаси живота на Алдобрандино и решил какво да каже и как да постъпи.

Сутринта Тедалдо станал, освободил слугата си и щом решил, че времето е удобно, отправил се сам към дома на своята дама; когато стигнал там, видял, че вратата е оставена отворена, влязъл и като съзрял дамата да седи на пода в една малка зала на долния етаж, цялата потънала в сълзи и печал, едва не заплакал от жалост; приближил се към нея и рекъл: „Мадона, не се измъчвайте: утехата не е далеч от вас.“ Щом чула тия слова, дамата повдигнала очи и продължавайки да плаче, го запитала: „Добри човече, ти ми изглеждаш чужденец, комай си поклонник; какво знаеш ти за моята утеха или за моята печал?“ Поклонникът отвърнал: „Мадона, аз идвам от Константинопол, току-що пристигнах, Бог ме прати, за да превърна сълзите ви в радост и да спася мъжа ви от смърт.“ Дамата възкликнала: „Щом идваш от Константинопол и си току-що пристигнал, откъде знаеш кой е моят мъж и коя съм аз?“ Тогава поклонникът започнал от самото начало и ѝ разказал цялата история за злочестината на Алдобрандино, обяснил ѝ коя е тя, откога е омъжена и много други неща, които знаел за нейното минало; дамата останала много учудена и понеже го помислила за пророк, паднала на колене пред него и почнала да го моли в Името Господне да побърза, щом е дошъл да спаси Алдобрандино, защото нямало много време. Преструвайки се на много свят човек, Поклонникът казал: „Мадона, станете ѝ слушайте внимателно какво ще ви кажа, но да знаете, че не бива да го разказвате никога никому. Господ Бог се смили да ми разкрие, че бедата, дето ви е сполетяла сега, ви е изпратена заради един грях, сторен от вас на времето. Господ е благоволил да пречисти този грях донейде чрез сегашните ви страдания; но неговата воля е вие да го изкупите изцяло, иначе ви чакат още по-големи нещастия.“

Тогава дамата изхлипала: „Месер, аз съм извършила много грехове и не знам кой измежду тях е угодно Богу да изкупи! Ако сте научили нещо, кажете ми, аз ще направя каквото мога, за да го изкупя.“ – „Мадона – рекъл полковникът, – много добре ми е известно за кои ваш грях става

дума, ала аз ще ви питам не за да науча повече подробности, а за да може вие самата, като го разкажете, да изпитате още по-големи угризения на съвестта. Но да не бъдем голословни. Я ми кажете, помните ли да сте имали някога любовник?“ При тия думи дамата въздъхнала дълбоко и много се учудила, защото мислела, че това се е запазило в тайна, въпреки че след убийството на човека, когото погребали уж като Тедалдо, приятелят на Тедалдо, който знаел за тяхната любов, се изпуснал най-неблагоразумно, споменал нещичко и хората почнали да шушукат. Тогава тя отвърнала: „Виждам аз че Бог ви разкрива всички хорски тайни, затова не възнамерявам да крия от вас и моите. Вярно е, че на младини бях много влюбена в нещастния младеж, за чиято смърт сега обвиняват моя съпруг; много плаках аз заради смъртта на тоя човек и продължавам да страдам и да се измъчвам, макар че преди той да замине, бях почнала да се отнасям с него жестоко и студено; но нито неговото заминаване, нито продължителното му отсъствие, нито нещастната му кончина – нищо не бе в състояние да го изтръгне от сърцето ми.“

Поклонникът рекъл: „Вие никога не сте обичали клетия младеж, който е убит; вие сте обичали Тедалдо Елизен. Я ми кажете: защо му се разсърдихте на времето? Обиди ли ви той с нещо?“ Дамата отвърнала: „Не, той никога с нищо не ме оскърби; причина за моя гняв станаха словата на един проклет монах, пред когото веднъж се изповядах. Когато му разказах за любовта си към тоя човек, за това, че съм много близка с него, той така ме изплаши, че и днес още, сетя ли се за това, тръпки ме побиват: почна да ми разправя, че ако не се откажа от тая връзка, щяла съм да попадна право в устата на дявола, във вечния мрак на преизподнята, че за наказание щели да ме хвърлят в огъня. Толкова се изплаших, че реших да прекратя близостта си с Тедалдо, затова и престанах да приемам неговите писма и послания; но аз съм убедена, че ако той, вместо да замине от отчаяние, както предполагам, бе останал и бе продължил да настоява, а аз бих видяла как се топи от мъка като сняг на слънце, твърдата ми решителност щеше да бъде сломена, защото никога не съм изпитвала по-силно желание от това.“

Тогава поклонникът се обади: „Мадона, точно този грях ви кара сега да се измъчвате. Знаем много добре, че Тедалдо никога за нищо не ви е принуждавал: когато сте се влюбили в него, сторили сте го по ваше желание; харесали сте го, сама сте поискали той да дойде при вас, а след като сте станали много близки, вие сте се показали толкова ласкава и мила с него, че тоя човек, който ви е обичал и преди, след това се е влюбил във вас хиляда пъти по-силно, та и повече. Ако наистина е било

така (а аз знам, че е било така), какво би могло да ви накара да се разделите с него по такъв жесток начин? Трябвало е да размислите по-рано и ако сте допусkali, че после ще се разкайвате заради лошата си постъпка, изобщо да не правите така. Той е станал ваш, но и вие сте станали негова. Понеже е бил ваш, вие сте имали право да се разпореждате с него като с ваша собственост, и ако пожелаете, да постъпите така, че той да не бъде вече ваш; но да пожелаете да му отнемете себе си мимо волята му, и то след като сте му принадлежали, това вече е било нечестно, все едно, че сте извършили кражба. Трябва да знаете, че аз съм монах и познавам много добре всички нрави на монасите; затова смятам, че аз повече от който и да е друг имам основание да се изкажа за тях с известна свобода (за ваша полза, разбира се); искам да ви припомня някои неща за тях, та занаяд да ги познавате по-добре, отколкото ги знаете сега. Някога е имало достойни и свети монаси, но у тия, дето сега наричат себе си монаси и искат и людетe да ги смятат за такива, няма нищо монашеско освен расото; ама и то не е монашеско, защото, ако на времето основателите на монашеските ордени са се разпореждали расата да бъдат тесни и прости, от грубо платно, като доказателство, че обличайки тялото си в такава проста дреха, те изразяват презрението, с което техният дух се отпием към всичко мирско, то днешните монаси си шият широки, двойни и лъскави раса от най-тънко платно, придавайки им най-изящен, архиерейски вид, и по се срамуват да се перчат с тях в църквите и по площадите, както правят миряните със своите дрехи. И както рибарят гледа да улови с мрежата си в реката колкото се може повече риба, така и те, загръщайки се в широките поли на своите раса, гледат да примамят е тях колкото се може повече светици, вдовици и други навивни жени и мъже; това е най-голямата им грижа, повече от всичко друго. Та за да бъде по-близо до истината, искам да ви кажа, че тия хора не носят монашески раса, а по-скоро само цвета, който би трябвало да има расото. Докато някогашните монаси са ратували за спасение на човешките души, днешните ламтят само за жени и богатства; те винаги са влагали и продължават да влагат всичките си сили, за да плашат глупците с кръсци и разни страшни изображения, да им внушават, че могат да изкупят греховете си с милостиня и молитви, за да могат пък те, дето са станали монаси не от набожност, а поради низостта на своята душа, да получават всичко наготово, без да работят; един ще им донесе хляб, друг – вино, трети – ядене, а те ги залъгват, че така щели да успокоят душите на починалите си близки. Разбира се, вярно е, че милостинята и молитвите изкупват греховете; но ако тия, дето правят подаяния, се

вгледат на какви хора дават милостиня или ако ги познаваха, те щяха да запазят всичко за себе си или пък биха предпочели да го хвърлят на свинете. И понеже монасите знаят, че на тях ще им бъде толкова по-добре, колкото по-малък е броят на заможните люде, всеки от тях се стреми с крясъци и заплахи да отнеме от ближния си онова, което той самият иска да притежава. Те порицават мъжете, отдаващи се на сладострастие, за да може, след като порицаните се откажат, жените да останат за тях, които порицават; осъждат и проклинат лихварството и незаконните печалби, та след като почнат да ги събират, уж от името на църквата, да могат да си шият по-широки раса и да се доберат я до епископство, я до някой друг висок сан, и то със същите пари, които според собствените им слова осъждат на гибел и проклетие тия, дето ги притежават. Почнат ли да ги корят за тия им дела и за другите безобразия, дето вършат, те отговарят: «Правете каквото казваме, а не каквото вършим»; защото смятат, че това е достатъчно да облекчи всяка душевна тежест, сякаш на паството му е по-лесно да бъде непреклонно и твърдо като желязо, отколкото на неговите пастири. При това повечето от тях знаят колко малко люде, като чуват тоя отговор, ще последват думите, а не делата им. Днешните монаси се стремят да ви накарат да вършите каквото те искат: сиреч да им пълните кесиите с пари, да им доверявате своите тайни, да пазите целомъдрието си, да бъдете търпеливи, да прощавате обидите, да не злословите; това са все хубави, почтени, свети неща, но защо ви говорят за всичко това? За да имат те самите възможност да се занимават с всички ония неща, които иначе не биха могли да вършат, ако с тях се занимаваха само миряните. Кой не знае, че без пари тяхното тунейдство не би могло да продължава? Ако почнеш да харчиш парите си за собствено удоволствие, монахът не ще може да безделничи в своя манастир; ако почнеш да се навърташ около жените, за монасите няма да има място при тях; ако не търпиш и не прощаваш обидите, монахът не би се осмелил да влезе в твоя дом, за да скверни семейството ти. Но защо да се спирам подробно на всяко нещо? Те сами се обвиняват всеки път, щом почнат да се оправдават по тоя начин пред хората, които разбират. Щом не са сигурни, че ще могат да се въздържат и да водят свят живот, защо не си седят в къщи, вместо да стават монаси? Ако пък все пак са решили да се посветят на монашеството, защо не последват другото свещено слово на евангелието: «Христос започна да твори и да поучава»? Нека и те първо започнат да творят, а после да тръгнат да поучават другите. Досега през целия си живот съм виждал хиляди мъже да ухахват, обичат и посещават не само светските жени, ами и тия, дето са в

манастирите; сред тях винаги са били и ония, които вдигат най-много шум от амвоните. Нима трябва да следваме техния пример? Който иска да постъпва така, негова си воля, но Бог ще каже дали той постъпва благородно. Да предположим все пак, че монахът, който пи се е скарал, е бил прав, а именно, че нарушението на съпружеската вяност е тежък грях. Но нима не е тежко престъпление да ограбиш един човек? Нима не е още по-жестоко да убиеш точи човек или да го принудиш да се скита немил-недраг по света? Всеки ще каже, че е така. Ако една жена стане любовница пи някой мъж, това е природен грях; но да обереш някого, да го убиеш или прогониш – топа вече е злосторничество. Преди малко ви доказах, че вие сте ограбили Тедалдо, като сама сте му отнели себе си, след като сте станали негова собственост с ваше доброволно съгласие; а сега твърдя, че доколкото е зависело от вас, вие сте го и убили, защото, след като сте започнали да се отнасяте към Тедалдо все по-жестоко, на него не му е оставало друго, освен сам да сложи край на живота си; а законът гласи, че тоя, който е станал причина за извършено зло, е виновен наравно с оня, който го е извършил. Не можете да отречете, че вие сте причина той да отиде в изгнание и да се скита немил-недраг по света цели седем години. Така че с всяка една от трите гореспоменати постъпки вие сте извършили много по-голям грях, отколкото когато сте се любили с него. А сега да видим друго: може би Тедалдо е заслужавал такова отношение? Не, разбира се; вие сама признахте това, а да не говорим, че доколкото знаем, той ви обича повече и от собствения си живот. Никоя друга той не е превъзнасял така над останалите жени, за никоя друга не се е изказвал с такова уважение и с такива хвалебствия както за вас, и то на места, където е бил уверен, че споменаването на вашето име няма да възбуди подозрение и няма да опетни честта ви. Цялото му богатство, неговата чест, неговата свобода – всичко е било във ваши ръце. Нима той не е бил от благороден произход? Нима не е изпъквал с красотата си сред другите свои съграждани? Нима не е притежавал добродетелите, които трябва да има всеки млад човек? Та нали всички са го обичали и уважавали, нали за всички е бил винаги желан гост? И на това вие не можете да кажете, че не е така. Тогава как можахте заради думите на някакъв си тъп, глупав и завистлив монах да се решите на такава жестока постъпка спрямо тоя човек? Не мога да разбера заблудата на тия жени, които пренебрегват и подценяват мъжете, вместо да си съберат ума и да видят какво са те и с какво благородство Бог е надарил мъжа в сравнение с всяка друга жива твар; та те би трябвало да се гордеят, когато някой ги обича, най-много за него да милеят, да правят каквото

могат, за да му угаждат, та да не престане да ги обича. А вие сама си знаете как сте постъпили под влиянието на оня монах, дето сигурно е някакъв гъртей, готованец и лицемерен чревоугодник; а може би е искал да заеме мястото на оногова, когото се е стараел да прогони. Божието Правосъдие, що отмерва най-справедливо последиците на всяка постъпка, не с пожелало да остави без възмездие именно тоя ваш грях; затова както вие сте се постарали да отнемете себе си от Тедалдо, така и вашият мъж без вина е изпаднал и все още се намира в опасност заради Тедалдо, а вие се измъчвате. Ако желаете да се избавите от това страдание, длъжна сте да обещаете и най-вече да изпълните следното: ако някой ден Тедалдо се завърне от продължителното си изгнание, вие ще трябва да му възвърнете вашата милост, вашата любов, благосклонност и близост и да го възстановите в същото положение, каквото е заемал, преди да повярвате така неразумно на оня смахнат монах.“

Поклонникът завършил словото си, а дамата, която го слушала най-внимателно, си мислела, че обвиненията му са напълно справедливи; тя била уверена, че сполетялата я мъка е наказание, пратено ѝ именно за тоя грях, както казал той, затова рекла: „Приятелю божи, признавам, че всичко, за което говорихте, е вярно и че благодарение най-много на вашите слова можах да разбера какво представляват монасите, които досега смятах за свети люде; признавам без колебание, че постъпвайки така с Тедалдо, аз съм направила голяма грешка; ако е възможно, готова съм на драго сърце да изкупя грешката си по начина, за който вие ми споменахте. Но как да го сторя? Тедалдо няма никога вече да се завърне: той е мъртъв; затова не разбирам защо трябва да ви обещавам нещо, което не може да се изпълни.“

Тогава поклонникът отвърнал: „Мадона, както Бог ми разкри, Тедалдо съвсем не с мъртъв; той е жив и здрав и ще бъде много доволен, ако може да разчита на вашата милост.“ Дамата възкликнала: „Какво говорите! Та аз го видях да лежи проснат пред вратата ми, прободен на няколко места с нож, държах го в прегръдките си, пролях много сълзи над застиналото му лице, та всичко това може би е станало причина за ония клевети, които после се разчуха.“ Поклонникът отвърнал: „Мадона, каквото и да казвате, аз ви уверявам, че Тедалдо е жив; ако обещаете и изпълните онова, за което говорихме, надявам се, че скоро ще го видите.“ Тогава дамата каза: „Ще го направя, ще го направя на драго сърце и нищо друго няма да ми достави такава радост, както да видя мъжа си свободен, а Тедалдо – жив.“

Тогава Тедалдо си рекъл че е време да се открие на дамата, да я

утеши и обнадежди за спасението на мъжа ѝ, затова казал: „Мадона, за да ви успокоя относно вашия съпруг, налага се да ви разкрия една голяма тайна, която ще трябва да пазите и да не разправяте, докато сте жива.“ Те били сами в един уединен кът на къщата, тъй като дамата имала пълно доверие на поклонника, който ѝ се сторил много свят човек; Тедалдо извадил пръстена, подарен му на времето от дамата след последната нощ, която прекарвали заедно, и който той съхранявал най-грижливо, показал ѝ го и я запитал: „Мадона, познавате ли този пръстен?“ Щом го видяла, дамата го познала и отвърнала: „Да, месер, някога аз го подарих на Тедалдо.“ Тогава поклонникът станал, отхвърлил от себе си поклонническите дрехи, снел шапката си и като заговорил на флорентински, рекъл: „А мене познавате ли ме?“

Когато дамата разбрала, че пред нея стои Тедалдо, мигом се вцепенила от страх, както хората се плашат от мъртвците, когато ги видят да ходят като живи; и не се втурнала да посрещне Тедалдо като човек, завръщаш се от Кипър, а понечила да побегне, обзета от ужас, сякаш той се бил върнал от гроба. Ала Тедалдо ѝ казал: „Не се бойте, мадона, аз съм вашият Тедалдо, жив и здрав, никога не съм умирал, никой не ме е убивал, каквото и да мислите и вие, и моите братя.“ Щом се поокопитила и познала гласа му, дамата се вгледала по-внимателно в него и след като се уверила, че той наистина е Тедалдо, разплакала се, хвърлила се на врата му, целунала го и рекла: „Добре дошъл, мили мой Тедалдо!“ А Тедалдо, след като я прегърнал и целунал, рекъл: „Мадона, сега не е време за по-сърдечно посрещане; искам да изляза и така да уредя всичко, че вашият Алдобрандино да се прибере у дома си здрав и читав; надявам се, че до утре вечер ще получите вести, които ще ви зарадват; ако, както предполагам, бъда в състояние да ви успокоя относно неговото освобождение, бих искал още тази нощ да дойда при вас и да ви разкажа всичко много по-спокойно, отколкото бих могъл сега.“

Като облякъл отново поклонническите дрехи и сложил своята шапка, той целунал още веднъж дамата, успокоил я с няколко добри думи, сбобгувал се с нея и се запътил към мястото, където бил затворен Алдобрандино, чиито мисли били изпълнени повече със страх от близката смърт, отколкото с надеждата да бъде освободен; Тедалдо влязъл при него със съгласието на пазачите уж да го утеши и като приседнал край него, казал му: „Алдобрандино, аз съм твой приятел, пратен от Бога да те снася, защото Бог се смили над тебе заради твоята невинност; затова, ако ти от уважение към него речеш да ме удостоиш с една малка милост, за която ще те помоля сега, можеш да бъдеш уверен, че утре,

преди още да мръкне, вместо да чуеш очакваната от тебе смъртна присъда, ще узнаеш, че си оправдан.“

Алдобрандино отвърнал: „Почтени човече, макар че не те познавам и не си спомням да съм те виждал някъде, щом си решил да се погрижиш за моето спасение, сигурно, както твърдиш, си мой приятел. Трябва да ти кажа, че аз наистина не съм извършил това, за което, както разправят, трябва да бъда осъден на смърт; вярно е, сторил съм други грехове, които може би и ме докараха до тоя хал. От уважение към Господа Бога ти казвам, че ако той сега наистина се смили над мен, аз не само ще обещаю, а ще изпълня на драго сърце и нещо по-голямо, камо ли малко; затова искам каквото ти е угодно, защото, ако бъда освободен, непременно ще изпълня всичко.“ Тогава поклонникът казал: „Не искам от теб друго, освен да простиш на четиримата братя на Тедалдо, задето са те докарали до това положение, предполагайки, че ти си виновникът за гибелта на техния брат; искам, ако те помолят да им простиш, да ги приемеш като братя и твои приятели.“ Алдобрандино отвърнал: „Само оскърбеният знае най-добре какво нещо е сладостта на отмъщението и страстта, с която се стреми към него; въпреки това, ако Бог се погрижи за моето спасение, ще им простя на драго сърце, дори прощавам им още сега; и ако изляза оттук жив и свободен, ще се постарая да постъпя както ти е угодно.“

Поклонникът останал доволен от тия негови думи и без да добави друго, помолил Алдобрандино да не изпада в униние, тъй като по всяка вероятност още преди края на следния ден щял да чуе сигурна вест за своето спасение. Като излязъл оттам, Тедалдо се запътил към синьорията и заявил тайно пред благородника, комуто тоя ден принадлежала властта, следното: „Господарю мой, всеки е длъжен според силите си да спомага за разкриване истината за всичко, що се случва; най-вече пък люде с вашето положение, за да не бъдат наказвани тия, дето не са извършили никакво престъпление, а истинските виновници. Дойдох при вас, за да стане именно така, за ваша чест и за зла участ на тия, дето са я заслужили. Както знаете, вие сте се, отнесли с най-голяма строгост към подсъдимия Алдобрандино Палермини, защото мислите, че сте успели да докаже те, че той е убил Тедалдо Елизеи, и сте готов да го осъдите; това съвсем не е вярно, аз ще ви го докажа още преди полунощ, като предам във ваши ръце убийците на тоя младеж.“ Достойният мъж, комуто било жал за Алдобрандино, се вслушал драговолно в думите на поклонника и след като той му разказал още много неща около тая работа, по негово указание заловил по време на първия им сън двамата братя,

стопани на странноприемницата, и техния слуга без всякаква съпротива, а когато рекъл да ги подложи на изтезания, за да узнае как стои работата, те не издържали и всеки поотделно, а после всички заедно признали, че са убили Тедалдо Елизеи, без да го познават. Като ги попитали защо са постъпили така, те отвърнали, че са извършили убийството, понеже в тяхно отсъствие той досаждал много на жената на единия от тях и искал да я принуди да задоволи желанията му.

Като узнал това, поклонникът поискал разрешение от благородния господар да си върви и отишъл скришом в дома на мадона Ермелина, където я намерил съвсем сама, тъй като всички други били легнали да спят; тя го очаквала с еднакво желание както да научи добри вести за съпруга си, така и да се помири окончателно с Тедалдо. Като се приближил към нея, той възкликнал весело: „Прескъпа мадона, радвай се, защото утре твоят Алдобрандино ще се завърне при теб здрав и читав.“ И за да ѝ вдъхне още по-голяма увереност, той ѝ разказал най-подробно какво бил направил.

Дамата, която след двете станали като изневиделица събития (завръщането на живия Тедалдо, когото тя наистина оплаквала, убедена, че е мъртъв, и вестта, че Алдобрандино, когото пък се канела да оплаква след няколко дни, ще бъде избавен от сполетялата го опасност) била обзета от такава радост, каквата едва ли някой е изпитвал, прегърнала най-любовно Тедалдо и го целунала; после те си легнали заедно в постелята и с общо съгласие се помирили на драго сърце по най-прелестен и весел начин, доставяйки си един на друг и радост, и утеха.

Призори Тедалдо станал, обяснил на дамата какво възнамерява да прави, отново я помолил да запази всичко в най-строга тайна, облякъл поклонническите дрехи и излязъл от дома, за да се заеме, когато му дойде времето, с работите на Алдобрандино. Щом съмнало, синьорията, която била убедена, че всичко е достатъчно ясно, веднага пуснала на свобода Алдобрандино, а след няколко дни главите на престъпниците се търкулнали на същото място, където било извършено убийството. Алдобрандино, след като бил освободен за голяма радост на него самия, на жена му и на всички техни приятели и роднини, разбирайки напълно ясно, че дължи живота си на намесата на поклонника, го поканил да живее в неговия дом през цялото време, докато пожелае да остане в града; тук и той, и жена му се надпреварвали да му оказват почести и да му се радват, особено жена му, която знаела много добре за кого прави това.

След няколко дни Тедалдо решил, че е дошло време да помири Алдобрандино със своите братя; при това той научил, че те не само се

почувствували подиграни след неговото освобождение, ами от страх ходели въоръжени; затова напомнил на Алдобрандино за даденото обещание. Алдобрандино отвърнал, че е готов да го изпълни. Тогава поклонникът го помолил да устрои на следния ден голямо пиршество, на което по негово желание заедно със своите роднини и жените им Алдобрандино трябвало да покани и четиримата братя, и техните съпруги; после добавил, че той сам щял да отиде веднага да ги покани от негово име на пиршеството и помириенето. Алдобрандино се съгласил; поклонникът отишъл при четиримата братя и след продължителни увещания, необходими при такива случаи, най-сетне успял да ги убеди с помощта на неопровержими доводи, че трябва да възобновят дружбата си с Алдобрандино и да го помоят за прошка. Накрая ги поканил на следния ден на обед у Алдобрандино заедно с жените им; те повярвали на честната дума и приели поканата на драго сърце.

И така, на следния ден към обед четиримата братя на Тедалдо, облечени в черно, както си ходели, придружавани от неколцина свои приятели, пристигнали в дома на Алдобрандино, който ги очаквал; тук, пред всички, които били поканени на пиршеството от Алдобрандино, те хвърлили на земята своето оръжие и се поставили на негово разположение, молейки го да им прости каквото му били сторили.

Алдобрандино се просълзил, приел ги най-приятелски, целунал ги в устата и с няколко кратки слова им простил нанесеното оскърбление. След тях пристигнали техните жени и сестри, и те облечени в черно; те били посрещнати сърдечно от мадона Ермелина и другите дами. После мъжете, а наравно с тях и жените били нагостени както подобава на такъв богат пир, където всичко заслужавало най-голяма похвала с изключение на мълчанието, причинено от неотдавнашната скръб, що личала по черните дрехи на близките на Тедалдо; затова неколцина от присъстващите порицали предложението на поклонника да се устрои този пир – нещо, което той веднага доловил. И когато дошло време (както си бил намислил от преди), той станал, докато другите все още продължавали да ядат плодове, и рекъл: „За да бъде весело, на тоя пир му липсва само Тедалдо, когото ще ви покажа сега, тъй като вие не можахте да го познаете, въпреки че се намира непрекъснато сред вас.“

Като казал това, той съблякъл поклонническите си одежди и останал само по една дреха от зелена коприна. Всички втренчили поглед в него с най-голямо изумление и дълго го разглеждали, преди някой да се реши да повярва, че това наистина е Тедалдо.

Тедалдо забелязал това и започнал да им разказва надълго и

нашироко за роднините, за разни случки в техния род, за собствените си патила. Тогава братята му и останалите мъже се разплакали от радост и се втурнали да го прегръщат и целуват; последвали ги и дамите – чужди и близки – всички с изключение на Ермелина. Тогава Алдобрандино я запитал: „Какво става, Ермелино? Защо и ти не поздравяваш Тедалдо, както направиха останалите дами?“ А дамата отвърнала пред всички: „Уверена съм, че никоя от тук присъстващите дами не би искала да го приветствува с по-голяма охота, отколкото аз. Та нали съм му задължена повече, отколкото който и да е друг, защото благодарение на неговата помощ ти се върна при мен. Но непристойните слова, изречени в дните, когато ние оплакахме оногова, когото мислехме за Тедалдо, ме карат да се въздържам.“

Алдобрандино възразил: „Хубава работа! Нима мислиш, че ще повярвам на тия, дето лаят? Полагайки усилия за моето спасение, той доказва, че това е лъжа; а ти знаеш много добро, че аз никога не съм давал ухо на подобни приказки; стани колкото се може по-скоро и иди да го прегърнеш.“

Дамата, която само това чакала, побързала да се подчини на мъжа си, надигнала се от мястото си, целунала Тедалдо, както направили в останалите, и го поздравила. Великодушието на Алдобрандино се поправило и на братята на Тедалдо, и на всички присъстващи там мъже и жени; то помогнало да бъде заличена всякаква вражда, възникнала у някои по причина на предишните слухове.

След като всички поздравили Тедалдо най-радостно, той сам смъкнал от братята си черните дрехи и траура от своите сестри и снахи и поискал да им донесат веднага други дрехи. Те се преоблекли и всички захванали да пеят, да играят и да се веселят; така пирът, започнал с мълчаливо начало, завършил с шумен край. После всички вкупом, както били в най-весело настроение, отишли в дома на Тедалдо, където седнали да вечерят; и там продължили празненството и през следващите дни.

Дълго време флорентинците гледали на Тедалдо като на възкръснал човек, като на някакво чудо, и у мнозина, та дори и у братята му тлеела искрица съмнение: той ли е, или не е той; те не били напълно уверени и може би дълго още нямало да вярват, ако една случка не им доказала ясно кой всъщност е бил убит. Ето какво се случило: веднъж край дома на Тедалдо минали някакви войници от Луниджана; като видели Тедалдо, те се спуснали към него и казали: „Здравей, Фациоло!“ Тедалдо, който бил заедно с братята си, отвърнал: „Вие сте се припознали.“ А те, щом чули гласа му, се смутили и го помолили за извинение с думите: „Вие

наистина приличате, и то много повече, отколкото може да си представи човек, на един наш другар, на име Фациоло от Понтремоли, който дойде тук преди около две-три недели, и ние не можахме да разберем какво се е случило с него. Вярно е, че се учудихме на вашите дрехи, защото и той бе войник като нас.“

Като чул това, най-големият брат на Тедалдо се приближил и запитал как е бил облечен Фациоло.. Те му обяснили и се оказало, че убитият бил облечен в същите дрехи, за които споменали войниците. По това, а и по разни други белези всички се уверили, че убитият е бил Фациоло, а не Тедалдо, вследствие на което съмненията на братята на Тедалдо и на всички останали напълно се разсеяли. А Тедалдо, след като станал отново богат човек, продължил да обича своята дама, която престанала да му се кара; и двамата, действайки най-предпазливо, дълго време се наслаждавали на своята любов. Да даде Бог и ние да се насладим на нашата.

НОВЕЛА VIII

Ферондо изпива някакъв прах, след което го погребват, мислейки го за умрял; но абатът, който се забавлява с жена му, го измъква от гроба и го вкарва в затвора, като го уверява, че е попаднал в чистилището; след като възкръсва, Ферондо почва да се грижи за момчето, което жена му е родила от абата.

Дългата новела, разказана от Емилия, дошла до своя край, без да отегчи никого с продължителността си; напротив – на всички тя се сторила твърде кратка въпреки множеството и разнообразни случки и събития, разказани в нея; тогава кралицата дала знак на Лаурета, ма да я подсети за своето желание, и тя започнала така:

– Скъпи мои дами, на мен пък ми хрумна да ви разкажа една действителна случка, която изглежда много по-невероятна, отколкото е била всъщност; сетих се за нея, като чух как оплаквали и погребали оня човек, смятайки го за друг. Аз пък ще ви разкажа как един човек бил погребан жив, защото мислели, че е умрял, и как след това самият той и мнозина други били убедени, че не е останал жив, а е възкръснал от гроба; и как виновникът за това, който всъщност би трябвало да бъде съден, бил почитан като светец.

И така, имало едно време в Тоскана едно абатство⁵⁶, което

съществува и днес; както знаем, подобно на много други, и то е разположено в уединено, отдалечено от хората място; там бил пратен за абат един монах с най-свято поведение във всичко, само не и по отношение на жените; ала той умее да върши това толкова предпазливо, че не само никой нищо не знаел, ами дори и не го подозирали, поради което го смятали за свят човек, строг и справедлив във всяко отношение. Случило се така, че абатът станал доста близък с някакъв много богат селянин, на име Ферондо, прекалено прост и недосялан човек. Абатът поддържал тази близост, която иначе не му била приятна, само защото понякога можел да се смее на простотията на селянина. Посещавайки Ферондо, абатът забелязал, че жена му е голяма красавица и се влюбил в нея толкова пламенно, че по цял ден и по цяла нощ само за това мислел: но той почти съвсем се отчаял, като разбрал, че мъжът ѝ, макар и във всичко останало да бил голям глупак и дръвник, що се отнасяло до любовта към жена си и нейното опазване, бил крайно разсъдлив и внимателен. Въпреки това, бидейки досетлив, абатът успял да накара Ферондо да идва понякога с жена си на разходка в градината на абатството; тук той се държал най-смирено, говорел им все за блаженството на вечния живот, за светите дела на мнозина мъже и жени в миналото, докато един ден жената намислила да се изповяда при него; тя поискала позволение за това от Ферондо и го получила.

И така, като дошла при абата да се изповяда (за най-голямо негово удоволствие), тя коленичила в краката му и преди да каже друго, започнала така: „Отче, ако Господ ме беше дарил с истински мъж или ако изобщо не ме беше надарил с такъв, може би с помощта на вашите напътствия аз щях много лесно да поема оня път, за който вие казвахте, че водел към вечния живот; но като си помисля какъв е тоя Ферондо, колко е глупав, мога да кажа за себе си, че съм вдовица, макар и да съм омъжена, защото, докато той е жив, друг мъж не мога да имам; тоя дръвник, без да има ни най-малък повод, така ме ревнува, че животът ми с него е само мъки и печал. Та затова, преди да пристъпя по-нататък към моята изповед, аз ви моля най-смирено да благоволите да ме посъветвате какво да сторя, защото, ако не бъда насочена към добродетелен живот, нищо няма да ми помогне – ни изповед, ни добри дела.“

Тези слова отекнали приятно в душата на абата, който си рекъл, че самата съдба му сочи пътя, за да постигне най-голямото си желание;

56. *Абатство* – 1. Католически манастир с принадлежащите му имоти и области; 2. Звание и длъжност на абат.

затова той отвърнал: „Дъще моя, аз мисля, че е много тежко на красива и нежна жена като вас да има за мъж такъв глупак; смятам, че е още по-тежко, ако той е ревнивец; а тъй като при вас има и едното, и другото, лесно мога да си представя вашата мъка, за която споменахте. Но да си кажа право, против това не виждам друг съвет или друго средство освен едно-единствено нещо – да изцерим Ферондо от неговата ревливост. Аз знам много добре как да приготвя цера, който ще го излекува, стига да сте съгласна да запазите и тайна каквото те ви кажа.“ Жената възкликнала: „Отче, можете да не се съмнявате в това, защото аз по-скоро ще умра, отколкото да кажа комуто и да било нещо, за което ще ми забраните да говори; но как да го направим?“

Абатът отвърнал: „Ако искаме той да оздравее, трябва да го прекараме през чистилицето.“ Жената се зачудила: „Как ще отиде там, като е все още жив?“ Абатът рекъл: „Налага се той да умре; само така може да отиде там; а след като се намъчи толкова, че да успее да се излекува от своята ревност, ние ще помолим Бога едни особени молитви да го върне към живот и той ще го направи.“ Тогава жената запитала: „Значи, аз ще трябва да остана вдовица, така ли?“ Абатът отвърнал: „Да, временно; по през това време трябва да внимавате да не се омъжите за друг, защото Бог няма да погледне добре на тая работа; освен това, когато Ферондо се завърне, ще се наложи да се приберете при него, а той ще почне да ви ревнува повече от когато и да било.“ Жената рекла: „Съгласна съм, само и само да може да се излекува от това зло, та да не трябва да живея до края на дните си като в затвор; правете каквото знаете.“

Тогава абатът рекъл: „Добре, ще го направя, но каква награда ще получа от вас за услугата?“ Жената отвърнала: „Каквото пожелаете, отче, стига да е по силите ми; но може ли жена като мен да направи нещо, което да приляга на човек като вас?“ Абатът казал: „Мадона, за мен вие можете да направите не по-малко от онова, което аз се каня да сторя заради вас; както аз се готвя да извърша нещо за ваше добро и за ваше утешение, така и вие можете да направите нещо за мое здраве и за спасението на моя живот.“ Жената се съгласила: „Щом е така, готова съм.“ Тогава абатът пояснил: „И така, вие ще ми подарите вашата любов и ще ми се отдадете, тъй като аз изгарям и чезна от любов по вас.“

Като чула това, жената се смаяла и възкликнала: „Ах, отче, какво искате от мен? Аз си мислех, че сте свят човек! Нима е пристойно светите хора да искат подобни неща от жените, дето се обръщат към тях за съвет?“ Абатът отвърнал: „Душо моя, не се учудвайте: светостта не намалява от това, тъй като тя живее в душата, а каквото искам от вас е

телесен грях. Но това няма значение; постъпвам така, подтикван от любов, защото вашата хубост ме покори. Ще ви кажа, че вие повече от всяка друга жена можете да се гордеете с вашата хубост, тъй като от нея се възхищават светите люде, свикнали да съзерцават небесните красоти; освен това, макар и да съм абат, аз все пак съм човек като другите, и както виждате, още не съм остарял. Това, което ще направите, не бива да ви тежи, напротив, сама трябва да го желаете, защото, докато Ферондо бъде в чистилището, нощем ще идвам при вас и ще ви доставям онова утешение, което иначе той би трябвало да ви доставя; и никой нищо няма да разбере, защото всички мислят, че съм такъв, за какъвто и вие ме смятахте до преди малко. Не се отказвайте от милостта, що ви праща господ-бог, тъй като не са никак малко жените, жадуващи онова, което вие можете да имате и ще имате, ако се покажете разумна и се вслушате в моя съвет. При това аз имам много хубави, скъпи накити, за които реших, че няма да принадлежат на никоя друга освен на вас. И така, надеждо моя сладка, направете за мен същото, каквото и аз ще направя на драго сърце за вас.“

Жената стояла с наведена глава, не знаела как да му откаже, но и да се съгласи, не искала – струвало й се, че няма да е прилично; като видял, че тя го изслушва и се колебае какво да отговори, абатът си рекъл, че работата е опечена наполовина, затова прибавил към предишните си слова толкова много увещания, че още преди да завърши, успял да й втълпи, че ако тя постъпи така, няма да има нищо нередно; затова жената му отвърнала свенливо, че е готова да изпълни всякакво негово нареждане, но не преди Ферондо да отиде в чистилището. Абатът останал много доволен от това и рекъл: „Така ще наредим работата, че веднага да попадне там; от вас искам само да го накарате утре или други ден да ми дойде на гости.“ След тия думи той спуснал в ръката й един прекрасен пръстен и я пуснал да си върви.

Зарадвана от подаръка, очаквайки да получи и други, жената се върнала при своите дружки, започнала да им разказва най-хубави неща за светостта на абата и, придружена от тях, се прибрала у дома си. След няколко дни Ферондо отишъл в абатството; щом го видял, абатът реч пил да го отпрати веднага към чистилището и потърсил някакъв чудодееен прах, който бил получил някога от един принц в Изтока; принцът твърдял, че същия прах употребявал и Стареца от планината, когато искал да приспи някого, за да го отведе и своя рай или да го изведе оттам, и че точи прах, погълнат в по-голямо или но малко количество, така приспива (за по-дълго или по-кратко време, по без никаква вреда) всеки,

който го вземе, че докато му действа, никой не би могъл да каже, че този човек е жив. И така, докато се намирали в килията му, където все още царял полумрак, без Ферондо да забележи, абатът отсипал в една чаша с вино толкова прах, колкото било необходимо, за да приспи някого за три дни, накарал го да изпие виното, а след това го отвел в манастирския двор, където заедно с неколцина други монаси взел да се забавлява с глупостта на селянина.

Не минало много време и прахът почнал да действа: Ферондо изведнъж бил обзет от толкова дълбок и крепък сън, че заспал, както стоял прав; а след като заспал, тупнал на земята. Абатът се престорил на изплашен от станалото, накарал да му отпуснат пояса, да донесат студена вода и да му напръскат лицето, да приложат и много други средства за свестяване, защото уж предполагал, че Ферондо е припаднал и изгубил съзнание или загдето е пил, или загдето е ял нещо; ала когато и абатът, и монасите видели, че въпреки всичко селянинът не идва на себе си, опипали пулса му и като разбрали, че е съвсем безчувствен, решили, че е умрял; пратили хора да известят за случилото се жена му и неговите роднини; те дошли веднага, поплаkali го, а после абатът наредил да го сложат така, както бил облечен, в един гроб. Като се прибрала, жената заявила, че няма никакво намерение да се разделя от детето, което била родила от мъжа си; останала си в къщата и започнала да възпитава сина си и да управлява имота, който дотогава принадлежал на Ферондо.

През нощта абатът и един болонски монах, негов доверен човек, който пристигнал същия ден от Болоня, станали тихо, без да ги усети някой, извадили Ферондо от гроба и го преместили в една пещера, където хвърляли за наказание провинилите се монаси и където било тъмно като в рог; те съблекли дрехите на Ферондо, нахлузили му монашеско расо, положили го върху купчина слама и го оставили да лежи, докато дойде на себе си. Болонският монах, когото абатът научил какво да прави, като му заръчал да не казва никому ни думица, останал да чака Ферондо да се съвземе. На следния ден абатът, придружен от неколцина монаси, отишъл в дома на жената, уж да я посети; тя го посрещнала опечалена, облечена в черно, а той я утешил с нежни слова и й прошепнал да изпълни обещанието си. Като видяла, че е свободна и няма кой да й пречи – ни Ферондо, ни който и да е друг, и като зърнала още един хубав пръстен на ръката на абата, тя отвърнала, че е готова; двамата се разбрали той да дойде при нея през нощта.

И тъй, щом се мръкнало, абатът се преоблякъл в дрехите на Ферондо и придружен от монаха, отишъл при жената, спал с нея чак до

сутринта, изпитвайки най-голямо удоволствие и наслада, а после се прибрал в манастира; заради това занимание абатът често минавал по същия път, а хората, които понякога го срещали на отиване или на връщане, мислели, че това е Ферондо, блуждаещ из тия краища за покаяние; и затуй се посели какви ли не приказки между невежите и прости селяни, които неведнъж разправяли за това и на съпругата на Ферондо, а тя знаела много добре каква била работата.

Когато Ферондо дошъл на себе си и не можел да разбере къде се намира, монахът от Болоня влязъл при него с няколко пръчки, развикал се страшно и го пребил от бой. А Ферондо пищял, плачел и току питал: „Къде съм?“ Най-сетне монахът отвърнал: „В чистилицето!“ – „Какво? – възкликнал Ферондо. – Нима съм умрял?“ Монахът отвърнал: „Разбира се!“ Поради това Ферондо почнал да оплаква и себе си, и жена си, и сина си и изприказвал какви ли не глупости. Монахът му донесъл нещо за ядене и пиене; като видял това, Ферондо се зачудил: „Виж ти! Нима мъртвците могат да ядат?“ Монахът рекъл: „Да, аз ти донесох онова, което бившата ти жена изпрати днес в църквата, за да отслужат литургия за упокоение на твоята душа; а Господ Бог пожела да ти бъде поднесено тук.“ Тогава Ферондо казал: „Господ здраве да ѝ дава! Преди да умра, аз много и обичах, по цяла нощ я държах в обятията си и я целунах – друго не правех; върших и друго, разбира се, когато ме обземаше желание.“ После почувствувал силен глад и почнал да яде и ние, но тъй като виното не му се сторило особено хубаво, изръмжал, „Уф, Бог да я убие, че не е дала на свещеника от киното, дето е в бъчвата до стената.“ А след като той се нахранил, монахът отново започнал да го налага с пръчките и здравата го натупал.

Ферондо пак се разпищял и запитал: „За бога, защо правиш това?“ Монахът отвърнал: „Защото такава е Волята Божия: да те бия по два пъти на ден.“ – „Защо?“ – зачудил се Ферондо. Монахът казал: „Защото си бил ревнив, макар че си имал за съпруга най-достойната жена в целия ваш край.“ Ферондо изхлипал: „Горко ми! Прав си. Тя беше и най-сладката жена, по-сладка и от медена питка, но аз не знаех, че Господ Бог ненавижда ревнивите мъже, иначе не бих го правил.“ Тогава монахът отвърнал: „Трябвало е да го знаеш, докато си бил на оня свят и да се поправиш; ако някога ти се случи да се завърнеш между живите, спомняй си какво правя с тебе сега, та никога вече да не бъдеш ревнив.“ Ферондо се зачудил: „Нима мъртвите отново се връщат там?“ Монахът казал: „Да, за когото Бог отсъди.“ – „Ой! – възкликнал Ферондо. – Ако някой ден се върна там, ще бъда най-добрият мъж на тоя свят, никога няма

да посегна да я бия, няма да ѝ кажа лоша дума; ще ѝ се скарам само за това вино, дето ни го прати тая сутрин, и задето не ни прати ни една свещ, та трябваше да ям в тая тъмница.“ Монахът забелязал: „А бе тя и свещи прати, ама те изгоряха по време на литургията.“

Тогава Ферондо рекъл: „Ех, може би имаш право; щом е така, ако се върна там, сигурно ще ѝ позволя да прави каквото си иска. Ами я ми кажи, кой си ти, дето ме биеш така?“ Монахът отвърнал: „И аз съм мъртвец, бях от Сардиния; и понеже на времето хвалих много един мой господар, задето беше ревнив, Господ Бог ми наложи това наказание: да ти нося да ядеш и да пиеш, а после да те бия, докато Бог отсъди друго и за теб, и за мен.“ Ферондо запитал: „Има ли тук някой друг освен нас двамата?“ Монахът казал: „Разбира се, те са хиляди, само че ти не можеш ни да ги видиш, ни да ги чуеш, нито пък те – теб.“ После Ферондо се сепил: „А далеч ли се намираме от нашия край?“ – „Уха! – отвърнал монахът. – Много, много далеч, чак на другия край на света, че и отгатык!“ Тогава Ферондо се затюхкал: „Гледай ти! Ама че работа! Та това е много далеч, струва ми се, отвъд света!“

Ферондо прекарал там почти цели десет месеца, водейки такива и подобни на тях разговори; носели му храна, но и бой ядял, а през това време абатът посещавал твърде често и успешно красавицата и се забавлявал с нея от приятно по-приятно. Но нали се случват и нещастия, станало така, че жената забременяла и щом разбрала това, обадила на абата; затова и двамата решили, че е време Ферондо да напусне чистилището и да се върне на тоя свят, да се прибере при нея, а тя да му каже, че е забременяла от него.

Впрочем още на следната нощ абатът заповядал да извикат на затворения Ферондо с променен глас следното: „Утеши се, Ферондо, защото Бог е благоволил да се върнеш на земята; като се върнеш, жена ти ще роди син, когото ти ще наречеш Бенедето, защото Господ те дарява с тая милост заради молитвите на твоя приятел, светия абат, и на жена ти, както и от обич към свети Бенедикт.“ Като чул това, Ферондо много се зарадвал и рекъл: „Виж, това ми харесва! Да възнагради Господ за тая работа и бога, и абата, и свети Бенедикт, и моята сладка, медена, сирна жена!“ Абатът сложил във виното, което му пращал, от същия прах, ама съвсем малко, колкото той да заспи за четири часа; заповядал да го преоблекат в неговите дрехи, а после тихомълком двамата с монаха го преместили в гроба, където бил погребан отначало.

На следния ден призори Ферондо се събудил, забелязал, че през някаква пролука в гроба прониква светлина, каквато той не бил виждал

цели десет месеца, сторило му се, че е жив и веднага се развикал: „Отворете! Отпорете!“ Заедно с: това почнал силно да натиска с глава капака, поотместил го малко и понеже капакът не бил кой знае колко тежък, Ферондо се понапъпал и го повдигнал; и същото време монасите, които току-що били прочели утринната си молитва, изтичали натам, познали гласа на Ферондо, пилели го, че се измъква от гробницата, наплашили се от необичайното събитие и хукнали презглава прано при абата.

А той се престорил, че току-що е довършил своите молитви, изправил се и рекъл: „Чеда мои, не се бойте, вземете кръста и светената вода и елате с мен да видим заедно какво е благоволило да ни разкрие Божието всемогъщество.“ Така и направили. В това време Ферондо вече успял да се измъкне от гробницата, бледен като платно, понеже прекарал толкова време, без да зърне небето; щом съзрял абата, той побързал да се хвърли в краката му и изхлипал: „Отче, както ми бе открито, вашите молитви, а така също и молитвите на свети Бенедикт и на моята съпруга, са помогнали да се избавя от мъките на чистилището и са ме възвърнали към живота, за което моля всевишния да ви дари с дълъг живот и с всичко най-добро нине и во веки веков.“ Абатът отвърнал: „Слава на всемогъществото Божие! Хайде, синко, след като Бог отново те върна при нас, иди и утеши жена си, която, откакто ти напусна земния живот, по цял ден плачеше. И отсега нататък бъди приятел и слуга на бога.“ Ферондо отвърнал: „Отче, същото ми казаха и отвъд затова оставете на мен: щом я зърна, веднага ще почна да я целувам – толкова много я обичам.“

Като останал сам с монасите, абатът изразил голямото си изумление от станалото и наредил най-смирено да изпеят „Господи помилуй.“ Ферондо се върнал в селото си, но всички бягали, щом го зърнели, както човек бяга от най-страшните неща; а той ги викал и твърдял, че е възкръснал. Жена му също се страхувала от него; но след това хората се успокоили, уверили се, че наистина е жив и почнали да го разпитват за какво ли не; а той сякаш бил станал по-мъдър и отговарял на всички, съобщавал им вести за душите на техните близки, после съчинил какви ли не басни за устройството на чистилището и разказал пред всички за откровението, което получил чрез устата на архангел Гавраила, преди да възкръсне. Така той се прибрал в къщи при своята съпруга, започнал отново да управлява имота си, а жена му – както той си въобразявал – забременяла от него; за щастие станало така, че за полагаемото се време (според глупците, разбира се, които са убедени, че жената носи детето точно девет месеца) тя родила момче, което било наречено Бенедето

Феронди.

Завръщането на Ферондо и неговите разкази (тъй като почти всички били убедени, че той е възкръснал) увеличили безкрайно много славата за светостта на абата. А Ферондо, след като излял такъв бой заради своята ревност, се излекувал от нея, и както абатът обещал на жена му, престанал да я ревнува; жената останала доволна, заживяла с него най-честно, но щом можела да нареди никой да не я забележи, срещала се на драго сърце и с абата, който така добре и така старателно ѝ помогнал, когато била в най-голяма нужда.

НОВЕЛА IX

Джилета Нарбонска успява да изцери френския крал от една фистула и срещу това пожелава да я омъжат за Белтрамо дьо Русийон; но след като се оженва за нея против волята си, обзет от негодувание, той заминава за Флоренция; там ухажва някаква девойка, ала вместо с нея спи с Джилета, която ражда от него две момчета; след това той обиква Джилета и я признава за своя съпруга.

След като Лаурета привършила своята новела, оставало да разказват още само кралицата и Дионео; но понеже не искала да наруши неговата привилегия, кралицата, без да чака подкана от дружината си, започнала весело така:

– След като чухме новелата на Лаурета, кой би могъл да разкаже друга, която така да ни хареса? Имахме поне щастие, че не бе първа, защото след нея нямаше да бъдат много новелите, дете щяха да ни се понравят; страхувам се, че ще стане същото и с тия, които предстоят да бъдат разказани до края на днешния ден. Все пак аз ще ви кажа една новела (хубава, или не), която ми се стори подходяща за предложената тема.

Във Френското кралство живял благородник на име Изнардо, граф дьо Русийон, който бил с разклатено здраве и затова държал непрекъснато край себе си един лекар, на име магистър Джерардо Нарбонски. Споменатият граф имал един-единствен невръстен син, който се казвал Белтрамо; той бил много красив и мил и се възпитавал заедно с други деца на неговата възраст; между тях била и дъщерята на лекаря, на име Джилета, която се влюбила пламенно, много по-горещо, отколкото подобавало на нейните години, в тоя Белтрамо. Когато баща му умрял и Белтрамо бил взет под опека от краля, наложило се момчето да замине

за Париж, а Джилета останала много огорчена от тая работа. Скоро след това починал и нейният баща и тя само чакала да ѝ се представи удобен случай, за да прескочи до Париж и види своя Белтрамо; но тъй като близките ѝ я пазели най-зорко, защото била много богата и била сама, тя все не успявала да измисли подходяща причина. Тя пораснала, станала мома за женене, но пали не можела да забрави Белтрамо, отказвала на мнозина, за които близките ѝ искали да я омъжат, без да обясни защо постъпва по тоя начин.

Не щеш ли, случило се така, че по същото време, когато тя изгаряла повече от когато и да било от любов по Белтрамо (понеже разправяли, че той бил станал прекрасен момък), до нея стигнала вест, че френският крал се измъчва много от една фистула, останала на гърдите му след някакъв цирей, който на времето не могли да излекуват както трябва; тая фистула била не само много досадна, ами му причинявала и голяма болка; какви ли не лекари се опитвали да я изцерят, но никой не успял: вместо да намалее, болката се увеличавала и кралят толкова се отчаял, че не търсел повече от никого ни съвет, ни помощ.

Но Джилета много се зарадвала, като узнала за това, защото решила, че тоя случай може не само да ѝ послужи за основателна причина да отиде до Париж, ами – ако болестта се окаже каквато тя предполагала – може и да ѝ помогне Белтрамо да стане неин съпруг. И тъй като била научила много неща от своя баща, тя приготвила един прах от някакви билки, дето знаела, че лекуват болестта, от която предполагала, че страда кралят, възседнала коня си и отишла в Париж. Когато стигнала там, не предприела нищо, преди да успее да види Белтрамо; едва тогава тя се явила пред краля и го помолила да благоволи да ѝ покаже болното място. Като я видял такава мила и привлекателна хубавица, кралят не можал да ѝ откаже и ѝ го показал. Щом видяла фистулата, Джилета тозчас се обнадежила, че ще успее да го изцери и рекла: „Господарю мой, стига да ви е угодно, аз се надявам, че с Божия помощ, без да ви мъча и без да ви карам да страдате, ще успея да ви излекувам за една седмица.“ Кралят се присмял в себе си на нейните думи и отвърнал: „Как така едно младо момиче ще успее да стори онова, което не знаеха и не съумяха да постигнат най-добрите лекари в света?“ После той ѝ благодарил за нейните добри намерения, заявявайки, че е решил да не прибягва повече към съветите на лекарите; тогава момичето възразило: „Господарю, вие нямате доверие в моето изкуство, защото съм млада и съм жена, но аз искам да ви напомня, че ще ви лекувам не с моите знания, а с Божия помощ и с науката на магистър Джерардо Нарбонски, който е мой баща и

докато беше жив, се славеше като голям лекар.“

Тогава кралят си рекъл: „Възможно е това момиче наистина да е пратено от бога; защо да ме опитам на какво е способна, след като самата тя обещава да ме изцери за кратко време, без да ми причинява никакво безпокойство?“ И като се съгласил да опита, той рекъл: „Благородна госпожице, ами ако, противно на нашите собствени намерения, вие не успеете да ни излекувате, какво мислите, че трябва да последва за вас?“ – „Господарю мой – отвърнала девойката, – наредете да ме поставят под стража и ако не успея да ви излекувам за една седмица, заповядайте да ме изгорят на клада. Но ако ви излекувам, какво ще получа за награда?“ Кралят казал: „Както виждам, вие още не сте омъжена; ако изпълните обещанието си, ние ще се погрижим да ви омъжим добре за някой високоставен човек.“ Момичето рекло: „Господарю, на драго сърце ще се съглася да ме омъжите, но аз искам да се омъжа за човека, за когото аз пожелаля, и няма да искам от вас нито някой от вашите синове, нито пък друг член на кралския дом.“ Кралят тозчас обещал да изпълни нейното желание.

Джилета се заела с лечението и много скоро, още преди срока, успяла да изцери краля. Като се почувствувал здрав, кралят казал: „Вие наистина заслужихте да получите мъж.“ А момичето отвърнало: „В такъв случай, господарю, аз съм заслужила Белтрамо дьо Росийон, когото залюбих още от детските си години и винаги съм обичала най-пламенно.“ Кралят си помислил, че да я омъжи за тоя младеж, ще бъде твърде много, но тъй като вече бил обещал и не искал да пристъпя дадената дума, наредил да го повикат и му казал следното: „Белтрамо, вие пораснахте и възмъжахте; нашето желание е да се завърнете и да почнете да управлявате вашето графство, като отведете там една девойка, която ние решихме да стане ваша съпруга.“ Белтрамо запитал: „Господарю, коя е тази девойка?“ А кралят отвърнал: „Същата, която успя да възстанови нашето здраве със своето лекарство.“

Белтрамо я бил виждал, познавал я и макар тя да му се видяла наистина прекрасна, знаейки, че не е от род, подходящ за неговото знатно потекло, отвърнал с негодувание: „Господарю, нима искате да ме накарате да се ожена за знахарка? Бог да ми е на помощ, ако някога взема за съпруга такава жена.“ Кралят казал: „Значи, вие искате да нарушим честната си дума, дадена на девойката, която възстанови нашето здраве и която за награда пожела да станете неин съпруг?“ Белтрамо възкликнал: „Господарю, вие можете да ми отнемете всичко, що притежавам, и да ме подарите като ваш васал на когото ви е угодно, но аз в едно мога да

ви уверя: че никога, ама никога, няма да бъда доволен от подобен брак.“ Кралят натъртил: „Ще бъдете, ще бъдете, защото девойката е умна и красива, а освен това много ви обича; по тия причини ние се надяваме, че животът ви с нея ще бъде много по-приятен, отколкото с която и да е друга дама от по-знатно потекло.“

Белтрамо млъкнал, а кралят се разпоредил да направят големи приготовления, за да отпразнуват сватбата. Като настъпил определеният за това ден, Белтрамо, макар и мимо волята си, се оженил в присъствието на краля за девойката, която го обичала най-много от всичко на света. След като направил това и обмислил как да постъпи по-нататък, под предлог, че уж искал да се прибере в графството си и там да консумира брака, той се сбогувал с краля, възседнал коня си и потеглил не към графството, а към Тоскана. Щом дошъл тук, научил, че флорентинците са във война със Сиена и решил да застане на тяхна страна; те го приели радостно с големи почести, направили го капитан на отряд, дали му добра заплата, той останал на служба при тях и служил доста дълго време.

А младоженката, не особено доволна от сполетялата я участ, надявайки се все пак, че с доброто си поведение ще успее да го накара да се прибере в графството, отишла в Русийон, където всички я посрещнали като тяхна господарка. Поради продължителното отсъствие на графа всичко било запуснато и занемарено, но тъй като Пила умна жена, тя положила най-големи грижи и старание да приведе всичко в ред, от което нейните поданици останали много доволни, привързали се към нея и я обикнали най-сърдечно, порицавайки същевременно графа, задето не бил доволен, че именно тя му станала съпруга.

След като сложила ред в графството, тя уведомила за това графа чрез двама придворни благородници и помолила да му предадат, че ако той не се прибира в графството заради нея, трябва да ѝ съобщи и тя е готова да се махне, за да не му пречи; ала графът отговорил най-сурово: „Нека прави каквото нека! Що се отнася до мен, няма да се върна при нея, докато не видя на пръста ѝ ей този пръстен, а в ръцете ѝ дете, заченато от мен.“ Той притежавал един много драгоценен пръстен, от който никога не се разделял, защото, както го уверявали, пръстенът притежавал чудодейна сила. Двамата придворни схванали жестокостта на поставеното от него условие, състоящо се от тия две почти неизпълними неща, и като видели, че техните думи не са в състояние да го отклонят от намеренията му, завърнали се при дамата и предали неговия отговор; обзета от дълбока горест, след дълги размисления тя решила да опита дали пък не е възможно да изпълни и двете условия и къде би могло да

стане това, та да накара мъжа си да се прибере при нея. След като обмислила какво да прави, свикала неколцина от най-старите и най-видни люде на графството, разказала им от игла да конец и с най-затрогващи слова всичко, каквото била направила от любов към графа, и обяснила какво излязло от цялата работа; накрая заявила, че няма никакви намерения, заради нейното пребиваване тук, графът да живее във вечно изгнание; напротив, тя имала намерение да прекара остатък от живота си в поклонения и милосърдни дела за спасение на собствената си душа, затова ги помолила да поемат в свои ръце управлението и грижата за графството, а на графа да кажат, че е напуснала неговите владения и си е отишла, за да не се върне никога вече в Русийон.

Докато тя говорела, добрите хора пролели не малко сълзи, после го ударили на молба да промени решението си и да остане, но нищо не помогнало. След като призовала над тях Божията закрила, тя взела със себе си доста пари и скъпоценности и придружена от един братовчед и една слугиня – и тримата преоблечени като поклонници, – тръгнала на път, без никому да каже къде отива; спряла чак като пристигнала във Флоренция и тук отседнала в една малка странноприемница, чиято стопанка била добра бедна вдовица; графинята заживяла скромно като поклонница, изпълнена с желанието да чуе новини за своя съпруг.

Случило се така, че още на следния ден тя видяла Белтрамо да минава на кон край странноприемницата начело на своя отряд и макар да го познала много добре, запитала стопанката кой е този човек. Добрата жена отвърнала: „Един благородник, чужденец, казва се граф Белтрамо и е много мил и любезен човек, в града всички го обичат; влюбил се е безумно в една наша съседка, благородно, но бедно момиче. Тя е безкрайно честна, ала бедна и затова още не се е омъжила; живее заедно с майка си, която е добра и разумна жена; ако не беше тя, дъщеря ѝ може би щеше да склони да направи нещо в угода на графа.“

Графинята запомнила дума по дума каквото чула, проучила всички обстоятелства до най-малките подробности и обмислила как да постъпи; като научила как се казват и къде живеят майката и дъщерята, в която бил влюбен графът, един ден тя отишла да ги посети, уж като поклонница; щом влязла, разбрала, че майката и дъщерята са твърде бедни; поздравила ги, а на майката казала, че би искала да си поприказва с нея, когато ѝ бъде удобно.

Благородната жена станала и отвърнала, че е готова да я изслуша; отвела я в друга стая и я поканила да седне, а графинята рекла: „Мадона, доколкото виждам, и вие като мен не сте галеница на съдбата,

но стига да пожелаете, бихте могли да доставите утешение и на себе си, и на мен.“ Жената отвърнала, че най-много от всичко иска да получи утеха, ала по честен начин. Тогава графинята продължила: „Необходима ми е вашата честна дума, та да има на какво да разчитам; имайте предвид, че ако ме измамите, ще навредите и на себе си, и на мен.“ – „Бъдете спокойна – възкликнала благородната дама, – кажете ми всичко, каквото искате, защото аз никога не ще ви измамя.“ Тогава графинята, започвайки от деня, когато за пръв път се влюбила, ѝ обяснила коя с, разказала ѝ патилата си, и то с такива затрогващи слова, че благородната дама ѝ повярвала (още повече, че била чула някои работи от други хора) и се съжалила над нея.

След като разказала злочестата си съдба, графинята продължила: „И така, покрай другите мои беди, вие узнахте и ония две неща, дето би трябвало да притежавам, ако искам да си възвърна мъжа; и ако е вярно това, което чух, сиреч, че моят съпруг, графът, е безумно влюбен във вашата дъщеря, то вие сте единственото човешко същество, дето би могло да ми помогне да се сдобия и с двете неща, за които споменах.“ Благородната дама казала: „Мадона, не знам дали графът наистина обича дъщеря ми, въпреки че я ухажда най-открито, ала какво бих могла да направя аз, за да ви помогна в това?“ – „Мадона – отвърнала графинята, – всичко ще ви обясня, но най-напред бих желала да ви кажа какво възнамерявам да сторя за вае; ако ми окажете тази услуга. Виждам, че дъщеря ви е красива, че ѝ е време да се омъжи; както научих, пък и доколкото виждам, струва ми се, че единствено липсата на зестра ви пречи да я задомите добре и ви принуждава да я държите в къщи. В замяна на услугата, която ще ми направите, аз имам намерение да ѝ дам такава зестра, каквато вие сметнете, че е необходима, за да я омъжите достойно – както ѝ прилича.“

Това предложение се харесало на жената, която наистина била изпаднала в нужда, но все пак, бидейки с благороден дух, тя възразила: „Мадона, обяснете ми с какво бих могла да ви помогна; ако ми се стори пристойно, ще го направя на драго сърце, пък вие после ще постъпите по съвест.“ Графинята пояснила: „Чрез някое доверено вам лице вие ще трябва да съобщите на моя съпруг, графа, че дъщеря ви е готова да изпълни всяко негово желание, стига да се увери, че той наистина я обича така, както показва пред хората; но че тя никога не ще му повярва, ако той не ѝ прати преди това пръстена, дето носи на ръката си и на който, както била чувала да казват, той държи особено много. Ако той даде пръстена, вие ще го предадете на мен, а после ще пратите някой да го

уведоми, че дъщеря ви е готова да изпълни желанието му, и ще го поканите да дойде скришом в тая къща; след което, без той да усети, ще направите така, че аз да легна до него вместо дъщеря ви. Дано даде Бог да забременея; тогава с неговия пръстен на моята ръка и е роденото от него дете в скута отново ще го имам край себе си и благодарение на вас ще мога да заживея с него така, както трябва жена да живее с мъжа си.“

Трудна се сторила тая работа на благородната дама, която се бояла да не опетни името на дъщеря си; но като поразмислила, решила, че ако помогне на клетата жена да си възвърне мъжа, ще стори голяма добрина, че ако се заеме с това дело, ще подпомогне едно благородно начинание; затова, имайки доверие в добрите и честни намерения на графинята, тя не само и обещала да извърши каквото искала от нея, ами след няколко дни, действайки скрито и предпазливо съгласно получените наставления, получила пръстена, който графът пратил (макар и да съжлялявал твърде много за това); а после по най-изкусен начин наредила графинята да спи с него вместо нейната дъщеря.

По Божие благоволение, още при първите им сношения, които графът търсел с най-голяма страст, графинята, както се изяснило впоследствие, заченала две отрочета от мъжки пол. И не само веднъж, а на няколко пъти благородната жена помагала на графинята да се среща със своя съпруг; тя вършела всичко толкова скрито, че никой нищо не узнал и графът бил убеден, че се люби с оная, която обича, а не със собствената си съпруга. Всяка сутрин, преди да си отиде, той ѝ подарявал много и най-хубави скъпоценности, а графинята ги скътвала най-грижливо. Когато разбрала, че е бременна, тя решила да освободи благородната жена от това задължение и рекла: „Мадона, благодарение на Бога и на вас получих каквото желяех; дойде време да ви се отплатя за всичко, та да мога да си отида.“ Благородната дама изразила своето задоволство, задето графинята е постигнала желанието си, по добавила, че ако е помагала, вършела го е не с надеждата да получи някаква награда, а защото била убедена, че е длъжна да постъпи така, за да извърши едно добро дело. Графинята отвърнала: „Мадона, пашите слова ме радват; но и аз от своя страна искам да ни дам каквото пожелаете не като награда, а за да извърша добро дело, и съм убедена, че трябва да постъпя точно така.“ Тогава, подтиквана от нуждата, в която била изпаднала, изчервявайки се от срам, благородната дама ѝ поискала сто лири, за да може да задоми дъщеря си.

Графинята оценила нейната скромност и свенливост и след като и изслушала, дала ѝ петстотин лири; към тях прибавила и много

прекрасни скъпоценности, които стрували сигурно най-малко още толкова; благородната дама останала безкрайно доволна и благодарила най-сърдечно на графинята, която си тръгнала и се прибрала в своята странноприемница.

За да накара Белтрамо да престане да идва у тях и да праща послания и подаръци, благородната дама отишла с дъщеря си при свои близки на село. След известно време Белтрамо напуснал Флоренция и се прибрал в графството, тъй като неговите хора му съобщили, че графинята е изчезнала, и го викали да се върне.

Щом научила, че графът е заминал, за да се завърне в графството си, графинята много се зарадвала, но останала във Флоренция, докато дойде време за раждане; тя родила две момчета, които приличали много на баща си и които наредила да гледат най-грижливо и старателно. Когато решила, че е настъпило вече време да изпълни каквото била намислила, тръгнала на път и пристигнала в Монпелие, без някой да я познае; тук си починала няколко дни, поразпитала това-онова за графа и къде може да го намери; научавайки, че той имал намерение на велика задушница да устрои голямо празненство за дамите и рицарите в Русийон, тя отишла там облечена в дрехите на поклонница, с които напуснала графството.

Като ѝ казали, че дамите и рицарите са се събрали в двореца на графа и се готвят да седнат на трапезата, тя, без да смени дрехите си, влязла в залата с двете дечица на ръце, пробила си път сред множеството, стигнала до графа, хвърлила се в краката му, заплакала и казала: „Господарю мой, това съм аз, твоята нещастна съпруга, която дълго време се скита немила-недрага по света, за да ти даде възможност да се прибереш у дома. Заклевам те в Името Господне да изпълниш сега условието, което ти някога ми постави посредством двамината благородници, които бях пратила при теб; погледни, в ръцете си държа не едно, а две дечица от теб, ето и твоя пръстен. Поради това дошло е време съгласно обещанието ти да ме признаеш за своя съпруга.“

Графът съвсем се объркал, щом чул тия думи, познал пръстена, познал и децата, които приличали твърде много на него, но все пак възразил: „Как стана така?“ Тогава за най-голямо изумление на графа и на всички присъстващи графинята разказала всичко от игла до конец. Графът се убедил, че тя говори самата истина, оценил нейния ум и нейното постоянство, трогнал се от двете хубави дечица и за да изпълни дадената дума и удовлетвори рицарите и дамите, които почнали да го молят да я приеме и зачита като своя законна съпруга, прекръшил

упоритата си жестокост: помолил графинята да стане, прегърнал и, целунал я и я признал за своя законна съпруга, като признал и децата. После наредил да я облекат и подходящи за нейния сан дрехи и за най-голяма радост на всички присъстващи и на всички спои васали, които узнали за станалото, устроил голямо празненство не само тоя ден, ами и през следващите; оттогава той я почитал като своя съпруга и жена и винаги я обичал и уважавал много.

НОВЕЛА X

Алибек става пустинница, а монахът Рустико я научава как да вкарва дявола в пъкълъ; като се прибира у дома си, тя се омъжва за Неербал.

Дионео видял, че кралицата е завършила своята новела, която той изслушал с най-голямо внимание, и тъй като било ясно, че оставало само той да разкаже нещо, засмял се и без да чака нареждане, започнал:

– Прелестни дами, предполагам, че никой не ви е разказвал как вкарват дявола в пъкълъ; именно това възнамерявам да ви обясня сега, без да се отклонявам кой знае колко от темата, върху която разсъждавахте целия днешен ден; вярвам, че научавайки това, вие хем ще съумееете да спасите вашите души, хем ще разберете, че макар и да предпочитате светлите дворци и разкошните покои пред бедните колиби, все пак Амур не пропуска да прояви от време ма време силата си и в непроходимите лесове, непристъпните планини и пустинните пещери, от което пък следва да заключим, че всичко е подчинено на властта му.

Но за да не бъда голословен, ще кажа, че много отдавна в град Капса в Берберия живял голям богаташ; той имал няколко деца, между които и дъщеря, на име Алибек, красива и мила девойка; тя не била християнка, но тъй като чувала мнозина от живущите в града християни да възхваляват християнската вяра и служенето на бога, веднъж запитала едного от тях по какъв начин човек може да служи най-добре и най-леко на бога. А той отвърнал, че най-добре служат Богу ония, дето бягат колкото се може по-далеч от мирските работи, като например людете, които се били уединили и усамотили в пустинята Тебаида. Момичето било твърде наивно и младо – нямало повече от четиринадесет години, и на следната утрин, подтиквано не от разума си, а от някаква Детинска прищявка, без да се обади никому, се отправило тайно съвсем само към пустинята Тебаида; Алибек доста се поизмъчила, но преди да ѝ е

минало желанието, успяла да се добере след няколко дни до пустинята; забелязала в далечината някаква колиба, запътила се натам и като наближила, видяла, че на прага седи някакъв свят мъж; той останал много учуден, като я видял, и запитал какво търси на това място. Тя отвърнала, че Бог я вдъхновил да тръгне насам, за да му служи, и че търси някого, който да я научи как най-добре може да служи на господа.

Като я видял толкова млада и красива, почтеният човек се побоял да не би дяволът да го въведе в изкушение, ако я остави при себе си, защото похвалил доброто ѝ намерение, дал ѝ да се нахрани с корени, дива ябълка и фурми и да се напие с вода, а после ѝ казал: „Дъще моя, недалеч отгук живее един свят човек, той може да те научи много по-добре, отколкото аз на това, което искаш; иди при него.“ След това ѝ показал накъде да върви; Алибек отишла при тоя човек, той ѝ дал същите напътствия и тя продължила по-нататък; стигнала до килията на един млад отшелник, много набожен и добър човек, на име Рустико, и се обърнала към него със същия въпрос, който задавала и на другите.

Но за да подложи на по-голямо изпитание своята твърдост, той не я отпратил, както направили другите, ами я оставил при себе си, в своята килия; като се стъмнило, направил ѝ легло от палмови клонки в един ъгъл на килията и я поканил да си легне. Но след като направил това, изкушенията не закъснели да се нахвърлят срещу неговата непоколебимост; разбирайки, че се е лъгал в своята непоколебимост, и то много, той не оказал кой знае каква съпротива, почнал да се оттегля и скоро се предал: оставил настрана всички свети помисли, молитви и самобичувания, замислил се за красотата и младостта на девойката, а след това седнал да размишлява как да се държи с нея и с какви средства да си послужи, та тя да не разбере, че той се стреми да получи каквото ще ѝ поиска, подтикван от сладострастие. Затова най-напред я подпитал за това-онова, убедил се, че тя още не познавала какво нещо е мъж и наистина е такава наивна, каквато изглеждала; а после намислил по какъв начин – уж, че ще служат Богу – да я склони да изпълни неговото желание. Най-напред изрекъл много слова, за да ѝ докаже колко голям враг е дяволът на нашия господ-бог, след което ѝ дал да разбере, че няма по-добър начин да се служи Богу от това, дяволът да бъде вкаран в пъкля, на който Бог го е осъдил. Девойката го запитала как става това, а Рустико отвърнал: „Скоро ще узнаеш всичко; прави каквото видиш, че прани аз.“

Той почнал да смъква малкото дрехи, които били на гърба му, и скоро останал съвсем гол; същото направила и девойката; той коленичил като за молитва, а на нея казал да коленичи срещу него. Докато

стоял така и я гледал каква е хубавица, желанието му се разпалило още по-силно от преди и плътта му се възбунтувала; щом забелязала това, Алибек останала изумена и запитала: „Рустико, какво е това, дете виждам, че се подава от тебе и което аз не притежавам?“ Рустико отвърнал: „Дъще моя, това е дяволът, за който ти говорих; виж само как ме кара да страдам, та едва издържам.“

Девојката казала: „Слава Богу, значи аз съм по-добре от теб, защото, както виждам, нямам тоя дявол.“ Рустико се обадил: „Така е, но в замяна на това пък притежаваш друго, каквото аз нямам.“ Алибек възкликнала: „Ами какво е то?“ Рустико отговорил: „Ти носиш у себе си пъкля; аз съм убеден, че Бог те е пратил тук за спасението на душата ми, защото, ако тоя дявол продължава да ми досажда и ако ти се смилиш над мен дотолкова, че да разрешиш да го напъхам отново в пъкля, на мен ще доставиш най-голяма утеха, а на Господа Бога голяма радост и услуга, стига, разбира се, да си дошла за целта, която спомена.“ Наивната девојка отвърнала: „Отче мой, щом аз нося пъкля у себе си, извършете това, когато ви е угодно!“ Рустико възкликнал: „Бъди благословена, дъще моя! Щом е така, хайде да го вкараме там, ама така, че после да ме остави на мира!“ След тия думи той повел момичето към една постеля и показал какво трябва да направят, за да тикнат в затвора това проклето от Бога същество.

Девојката, която никога преди това не била вкарвала никакъв дявол в пъкля, отначало усетила лека болка, поради което казала на Рустико: „Отче, този дявол трябва наистина да е много лош, същински враг господен, щом не друг, а самият пъкъл изпитва болка, когато го напъхват в него!“ Рустико я успокоил: „Дъще, всеки път няма да е така, не се тревожи.“ А за да не се случи подобно нещо, преди да станат от постелята, те го вкарвали там шест пъти и така му избили всякаква гордост от главата, че той се укротил на драго сърце.

Впоследствие, когато гордостта му често се възвръщала (а девојката била винаги готова да я укроти), тази игра започнала да ѝ харесва все повече и тя казала на Рустико: „Убедих се, че имаха право ония почтени люде в Капса, като разправяха, че да служиш на бога, е безкрайно приятна работа. Истина ти казвам, аз не помня никога да съм вършила друго нещо, което да ми е доставяло такова удоволствие и утеха, както вкарването на дявола в пъкля. Затова смятам, че всеки, който се занимава с друго, вместо да служи Богу, е истинско животно.“

Затова тя често отивала при Рустико и му казвала: „Отче, аз съм дошла тук да служа на господата, а не да безделнича, хайде да напъхаме

дявола в пъкъл!“ Докато вършели тая работа, понякога тя го питала: „Рустико, не мога да разбера защо дяволът бяга от пъкъл; защото, ако влизаше със същото удоволствие, с което пъкълът го приема и го държи, той никога не би искал да излезе оттам.“

След като девойката често приканвала Рустико и го насърчавала да служат по тоя начин на бога, тя така го изсмукала, че когато всеки друг на негово място би се изпотил, него почвали да го побиват студени тръпки; затова почнал да увещава момичето, че дяволът трябва да бъде наказван и вкарван в пъкъл само тогава, когато надига глава от гордост. „А ние – рекъл той – с Божия помощ така го наредихме, че сега се моли Богу да бъде оставен на мира.“

Така за известно време той накарал девойката да не го безпокои; ала като видяла, че Рустико престанал да я приканва да вкарват дявола в пъкъл, един ден тя се оплакала: „Рустико, твоят дявол бе наказан и не те безпокои повече, но моят пъкъл не ме оставя на спокойствие; затова няма да направя лошо, ако с помощта на твоя дявол укротиш беса на моя пъкъл, както аз е моя пъкъл помогнах да избием гордостта от главата на твоя дявол.“ Но Рустико, който се хранел само е корени, треви и вода, не можел да отвръща както трябва на нейните покани, затова казал, че за укротяването на тоя пъкъл ще са необходими множество дяволи, ала той ще направи каквото му е по силите; задоволявал я от време на време, но толкова нарядко, че било все едно да хвърлиш зърно боб и устата на лъв; поради което девойката си помислила, че по служи на Бога както би искала и почнала да негодува и роптае.

Мо докато ставала тая разправия между дявола на Рустико и пъкъл ма Алибек по причина на чрезмерното желание на единия и липсата на достатъчно сили у другия, случило се така, че в Капса избухнал ножар, по време на който изгорели в собствения си дом и бащата на Ллибек, и неговите деца, и цялото му семейство; и тъй Алибек останала единствена наследница на неговия имот. Поради това някакъв младеж, на име Неербал, който бил пропилял по разгулен и весел живот цялото си имущество, като научил, че тя е жива, тръгнал да я търси; намерил я и преди съдът да сложи ръка на имотите на нейния баща, като на човек, умрял, без да остави наследници, я закарал обратно в Капса, за най-голяма радост на Рустико, но за голямо нейно съжаление, оженил се за нея и двамата заедно наследили голямото богатство. Когато жените запитали Алибек (а тя още не се била съчетала с Неербал) по какъв начин е служила на Бога в пустинята, тя отвърнала, че помагала да вкарват дявола в пъкъл и че Неербал е сторил голям грях, като я лишил от тая й

служба.

Жените я запитали: „А как се вкарва дяволът в пъкълата?“ Девојката им пояснила и с думи, и с действия. Тогава те прихнали да се смеят (и продължават да се смеят и до ден-днешен) и отвърнали: „Не тъжи, дъще, не тъжи, защото и тук хората вършат много добре тая работа! Неербал ще ти помогне да служиш добре на бога, не се безпокой.“

Тръгнали тия приказки из града от уста на уста и накрая се превърнали в народна поговорка; тя гласи, че най-приятната услуга, която човек може да направи Богу, е да вкара дявола в пъкълата; тази поговорка прехвърлила морето, стигнала и до нас и е много известна.

Затова вие, млади дами, които се нуждаете от Божията милост, научете се да вкарвате дявола в пъкълата, защото това е и угодно Богу, и приятно за двете страни, а от него могат да произлязат и последват много добрини.

Разказаната от Дионео новела накарала почтените дами да се засмеят хиляда, че и повече пъти – толкова смешни им се сторили неговите слова; а когато той завършил своя разказ, кралицата, знаейки, че с това е дошъл краят на нейната власт, свалила от главата си лавровия венец, положила го грациозно върху главата на Филострато и казала:

– Скоро ще разберем дали вълкът ще съумее да поведе овцете по-добре, отколкото овцете водеха вълците.

Като чул тия думи, Филострато се засмял и отвърнал:

– Ако бях натоварен с тая работа, вълците биха могли да научат овцете да вкарват дявола в пъкълата не по-зле, отколкото Рустико научил Алибек; затова не ни наричайте вълци, защото и вие не сте овце; но както и да е, доколкото ми позволяват силите, аз ще започна да управлявам повереното ми царство.

Тогава Неифила се обадила:

– Слушай, Филострато, вместо да ни поучавате, вие би трябвало от нас да се научите на ум и разум, както Мазето от Лампорекито се научил от монахините, и би трябвало да си възвръщате вашето дар слово едва когато станете кожа и кости, та да не можете да говорите.

Филострато разбрал, че има насреща си език, не по-малко остър от неговия, затова престанал да се шегува и почнал да се занимава с делата на повереното му царство. Наредил да извикат сенешала, поискал да узнае какво е положението и отдал своите разпореждания, та през цялото време, докато щял да държи властта, дружината да има всичко, от което по негово мнение би почувствувала нужда; после се обърнал към

дамите и казал:

– Любезни дами, за мое нещастие, откакто съм почнал да различавам доброто от злото, все ми се случва да стана жертва на Амура и всеки път причина за това е била красотата на някоя от вас, но нито моето смирение, нито моето послушание, нито пък старанието да следвам всичко, за което съм мислел, че отговаря на неговите обичаи, не са ми помагали да не бъда отхвърлен заради някой друг и после това да не се повтаря; напротив, все съм попадал от трън на глог и така, мисля аз, ще бъде до края на моя живот. Затова бих желал утре да не разговаряме за друго, а за онова, което отговаря най-вече на моята орис: сиреч за *ония, чиято любов е завършвала с нещастен край*, тъй като аз очаквам, че отново ще ми се случи да изживея някоя много нещастна любов; та нали и името⁵⁷, с което се обръщате към мен, ми беше измислено от човек, знаещ много добре с кого си има работа.

След тия слова той станал и разпуснал дружината до часа за вечеря.

Градината била толкова красива и приятна, че никой не пожелал да излезе от нея и да потърси по-голямо удоволствие другаде; и тъй като слънцето вече не прежуряло и нямало да им пречи да тичат след стотиците елени, зайци и други животинки, които непрекъснато скачали около тях и им досаждали, докато те седели и разговаряли, неколцина от дружината станали и хукнали да ги гонят; Дионео и Фиамета запели песента за месер Гулиелмо и дамата дел Верджу; Филомена и Панфило почнали да играят шах.

Така, докато едните се занимавали с едно, другите – с друго, часовете се изнизали неусетно и настанало време за вечеря; тогава те наредили трапезата около прекрасния фонтан и се нахранили сред най-голямо веселие. А за да не нарушава реда, установен от предишните кралици, щом прибрали трапезата, Филострато наредил на Лаурета да поведе танца и да изпее една песен. Тя отвърнала:

– Господарю, чужди песни не зная, а от моите не си спомням никоя, която да подхожда на нашата весела дружина; но ако желаете, ще ви изпея на драго сърце някоя от песните, които помня.

Кралят възкликнал:

– Всичко твое е прекрасно и приятно, затова изпей оная песен, която можеш да си припомниш.

Тогава Лаурета запяла с нежен глас, ала с малко печален вид

57. „... *Името, с което се обръщате към мен...*“ – Филострато, което значи „сломен от любов“.

следната канцона. а останалите ѝ припявали:

Тъй безутешна няма
и с толкова въздишки пусти,
тъй влюбена – горко ми! – с мъка тъй голяма.

Тоз, който движи светила в небето,
за своя радост ме създаде сам
желана и красива, тъй че, ето,
на умовете горди да раздам
следи от хубостта на висинето,
каквато обликът му има сам;
но недостатъкът ни смъртен там
е зле познат, така че той
не ме поглежда и дори презря ме.

Това се случи с мене доброволно:
любима бях, той взе ме толкоз млада!
В прегръдките му, в мислите, неволно
от погледа ми се запали клада,
а времето, летейки самоволно,
отнесе цялата наслада
и аз, която без досада
със себе си достоих го,
скърбя, че няма да сме вече двама.

Един младеж надменен се изправи
пред мен след туй, самонадеян, той
храбрец и благородник се представи,
с лъжлива мисъл грабна ме и, ой,
от ревност себе си забрави;
отчайва ме, горко ми, тоз престой;
познавам вече нрава свой –
за благо на мнозина в този свят
дошла, един обсеби ме с измама.

Проклинам вече участта си строга;
защо склоних отново под венчило
да мина, щом под тази черна тога
бях по-щастлива. В новата унило
живея, тъна в изнемога
и с име пече съгрешило.

О, празненство немило!
Преди да бях умряла, по-добре,
наместо тъй да те изпитам само.

Любими мой, чиято бих тогава,
така щастлива с тебе бях.
Щом видиш оня, когато ни създава
и небето, милост му поискан, ах,
за мен, че тебе да забравя
не мога зарад него; че не бях,
кажи, пожара, който те лишава
заради мене от живот и тъй
да се завърна горе, пречка няма.

Лаурета завършила канцоната, която привлякла вниманието на всички, но всеки я изтълкувал по своему; някои я изтълкували по милански, сиреч, че добрата свиня е за предпочитане пред красивата девойка; останалите обаче я изтълкували много по-възвишено, по-добре и по-точно, но сега не е време да говорим за това. После кралят заповядал да запалят множество свещи и наредил да изпеят още много песни, тук, на изпъстрената с цветя поляна. Те пели, докато звездите една по една почнали да гаснат, след което кралят решил, че е време да си лягат, и като пожелал лека нощ на всички, наредил да се отправят към покоите си.

ДЕН ЧЕТВЪРТИ

Завършива третият ден на Декамерон, започва четвъртият. Под ръководството на Филострато дружината разсъждава за ония, чиято любов е имала нещастен край.

Прескъпи дами, както по причина на чутите от мен мисли на мъдри люде, така и по причина на онова, що много пъти съм прочел или видял, винаги съм мислел, че яростният и всеобгарящ вихър на завистта върхлита единствено върху устремените към висините кули и по върховете на най-високите дървета, но разбрах, че съм се лъгал. Поради това, в стремежа си да избягна стихийния напор на тоя разбеснял се дух, винаги съм се старал да вървя не само по равното поле, а да се спускам и в най-дълбоките долини; това може да стане напълно ясно на всеки, който разгледа по-обстойно тия новели, написани от мен не само на народен флорентински език, в проза и без заглавия, а и с възможно най-простия и скромнен стил; въпреки това оня вихър продължава да ме брули най-безмилостно, насмалко да ме изтръгне от корен, а завистта не престава да се нахвърля връз мен и да ме хапе и разкъсва; ето защо аз много добре разбирам колко са прави мъдреците, като твърдят, че от всичко на тоя свят единствено нищетата не познава завист.

И така, уважаеми дами, намериха се хора, дето, след като прочетоха тия новели, почнаха да тръбят, че съм имал преголяма слабост към вас, че не ми приличало да си доставям удоволствие, стремейки се да ви угаждам и да ви утешавам; други пък изприказваха още по-лоши неща, задето толкова ви хваля. Някои, преструвайки се уж на по-мъдри, настояват, че не подходило на човек на моите години да се занимава с подобни работи, сиреч да беседва за жени или да се старае да им угоди. Мнозина, давайки си вид, че са твърде загрижени за моята слава, разправят, че съм щял да постъпя по-разумно, ако, вместо да си губя времето с вас и с подобни празни приказки, остана при музите на Парнас. Има и такива, които (подтиквани не толкова от разума си, колкото от желанието да ме засегнат) настояват, че най-добре щяло да бъде да не се увличам от такива глупости и да не гоня вятъра, а да помисля как да си изкарвам хляба. За да навредят на моя труд, трети пък се стремят да докажат, че нещата, за които ви разказвам, не са такива, както аз ги виждам.

Ето, почитаеми дами, на какви само стихии трябва да устоявам,

какви зли и остри зъби ме преследват, хапят, рѣфат и засягат надълбоко, докато аз правя каквото мога, за да ви бѣда полезен. Бог ми е свидетел, че приемам и изслушвам всичко това, без да изпадам в униние, и въпреки че вам се полага да ме защитите, то и аз няма да пожалья силите си; вместо да отговоря, както би трябвало да постѣпя, аз ще се помѣча да отстраня всичко това от слуха си с един безобиден отговор, и ще го сто- ря незабавно.

Ще направя така, понеже, щом още сега, преди да съм прехвърлил дори една трета от моя труд, опия, дето се занимават с тия неща, станаха толкова много, аз предполагам, че преди да го довърша, тяхното число ще нарасне дотолкова, че не получат ли отпор още в началото, те ще успеят лесно да ме сломят; а вашите сили, колкото и да са големи, няма да бѣдат в състояние да им се противопоставят. Но преди да отговоря на когото и да било, бих желал да разкажа в моя защита не цяла новела (за да не помисли някой, че искам да смесвам собствените си новели с разказите на представената от мен благородна дружина), а само откъс от нея, за да може по самите ѝ недостатѣци да отсѣдите, че не спада към другите. Затова, обръщайки се към моите врагове, ще кажа следното:

– Много отдавна, в нашия град живял гражданин на име Филипо Балдучи; той не бил от знатно потекло, но бил заможен и добре възпитан; а освен това имал опит и познания, отговарящи на неговото положение; бил женен, обичал жена си и тя го обичала; живеели си те в мир и любов и най-голямата им грижа била как да си угаждат един на друг. Не щеш ли, случило се онова, що чака всички ни: добрата женица си отишла от тоя свят и не оставила на Филипо нищо от себе си освен едно момче на около две години, което била заченала от него.

След смъртта на жена си Филипо бил обзет от такава покруса, каквато наляга всекиго при загуба на най-скѣпото му същество; поради това, като останал сам, без да има край себе си онази, за която най-много милеел, той решил да се откаже от светския живот и да се отдаде на служене Богу; същото решил и за невръстния си син. Речено-сторено: раздал той за прослава на Името Божие цялото си имане и побързал да се оттегли на връх Азинайо със сина си; двамата се настанали в една килия и се отдали на пост и молитва, преживявайки от милостиня; при това Филипо все гледал да не споменава пред момчето за каквото и да е светско дело, камо ли да го остави да види нещо от тоя род, за да не би да се откаже от служенето Богу; говорел му непрекъснато за славата на вечния живот, за Бога и за светиите, учел го само на молитви и на нищо друго; държал го така дълго време, не го пускал да излиза от килията и

не му позволявал да види никого освен него.

Но почтеният човек трябвало да прескача от време на време до Флоренция, където получавал от приятелите на Бога необходимата помощ съобразно нуждите си, и отново се завръщал в килията си. Един ден – момчето прехвърляло вече осемнадесет години, а Филипо бил остарял – синът му го запитал къде отива. Филипо му обяснил. Тогава момъкът казал: „Татко, вие остаряхте вече, пък и лесно се изморявате. Защо не ме отведете някой път във Флоренция, за да ме запознаете с тия, дето са предани Богу и са ваши приятели; и понеже аз съм млад, поздрав и по-издръжлив от вас, ще мога после при нужда да прескачам до Флоренция по нашите работи, а вие да си седите тук“.

Почтеният човек се позамислил и решил, че сега мирските дела много трудно биха могли да привлекат вниманието на сина му – той бил вече голям и отдавна приучен да служи само на бога. „Право е момчето“ – рекъл си той и понеже се налагало да отиде в града, тръгнал и повел и сина си.

Като дошли тук, момъкът, виждайки всички тия дворци, къщи и църкви и всичко останало, с което е пълен градът (все неща, дето не помнел да е виждал някога), се сличал и почнал да пита баща си какво е това, какво е онова и как се нарича. Бащата отвръщал, момчето го изслушвало и му задавало нов въпрос. Синът питал, бащата обяснявал, докато най-сетне срещнали цяла дружина разкошно облечени млади жени, които се връщали от някаква сватба; щом ги зърнал, момъкът запитал баща си какво е това. Бащата отвърнал: „Синко, сведи надолу очи, не поглеждай към тях, защото те са нечестиви сили.“ Тогава синът го запитал: „А как ги наричат?“ За да не възбуди у момъка плътски помисъл или желание, бащата не пожелал да ги назове с истинското им име, сиреч „жени“, а рекъл: „Викат им гъски.“ И станало чудо!

Синът, който дотогава не бил виждал жена, забравил и дворците, и биковете, и конете, и магаретата, и парите, и всичко, що бил видял до тоя миг, и рекъл: „Татко, много ви моля, направете така, че да си взема една такава гъска.“ Бащата възкликнал: „Какво говориш, синко? Мълчи, това са лоши неща!“ Синът възразил: „Нима всички лоши неща изглеждат така?“ – „Да“ – отвърнал бащата. Синът отново възразил: „Не знам защо ми говорите тия неща, не мога да разбера защо това са все лоши работи; на мен пък ми се струва, че досега не съм видял нищо по-хубаво и по-приятно от тях. Та те са по-хубави от ония рисувани ангели, дето ми ги показвахте на няколко пъти! Много ви моля, ако ме обичате, хайде да закараме горе при нас някоя от тия гъски, пък аз ще имам грижата

да я храня. “Бащата отвърнал: „Аз пък не искам. А и ти не знаеш с какво трябва да ги храниш.“ Изрекъл тия слова и тозчас разбрал, че природата се оказала по-силна от неговия разум, а после се разкалял, задето завел сина си във Флоренция.

За тая новела – толкоз; мисля, че каквото казах е предостатъчно; а сега искам да се обърна към тия, за които я разказах.

И така, млади дами, някои от ония, дето ме хулят, твърдят, че старайки се да ви се понавря, аз не постъпвам добре и че съм ви харесвал повече, отколкото трябвало Признавам най-откровено, че е така: сиреч, че наистина ви харесвам, а аз от своя страна правя каквото мога, та и вие да ме харесате. Но аз питам тия люде, дето не само познават и любовните целувки, и сладостните прегръдки, и насажденията на брачните сношения, с които вие, прелестни дами, често ги дарявате, ами имат постоянно пред очите си вашите изящни обноски, прелестната ви красота, очарователната ви миловидност и най-вече вашата благородна скромност: какво чудно може да има, че някакъв момък, израснал, отгледан и възпитан между четирите стени на малка килия в някаква си дива и уединена планина, без да е видял друго човешко същество освен баща си, още щом ви зърнал, почнал да пита само за вас, само към вас да изпитва влечение, единствено вас да желае?

Нима тия люде ще почнат да ме упрекват, да ме порицават и да се нахвърлят върху мен (чието тяло небето е сътворило само, за да ви обича, чиято душа е устремена към вас от най-ранната си младост, човека, който познава добродетелта в блясъка на вашите очи, медената сладост на нежните ви слова и парещия полъх на вашите състрадателни въздишки), задето аз ви харесвам или гледам да ви се понавря, особено като се вземе предвид, че именно вие сте привлекли най-вече вниманието на някакъв си там отшелник, им един момък, непознаващ света, за когото по-скоро би могло да се каже, че е див звяр? Истина ви казвам, само тоя, дето не ви обича и не желае да бъде обичаи от вас, само човек, непознал и неизпитал ни силата, пи сладостта на природното увлечение, може да ме кори за това; но аз не обръщам никакво внимание на подобни приказки.

Тия, дето ме вземат на подбив заради годините ми, очевидно не знаят, че празът може да има бяла глава, ама стеблото му е зелено; но да оставим шегите настрана; на тия люде ще отвърна, че никога, до края на дните си, не ще сметна за срамно да разтушавам тия, на които угаждаха и Гуидо Кавалканти⁵⁸, и Данте Алигиери⁵⁹ (макар и да бяха вече възрастни), и престарелият Чино да Пистоя⁶⁰, смятайки това за най-голяма

чест и удоволствие. Не искам да излизам извън приетия вече начин на изложение, иначе бих се поразровил из историята, за да докажа, че древността е пълна Със смели и доблестни мъже, които и в най-зрялата си възраст са се старали да угаждат на жените; ако това не е известно на моите хулители, нека седнат и го научат.

Трябвало да си стоя при музите на Парнас; съветът е добър, съгласен съм, но нито ние можем да седим непрекъснато до музите, нито пък те могат да бъдат постоянно с нас. И ако някому се случи да се раздели с тях и намери удоволствие в нещо друго, което прилича на тях, тоя човек не бива да бъде упреквай: и музите са жени, макар че жените не струват колкото музите; все пак на пръв поглед те приличат на тях, така че, ако не за друго, то поне заради това би трябвало да ми харесват. Да не говорим, че за жените съм съчинил хиляда стиха, а за музите – нито един. Вярно е, че те много ми помогнаха, показвайки ми как да съчиня тия хиляда стиха; може би са ми помогнали да напиша и настоящите новели, колкото и да са скромни и незначителни: те често ме спохождаха и оставаха край мен, вероятно в чест и услуга на приликата, която жените имат с тях; ето защо, пишейки тези новели, аз не напускам нито Парнас, нито музите, както може би мнозина си мислят.

А какво да река за ония, дето се тревожат толкова много за моята слава и ме съветват да се погрижа за хляба си? Да си кажа право, не знам; седна ли да размишлявам какво биха ми отговорили те, ако, подтикнат от нужда, отида да им поискам хляб, все ми се струва, че ще ми отвърнат така: „Върви да си търсиш хляба в басните!“ Но поетите са намирали повече хляб в басните си, отколкото мнозина богаташи – в своите съкровища; мнозина поети, занимавайки се със своите басни, са останали вечно живи, докато множество други, в стремежа си да имат повече хляб, отколкото им е било нужно, са загивали преждевременно. Какво повече бих могъл да кажа? Нека тези люде ме изгонят, като им поискам хляб; слава Богу, поне засега не съм изпаднал в нужда; ако се наложи, ще съумея да понеса и нищетата, и изобилието, както ме е учил апостолът; това си е моя работа и нека другите не се грижат за мен; сам ще се оправя.

58. *Гуидо Кавалканти* (1259–1300) – италиански поет и философ от школата на така наречения „сладък нов стил“.

59. *Данте Алигиери* (1265–1321) – велик италиански поет, автор на „Божествена комедия“.

60. *Чино да Пистоя* (1270–1336) – италиански юрист и поет, принадлежащ към школата на „сладкия нов стил“.

А тия, дето тръбят, че каквото разказвам не било вярно, ще ми доставят най-голямо удоволствие, ако ми предложат истински, достоверни разкази; ако те противоречат на това, което аз пиша, сам ще призная, че тия люде имат право да ме упрекват, и ще се постарая да се поправя; но тъй като засега не виждам друго освен празнословия, ще ги оставя да си мислят каквото щат, а аз ще следвам собственото си мнение и ще говоря за тях същото, каквото говорят и те за мен.

И понеже смятам, че този път им отговорих достатъчно, аз заявявам, че въоръжен с Божията и вашата помощ, на които разчитам, о, прелестни дами, и с голямо търпение, ще продължа да вървя напред, гърбом към вятъра, а той нека си вее, защото не виждам какво друго може да ми се случи освен същото, каквото става със ситния прах, щом задуха силен вятър; тогава вятърът или изобщо не го повдига от земята, или ако го повдигне, го издига високо, често пъти над главите на людете, над короните на крале и императори, а понякога го настила и върху високите дворци или устремените към висините кули; рече ли да го смъкне оттам, няма да го свали по-ниско от мястото, откъдето е бил повдигнат. И ако някога съм бил готов да дам всичките си сили, за да ви зарадвам с нещо, то сега съм разположен за това повече от когато и да било, тъй като съм убеден, че никой не ще има основание да отрече, че както аз, така и всички останали, които ви обичат, сме постъпили според повелята на природата; много и големи сили са нужни, за да се противопостави човек на нейните закони; често пъти това е не само напразно, ами нанася голяма вреда на оня, който се опита да го стори. Признавам, че нямам такива сили, а и не искам да ги имам, за да ги употребявам за подобна цел; дори и да ги притежавах, бих предпочел да ги преотстъпя другиму, отколкото сам да си послужа с тях.

Затова нека монте хулители млъкнат най-после, щом не са в състояние да се възпламенят от нещо: нека си живеят замръзнали в своите удоволствия или по-скоро покварени възжеления, а мене да оставят да изкарам малкото дни, що са отброени на всекиго един от нас, както аз си искам. Но ние се отклонихме твърде много, о, прелестни дами; време е вече да се върнем там, откъдето тръгнахме, и да следваме установения ред.

Когато Филострато отворил очи и заповядал да събудят цялата дружина, слънцето било вече прогонило звездите от небосвода и влажната сянка на нощта от земята. Дамите и младежите отново отишли в прекрасната градина, тръгнали да се разхождат, а щом станало време за

обед, седнали да се хранят на същото място, където вечеряли предната вечер. Докато слънцето стояло високо, те се прибрали да поспят, а после, съгласно установения ред, насядали край прекрасния водоскок и Филострато заповядал на Фиамета да разкаже една повела. Без да чака нова покана, тя започнала весело така.

НОВЕЛА I

Салернският принц Танкреди убива любовника на дъщеря си, след което ѝ изпраща сърцето му в златна чаша; тя налива в чашата отровна вода, изпива я и умира.

– Много трудна поръка ни даде днес нашият крал; та помислете си: ние сме се събрали тук да се забавляваме, а ще трябва да приказваме за чуждите сълзи, за които не може да се разказва, без да се събуди съжаление и у разказващите, и у тия, дето слушат. Може би той стори това, за да укроти донейде веселието ни от миналите дни; но каквито и да са подбудите на краля, не съм аз тази, която ще промени волята му; затова ще ви разкажа една тъжна и нещастна случка, достойна за сълзите на всички нас.

Салернският принц Танкреди бил твърде човечен и благ владетел (само на старини си изцапал ръцете с кръвта на двама влюбени) и си имал една-едничка дъщеря, но щял да бъде много по-щастлив, ако и нея нямал. Обичал я той най-нежно, така както никога баща не е обичал дъщеря си; по причина на тая нежна любов, макар че тя отдавна била станала мома за женене, той все не ѝ давал да се задоми, защото не можел да се раздели с нея; но нямало как, най-сетне склонил и я омъжил за сина на Капуанския херцог; тя обаче живяла твърде малко с него, защото скоро овдовяла и се прибрала при баща си. Нямало по-красива от нея и в лице, и в снага, била млада, смела и мъдра, може би повече, отколкото прилича на една жена. Заживяла си тя при своя любещ баща в разкош, както подобава на дама от такъв знатен род, но като видяла, че от обич към нея баща ѝ много не се грижи да ѝ намери съпруг (а тя мислела, че с неприлично да го помоли за такова нещо), решила, щом ѝ се удаде случай, да си намери тайно някой достоен мъж за любовник. Гледайки множеството благородни и други мъже, които посещавали двореца на нейния баща (както често виждаме да става в дворовете на владетелите), тя обръщала внимание на техните нрави и обноски и от всички най-

много ѝ харесал един млад паж на баща ѝ, на име Гуискардо, момък от скромнен произход, ала с най-благородни качества и нрави в сравнение с всички останали; тя го виждала често, влюбила се тайно и безумно в него и го харесвала все повече и повече. Момъкът, който не бил никак глупав, забелязал всичко и отвърнал на чувствата ѝ с такава всеотдайност, че почти престанал да мисли за друго освен за любовта си към нея.

Двамата продължавали да се обичат скритом и младата дама изгяряла от желание да остане насаме с него, но тъй като не искала да довери никому тази своя тайна любов, решила да си послужи с хитрост, за да му съобщи по какъв начин да се срещнат. Написала писмо, в което му обяснявала какво да направи на следния ден, за да се видят, напъхала писмото в кухнята на тръстиково стъбло, подала тръстиката на Гуискардо и му казала уж на шега: „Да го дадеш на слугинята си, за да духа през него тая вечер, като ти пали огъня.“ Гуискардо взел тръстиковото стъбло, досетил се, че тя не му го дава, без да има защо, и се прибрал у дома си; огледал внимателно тръстиката, забелязал, че е пукната, разтворил я по пукнатината, намерил писмото, прочел го, разбрал какво трябва да направи, рекъл си, че от него по-щастлив човек няма, и почнал да се готви, за да се срещне с дамата по указания от нея начин.

До двореца на принца, в планината, имало една пещера, прокопана много отдавна, която се осветявала през тесен отвор, нарочно направен за тая цел; тъй като много години подред никой не бил влизал в пещерата, отворът ѝ бил почти целият обрасъл в бурени и трънаци; в пещерата можело да се проникне и по тайната стълбичка през една от стаите на приземния етаж на двореца, където живеела дамата, но входът бил затворен с яко залостена врата.

Много години били минали, откакто престанали да си служат с тая стълба, затова хората дотам я били забравили, че почти никой не си спомнял къде се намира; но Амур, за чийто взор нищи не остава скрито и потайно, възвърнал спомена в паметта на влюбената дама. А тя, за да не се досети никой за нейните намерения, дни наред се мъчила с разни сечива, които имала под ръка, докато най-сетне успяла да отвори вратата; после се спуснала сама в пещерата, забелязала отвора и пратила вест на Гуискардо да се опита да се промъкне в пещерата, като му посочила и височината на отвора от земята. За да стане работата, Гуискардо си приготвил веднага въже с разни възли и примки, та да може да се спуска и катери по него; облякъл се в кожена дреха, за да се предпазва от трънаците, и без да се обади никому, на следната нощ се отправил към отвора на пещерата; вързал единия край на въжето за дънера на някакво

дърво, което растяло край отвора, спуснал се по въжето и зачакал дамата.

През деня тя се престорила, че иска да си легне, освободила придворните си дами, залостила вратата на стаята си, отворила другата врата и се спуснала в пещерата, където намерила Гуискардо; и двамата дълго не могли да се порадват един на друг; после отишли заедно в нейната стая, където прекарвали по-голямата част от деня в най-приятно наслаждение; след като се договорили как да постъпват, за да запазят любовта си в тайна, Гуискардо е върнал в пещерата, а дамата залостила вратата и отишла при своите придворни. Гуискардо почакал да се стъмни добре, покатерил се по въжето, промъкнал се през отвора, през който бил влязъл, и се прибрал у дома си; понеже вече знаел пътя, той често посещавал дамата, и то в продължение на доста време.

Но съдбата завидяла на това дълготрайно и голямо наслаждение и посредством една нещастна случайност превърнала радостта на дамата в неутешим плач.

Танкреди имал навика от време на време да се отбива сам в стаята на дъщеря си, да постои при нея да си поприказват и после да си отива. Един ден, след като се наобядвал, той както обикновено се запътил натам, но дъщеря му, която се наричала Гизмунда, била излязла в градината заедно със своите придворни; понеже не искал да прекъсне забавлението ѝ, той влязъл в стаята, без някой да го усети или забележи, и виждайки, че прозорците са затворени, а завесата над леглото – спусната, приседнал на една възглавница край постелята, опрял глава на леглото, наметнал се със завесата (сякаш нарочно имал; намерение да се скрие) и заспал.

Докато той спял, Гизмунда, която за беда се била уговорила с Гуискардо да я посети тъкмо тоя ден, оставила придворните в градината, промъкнала се на пръсти в стаята, залостила вратата и без да забележи, че има друг човек, отворила другата врата, зад която я чакал Гуискардо; както всеки път, двамата се отправили към леглото и се отдали на наслада и забавление; не щеш ли, Танкреди се събудил и чул и видял всичко, каквото правели Гуискардо и дъщеря му; обзет от безкрайно огорчение, изпървом той понечил да се развика и да им се скара, ала сетне размислил и решил, че по-добре ще бъде, ако не се обажда и те не го забележат, за да може после да изпълни по-внимателно и с по-малко срам за себе си това, което вече бил решил да им стори. Както обикновено двамата любовници прекарвали доста време заедно, без да усетят присъствието на Танкреди; когато решили, че с време да се разделят, станали от

леглото и Гуискардо се върнал в пещерата, а Гизмунда излязла от стаята. Въпреки че бил стар, Танкреди се прехвърлил през прозореца в градината, без някой да го види, и огорчен до смърт, се прибрал в покоите си.

По негова заповед още на следната нощ двама души заловили Гуискардо тъкмо когато се промъквал през отвора, както бил облечен в тежките си и неудобни кожени дрехи, и го отвели право при Танкреди. Като го видял, принцът едва се съдържал да не заплаче и му рекъл: „Добрината, с която се отнасях към теб, не заслужаваше оскърблението и позора, които, както видях днес с очите си, ти нанесе на моя род.“ В отговор Гуискардо само рекъл: „Любовта се оказа по-силна и от вас, и от мен.“

След това Танкреди наредил да Го поставят тайно под стража в някоя от съседните стаи и заповедта му била изпълнена.

На следния ден, докато Гизмунда още не подозирала какво се е случило, Танкреди дълго мислел и премислял какво да предприеме, а след като се наобядвал, както обикновено се отправил към стаята на дъщеря си; наредил да я повикат, затворил се с нея в стаята и почнал да ѝ говори през сълзи: „Гизмунда, аз бях толкова уверен в твоята честност и благонравие, че ако не бях видял със собствените си очи, никога, каквото и да ми кажеха, нямаше да повярвам, че си способна да се отдадеш – не, ами дори само да помислиш да се отдадеш на някой мъж, който не ти е съпруг; поради това всеки път, щом се сетя за станалото, аз ще страдам и ще се измъчвам до последния от малкото дни, които ми е отредила моята старост. Поне да беше рекъл господ, щом ти е бяло писано да паднеш до такова безчестие, да спреш избора си на човек, достоен за благородното ти потекло; но не би: измежду множеството мъже, които се навъртат в моя двор, ти взе, че избра не друг, а Гуискардо, момък от най-долен произход, когото прибрахме и възпитахме в нашия дом от най-ранна възраст, за да извършим едно милостиво дело. С твоята постъпка ти вся такъв смут в душата ми, че сега просто не знам какво да те правя. Колкото до Гуискардо, когото снощи заповядах да заловят на излизане от пещерата и е поставен под стража, аз вече реших какво да правя с него; но – Бог ми е свидетел – с теб не знам как да постъпя. Обичта, която изпитвам към теб – а ти знаеш, че те обичам така, както никой друг баща не обича дъщеря си, – ме тегли на една страна; справедливият гняв, предизвикан от твоето нечувано безумие, ме дърпа на друга; обичта ме кара да ти простя, а възмущението ме тласка да се отнеса към теб най-сурово, противно на моята природа. Ала преди да реша как да постъпя, искам да чуя какво ще ми кажеш ти по тоя въпрос.“

Изричайки тия слова, той навел глава и се разридал като малко дете, което здравата са натупали.

Щом чула какво й казал Танкреди, Гизмунда разбрала, че не само са разкрили тайната й любов, ами са заловили и Гуискардо, и я налегнала такава неопикуема горест, та едва се сдържала да не излее мъката си в сълзи и ридания, както постъпват повечето жени; но гордият й дух успял да вземе връх над тая слабост, Гизмунда овладяла с удивителна сила лицето си и решила, че по-скоро ще сложи край на живота си, отколкото да се помоли някому за нещо, защото била убедена, че Гуискардо не е вече между живите; затова, обръщайки се към баща си с открито, спокойно лице, не като жена, страдаща или упреknата за своя грях, а без да покаже ни най-малко признаци на тревога и без да заплаче, тя му казала следното: „Танкреди, аз нямам намерение нито да отричам, нито да се моля, защото не ще имам полза ни от едното, ни от другото, пък и от никого, и за нищо не искам помощ; не мисля също да се опитвам да те предразположа към себе си, като се възползувам от обичта ти към мен и от твоето благодушие; напротив – признавайки истината, искам да защитя честта си с най-убедителни доводи, а после да постъпя, както ми подсказва моят силен дух. Вярно е, че обичах и продължавам да обичам Гуискардо и докато съм жива (а това не ще трае още дълго), ще продължавам да го обичам; та дори ако и след смъртта може да се обича, пак няма да престана да го обичам; към тая постъпка ме тласна не толкова моята слабост на жена, колкото липсата на грижа у теб да ме омъжиш, както и достойнствата на Гуискардо. Ти би трябвало да знаеш най-добре, Танкреди, че си сътворен от плът и че сам ти си създад своята собствена дъщеря също от плът, а не от камък или желязо; макар и да си вече в напреднала възраст, не би трябвало да забравяш какви са законите на младостта и с каква сила те се проявяват; ти си мъж и макар да си прекарал част от най-хубавите си години във военни занимания, би трябвало да знаеш много добре към какво могат да тласнат не само младите, а и възрастните безделието и разкошът. И тъй като съм създадена от теб, и аз съм от плът, но не съм живяла много, още съм млада и по причина и на едното, и на другото съм изпълнена със сластолюбиво желание, което пламна с чудесна сила, защото, бидейки веднъж омъжена, познавах насладата, що изпитва човек, удовлетворявайки това желание. Понеже не можех да се съпротивявам на тая сила и понеже съм млада жена, реших да последвам това, към което ме тласкаше тя, и се влюбих. Истината е; че направих, каквото ми бе по силите, та, извършвайки тоя грях, да не опозоря ни теб, ни себе си. Амур се смили над мен, а и

съдбата се показва благосклонна: двамата ми посочиха тоя скрит, таен път, посредством който аз задоволявах желанията си, без никой нищо да разбере; но аз не отричам стореното, няма значение как си успял да научиш за него, нито кой ти е казал. Аз не случайно (както постъпват много жени) спрях избора си на Гуискардо; предпочетох него пред другите напълно съзнателно, допуснах го край себе си след трезв размисъл и благодарение на проявеното от двама ни разумно постоянство можах дълго време да се наслаждавам на онова, което желяех. Струва ми се, че отправяш срещу мен най-горчиви упреци не толкова за моя любовен грях, а задето съм се събрала с човек от долен произход; постъпвайки по тоя начин, ти следваш повече общоприетото мнение, отколкото истината, и говориш така, сякаш не би имал за какво да се гневиш, ако бях спряла избора си на мъж от благородно потекло; вършейки това обаче, ти съвсем не забелязваш, че хвърляш упреци не срещу моя грях, а срещу грешката, допусната от съдбата, която твърде често издига недостойните и потъпква най-достоините. Но сега нека оставим настрана тоя въпрос! Опиташ ли се да вникнеш поне малко в същността на нещата, ще видиш, че плътта на всички ни е една и съща, че душите на всички са сътворени от един творец и притежават еднаква сила, еднакви качества, еднакви достойнства. Първа добродетелта става причина за известни различия между нас, които сме се родили и продължаваме да се раждаме напълно еднакви; тия, които са били, надарени с повече добродетел и са си послужили с пея, са били наречени благородници, а другите останали неблагоприятни. Възприетият по-късно противоположен обичай прикрил този закон, но въпреки това още не е успял да го заличи и премахне нито от природата, пито от добрите нрави; поради това всеки, който постъпва добродетелно, показва пред всички, че е благороден; ако някой го нарече иначе, то виновен за това е този, който го назовава, а не този, който бива назован. Поогледай твоите придворни, припомни си техния живот, техните нрави и обноски, от една страна, а от друга – обърни внимание на Гуискардо: речеш ли да отсъдиш безпристрастно, него ще наречеш благородник, а твоите придворни – недодялани грубияни. Колкото до доблестта и достойнствата на Гуискардо, при тяхната преценка се доверявах на твоите думи и на очите си, и на нищо друго. Кой друг го е хвалил, както го хвалеше ти за всички ония достойни за похвала дела, заради които всеки почтен човек заслужава насърчение? Вярно е, имаше за какво, защото (освен ако не са ме излъгали очите ми) нито веднъж не съм те видяла да му отправиш похвала, която той да не е заслужавал с делата си, и то много повече, отколкото е възможно да се

изрази тя с думи; ако става дума за измама, ти си човекът, който ме е въвел в заблуждение. Нима след всичко това все още можеш да твърдиш, че съм се свързала с човек от долен произход? Ако настояваш, че е така, това няма да отговаря на истината; ако беше казал, че е бедняк, щях да се съглася с теб, но щях също така да ти кажа, че е срамота, задето продължаваш да държиш такъв достоен човек в положението на слуга; защото бедността не отнема благородството у човека, тя го лишава само от състояние. Бедняци са били мнозина крале, мнозина велики владетели и обратно: мнозина от тия, де го копаят земята и пасат овцете, са били и продължават да бъдат богати. А що се отнася до последното изразено от теб колебание – как да постъпиш с мен, – казвам ти, хич не се двоуми; и ако в последните дни на твоята старост си решил да постъпиш така, както не си постъпвал на младини (сиреч да бъдеш жесток), послужи си с тая жестокост против мен, тъй като нямам никакво намерение да те моля за нещо; ако това, което стана, наистина е грях, то аз съм причината да бъде извършен; уверявам те, че ако с мен не постъпиш по същия начин, както вече си постъпил или си наредил да постъпят с Гуискардо, аз ще го сторя със собствените си ръце. Хайде, иди да плачеш при жените, пък като насъбереш достатъчно жестокост, върни се и убий с един удар и него, и мен, шом мислиш, че заслужаваме такава участ“

Принцът почувствувал силата на духа на своята дъщеря, но въпреки това не бил съвсем уверен, че тя наистина твърдо е решила да изпълни каквото му наговорила; затова, тръгвайки си, той се отказал от мисълта да си послужи с каквото и да е жестоко наказание спрямо нея; в замяна на това намислил да охлади пламенната ѝ любов, нанасяйки вреда другиму; заповядал на двамата пазачи на Гуискардо през нощта да удушат момъка, без да вдигат шум, да изтръгнат сърцето му и да му го донесат. Пазачите изпълнили всичко, както им било наредено. На другия ден принцът заповядал да донесат една голяма и красива златна чаша, сложил в нея сърцето на Гуискардо и пратил чашата по своя най-доверен слуга на дъщеря си, нареждайки му да ѝ каже следното: „Твоята баща ти праща тая чаша, за да те утеши за онова, което ти най-много обичаш, по същия начин, както и ти го утешаваше заради онова, което той обичаше най-много от всичко.“

Щом баща ѝ излязъл от стаята, Гизмунда (която не се била отказала от жестокото си намерение) заповядала да ѝ донесат отровни треви и корени и ги сложила да се варят във вода, та да бъде готова, в случай че стане онова, от което най-много се страхувала. Когато слугата дошъл, за

да ѝ предаде подаръка и думите на баща ѝ, тя с твърдо лице поела чашата, отместила капака, видяла сърцето, разбрала смисъла на думите и се уверила, че това наистина е сърцето на Гуискардо. После вдигнала очи към слугата и каза: „Сърце като това е наистина достойно за златна гробница; тоя път баща ми постъпи най-разумно.“ Като изрекла тия думи, тя поднесла сърцето към устните си, целунала го и продължило: „До днешния ден – последния ден на моя живот, винаги и навсякъде съм чувствувала безкрайно нежната обич, що изпитва към мен моя баща; днес обаче почувствувах това повече от всеки друг път; затова предай ми последната ми благодарност за тоя неоценим дар.“

После се обърнала към чашата, която стискала здраво в ръце, и гледайки сърцето, занареждаше: „О, свидна обител на всички мои радости, да бъде проклета жестокостта на оногова, който ме принуждава да те гледам сега с очите, дето са на моето чело! Предостатъчно ми беше да те съзерцавам по всяко време с очите на моята душа! Ти завърши земния си път, изпълнявайки всичко, що ти бе отредено от съдбата: постигна те кончината, към която всеки от нас бърза, отърва се от мъките и теглото на тоя свят и получи от собствения си враг такава гробница, каквато заслужаваше заради своята доблест. Едно само ти липсва, за да имаш достойно погребение: сълзите на тая, която ти приживе толкова много обичаше; за да получиш и тях, Бог благоволи да осени сърцето на моя безмилостен баща с мисълта да те изпрати при мен и аз ще те даря с тях, въпреки че съм решила да умра без сълзи на очи и със спокойно, от нищо несмутено лице. А след като те даря с моите сълзи, без ни най-малко да се бавя, ще постъпя така, че с твоя помощ душата ми да се събере с оная свидна за мен душа, която ти приживе съхраняваше у себе си. Та с кого другико освен с твоята душа бих се чувствувала и най-доволна, и най-сигурна из ония тайнствени и неведоми краища? Сигурна съм, че понеже ме обича, душата ти продължава да витае тук, съзерцавайки местата, където е блаженствувала заедно с мен, очаквайки моята душа, която я обича най-много от всичко на тоя свят.“

Изричайки тия слова, без да се вайка, както правят жените, тя се навела над чашата, заплакала и сякаш имала цял извор в главата, почнала да пролива сълзи в такова изобилие, че да се чудиш и маеш, а заедно с това не преставала да обсипва мъртвото сърце с целувки. Придворните, които се намирали в стаята, макар и да не знаели чие е това сърце, нито пък разбирали смисъла на нейните думи, се трогнали и заплакали; напразно я питали те защо плаче така и правели каквото им е по силите, каквото можели и умеели, за да я утешат. Когато решила, че се е

наплакала, Гизмунда повдигнала глава, избърсала очи и заговорила: „О, скъпо и любимо сърце, аз изпълних всичките си задължения към теб; сега не ми остава друго, освен да доведе при теб моята душа, за да бъде заедно с твоята.“

После наредила да ѝ донесат гърнето, в което предния ден била приготвила водата с отровните билки, изляла водата в чашата със сърцето, оросено с пролетите от нея сълзи, и като поднесла, без да трепне, чашата към устните си, изпила я до дъно; а след това, държейки, чашата в ръка, легнала, на постелята си, заела колкото се може по-прилично положение, притиснала сърцето на любовника си до своето сърце и останала да лежи така, без да продума, в очакване на смъртта. Нейните придворни, които чули и видели всичко, макар и да не знаели каква е изпитата от нея вода, веднага известили на Танкреди за станалото; а той, опасявайки се да не се случи онова, което всъщност се и случило, се втурнал към стаята на дъщеря си; стигнал там тъкмо когато тя се излегнала на постелята, но вече било твърде късно да я утешава с нежни думи; виждайки нейното състояние, той горко се разридал.

Гизмунда му казала: „Танкреди, запази сълзите си за някоя друга нежелана от теб беда, не ги проливай заради мен, тъй като не се нуждая от тях. Де се е чуло и видяло човек да плаче заради нещо, което сам е пожелал да стане, както ти правиш сега? Но ако у теб е останала макар и частица от обичта ти към мен, за едно ще те помоля като последна милост: тъй като моето тайно, скрито съжителство с Гуискардо не ти беше приятно, направи така, че тялото ми да бъде поставено съвсем явно до трупа му, където и да си наредил да го захвърлят, след като са го убили.“ Принцът се задавил от плач и не могъл да отвърне нищо; а младата жена, чувствайки, че краят приближава, притиснала до гърдите си мъртвото сърце и промълвила: „Останете с бога, защото аз свършвам.“ Погледът ѝ потъмнял, тялото ѝ изтръпнало и тя напуснала тоя многострадален живот.

Такъв – както чухте всички – бил печалният край на любовта между Гуискардо и Гизмунда; а Танкреди, след като пролял потоци от сълзи и се разкажал, но много късно, за своята жестокост, наредил да погребат и двамата с най-големи почести в една гробница за всеобща скръб на всички жители на Салерно.

НОВЕЛА II

Монахът Алберто убеждава една жена, че в нея е влюбен архангел Гавраил, после се предрешва като него и спи с жената; страхувайки се от нейните близки, той избягва през прозореца и се приютява в дома на някакъв бедняк, който на следния ден го извежда на площада, преоблечен като дивак; тук обаче монахът бива разпознат, а неговите събратя-монаси го залавят и хвърлят в тъмница.

Докато Фиамета разказвала своята новела, очите на нейните дружки неведнъж се наливали със сълзи; щом тя свършила, кралят изрекъл строго:

– Струва ми се, че не бих се поскъпил да жертвувам живота си и за половината наслада, която Гизмунда изпитала с Гуискардо; това не бива да ви учудва, понеже, макар и жив, аз изживявам ежечасно една смърт след друга, без при това да получа ни капчица насладение. Но да оставим засега моите лични работи такива, каквито са; искам Пампинеа да продължи и да ни разкаже някоя жалостива случка, подобна на несполуките, които ме преследват; ако тя тръгне по пътя, набелязан от Фиамета, то без съмнение аз ще усетя как благодатните капки на росата охлаждат моя огън.

Като чула отправеното към нея нареждане, Пампинеа с тънкия си усет доловила много по-добре онова, което искали да чуят нейните дружки, отколкото изразеното от краля желание. И тъй като била посклонна да развесели тях, отколкото да следва неговото желание, изпълнявайки заповедта на краля, тя решила, без да излиза извън определената тема, да разкаже една смешна новела и започнала така:

– Простите хорица казват: „Мислят ли те за добър, и лош да си, и зло да сториш, пак няма да повярват, че си бил ти.“ Тази поговорка с богато съдържание ми дава повод да говоря по предложената ми тема и да покажа колко е голямо лицемерието на монасите, които със своите широкополи и дълги раса, с изкуствено бледните си лица, със своя глас – кротък и смирен при просия, гръмък и кънтящ, щом почнат да корят другите за своите собствени пороци, искат да докажат, че те спасявали душите си, като получават подаяния, а миряните – като ги дават; освен това те се държат не като люде, които подобно на нас също трябва да заслужат рая, ами се перчат като негови собственици и владетели и отреждат в него на всеки умирающ по-добро или по-лошо място според

парите, които той им е завещал; по този начин те се мъчат да излъжат първо себе си (ако, разбира се, самите те вярват), а след това и другите, които вярват на техните приказки. Ако ми би било позволено да кажа за тях всичко каквото трябва, то аз тозчас бих показала на мнозина наивници какво крият монасите под широките си раса. Дано даде Бог заради лъжите им всички тях да ги сполети същата участ, каквато сполетяла един възрастен минорит във Венеция, дето минавал за един от най-опитните и ловки казуисти; та ще ми се да ви разкажа именно тая случка, за да се опитам да ви поразвеселя и поразсея, след като смъртта на Гизмунда ви натъжи толкова много. И така, почтени дами, живял някога в Имола мъж с престъпно и порочно поведение, на име Берто дела Маса, чиито позорни дела били толкова известни на жителите на Имола, че те не вярвали не само на лъжите му, ами и когато говорел самата истина; поради това, като разбрал, че присъствието му в Имола станало нетърпимо заради нечистите му дела, той се отчаял и се преселил във Венеция – сборище на всякакъв измет, надявайки се, че там повече, отколкото другаде ще му се удаде да върши по друг начин мръсните си дела. Престорил се, че съвестта го гризе заради нечестивите му дела и постъпки в миналото, дал си вид на човек, обзет от най-дълбоко смирение и най-предана богобоязливост, и постъпил в един манастир, където се подстригал за монах минорит, приемайки името брат Алберто от Имола; в тоя си образ той почнал да се преструва, че води най-суров живот и държал най-усърдно проповеди за покаяние и въздържание, докато самият той не слагал в уста ни месо, ни вино само когато не му се услаждали. Така, без никой да го разбере, от крадец, сводник, измамник и убиец, той изведнъж се превърнал в най-ревностен проповедник, но не се отказал от споменатите си пороци, още повече, че имал възможност да продължи да ги върши тайно. А след като станал свещеник, всеки път, щом заставал пред олтара да служи литургия и идвало ред до мъките на спасителя, той нарочно се разплаквал, та да го видят повече люде; да пролива сълзи не му струвало кой знае колко – можел да плаче когато пожелае. Не минало много време и със своите проповеди и сълзи той така успял да заблуди венецианците, че станал пазител и изпълнител на почти всички завещания; мнозина почнали да му поверяват парите си, а повечето мъже и жени го имали за свой доверен съветник и изповедник, с тия си действия той от вълк от превърнал в пастир и се славел из тия краища като най-свят човек, много повече, отколкото някога свети Франциск Асизки.

Не шеш ли, един ден никаква глупава и слабоумни млада жена, на

име мадона Лизета от дома Куирино, съпруга на виден търговец, който бил заминал с галерите във Фландрия, отишла да се изповяда заедно с няколко други жени при тоя свят монах; докато стояла на колене пред него, както всяка венецианка (а те са до една вятърничави), тя му разказала това-онова за себе си, а брат Алберто я запитал има ли си любовник. Тя се разсърдила и отвърнала: „Ех, отче! Та нямате ли очи да виждате? Нима мислите, че красотата на тия жени може да се сравнява с моята? Стига да река, мога да имам толкова любовници, колкото си искам; но красотата ми не е такава, че да позволя да ме люби кой да е. Колко са жените, дето могат да се похвалят с хубост като моята? Че аз и в рая ще минавам за хубавица.“ И наговорила още какви ли не работи за своята красота, та чак прекалила.

Брат Алберто веднага се досетил, че тая жена не ще да е с всичкия си, и понеже му се сторило, че това е почва само за неговите сечива, изведнъж пламнал от любов към нея; въпреки това решил да остави ласките и ухажванията за по-късно, а за да се покаже като много свят човек, почнал да я кори за нейното славолубие и продължил да ѝ говори все в тоя дух, докато най-сетне жената рекла, че той е глупак и не може да различи една хубост от друга; поради това брат Алберто решил да не я дразни много и след като я изповядал, пуснал я да си върви с другите жени.

Почакал да минат няколко дни, взел със себе си един свой доверен другар и се запътил към дома на мадона Лизета; като стигнал там, той се уединил с нея в някаква стая, където нямало кой да ги види, паднал на колене пред нея и рекъл: „Мадона, за бога, моля ви, простете ми ония думи, дето ви ги казах в неделя, когато ми говорихте за вашата красота; трябва да ви кажа, че на следната нощ ядох такъв жесток бой, че едва успях да се надигна от постелята.“ Глупавата жена го запитала: „А кой ви наби така?“ Тогава брат Алберто отвърнал: „Сега ще ви обясня. През нощта, както обикновено, бях коленичил и си четях молитвите; не щеш ли, изведнъж моята килия бе обляна от ярка светлина и докато успя да се обърна и да разбере какво става, връз мен връхлетя някакъв прекрасен младеж с дебела тояга в ръка, сграбчи ме за капюшона и така почна да ме налага, че ме преби от бой. После го запитах защо е направил това, а той ми рече: «Загдето днес ти се осмели да се усъмниш в ангелската хубост на мадона Лизета, която аз обичам най-много от всичко.» Тогава аз го запитах. «Кой сте вие?» А той отговори, че бил архангел Гавраил. «О, господарю мой – възкликнах аз, – моля ви да ми простите.» Тогава той каза: «Добре, ще ти простя, но при условие, че ще отидеш

при нея, ама колкото се може по-скоро, да ѝ поискаш прошка; не ти ли прости, да знаеш, че пак ще се върна и така ще те натупам, че ще има да пъшкаш цял живот.» Той ми каза още нещо, но аз не ще се осмеля да ви го предам, преди да ми простите.“

Глупавата и празноглава жена примирала от удоволствие, докато слушала тия слова, които приемала за чиста истина; по едно време тя се обадила: „Нали ви казах, брате Алберто, че съм надарена с ангелска прелест; ей богу, жал ми е за вас и за да не ви причинявам повече зло, аз ще ви простя, но при условие, че наистина ми предадете каквото ви е заръчал ангелът.“ Брат Алберто отвърнал: „Мадона, понеже се смилхте да ми простите, ще ви го съобщя на драго сърце, но едно искам да ви напомня: каквото и да чуете от мен, не го споделяйте с никого за нищо на света, ако вие, която сте най-блажената жена на тоя свят, не искате сами да си развалите цялата работа. И така, архангел Гавраил ми заръча да ви предам, че той много ви харесва, че много пъти се канел да ви навести, за да прекара нощта с вас, но все се боял да не ви изплаши. Та затова ме прати, нареждайки да ви предам, че иска да ии посети някоя нощ и да прекара известно време с вас; ала, както знаете, той е ангел и ако се яви и образа на шиел, не бихте могли да го докоснете; затова той каза, че за да ви достави удоволствие, иска да се яви пред вас в човешки образ; заръча ми още да ви запитам кога да дойде при вас и в чий образ да се превъплъти; така че вие можете да се смятате за най-блажената жена на света.“

Глуповатата мадона отговорила, че е поласкана от чувството, което изпитва към нея архангел Гавраил, още повече, че и тя го обичала и всеки път, щом ѝ се случело да мине край неговия образ, не пропускала да запали по една свещ за четири гроша; добавила, че щом желае да я посети, той ще бъде винаги добре дошъл, ще я намери сама в стаята ѝ, но това ще стане при едно условие: да не я изостави заради Дева Мария, понеже хората разправяли, че архангелът много я обичал, затова навсякъде бил изобразяван на колене пред нея; а що се отнася в какъв образ да ѝ се яви, нека сам той вземе решение, стига да не я изплаши.

Тогава брат Алберто рекъл: „Мадона, вие постъпвате разумно и аз ще се погрижа да уредя работата според вашата заръка. В замяна на това ще ви помоля да ми окажете една голяма милост, която няма да ви струва нищо; ето какво искам от вас: да пожелаете той да ви се яви в моето тяло. Сега ще ви обясня в какво ще се състои тая милост: архангелът ще извади моята душа от тялото ми и ще я остави в рая, а той ще се всели в моето тяло и колкото повече време прекара с вас, толкова по-дълго

душата ми ще престои в рая.“ Тогава плиткоумната дама рекла. „Добре, съгласна съм; моето желание е вие да получите тази утеха като възмездие за боя, дето сте изяли заради мен.“ Брат Алберто отвърнал: „Добре, имайте грижата така да подредите работата, че довечера вратата на вашия дом да остане отворена, за да може архангелът да влезе, защото, явявайки се в човешки образ, той няма как да мине през друго място освен оттам.“ Жената отвърнала, че всичко ще бъде направено както трябва. Брат Алберто си тръгнал, а тя изпаднала в такова въодушевление, че не я съдържало на едно място от радост и ѝ се струвало, че докато дойде архангелът при нея, има още хиляда години.

Брат Алберто пък си помислил, че през нощта трябва да бъде ездач, а не ангел, затова седнал да се подкрепи със сладкиши и всевъзможни други лакомства, та да не се наложи да слезе скоро от седлото; а като се здрачило, взел разрешение да напусне манастира и заедно със своя доверен приятел отишъл в дома на някаква своя приятелка, която посещавал и друг път, когато ходел да гони кобили; тук се преоблякъл и като решил, че е настъпил удобен час, тръгнал към дома на дамата; щом се промъкнал там, побързал да се преобрази като ангел (той носел със себе си и необходимите неща), качил се по стълбата и влязъл в стаята на жената.

А тя, като видяла нещо бяло, появило се пред нея, веднага се хвърлила в краката му; ангелът я благословил, помогнал ѝ да стане и ѝ дал знак да легне в кревата; тя се подчинила на драго сърце и тозчас изпълнила нареждането, а ангелът се изтегнал до своята поклонница. Брат Алберто бил красив, як и добре сложен мъж, с една дума, бивало си го; по тая причина, влизайки в сношение с нежната и свежа мадона Лизета, той ѝ показал по-други неща от тия, дето тя била свикнала да прави с мъжа си, и през нощта неведнъж политал без крила, от което тя останала извънредно доволна; освен това той успял да ѝ разясни и много въпроси относно славата небесна. Преди да се съмне, те се условили кога и как да се видят пак, брат Алберто се измъкнал със своите ангелски принадлежности и се завърнал при своя другар, когото добрата стопанка на къщата забавлявала цяла нощ, за да не умре от страх, ако спи самичък.

След като се наобядвала, дамата, съпроводена от дружките си, отишла при брат Алберто и му разказала и за архангел Гавраил, и за това, което била научила от него за славата на вечния живот; разказала му и как изглеждал той, и какви ли не още измислици. Тогава брат Алберто забелязал: „Мадона, не знам как сте се чувствували вие с него, но аз мога да ви уверя, че снощи, когато архангелът дойде при мен и му

предадох вашето поръчение, той веднага грабна душата ми и я постави сред толкова цветя и толкова рози, колкото по тия места не са и сънували; и аз прекарах чак до сутринта в едно чудесно място, по-прелестно от което – уверен съм – не може и да има; пък какво, е ставало с тялото ми – виж, това не мога да кажа.“ – „Искате ли да ви го кажа аз? – възкликнала дамата, – Вашето тяло прекара цяла нощ в моите обятия, заедно с архангел Гавраила; ако не вярвате, погледнете под лявата си гръд: там аз така целунах ангела, че белега, който остана, ще личи още няколко дни.“ Тогава брат Алберто рекъл: „Добре, щом е така, днес ще направя нещо, което отдавна не съм вършил: ще се разсъблека и ще погледна, за да се уверя, че говорите самата истина.“

Преди да се прибере у дома си, дамата надрънкала какви ли не още глупости; а брат Алберто я спохождал още много пъти в образа на ангел, без да срещне каквато и да било пречка. Не шеш ли, един ден мадона Лизета седнала на приказки с някаква своя кумица; по едно време двете почнали да спорят за красотата; Лизета, в желанието си да изтъкне собствените си достойнства над всички други, нали си била празноглава, изтърила следното: „Ако знаете кой е хвърлил око на моята хубост, нямаше да говорите, че има и други красавици като мен!“ Кумицата й, която я познавала много добре, рекла да чуе какво ще издрънка и забелязала: „Мадона, може би това да е самата истина, но все пак аз трудно бих могла да си променя мнението, без да зная кой е този човек.“ Тогава плиткоумната дама сякаш това чакала и рекла: „Кумице, аз не би трябвало да споменавам името му, но става дума за архангел Гавраила; той ме обича повече от себе си и казва, че съм била най-красивата жена не само на тоя свят, ами и по цялото крайбрежие.“ Кумата я напушил такъв смях – насмалко да прихне, но все пак успяла да се съдържи (нали искала да види какво ще издрънка по-нататък оная) и я подпитала: „За бога, мадона! Ех, щом казвате, че архангел Гавраил ви обича, сигурно е така, само че аз не знаех, че и ангелите се занимават с такива работи.“ Дамата пояснила: „Вие грешите, кумице! Кълна се в Името Божие, че в тая работа той е по-добър и от мъжа ми; разправяше ми, че същите неща ги вършели и там, горе, на небето, но той се влюбил в мен, защото съм била по-хубава и от най-големите тамошни красавици, та затова често прескача при мен. Разбрахте ли сега каква е работата?“

Кумицата излязла от дома на Лизета, изгаряйки от нетърпение да сподели с някого каквото била узнала; сторило й се, че трябва да чака цели хиляда години, преди да попадне на място, където да може да стори това; най-сетне на някакво празненство тя се събрала с голяма

дружина жени и им разказала всичко от край до край. Жените от своя страна побързали да предадат каквото научили на мъжете си и на други жени, те пък разказали на трети, така че за по-малко от два дни цяла Венеция само за това говорела. Между тях, които чули за станалото, били и деверите на дамата; те нищо не и казали, но решили да хванат тоя ангел и да разберат дали наистина умее да лети; затова се крили и го дебнели няколко нощи поред.

Не щеш ли, някоя и друга приказка за това стигнала и до ушите на брат Алберто, който една нощ решил да отиде при дамата и да ѝ се скара, задето се раздрънкала; той се бил вече съблякъл, когато деверите, които го видели да се промъква в къщата, се втурнали да отворят вратата и да влязат в стаята. Като чул шума, брат Алберто се досетил какво го чака и понеже не виждал друг изход, отворил прозореца, дето гледал към главния канал, и скочил във водата. Каналът бил доста дълбок, но брат Алберто знаел да плува, така че нищо не му станало; като доплувал до отсрещния бряг, той се промъкнал в някаква къща, чиято врата била отворена, и замолил живеещия там човек да го спаси от смърт, като му наговорил какви ли не измислици защо е попаднал там по това време, и то гол. Добрият човечец се съжалил над него и го настанил в своето легло, но тъй като се налагало да излезе по някакви свои работи, заръчал на брат Алберто да не си отива, преди той да се върне; заключил вратата и тръгнал да си гледа работата. В това време деверите на дамата успели да влязат в стаята, но установили, че макар и да оставил крилата си, архангел Гавраил все пак успял да отлети; като разбрали, че са изиграни, те страшно се разгневили и наговорили какви ли не грубости на дамата, оставили я да ридае неутешимо и се прибрали, отнасяйки със себе си и ангелските принадлежности.

В това време се съмнало и добрият човечец, който се намирал на Риалто, чул да се разправя, че някакъв ангел ходел да спи с мадона Лизета, че нейните девери го издебнали, а той се бил изплашил и скочил в канала, но никой не знаел какво е станало с него; за добрия човечец не било никак трудно да се досети кого е приютил в своя дом; прибрал се той у дома си, казал на Алберто, че знае кой е и след дълги увещания го принудил да му обещае петдесет дуката, иначе щял да го издаде на деверите на мадона Лизета. Монахът му ги дал, но когато понечил да си тръгне, добрият човечец му казал: „Не може. Има само един начин да се измъкнете оттук. Днес е голям празник: на тоя празник всеки води по някого, предрешен кой като мечка, кой като дивак, кой като нещо друго; всички се събират на площад Сан Марко, после устройват голям лов, а

след лова празникът свършва и всеки отвежда когото е довел, където оня поиска; ако желаете да ви отведе там по някой от споменатите начини, преди да са разбрали, че се криете тук, след това ще мога да ви закарам, където пожелаете; не виждам друг начин да се измъкнете оттук, защото деверите на оная дама, предполагайки, че се криете наблизко, са поставили навсякъде стражи, за да ви заловят.“

Брат Алберто нямал никакво желание да се измъкне по този начин, но тъй като се страхувал от роднините на дамата, съгласил се; казал на човека да го поведе където иска и да го предреши както сам той пожелае. Тогава добрият човек го намазал с мед от главата до петите, налепил го целия с перушина, вързал на шията му синджир, сложил му маска на лицето, дал му в едната ръка тояга, а с другата го накарал да поведе две големи кучета (които той бил докарал от кланицата) и пратил един човек да разгласи на Риалто, че който иска да види ангела, може да дойде на площад Сан Марко – това било проява на така наречената „венецианска честност.“ След малко той извел брат Алберто на улицата и го подкарал пред себе си, държейки синджира в ръка; хората се трупали наоколо и викали: „Какво е това? Какво е това?“, докато най-сетне стигнали до площада, където се събрала огромна тълпа; част от нея били тия, дето вървели подир тях, а друга част – ония, които, узнавайки новината, дошли откъм Риалто. Като дошли на площада, чакайки уж да започне ловът, човекът завързал своя дивак на един стълб на видно, високо място, където брат Алберто бил нападнат от рояци мухи и стършели, нали бил целият намазан с мед. Когато човекът видял, че площадът се изпълнил докрай с хора, той се престорил, че иска да отвърже дивака от веригата, но вместо това смъкнал маската от лицето на брат Алберто и рекъл: „Синьори, тъй като глигана никакъв го няма, а без него лов не става, за да не излезе, че сте дошли напразно, искам да ви покажа архангел Гавраила, който нощем слиза от небето на земята, за да развлича венецианските дами.“

Щом смъкнал маската, всички веднага познали брат Алберто, развикали се, почнали да го наричат с най-обидни слова и да му отправят най-големите ругатни, които са били отправяни някога към някой измамник, а на всичко отгоре непрекъснато го замеряли по лицето с какви ли не боклуци. Тая работа продължила доста време, докато за щастие най-сетне вестта за станалото стигнала до ушите на неговите събратя-монаси; шестима от тях побързали да се явят на площада, метнали върху Алберто едно расо, отвързали го и съпровождани от виковете и хулителите на множеството, го повели към манастира, където го хвърлили в

тъмница и където, както разправят, той умрял след дълги мъчения.

Ето как тоя човек, когото всички смятали за най-добродетелен и не вярвали, че е способен да извърши зло, се осмелил да се представи за архангел Гавраил; и след като от архангел се превърнал в дивак, бил опозорен, както и заслужавал, а после напразно се разкайвал за сторени-те от него грехове. Дано Бог даде същото да постигне всички като него.

НОВЕЛА III

Трима младежи се влюбват в три сестри и забягват с тях на остров Крит; тук най-голямата сестра убива от ревност своя любовник, а втората – за да я спаси от смърт – се отдава на владетеля на Крит; но тя бива убита от своя любовник, който забягва с първата; в убийството биват Обвинени третата сестра и третият любовник, които биват заловени и поемат вината върху себе си; но за да се спасят от смърт, те подкупват стражата, изгубват цялото си състояние и се приютяват на остров Родос, където умират в крайна нищета.

Филострато изслушал последните слова от новелата на Пампинеа, позамислил се, а след това се обърнал към нея със следните думи:

– Краят на вашия разказ ми хареса, но преди това имаше твърде много смешни случки – нещо, което не бих желал да чувам. – После се обърнал към Лаурета и рекъл: – Мадона, моля ви, продължете с някоя новела, но да бъде по-подходяща от предишната.

Лаурета се засмяла и отвърнала:

– Та вие сте твърде жесток към влюбените, щом не им желаете друго, освен да ги сполети нещастен край; за да не престъпя волята ви, ще разкажа три случки; и трите завършват злополучно, и в трите случая никой не успява да се наслади както трябва на любовта си. – След тия думи тя започнала така:

– Млади дами, вие много добре знаете, че всеки порок може да причини най-голяма вреда не само на тогова, който е изпаднал в негов плен, а често – и на другите; аз мисля, че измежду многото пороци гневът най-често и най-необуздано ни влече към опасност, защото е необмислен, мигновен порив, предизвикан от внезапен пристъп на мъка, който, заслепявайки нашия разум и помрачавайки всякакъв размисъл, разпалва в душата ни безумна ярост. Вярно е, че това се случва по-често при мъжете (у кои по-малко, у кои повече), но е вярно (както виждаме),

че същото може да се случи и при жените, и то с още по-опасни последици, понеже те се разгневяват много по-лесно, у тях яростта пламва по-силно и ги тласка, без да срещне особено големи задръжки. Това няма защо да ни учудва, нали поради своята природа огънят обхваща много по-лесно леките и по-крехки предмети, отколкото тия, дето са по-твърди и по-устойчиви; а ние – нека мъжете не ни укоряват за това – все пак сме много по-нежни и по-непостоянни от тях. Следователно, тъй като ние по природа сме склонни лесно да се гневим и тъй като нашата кротост и смиреност са извор на удоволствия и успокоение за мъжете, с които общуваме, докато гневът и яростта носят само неприятности и опасности, за да можем да отстояваме на този порив с повече твърдост на духа, както споменах по-горе, с тая новела възнамерявам да ви покажа как яростта на една от младите жени, за които ще стане дума, превърнала любовта на трима младежи и на също толкова млади жени от щастлива в нещастна.

Както ви е известно, в Прованс, на морския бряг, е разположен град Марсилия, прочут от най-древни времена; някога там имало много повече богати люде и търговци, отколкото днес; между тях бил и някой си Н'Арналд Чивада, човек от долен произход, но честен и почтен търговец, притежаващ безброй пари и имоти; жена му народила много деца – три от тях били момичета, по-големи от останалите, които били момчета. Двете момичета били близначки, но на петнадесет години, третото на четиринадесет; роднините им се гласели да ги оженят, чакали само да се върне Н'Арналд, който бил закарал стока в Испания. Близначките се казвали Нинета и Мадалена, третата сестра се наричала Бертела. В Нинета бил безумно влюбен един младеж на име Рестаньоне, който бил беден, но от благородно потекло; Нинета също го обичала и двамата така успели да си наредят работите, че се наслаждавали на любовта си, без никой нищо да разбере; наслаждавали се те един на друг доста време, докато се случило така, че двама младежи, единият от които се казвал Фолко, а другият – Угето (наследили големи състояния след смъртта на своите бащи), взели, че се влюбили – първият в Мадалена, вторият – в Бертела. Рестаньоне узнал за това от Нинета и намислил да се възползва от тяхната любов, за да забогатее; за тази цел той се сприятелил с тях и от време на време придружавал ту единия, ту другия, а понякога и двамата заедно, като отивали на среща с любимите си.

Когато му се сторило, че се е сближил и сприятелил достатъчно и с двамата, той ги поканил един ден у дома си и им казал: „Скъпи младежи, надявам се, че покрай нашата дружба вие сте успели да се уверите

колко ви обичам и че съм готов да ви помогна така, както бих помогнал и на себе си; и тъй като ви чувствавам много близки, искам да споделя с вас какво съм намислил, а после ще постъпим както решим, че е най-добре. Ако това, което говорите, е истина и ако съдя по вашето поведение, вие изгаряте от любов по двете момичета, денем и нощем само за тях мислите; същото изпитвам и аз към третата сестра; затова намислих да намеря най-приятно и най-желано средство да задоволим нашата пламенна страст, стига, разбира се, да се съгласите. Та ето какво ми хрумна: вие притежавате огромни богатства, аз нямам нищо; ако речете да съберете цялото си състояние и ме направите негов трети притежател заедно с вас двамата, а после решим да заминем за някъде – няма значение къде, аз се наемам така да наредя работата, че трите сестри да дойдат с нас, заедно с по-голямата част от състоянието на своя баща, и то където ние кажем; стигнем ли там, ще си заживеем като трима братя, всеки със своето момиче, и от нас по-щастливи няма да има. И така, решавайте дали искате да имате такова утешение, или не.“

Двамата младежи нали изгаряли от любов, щом чули, че момичетата ще станат техни, много-много не се двоумили и отвърнали, че ако истина стане така, нямат нищо против. След като получил тяхното съгласие, няколко дни по-късно Рестаньоне се видял с Нинета, която посещавал без особени затруднения: поседял известно време с нея, а после ѝ разказал какво се били споразумели с двамата младежи и си послужил с какви ли не доводи, за да я накара да се съгласи. Това не се оказало чак толкова трудно, защото момичето копнеело много повече от него да бъдат заедно, без да възбуждат подозрения; Нинета отвърнала решително, че ще го стори на драго сърце, че сестрите ѝ ще постъпят както реши тя (особено пък за такава работа) и му заръчала да направи необходимото, и то колкото се може по-скоро. Рестаньоне се върнал при двамата младежи, които непрекъснато го подканвали да изпълни каквото били уговорили, и ги уведомил, че що се отнася до дамите, работата е наред; тогава те решили да отпътуват за Крит, продали няколко свои имения, обяснявайки, че с получените пари мислят да се заловят с търговия, обърнали в пари цялото си имущество, закупили един бързоходен кораб, снабдили го тайно с всичко необходимо и зачакали определения срок. В това време Нинета, която познавала най-добре и настроението, и помислите на своите сестри, със сладкодумните си увещания успяла до там да разпали желанието им, че те едва дочакали този ден.

И така, в уречения ден, щом мръкнало, трите сестри отворили голямата ракла на баща си, награбили колкото се може повече пари и

скъпоценности, измъкнали се тихомълком от дома си и както се били условили, срещнали се с тримата си любовници, които ги чакали; без да губят време, те се качили на кораба, пуснали всички весла на вода и се отдалечили с възможно най-голяма бързина; без да се отбиват никъде, на следната вечер стигнали в Генуа, където младите любовници за пръв път вкусили радостта и удоволствието от своята любов. След като се подкрепили и взели каквото им било необходимо, те продължили своя път от пристанище на пристанище и преди да е настъпил осмият ден, пристигнали благополучно в Крит, където закупили обширни, прекрасни имения, а недалеч от Кандия си вдигнали красиви, разкошни жилища; тримата младежи наели голяма прислуга, набавили си коне, кучета и птици за ловуване и заживели сред пирове, празненства и веселби със своите възлюбени като истински барони, сякаш били най-щастливите хора на тоя свят.

Живеели си те най-безгрижно, но ето че Рестаньоне, който наистина много обичал Нинета, сега, след като можел да я има когато пожелае, и то без да изпитва каквито и да било страхове, бързо ѝ се наситил и почнал да охладнява към нея (подобни неща се случват ежедневно: човек лесно се пресища и от най-желаното, щом го притежава в изобилие). На някакво празненство той харесал една девойка от острова, голяма красавица, от знатен род, и почнал да я ухажда най-настойчиво и да устройва в нейна чест от пищни по-пищни празненства. Нинета обаче забелязала всичко, пламнала от ревност, почнала да следи всяка негова стъпка, а после измъчвала и него, и себе си с какви ли не упреци, сръдни и разправи. И тъй както изобилието на каквото и да е води до пресищане, а пречките към жадуваното разпалват още повече нашите желания, така и Нинета със своите сръдни и разправи не успяла да постигне друго, освен да раздуха още повече пламъка на новата любов, от която изгарял Рестаньоне; дали по-нататък Рестаньоне успял да спечели благоразположението на своята любима, или не, дали пък някой ѝ подшушнал нещо, но Нинета си втъпила, че се е случило именно така; поради това тя била обзета от дълбока печал, която впоследствие прераснала в такъв гняв, а гневът – в такава ярост, че любовта, която изпитвала към Рестаньоне се превърнала в безмилостна омраза; заслепена от гняв, Нинета решила да си отмъсти, наказвайки със смърт Рестаньоне, загдето я опозорил, както тя смятала. Намерила някаква стара гъркиня, голяма майсторка в изготвянето на какви ли не отрови, склонила я с разни подаръци и обещания да ѝ направи отровна смес и една вечер, без да се посъветва с някого, накарала възбудения и нищо неподозиращ

Рестаньоне да я изпие. Отровата била толкова силна, че Рестаньоне се отправил към оня свят още преди съмване; като научили за неговата кончина (нали не знаели, че е отровен), Фолко, Угето и техните дами, заедно с Нинета оплакали най-безутешно покойника и го погребали с големи почести. Не щеш ли, след няколко дни старицата, която приготвила отровната течност за Нинета, била заловена заради някакво друго престъпление; подложили я на изтезания и наред с извършените от нея други злини, тя признала и тая, обяснявайки най-подробно какво трябвало да последва; тогава владетелят на Крит, без да спомене никому ни дума, наредил да обкръжат през нощта двореца на Фолко; Нинета била заловена безшумно, без да окаже и най-малка съпротива; завели я при владетеля, но не станало нужда да я изтезават, защото тя веднага си признала всичко за смъртта на Рестаньоне. Фолко и Угето успели да научат тайно от владетеля защо е заловена Нинета, а после обадили на сестрите ѝ; всичко това им създало не малко неприятности и те прибягнали до какво ли не, за да спасят Нинета от кладата, която тя заслужавала и която (мислели си те) нямало да избегне; ала всичко било безполезно, тъй като владетелят бил неумолим: Нинета трябвало да си получи заслуженото. Тогава Мадалена, която била млада и красива и която владетелят дълго време ухажвал, без тя да склони и стори каквото и да било в негова угода, си рекла, че яко се съгласи, може да спаси сестра си от кладата; затова тайно му пратила вест по доверен човек, че е готова да изпълни всякакво негово желание, стига той да се съгласи на две неща: първо – сестра ѝ да се прибере у дома си здрава и читава, второ – всичко да бъде запазено в най-голяма тайна. След като изслушал вестта, която му доставила най-голяма радост, владетелят дълго мислил как да постъпи, докато най-сетне решил да приеме и отвърнал, че е съгласен. Затова, със знанието на дамата, една нощ той дал заповед да задържат Фолко и Угето под предлог, че трябва да ги разпита още веднъж за престъплението, а сам той отишъл тайно да прекара нощта с Мадалена. Но преди това се разпоредил уж да поставят Нинета в един чувал и да я хвърлят в морето, а всъщност я отвел при Мадалена, за да я възнагради за прекараната с нея нощ; на разсъмване, преди да се прибере, владетелят замолвил Мадалена тяхната първа любовна нощ да не бъде последна, а после ѝ заповядал да отпрати от дома си своята сестра-престъпница, за да не го корят сетне него и той да трябва отново да я наказва най-строго.

На другата заран Фолко и Угето узнали, че през нощта Нинета била хвърлена в морето и повярвали на тая вест, след което били пуснати на свобода; но когато побързали да се приберат у дома си, за да утешат

своите дами заради смъртта на тяхната сестра, Фолко подразбрал, че Нинета е жива и здрава и че се намира в къщата, въпреки че Мадалена правела какво ли не, за да не се издаде; той не само се учудил, ами почнал да подозира Мадалена, понеже отдавна се говорело, че владетелят ѝ е хвърлил око; затова я запитал как е могла Нинета да се прибере жива и здрава. Мадалена се опитала да го убеди, разказвайки му някаква объркана и дълга история, но той, нали си бил хитрец, не повярвал и я принудил да му каже истината; дълго се карали, докато най-после тя си признала всичко. Фолко бил поразен, мъката му преминала в ярост, измъкнал шпагата си и я промушил, въпреки че тя го молела да се смили над нея; а след това, страхувайки се от гнева и отмъщението на владетеля, оставил трупа на Мадалена в стаята, отишъл там, където се криела Нинета, и се обърнал към нея с най-весел вид: „Трябва да тръгнем веднага! Ще отидем там, където твоята сестра ми нареди да те отведе, за да не попаднеш отново в ръцете на владетеля“, Нинета не се усъмнила ни най-малко в неговите думи и тъй като се бояла и искала да се махне от тук, не пожелала да се прости със сестра си; двамата се приготвили за път (вечерният мрак отдавна покривал земята) и с малкото пари, които Фолко успял да вземе, се отправили към крайбрежието, качили се на една лодка и потеглили – накъде, това никои никога не узнал.

На следния ден намерили трупа на Мадалена и някои люде, които мразели Угето и му завиждали, побързали да уведомят владетеля за станалото; а той, пали обичал безкрайно много Мадалена, втурнал се в нейния дом, заповядал да хванат Угето и неговата дама и ги принудили да признаят, че те, заедно с Фолко, са виновни за гибелта на Мадалена. След това признание те имали всички основания да се страхуват, че ще бъдат наказани със смърт; за да я избягнат, те най-предпазливо успели да подкупят стражите с известна сума пари, които пазели за всеки случай у дома си; понеже нямали време да приберат поне част от своето имущество, същата нощ се качили заедно със стражите на една лодка и избягали на остров Родос, където не след дълго умрели в нужда и нищета. Ето какво причинили безумната любов на Рестаньоне и гневът на Нинета на тях самите и на другите.

НОВЕЛА IV

Джербино престъпва честната дума, дадена от неговия дядо крал Гулиелмо, и напада един кораб на владетеля на Тунис, за да отвлече

дъщеря му; но хората, намиращи се на кораба, я убиват, той убива тях, а на него после му отсичат главата.

Лаурета завършила своя разказ и млъкнала; някои от дружината съжалявали нещастните любовници, други пък укорявали Нинета заради нейната ярост и докато едни говорили едно, а други – друго, кралят, сякаш след продължителни дълбоки размишления, повдигнал глава и дал знак на Елиса да продължи. Тя започнала смирено със следните слова:

– Любезни дами, мнозина мислят, че Амур праща стрелите си само когато бива възпламенен от погледи, и се присмиват на всички, според които човек може да се влюби в някого единствено по достигналата до него мълва; че споменатите люде се мамят, ще ви стане ясно от новелата, що възнамерявам да ви разкажа сега; от нея ще разберете още, че мълвата не само е в състояние да окаже подобно въздействие върху двама души, без да са се виждали, ами може да стане и причина за тяхната гибел.

Сицилианците твърдят, че кралят на Сицилия, Гулиелмо Втори, имал две деца; едното било момче и се казвало Руджери, другото било момиче и се наричало Костанца. Руджери починал преди баща си, оставяйки един син на име Джербино, за чието възпитание неговият дядо положил най-големи грижи; с течение на времето Джербино пораснал, станал красив младеж и се прочул както с изящните си обноски, така и със своята смелост. Славата му прехвърлила границите на Сицилия и се попеела по всички краища на света, и най-вече в Берберия, която по това време плащала данък на краля на Сицилия.

Мълвата за удивителните достойнства и благородните нрави на Джербино стигнала и до дъщерята на туниския владетел; тя, както се надпреварвали да разправят всички, дето я били виждали, била най-преlestното създание, сътворявано някога от природата, и се славела със своите приятни обноски и благородния си и силен дух. Тя обичала да слуша разкази за смели и доблестни мъже, но най-драго ѝ било, когато станело дума за подвизите на Джербино: толкова ги харесвала, че почнала да рисува във въображението си как изглежда той човек, влюбила се най-пламенно в него, а да споменава името му или пък да слуша да говорят за него, ѝ било по-приятно от всичко друго. Но ето че и мълвата за чаровната хубост и за добродетелите на дамата стигнала до Сицилия, както и в много други страни; стигнала и до ушите на Джербино, и то не без полза – разпалила у него обич към девойката, не по-малка от тая, която и тя изпитвала към него. Поради това, докато не намерил сгоден

случай да изпроси позволение от дядо си и да прескочи до Тунис (тъй като много му се щяло да зърне дамата), Джербино все заръчвал на всички свои приятели, които тръгвали натам, да намерят начин да я уведомят за неговата пламенна и тайна обич и да му донесат вест от нея. Един от тях постъпил твърде остроумно: престорил се на търговец, влязъл при нея под предлог, че уж иска да ѝ покаже разни женски накити, разказал ѝ от край до край за горещата любов на Джербино към нея и я уверил, че Джербино поставя на нейно разположение и себе си, и всичко, що притежава. Дамата приела пратеника и посланието с най-голямо удоволствие и отвърнала, че и тя изгаря от любов по Джербино, и му пратила едно от най-драгоценните си украшения като залог за своята обич. Джербино приел залога с най-голяма радост (както се радва всеки, получавайки нещо, което му е скъпо), неведнъж ѝ пращал по същия човек скъпи подаръци и писал на дамата да се договорят, за да се срещнат и прегърнат, ако е рекла съдбата. Но работата се проточила повече, отколкото трябвало, дните си минавали, дамата чезнела на една страна, Джербино – на друга; не шеш ли, станало така, че туниският владетел сгодил дъщеря си за владетеля на Гранада, а тя почнала да страда горестно при мисълта, че не само щяла да отиде още по-далеч от своя любим, ами щяла съвсем да се откъсне от него; за да избегне тая съдба, тя била готова на драго сърце да избяга от баща си и да отиде при Джербино, ала не виждала как. Научавайки за тая сватба, Джербино също бил обзет от безкрайна печал и почнал все по-често да мисли как да постъпи, за да я открадне насила, ако рекат да я пратят при съпруга ѝ по море.

Тъй като подочул това-онова за тази любов и за намеренията на Джербино и се боял от неговата смелост, туниският владетел, когато дошло време да праща дъщеря си, проводил хора да уведомят крал Гулиелмо за неговите намерения и да поискат да им даде уверения, че ни Джербино, ни който и да е друг вместо него не ще се опита да попречи на него, туниския владетел, да изпълни каквото е намислил. Стариият крал Гулиелмо, нали не бил чул нищо за любовта на Джербино, ни най-малко не предполагал, че именно това е причина да искат от него подобно уверение; затова не се поколебал да го даде и в потвърждение пратил на туниския владетел своята ръкавица. Щом получил тоя залог, владетелят заповядал да приготвят в пристанището на Картаген голям и красив кораб, да го натоварят с всичко необходимо за път и за тая, дете щяла да тръгне с него, да го украсят както се полага, та да прати с него дъщеря си в Гранада, и зачакал само да излезе попътен вятър.

Като разбрала и видяла тия приготовления, младата дама пратила

тайно един свой слуга в Палермо с нареждането да поздрави хубавеца Джербино от нейно име и да го уведоми, че след няколко дни тя трябва да потегли за Гранада и че сега щяло да се разбере дали той наистина е такъв храбрец, както разправяли хората, и дали наистина я обича толкова, както неведнъж я уверявал. Слугата, комуто било възложено това поръчение, го изпълнил от добре по-добре и се прибрал в Тунис. А Джербино, след като изслушал пратеника, почнал да се чуди как да постъпи, понеже знаел, че крал Гулиелмо, неговият дядо, дал уверение на туниския владетел, че няма да се случи нищо лошо; но въпреки това, имайки предвид заръката на дамата и подтикван от пламнената си любов, а и за да не кажат, че е страхливец, Джербино отишъл веднага в Месина, заповядал да пригответ две бързоходни галери, събрал все отбор смелчаци и потеглил към остров Сардиния, откъдето според неговите пресмятания трябвало да мине корабът с любимата му дама.

Станало така, както Джербино очаквал: не минали и няколко дни и корабът, тласкат от слаб попътен вятър, се появил недалеч от мястото, където били спрели Джербино и хората му. Щом го видял, той се обърнал към другарите си със следните слова: „Синьори, ако вие наистина сте доблести люде, за каквито ви смятам, то сред вас няма да се намери човек, който да не знае що е любов; защото аз смятам, че всеки смъртен, негоден да изпитва подобно чувство, не може да бъде ни доблестен, ни добродетелен; а щом веднъж сте обичали или сте влюбени, ще ви бъде по-лесно да разберете моето желание. Аз съм влюбен и любовта, що изпитвам, ме накара да ви натоваря с тая трудна задача; дамата, която обичам, се намира ей на оня кораб, дето е пред нас; на него, заедно с онази, която желая най-много от всичко на тоя свят, има и несметни богатства; ние можем и тях да завладеем, и то без особени трудности, ако се сражаваме мъжествено и ако вие се проявите като смели люде; за свой дял от победата, която ще спечелим, желая само жената, заради която съм тръгнал на бой; всичко останало още отсега принадлежи вам. Затова хайде да нападнем кораба! Ще успеем, защото сам Господ Бог е на наша страна: той престана да праща вятър на кораба, който стои като закован на едно място.“

Нямало нужда красавецът Джербино да хаби толкова слова, защото смелчаците от Месина, дето били с него, бидейки алчни за плячка, и без това възнамерявали да извършат същото, към което ги подбуждал и той; затова те изпроводили речта му с одобрителни викове, вдигнали страшна олелия, надули тръбите, грабнали оръжието си, пуसнали веслата на вода и стигнали до кораба. Тия, дето пътували с него, още щом

забелязали отдалече галерите, се приготвили да се бранят. Красавецът Джербино, приближавайки кораба, заповядал на господарите му да се прехвърлят на галерите, ако не искат да се сражават. А сарацините, като разбрали кои са нападателите и какво искат от тях, напомнили им, че нарушават думата на своя крал, и показали ръкавицата на крал Гулиелмо; те заявили, че нито ще се предадат без бой, нито пък ще им дадат каквото и да е от това, дето карат на кораба. В същото време Джербино успял да зърне дамата, която се намирала на носа на кораба, и виждайки, че тя е много по-хубава, отколкото си мислел, съвсем загубил ума си; а когато му показали ръкавицата, отвърнал, че тук няма соколи, следователно никаква ръкавица не е потребна, но щом не искат да предадат дамата, да се приготвят за бой. Тозчас пламнала люта битка, полетели стрели, копия и камъни и двете страни дълго се били, понасяйки големи загуби. Най-сетне Джербино разбрал, че ако продължава така, не ще има кой знае каква полза, затова взел едно малко корабче, което бил докарал от Сардиния, наредил да го подпалят и да го тласнат с двете галери към кораба; виждайки тая работа, сарацините разбрали, че ще трябва или да се предадат, или да измрат до крак; изкарали на палубата дъщерята на своя владетел, която дотогава стояла в трюма и се заливала в сълзи, завели я на носа на кораба, извикали Джербино, а после, докато тя плачела и ги молела за милост, я заклали пред очите му и хвърлили трупа ѝ в морето с думите: „Хайде, върви да я вземеш; даваме ти я така, както можем и както си заслужил заради твоята честност.“

Потресен от тяхната жестокост, Джербино, без да се пази ни от стрелите, ни от камъните, сякаш и той искал да умре, наредил да доближат неговата галера до кораба, скочил на палубата, въпреки че там гъмжало от врагове, и (подобно на изгладнял лъв, който, попаднал сред стадо юнци, разкъсва ту един, ту друг – кой с нокти, кой със зъби, – утолявайки отначало не толкова глада си, колкото своята ярост) завъртял меча си и почнал да сече наляво и надясно сарацините, мнозина от които били постигнати от жестока смърт; и тъй като огънят на кораба се разпалвал все повече, той заповядал на моряците си да прехвърлят на галерите каквото могат, за да не си отидат с празни ръце, а после напуснал кораба след тъжната победа, която спечелил над своите врагове. Заповядал да намерят в морето тялото на красавицата и дълго я оплаквал, проливайки реки от сълзи; на връщане към Сицилия, той наредил да я погребат с най-големи почести на Устика, малко островче, намиращо се, кажи-речи, срещу Трапани, и се прибрал у дома си потънал в най-дълбока печал.

Щом узнал за станалото, туниският владетел веднага проводил до крал Гулиелмо неколцина пратеници, облечени в черно, за да се оплачат на краля, задето престъпил дадената дума, и да му разкажат всичко от край до край. Крал Гулиелмо се разгневил страшно и не виждайки никаква възможност да откаже правосъдието, което пратениците искали от него, наредил да заловят Джербино; и макар че всички барони до един го молели да не взема такова решение, осъдил Джербино на смърт и заповядал да му отсекаат главата пред него, предпочитайки да се лиши от внука си, отколкото да се прочуе като крал, който не държи на дадената дума. Така, както ви разказах, в течение само на няколко дни и двамата влюбени загинали от жестока смърт, без да вкусят поне малко от своята любов.

НОВЕЛА V

Братята на Изабета убиват нейния любим, а той ѝ се явява насън, за да ѝ покаже къде е погребан; тя изравя скритом главата му, слага я в гърне с босилек и я оплаква с часове всеки ден; нейните братя обаче ѝ я отнемат и тя умира от мъка.

Елиса завършила новелата си, кралят я похвалил сдържано и наредил на Филомена да продължи; а тя, изпълнена с жалост към клетия Джербино и любимата му дама, въздъхнала горестно и започнала така:

– Прелестни дами, героите на моя разказ не са толкова високопоставени люде, като тия на Елиса, но предполагам, че и той не ще бъде по-малко трогателен; за тая случка си спомних при споменаването на Месина, където са станали събитията, за които ще чуете.

И така, живели някога в Месина трима братя, трима млади търговци; след смъртта на своя баща, който бил от Сан Джиминяно, те наследили голямо богатство; освен това имали и сестра, на име Изабета, много красива и благовъзпитана девойка, която те, не знам по какви причини, още не били задомили. В един от техните складове работел някакъв момък от Пиза, на име Лоренцо, който им вършел цялата работа и бил голям красавец, с приятни, любезни обноски; не щеш ли, случило се така, че Изабета, след като го видяла няколко пъти, започнала да го харесва все повече; Лоренцо забелязал тая работа и прекъснал другите си любовни връзки, защото и неговото сърце започнало да трепка по нея; и двамата се влюбили един в друг и не след много се разбрали и

извършили онова, което и двамата желяели най-много от всичко. Връзката им продължила дълго време, но, доставяйки си голяма наслада и удоволствие, те не успели така да наредят работите, че никой нищо да не разбере; една нощ, когато Изабета отивала към мястото, където спял Лоренцо, най-големият ѝ брат я видял, без тя да го забележи. Това го огорчило страшно много, ала все пак, бидейки умен и разсъдлив младеж, той решил, че ще постъпи най-разумно, като си замълчи и не ѝ се обажда, а почака до следната утрин. Не мигнал цялата нощ, прехвърляйки през ума си какви ли не мисли по тоя въпрос, а щом съмнало, обадил на братята си това, което узнал през нощта за Изабета и Лоренцо; тримата дълго се съветвали как да постъпят и накрая решили да не вдигат шум около тая работа, за да не опозорят ни себе си, ни сестра си, а да се преструват, че нищо не са видели и нищо не знаят, докато дойде време, когато ще могат да изтрият от лицето си тоя срам, преди да се е разраснал, без да си навличат беди и неприятности. Речено – сторено: продължили те да се смеят и да се шегуват с Лоренцо, както правели и преди, а един ден се престорили, че искат да отидат на разходка извън града, и поканили и момъка; като стигнали до едно отдалечено, закътано място, решили да се възползват от случая, нападнали нищо неподозиращия Лоренцо, убили го и го заровили така, че никой нищо да не забележи; а като се прибрали в Месина, почнали да разправят, че са го пратили по работа и никой не се усъмнил в думите им, тъй като те често го пращали ту по една, ту по друга работа.

Дните минавали, а Лоренцо не се връщал и Изабета все по-често питала братята си къде е и кога ще се прибере, понеже дългото му отсъствие я измъчвало много; когато тя отново ги запитала за него, и то твърде настоятелно, единият от братята рекъл: „Какво значи това? Какво общо имаш с Лоренцо, та все за него питаш? Да не си посямала да споменеш още веднъж името му, че ще ти дадем да разбереш!“ Голяма мъка налегнала младата жена, тя започнала да живее в страх, без сама да знае защо; престанала да разпитва за Лоренцо, и нощем често викала името му и го молела да се прибере; продължавала да страда и да пролива сълзи, задето се бавел толкова време, на нищо не се радвала, но все живеела с надеждата, че нейният любим ще се върне.

Една нощ, след като си поплакала за Лоренцо и заспала със сълзи на очи, Лоренцо ѝ се явил насън, бял като платно, разрошен, с окъсани и прогнили дрехи, и ѝ се сторило, че казал: „О, Изабета, ти непрекъснато викаш моето име; ти се измъчваш заради дългото ми отсъствие и все мен обвиняваш, проливайки горчиви сълзи; но трябва да знаеш, че аз

никога не ще се върна, понеже същия ден, когато ти ме видя за последен път, твоите братя ме убиха.“ После той ѝ посочил мястото, където бил заровен, помолил я да не го вика повече и да не го чака и изчезнал. Младата жена се събудила, повярвала на видението и горчиво заплакала; сутринта станала, но тъй като се бояла да каже каквото и да е на братята си, намислила да отиде до мястото, посочено от Лоренцо, и да види дали това, което ѝ се присънило, е истина. След като ѝ разрешили да излезе на разходка извън града заедно с едно момиче, което по-рано работело у тях и било в течение на всички нейни работи, тя се запътила веднага към онова място, а щом стигнала, разчистила натрупания сух листак, почнала да копае, където ѝ се сторило, че земята е по-рохкава, и скоро открила трупа на злостастния си любовник, който бил все още запазен, неразложен; така Изабета се уверила, че видението я насочило към истината.

Налегнала я такава мъка, каквато ни една жена не била изпитвала дотогава, ала все пак успяла да размисли, че не е време за плач; ако имала възможност, тя щяла да пренесе тялото, за да го погребее както се следва; но тъй като това било невъзможно, взела, че отрязала с нож главата на трупа, завила я в една кърпа, заровила отново обезглавения труп, скрила главата под полата на слугинята и се прибрала у дома си, без никой нищо да забележи. Затворила се тя в стаята си и като останала сама с главата, заридала горчиво; и толкова дълго плакала, че я измила със сълзите си и непрекъснато я целувала. После избрала голямо, хубаво гърне, от ония, в които садят босилек или майоран, обвила главата в скъп плат и я поставила в гърнето, насипала отгоре пръст, а в пръстта посадила няколко стръкчета красив салернски босилек и непрекъснато ги поливала или с розова, или с портокалова вода, или пък ги оросявала със собствените си сълзи. Тя прекарвала повечето време все край това гърне и все него гледала, защото в него лежал нейният Лоренцо; а когато си казвала, че му се е нагледала, навеждала се над него и почвала да плаче; и плачела толкова дълго, че сълзите ѝ оросявали целия босилек. А босилекът, било поради продължителните и непрекъснати грижи, било поради това, че пръстта станала тлъста от разлагачата се глава, избуял и почнал да издава прекрасен мирис.

Техните съседи обаче забелязали, че младата жена правела всеки ден едно и също; и тъй като братята ѝ се чудели и се маели защо хубостта ѝ изведнъж увехнала, а очите ѝ сякаш се стопили, съседите им подшушнали: „Ние видяхме, че всеки ден тя прави така и така.“ Братята я наблюдавали известно време и установили, че е истина: на няколко пъти

й се скарали, но тъй като и топа не помогнало, заповядали да изнесат скришом гърнето от нейната стая; като разбрала, че е изчезнало, тя почнала да настоява най-упорито да ѝ го върнат, но понеже те отказвали, разболяла се от мъка и докато боледувала, само плачела и все за гърнето питала. Младежите се смаяли от тия нейни молби и рекли да видят какво има в него; изсипали пръстта и видели плата, в който била увита главата; а тя не била съвсем разложена и те успели да познаят по къдравата коса, че това е главата на Лоренцо. Тримата братя са смаяли и понеже се изплашили да не би някой да узнае за станалото, заровили главата, никому нищо не казали, напуснали скришом Месина и като си оправили работите, отишли да живеят в Неапол. А младата жена не преставала горко да плаче и да пита къде е гърнето; така си и умряла, потънала в сълзи, а с нея свършила и нещастната ѝ любов. След известно време случилото се станало достояние на мнозина и някой взел, че съчинил тая канцона, която и днес все още се пее:

Кое е това изчадие проклето,
дето ми отне гърнето,

и пр. и пр.

НОВЕЛА VI

Андреола обича Габриото; докато двамата си разказват какво са сънували, Габриото умира внезапно в нейните обятия; Андреола и една нейна прислужница понасят трупа към дома на момъка, но градската стража ги залавя и Андреола обяснява какво се е случило; управителят на града иска да я изнасили, ала тя се възпротивява; научавайки за станалото, баща ѝ успява да я освободи, доказвайки нейната невинност, но Андреола отказва да живее сред хората и се оттегля в манастир.

Дамите харесали твърде много разказаната от Филомена новела, тъй като неведнъж били чували тази канцона, но колкото и да питали, никой дотогава не можел да им каже по какъв повод била съчинена. Кралят, след като изслушал новелата, наредил на Панфило да продължи съгласно установения ред. Тогава Панфило започнал така:

– Сънят, описан в предишната новела, ме наведе на мисълта да ви разкажа друга, в която става дума за два съня; но докато първият сън се

отнасяше за вече станали неща, то двата съня са свързани с работи, дето тепърва имало да стават; и двата съня се сбъднали веднага след като тия, които ги сънували, успели да споделят един с друг какво им се присънило. Трябва да знаете, мили мои дами, че на всички хора им се присънват най-различни неща; докато човек спи и сънува, всички сънища му изглеждат истински; но щом се събуди, почва да преценява, че някои от тях са действителни, други – вероятни, а трети – неотговарящи на действителността; въпреки това много сънища се сбъдват. По тази причина мнозина вярват на сънищата така, както биха повярвали на истински случки, и стават тъжни или весели според това, дали сънищата им внушават страх или надежда. И обратно: срещат се и такива хора, дето започват да вярват на сънищата едва след като ги сполети вещаната от тях беда. Не съм ни за едното, ни за другото, тъй като може сънищата не винаги да се сбъдват, но често пъти и истината показват. Убеден съм, че всеки от нас, и то неведнъж, е могъл да се увери, че те не винаги се оказват верни; новелата на Филомена обаче ни показа, че понякога сънищата се сбъдват; ще го потвърдя и аз с помощта на новелата, която възнамерявам да ви разкажа. Затуй аз мисля, че стига човек да живее и постъпва честно, няма защо да се бои от никакви лоши сънища, нито пък заради тях да се отказва от добрите си намерения; но човек не бива да вярва и на сънищата, отнасящи се до престъпни и лоши деяния, макар и те на пръв поглед да ги благоприятствуват, или, ако му се присънят повторно, да го насърчават да ги извърши; разбира се, и в противен случай човек пак не бива да се доверява изцяло на сънищата. А сега чуйте новелата.

Живял някога в град Бреша благородник на име месер Негро да Понтекараро; той имал много деца и между тях една дъщеря, на име Андреола, която била и млада, и голяма хубавица, но не била омъжена; не щеш ли, тя взела, че се влюбила в един свой съсед, на име Габриото, момък от долен произход, но голям красавец, добре възпитан и с изтънчени обноски; с помощта на своята прислужница младата жена така успяла да нареди работата, че Габриото не само узнал за любовта, която изпитвала към него Андреола, ами бил въвеждан често и в прекрасната градина на нейния баща, за най-голямо удоволствие и на едната, и на другата страна. А за да не може нищо освен смъртта да сложи край на тяхната щастлива обич, двамата станали тайно съпрузи.

Те продължили да се срещат скришом, докато една нощ на Андреола ѝ се присънило, че се намира в тяхната градина заедно с Габриото, че двамата са се прегърнали за най-голяма тяхна наслада и удоволствие, и

както си лежали така, изведнъж от тялото на Габриото се измъкнало нещо черно, ама много страшно на вид (тя не успяла да го разгледа добре), което сграбчило момъка и въпреки че тя не го пускала, изтръгнало със смайваща сила Габриото от нейните обятия, а после и двамата изчезнали, сякаш се провалили в дън земя; и тя не видяла повече ни единия, ни другия; пронизана сякаш от остра болка, тя се сепнала и се събудила, и макар че много се зарадвала, като видяла, че каквото ѝ се било присънило, не се оказало истина, тоя сън много я изплашил. Поради това, тъй като на следната вечер Габриото се канел да я навести, тя направила всичко възможно, за да отложи срещата; ала той много настоявал да се видят и за да не възбуди у него подозрения, тя излязла да го посрещне в градината. Набрала много бели и червени рози (тъкмо били разцъфтели), седнали двамата край прекрасния бистроструен водоскок в градината, радвали се дълго един на друг, а после Габриото я запитал защо толкова искала да отложи срещата. Тогава Андреола му разказала за съня си от предната нощ, казала му и за страха, който този сън ѝ внушил. Като чул това, Габриото почнал да се смее и отвърнал, че е голяма глупост човек да вярва на сънищата, защото те се дължат или на преяждане, или на недояждане; освен това човек може да се увери всеки ден в тяхната лъжливост. После добавил: „Ако вярвах на сънищата, нямаше да дойда при теб, и то не заради твоя сън, а заради онова, което ми се присъни на мен същата нощ. Чуи какво сънувах: намирах се в някаква чудно хубава гора, където бях отишъл на лов; успях да хвана една прекрасна сърна, ама толкова хубава, че по-хубава от нея едва ли има на тоя свят; изглеждаше по-бяла и от сняг, свикна бързо с мен и не се отделяше от мене. Въпреки това, за да не избяга, аз нахлузих на врата ѝ златен оглавник и я държах със златна верига. После ми се присъни, че докато сърната бе полегнала да си почива и бе положила глава в скута ми, отнякъде изскочи някаква огромна, гладна и страшна на вид хрътка, черна като въглен, и се втурна срещу мен, а аз просто няхах сили да се браня от нея; тя ме захапа за лявата гръд и почна да ме гризе и разкъсва и така ме изгриза, че стигна до сърцето ми, после го изтръгна и го отнесе със себе си. Толкова ме заболя, че се стреснах, и като се събудих, веднага опипах гръдта си с ръка, за да проверя какво е станало; като разбрах, че нищо ми няма, почнах да се присмивам на себе си, задето се опипвах. Я ми кажи, има ли смисъл да се страхувам? Та аз съм сънувал още по-страшни неща и нищо лошо не ми се е случвало. Затова хайде да не мислим повече за тия неща, а да се веселим и забавляваме.“

Младата жена, която и без това била доста изплашена от

собствения си сън, като чула това, изтръпнала; но за да не разваля настроението на Габриото, доколкото могла, успяла да прикрие обзелата я тревога; макар че двамата продължавали да се забавляват, като ту се прегръщали, ту се целували, обзелото я смътно безпокойство не напуснало Андреола, тя се втренчвала в Габриото по-често от обикновено и все поглеждаше към градината да не би да се зададе отнякъде онова черно нещо. Изведнъж, както си седели така един до друг, Габриото въздъхнал дълбоко, прегърнал я и простенал: „Тежко ми е, душо моя, помогни ми, защото умирам.“ Изричайки тия слова, той се проснал на поляната. Като видяла това, младата жена приседнала, повдигнала главата му в скута си и запитала със сълзи на очи: „Какво ти е, мой мили господарю?“ Габриото не отговорил, а продължил да стене и да се облива в пот и след малко се преселил на оня свят.

Всяка от вас лесно може да си представи каква мъка и печал налегнали младата жена, която обичала момъка повече и от собствения си живот. Тя много плакала и не преставала да го вика, докато най-сетне, след като го опипала навсякъде и усетила, че е изстинал, разбрала, че той наистина е мъртъв; не знаейки какво да каже и как да постъпи, тя отишла да извика своята прислужница, която знаела за тяхната любов, а после ѝ разказала за сполетялото я нещастие. Двете дълго плакали, оросявайки с горчивите си сълзи лицето на починалия Габриото, а младата жена казала на прислужницата: „Тъй като Бог ми го отне, аз не искам повече да живея; но преди да сложа край на живота си, желая да постъпим така, че хем да запазим моята чест и тайната на нашата любов, хем да погребем тялото, от което отлитна скъпата за мен душа.“ Прислужницата отвърнала: „Дъще моя, недей да се самоубиваш; вярно е, че ти го загуби, но ако сама сложиш край на живота си, и на онзи свят няма да се съберете; постъпиш ли така, ще отидеш направо в ада, а аз съм уверена, че неговата душа не се намира там, защото приживе той беше добър момък; най-добре ще направиш, ако се утешиш и помислиш как да помогнеш на душата му с молитви или с други благопристойни дела, в случай че поради някой извършен от него грях душата му се нуждае от помощ. А колкото за погребването, това ще стане най-бързо, ако го заровим тук, в градината; никой никога няма нищо да разбере, тъй като никой не знае, че той идваше у нас; ако не си съгласна, да изнесем трупа от градината и да го оставим навън; утре сутринта ще го намерят, ще го пренесат у дома му, а неговите близки ще го погребат.“

Макар че била потънала в дълбока печал и не преставала да плаче, младата жена изслушала внимателно съветите на прислужницата,

отхвърлила първия, а относно втория казала: „Господ няма да ми прости, ако се съглася да заровя като куче или да изхвърля на улицата този момък, когото обичах толкова много и който бе и мой съпруг. Аз вече го оплаках, ще направя каквото мога, за да го оплачат и близките му; дори вече намислих как трябва да постъпим.“ И веднага пратила прислужницата да ѝ донесе един копринен плат, който тя държала в раклата си; после разгънали плата на тревата, положили върху него трупа на Габриото, а под главата му поставили възглавница; заливайки се в сълзи, Андреола му затворила очите и устата, свила му венец от рози, обсипала тялото с рози, които набрала заедно с прислужницата, след което се обърнала към нея със следните думи: „Неговият дом не е кой знае колко далеч отук; затова двете ще го отнесем и ще го оставим пред вратата. Скоро ще съмне, неговите близки ще видят тялото и ще го приберат; вярно е, че това няма да ги утеши, но аз, в чиито обятия той умря, ще остана доволна.“ После отново се хвърлила върху него, прегърнала го и дълго плакала, обливайки се в сълзи. По едно време прислужницата почнала да я подканва да побързат, защото скоро щяло да съмне; тогава Андреола се надигнала, свалила от ръката си пръстена, който я свързвал с Габриото, и продължавайки да плаче, го сложила на неговия пръст с думите: „Мой мили господарю, ако твоята душа вижда сълзите, що проливам сега, и ако тялото ти, макар и без душа, все още не е загубило напълно своята чувствителност, благоволи да приемеш последния дар от ръцете на тази, която ти толкова обичаше приживе.“ После паднала в несвяст в нозете му, а след като се посъвзела, станала и заедно с прислужницата вдигнали плата, върху който лежало тялото, излезли от градината и се запътили към дома на Габриото.

Не шеш ли, за зла участ, докато те вървели нататък, срещнала ги градската стража, която отивала някъде по друга работа, и ги подбрала заедно с трупа. Андреола познала, че това са градските стражи и, предпочитайки да умре, отколкото да живее, им казала съвсем искрено: „Знам много добре кои сте; известно ми е също така, че няма смисъл да се опитвам да бягам; готова съм да дойда с вас в синьорията и там да обясня как стана цялата тази работа; но щом не оказвам съпротива, никой няма право да се докосва до мен; и да не сте посмели да вземете нещо от това тяло, иначе ще се оплача.“ И наистина никой не се осмелил да я докосне и тя се отправила към двореца на синьорията с трупа на Габриото.

Стражите съобщили на управителя за станалото а той наредил да я доведат в стаята му и я разпитал какво се е случило; заповядал да

повикат лекари, за да прегледат мъртвеца и да видят дали не е отровен, или умъртвен по друг начин; но лекарите установили, че е умрял от задух, причинен от спукването на някакъв оток до сърцето. Управителят ги изслушал, разбрал, че вината на Андреола е малка, ала решил да ѝ покаже, че иска да и подари онова, което не би могъл да ѝ продаде, затуй казал на младата жена, че ще я пусне, ако тя му се отдаде; виждайки, че с думи няма да постигне нищо, той нарушил всякакво приличие и понечил да я насили. Но Андреола пламнала от негодувание, усетила прилив на сили и се защищавала мъжки, като го отблъсквала и ругаела с най-груби думи.

Рано сутринта месер Negro също узнал за станалото и потресен до смърт, се отправил към двореца на синьорията, придружен от множество свои приятели; управителят го уведомил най-подробно за всичко, а месер Negro настоял да му върнат дъщерята. Тогава управителят си рекъл, че ще бъде по-добре, ако сам той обвини себе си в опит за изнасилване на Андреола, преди тя да го е сторила, затова отначало похвалил нейната честност и постоянство, в подкрепа на което казал какво се опитал да ѝ причини и как се държала тя; ала нейната твърдост му била направила силно впечатление и той се влюбил в нея, затова казал, че ако те (нейният баща и самата тя) се съгласят, той би се оженил на драго сърце за нея, въпреки че имала за съпруг мъж от долен произход.

Докато двамата водели тоя разговор, Андреола дошла при баща си, застанала на колене пред него, заплакала и занареждала: „Татко, убедена съм, че всичко сте чули и всичко знаете, поради това не мисля, че трябва да ви разказвам цялата история на моята смелост и на моето нещастие; но аз ви моля най-чистосърдечно и коленопреклонно да ми простите, задето си избрах за мъж оня, когото най-много харесвах, без да поискам разрешение от вас. Моля ви да ме дарите с тая милост не за да мога да живея и занаяпред, а защото искам да умра като ваша дъщеря, не като ваш враг.“ После се разридала и се проснала в нозете му.

Месер Negro, който бил вече доста стар, а освен това бил добродушен и сърдечен човек, като чул тия думи от устата на дъщеря си, се разплакал и плачейки, ѝ помогнал да стане, а после ѝ казал: „Дъще моя, много щях да се радвам, ако ти се беше омъжила за човек, който по мое мнение би бил достоен за теб; но щом изборът ти се е спрял на оня, когото си харесвала, аз също щях да го харесам; мъчно ми е само, че си скрила от мен, а това показва колко малко доверие си имала в твоя баща; мъчно ми е също, че си изгубила своя съпруг, преди аз да науча за него. Но каквото е станало – станало: нека това, което аз, за да угодя на

теб, бих оказал на него, ако беше все още жив – сиреч да го почета като мой зет, му бъде оказано сега, след като е мъртъв.“ И обръщайки се към своите приятели и роднини, той наредил да устроят на Габриото тържествено погребение и да му окажат най-големи почести.

В това време за станалото се научили не само роднините на момъка, но и почти всички мъже и жени в града. Цялото това множество се струпало пред тялото на Габриото, което лежало в двора на синьорията върху плата на Андреола, отрупано с набраните през нощта рози; така Габриото бил оплакан не само от младата жена и от своите роднини, а и от целия народ – от почти всички жени в града и от мнозина мъже; при това бил оплакан не като човек от простолюдиеото, а като мъж от най-знатно потекло. После вдигнали тялото и най-видните граждани го понесли на своите рамене, за да го погребат с най-големи почести. Няколко дни по-късно, тъй като управителят продължил да настоява с предложението, което направил още в самото начало, месер Негро се опитал да поговори по тоя въпрос с дъщеря си; но тя не искала и да чуе за тази работа и със съгласието на баща си, заедно с прислужницата си, постъпила в един манастир, прочут със своята святост, където и двете живели дълго, водейки най-благочестив живот.

НОВЕЛА VII

Симона обича Паскуино; двамата отиват В градината, Паскуино натрива зъбите си с лист от салвия и умира; Симона бива заловена и в желанието си да покаже на съдията как е умрял Паскуино, натрива зъбите си с лист от същата салвия, а после и тя умира.

Завършвайки новелата, Панфило изпълнил своето задължение, а кралят, без да се трогне ни най-малко от участта на Андреола, погледнал Емилия, като ѝ дал да разбере, че би желал и тя да разкаже нещо, следвайки примера на говорилите преди нея. Без да се бави нито миг, тя започнала така:

– Мили дружки, новелата, която ни разказа Панфило, ме наведе на мисълта да ви разкажа друга, която си прилича с неговата само по това, че подобно на Андреола и девойката, за която ще стане дума, изгубва своя любим в градината; и тя, подобно на Андреола, бива заловена, но се освобождава от съда не с помощта на своята твърдост и доблест, а посредством внезапната си смърт. Ние вече споменахме, че макар и да

предпочита дворците на знатните люде, Амур не се отказва да властвува и в къщите на бедняците; нещо повече: точно там понякога той така проявява своята сила, че кара и най-богатите да се боят от него като от най-могъщ властелин. Това ще проличи, ако не напълно, то поне отчасти в моята повела; с нейна помощ аз бих искала да се завърнем отново в нашия град, от който днес се отдалечихме твърде много с нашите разкази за случки, станали в разни краища на света.

Не много отдавна във Флоренция живяла много красива и твърде възпитана за положението си девойка, на име Симона; баща ѝ бил беден човек и въпреки че ѝ се налагало да работи, за да си изкарва хляба (тя се изхранвала, предейки вълна), девойката не била чак толкова бедна духом, та да не се осмели да разтвори сърцето си за Амур, който отдавна проявявал желание да се всели там с помощта на приятните обноски и ласкавите слова на един младеж, с положение не по-високо от нейното; той работел при някакъв тъкач и разнасял вълна за предене. И така, приемайки любовта в прелестния образ на влюбения в нея момък, който се казвал Паскуино, изгаряйки от желание, но боейки се да направи нещо повече, тя продължила да преде и съпровождала изпридането на всяка къделя с въздишки, и от огъня по-жарки, мислейки все за оня, който донасял вълната. А момъкът от своя страна полагал големи грижи вълната на господаря му да бъде добре изпредена и почнал да навещава Симона много по-често, отколкото другите предачки, като че ли единствено нейната прежда щяла да бъде изтъкана на плат. Днес така, утре така (момъкът проявявал все по-голямо внимание, а на нея това ѝ доставяло все по-голямо удоволствие), работата стигнала дотам, че той станал по-смел, тя пък надвила и страх, и срам и двамата станали съвсем близки и почнали да си доставят взаимно наслада; тая работа толкова се харесала и на едната, и на другата страна, че и двамата не чакали единия да покани другия, ами вършели това едновременно.

Те продължили да се наслаждават взаимно по тоя начин и с всеки изминат ден желанието им се разпалвало все повече и повече; един ден Паскуино казал на Симона, че би искал, стига тя да намери начин да се измъкне от къщи, да я заведе в някаква градина, където хем щели да бъдат сами и да се чувствуват по-удобно, хем нямало от какво толкова да се страхуват. Симона отвърнала, че е съгласна; една неделя, след като се наобядвала, казала на баща си, че иска да отиде за опрощение на греховете в църквата „Сан Гало“, и се запътила към градината, за която ѝ говорил Паскуино; придружавала я някаква нейна приятелка, на име Ладжина; там Паскуино я очаквал заедно с един свой приятел, на име

Пучино, а по прякор – Страмба. Страмба и Ладжина се харесали; Симона и Паскуино тръгнали към единия край на градината, за да се наслаждават един на друг, оставяйки Страмба и Ладжина в противоположната страна.

В тая част на градината, където отишли Паскуино и Симона, бил избуял един прекрасен храст салвия; те седнали под храста, дълго се забавлявали, а после взели да си говорят за някаква закуска, която възнамерявали да устроят в градината, след като си поотпочинат; по едно време Паскуино се извърнал към храста салвия, откъснал едно листо и почнал да разтрива с него зъбите си и венците, обяснявайки на Симона, че салвията най-добре почиства устата след ядене. Търкал ги той доста време, а после продължил да говори за закуската, за която ставало дума. Не щеш ли, изведнъж, както приказвал, почнал да пребледнява, лицето му се изкривило, след малко престанал да вижда, не можел и да говори и скоро предал Богу дух.

Щом видяла това, Симона се разплакала и завайкала и викнала на помощ Страмба и Ладжина. Те изтичали веднага; когато видял, че Паскуино не само е мъртъв, ами и целият е подпухнал, а тялото и лицето му са покрити с петна, Страмба изведнъж закрещял: „Ах ти, негоднице, ти си го отровила!“ И вдигнал такъв шум, че го чули мнозина от хората, дето живеели около градината; притекли се и те да разберат какво става, видели, че Паскуино лежи мъртъв и целият подпухнал, чули Страмба да крещи и да обвинява Симона, че го е отровила с измама, и понеже тя била потресена от внезапната кончина на своя любим и не знаела какво да каже в своя защита, хората решили, че е станало именно така, както твърдяла Страмба. Затова хванали момичето, което продължавало да плаче и да се вайка, и го повели към двореца на синьорията. Тук Страмба, заедно с двама приятели на Паскуино, на име Атичато и Маладжеволе, които междуременно дошли в съда, вдигнали страшна олелия и един съдия незабавно почнал да разпитва момичето как е станала цялата работа; тъй като не бил убеден, че тя е действувала със зла умисъл и че е виновна, той пожелал да огледа в нейно присъствие и трупа, и мястото, където, както му разказвала, се случило това; още повече, че от думите ѝ не можал да си изясни всичко както трябва. Затова той наредил да я отведат без много шум в градината, където все още се намирало подутото като бъчва тяло на Паскуино; съдията тръгнал след нея и като стигнал и видял трупа, смаял се и пак запитал Симона как е станало това. Тя се приближила до храста салвия, разказала всичко поред и за да му покаже най-точно как е станало, откъснала лист салвия и си натрила

зъбите, както направил и Паскуино.

В това време и Страмба, и Атичато, и всички останали другари и приятели на Паскуино продължавали да се присмиват в присъствието на съдията на нейните думи; викали, че това са глупости и измишльотини, настоявали, че Симона е престъпница и искали да бъде изгорена на клада, защото извършеното от нея престъпление заслужавало само такова наказание; а клетата Симона (която била съкрушена от мъка вследствие загубата на своя любим и треперела от страх пред наказанието, що искал за нея Страмба), след като си натъркала зъбите със салвията, се строполила на земята при същите обстоятелства, както и Паскуино, за най-голямо изумление на всички присъстващи.

О, блажени души, на които е било съдено да изживеят в един и същи ден и пламенната си любов, и живота си на смъртни! Дваж по-блажени сте вие, ако и двамата сте попаднали на едно и също място; и ще бъдете още по-блажени, ако и на оня свят съществува любов и продължавате да се обичате, както сте се обичали тук!

Но според нас, живите, най-блажена била душата на Симона, защото съдбата не позволила участта на невинната девойка да зависи от показанията на някакви си там даракчии или още по-невзрачни люде като Страмба, Атичато и Маладжеволе, а избрала за нея по-достоеен път: отредила ѝ същата смърт, сполетяла и нейния любим, с което хем я избавила от ония негодници, хем ѝ позволила да последва душата на Паскуино, когото тя обичала най-много от всичко.

Подобно на всички присъстващи и съдията бил изумен от станалото и не знаейки как да постъпи, дълго мислил и премислял, докато най-сетне рекъл: „Тая салвия е отровна, нещо, което е необичайно за салвията; но за да не пострадат и други, нека този храст бъде изкоренен и изгорен!“ Пазачът на градината се заел да изпълни нареждането на съдията в негово присъствие и още щом повалил храста на земята, всички видели причината за смъртта на двамата нещастни млади хора: под храста имало огромна жаба, чието отровно дихание, както предположили, правело отровни листата на салвията. И тъй като никой не посмял да се доближи до жабата, оградил я отвсякъде със сухи съчки, а после я изгорили заедно със салвията. Ето по какъв начин съдията приключил делото за смъртта на клетия Паскуино. И той, и неговата Симона, както били подпухнали, били погребани от Страмба, Атичато, Гучо Имбрата и Маладжеволе в църквата „Сан Паоло“, в чиято енория се случило да живеят и двамата.

НОВЕЛА VIII

Джироламо обича Салвестра; по молба на майка си той заминава за Париж, а при завръщането си научава, че Салвестра се е омъжила; тогава той се промъква в дома ѝ и умира до нея; когато го пренасят в църквата, Салвестра пък умира до него.

Щом Емилия завършила своята новела, по нареждане на краля Неифила започнала така:

– Аз мисля, уважаеми дами, че някои люде, макар и да знаят твърде малко, си въобразяват, че знаят много повече от другите, затова се противопоставят не само на хорските съвети, ами и на самата природа на нещата; ала такова самомнение винаги е причинявало безброй беди, от него никой не е видял добро. А тъй като от всички останали природни явления любовта най-вече не понася пито съвети, нито противодействия, защото поради своята природа тя по-скоро е в състояние да угасне от само себе си, отколкото да бъде възпряна от каквото и да е препятствие, сега ми хрумна да ви разкажа какво се случило на една жена, която в желанието си да се покаже по-мъдра, отколкото ѝ приличало и отколкото била всъщност (независимо от това, че работата, с която се заела, за да прояви своя ум, никак не ѝ подходжала), постъпила със сина си така, че вместо да прогони от неговото сърце (както тя искала) любовта, внушена му може би от звездите, взела, че заедно с любовта прогонила от тялото му и неговата душа.

Както разказват старите люде, едно време в нашия град живял виден, пребогат търговец на име Леонардо Сигиери; от жена си той имал син на име Джироламо, който се родил малко преди търговецът да умре. Преди смъртта си обаче Леонардо Сигиери все пак успял да уреди всичко, каквото било необходимо, и майката, заедно с настойниците на детето, ръководела неговите работи от добре по-добре. Малкото момче расло заедно с децата на техните съседи, но от всички деца на тяхната улица то се сближило най-много с едно момиче на неговите години, което било дъщеря на шивач. С течение на времето тая близост се превърнала в толкова пламенна и страстна любов, че на Джироламо му било хубаво единствено когато можел да види девойката; ала и тя обичала момъка не по-малко, отколкото той нея. Майката на Джироламо забелязала тая работа, много му се карала и неведнъж го наказвала; но като видяла, че синът ѝ държи на своето, оплакала се на настойниците и понеже си

въобразявала, че голямото богатство на момчето ще ѝ позволи да направи от трънката портокал, рекла им: „Нашето момче още не е навършило и четиринайсет години, а вече се влюби в Салвестра, дъщерята на нашия съсед, шивача; толкова е влюбен, че ако не ги разделим още сега, Джироламо някой ден ще вземе да се ожени за нея, без да каже никому нищо, а това никак не ми е по сърце; ако ли пък тя се омъжи за друг, момчето ще се стопи от мъка; ето защо аз мисля, че за да избегнем тая работа, вие бихте могли да го пратите някъде, ама далеч оттук, уж по търговски работи; престане ли да я вижда, ще престане и да мисли за нея, а по-късно ще можем да го оженим за някое момиче от знатен род.“ Настойниците ѝ отвърнали, че тя има право, и я уверили, че ще направят каквото зависи от тях. Повикали момчето в склада и един от тях почнал да му говори най-дружелюбно: „Сине мой, ти вече порасна, време е сам да свикваш да оправяш своите работи; затова ще ни бъде много приятно, ако поживееш малко в Париж, хем ще видиш как върви търговията на много твои стоки; да не говорим за това, че там ще станеш и по-опитен, и по-образован, ще получиш и по-добро възпитание, отколкото тук; там има какво да видиш и да научиш: нали е пълно с разни сеньори, барони и благородници; а като изучиш техните нрави, ще се върнеш пак при нас.“

Момчето го изслушало внимателно и отвърнало накратко, че не иска да отиде в Париж; щом другите можели да живеят във Флоренция, защо и той да не си стои тук. Като чули тоя отговор, почтените хора много му се карали, но не успели да го убедят, и взели, че обадили на майка му. Тя се разгневила страшно много, но не поради нежеланието му да отиде в Париж, а заради неговата любов, наругала го здравата, после почнала да го ласкае с най-нежни думи и да го моли да изпълни желанието на своите настойници; правила – струвала, най-сетне успяла да го склони да отиде и да прекара една година в Париж, но не повече. Речено – сторено.

И така, изгарящият от любов Джироламо заминал за Париж и ха да го върнат днес, ха утре, държали го там цели две години; въпреки това, като се прибрал, той бил по-влюбен и от преди, но за зла участ разбрал, че междувременно Салвестра се била омъжила за някакъв почтен мъж, майстор на шатри. Джироламо бил потресен, но нали нищо не можело да се промени, трябвало да се примири със станалото; все пак научил къде отишла да живее Салвестра и (както обикновено правят влюбените младежи) почнал да минава край нейния дом, предполагайки, че тя не го е забравила, както и той нея. Работата обаче стояла по-иначе: тя го

помнела толкова, колкото човек може да помни някого, без изобщо да го е виждал, или ако не го била забравила съвсем, показвала точно обратното. Момъкът скоро успял да се убеди, че тя наистина престанала да мисли за него, и бил обзет от голяма мъка, ала все пак правел каквото можел, за да спечели отново любовта ѝ; но тъй като и това (както му се сторило) не помогнало, намислил да поприказва лично с нея, па ако ще това да му струва живота. Разпитал някакъв съсед за разположението на дома, в който живеела, и една вечер, когато тя отишла на гости у съседите заедно с мъжа си, той се промъкнал незабелязано у тях, спотаил се зад проснатите в стаята платнища и ги почакал да се приберат и да си легнат; след като мъжът на Салвестра заспал, Джироламо отишъл към мястото, където видял, че легнала Салвестра, сложил ръка на гърдите ѝ и я запитал шепнешком: „Спиш ли, душо моя?“ Младата жена още не била заспала и понечила да се развика, но момъкът успял да ѝ каже: „Не викай, за бога! Аз съм твоя Джироламо!“ Като чула това, жената казала, треперейки цялата: „За бога, Джироламо, върви си! Отдавна мина времето, когато и двамата бяхме деца и се обичахме; както виждаш, вече съм омъжена и не ми прилича да си имам работа с друг мъж освен с моя. Затова, за бога, върви си! Вярно е, че ако те усети мъжът ми, може нищо лошо да не ти се случи, но ще стане така, че аз никога вече не ще мога да живея с него в мир и покой, а сега той ме обича и двамата си живеем тихо и кротко.“

Нейните думи жегнали момъка, той отново ѝ припомнил миналото и своята любов, която ни времето, ни разстоянието не успели да заличат, молил я, обещаващ ѝ какво ли не, но нищо не постигнал. Тогава решил, че няма защо повече да живее, само я помолил като награда за неговата любов да му позволи да легне до нея, за да се погрее, понеже, докато я чакал, бил целият измръзнал; обещал ѝ, че нищо няма да ѝ говори, няма и да се докосва до нея и щом се постопли, ще си отиде. Салвестра се съжалила над него и отвърнала, че при това положение е съгласна. И така, момъкът се излегал до нея, без да я докосва, замислил се за голямата любов, що изпитвал към нея, за нейната сегашна жестокост и за пропадналите си надежди и решил да умре: стиснал зъби, престанал да диша, свил ръце в юмруци и умрял, както лежал край нея.

След известно време младата жена, която се чудела на неговата съдържаност и заедно с това се бояла да не би мъжът ѝ случайно да се събуди, се обърнала към момъка с думите: „Джироламо, защо не си отиваш?“ И понеже не получила отговор, рекла си, че може да е заспал; протегнала ръка, за да го събуди, но щом се допряла до него, усетила, че

е студен като лед; Салвестра се смаяла, побутнала го по-силно, ала той продължавал да лежи неподвижно; едва тогава тя разбрала, че е умрял; това я потресло и тя дълго стояла, без да знае какво да прави. Накрая решила да поиска съвет от мъжа си, като му разкаже за станалото със заобикалки; събудила го и му разправила за сполетялата я беда, като представила нещата така, че уж това се случило на друга жена, а после го запитала как би постъпил, ако същото се случи и на нея. Той отвърнал, че в такъв случай най-добре щяло да бъде да пренесат мъртвеца до дома му, без да вдигат шум, и да го оставят там, а на жената да не правят нищо, тъй като според него тя не била виновна. Тогава Салвестра казала: „Значи, и ние трябва да постъпим по същия начин.“ После му хванала ръката и го накарала да се докосне до умрелия момък; съпругът ѝ се смутил много, запалил един светилник, не казал ни дума, облякъл мъртвеца в собствените му дрехи, вдигнал трупа на рамото си и подпомогнат от своята увереност, че жена му е невинна, понесъл тялото на Джироламо и го оставил пред вратата на неговия дом.

На разсъмване забелязали тялото на момъка, вдигнала се голяма олелия, най-много викала майка му, а лекарите огледали трупа от всички страни, за да видят дали няма никакви рани или следи от удари, но нищо не открили и заключили единогласно, че Джироламо се е поминал от мъка, както всъщност и било. После пренесли тялото в църквата, където отишли и майката, и множество роднини и съседки; жените седнали да се вайкат и да го оплакват според нашия обичай.

И докато там го оплаквали горчиво, почтеният човек, в чийто дом починал Джироламо, казал на Салвестра: „Забради се с нещо и прескочи до църквата, дето са пренесли момъка, позавърти се около жените и гледай да разбереш какво приказват, дали не говорят нещо против нас; аз ще отида пък при мъжете.“ Изпълнена със закъсняла жалост, младата жена се съгласила, тъй като желяела да види, макар и мъртъв, оногова, когото не понечила да дари поне с една целувка, докато бил жив, и тръгнала нататък.

Чудно нещо са силите на любовта, колко е трудно да ги разбере човек! Сърцето, което не се трогнало от благополучието на Джироламо, трепнало при сполетялата го зла орис, а тя раздухала старата жар, превръщайки я в такава страшна мъка, че щом Салвестра зърнала лицето на покойника, така както била забрадена, се втурнала, разбутала жените и спряла едва когато дошла до трупа; надала писък до бога, хвърлила се връз мъртвия момък, но не успяла да го ороси със своите сълзи, защото горестта, която отнела неговия живот, сторила същото и с нея. Жените

почнали да я утешават, увещаваха я да стане и понеже тя не мърдала, рекли да я повдигнат, но разбрали, че се е вдървила; когато най-сетне успели да я вдигнат, веднага познали, че това е Салвестра и че е мъртва. Тогава всички жени, намиращи се в църквата, били обзети от още по-голяма жалост и заплакали още по-силно. Когато вестта за станалото се понесла и сред стоящите пред църквата мъже и стигнала до ушите на нейния мъж, който бил там, той дълго ридал, без някой да успее да го утеши; а след това разказал на околните какво се случило през нощта с момъка и с жена му; всички разбрали от ясно по-ясно причината за смъртта на Джироламо и на Салвестра и това ги опечалило още повече. Вдигнали тялото на младата жена, облекли я както правят с покойниците, положили я редом с момъка, а после погребали и двамата в един гроб; така смъртта свързала навеки тия двама души, които любовта не успяла да съедини приживе.

НОВЕЛА IX

Месер Гулиелмо Росильоне накарва жена си да изяде сърцето на месер Гулиелмо Гуардастаньо, когото той убива и когото тя обича; впоследствие, научавайки какво е сторила, тя се хвърля от един висок прозорец, умира и бива погребана заедно със своя любим.

Когато Неифила завършила своя разказ, събуждайки най-дълбоко състрадание у всички свои дружки, кралят, не желаейки да наруши привилегията на Дионео, нали не оставало кой друг да говори, започнал така:

– Милостиви дами, дойде ми на ум една новела, която би трябвало да извика у вас, дето се трогвате така дълбоко от всяка нещастна любов, не по-малко жалост от предишната, тъй като хората, с които се случило каквото ще ви разкажа, били от много по-знатно потекло, а и онова, що ги сполетяло, е далеч по-страшно от бедите, за които стана дума преди малко.

Вие трябва да знаете, че както разправят провансалците, на времето в Прованс живели двамина знатни рицари; и двамата имали и замъци, и васали, единият се казвал месер Гулиелмо Росильоне, другият се наричал месер Гулиелмо Гуардастаньо; и двамината били храбри люде и изкусни във военните работи, поради което дружали много и обикновено ходели все заедно на всички турнири, двубои и други подобни, с

еднакви доспехи и оръжия. И макар че всеки живеел в собствения си замък, а замъците им били на цели десет мили един от друг, станало така, че въпреки тяхната дружба и приятелство месер Гулиелмо Гуардастаньо се влюбил пламенно в красивата и мила жена на месер Гулиелмо Росильоне и какво правил, какво струвал, но дамата забелязала това; понеже го знаела като много смел рицар, тя не само го харесала, ами взела, че пламнала от такава любов по него, че единствено него обичала и желала, и изгаряла от нетърпение той да поиска от нея онова, което не закъсняло да се случи; те се събрали веднъж и дважд и още много пъти и много се обичали. Но тъй като се срещали не особено предпазливо, веднъж Росильоне ги забелязал и бил обзет от такова силно негодувание, че приятелските чувства, които хранил към Гуардастаньо, се превърнали в най-люта омраза; все пак той успял да прикрие омразата си много по-добре, отколкото любовниците – своята връзка, и намислил да убие Гуардастаньо.

Не щеш ли, по времето, когато Росильоне взел това решение, във Франция обявили голям турнир и Росильоне тогъчас побързал да извести Гуардастаньо за него пратил да му кажат, ако иска, да му дойде на гости, а после двамата щели да решат дали да вземат участие в турнира и по какъв начин. Гуардастаньо много се зарадвал и отвърнал, че ще отиде непременно на следния ден да вечерят заедно. Щом чул това, Росильоне си казал, че му се представя сгоден случай да го убие, затова на следния ден се въоръжил, яхнал коня си, взел със себе си и неколцина слуги да го съпровождат и като се отдалечил на няколко мили от своя замък, притаил се в гората край пътя, откъдето трябвало да мине Гуардастаньо; чакал, чакал, минало доста време, най-сетне го видял да се задава; Гуардастаньо не бил въоръжен, не носели оръжие и двамата слуги, които го придружавали, тъй като рицарят съвсем и не мислел, че има за какво да се пази от приятеля си. Щом Гуардастаньо стигнал до мястото, набелязано от Росильоне, последният изскочил най-коварно от гората, вдигнал копието, нахвърлил се с ярост срещу рицаря, извикал: „Умри, предателю!“ и в миг забил копието си в неговите гърди; не можейки нито да се брани, нито да каже нещо, пронизаният от копието рицар се строполил от коня и скоро издъхнал. Неговите слуги веднага обърнали конете и препуснали с най-голяма бързина към замъка на своя господар, без да разберат кой го е убил. А Росильоне скочил от седлото, разпорил с кинжала си гърдите на Гуардастаньо, изтръгнал собственоръчно сърцето му, наредил да го завият в знаменцето на едно копие и го предал на одного от слугите си; после им заповядал да не са посмели да кажат ни

думица за станалото, отново възседнал своя кон и привечер се прибрал в замъка.

Жена му знаела, че Гуардастаньо ще идва у тях на вечеря и го очаквала с най-голямо нетърпение; а като не дошъл, доста се позачудила и запитала мъжа си: „Месер, какво значи това? Защо Гуардастаньо никакъв го няма?“ Съпругът ѝ отвърнал: „Мадона, той ми прати вест, че няма да може да дойде по-рано от утре.“ Щом чула това, дамата се смутила. А Росильоне слязъл от коня, наредил да извикат готвача и му казал следното: „Това е сърце на глиган; вземи го и гледай да приготвиш от него най-вкусното ястие, което можеш. Като седна да вечерям, да ми се поднесе на сребърно блюдо.“ Готвачът поел сърцето, накълцал го ситно, прибавил какви ли не подправки и влагайки цялото си старание и умение, успял да сготви наистина много вкусно ястие.

Като станало време за вечеря, месер Гулиелмо седнал на трапезата заедно с жена си: почнали да поднасят ястията, но той почти не ги докосвал, тъй като мисълта за извършеното от него злодеяние не му давала покой. Накрая готвачът му пратил и онова ястие, а Гулиелмо наредил да го поднесат на жена му, преструвайки се, че тая вечер не бил гладен, но не пропуснал да ѝ препоръча най-много тъкмо това блюдо. За разлика от него жена му искала да си похапне, опитала ястието, харесала го и го изяла. Като свършила, рицарят я запитал: „Е, мадона, хареса ли ви това ястие?“ Тя отвърнала: „Много ми хареса, господарю мой!“ Тогава рицарят казал: „Бог ми е свидетел, че ви вярвам: и никак не се учудвам, че макар и мъртво, вие харесахте онова, което като живо ви допаднаше най-много от всичко.“ При тия думи дамата се позамислила и възкликнала: „Какво? Какво ме накарахте да изям?“ Рицарят отвърнал: „Това, което изядохте, беше сърцето на месер Гулиелмо Гуардастаньо, когото вие, подла жено, обичахте толкова много; това наистина беше неговото сърце, лично аз го изтръгнах ей с тия две ръце от гърдите му малко преди да се прибера.“

Няма смисъл да се питаме каква мъка налегнала дамата, като узнала участта, сполетяла човека, когото тя обичала най-много от всичко; тя помълчала малко, па казала: „Вашата постъпка е постъпка на нечестен и коварен рицар: не него, а мен трябваше да накажете, защото аз ви нанесох тоя срам, аз го направих господар на моята любов без всякаква принуда от негова страна. Но Бог вече няма да даде да поема никаква друга храна, след като веднъж съм се нахранила с такова благородно ястие, като сърцето на доблестния и достоен рицар, какъвто беше месер Гулиелмо Гуардастаньо.“ След това станала и без да се замисля, се хвърлила

гърбом през прозореца зад нея. Прозорецът бил доста високо над земята, затова, като паднала, тя не само умряла, ами станала на парчета. Щом видял какво станало, месер Гулиелмо се вцепенил от ужас и разбрал, че е постъпил много лошо; и тъй като се страхувал и от народа, и от графа на Прованс, заповядал да оседаят конете и избягал. На следната утрин вестта за станалото се разнесла из цялата област: хората от замъка на месер Гулиелмо Гуардастаньо и обитателите на замъка на дамата, потънали в скръб и сълзи, вдигнали двата трупа, положили ги в една гробница в църквата при замъка на дамата, а върху гробницата издълбали стихове, които пояснявали кои са погребани там и защо и как са умрели.

НОВЕЛА X

Жената на един лекар слага любовника си в сандък, смятайки го за мъртъв, докато той всъщност е само упоен; двама лихвари задигат сандъка с тялото и го отнасят у дома си; по-късно любовникът идва на себе си, но бива задържан като крадец; тогава слугинята на дамата заявява в синьорията, че тя е поставила мъжа в откраднатия от лихварите сандък, с което го отървава от бесилото, а лихварите биват наказани с парична глоба, задето са обсебили сандъка.

Тъй като кралят завършил своята новела, оставал само Дионео още да разказва: той си го знаел, а и кралят му наредил, затова започнал така:

– Нещастните и злополучни любовни приключения, за които стана дума днес, изпълниха с тъга и горест не само вашите очи и сърца, о, дами, но и моите, поради което чаках с нетърпение тия разкази най-после да свършат. И слава Богу, най-сетне свършиха (ако, разбира се, и аз не река да прибавя към тоя тягостен товар нещо от тоя род; но опазил ме Бог от такава работа), а за да не продължаваме с тази мъчителна тема, ще започна с нещо по-приятно и по-весело, и дай боже с него да поставя началото на онова, което предстои да бъде разказвано през идния ден.

И така, прелестни млади дами, вие трябва да знаете, че не много отдавна в Салерно живял именит лекар-хирург на име магистър Мацео дела Монтаня; макар и да бил вече в преклонна възраст, той си взел за съпруга една хубава девойка от своя град, от благородно потекло, и никоя друга жена в Салерно не се радвала на такива грижи, каквито той полагал за нея: отрупвал я с разкошни и скъпи дрехи и какви ли не

драгоценности, изобщо с всичко, дето може да се хареса на една жена; вярно е обаче, че повечето време тя зъзнела, защото магистърът не я покривал както трябва в леглото. Както месер Рикардо да Кинзика, за когото вече стана дума, учел жена си да тачи празниците, така и магистърът разправял на своята, че след като човек спи веднъж с жена си, после му трябват не знам колко дни, за да се съвземе, и разни други такива глупости; съпругата му била страшно недоволна от тая работа, но нали била умна и смела жена, решила да пести домашната благина и да излезе на улицата, за да използва чуждата.

След като огледала голям брой младежи, най-сетне си харесала един, комуто отдала всичките си надежди, всичките си мисли и всичко, с което била надарена. Младежът пък като забелязал това, много я харесал и също се влюбил от сърце. Той се наричал Руджери д'Айероли и бил от благороден произход, но водел толкова непристоен и порочен живот, че роднините му и неговите приятели не искали изобщо да го виждат, а в Салерно се приказвало какво ли не за вършените от него кражби, измами и други най-долнопробни постъпки; но на дамата никак не ѝ било до това, понеже тя го харесвала за съвсем друго. С помощта на една своя слугиня тя успяла така да нареди работата, че да могат да се срещат; след като се насладили един на друг, тя почнала да го упреква за живота, който водел, и да го моли да се откаже заради нея от тия работи; а за да го насърчи, почнала от време на време да го подпомага и с пари.

Докато те двамата продължавали да се срещат най-потайно, случило се един ден да извикат лекаря при някакъв болен с гангрена на крака: магистърът го прегледал и казал на неговите близки, че се налага да извади от болното място една загнила кост, и то веднага, иначе болният или щял да загуби крака си, или да умре; после добавил, че ако успее да извади костта, имало вероятност болният да оздравее, но той не можел да поеме никаква отговорност за живота му и се наемал да го цери само при това условие; близките, дето гледали болния, се съгласили и на това. Лекарят бил убеден, че ако не даде нещо на болния, за да го приспи, той нито ще може да понесе болките, нито пък ще му позволи да го лекува; и тъй като възнамерявал да се заеме с тая работа вечерта, наредил още сутринта да приготвят отвара от някакви негови билки, та като я вземе болният, да заслиза толкова време, колкото той смятал, че ще му бъде необходимо, за да го лекува; после наредил да му донесат отварата в къщи и я сложил на прозореца в стаята си, без да обади никому какво е оставил.

Ала привечер, тъкмо когато лекарят се канел да отиде вече при болния, пристигнал пратеник от някакви много добри негови приятели от Амалфи, които го молели да зареже всякаква работа и да тръгне веднага, защото станало голямо сбиване и имало много ранени. Тогава лекарят отложил лечението на крака за следната заран, седнал в една лодка и отишъл в Амалфи; шом разбрала, че той няма да се прибере цяла нощ, жена му, както обикновено, повикала тайно Руджери да дойде при нея, вкарала го в стаята на мъжа си и го затворила да стои там, докато всички в къщата си легнат. Както си седял в стаята, очаквайки дамата, Руджери изведнъж почувствувал силна жажда – било от умората през деня или задето бил ял нещо солено, или просто ей така, по навик – и като видял на прозореца съда с отварата, която лекарят приготвил за болния, помислил, че е вода за пиене и я изпил на един дъх; скоро след това очите му почнали да се затварят и той заспал дълбок сън.

При първа възможност дамата побързала да отиде в стаята и като видяла, че Руджери е заспал, почнала да го бутва и да го вика шепнешком, за да го събуди, ала напразно – той нито й отвърщвал, нито се помръдвал; тогава дамата се поядосала, бутнала го още по-силно и рекла: „Ставай, сънливецо! Като си искал да спиш, да беше се прибрал у дома си, а не да ми идваш тук!“ Поради силния удар Руджери паднал от раклата, върху която лежал, но тупнал като труп, без да се помръдне. Дамата се изплашила, опитала се да го повдигне, раздрусала го, хващала го ту за носа, ту за брадата, но всичко било напразно: той спял като заклан. Тогава тя започнала да се опасява да не би да е умрял; въпреки това продължила да го щипе все по-силно и да го гори със запалена свещ, ала нищо не излязло от тая работа; макар че мъжът й бил лекар, тя не разбрала бъкел ни от болести, ни от лечение, затова била напълно убедена, че Руджери е мъртъв. Каква мъка я налегнала – нали го обичала повече от всичко друго на тоя свят, – по-добре да не говорим! Понеже не смеела да вдига шум, тя заплакала тихо над него, оплаквайки злочестата си орис, а след известно време се изплашила да не би освен загубата да я постигне и позор и решила, че трябва веднага да измисли как да изкара тоя мъртвец от къщата си. Но тъй като не успяла да намисли нищо, повикала тихо слугинята си, обяснила й какво се е случило и я помолила за съвет. Прислужницата се смаяла, почнала да дърпа и щипе Руджери, ала като разбрала, че е безчувствен, казала същото, каквото предполагала и дамата: сиреч, че Руджери сигурно е умрял, и я посъветвала да го изнесат от къщи. Дамата възразила: „Къде да го оставим, та като го намерят утре, да не помислят, че е бил изнесен отук?“ Слугинята й

отвърнала: „Мадона, късно снощи видях пред работилницата на нашия съсед, дърводелеца, един не много голям сандък; ако майсторът не го е прибрал, ще ни свърши работа – ще сложим тялото в сандъка, ще го наръгаме два-три пъти с нож и ще го оставим. Пък които го намери, няма защо да помисли, че е изнесен тъкмо от нас, а не от друго място; напротив – всички познават Руджери като безпътен младеж, ще предположат, че е отивал да свърши пак някое от своите злочинства и е бил убит от някой свой враг, който после го е напъхал в сандъка.“ Дамата одобрила съвета на своята прислужница с изключение на раните, които оная предлагала да му бъдат нанесени, защото, възразила тя, за нищо на света не можела да стори подобно нещо; после я проводила да провери дали сандъкът е още там, където го видяла вечерта. Прислужницата се върнала и рекла, че сандъкът си стои на същото място, а после – нали била млада и яка, с помощта на дамата вдигнала на гръб тялото на Руджери и го понесла навън; дамата пък избързала напред, за да види дали не идва някой; сложили тялото в сандъка, спуснали капака и се прибрали.

Не щеш ли, няколко дни преди да се случи това, в една съседна къща дошли да живеят двамата младежи, които давали пари под лихва и предпочитали много да печелят, а малко да харчат; те имали нужда от покъщнина и тъй като предния ден забелязали она сандък, решили, ако дърводелецът не го прибере, през нощта да го пренесат у тях. Когато ударило полунощ, те се измъкнали от къщи, намерили сандъка и без да го огледат както трябва, побързали да го пренесат, въпреки че им се видял тежичък; сложили го до стаята, където спели жените им, без да го нагласят както трябва и побързали да си легнат.

Руджери се събудил малко преди камбаната да удари за утринна молитва; той прекарал дълго време в сън, пък и действието на отварата вече преминало; но макар и да бил буден и в пълно съзнание, чувствувал главата си като замаяна и това усещане продължило не само тая нощ, ами и през следващите няколко дни. Като отворил очи и не успял да различи нищо, той протегнал ръка, опипал насам-натам, разбрал, че е в някакъв сандък и почнал да се чуди и да се мае: „Абе каква е тая работа? Къде се намирам? Буден ли съм, или сънувам? Та нали тая вечер влязох в стаята на моята дама, а сега май лежа в някакъв сандък. Какво значи това? Да не би я лекарят да се е върнал, я нещо друго да е станало, та дамата да ме е скрила, както съм спял? Така ще да е било, няма никакво съмнение.“

Най-после се успокоил и почнал да се ослушва, дано чуе нещо.

Ослушвал се, слушвал се, но тъй като сандъкът не бил голям, Руджери не можел да се разположи удобно, лежал само на една страна и го боляло, затова рекъл да се обърне на другата; и така умело се завъртял, че ударил с гръб стената на сандъка, който не бил сложен на равно място и при удара се заклатил и преобърнал на пода; като паднал, сандъкът изтрещял, жените, които спели в съседната стая, се събудили и много се изплашили, но от страх не посмели да гъкнат.

Руджери също се изплашил, ала щом разбрал, че при падането сандъкът се отворил, решил, че каквото и да става, за него ще бъде по-добре да излезе оттам, отколкото да остане вътре. И понеже не знаел къде се намира, станал и тръгнал пипнешком из къщата, търсейки да намери я стълба, я врата, за да се измъкне навън. Като чули, че някой ходи из къщата, жените, които били будни, запитали: „Кой е?“ Руджери не отвърнал, защото не познавал тия гласове; тогава жените започнали да викат мъжете си, но те, нали си легнали късно, спели дълбоко и нищо не чували. Жените се изплашили още повече, станали, втурнали се към прозорците и се разкрещели: „Дръжте крадеца! Дръжте крадеца!“

Поради това мнозина от техните съседи се втурнали на помощ и влезли в къщата – един през покрива, друг през вратата, кой откъдето свари; събудили се най-после и двамата млади мъже; и така, заловили Руджери, който, като разбрал най-сетне къде е попаднал, съвсем се слисал и не знаел откъде да побегне и дали изобщо ще може да избяга; а тия, дето го заловили, го предали на градските стражи, които побързали да се притекат на помощ, щом чули врявата и олелията. Завели го при управителя на града, а той веднага наредил да почнат да го изтезават, защото всички го знаели като голям негодник; така Руджери бил принуден да признае, че се е промъкнал в дома на лихварите, за да ги ограби; тогава управителят решил, че няма какво толкова да му мисли, ами трябва да заповяда да го обесят.

На сутринта из целия град се заговорило, че Руджери бил заловен при опит за кражба в къщата на лихварите; като чули това, дамата и нейната прислужница така се смаяли и удивили, че едва не повярвали, че извършеното от тях самите през нощта изобщо не е ставало и че всичко е било само някакъв сън; а освен това дамата си мислела, че ще полудее от мъка заради опасното положение, в което изпаднал Руджери.

Малко след като ударил третият час, лекарят се завърнал от Амалфи и поискал да му донесат отварата, понеже възнамерявал да започне лечението на оня болен; ала като видял, че стъкленницата е празна, кипнал и се развикал, че в тая къща нямало изобщо никакъв ред. Жена му,

която се тревожела за съвсем други работи, възразила раздражена: „Магистре, щом вдигате такъв шум за някаква си там вода, какво ли ще бъде, ако се случи нещо по-сериозно? Нима няма друга пода на тоя свят?“ А магистърът отвърнал: „Жено, ти си мислиш, че тази е била обикновена вода, ала не е така, това беше отвара за приспиване.“ После ѝ разказал защо и за кого я бил приготвил. Щом чула тая работа, дамата веднага се досетила, че Руджери е изпил отварата – затова тя го била помислила за умрял, – и рекла: „Магистре, ние не знаехме, че е такава вода, затова наредете да ви приготвят друга.“ Виждайки, че няма друг изход, магистърът така и постъпил.

След малко се прибрала прислужницата, която дамата изпратила да подразбере какво се говори за Руджери, и съобщила следното: „Мадона, за Руджери се говорят само лоша неща; пи едни негов близък, ни един негов приятел не ще и да помисли за него, камо ли да му се притече на помощ; всички са убедени, че още утре съдията ще нареди да го окачат на въжето. Освен това успях да узная по какъв начин Руджери е попаднал в дома на лихварите; слушайте внимателно: вие познавате много добре дърводелеца, пред чиято работилница стоеше сандъкът, където пък ние сложихме младежа; преди малко чух страшна кавга между дърводелеца и някакъв човек; човекът искаше от дърводелеца да му върне парите за сандъка, а майсторът викаше, че не го е продавал, ами му го били откраднали през нощта. «Не е вярно – крещеше мъжът, – продал си го на ония млади лихвари, защото нощес, когато хванахме Руджери, видях сандъка у тях и те ми казаха, че са го купили от теб.» А пък дърводелецът рече: «Лъжат, никога не съм им го продавал, ами те са ми го откраднали миналата нощ: хайде да отидем при тях.» И сговаряйки се така, те тръгнаха към къщата на лихварите, а аз се прибрах. Както виждате, разбрах как Руджери е бил пренесен в къщата на лихварите, ама как е могъл да възкръсне – виж, това не мога да проумея.“

Но за дамата всичко било съвсем ясно; тя разказала на прислужницата какво чула от магистъра и я помолила да помогне за спасението на Руджери, защото стига да пожелаела, можела и Руджери да отърве, и нейната чест да запази. Прислужницата запитала: „Мадона, научете ме как да постъпя, и аз ще го сторя на драго сърце.“ Дамата – нали нямало време за губене – веднага се досетила какво трябва да се направи и обяснила на прислужницата с най-големи подробности.

Най-напред прислужницата отишла при лекаря и почнала да му говори със сълзи на очи: „Месер, дойдох да ви искам прошка, тъй като се чувствавам много виновна пред вас.“ Магистърът запитал учуден: „За

какво?“ Прислужницата продължила да лее сълзи и рекла: „Месер, вие знаете що за човек е тоя Руджери д'Айероли; той ме харесва и аз колкото от страх, толкова и от любов тая година взех, че му станах любовница; като разбра миналата нощ, че няма да бъдете у дома, тоя човек, прави-струва, накрая ме склони да го прибера да спи при мен, във вашия дом; той беше много жаден и трябваше да му дам да пийне или вода, или вино, ама нали гледах да не ме усети жена ви – тя беше още в салона, – сетих се, че в стаята ви бях видяла стъкленица с вода, изтичах дотам, грабнах я и му дадох да се напие, а после върнах стъкленицата обратно; разбрах, че вие после много сте се карали заради тая вода. Признавам си, много лошо постъпих, но има ли човек, дето поне веднъж да не е сгрешил? Много ми е тежко, че направих така, но още по-тежко ми е заради другото, което последва; Руджери ще бъде осъден на смърт; затова най-покорно ви моля да ми простите и да ми разрешите да изляза, за да направя всичко, каквото е по силите ми, да му помогна.“

Като чул това, лекарят кипнал, но и отвърнал с шега: „Та ти сама си се наказала: очаквала си оня младеж да те яха цяла нощ, а си довела в леглото си сънливец; затова върви и гледай да отгървеш любовника си от въжето, но отсега нататък да не си посмяла да го водиш у нас, че ще си получиш заслуженото и за миналия път.“ Като видяла, че първото препятствие е преминало успешно, прислужницата хукнала веднага към затвора, в който се намирал Руджери, завъртяла се около надзирателя, поласкала го и той ѝ позволил да говори с Руджери; жената обяснила на младежа какво трябва да казва пред съдията, ако му е мил животът, а после успяла и при съдията да влезе.

Като я видял такава млада и яка, съдията пожелал, преди да я разпита, да закачи на куката си тая рабиня Божия, на което пък прислужницата изобщо не се възпротивила, разчитайки, че после ще бъде изслушана с по-голямо внимание; надигайки се след тепането, тя рекла: „Месер, тук при вас е задържан Руджери д'Айероли; обвиняват го в кражба, но това не е вярно.“ И му разказала от игла до конец цялата история: как тя, бидейки негова любовница, го вкарала в къщата на лекаря, как, без да знае, му дала да пие от приготвената за упойка отвара, а после, мислейки, че е умрял, го напъхала в сандъка; след това добавила, че случайно дочула кавгата между дърводелеца и собственика на сандъка, и показала на съдията по какъв начин Руджери попаднал в къщата на лихварите.

Съдията си помислил, че много лесно ще успее да провери дали всичко това отговаря на истината: разпитал най-напред лекаря дали е

вярно за отварата и установил, че е точно така; после повикал при себе си дърводелеца, собственика на сандъка и лихварите, разпитвал ги дълго и накрая установил, че лихварите миналата нощ са откраднали сандъка и са го пренесли у дома си. След това наредил да доведат Руджери и го запитал къде е преспал предната нощ: той отвърнал, че не знае къде е бил, спомнял си само, че бил отишъл да спи с прислужницата на магистъра Мацео, в чиято стая пил вода, тъй като бил много жаден, а какво станало после, как е могъл да отиде до къщата на лихварите, където се събудил, и то в някакъв сандък – виж, това не можел да каже.

Цялата тая работа се видяла много забавна на съдията и той накарал и прислужницата, и Руджери, и дърводелеца, и лихварите да му разкажат всичко отначало, и то по няколко пъти. Най-сетне отсъдил, че Руджери е невинен, наложил на лихварите десет унции⁶¹ глоба, заедно откраднали сандъка, а Руджери пуснал на свобода; излишно е да ви разправам колко се зарадвал Руджери, а радостта на неговата дама нямала граници. После тя често се смяла и забавлявала заедно с Руджери и с връщата си прислужница, дето тогава искала да го намушка с нож, и двамата продължили да се любят и наслаждават един на друг, и всичко вървяло от добре по-добре; подобно нещо бих искал и на мен да се случи, стига да не ме натикат в някой сандък.

Предишните разкази били изпълнили сърцата на прелестните дами с печал, но новелата на Дионео така ги разсмяла (най-вече когато споменал за съдията, дето качил на куката си рабинята Божия), че тоя смях ги възнаградил за всичката жалост, що изпитали дотогава. Ала когато кралят забелязал, че слънцето почнало да праща златисти отблясъци и че с това е настъпил краят на неговото господство, той с най-изящни слова се извинил на дамите, заедно ги накарал да разсъждават за такива тъжни неща, каквито са нещастията на влюбените; а след като се извинил, станал, снел лавровия венец от главата си и докато дамите чакали да видят кого ще увенчае с него, Филострато го положил най-любезно върху главата на Фиамета, изричайки следното:

– Увенчавам те с тоя венец, тъй като ти по-добре от който и да е друг ще съмееш така да наредиш, че утрешният ден да възнагради нашите дружки за всички преживяни днес терзания.

Фиамета имала дълги, къдрави златоруси коси, които се спускали

61. *Унция* – в случая е употребено като название на стара златна монета.

върху крехките ѝ, снежнобели рамене, кръглото ѝ лице сияело бяло и румено, като букет от бели лилии и червени рози, очите ѝ били ясни като на сокол, от малките и устни аленеели като рубини. Тя се усмихнала и отвърнала:

– Филострато, приемам тоя венец на драго сърце, а за да ти стане още по-ясно какво си направил, аз настоявам и още отсега заповядвам на всички да се подготвят, та утре да разкажат за *ония влюбени, които след разни патила и неволи накрая биват споходени от щастие*.

Това предложение допаднало на дружината; Фиамета извикала сешала, дала му своите нареждания и се споразумели с него той да направи всичко, каквото било нужно; после се надигнала от мястото си и със звънлив глас разпуснала дружината, докато стане време за вечеря. Някои тръгнали да се разхождат из градината, чиято прелест нямало да им омръзне скоро, други се запътили към двете воденици отвъд градината, едни отишли на една страна, други – на друга; в очакване на вечерята всеки гледал да се забавлява и развлича според желанието си. Щом дошло време за вечеря, те както обикновено насядали около прелестния водоскок и се нахранили с най-голямо удоволствие, вкусвайки от приятно поднесените ястия. После станали от трапезата и както винаги почнали да танцуват и да пеят; Филомена повела танците, а кралицата се обърнала към Филострато със следните слова:

– Филострато, тъй като не бих искала да остана по-назад от моите предшественици, аз също желая да бъде изпята една песен по моя воля; и бидейки убедена, че песента, която ти сега ще изпееш, няма да бъде по-различна от твоите новели, искам да ни изпееш любимата си песен, за да не се случи така, че твоите патила и скърби да хвърлят печалната си сянка и върху следващите дни, както стана днес.

Филострато отвърнал, че ще го стори на драго сърце и тозчас захванал следната песен:

Сълзите ми показват днес
сърцето и вопиещия зов
за вярата предадена, Любов.

Когато ти, Любов, за първи път
положи тук жадувания лик,
не чаках аз спасение –
тъй пълна беше тя със озарение,
че сякаш бе поклон пред мъченик,

дошъл чрез теб в умът
ми болен някъде отвъд.
Но грешката си днеска сам
и не без болка знам.

Ти познавач ме стори на лъжите,
защото изоставен се видях
от нея – мойто упование;
от ден на ден изпадах под влияние
на прелестта ѝ, неин паж станах
без мисъл за щетите,
за бъдещето и сълзите.
Но щом разбрах, че друг любим тя има,
изгони ме невъзмутима.

Щом себе си познах, навън, прогонен,
в сърцето ми поникна плач, уви,
и той е още в мен;
проклинам често оня час и ден,
Когато тя пред мене се яви –
на хубостта лика изконен,
към пламъците склонен;
надеждата и вярата безспира
душата ми ругае и умира.

И колко безутешно аз страдая
туй теб е, господарю, достойние,
че тебе викам с болен глас;
и в скръб такава пламвам аз,
че я смъртта не би била страдание.
О, нека дойде тя и сложи края –
живях жестоко и престоъпно, зная.
Тъй моего пиянство ще завърши,
че гдето и да ида ще се скърши.

Аз нямам вече път и без закрила
смъртта една за мъката остава,
защото слага край, Любов,
на жребия така суров
и от живота нищ освобождава.
О, хайде, бързай, че насила
отне ми всяка радост мила.

Чрез мойта смърт я направи щастлива,
ако ухажване отново я опива.

Ако ли пък не всеки те запява,
о, песен, аз нехая, щом така
не може той да те изпее;
стремеж един да те владее:
Амур да наидеш нейде и с тъга
живота вече как ми става
омразен и горчив тъдява
да кажеш, молейки за пристан друг –
от туй честта му ще спечели тук

От думите на тая песен проличало съвсем ясно какво било настроението на Филострато и коя била причината за това негово състояние; и ако не бил мракът на спускащата се вече нощ, това можело да проличи от ясно по-ясно и по руменината, избила по лицето на една от танцуващите дами. Когато Филострато завършил своята песен, дружината изпяла още много други песни, докато станало време да си лягат. Тогава по нареждане на кралицата всички се отправили към своите покои.

ДЕН ПЕТИ

Завършива четвъртият ден на Декамерон, започва петият. Под ръководството на Фиамета дружината разсъждава за ония влюбени, които след разни патила и неволи накрая биват споходени от щастие.

Когато Фиамета се събудила от нежната песен на птичките, които още от първия час на деня чуруликали весело из храстите, изтокът бил вече побелял, а лъчите на изгряващото слънце пръскали светлина по цялото наше полушарие; тя станала, наредила да извикат дамите и тримата младежи, спуснала се с бавна стъпка към полето и тръгнала да се разхожда по росната трева на ширналата се равнина, унесена в най-различни приятни разговори със своята дружина, докато слънцето се издигнало по-високо. А щом усетила, че слънчевите лъчи почнали да прижурят, тя се обърнала и тръгнала назад към салона; когато всички се прибрали, разпоредила се след приятната умора да се подкрепят с най-тънки вина и сладкиши, а после отишли да се разхождат из омайната градина в очакване на обед. През това време предвидливият сенешал приготвил всичко, каквото било нужно, и щом станало време за обед, те изпели една стампита⁶², прибавили и една-две балади и по даден от кралицата знак насядали радостни около трапезата, нахранили се добре, с най-весело настроение, и не пропуснали – според установения вече ред – да попеят и потанцуват под звуците на различни инструменти. После кралицата разпуснала дружината да си почине до определения за това час; едни се прибрали да поспят, други останали да се веселят в прохладната омая на градината. А щом минал деветият час, по волята на кралицата и съгласно установения ред всички се събрали при водоскока; Фиамета се разположила на почетното място, погледнала към Панфило, усмихнала се и му наредила той да сложи началото на новелите с благополучен край; Панфило на драго сърце се поставил на нейно разположение и започнал така.

НОВЕЛА I

Влюбвайки се, Чимоне поумняла и открадва своята любима

62. *Стампита* – любовна песен, изпълнявана с инструментален съпровод.

Ифигения, която пътува по море; той бива затворен на остров Родос, но Лизимах го освобождава; двамата отвличат Ифигения и Касандра по време на сватбеното им празненство, забягнат в Крит, оженват се за тях и след време биват извикани да се завърнат по домовете си.

– Прелестни дами, аз прехвърлих през ума си не една и две новели, с които бих могъл да поставя началото на един изпълнен с веселие и забава ден, какъвто трябва да бъде днешният; по ще предпочета една от тях, тъй като тя има не само щастлива развръзка (което е и предмет на пашите разсъждения), а от нея ще разберете и колко са свещени и могъщи, и какво добро посят у себе си силите на любовта, които мнозина осъждат и хулят без всякакво основание, без сами да съзнават какво говорят; убеден съм, че всичко това ще ви достави най-голямо удоволствие, стига, разбира се, да не съм се излъгал в предположението си, че и вие сте влюбени.

И така, както ни се е случвало да четем в древните кипърски летописи, на остров Кипър живял мъж от най-благородно потекло, на име Аристип; що се отнася до мирски блага, той бил по-богат от всички сноп земляци и ако не му било писано да го сполети една голяма мъка, от него по-щастлив на тоя свят нямало да има. Ето каква била работата: той имал много синове, но един от тях, дето и по ръст, и по хубост, и по снажност превъзхождал всички останали младежи, бил почти смахнат и не можело да се очаква нищо добро от него; истинското му име било Галезо, но тъй като нито усилията на учителите, ни бащинските ласки, ни боят, който ядял от баща си, нито всякакви други опити не помогнали той да се научи на четмо и писмо и на добри обноски (напротив, отличавал се с груб и дрезгав глас, а държането му напомняло по-скоро животно, отколкото Човек), всички му викали на подбив Чимоне, което на темен език ще рече същото, каквото на нашия значи говедо. Бащата изпитвал неизмерима мъка заради тоя недъг, който съсипвал живота на сина му, и когато загубил всякаква надежда по отношение на него, за да не гледа постоянно пред себе си причината за своето терзание, пратил Чимоне да живее на село при неговите ратаи; а Чимоне много се зарадвал, понеже нравите и обноските на грубите, недодялани хора му допадали много повече, отколкото тия на гражданите. И така, Чимоне отишъл на село и се захванал със селската работа; не щеш ли, един ден по пладне, както се скитал от едно имение в друго с гегата си на рамо, навлязъл в буйно разлистила се зелена горичка (това се случило през месец май, а по-хубава от тая горичка нямало в целия край) и сякаш предвождан от

съдбата, излязъл на обградена отвсякъде с високи дървета поляна; на единия ѝ край бълбукал бистър, студен извор, а недалеч оттам върху зелената трева спяла красавица, облечена в такава прозрачна дреха, че тя почти не можела да скрие белоснежната ѝ плът; само от кръста надолу тя била наметната с тънка бяла покривка, а в краката ѝ, подобно на нея, спели две жени и един мъж – това били слугите на момичето.

Щом я зърнал, Чимоне се заковал на място, подпрял се на гегата си и се захласнал, без дума да продума, сякаш виждал жена за пръв път през живота си; в същия миг той усетил, че в загряващото му сърце, където дотогава хилядите напътствия не били успели да събудят ни едно благородно чувство, трепнала някаква струна, за да подсказва на недосягаемия му дебелашки ум, че това е най-прекрасното създание, гледано някога от обикновен смъртен. И ето, че той започнал да оглежда постепенно всички части на тялото ѝ, възхитил се от косата ѝ, наричайки я златна, от челото, носа и устата ѝ, от шията и ръцете ѝ, а най-много се загледал във все още слабо изпъкналата ѝ гърд; и като се превърнал от селяк в съдник на красотата, изведнъж изпитал непреодолимо желание да зърне нейните очи, затворени от дълбокия сън, и на няколко пъти му се приискало да я събуди, за да може да ги види. Но тъй като тя му се сторила несравнимо по-красива от жените, които бил виждал дотогава, Чимоне се усъмнил да не би девойката да е някаква богиня; и понеже все пак притежавал достатъчно разум, за да разсъди, че божествените създания заслужават повече уважение, отколкото земните, той се въздържал и решил да я почака сама да се събуди; па макар да му се струвало, че времето тече твърдо бавно, не се решавал да си тръгне, защото изпитвал никаква необикновена наслада.

Чакал, чакал, докато по едно време девойката, които се наричала Ифигения, се събудила преди слугите си, отворила очи, надигнала се и виждайки Чимоне да стърчи пред нея, подпрян на гегата, се смаяли и го запитала: „Чимоне, какво търсиш в гората по това време?“ Чимоне бил известен на хората от цялата околност както по причина на неговата красота и нододяланост, така и по причина на благородното потечело и богатствата на баща му. Той не казал нищо и отговор на Ифигения, а щом видял, че тя отворила очи, втренчил поглед в тях и му се сторило, че те излъчват някаква особена нежност, която го изпълвала със сладост, каквато той за пръв път изпитвал. Девойката забелязала това и понеже си рекла, че като и гледа така втренчено, неговата грубост може да го накара да извърши насилие, с което да я опозори, викнала на слугините си да тръгват, станала и тя и казала на момъка: „Сбогом, Чимоне!“

Тогава Чимоне ѝ отвърнал: „Аз ще дойда с теб.“ И въпреки че девойката не искала той да я придружава, понеже се бояла от него, не успяла да се отърве, докато той не и изпратил чак до дома ѝ; после Чимоне отишъл при баща си и му заявил, че за нищо на света не иска повече да живее на село; бащата и близките му не се зараждали никак на това негово желание, но нямало как – прибрали го и зачакали дано разберат какво го е накарало да промени решението си.

И така, това, което дотогава никаква наука не успяла да стори със сърцето на Чимоне, сторила го стрелата на Амур, прониквайки там чрез красотата на Ифигения: за кратко време момъкът започнал да мисли и разсъждава за най-голямо удивление и на баща си, и на близките си, и на всички, дето го познавали. Най-напред поискал от баща си да му даде същите дрехи и украшения, каквито носели и неговите братя – нещо, което бащата сторил с най-голямо удоволствие. След това почнал да общува с младежи все от знатно потекло, видял какви трябва да бъдат обноските и държането на благородните мъже, и най-вече на влюбените, затова изпървом, за кратко време и за най-голямо изумление на всички, не само се научил на четмо и писмо, ами станал най-личен измежду всички просветени люде, а после (все поради любовта, що изпитвал към Ифигения) не само превърнал своя груб и дрезгав селяшки глас в най-изящен и присъщ на всеки гражданин, ами станал и най-вещ по музика и пеене, най-изкусен и смел ездач и познавач на военното дело както по море, така и по суша. Но за да не изброявам в подробности всички негови достойнства и добродетели, ще ви кажа накратко, че още преди да изтече четвъртата година от деня на първото му влюбване, Чимоне станал най-приятният, най-добре възпитаният и с най-възвишени добродетели и достойнства младеж измежду всички млади мъже на Кипър.

И така, прелестни дами, какво друго бихме могли да добавим за Чимоне? Нищо с изключение на това, че възвишените добродетели, които небето вселило в тая благородна душа, били забутани от съдбата-завистница в най-затътеното кътче на неговото сърце и били сковани и най-яки окови, които единствено любовта, бидейки по-силна от съдбата, успяла да разкъса и строши; а тъй като освен това любовта притежава и способността да пробужда задрямалите умове, тя изтласкала на бял свят и способностите на Чимоне, тънещи дотогава в най-дълбок мрак, показвайки по неоспорим начин от какво положение тя може да измъква подвластните ней души и накъде може да ги насочва, като осветлява със своите лъчи откриващия се пред тях път. Чимоне продължавал да обича Ифигения, но от време на време си позволявал известни волности (както

впрочем влюбените често постъпват); въпреки това Аристип, който разбрал, че именно благодарение на любовта синът му от овен успял да стане човек, не само понасял най-търпеливо тия негови постъпки, ами го насърчавал да задоволява в това отношение всички свои желания. Но Чимоне, който не искал повече да го наричат Галезо, защото си спомнял, че Ифигения се обърнала тогава към него с неговото прозвище, пожелал да узакони по най-почтен начин своето увлечение и на няколко пъти провождал хора да питат Чипсео, бащата на Ифигения, дали ще му даде дъщеря си за жена; а Чипсео отвърщал неизменно все едно и също: че бил обещал дъщеря ги ни някакъв млад благородник от Родос, на име Пазимунд, и че нямал намерение да престъпи дадената мече дума.

По когато приближил денят, определен за сватбата на Ифигения, и женихът пратил да я вземат, Чимоне ги рекъл: „О, Ифигения, дойде време да ти докажа колко много те обичам. Благодарение на теб аз можах да стана човек; убеден съм, че ако бъдеш моя, сланата, която ще спечеля заради теб, ще засенчи сланата на който и да е от боговете; затова или ще бъдеш мои, или ще умра.“ И като рекъл, отсякъл: обърнал се тихо-мълком към неколцина млади благородници негови приятели — с молба да му помогнат, наредил да приготвят тайно един кораб с всичко необходимо за морско сражение и излязъл в морето, за да причака кораба, който трябвало да откара Ифигения при нейния жених на остров Родос.

През това време, след като бащата на Ифигения оказал най-големи почести на приятелите на нейния жених, момичето се качило на техния кораб и те излезли в открито море, насочвайки се към Родос. Но Чимоне бдял най-зорко, на следния ден ги настигнал, застанал на носа на своя кораб и викнал колкото му глас държи към ония, дето били на кораба, с който пътувала Ифигения: „Спрете! Спуснете платната, иначе ще бъдете разгромени и потопени в морето!“ Но противниците на Чимоне изкарали всичкото си оръжие на палубата и се приготвили за бой, поради което Чимоне побързал да грабне една голяма желязна кука, запратил я с все сила към кърмата на родоския кораб, който се носел стремително напред, закрепил другия ѝ край в носа на собствения си кораб, а после, без да дочака другарите си, скочил като лъв на кораба на родосците, сякаш не ги смятал за нищо; подтикван от любовта, той се нахвърлил върху враговете си с изваден нож, развъртял се с невиджана сила и почнал да ги мушка и поваля един след друг като овце.

Виждайки тая работа, родосци веднага сложили оръжие и викнали почти в един глас, че се предават: тогава Чимоне им рекъл; „Млади момци, аз излязох от Кипър, за да ви нападам с оръжие в ръка не от

жажда за плячка, нито от омраза към вас; към подобна постъпка ме тласна нещо, чието притежание представлява за мен най-висшето благо на тоя свят, а на вас нищо няма да ви струва да ми го отстъпите по мирен начин; става дума за Ифигения, която обичам най-много от всичко; тъй като не успях да я получа от баща ѝ с добро, мирно и тихо, любовта ми ме накара да я отнема от вас като враг, с оръжие в ръка; с други думи, аз искам да стана за нея същото, каквото се канеше да стане вашият Пазимунд; затова дайте ми я и си вървете с бога!“

Младите момци, действайки повече по принуда, отколкото от великодушие, се разплакали и предали Ифигения на Чимоне. Виждайки, че и тя е потънала в сълзи, Чимоне ѝ рекъл: „Благородна жено, не тъжи! Аз съм твоят Чимоне, обичам те отдавна, затова съм заслужил да бъдеш моя много повече, отколкото Пазимунд, на когото само са те обещали.“ После я прехвърлил на своя кораб, след нея се прехвърлил и той и без да вземе нещо от имуществото на родосците, пуснал ги да си вървят. Чимоне положил не малко усилия, за да утеши плачещата Ифигения, но бил най-радостният човек на тоя свят, задето успял да извоюва скъпоценната за него плячка; после се посъветвал с другарите си и решил да не се връщат веднага в Кипър, а да насочат кораба си към Крит, където те, и най-вече Чимоне, се надявали, че ще отидат на сигурно място заедно с Ифигения, защото почти всички имали там отдавна или отскоро роднини и добри приятели. Но непостоянната съдба, която позволила най-милостиво на Чимоне да открадне любимата си, изведнъж рошила да превърне неизразимата радост на влюбения младеж в печален и горчив плач. Не минали и четири часа, откак Чимоне пуснал родосци да си вървят, и с падането на нощта, която Чимоне очаквал да бъде най-приятната дотогава нощ в живота му, изведнъж излязла страшна буря, затулила небето с облаци, а над морето се понесли гибелни ветрове; поради това моряците не само не могли да разберат какво трябва да правят и накъде да вървят, ами не могли и да се движат по кораба, за да го управляват.

А какво изпитвал Чимоне – по-добре да не говорим! Струвало му се, че боговете са изпълнили неговото желание с едничката цел да го накажат с по-мъчителна смърт, която по-рано той би посрещнал равнодушно. Вайкали се и неговите приятели, но най-много се вайкала Ифигения, която непрекъснато ридаета и се плашела всеки път, когато пълните се разбивали с трясък о кораба; тя плачела и проклинала люто и любовта на Чимоне, и неговата дързост, викала, че тая буря се вдигнала не за друго, ами била пратена от боговете, понеже то не искали Чимоне

да се наслаждава на своето самолюбиво желание, след като я пожелал за съпруга против поляга им; затова решили да му отредят най-мъчителна гибел, ала първо тя трябвало да зашие пред очите му.

Вятърът непрекъснато се усилвал, а моряците продължавали да се вайкат все така, че и още повече: не знаели какво да правят, нито виждали нещо, нито можели да разберат накъде ги носи морето; не щеш ли, по едно време се приближили до остров Родос; те не познали, че това е Родос, но все пак положили нечовешки усилия да стигнат до брега, та ако успеят, да спасят поне хората.

Помогнала им съдбата, като ги насочила към малък залив, където малко преди това били пристигнали с кораба си и родосците, които Чимоне пушал да си вървят; но Чимоне и хората му разбрали, че са попаднали на Родос едва призори, когато небето се прояснило; тогава те забелязали на един хвърлей с лък от себе си кораба, освободен от тях предния ден. Чимоне се разтревожил немалко от тая работа, понеже се побоял да не би да се случи онова, което впоследствие наистина и станало; затова заповядал да направят всичко възможно и да се измъкнат от тоя залив, а после нека съдбата ги понесе накъдето си иска, защото едва ли другаде би им се случило нещо по-лошо, отколкото ако останат на острова. Хората му положили големи усилия, за да се измъкнат, ала напразно: яростният вятър духал в обратна посока и не само не им давал да излязат от малкия залив, ами пряко волята им ги тласкал все по-близо до брега.

Щом те наближили брега, родоските моряци, които междуременно били слезли от кораба си, веднага познали кои са новите пришълци; тогава един от тях хукнал към близкото село, където били отседнали младите родоски благородници, и ги уведомил, че бурята е домъкнала на сам, подобно на техния кораб, и кораба с Чимоне и Ифигения. Като чули това, младите благородници се зарадвали, събрали много хора от селото и се втурнали към морето; в същото време Чимоне бил слязъл от кораба със своите моряци и си мислел да се скрие в някоя гора наблизо, ала родосците го заловили заедно с Ифигения и всички останали и ги откарали в селото. След това от града, придружен от многобройна стража, пристигнал Лизимах, който през тая година бил назначен за върховен магистрат на Родос, и отвел Чимоне и другарите му в тъмницата, защото такова било желанието на Пазимунд, изразено от него пред сената на острова, където той се оплакал, след като узнал за станалото.

Така клетият влюбен Чимоне загубил своята Ифигения, която успял да открадне малко преди това, без да получи от нея друго освен една-

две целувки. Благородните родоски дами посрещнали най-гостоприемно Ифигения и почнали да я утешават както за изживяната от нея мъка при отвлечането ѝ, така и за страданията и страха, които изпитвала в разбеснялото се от бурята море; Ифигения останала при тях до деня, определен за нейната сватба. Чимоне и другарите му се отървали от смъртно наказание (въпреки че Пазимунд правел всичко възможно, за да ги прати на смърт) благодарение на това, че предния ден пощадили живота на родоските младежи, но били осъдени на доживотен затвор; след като попаднали в тъмницата, те (както не е трудно да си представим) били покрусени, защото не можели да очакват нищо добро. Пазимунд правел каквото можел, за да ускори сватбата си; ала съдбата, разкайвайки се сякаш за своята внезапна несправедливост спрямо Чимоне, решила да предприеме още една стъпка, този път за да го спаси.

Пазимунд имал брат, които, макар и да бил по-млад от него, не бил по-малко достоен и смел човек; той се наричал Ормизд и водел отдавна преговори, за да получи за съпруга една млада и красива благородница от същия град, на име Касандра, в която пък бил безумно влюбен Лизимах; по разни причини сватбата се отлагала на няколко пъти. Сега, когато Пазимунд се канел да отпразнува своята сватба най-тържествено, намислил, че ще бъде най-добре, ако успее да уреди двамата с Ормизд да отпразнуват сватбите си едновременно, та да не правят разноска за ново празненство и още едно пиршество; затова подновил преговорите с родителите на Касандра и ги довел до благополучен край; двамата братя и родителите на момичето решили Ормизд да се ожени за Касандра в същия ден, когато Пазимунд ще се жени за Ифигения.

Когато тая вест стигнала до Лизимах, той се натъжил безкрайно, защото пропадала последната му надежда, която хранил: че ако Ормизд не вземе девойката, той може да се ожени за нея; но като мъдър и разумен мъж, Лизимах успял да прикрие мъката си и започнал да размишлява какво да стори, за да попречи на сватбата; ала друг начин, освен да отвлече Касандра, не виждал. При длъжността, която заемал, това не изглеждало никак трудно, но Лизимах си рекъл, че подобна постъпка е по-несъвместима с честта му, отколкото с неговото положение. Най-сетне, след като мислил и премислял, честта отстъпила пред любовта и той решил да отвлече девойката, пък да става каквото ще. А като прехвърлял през ума си кой би могъл да му помогне в това начинание, сетил се за Чимоне и неговите другари, които лежали в тъмницата, и си рекъл, че за тая работа по-добър и по-верен другар от Чимоне няма да намери.

Затова на следната нощ наредил да го доведат тайно при него и

започнал да му говори така: „Чимоне, както боговете даряват най-щедро и великодушно людетe с всичко, така и мъдро подлагат на изпитание техните добродетели и достойнства, и ония, които проявяват най-голяма твърдост и постоянство при всички случаи, те удостояват с по-големи почести, като по-достойни. Та именно те, боговете, искат по-сигурно доказателство за твоята смелост, отколкото това, което ти би могъл да проявиш в дома на баща си, за когото знам, че е много богат човек; както съм чувал да се разправя, отначало те ти пратили горестните тревоги на любовта и чрез тях те превърнали от безчувствен скот в човек; след това посредством печалните превратности на съдбата, а сега – чрез мъките в тъмницата, искат да проверят дали твоето мъжество не се е прекършило оттогава, когато ти, макар и за кратко време, си могъл да се радваш на завоюваната от теб плячка; ако твоята смелост и мъжество са останали същите както преди, то знай, че не си получавал по-голяма радост от тая, с която боговете се канят да те дарят сега; а каква ще бъде тя, аз ще ти обясня ей сега, за да можеш да се ободриш и да възвърнеш предишната си смелост. Пазимунд, който ликува заради сполетялото те нещастие и прави всичко възможно да те прати на смърт, гледа да избърза и да се ожени за твоята Ифигения, за да може да се наслаждава на плячката, която благоприятната съдба отначало тикна в твоите ръце, а после се разгневи и ти я отне изведнъж; ако наистина си толкова влюбен, колкото предполагам, лесно мога да си представя твоята мъка, защото и моята не е по-малка; братът на Пазимунд, Ормизд, се кани да ми нанесе подобна обида в същия ден, като се ожени за Касандра, която аз обичам най-много от всичко. За да попречим на тая обида и на несправедливостта на съдбата, самата съдба не ни е оставила друг изход, освен да се опрем на доблестта на нашия дух и на нашите десници, които трябва да грабнат мечовете и с това да ни открият пътя – на теб към повторното, а на мен към първото отвлечане на нашите любими; и ако ти наистина искаш да извоюваш твоята любима (не казвам свободата си, понеже ми се струва, че не би желал да бъдеш свободен, без да притежаваш дамата на твоето сърце), то знай, че самите богове я тикат в ръцете ти, стига да ме подкрепиш в това начинание.“

Тия думи възвърнали изцяло духа на Чимоне и той, без да му мисли много, отвърнал: „Лизимах, щом ще получа онова, за което ти спомена, в тая работа няма да имаш по-верен и по-смел другар от мен; затова сам ти реши какво трябва да сторя и ще видиш, че ще отдам всичките си сили, за да го изпълня.“ Тогава Лизимах му казал: „След три дни младоженките ще бъдат въведени за пръв път в дома на своите съпрузи;

същия ден, привечер, и ние ще отидем там: ти – с твоите другари, които ще бъдат въоръжени, и аз – с някои мои близки приятели, на които имам пълно доверие; ще откраднем дамите посред пиршеството, ще ги поведем към кораба, който аз съм наредил да пригответ в пълна тайна, и ще убиваме всеки, който се опита да ни попречи.“

Чимоне одобрил плана на Лизимах и се върнал в тъмнината, където прекарал най-спокойно до уречения ден. В деня на сватбата било уредено голямо, великолепно празненство и в дома на двамата братя нямало кътче, където да не царяло празнично веселие. След като се приготвили и Лизимах решил, че е дошло време да пристъпят към действие, той разделил на три групи хората на Чимоне и своите другари, които криели под дрехите си оръжие, като най-напред им говорил доста, за да ги въодушеви да извършат замисленото от него; пратил едната група на пристанището, та да не може никой да им попречи да се качат на кораба, когато стане нужда, а с другите две групи се запътил към дома на Пазимунд; едни от хората си оставил при вратите, за да попречат на всекиго, който би се опитал да ги залости и да не им позволи да излязат, и последван от Чимоне и останалите, тръгнал нагоре по стълбата.

Те се втурнали в залата, където младоженките и много други жени били вече насядали около отрупаните с ястия трапези, обърнали масите, Чимоне и Лизимах грабнали своите любими и ги предали в ръцете на другарите си, като им наредили тозчас да ги отведат на кораба, който чакал на пристанището. Младоженките се развикали и почнали да плачат, а също и всички останали жени и прислугата – изведнъж цялата къща се изпълнила с писъци и ридания. А Чимоне, Лизимах и техните другари измъкнали мечовете си и тръгнали към стълбата, без да срещат съпротива, тъй като всички се отдръпвали да им сторят път. Като почнали да слизат, срещу тях се спуснал Пазимунд с тояга в ръце, но Чимоне замахнал с все сила и го ударил по главата, отрязвайки я наполовина, и Пазимунд тупнал мъртъв в краката му. Притекъл се на помощ и клетият Ормизд, но и той паднал повален от меча на Чимоне; мнозина други се опитали да се приближат, но били ранени или принудени да се оттеглят от другарите на Лизимах и Чимоне. Щом напуснали изпълнения с кръв и писъци, със сълзи и печал дом, те тръгнали рамо до рамо и стигнали заедно с плячката си до кораба, без някой да се опита да им попречи; качили жените на кораба, качили се и те и тъй като към брега, почнали да се стичат множество въоръжени люде, за да върнат жените, те пуснали веслата на вода. и потеглили весели и доволни по своя път.

Стигнали в Крит, където били посрещнати радостно от своите

приятели и близки, оженили се за дамите, устроили голямо пиршество и се наслаждавали сред най-голяма веселба на плячката си.

Случилото се станала причина за големи и продължителни тревоги и смутове в Кипър и в Родос; най-сетне, благодарение на намесата на близките и приятелите и на едната, и на другата страна, работата се наредила така, че след като прекарали известно време в изгнание, Чимоне и Ифигения се завърнали благополучно в Кипър, а Лизимах и Касандра се прибрали в Родос. Двамата заживели най-щастливо с любимите си жени, весели и доволни до края на дните си, всеки в своя роден град.

НОВЕЛА II

Гостанца обича Мартучо Гомито; научавайки, че е умрял, тя изпада в отчаяние и сяда в една лодка, която вятърът отнася в Суза; после намира Мартучо жив и здрав в Тунис и му се обажда; Мартучо, който е станал приближен на владетеля, защото му е дал полезни съвети, се оженва за Гостанца и се завръща с нея в Липари като богат човек.

Панфило завършил своята повела, кралицата я похвалел;] много, а след това наредила на Емилия да продължи, като разкаже друга новела. Емилия започнала така:

– Човек трябва да се радва в случаите, когато вижда, че чувствата биват възнаграждавани по достойнство; и тъй като в края на краищата любовта заслужава повече радости, отколкото огорчения, аз ще се подчиня на кралицата и ще разказвам на определената за днес тема с много по-голямо удоволствие, отколкото вчера, когато изпълних желанието на краля.

И така. нежни дами, вие трябва да знаете, че близо до Сицилия е разположен малък остров, наречен Липари, където не много отдавна живяла хубавица на име Гостанца, дъщеря на едно от най-почитаните и уважавани семейства на острова; в нея се влюбил някакъв младеж от местните жители, на име Мартучо Гомито, красив, с добри нрави и твърде изкусен в своя занаят. Гостанца също пламнала от любов по него, и то до такава степен, че ако не можела да го зърне, после не се чувствувала добре; понеже Мартучо решил да я вземе за жена, пратил да я искат от баща ѝ, който отвърнал, че не иска да му я даде, защото Мартучо е беден. Мартучо се възмутил, задето му отказали по причина на неговата бедност, събрал неколцина свои другари и близки, приготвили

малко корабче и той се закле, че ако не забогатее, кракът му няма да стъпи на Липари; след това напуснал острова и се отдал на корсарски нападения по крайбрежието на Берберия, ограбвайки всички, които били по-слаби от него. Съдбата може би щяла да продължава да се отнася благосклонно към това негово начинание, ако той не се бил самозабравил. Ала и той, и другарите му не били доволни, че за кратко време успели да станат от богати по-богати, ами се полакомили за повече; тъкмо тогава били нападнати от някакви сарацински кораби, които след тежко сражение ги заловили и ограбили; сарацините хвърлили по-голямата част от хората в морето, потопили кораба и откарали Мартучо в Тунис, където той бил затворен в тъмница и лежал там дълго време в най-окаяно положение.

И не един или двама, а мнозина, при това най-различни хора, донесли в Липари вестта, че всички, които били на кораба на Мартучо, са хвърлени в морето. Като научила, че и Мартучо е загинал с другите, девойката, която и без това била покрушена поради неговото заминаване, дълго плакала и решила да сложи край на живота си; но тъй като нямала смелостта сама да стори това, измислила друг начин, за да е сигурна, че няма да избегне смъртта; една нощ тя се измъкнала от бащината си къща, без да я усетят, и слязла до пристанището, където случайно забелязала малко по-настрана от другите кораби една рибарска лодка с мачта, платна и весла, чиито стопани били току-що слезли на брега. Тя скочила бързо в лодката и понеже като всички жени на острова имала известни познания по мореплаване, почнала да гребе с веслата, за да излезе в откритото море; после вдигнала платната, пустила веслата и кормилото и се оставила да я носи вятърът, разчитайки, че той или ще обърне празната и останала без кормчия лодка, или ще я блъсне и разбие в някоя скала, при което тя, дори и да иска, няма да успее да се спаси, а ще се удави в морето. Продължавайки да плаче, Гостанца легнала на дъното на лодката и се завила презглава с наметалото си.

Ала не станало така, както тя мислела: тая нощ духал слаб северен вятър, морето било спокойно, лодката плувала добре, затова на следния ден привечер вятърът отнесъл Гостанца до крайбрежието, на стотина мили по-нагоре от Тунис, недалеч от един град, наречен Суза. Девойката съвсем и не забелязала, че се намира близо до сушата, защото продължавала да лежи на дъното, без да повдигне глава и да се огледа, пък и изобщо била решила да не се надига. Когато лодката се ударила в брега, там се намирала случайно някаква бедна женица, за да събира мрежите, които нейните рибари били проснали да съхнат на слънце;

виждайки лодката, жената се смаяла как така са я оставили да се блъсне в брега с издути платна; помислила, че рибарите са заспали вътре и изтичала до лодката, по не видяла никого освен девойката; тя била заспала дълбоко и жената викнала няколко мъти, за да я събуди; най-сетне успяла да я накара да отвори очи, познала по дрехите ѝ, че е християнка и я запитала на италиански какво се е случило, та е стигнала сама-самичка чак до това място. Като чула латинска реч, девойката се усъмнила, да не би да с излязъл насрещен вятър, връщайки я обратно в Липари, скочила веднага, огледала се, видяла, че се намира на непознат бряг и запитала добрата женица къде е попаднала. А жената ѝ отвърнала: „Дъще моя, намираш се близо до Суза, в Берберия.“

Щом чула това, девойката започнала да се вайка, задето Господ не пожелал да ѝ прати смърт; уплашила се да не бъде опозорена и понеже не знаела какво да прави, седнала до лодката и заридала. Тогава жената се смилила над нея, почнала да я утешава и накрая я отвела в своята колиба, където така я приласкала, че девойката ѝ разказала как е стигнала дотам; като разбрала, че Гостанца отдавна не е слагала залък в устата си, добрата жена станала, дала ѝ от своя корав хляб, малко риба и вода и след дълги молби успяла да я накара да хапне. После Гостанца запитала жената коя е и откъде знае италианска реч; а тя отвърнала, че е от Трапани, че се нарича Карапреза и работи тук при някакви рибари, християни. Щом чула името „Карапреза“, Гостанца, макар и да била твърде опечалена, без сама да знае защо, си помислила, че това име е добро предназначение за нея, обнадеедила се малко и желанието ѝ да умре я напуснало. Без да казва коя е и откъде е дошла, тя се обърнала към добрата женица с молба да се смили над нейната младост и да я посъветва как да постъпи, за да не бъде опозорена. Карапреза, нали била милостива и добра жена, я оставила за малко в колибата, побързала да прибере мрежите, а като се върнала, покрила я със своето наметало и я повела към Суза; когато стигнали в града, тя ѝ казала: „Гостанца, ще те заведа в къщата на една сарацинка, много добра жена; аз често ходя при нея да ѝ прислужвам, тя е стара и с добро сърце, ще я помоля да се погрижи за теб, но аз съм уверена, че ще те приеме на драго сърце и ще те гледа като своя дъщеря; а ти, докато живееш при нея, старай се във всичко да ѝ угаждаш, та да заслужиш нейното благоразположение, докато Бог не ти отреди по-добра съдба.“ Речено-сторено. Старата сарацинка изслушала Карапреза, погледнала девойката в лицето и се разплакала, после я прегърнала и целунала по челото и я въвела в своя дом, където живеела с още няколко жени без никакъв мъж в къщи; те изработвали разни

предмети и украшения от коприна, палми и кожа; след няколко дни и Гостанца се научила да прави това-онова, седнала да им помага и дотолкова спечелила благоразположението и обичта на стопанката и на останалите жени, че те просто я носели на ръце; с тяхна помощ за кратко време тя успяла да научи и техния език.

По времето, когато девойката живеела в Суза, а в Липари домашните ѝ я били вече оплакали, защото я мислели за умряла, в Тунис управлявал владетел на име Мериабдела; ала някакъв младеж, от много знатен и могъщ род от Гранада, заявил, че туниската държава трябва да принадлежи нему, насъбрал голяма войска и потеглил против туниския владетел, за да го свали от трона. Това стигнало До ушите на Мартучо Гомито, който продължавал да лежи в тъмницата; той знаел много добре езика на берберите, чул, че туниският владетел събира голяма войска, за да се брани, и казал на един от тъмничарите: „Ако успея да поговоря с владетеля, сигурен съм, че ще съумея да му дам съвет, който ще му помогне да спечели тая война.“ Пазачът предал тия думи на своя началник, който пък тозчас уведомил владетеля. Владетелят заповядал да доведат Мартучо, запитал го какъв съвет мисли да му даде, а Мартучо отвърнал: „Господарю мой, доколкото съм забелязвал при предишните ми посещения из вашите страни, струва ми се, че в сраженията вие разчитате най-вече на стрелците с лък: поради това смятам, че ако успеем да наредим така, че стрелците на вашия противник да нямат достатъчно стрели, и, обратно – вашите да разполагат със стрели в изобилие, вие ще спечелите битката.“

Владетелят отвърнал: „Разбира се, аз съм убеден, че ще победим, ако успеем да направим това.“ Тогава Мартучо продължил: „Господарю мой, това може да стане много лесно, стига да искате. Чуйте какво трябва да се направи. Вие ще трябва да наредите за лъковете на вашите стрелци да бъдат изготвени по-тънки тетиви от тия, дето обикновено се употребяват, а после да направят и стрели, чиито нарезки да са пригодени само за тия тетиви; налага се обаче всичко това да бъде извършено в най-голяма тайна, та противникът да не узнае нищо, иначе лесно ще намери средство против това. А сега ще ви обясня защо пи предлагам да направим така: както ви е известно, когато стрелците на неприятеля изразходват всичките си стрели, а вашите стрелци своите, за да продължат сражението, враговете ще почнат да събират стрелите, изстреляни от вашите стрелци, а те пък от своя страна ще почнат да събират вражеските; ала противникът няма да може да използва вашите стрели, защото те ще бъдат с малки нарезки, които не стават на лъкове с дебели тетиви; в

замяна на това вашите стрелци ще могат да употребят вражеските стрели, защото, макар и да са с по-широки нарязи, това няма да попречи да бъдат изстрелвани от лъкове с по-тънки тетиви; ето как вашите стрелци ще разполагат със стрели в изобилие, докато вражеските няма да имат с какво да се сражават.“

Владетелят бил мъдър човек, одобрил съвета на Мартучо и постъпил точно така, както му казал той, и излязъл победител в тая война; тогава най-напред помилвал Мартучо, а после го направил богат и влиятелен човек. Вестта за случилото се обходила цялата страна, стигнала и до ушите на Гостанца, която узнала по тоя начин, че Мартучо Гомито, когото тя смятала за мъртъв, е здрав и читав; тогава някогашната ѝ любов по него, която времето все пак поизгасило, изведнъж се разгоряла с нова сила и възкресила изгубените ѝ надежди. Поради това Гостанца разказала най-откровено на добрата сараинка всичките си патила от край до край и рекла, че иска да отиде до Тунис, за да може очите ѝ да се наситят на онова, към което ги подбудили ушите, узнавайки тая радостна вест. Старата жена одобрила намерението на Гостанца и като родна майка седнала с нея в една лодка и двете потеглили за Тунис, където и тя, и девойката били приети с най-големи почести от някаква нейна роднина. С тях пристигнала и Карапреза и старата жена я пратила да узнае каквото може за Мартучо; Карапреза научила, че Мартучо е жив и здрав, че заема висока длъжност, изобщо уведомила я най-подробно за всичко. Тогава благородната старица намислила да отиде лично при Мартучо и да му съобщи за пристигането на Гостанца; явила се тя при него и му казала следното: „Мартучо, в моя дом е отседнал някакъв твой слуга; пристигнал е от Липари и иска да си поговори тайно с тебе; дойдох при теб по негово желание, тъй като той не искаше да се довери другиму.“ Мартучо ѝ благодарил и тръгнал към дома ѝ. Като го видяла, Гостанца за малко не умряла от радост и понеже не могла да се овладее, хвърлила се на врата му с разтворени обятия, прегърнала го, без да продума дума, и се разплакала, развълнувана както заради миналите нещастия, така и от сегашната радост. Щом видял девойката, Мартучо се стъписал от изумление, после въздъхнал и заговорил: „О, моя Гостанца, та ти си била жива! А аз чух много отдавна, че си пропаднала без вест и че в Липари никой не знае какво е станало с теб.“ После и той се разплакал от умиление и я прегърнал и целунал. А Гостанца му разказала всичките си патила и приключения, разправила му и за почитта, която ѝ оказала благородната старица, дето и приютила.

Те си поговорили надълго и нашироко, след което Мартучо отишъл

при своя господар, владетеля на Тунис, разказал му всичко – и своите приключения, и патилата на девойката, и добавил, че би искал с негово разрешение да се ожени за Гостанца, но съгласно нашите обичаи и закони. Владетелят се учудил не малко, наредил да доведат девойката, уверил се, че казаното от Мартучо е истина и изрекъл: „Ти наистина си заслужила той да ти стане съпруг.“ После заповядал да донесат много и най-скъпи дарове, част от които поднесъл на нея, а другите – на Мартучо, и им разрешил да правят каквото на тях им е угодно. Мартучо се отнесъл с най-голямо внимание към благородната жена, дето дала подслон на Гостанца, благодарил ѝ за оказаните услуги, поднесъл ѝ подходящи за нейното положение дарове и призовал над нея Божията Милост, след което и двамата (Гостанца плакала много) се сбогували със старицата. После с разрешението на владетеля те се качили на един малък кораб, взели със себе си и Карапреза и с попътен вятър стигнали в Липари, където им устроили такова тържествено посрещане, че не може да се опише с думи. Тук Мартучо се оженил за девойката, вдигнал голяма, великолепна сватба и те живели дълги години в мир и покой, наслаждавайки се на своята любов.

НОВЕЛА III

Пиетро Бокамаца забягва с Аньолела, но ги нападат разбойници; девойката побягва в гората и намира подслон в един замък; разбойниците залавят Пиетро, ала той успява да се измъкне и след редица прекеждия попада в замъка, където се е приютила Аньолела; двамата се оженват и се прибират в Рим.

Не се намерил човек да не похвали новелата на Емилия, а кралицата, щом разбрала, че са изслушали края на разказа, се обърнала към Елиса, като ѝ наредила да продължи. Елиса започнала най-покорно така:

– Прелестни дами, аз пък се сетих за една злополучна нощ, прекарана от двамина не дотам благоразумни млади хора, но бих искала да ви разкажа именно за нея, тъй като тя била последвана от безброй радостни дни и следователно това отговаря на нашите намерения.

В Рим – някога слава на света, а сега негова опашка⁶³ – не много отдавна живял младеж на име Пиетро Бокамаца, от твърде почтено римско семейство, който се влюбил в една прекрасна девойка, истинска хубавица, на име Аньолела, дъщеря на някой си Джилиоцо Сауло, човек

от простолоудието, когото римляните твърде много почитали. Като се влюбил в девойката, Пиетро така успял да нареди работата, че и тя започнала да го обича не по-малко, отколкото той нея. Подтикван от пламенните си чувства и като не можел повече да издържа на горестното терзание, причинено от желанието му да я притежава, той я поискал за жена: но неговите близки, щом узнали, веднага се нахвърлили срещу него и почнали да го упрекват най-сурово за това негово намерение; едновременно с това те пратили да известят Джилиоцо Сауло по никакъв начин да не се съгласява е искането на Пиетро, защото в противен случай те нямало да го признават повече ни за приятел, ни за роднина. Като разбрал, че му затворили единствения път, по който се надявал да осъществи своето желание, Пиетро едва не умрял от мъка, защото, ако Джилиоцо се бил съгласил, той щял да се ожени за дъщеря му мимо волята на своите близки; но все пак решил да свърши тая работа, стига девойката да е съгласна, а след като узнал чрез едно доверено лице, че и тя има същото желание, двамата се уговорили да избягат от Рим.

Пиетро приготвил всичко необходимо и една сутрин рано двамата е Аньолела възседнали конете и препуснали към Алани, където Пиетро имал приятели, на които можел да се допери напълно; докато яздели (тъй като нямало възможност да консумират брака си, защото се страхували да не ги преследват), те разговаряли ни своята любов и от време на време си разменили по някоя целувка.

Пиетро не познавал много добре пътя, затова, като излезли от Рим и изминали не повече от осем мили, вместо да запият надясно, свърнали наляво; а преди да извървят и две мили, зърнали някакъв малък замък; оттам пък ги забелязали тях и от замъка веднага изсочили дванадесетина въоръжени мъже; девойката ги видяла едва когато дошли съвсем близо до тях и успяла само да извика: „Да бягаме, Пиетро! Тия искат да ни нападнат.“ Обърнала коня си към близката гъста гора, пришпорила го, заловила се с две ръце за лъка на седлото, а конят, усещайки шпорите, препуснал из гората. Пиетро, който гледал повече лицето на Аньолела, отколкото пътя пред себе си, не успял като нея да забележи веднага въоръжените мъже и докато се оглеждал да ги види къде са и откъде идват, те го настигнали, хванали го и го смъкнали от коня; попитали го кой е, той им казал, тогава те почнали да се съветват помежду си и след малко

63. „... В Рим, някога глава на света, а сега негова опаска...“ – тук авторът намеква за така наречения „Авиньонски плен на папите“, когато папският престол е бил пренесен от Рим в Авиньон – Франция, а папата се е намирал под пълна зависимост от френския крал.

отсъдили: „Тоя човек е приятел на нашите, неприятели; затова не можем да постъпим с него другояче, освен да му съблечем дрехите, да му вземем коня, а него да обесим на някой от тия дъбове, напук на рода Орсини.“ Всички били единопутни и заповядали на Пиетро да се съблече.

Докато той се събличал, предчувствайки близкия си край, изведнъж от гората изскочили около двайсет и петима въоръжени мъже, които стояли там в засада, и се нахвърлили върху първите, викайки: „Смърт! Смърт за вас!“ Изненаданите разбойници пуснали веднага Пиетро и понечили да се бранят, но като видели, че враговете им са повече на брой от тях, хукнали да бягат, а ония се впуснали подире им. Като видял тая работа, Пиетро си събрал набързо нещата, възседнал коня си, пришпорил го и препуснал с възможно най-голяма бързина в същата посока, накъдето видял, че побягнала Аньолела. Но като не забелязал в гората ни път, ни пътека, ни следи от копита, смятайки, че е избягнал опасността да попадне както в ръцете на тия, дето го заловили, така и в ръцете на ония, дето пък нападнали първите, обзет от безкрайна мъка, задето не успял да открие своята любима, той се разплакал и почнал да се лута насам-натам из гората и да я вика. Ала никой не му отговорил и Пиетро нито смеел да се върне, нито знаел къде ще излезе, ако продължи в същата посока; отгоре на всичко се боял и от дивите зверове, които обикновено живеят из горите; страхувал се за себе си и за девойката, дори му се струвало, че вижда как я дави ту мечка, ту вълк. Така клетият Пиетро се лутал цял ден из гората, викал, крещял, понякога си мислел, че върви напред, а всъщност се връщал назад, и най-сетне така отмалял от викане, плач, страх и глад, че не бил в състояние да направи ни крачка повече. Като почнало да се смрачава, съвсем се объркал, затова потърсил един по-висок дъб, слязъл от коня, вързал го за дървото, а той се покатерил на дъба, за да не го изядат зверовете. Малко след това луната изгряла, станало по-светло, но Пиетро – нали се боял да не падне – не смеел да заспи, а и да имал възможност, пак нямало да може да затвори очи от мъка и мисли по своята любима; ето защо той бодърствувал цяла нощ, въздишайки, плачейки и проклинайки своята зла орис.

Девойката, както вече споменахме, като не знаела накъде да върви освен в посоката, накъдето препускал нейният кон, навлязла толкова навътре в гората, че не можела вече да се върне на същото място, откъдето потеглила; затова и тя, подобно на Пиетро, бродила целия ден из пустата и дива местност: ту се спирала, ту продължавала и викала, плачела и се вайкала заради сполетялата я беда. Най-сетне, като разбрала, че Пиетро никакъв го няма, пък и почнало да се свечерява, тя излязла на

някаква пътека, тръгнала с коня по нея и след като изминала около две мили, зърнала в далечината някаква къщичка и препуснала бързо нататък; в къщичката намерила един много стар човек и една стара жена. Като я видели, че е сама, те възкликнали: „Дъще, какво търсиш сама по това време из тоя край?“ Девојката отвърнала, че е загубила дружината си в гората и запитала има ли още много път до Аланя. Старецът казал: „Дъще моя, тома не е пътят за Аланя; дотам има дванайсет мили, че и повече.“ Тогава девојката попитала: „Има ли наблизко селище, където да преспи човек?“ Добрият старец пояснил: „Край нас селище няма и цял ден да вървиш, пак няма да успееш да стигнеш до най-близкото.“ Тогава девојката то замолила: „Щом като няма да мога да отида другаде, за бога, бъдете добри, дните ми подслон за таи нощ!“ Добрият старец рекъл „Момиче, ще ни бъде много приятно, ако решиш да преспиш у пас; що трябва да те предупредим, че из тия краища и денем и нощем бродят разни шийки от приятели и врагове; те често ни причиняват големи неприятности и много бели правят; ако не дай си боже някоя от тия шайки се отбие насам, докато ти си у нас, и те видят, каквато си млада и красива, може да си имаш неприятности, може и да те опозорят, и ние няма да можем да те защитим. Казваме ти всичко това, та да не би, ако се случи такова нещо, на нас да се сърдиш.“ Девојката се изплашила от думите на стареца, но нали било късно, казала: „Ако е рекъл господ, той ще отърве и вас, и мен от такава мъка: ако ли пък ми се случи, по-добре да ме измъчат хора, отколкото да ме разкъсат дивите зверове в гората.“ После се смъкнала от седлото, влязла в къщата на бедните хорица, хапнали заедно от оскъдната вечеря, а сетне тя легнала край тях на кревата, така както си била облечена, и продължила да плаче и да се вайка заради своята орис и за съдбата на Пиетро, за когото все още си мислела, че го е сполетяло най-лошото.

Малко преди разсъмване тя дочула шум и тропот на хора, които се приближавали към къщичката; затова веднага станала, излязла на просторния двор, който се намирал зад къщичката, и като забелязала в единия ъгъл голяма купа сено, избързала натам, за да се скрие в сеното, та ако рекат да дойдат в двора, да не могат лесно да я намерят. Едва успяла да се скрие и тия хора, които били цяла шайка разбойници, стигнали до вратата на къщурката, накарали да им отворят, влезли в двора и като видели оседлания кон на Аньолела, попитали на кого е. Понеже не зърнал никъде девојката, старецът отвърнат: „Тук няма никого друго освен нас двамата; а тоя кон – трябва да е избягал отнякъде – пристигна снощи и ние го затворихме в къщи, та да не го изядат вълците.“ Тогава

главатарят на шайката се обадил: „Може да си няма стопанин, ама на нас ще върши работа.“ После разбойниците се разположили из къщата, част от тях излезли на двора и хвърлили на земята своите копия и щитове; а един, чудейки се какво да прави, взел, че запратил копието си право в купата сено и за малко не убил скритата там девойка; тя пък едва не се издала, защото копието се забило до лявата ѝ гръд, като раздрало с върха си дрехата ѝ; тя се уплашила да не би да е ранена и аха да изпищи, ама като се сетила къде се намира, стиснала зъби и не се обадила. Разбойниците, разполагайки се кой където намери, си опекли козе и всякакво друго месо, яли и пили, а после продължили по пътя си, като отвели със себе си и коня на Аньолела.

Щом шайката се поотдалечила, старецът запитал жена си: „Какво стана с нашето момиче, дето дойде снощи? Откакто сме станали, никакво се не видя.“ Жена му отвърнала, че не знае и тръгнала да я търси. Като разбрала, че ония са си отишли, девойката се измъкнала от купата сено; старецът много се зарадвал, че не е попаднала в ръцете на разбойниците, и тъй като почнало да се развиделява, рекъл: „Скоро ще съмне, ако искаш, ние можем да те заведем до един замък, на пет мили оттук, там ще, бъдеш в безопасност, но ще трябва да вървиш пеша, защото нощес опия негодници задигнаха твоя кон.“ Девойката се примирила със станалото и ги замолила да я заведат до замъка; тогава те потеглили и пристигнали там малко след третия час.

Замъкът принадлежал на одного от рода Орсини, на име Лиело ди Камподифиоре; случайно в замъка се намирала и неговата съпруга, която била много добра и света жена; щом видяла Аньолела, тя веднага я познала и я посрещнала радостно, а после поискала да ѝ разкаже най-подробно какво се е случило, та е попаднала чак тук. Девойката ѝ разказала всичко от край до край. Да мата, която познавала и Пиетро – той бил приятел на съпруга ѝ, – много се тюхкала за станалото, и като чула, че опия са го заловили, помислили, че сигурно са го убили. Затова казала на девойката: „Понеже не знаеш какво е станало е Пиетро, ще останеш при мен, докато намеря най-безопасния начин, ми да те проводя до Рим.“

През топа време Пиетро си седял на дъба, от тъжен по тъжен, и докато другите хора карали още първия си сън, той видял да се приближават двадесетина вълни, които, щом забелязали коня му, тозчас го обградени от всички страни. Като ги подушил, конят се дръпнал, скъсал юздите и се опитал да побегне, но нямало как – вълците го обградили отвсякъде, нахвърлили се връз него, а той се защищавал най-отчаяно: хапел

и ритал; накрая вълците го повалили, прегризали му гърлото, а после го разкъсали, наяли се и си тръгнали и от коня останали да се белеят само костите му. Пиетро, за когото конят бил и другар, и опора в сполетялата го беда, съвсем се отчаял и си рекъл, че никога няма да успее да се измъкне от тая гора. Малко преди разсъмване, както си седял на дъба, треперейки от студ, и се взирал непрекъснато на всички страни, той забелязал в далечината на около една миля разстояние буен огън; щом съмнало, момъкът слязъл от дъба, озъртайки се от страх, и се запътил нататък; вървял, вървял, най-сетне стигнал до огъня; край него били насядали овчари, които се хранели и се смеели високо, а като го видели, те се смилели над него и го поканили при себе си. След като се наял и постопил, Пиетро им разказал патилата си, обяснил им защо е останал съвсем сам, а после ги запитал дали не знаят наблизко някой замък иди някакво селище, където би могъл да намери подслон. Овчарите отвърнали, че на около три мили от мястото, където били сега, се издигал замъкът на Лиело ди Камподифиоре (където в момента се намирала неговата любима); Пиетро се зарадвал безкрайно и помолил някой да го заведе до замъка; на молбата му се отзовали с най-голяма охота не един, а двамина.

Като пристигнал в замъка, Пиетро срещнал неколцина свои познати и докато гледал да събере хора, та да тръгнат да търсят девойката из гората, извикали го да се яви при дамата. Той отишъл веднага и щом видял край нея Аньолела, бил обзет от безкрайна радост и желание да се втурне към нея и да я прегърне, но не го направил, понеже се срамувал от дамата; но ако той бил радостен и щастлив, то и радостта на девойката не била по-малко от неговата. Дамата го поздравила най-сърдечно, изслушала неговия разказ за станалото и почнала да го кори за онова, дето искал да извърши против волята на своите родители и близки; ала като видяла, че той държи на своето и че девойката също няма нищо против, рекла си: „Защо ли пък толкова се тревожа? Тия двамата се обичат и се познават, и двамата са приятели на моя мъж, в тяхното желание няма нищо непочтено; изглежда, че това е и Богу угодно: та нали той ги е отървал – него от въжето, нея – от копието, а двамата заедно – от дивите зверове; затова нека бъде както те искат.“ Обръщайки се към тях, тя им казала: „Щом и двамата сте решили да станете мъж и жена, нямам нищо против, нека бъде както вие желаете; сватбата ще стане за сметка на Лиело, аз пък ще се погрижа да ви сдобря с вашите семейства.“ Пиетро се зарадвал много, Аньолела – още повече, двамата се оженили там, благородната дама се погрижила да им уреди най-тържествена сватба, каквато можела да стане в планината, а после двамата вкусили с най-

голяма наслада първите плодове на своята любов.

След известно време дамата и младоженците се качили на конете и съпровождани от силна охрана, се завърнали в Рим; роднините на Пиетро били възмутени от неговата постъпка, но дамата успяла да ги помири и Пиетро и Аньолела доживели радостни и щастливи до най-дълбока старост.

НОВЕЛА IV

Месер Лицио ди Валбона залавя Ричардо Манарди с дъщеря си; Ричардо се оженва за нея и се сдобрява с бащата.

Когато Елиса млъкнала, дружките ѝ почнали да хвалят разказаната от нея новела, а кралицата се обърнала към Филострато и му наредила да продължи. Топ се засмял и започнал така:

– Повечето от вас отправиха към мен толкова упреци заради предложената от мен тема за разсъждения (защото извиквала у вас само мрачни мисли и сълзи), че аз, за да ви възнаградя поне отчасти за тая мъка, се смятам задължен да ви разкажа една съвсем кратка новела, където става дума за любов, която обаче не завършва печално, а след много въздишки, малко срам и малко страх бива увенчана с щастлив край.

И така, уважаеми дами, не много отдавна в Романия живял един достопочтен и благовъзпитан рицар, на име Лицио ди Валбона; случило се така, че когато бил вече в напреднала възраст, неговата съпруга, мадона Джакомина, му родила дъщеря, която, като пораснала, станала най-красивото и прелестно момиче в целия край; понеже била едничка на баща и майка, двамата много я обичали, гледали я като писано яйце и я пазели най-грижливо, надявайки се да я омъжат за човек от много знатен род. Не шеш ли, в дома на месер Лицио много често дохождал един красив и добре сложен младеж, от рода Манарди да Бретиноро, на име Ричардо; месер Лицио и жена му толкова били свикнали с него, че го имали като син и му имали пълно доверие. А Ричардо, след като видял не един и не два пъти тяхната дъщеря хубавица, която била с най-изящни и похвални нрави и обноски и била станала вече мома за женене, се влюбил пламенно в нея, но успял да запази любовта си в най-строга тайна. Девојката обаче забелязала тая работа, не се и опитала да избегне стрелите на любовта и му отвърнала със същото; Ричардо много се зарадвал, неведнъж се канел да си поговори с нея, но все не го правел,

защото се стеснявал; най-сетне един ден се престашил и издебвайки сгоден момент, ѝ казал следното: „Катерина, моля те, не ме карай да умра от любов.“ Девојката тозчас отвърнала: „Дано се смили Господ ти мен да не умориш.“ При този отговор Ричардо изпитал, голяма радост, вдъхнал си смелост и продължил: „Аз никога няма да те лиша от нищо, което ти е мило и драго, но ти трябва да намериш начин да спасиш живота и на двама ни.“ Девојката забелязала: „Ричардо, ти виждаш как ме пазят, затова не знам как би могъл да идваш при мен; ако измислиш нещо, което аз мога да сторя, без да си навлека срам, кажи ми – ще го направя.“ Ричардо нали бил мислил по тоя въпрос, предложил тозчас следното: „Мила моя Катерина, не виждам друг начин, освен да спиш или да излизаш на оня балкон, дето гледа към градината на баща ти; ако знам, че през нощта ще те намеря там, ще се опитам на всяка цена да се кача при теб, въпреки че е доста високо.“ Тогава Катерина отвърнала: „Стига да имаш смелостта да дойдеш, аз вярвам, че ще ми позволят да спя там нощем.“ Ричардо заявил, че е готов, след това двамата се целунали веднъж (и то набързо) и се разделили.

На следния ден (това се случило към края на май) девојката почнала да се оплаква на майка си, че предната нощ не могла да спи поради голямата горещина. Майка ѝ се учудила: „Каква ти горещина бе, дъще? Времето не е никак горещо.“ Катерина възразила: „Майко, вие би трябвало да добавите «според мен» и тогава казаното от вас може би щеше да отговаря на истината; но не трябва да забравяте, че младите момичета са с много по-гореща кръв, отколкото старите жени.“ Тогава жената рекла: „Права си, дъще моя, но аз не мога да правя така, че времето да става по-топло или по-студено, както може би желаеш; човек трябва да приема и понася времето такова, каквото е; тази нощ може би ще бъде по-хладно и ще успееш да се напиш.“

Катерина възразила: „Де тоя господ! Но кога е било нощите да стават по-прохладни, колкото повече се приближава лятото?“ Тогава майка ѝ я запитала: „Добре де, какво искаш да направим?“ Катерина веднага отвърнала: „Стига вие двамата с баща ми да нямате нищо против, аз бих си поставила един малък креват на балкона, дето е до стаята на баща ми и гледа към градината; там хем ще ми бъде прохладно, хем ще слушам песента на славея и ще спя много по-добре, отколкото във вашата стая.“ Майката казала: „Не се тревожи, дъще, ще поговоря с баща ти, пък каквото той отсъди.“ Когато жена му предала желанието на неговата дъщеря, месер Лицио ди Валбона, бидейки вече стар и може би поради тая причина – и доста упорит, се сопнал: „Какъв е тоя славеи,

дето тя иска да ѝ пее, та да може да заспи? Аз ще я накарам да заспи под песента на щурците!“ След като узнала какво казал баща ѝ, Катерина се ядосала, поради което (а не от горещината) не спала цяла нощ, не дала и на майка си да спи, оплаквайки се непрекъснато уж от голямата горещина.

На сутринта майката отишла при месер Лицио и му рекла: „Месер, вие не обичате нашата дъщеря; какво ще ви стане, ако ѝ разрешите да спи на балкона? Цяла нощ не е мигнала, цяла нощ се е мятала; защо се чудите, че ѝ се искало да слуша как пее славеят? Та нали е още малка? А младите обичат всичко, което е като тях.“ При тия нейни думи месер Лицио рекъл: „Добре, пригответе ѝ там някакво легло, окачете около него една завеса и нека си спи и слуша славея колкото си ще.“

Щом узнала това, девойката побързала да нареди да ѝ поставят легло на балкона и тъй като се канела да легне там още същата вечер, почакала да мине Ричардо и както се били уговорили, дала му знак, от който той разбрал много добре какво следвало да направи. А месер Лицио, като чул, че дъщеря му си легнала, затворил вратата на стаята към балкона и заспал. Ричардо почакал да се приберат и да си легнат и щом всичко утихнало, опрял една стълба о стената, покатерил се, после се хванал за издатините на някаква друга стена и макар и с голяма мъка и опасност да не падне, успял да се добере до балкона, където девойката го приела, без да вдига шум, но с най-голяма радост; двамата се нацелували до насита, после си легнали и се наслаждавали един на друг почти цяла нощ, като карали славея често да пее. И тъй като нощите били кратки, а удоволствието – голямо, те не усетили приближаването на деня и както се били сгорещили от времето и от забавната игра, заспали голи-голенички; Катерина била прегърнала с дясната си ръка Ричардо, а с лявата го била хванала за оная работа, която вие особено много се срамувате да споменавате в мъжко общество.

Двамата спели дълбоко, а щом съмнало, месер Лицио станал, спомнил си, че дъщеря му излязла да спи на балкона, отворил тихичко вратата и си рекъл: „Я да видя аз как славеят е приспал Катерина.“ Тръгнал на пръсти, повдигнал завесата около леглото и видял и двамата, които продължавали да спят голи, както вече споменахме; като се уверил, че това наистина е Ричардо, месер Лицио се измъкнал тихичко и побързал да отиде в стаята на жена си, събудил я и казал: „Ставай, жено, ела да видиш дъщеря си, толкова обича славея, че го е хванала и не го пуска от ръката си.“ Жената се зачудила: „Как е възможно такава нещо?“ Месер Лицио отвърнал: „Ако побързаш, ще видиш.“ Жената се облякла

набързо и тръгнала след месер Лицио; а като стигнали до леглото и повдигнали завесата, мадона Джакомина могла да се увери със собствените си очи, че дъщеря ѝ наистина е хванала и държи здраво славея, чиито песни толкова много желала да чуе. Жената се почувствувала ужасно обидена от Ричардо, задето така я измамил, накарала се да викне, та да му даде да се разбере, но месер Лицио ѝ казал: „Слушай, жено, ако държиш на моята обич, да не си посмяла дума да кажеш; бъди сигурна, че щом Катерина го е хванала, Ричардо ще си остане при нея. Той е момък от богат и знатен род, сродим ли се с него – само полза ще имаме; и ако желае да се измъкне оттук здрав и читав, ще трябва първо да се сгоди за нея; ще излезе, че вместо в чуждата е вкарал славея в собствената си клетка.“ Като видяла, че съпругът ѝ не се разтревожил ни най-малко от станалото, жената се поуспокоила, после си казала, че дъщеря ѝ е прекарала приятно нощта – хем е успяла да си почине като хората, хем да хване славея, и затуй млъкнала.

Малко след това Ричардо се събудил, видял, че е съмнало, помислил си, че е загубен и разбудил Катерица с думите: „Ах, душо моя, какво ще правим сега? Вече с съвсем светло, а аз съм още тук!“ Тогава месер Лицио пристъпил, повдигнал завесата и казал: „Все някак що се оправим.“ Щом го видял, Ричардо си глътнал езика, после се надигнал, седнал в леглото и почнал да се моли: „Господарю, за бога, смилете се над мен! Съзнавам, че постъпих нечестно, като последен злодей, затова заслужавам да бъда наказан със смърт; правете с мен каквото искате, но все пак ви моля; пощадете ме, не ме убивайте!“ Месер Лицио отвърнал: „Ричардо, обичта ми и доверието ми към теб не заслужаваха да ми отвърнеш о такова нещо; но каквото станало, станало; да постъпиш така, те е накарала твоята младост; за да спасиш себе си от смърт, а мен – от позор, вземи Катерина за твоя законна съпруга, та, както е била твоя тази нощ, твоя да си остане, докато е жива. Направиш ли така, хем себе си ще спасиш, хем с мен ще се сдобриш; откажеш ли – Бог да ти е на помощ.“

Докато двамата водели тоя разговор, Катерина пуснала славея, завила се, заплакала и почнала да моли баща си да прости на Ричардо; после се обърнала към Ричардо, заклевайки го да направи както искал баща ѝ, за да могат те двамата да се наслаждават най-безгрижно на безброй подобни нощи. Но не станало нужда да го моли кой знае колко, защото срамът от стореното и желанието да заглади лошата постъпка, както и страхът от смъртта и желанието за спасение – от една страна, а от друга – пламенната обич и стремежът да обладава любимата си – всичко

това накарало Ричардо да отвърне час по-скоро, и то по своя воля, че е готов да изпълни всичко, каквото е угодно на месер Лицио. Тогава месер Лицио поискал назаем от мадона Джакомина един от нейните пръстени и Ричардо още там, пред тях, без да става от леглото и без да се облича, се сгодил за Катерина и обещал да я вземе за своя жена. След като свършили тая работа, преди да си тръгнат, месер Лицио и жена му се обърнали към двамата със следните слова: „А сега си починете, защото, както ни се струва, имате нужда повече от почивка, отколкото – да ставате.“ Щом старите се оттеглили, младите отново се прегърнали; и тъй като през нощта били изминали не повече от шест мили, преди да станат, извървели още две. Така завършили първия ден. После Ричардо се надигнал, поговорил сериозно с месер Лицио, а след няколко дни, както му е обичаят, поканили близки и приятели и Ричардо се оженил за девойката, като вдигнал голяма, великолепна сватба; завел я у дома си, заживял с нея в мир и покой и дълго време я водел на лов за славеи, и денем и нощем, колкото той искал.

НОВЕЛА V

Гуидото от Кремона поверява дъщеря си на Джакомино от Павия и умира; във Фаенца в нея се влюбват Джаноле ди Северино и Мингино ди Минголе; двамата се сбиват, но се оказва, че девойката е сестра на Джаноле и тя се омъжва за Мингино.

Докато слушали новелата за славея, дамите толкова се смели, че дори когато Филострато завършил своя разказ, те все още продължавали да се заливат от смях. Когато най-последно се поуспокоили, кралицата му казала:

– Вчера ти измъчи всички ни, но в замяна на това днес така ни развесели, че никоя от нас вече няма право да ти се сърди.

После се обърнали към Неифила, заповядвайки ѝ да продължи, и тя започнала весело така:

– Понеже със своя разказ Филострато ни заведе в Романия, то и аз бих искала да се поразходя из тоя край с моята новела.

И така, ще ви кажа, че някога в град Фано живели двама ломбардци; единият се казвал Гуидото от Кремона, а другият – Джакомино от Павия; и двамата били вече хора в напреднала възраст, цялата им младост, кажи-речи, била минала във войни и военна служба; малко

преди да умре, Гуидото поверил дъщеря си, която била на около десетина години, и цялото си останало имущество на Джакомино, тъй като нямал ни други деца, ни други приятели или роднини, на които да има по-голямо доверие, отколкото на стария си другар; след това Гуидото му обяснил най-подробно всичко за своите работи и издъхнал.

По същото време се случило следното: град Фаенца, който дълго време страдал от разни войни и какви ли не бедствия, се позамогнал; поради това разрешили на всички, дете по-рано живеели в града, но го били напуснали, да се завърнат, когато пожелаят. Джакомино, който в миналото бил жител на тоя град и го запомнил с добро, се преселил там с цялото си имущество; той завел и дъщерята на Гуидото, която обикнал и гледал като собствена рожба. А тя пораснала, разхубавила се – станала най-личната красавица в града – и колкото била хубава, толкова била възпитана и честна; поради това мнозина почнали да я ухажват, а сред тях най-ревностни били двамина младежи – еднакво изтънчени и еднакво достойни люде; но и двамата така се влюбили в момичето, че от ревност люто се намразили; единият се казвал Джаноле ди Северино, другият – Мингино ди Минголе. И двамата били готови на драго сърце да я вземат за жена (тя била навършила петнайсет години), стига родителите ѝ да се съгласят; но като разбрали, че ако поискат честно и открито ръката ѝ, ще им бъде отказано, то, за да я спечелят, и двамата решили да постъпят така, както им се струвало, че ще бъде най-добре.

Джакомино имал една стара слугиня и един слуга, на име Кривело, който бил и добродушен, и голям веселяк; Джаноле успял да се сприятели с него, след време му разказал най-откровено за своята любов към девойката и го помолил да му помогне, обещавайки му, че ще го възнаградят богато, ако изпълни молбата му. Кривело отвърнал: „Виж какво, единственото, което бих могъл да сторя за тебе, е да те заведа при нея някоя вечер, когато Джакомино излезе от къщи да вечеря другаде, защото, и да река да ѝ кажа добра дума за теб, тя хич няма и да ме изслуша. Ако си съгласен, обещавам ти – ще го направя, пък ти после постъпи както намериш за добре.“ Джаноле отвърнал, че това е предостатъчно и решил да направят така. Мингино от своя страна влязъл под кожата на слугинята и така я придумал, че жената на няколко пъти говорила на девойката за него и за малко не я накарала да го обикне и тя; а освен това обещала на Мингино да го заведе при нея някоя вечер, когато Джакомино отсъствувал от къщи.

Не шеш ли, скоро след тия преговори Кривело така наредил работите, че Джакомино бил поканен на вечеря от някакъв свой приятел;

Кривело уведоми Джаноле и се уговорили с него, че щом Джакомино излезе от къщи, той ще му даде знак да дойде, а вратата щяла да бъде отворена. От своя страна слугинята, която не знаела нищо за тая работа, съобщила на Мингино, че Джакомино няма да вечеря у дома си, затова той трябва да се навърта около къщата, а като стане време, тя ще му даде знак и ще го въведе при момичето. Щом мръкнало, двамата влюбени (без единият да знае нещо за намеренията на своя съперник, но изпълнени с подозрение един към друг) потеглили, съпроводени от по неколцина въоръжени верни приятели, за да завладеят плячката; Мингино и неговите хора отседнали в дома на техен приятел, недалеч от дома на Джакомино, а Джаноле се притаил наблизко. След като Джакомино излязъл, Кривело и слугинята почнали да се надлъгват и всеки гледал да изгони другия от къщата. Кривело току подвиквал на слугинята: „Хайде, няма ли да си лягаш? Какво само се мотаеш из къщи?“ А слугинята възразявала: „Л ти какво правиш? Защо не отидеш при господаря? Какво чакаш, нали вече вечеря?“ Ала нито той успял да я накара да се махне от къщи, нито тя – него.

Като видял, че е настъпил уговореният с Джаноле час, Кривело си рекъл: „Какво толкова ще му мисля и ще се плаша от тая? Ха се е разпискала, ха си е получила заслуженото.“ Поставил уговорения знак и отишъл да отвори вратата; Джаноле само това чакал, тозчас пристигнал, промъкнал се с двамина свои другари, заварили девойката в салона, грабнали я и понечили да я отвлекат. Девойката почнала да се дърпа, развикала се, писнала и слугинята; щом чул писъците и виковете, Мингино веднага хукнал натам със своите хора; пристигнали тъкмо когато ония, дето влачели момичето, били вече на вратата. Тогава те измъкнали шпагите си и се развикали: „Смърт вам, предатели! Няма да я бъде тая работа. Какво е това насилие?“ После се развъртели и започнали да секат наляво и надясно. Тая олелия разтревожила и съседите, които наизлезли с факли и оръжие, възмутени от станалото, и се притекли на помощ на Мингино; благодарение на тяхната помощ след остра, продължителна схватка Мингино успял да измъкне девойката от ръцете на Джаноле и да я вкара обратно в дома на Джакомино. После продължили да се бият, но в това време дотичали и стражите на управителя на града, изловили мнозина от биещите се – между тях били и Мингино, Джаноле и Кривело – и ги повели към затвора.

Джакомино се прибрал у дома си, когато всичко било вече утихнало, но щом узнал за станалото, много се разтревожил; после разпитал най-подробно как стои работата и като разбрал, че девойката не била

виновна в нищо, се поуспокоил; а за да предотврати подобни опити за в бъдеще, намислил да я омъжи колкото се може по-скоро. На следната утрин, щом близките и роднините и на едната, и на другата страна научили за станалото, знаейки какво голямо зло може да сполети и двамата младежи, дето били в затвора (в същото време и Джакомино от своя страна възнамерявал да направи необходимите за това постъпки), отишли при Джакомино и го замолили най-приятелски да постъпи не толкова според обидата, нанесена му от лекомислието на двамата млади хора, колкото според обичта и благоразположението, които предполагали, че изпитвал към тях самите, дето са дошли да го молят: при това те заявили и от свое име, и от името на младежите, че са готови да му дадат такова удовлетворение, каквото той пожелае. Джакомино, който бил врял и кипял в житейските работи, а освен това имал и блага душа, отвърнал: „Синьори, дори и да не живееш тук, а в родния си град, пак не бих могъл да постъпя иначе (не само в тоя случай, а при каквито и да било обстоятелства), освен да сторя каквото е вам угодно – толкова близки ви чувствавам всички; да изпълня вашата молба, ме задължава и обстоятелството, че с тая работа вие сами се оскърбихте, защото девойката не е нито от Кремона, нито от Павия, както може би мнозина мислят, ами е от Фаенца, въпреки че ни аз, ни оня, който ми я повери преди смъртта си, не успяхме да узнаем кои са нейните родители. Поради това, що се отнася до вашата молба, ще направя всичко, каквото вие желаете.“

Като разбрали, че момичето е от Фаенца, почтените люде доста се позачудили, но първо благодарили на Джакомино за неговото великодушие, а после го помолили да им разкаже как девойката е попаднала при него и откъде знае, че тя е от Фаенца. Джакомино обяснил: „Имах си аз един другар и приятел на име Гуидото от Кремона; малко преди да умре, той ми разправи, че по времето, когато император Фридрих превзел вашия град, а хората му се отдали на грабеж, Гуидото и неколцина негови другари нахълтали в някаква къща; тя била пълна с какво ли не, по била изоставена от своите обитатели; намерили само това момиче, което тогава било на около две години; докато Гуидото се качвал по стълбата, момичето му викнало «татко», той се съжалил над това дете и го завел във Фано, където закарал и всичко, каквото намерил в къщата: там, преди да умре, той ми повери и девойката, и цялото си имущество, а после ми заръча, като порасне, да я омъжа и да ѝ дам като зестра всичко, каквото ми е оставил. Но ето че тя стана мома за женене, а аз не успях да ѝ намеря мъж, когото да харесам; иначе бих го сторил на драго сърце,

преди да се случи нещо подобно на онова, което е станало снощи.“

Не щеш ли, между тия почетни люде се намирал и някой си Гуилиелмино да Медичина, който на времето участвувал заедно с Гуидото в тая работа и знаел много добре чия била разграбената къща; като забелязал, че между почтените люде бил и стопанинът на къщата, отишъл при него и му рекъл: „Бернабучо, чу ли какво разправи Джакомино?“ Бернабучо отвърнал: „Да, и доста се позамислих, понеже тъкмо в оная бъркотия загубих дъщеря си, а тогава тя беше на годините, които спомена Джакомино.“ Гуилиелмино продължил: „Тя ще да е била, сега си спомням, че на времето Гуидото казваше коя къща бил ограбил и аз се досетих, че е била твоята; затова я си припомни, нямаше ли дъщеря ти някакъв белег, по който би могъл да я познаеш? Ако провериш и го откриеш, ще се убедиш, че това е тя.“

Бернабучо помислил, помислил и се сетил, че над лявото си ухо тя би трябвало да има белег във вид на кръст, останал ѝ от разрязването на някакъв оток, което станало малко преди поменатото събитие; поради това, след кратко колебание той отишъл при Джакомино и го помолил да го заведе у дома си, та да види момичето. Джакомино изпълнил молбата му на драго сърце и наредил да извикат девойката; щом я зърнал, на Бернабучо му се сторило, че вижда майка ѝ, която била все още красива жена; но той не се задоволил с това, ами се обърнал към Джакомино с молба да му разреши да повдигне косата на девойката над лявото ѝ ухо. Джакомино се съгласил.

Бернабучо пристъпил към девойката, повдигнал с дясната си ръка нейната коса и забелязал белега; щом се убедил, че това наистина е неговата дъщеря, той се разплакал от радост и се хвърлил да я прегръща, въпреки че тя се дърпала; после се обърнал към Джакомино и му рекъл: „Братко мой, това е дъщеря ми: Гуидото на времето е ограбил моя дом. а жена ми, нейната майка, нали била много изплашена, я забравила тогава в бъркотията; ние и до ден-днешен си мислехме, че тя е изгоряла в къщата, която запалиха същия ден.“

Като чула това и видяла, че Бернабучо е възрастен човек, девойката повярвала на думите му и подтиквана от някаква тайна сила, престанала да се дърпа от прегръдките му и заплакала тихо заедно с него. Бернабучо пратил веднага да извикат майка ѝ, всички техни близки и роднини, нейните братя и сестри; показал я на всички, разказал им какво се било случило, почнали да се прегръщат и целуват, зарадвали се до бога и после, за най-голямо удоволствие на Джакомино, я завел в своя дом.

А управителят на града, който бил много почтен човек, щом научил

за станалото, разбрал, че Джаноле, когото той хвърлил в тъмница, бидейки син на Бернабучо, е роден брат на девойката, и решил да прояви снизхождение към извършеното от него провинение; поговорил си с Бернабучо и Джакомино, накарал Джаноле и Мингино да се сдобрят, а после, за най-голяма радост на близките на Мингино, му дал за жена девойката, която се наричала Анеза; след това управителят пусал на свобода Кривело и всички останали, дето били замесени в тая работа. Мингино вдигнал голяма, весела и богата сватба, завел Анеза у дома си и двамата живели дълги години охолно и щастливо.

НОВЕЛА VI

Джани от Прочида бива заловен при любимата си, която била определена за крал Федерико; двамата биват завързани за един кол, за да бъдат изгорени; но Руджери дел'Орни познава момъка, освобождава го и Джани се оженва за девойката.

Дамите много харесали новелата на Неифила; след това кралицата заповядала на Пампинеа да се приготви и разкаже нещо; тя повдигнала ясното си лице и тозчас започнала така:

– Прелестни дами, неизмерима е силата на любовта; ти помага на влюбените да понасят мъки и страдания, да превъзмогнат какви ли не опасности; че с така, можем да се убедим както от чувото днес, така и от казаното предишните дни; все пак ще ми бъде много приятно да ви докажа това още веднъж с повелата за патилата на един влюбен младеж.

Недалеч от Неапол има остров, на име Иския; там наред с другите девойки живяла млада и весела хубавица, наречена Реститута, дъщеря на Марино Болгаро – един от най-видните хора на острова; в нея се влюбил безумно някакъв младеж на име Джани, от съседния на Иския остров Прочида, а девойката пък обикнала него. Момъкът прескачал от Прочида до Иския, за да зърне своята любима не само денем, ами и нощем, и често се случвало, като не успявал да намери лодка, да преплува от Прочида до Иския, та да се нагледа, ако не на друго, то поне на стените на къщата, където тя живеела.

И така, пламенната им любов вървяла от добре по-добре; не щеш ли, един ден, през лятото, момичето излязло да се поразходи край брега и както било самичко, тръгнало от скала на скала да остъртва с нож налепените по камънаците раковини; по едно време момичето стигнало до

едно закътано сред скалите място; то било сенчесто и прохладно, наблизо бълбукал и бистър, студен извор, затова там били отседнали да си починат неколцина млади сицилианци, които пътували със своята фрегата от Неапол. Те зърнали девойката още преди тя да ги забележи, видели, че е голяма хубавица, а като разбрали, че е съвсем сама, намислили да я хванат и отвлечат със себе си; речено-сторено. Въпреки че Реститута се дърпала и крещяла, те я грабнали, качили я на кораба и потеглили; като стигнали в Калабрия, седнали да спорят чия да бъде девойката – всеки настоявал, че тя трябва да принадлежи нему; ала като не успели да се споразумеят, по едно време се уплашили да не стане още по-лошо и да си развалят отношенията заради нея, затова решили да я подарят на краля на Сицилия, Федериго, който по онова време бил още млад и обичал тия работи. Щом пристигнали в Палермо, младежите така и направили; като я видял такава хубавица, кралят я харесал, но понеже здравето му било поразклатено, заповядал, докато той се посъвземе, да я настанят в един великолепен чертог, намиращ се в неговата градина, който наричали „Ла Куба“, и да полагат за нея най-големи грижи; заповедта му била изпълнена.

Отвлечането на девойката предизвикало голям смут в Иския; най-много ги тревожело това, че не можели да разберат кои са похитителите. Но Джани, който се чувствувал засегнат от тая работа повече от всеки друг, решил да не дочака вестите от Иския; и тъй като знаел накъде отплавала фрегатата, наредил да му приготвят един кораб, качил се на него и обходил с най-голямата възможна бързина цялото крайбрежие от Минерва чак до Скалеа в Калабрия, разпитвайки навсякъде за девойката; най-сетне в Скалеа научил, че някакви сицилиански моряци я били отвели чак в Палермо; Джани веднага наредил да го закарат там и след дълги и упорити търсения успял да разбере, че любимата му била предадена на краля, който я държал затворена в „Ла Куба“; научавайки тая работа, Джани изпаднал в дълбоко отчаяние и изгубил почти всякаква надежда да я види, камо ли някой ден да си я възвърне.

Все пак, подтикван от любов, той отпратил обратно кораба си и като разбрал, че в Палермо никой не го познава, решил да остане; почнал да обикаля край „Ла Куба“ и веднъж, съвсем случайно, зърнал своята любима, която стояла на прозореца; забелязала го и тя и двамата се зарядвали извънредно много. Щом видял, че наоколо няма жива душа, Джани пристъпил възможно най-близко до сградата, заговорил с девойката и тя му казала какво трябва да направи, ако желае да си поговорят на четири очи; после Джани си тръгнал, като преди това огледал най-

подробно мястото; почакал да се мръкне и късно през нощта се върнал на същото място; покатерил се по един зид, където и кълвач не би могъл да се задържи, прехвърлил се в градината, намерил една върлина, опрял я до стената и се изкачил бързо и леко до прозореца, който девойката му била посочила.

Реститута си рекла, че и бол това вече е опозорена, че няма защо повече да пази честта си, заради която дотогава се дърпала и не станала съвсем близка с Джани, и че не би могла да намери по-достоеен човек от него, на когото да се отдаде; освен това се досетила, че но тоя начин би могла да го накара да я изведе оттам и затуй оставила прозореца отворен, та да му даде възможност бързо да влезе при нея. Джани се промъкнал тихичко през прозореца и легнал до девойката, която не спяла. А тя, от своя страна, преди да се отдадат на други занимания, му разкрила намеренията си и го замолила най-сърдечно да я измъкне от това място и да се махнат от тоя град. Джани отвърнал, че и той желае най-много това и щом излезе оттук, първата му работа ще бъде така да нареди всичко, че още при следващото си посещение при нея да я изведе от това място. Сетне двамата се прегърнали и вкусили с най-голямо удоволствие от оная върховна наслада, която ни предлага любовта; и след като се насладили неведнъж един на друг, заспали неусетно, както се били прегърнали.

В това време кралят си спомнил за девойката, която харесал още от пръв поглед, и понеже се чувствувал вече с укрепнало здраве, решил да отиде при нея, въпреки че почнало да се развиделява; придружен от неколцина свои слуги, той се запътил тайно към „Ла Куба“, влязъл в къщата, наредил да отворят тихо вратата на стаята, където знаел, че спи девойката, пристъпил, предшествуван от голям запален свещник, погледнал към леглото и видял и нея, и Джани, така както били заспали – голи и прегърнати. По тая причина той изведнъж кипнал от яд, но не продумал ни дума и бил обзет от такава ярост, че едва се съдържал да не намушка и двамата с кинжала, който носел на пояса си. Ала като размислил, че да убиеш двамина спящи, и то голи, е постъпка, недостойна за когото и да било, камо ли за един крал, той успял да се овладее и решил да ги накаже със смърт, като нареди да бъдат изгорени на клада; обръщайки се към слугата, който единствен от останалите бил влязъл с него в стаята, кралят го запитал: „Какво мислиш ти за тая престъпна жена, на която аз възлагах всичките си надежди?“ После го запитал дали познава дръзкия младеж, дето се осмелил да проникне в дома му и да му нанесе такава обида. Слугата отвърнал, че не си спомня да го е виждал някъде.

Разгневеният крал излязъл от стаята и заповядал да хванат и вържат двамата любовници, така както били голи, да ги откарат посред бял ден в Палермо, да ги завържат за един кол на площада, с гръб един към друг, и да ги държат така, докато удар; третият час, за да може всички да ги видят, а после да бъдат изгорени живи, както заслужавали; след като наредил това, кралят се прибрал в покоите си в Палермо, продължавайки да трепери от яд.

Щом кралят си отишъл, върху двамата любовници изведнъж се нахвърлили много стражи и не само ги събудили, ами ги грабнали и вързали най-безмилостно; лесно можем да си представим колко се изплашили и девойката, и младежът, виждайки как постъпват с тях, колко плакали и се вайкали, боейки се за своя живот. Съгласно кралската заповед те били откарани в Палермо, привързали ги на един кол насред площада, а после пред очите им приготвили кладата и разпалили огън, за да ги изгорят живи в определения от краля час. Като научили за станалото, всички жители на Палермо – и мъже, и жени – хукнали към площада, за да видят двамата любовници; мъжете се спирали да огледат девойката и хвалели нейната съвършена красота и снага, докато жените от своя страна се тъпели пред младежа, изказвайки възхищението си от красивото му лице и правилно телосложение. А двамата любовници, потънали в срам, стояли с наведени глави и оплаквали злочестата си орис, очаквайки да настъпи часът на жестоката им смърт на кладата.

Докато ги държали така, в очакване на определения час, и разгласявали навсякъде за стореното от тях провинение, слухът за станалото стигнал и до Руджери дел'Ория – човек, известен с безумната си смелост, който по онова време бил адмирал на кралския флот; той се запътил към площада, за да види кои са тия двама души; първо погледнал девойката и се изказал с най-ласкави слова за нейната красота; после се обърнал към младежа, лесно успял да го помило, доближил се до него и го запитал не се ли киша Джани от Прочида; Джани повдигнал глава, познал адмирала и отвърнал: „Господарю, аз наистина съм този, за когото питате, по скоро няма да ме има на тоя спят.“ Тогава адмиралът го запитал коя е причината за всичко това. Джани отвърнал: „Любовта и гневът на краля.“

Адмиралът го накарал да му разкаже всичко с най-големи подробности и след като го изслушал, се накарал да си тръгне, но Джани се обърнал към него със следните слова: „Господарю, ако е възможно, помолете тоя, дето е заповядал да ме вържат тук, да ми окаже една последна милост.“ Руджери попитал каква, а Джани пояснил: „Виждам, че ще

умра, и то скоро; аз съм вързан гърбом към това момиче, което обичам най-много от всичко на тоя свят; и тя ме обича, но и тя е вързана с гръб към мен; аз моля да ни обърнат лице в лице, за да мога, умирайки, да я гледам и да напусна тоя свят утешен и спокоен.“ Руджери се усмихнал и отвърнал: „Ще го сторя на драго сърце: толкова ще има да я гледаш, че чак ще ти омръзне.“ После се отдръпнал настрана и заповядал на тия, на които било наредено да приведат в изпълнение присъдата, докато не последва нова заповед от краля, да не правят нищо повече от онова, което били вече свършили; след това се запътил незабавно при краля; въпреки че Федериго бил все още разгневен, адмиралът решил да му каже своето мнение по тая работа и го запитал: „Господарю, с какво са те обидили двамината млади хора, които ти си заповядал да изгорят на площада?“ Кралят му обяснил.

Тогава Руджери казал: „Извършеното от тях провинение заслужава да бъде наказано, но не от теб; вярно е, че престъпленията трябва да бъдат наказвани, но благодеянията заслужават и награда освен милост и състрадание. Знаеш ли кои са тия, дето си наредил да бъдат изгорени?“ Кралят отвърнал, че не знае. Руджери обяснил: „Аз пък искам да научиш кои са, та да поразмислиш дали постъпваш разумно, подчинявайки се на пристъпите на твоя гняв. Младежът е син на Ландолфо от Прочида, роден брат на месер Джани от Прочида, благодарение на когото ти стана крал и властелин на тоя остров; девойката пък е дъщеря на Марино Болгаро, благодарение на когото ти си все още господар на Иския. Освен това и двамата млади отдавна се обичат; те са сторили тоя грях (ако изобщо можем да наричаме грях това, което младите вършат от любов), подтиквани от любов, а не от желанието да нанесат обида на твоего величество. Защо тогава искаш смъртта на тия млади хора, които ти би трябвало да удостоиш с височайшето си благоволение и с най-скъпи дарове?“

Като чул тия думи и се убедил, че Руджери му говори самата истина, кралят не само решил да не извършва още по-голяма грешка, ами се разкалял и за онова, което бил сторил; поради това веднага заповядал да развържат от кола двамата млади и да ги доведат при него. Така и направили.

След като се осведомил най-подробно за техните работи, той намислил да ги възнагради за нанесената им обида с почести и дарове; наредил да ги облекат в най-скъпи дрехи и знаейки, че и двамата са съгласни, оженил Джани за девойката, поднесъл им най-скъпи дарове и те се прибрали у дома си от доволни по-доволни; там били посрещнати

най-весело и тържествено и доживели до дълбока старост в радост и доволство.

НОВЕЛА VII

Теодоро се влюбва във Виоланта, дъщеря на господаря му месер Америго; тя забременява от него, а той бива осъден на смърт чрез обезване; докато го водят към бесилото и го бият с бич, баща му го познава, Теодоро бива освободен и се оженва за Виоланта.

Дамите до една чакали със затаен дъх да чуят дали ще бъдат изгорени, или не двамата влюбени: щом узнали, че те успели да се спасят, дамите благодарили на Бога и се зарадвали, а кралицата, след като изслушала новелата, възложила на Лаурета да продължи; Лаурета започнала весело така:

– Най-прекрасни дами, по времето, когато добрият крал Гулиелмо⁶⁴ царувал в Сицилия, на острова живял благородник, на име Америго Абате от Трапани, който наред с другите земни блага имал и твърде много деца; поради това той се нуждаел от слуги и веднъж, когато от Изтока пристигнали галерите на генуезки корсари, които обикаляли край бреговете на Армения и били изловили голям брой момчета, той купил няколко от тях, мислейки ги за турци; въпреки че всички изглеждали овчари, сред тях със своята хубост и благороден вид изпъквало едно момче, на име Теодоро. Макар и да се отнасяли с него като с роб, момчето растяло в дома на месер Америго наравно с неговите деца; и с времето, под влияние повече на вродените си качества, отколкото на случайното си положение на роб, Теодоро станал възпитан момък, с най-изтънчени обноски; месер Америго толкова го харесал, че му дарил свободата и понеже го мислел за турчин, наредил да го покръстят и да му сложат името Пиетро; после му поверил всичките си дела, тъй като му имал голямо доверие. Децата на месер Америго пораснали, с тях пораснала и дъщеря му Виоланта, голяма красавица и много нежна девойка; понеже баща ѝ не бързал да я омъжва, случило се така, че тя се влюбила в Пиетро, ала макар и да го обичала много и да го уважавала заради неговото държане и постъпки, все се стеснявала да му признае любовта си; но Амур се заел да я освободи от тая грижа и Пиетро, който

64. „... По времето, когато добрият крал Гулиелмо...“ – става дума за нормандския крал Вилхелм II, управлявал Сицилия от 1116 до 1189 година.

често я поглеждал скришом, така се влюбил в нея, че когато не успявал да я зърне, се чувствувал най-нещастният човек на света; само че се боял някой да не усети тая работа, защото все му се струвало, че това не е редно. Но девойката, за която било най-голямо удоволствие да го вижда, забелязала всичко и за да му вдъхне повече смелост, проявявала най-открито радостта си. Дните си минавали и никой не се осмелявал да спомене нещо на другия, въпреки че и двамата желяели това повече от всичко друго.

Докато и двамата чезнели еднакво вследствие тоя любовен пламък, съдбата, както изглежда, се заела да им помогне и намерила начин да ги освободи от боязливия свян, който пречел и на нея, и на него. Месер Америго притежавал някакво имение на около една миля от Трапани, където жена му и дъщеря му, заедно с други жени и момичета, често отивали да се поразвлекат и поразходят. Един горещ летен ден те се запътили към имението и взели със себе си и Пиетро; не щеш ли, докато били там, изведнъж (както често става през лятото) небето се покрило с черни облаци; дамата и нейната дружина се уплашили да не би да излезе буря и да ги завари на полето, затова решили да се върнат в Трапани колкото се може по-скоро. Пиетро и девойката, нали били млади, бързали повече от другите и скоро изпреварили и майката, и цялата дружина, подтиквани вероятно колкото от страх пред бурята, толкова и от любов; по едно време, когато те отишли толкова напред, че едва виждали майката и останалите, почнало да гърми и да трещи, а след това изведнъж се изсипала страшна градушка; майката и дружината ѝ се скрили в къщата на един селянин, а Пиетро и девойката успели да се подслонят в някаква стара, полуразрушена църквица, където нямало жива душа; сгущили се те под оцелялата част на покрива и се допрели един до друг; така малкото покрито пространство ги принудило да се притиснат един до друг, а това им вдъхнало смелост да разкрият Любовните си копнежи; Пиетро почнал пръв; „Дано даде Бог тая градушка никога да не престане, ако трябва да стоя все така, както съм сега!“ Девойката отвърнала: „И аз бих се радвала!“ След тия думи те се хванали за ръце, после се прегърнали, сетне пък се целунали, а градушката продължавала да бие. За да не се спирам на всяка подробност, ще кажа, че времето се оправило едва след като те познали върховния завършек на любовта и се уговорили как да се срещат и по-нататък, за да могат да се наслаждават тайно един на друг.

Щом небето се прояснило, те дочакали майката при вратите на града (които били наблизко до това място) и се прибрали заедно с нея в

къщи. За най-голяма своя утеха и удоволствие двамата продължавали да се виждат тайно, вземайки всички предпазни мерки; не шеш ли, работата стигнала дотам, че девойката забременяла, а това било крайно неприятно и на него, и на нея; девойката опитала какво ли не, та, противно на естествения ход на нещата, да се освободи от плода, но нищо не помогнало. Поради това Пиетро почнал да се страхува за живота си и намислил да избяга; но когато споделил с нея своето намерение, тя отвърнала: „Ако избягаш, аз ще сложа край на живота си!“ Пиетро, който продължавал да я обича все така, възкликнал: „Как мога да остана тук? Твоята бременност ще разкрие какво сме сторили, за теб е лесно – ще ти простят, а мен ще накажат и заради моя, и заради твоя грях.“ Девойката отвърнала: „Пиетро, всички ще узнаят за моя грях, няма как иначе; но ако ти си мълчиш, можеш да бъдеш уверен, че за твоя грях никой нищо няма да узнае.“ Тогава Пиетро рекъл: „Щом обещавах, че ще постъпиш така, ще остана, но гледай да спазиш обещанието си.“

Докато можела, девойката криела своята бременност; но като видяла, че коремът ѝ продължава да пълнее и че рано или късно всичко ще се разкрие, един ден се решила, отишла при майка си, разплакала се, признала ѝ, че е бременна и я заклела да я спаси. Майката била потресена, почнала страшно да ѝ се кара и пожелала да узнае как е станало това. Тъй като се бояла да не сторят зло на Пиетро, девойката скрила истината и съчинила някаква измислица, която разказала на майка си. Майката повярвала и за да прикрие прегрешението на своята дъщеря, изпратила я в едно от техните имения. Америго нямал навика да се отбива там, затова майката и не предполагала, че той ще се сети да намине нататък; ле шеш ли, когато дошло време да ражда и Виоланта почнала да вика, както правят всички жени при раждане, Америго, който бил излязъл на лов за птици, се отбил в имението, минал край стаята, където лежала дъщеря му, чул нейните викове, смаял се, влязъл ненадейно и запитал какво става. Като видяла мъжа си, дамата се надигнала и му разказала с най-опечален вид какво се е случило е тяхната дъщеря; съпругът ѝ обаче не бил толкова доверчив, викнал, че не е възможно дъщеря им да не знае от кого е забременяла, и че тя трябва да си каже всичко от начало до край, ако иска той да ѝ прости; в противен случай можела да бъде сигурна, че я чака смърт и че той не ще прояви към нея никаква милост. Дамата направила каквото ѝ било по силите, за да може месер Америго да се задоволи с нейните обяснения, но нищо не помогнало. Мъжът ѝ побеснял от яд, измъкнал шпагата и се нахвърлил върху Виоланта (която, докато майката се опитвала да убеди бащата, родила

отроче от мъжки пол) и викнал: „Или ще кажеш от кого си забременяла, или тозчас ще умреш!“ Девојката се изплашила да не я убие, нарушила обещанието, което била дала на Пиетро, и разказала всичко така, както се било случило между тях двамата.

Като чул това, благородникът бил обзет от страшна ярост и едва се сдържал да не я убие; наговорил ѝ какво ли не, после възседнал коня си и препуснал към Трапани; щом стигнал там, веднага отишъл при някой си месер Курадо, който управлявал града в името на краля, и му разказал за обидата, дето му нанесъл Пиетро; управителят тозчас се разпоредил да заловят нищо неподозиращия Пиетро, после го подложил на изтезания и той си признал всичко.

След няколко дни управителят на града осъдил Пиетро на смърт чрез обесване, но преди да увисне на въжето, трябвало да го прекарат из улиците на града и да го бият с бичове; по същото време месер Америго, чийто гняв не се уталожил дори след като успял да прати Пиетро на бесилото, намислил да затрие от лицето на земята в един и същи ден и двамата влюбени, и техния син, затова сипал отрова в една чаша с вино, дал чашата на един слуга, връчил му и един кинжал и му рекъл: „Ще занесеш тия две неща на Виоланта и ще и кажеш от мое име да си избере колкото се може по-скоро една смърт от двете – или от отрова, или от кинжал; в противен случай ще я изгоря на клада пред целия град – друго не заслужава; като свършиш тая работа, ще вземеш сина, който тя роди преди няколко дни, ще му разбиеш главата в стената и ще го хвърлиш на кучетата.“ След като жестокият баща изрекъл тая безмилостна присъда над дъщеря си и над своя внук, слугата излязъл, надъхан повече да върши зло, отколкото добро.

В това време стражите подкарали осъдения Пиетро към бесилото, бийки го непрекъснато с бичове; по волята на началника на стражата те минали край една странноприемница, където били отседнали трима знатни люде от Армения: те били пратени в Рим от арменския владетел да водят много важни преговори с папата за някакъв кръстоносен поход, но се спрели за няколко дни в Трапани да се посъвземат и отдъхнат, а местните благородници, и най-вече месер Америго, им оказали най-големи почести. Като чули да минават ония, дето водели Пиетро, арменските благородници се доближили до прозореца да видят какво става. Пиетро вървял гол до кръста, с вързани на гърба ръце; единият от тримата пратеници, човек вече на години и с голяма тежест, на име Финсо, още щом погледнал младежа, забелязал на гърдите му голямо червено петно (то не било от боя – такава била на това място кожата), като ония

белези, които жените обикновено наричат „розеола“. Виждайки белега, Финео изведнъж си спомнил за своя син, който преди петнадесетина години бил отвлечен от някакви корсари край брега на Лайацо и за чиято съдба той не успял да научи нищо повече.

Като се съобразил с възрастта на тоя клетник, когото водели и налагали с бичове, той си рекъл, че ако синът му е останал жив, сега би трябвало да е горе-долу на годините, на които изглеждал тоя момък; белегът пък го накарал да се замисли, че това може да е неговият син; изведнъж Финео се досетил, че ако това е синът му, той сигурно не е забравил нито името си, нито името на своя баща, нито арменския език. Затова, когато шествието минавало край тях, той викнал: „Хей, Теодоро!“ Щом чул тоя глас, Пиетро се сепнал и вдигнал глава, а Финео го запитал на арменски: „Откъде си, чий син си ти?“ От уважение към тоя почтен човек стражите се спрели, спрял се и Пиетро, който отвърнал на арменски: „Аз съм от Армения; син съм на един човек на име Финео; когато бях малък, тук ме докараха някакви хора, но какви бяха те – виж, това не мога да кажа.“ Като изслушал тоя отговор, Финео се уверил, че това наистина е неговият син, когото загубил преди толкова години; изведнъж се разплакал и се спуснал по стълбата заедно със своите другари, промъкнал се сред стражите, прегърнал момъка, наметнал го със скъпата си мантия и помолил началника на стражата, дето водела младежа към бесилото, да почака, докато не получи заповед да продължи. Началникът отвърнал, че ще почака на драго сърце. Финео вече знаел причината, поради която щели да бесят момъка, тъй като слухът се бил разпространил из целия град; ето защо той се запътил веднага заедно с другарите си и слугите си при месер Курадо и се обърнал към него със следните думи: „Месер, момъкът, когото вие искате да убиете като роб, е свободен човек и мой син; той е готов да се ожени за девойката, която, както казват, била обезчестена от него. Затова благоволете да спрете изпълнението на присъдата, докато разберем дали и тя е съгласна да се омъжи за него; та ако тя се съгласи, вие да не се окажете в положението на нарушител на закона.“

Като разбрал, че тоя момък е син на Финео, месер Курадо останал изумен; после се позасрамирал заради грешката, която съдбата го накарала да извърши, убедил се, че Финео му е казал самата истина, помолил го да се прибере в странноприемницата, пратил да извикат веднага месер Америго и му разказал всичко от начало до край. Месер Америго се натъжил много и почнал да се разкайва за това, което сторил пък самият той, защото си мислел, че и дъщеря му, и внукът му не са вече между

живите; рекъл си, че ако дъщеря му не била убита, всичко щяло да се нареди от добре по-добре; ала все пак пратил веднага човек там, където била дъщеря му, да каже: в случай че първоначалната му заповед още не е изпълнена, изобщо да не я привеждат в изпълнение. С пристигането си пратеникът заварил слугата, проведен по-рано от месер Америго, да се кара с девойката, задето се бавела да избере от какво да умре – дали от отровата, или от кинжала, който той бил поставил пред нея, и вече се канел да я принуди да се реши за едно от двете. Слугата изслушал новото нареждане на своя господар, оставил Виоланта на мира, върнал се при месер Америго и му разказал какво се е случило. Месер Америго много се зарадвал, отишъл при Финео, помолил го почти със сълзи на очи да му прости за станалото и заявил, че ако Теодоро поиска да се ожени за неговата дъщеря, той ще му я даде на драго сърце. Финео приел благосклонно неговите извинения и отвърнал: „И аз желая синът ми да се ожени за вашата дъщеря; ако той откаже, нека бъде изпълнена произнесената вече срещу него присъда.“

И така, след като се споразумели, Финео и месер Америго запитали Теодоро, който още не се бил опомнил от страха пред близката смърт и от радостта, че е успял да намери баща си, какво мисли по този въпрос. Щом чул, че от него зависи Виоланта да стане негова съпруга, Теодоро така се зарадвал, сякаш изведнъж попаднал от ада направо в рая; после отвърнал, че щом те желаят това, ще го приеме като най-голяма милост. Сетне пратили да запитат девойката дали е съгласна; тя знаела какво се е случило с Теодоро и какво още предстояло да стане с него, била изпаднала в най-дълбока печал и се готвела да умре, затуй трябвало да мине доста време, докато повярва поне малко на това, което ѝ казали; след като се поободрила, тя отвърнала, че ако би могла да следва собственото си желание, за нея нямало да има по-голяма радост от тая да стане жена на Теодоро, но щяла да постъпи както баща ѝ заповяда.

Така с общо съгласие Виоланта и Теодоро се сгодили и вдигнали голямо, великолепно празненство за най-голяма радост на всички граждани. Младата дама се успокоила, дала детето си на кърмачка и скоро се разкубавила още повече от преди; след раждането тя станала от постелята и се представила на Финео, когото дочакали да се върне от Рим, почела го като баща, а той бил предоволен, задето имал за снаха такава красавица; затова наредил да се отпразнува най-тържествено и с най-голяма веселба тяхната сватба; приел Виоланта като своя дъщеря и продължил да се отнася към нея по същия начин и след това. Няколко дни по-късно качил сина си, снахата и внука на една галера и ги отвел в

Лайацо, където двамата влюбени доживели до дълбока старост в мир и щастие.

НОВЕЛА VIII

Настаджо лели Онести се влюбва в момиче от рода Траверсари, но не отвърща на любовта му и той пропилява своето богатство. По молба на близките си Настаджо отива в Киаси и вижда как един конник го ни някакво момиче, убива го и го хвърля на две кучета. Младежът поканва близките си и своята любима на обед, тя вижда мъките на оная млада жена, уплашва се да не бъде сполетяна от същото и се омъжва за Настаджо.

Лаурета замълчала. Тогава по нареждане на кралицата Филомена започнала така:

– Любезни дами, вярно е, че ни хвалят за нашето милосърдие, но също така е вярно, че Божието правосъдие ни наказва най-строго за проявяваната от нас жестокост; в потвърждение на това и за да ви помогна да я прогоните окончателно от себе си, намислих да ви разкажа следната колкото забавна, толкова и трогателна новела.

В Равена, един от най-древните градове на Романия, живели едно време много благородни и знатни люде; между тях имало и един младеж, на име Настаджо дели Онести, който след смъртта на баща си и на своя вуйчо наследил несметни богатства; понеже не бил женен, той (както често се случва с младежите) взел, че се влюбил в дъщерята на месер Паоло Траверсари; тя била от още по-знатно потекло от него, но той се надявал, че със своето държане ще я накара да го обикне. Ала макар и държането му, и делата му да били най-благородни и да заслужавали най-голяма похвала, те не само не му донасяли никаква полза, ами, напротив, като че ли само му пречели – толкова студено, сурово и неприветливо се отнасяла към него любимата му девойка, която, може би по причина на необикновената си хубост, а може би и заради благородното си потекло била толкова горделива и надменна, че не можела да понася нито него, нито онова, което той харесвал. Настаджо много страдал, още повече се измъчвал и неведнъж му идвало да се самоубие от мъка, но все пак успявал да се овладее, след което се заричал да я зареже, а ако може, и да я намрази, както тя мразела него; но всичко било напразно – колкото по-малко надежди хранил, толкова повече се

разпалвала любовта му.

И така, младежът продължил и нея да обича безкрайно, и да пилее без мярка своето богатство, поради което неколцина негови приятели и роднини решили, че ако продължава така, той ще разсипе еднакво и здравето си, и цялото си имущество; ето защо почнали да го молят и съветват да напусне Равена и да отиде за известно време другаде, за да може хем любовта му да се поохлади, хем да намали и разноските си. Настаджо неведнъж отхвърлял с насмешка тия съвети, но в края на краищата (тъй като продължавали да го молят и нямало как да им откаже) се съгласил; наредил да направят големи приготовления, сякаш имал намерение да замине за Франция, Испания или за някое още по-далечно място, яхнал коня си и напуснал Равена, съпроводен от мнозина свои приятели; ала като стигнали една местност, наречена Киаси, на около три мили извън града, той заповядал да опънат палатките и шатрите, казал на приятелите си, че ще се настани тук, и ги помолил да се приберат в Равена. Настаджо се разположил на Киаси и почнал да води най-весел и охолен живот, като продължил да кани гости ту на обед, ту на вечеря, както обикновено правел.

Един прекрасен слънчев петъчен ден, в началото на май, Настаджо си спомнил за своята жестока дама, наредил на слугите си да го оставят сам, та да може да си помечтае на спокойствие и тръгнал да се разхожда; и както бил потънал в дълбок размисъл, без да усети, стигнал чак до съседната борова гора; а когато навлязъл на повече от половин миля навътре в гората (това се случило след петия час на деня), изведнъж му се сторило, че чува женски плач и писъци. Те го изтръгнали от сладкия му унес, той вдигнал глава да разбере какво става и като видял, че е на сред гората, направо се смаял; после се загледал по посока на писъците и забелязал една прекрасна млада жена, гола и с разпуснати коси, която тичала през гъстите храсти и трънаци към мястото, където стоял той; младата жена била цялата изподраскана от клоните и тръните, плачела и викала, молейки за милост. Освен това Настаджо забелязал, че от двете й страни тичали две огромни кучета – истински зверове, и всеки път, когато я настигали, я хапели най-безмилостно, а след нея на вран кон препускал някакъв мургав, обзет от ярост конник, със шпага в ръка, който я засипвал с ругатни и заплахи, че ще я убие.

При тая гледка сърцето на Настаджо се изпълнило и със страх, и с изумление, а после и със състрадание към клетата млада жена; и ето че у него възникнало желание да я спаси, ако може, от тия мъки и от надвисналата над нея смъртна опасност. Но понеже бил без оръжие, той

грабнал някакъв клон вместо тояга и се запътил да пресрещне конника и кучетата. Ала конникът го забелязал и му викнал още отдалеч: „Настаджо, не се бъркай в тая работа! Остави на мен и на кучетата да извършат онова, което е заслужила тая престъпна жена!“ В това време кучетата успели да захаят здраво младата жена за бедрата и я задържали, конникът я настигнал и скочил от седлото, а Настаджо се доближил до него и му рекъл: „Аз не те знам кой си, макар че ти ме познаваш толкова добре; едно искам да ти кажа: голяма подлост е въоръжен рицар да иска да убие гола жена и да насъсква срещу нея кучета, като че ли е див звяр; затова аз ще я защитавам с всички сили.“ Тогава рицарят отвърнал: „Аз съм от същия град, от който си и ти; ти беше съвсем малък, когато аз – а по онова време се наричах месер Гуидо дели Анастаджи – бях влюбен в тази жена много повече, отколкото ти сега в твоята Тряверсари; нейната надменност и жестокост ми причиниха такава мъка, че един ден изпаднах в отчаяние и сложих край на живота си ей с тая шпага, дето я държа в ръката си, заради което бях осъден на вечни мъки. Но не мина много време и жената, която ликуваше и тържествуваше заради моята смърт, също предаде Богу дух; и тя беше осъдена на вечни мъки в ада заради греха, що бе извършила със своето коравосърдечие, и заради радостта, която бе изпитвала от моите терзания, при това без ни най-малко да се покае, тъй като беше убедена, че с държането си не вършела никакъв грях, а постъпвала така, както е трябвало да постъпва. След като и тя слезе в ада, и на нея, и на мен бе наложено следното наказание: тя да бяга от мен, а аз, дето толкова я обичах, да я преследвам не като любима жена, а като смъртен враг; и колкото пъти я настигна, толкова пъти да я пробощам със същата шпага, с която сложих край на живота си; после разпарям гърба ѝ и – както сам ще видиш – изтръгвам това жестоко, надменно сърце, в което никога не се намери място ни за любов, ни за състрадание, и заедно с другите ѝ вътрешности го хвърлям на кучетата. Но малко след това, по волята на Божието милосърдие и могъщество, тя възкръсва и става, сякаш никога не е умирали; тогава мъчителната гонитба започва отново, тя се впуска да бяга, а аз и кучетата отново хукаваме подир нея; всеки петък по това време аз я настигам тук, на това място, и я подлагам на мъките, които ей сега ще видиш. Но ти не бива да мислиш, че през останалите дни си почиваме; напротив – аз я настигам на други места, навсякъде, където тя е крояла коварните си помисли или пък се е отнасяла жестоко към мен; така, от човек, който я обичаше, аз се превърнах в неин враг и ще трябва да я преследвам толкова години, колкото месеци тя се държа жестоко и надменно с мен. Затова остави ме

да изпълня повелята на Божието правосъдие и не се опитвай да се противиш на онова, на което не си в състояние да попречиш!“

При тия думи Настаджо се изплашил здравата и по тялото му не останало косъмче, което да не настръхне от страх; той се дръпнал настрана, втренчил поглед в младата жена и с трепет на сърцето заचाкал да види какво ще направи рицарят; а той, след като завършил своята реч, се нахвърлил като бясно куче, с шпага в ръка, срещу младата жена, която била паднала на колене и го молела за пощада, докато кучетата продължавали да я държат здраво; рицарят замахнал с все сила и забил шпагата в гърдите ѝ. пронизвайки я от край до край. Младата жена паднала ничком, продължавайки да вика и плаче, конникът измъкнал кинжала си, разпорил ѝ гърба, изтръгнал сърцето и другите вътрешности около него и хвърлил всичко на кучетата, които били страшно изгладнели и тозчас го изяли. След малко младата жена изведнъж скочила, сякаш нищо не се било случило, и хукнала да бяга към морето; кучетата се спуснали подире ѝ, продължавайки да я хапят, а рицарят грабнал шпагата, възседнал коня си и препуснал след нея; скоро те се отдалечили и се изгубили от погледа на Настаджо.

Настаджо дълго гледал след тях, изпитвайки и страх, и състрадание, после изведнъж си рекъл, че тая работа може да му бъде от голяма полза, тъй като се повтаряла всеки петък; той запомнил мястото и се прибрал при своите хора, а като решил, че е дошло време, наредил да поканят колкото се може повече негови близки и приятели, след което се обърнал към тях със следните думи: „Вие отдавна ме увещавате да се откажа от любовта си към тая надменна жена и да сложа край на моето разточителство; готов съм да изпълня молбата ви, при условие че ми бъде оказана следната милост: направете така, че идния петък Паоло Траверсари, жена му, дъщеря му, техните роднини и всички други, за които се сетите, да дойдат да обявдат с мен на това място. Тогава ще ви стане ясно защо съм пожелал да постъпя по тоя начин.“ Приятелите и близките на Настаджо отсъдили, че това няма да е кой знае колко трудно, върнали се в Равена и щом наближил уреченият ден, поканили всички, за които станало дума с Настаджо; успели да вземат със себе си и младата жена, в която Настаджо бил влюбен, въпреки че това не се оказало толкова лесно.

Настаджо се разпоредил да приготвят богато пиршество и заповядал да сложат трапезите под боровете, недалеч от полянката, където рицарят измъчвал надменната и жестока дама; а когато посочвал местата на мъжете и жените, той се погрижил обичаната от него девойка да

седне точно срещу тая полянка. Когато поднасяли последното ястие, изведнъж всички чули отчаяните вопли на младата жена; всички се смаяли и почнали да питат каква е тая работа, но тъй като никой нищо не знаел, гостите се надигнали от местата си да разберат какво става и тогава видели и жената, и кучетата, и рицарят, които скоро се спрели недалеч от техните трапези. Гостите на Настаджо посрещнали и конника, и кучетата с яростни викове, мнозина се впуснали да помогнат на жената, но рицарят се обърнал към тях по същия начин, както постъпил и с Настаджо, и не само ги принудил да се отдръпнат, ами ги накарал и да се изплашат, и да се смаят. След като извършил същото, каквото и предния път, всички жени (а между тях имало близки и роднини на клетата жена и на рицаря, които още помнели неговата любов и неговата смърт) така се разридали, сякаш те самите били жертва на жестокото наказание.

Когато най-сетне всичко се свършило и жената и рицарят се изгубили в далечината, случилото се навело очевидците на най-различни размисли, но най-много се изплашила жестоката девойка, в която бил влюбен Настаджо; тя видяла и чула съвсем ясно всичко, каквото станало, и разбрала, че от всички присъстващи това засяга най-много нея; припомнила си коравосърдечието, с което се отнасяла винаги към Настаджо, и вече се виждала как бяга пред него, гонена от кучетата, а той препуска подире ѝ, обзет от гняв. Толкова много се изплашила да не бъде сполетяна и тя от същата участ, че сменила омразата си с обич и при първия удобен случай (а той ѝ се представил още същата вечер) пратила при Настаджо своята доверена прислужница, която го помолила от името на господарката си да отиде при нея, тъй като тя била готова да изпълни всякакво негово желание. Настаджо ѝ казал да предаде на господарката си, че това много го радва, но че той иска всичко да стане по честен път. ако тя няма нищо против, сиреч, да се ожени за нея. Девойката знаела, че за нея нямало друг изход, освен да стане жена на Настаджо, и наредила да му отговорят, че е съгласна; а след това тръгнала сама да се сватосва и съобщила на майка си и баща си, че е готова да стане съпруга на Настаджо, на което и двамата много се зарадвали.

Настаджо се сгодил и се оженил за нея на следващата неделя и двамата доживели щастливо до дълбока старост.

Та ето какво добро сторил причиненият от оная случка страх. А то не било единственото: всички коравосърдечни жени в Равена толкова се изплашили, че оттогава почнали да се отнасят много по-благоклонно към желанията на мъжете, отколкото преди.

НОВЕЛА IX

Федерико дели Албериги се влюбва, но любовта му не е споделена и той пропилява цялото си състояние, ухажвайки своята любима; остава му един-единствен сокол и той го поднася вместо обед на своята дама, която му идва на гости; научавайки това, тя се влюбва в него, двамата се оженват и той забогатява.

Щом Филомена завършила своята новела, кралицата видяла, че оставало да говори единствен Дионео, но тъй като той запазвал своята привилегия, тя започнала весело:

– Сега е мой ред, скъпи дами, и аз ще изпълня на драго сърце задължението си, като ви разкажа една новела, която отчасти си прилича с предишната; ще ви я разкажа не само за да осъзнаете каква власт има вашата красота над благородните сърца, но и за да разберете, че вие сами трябва да дарявате любовта си там, където заслужава, а не да се осланяте винаги на съдбата, която я раздава не само неразумно, но често пъти – не и според заслугите.

И така, вие трябва да знаете, че не много отдавна в нашия град живял (и може би още е жив) един уважаван и влиятелен човек, на име Копо ди Боргезе Доменики, заслужаващ най-голяма почит и вечна слава не толкова заради благородната си кръв, колкото поради своите нрави и достойнства; когато станал на преклонна възраст, той често обичал да разказва на съседни и приятели за миналото и приказката му била похубава, по-свързана и по увлекателна, а и паметта му по-силна, отколкото у другите люде.

Между многото интересни истории, той често разказвал, че на времето във Флоренция живял някакъв млад мъж, сина на месер Филипо Албериги, на име Федерико, който и по възпитание, и по познания във военните работи нямал равен на себе си сред младежите в цяла Тоскана. Както се случва с повечето благородни люде, той се влюбил в една знатна дама, на име мадона Джована, която по онова време минавала за една от най-преlestните и приятни дами във Флоренция; за да спечели любовта ѝ, той участвувал във всички турнири и военни игри, уреждал празненства, раздавал какви ли не подаръци и пилеел пари, без да му мигне окото; но тя, бидейки колкото красива, толкова и честна, не обръщала внимание нито на онова, което се правело заради нея, нито на човека, който го вършел. Но Федерико продължавал да харчи повече,

отколкото му позволявали средствата (без нищо да спечели), богатството му бързо се изчерпало и той обеднял; останало му само някакво малко имение, с дохода от което едва успявал да свърже двата края, и един сокол – ама един от най-хубавите в целия свят; Федериго бил все така влюбен до уши в своята дама, но като видял, че ако остане в града, няма да може да води предишния живот, както би искал, той се преселил в Кампи, където се намирало имението му. Там всеки път, щом имал възможност, той ходел на лов за птици и понасял най-търпеливо своята бедност, без да моли никого за помощ.

Не щеш ли, докато Федериго изпаднал в крайна бедност, един прекрасен ден мъжът на мадона Джована се разболял и виждайки, че скоро ще умре, взел мерки да си направи завещанието. Той бил много богат човек и определил за свой наследник единствения си син – който бил вече пораснал, – после се разпоредил, в случай че синът му умре, без да остави законно потомство, цялото му богатство да бъде наследено от мадона Джована, която той много обичал; след като свършил тая работа, той склопил очи. И така, мадона Джована овдовяла и както е прието от нашите дами, всяка година през лятото отивала със сина си на село, в някакво свое имение, което се намирало съвсем наблизо до имението на Федериго. Момчето си играело с птиците и кучетата и станало така, че покрай тях почнало да се сприятелява с Федериго; то неведнъж се възхищавало на чудесния полет на сокола и много му се прищяло тая птица да стане негова, но не се осмелявало да я поиска, защото виждало какво представлява тя за своя стопанин.

Не щеш ли, един ден момчето се разболяло и майка му се стопила от мъка, защото то било единственото ѝ чедо и тя го обичала най-много от всичко; тя стояла от сутрин до вечер край постелята му, непрекъснато го утешавала и се чудела как да му угоди; питала го непрекъснато не желае ли нещо, молела го да ѝ каже какво иска, обещавайки, че стига да може, ще направи каквото трябва, за да му го достави. Тя продължавала да го пита и моли и накрая момчето промълвило: „Мамо, ако ми помогнете да получа сокола на Федериго, сигурен съм, че скоро ще оздравея.“ Като чула това, мадона Джована се постреснала и почнала да обмисля как да постъпи. Тя знаела, че Федериго я обича отдавна, а тя не го била удостоила дори с поглед, затова си рекла: „С какви очи бих могла да пратя някого или да отида сама при него с молба да ми даде своя сокол? Та нали всички казват, че от тоя сокол по-хубав няма и не е имало, че тоя сокол го и прехранва? Как мога да си позволя такава нещо и да лиша тоя порядъчен човек от единствената утеха, която му е останала?“

Измъчвана от подобни мисли, тя не знаела какво да отговори на сина си и замълчала, макар и да била напълно уверена, че само да помоли Федериго, той веднага ще ѝ даде сокола. Най-сетне обичта към сина ѝ взела връх и тя решила да задоволи неговото желание, но си рекла, че няма да праща другиго, а ще отиде лично при Федериго, пък да става каквото ще; затова се обърнала към сина си с думите: „Успокой се, сине, и гледай да оздравееш колкото се може по-скоро; аз ти обещавам, че утре, щом съмне, първата ми грижа ще бъде да отида и да ти донеса сокола.“ Момчето се зарадвало и още същия ден се почувствувало малко по-добре.

На следната утрин мадона Джована извикала още една жена и тръгнали уж да се поразходят до къщичката на Федериго, а като стигнали там, наредила да го извикат. Тъй като времето не било благоприятно за ловуване (той не бил излизал на лов и предните няколко дни), Федериго се намирал в градината си, където се занимавал с разни свои работи; щом чул, че го търси мадона Джована, той се смаял, зарадвал се и хукнал нататък, а тя, като го забелязала, се запътила към него с най-приветлива усмивка; Федериго я поздравил най-почтително и тя му отвърнала: „Здравей, Федериго!“ После продължила така: „Аз дойдох да те възнаградя за всички загуби, които ти понесе заради мен по времето, когато ме обичаше повече, отколкото трябва; чуй каква ще бъде моята награда: аз съм намислила да обядвам днес при теб, заедно с тази моя дружка“ Федериго отвърнал: „Мадона, не си спомням да сте ми причинили някаква загуба; напротив, вие сте ме дарявали с толкова добрини, че ако някога съм представлявал нещо, то се е дължало на вашите добродетели и на любовта, що изпитвах към вас; искам да ви уверя (макар да сте дошли на гости на един бедняк), че вашето любезно посещение ми е много по-скъпо днес, отколкото щеше да ми бъде, ако можех отново да харча толкова, колкото харчех по-рано.“ След тия слова той се смутил, поканил я в къщата, а сетне я извел в градината и тъй като нямало кой да я забавлява, рекъл ѝ: „Мадона, понеже няма кой друг да ви прави компания, докато се разпоредя да приготвят обедата и да сложат масата, при вас ще постои тая добра женица; тя е съпруга на моя ратай.“

Макар и да бил изпаднал в крайна бедност, Федериго все още нямал ясна и пълна представа за окаяното положение, до което го довело безмерното му разточителство; той осъзнал това едва тая сутрин, след като не успял да намери нищо, за да почете както трябва достойната дама, от любов към която преди канел толкова много хора. Обзет от безрайна мъка, той се въртял като луд из къщата и проклинал злочестата си

орис, понеже не успял да намери нито пари, нито поне някакви вещи, та да ги заложил; времето напредвало, Федерико държал на всяка цена да угости по достойнство благородната дама, но не искал да се обърне за услуга към никого, дори и към своя ратай; по едно време погледът му срещнал собствения му скъп сокол, който дремел в стаята върху стойката; и понеже не разполагал с друго, Федерико опипал сокола, видял, че е доста тлъстичък и решил, че птицата може да стане достойно за дамата ястие. Без да му мисли много, той взел, че му извил врата и наредил на слугинята си да го оскубе и приготви добре, а след това да го изпече на шиш; после Федерико послал масата с единствената белоснежна покривка, която му била останала, завърнал се усмихнат при дамата и я поканил на трапезата, защото скромният обед бил готов. Тя седнала на масата заедно със своята придружителка, Федерико ги обслужвал най-старателно и двете изяли клетия сокол, без да знаят каква птица са им поднесли.

Като станали от трапезата, те прекарвали известно време в най-приятен разговор, после дамата решила, че е дошло време да му обясни причината за своето посещение; затова тя се обърнала към него, говорейки му ласкаво така: „Федерико, ако ти все още помниш твоето минало и моето честно отношение към теб, което ти сигурно си смятал за проява на жестокост и надменност, аз съм уверена, че като разбереш истинската причина за посещението ми, ще се смаеш от моята самонадеяност; но аз съм убедена, че ако ти имаше деца и познаваше силата на родителската обич, би ме извинил, ако не напълно, то поне отчасти. Ала ти нямаш деца, а аз имам едно момче и не мога да направя изключение от майчинския дълг, присъщ на всички майки; затова, подчинявайки се на този дълг, налага ми се против волята ми и против всякакво благоприличие и пристойност да се обърна към теб с молба да ми подариш нещо, което аз знам, че ти е безкрайно скъпо, и то с право – та нали, след сполетялата те зла участ, то ти е едничкото удоволствие, едничко развлечение и утеха; подаръкът, който искам от теб, е твоят сокол; момчето ми просто лудее по него и ако не му го занеса, боя се болестта му да не се влоши толкова много, та да последва нещо, вследствие от което да загубя чедото си. Затова те моля (но не в името на любовта, що изпитваш към мен и която с нищо не те задължава, а в името на твоето благородство, което ти посредством твоята щедрост прояви повече от всеки друг) да ми подариш сокола, за да мога пък аз да кажа, че благодарение на тоя дар съм успяла да спася живота на сина си и че се чувствавам навеки твоя дължница.“

Щом изслушал молбата на дамата и разбрал, че не може да ѝ услужи, тъй като бил поднесъл сокола, за да я нагости, Федериго се разплакал пред нея и дълго не можал да продума; дамата си помислила, че той се е разплакал не от друго, а от мъка, защото ще трябва да се раздели със своя сокол, и решила да заяви, че се отказва от молбата си, но все пак успяла да се сдържи и зачала Федериго да се успокои и да ѝ отговори. Той започнал така: „Мадона, след като се влюбих във вас, защото такава бе Волята Божия, съдбата в много случаи не се показва благосклонна към мен и аз неведнъж роптах срещу нея; но миналите неща са дребна работа в сравнение с това, което тя ми поднася сега, и аз никога не ще се помира с нея, като си помисля само, че вие едва сега престъпихте прага на бедната ми къща, която не удостоивахте с вашето внимание, докато беше богата, че вие ме молите за един незначителен подарък, а съдбата направи така, че да не мога да ви го дам; сега ще ви обясня накратко защо. Щом разбрах, че ваша милост е благоволила да обядва с мен, имайки предвид вашите достойнства и добродетели, сметнах за необходимо да ви поднеса (според моите възможности и както вие заслужавате) такова ястие, което да е много по-скъпо, отколкото блюдата, които се поднасят на други хора. Сетих се за моя сокол (който вие поискахте), за всички негови качества и реших, че той може да бъде достойно за вас ястие; затова днес той ви беше поднесен, изпечен на шиш; помислих си, че съм го употребил по най-полезен начин, но сега, като разбрах, че сте искали да го притежавате в съвсем друг вид, изведнъж ми стана много мъчно, защото няма как да ви услужа, и ми се струва, че никога не ще намеря покой.“ Като доказателство за своите думи той наредил да хвърлят пред нея перушината, краката и клюна на сокола.

Дамата, след като го изслушала и видяла останките от сокола, отначало го упрекнала, защото е заклал такава птица, за да я поднесе на една жена, после почнала да хвали мислено голямото му великодушие, което бедността не успяла да засегне; но тъй като видяла, че не ще получи сокола и се разтревожила още повече за здравето на своя син, тя се сбогувала с Федериго и се прибрала; след няколко дни, дали от мъка, защото не получила сокола, дали от самата болест – момчето се поминало, а майката била съкрушена от скръб.

Живяла тя известно време потънала в сълзи и дълбока печал, но по-неже била богата, пък и млада, братята ѝ на няколко пъти я убеждавали да се омъжи повторно; мадона Джована нямала такива намерения, ала тъй като те продължавали да настояват, тя си спомнила за достойнствата на Федериго и последната му проява на великодушие, когато заклал

оня прекрасен сокол, за да я нагости както подобава, и рекла на братята си: „Ако се съгласите, бих си останала на драго сърце сама, както съм сега; но щом искате да се омъжа, знайте, че или ще взема Федериго дели Албериги, или никой друг.“ Братята ѝ почнали да ѝ се подиграват: „Ама че си глупава! Как можеш да искаш да се омъжиш за човек, гол като то-яга?“ Но тя възразила: „Вижте какво, братлета: знам много добре, че казвате самата истина; ала аз предпочитам мъж, нуждаещ се от богатство, отколкото богатство – нуждаещо се от мъж.“ Щом чули какво е намислила, познавайки много добре достойнствата на Федериго, братята решили да изпълнят желанието на сестра си и я омъжили за него, въпреки че той бил обеднял, като ѝ дали за зестра цялото нейно имущество. Така Федериго се оженил за любимата си жена, получил и голямо богатство, което почнал да стопанисва много по-разумно, отколкото преди, и двамата прекарвали най-радостно и весело до края на дните си.

НОВЕЛА X

Пиетро ди Винчоло отива да вечеря във от дома си; жена му поканва при себе си някакъв младеж; Пиетро се прибира и тя скрива своя любовник под един кош за пилета; Пиетро ѝ разказва, че в къщата на Ерколано, където бил поканен на вечеря, намерили някакъв младеж, скрит там от жена му; жената на Пиетро се възмущава от жената на Ерколано; за зла участ едно магаре настъпва по пръстите младежа, дете е скрит под коша; Пиетро изтичва натам, вижда младежа и се уверява в измената на своята съпруга, с която в края на краищата се сдобрява поради своя порок.

Кралицата завършила своята новела и когато всички започнали да славят всевишния, задето възнаградил Федериго заслужено, Дионео, който никога не чакал нареждане, започнал така:

– Не мога да разбера защо хората се смеят повече на лошите, отколкото на добрите дела, особено тогава, когато първите не ги засягат: дали поради някакъв случаен порок, последица от непристойните нрави на смъртните, или поради вродена слабост на човешката природа. А тъй като задължението, с което се нагърбих преди и което съм готов да поема и сега, не преследва друга цел, освен да прогони вашите скърби и да ви развесели и разсее, аз ще ви разкажа, влюбени дами, една новела, чието съдържание не е чак толкова пристойно; но ще ви я разкажа, защото

ще ви размее, пък вие, докато я слушате, ще постъпите по следния начин, както обикновено правите, влизайки в някоя градина: ще протегнете нежната си ръчица да откъснете розата, а бодлите ще оставите; точно така ще постъпите и в тоя случай: ще оставите постигнатия от зла участ недостоен мъж да се пържи в собственото си безчестие, ще се смеете весело на любовните хитрини на неговата съпруга и ще изпитвате състрадание към чуждата мъка там, където е необходимо.

Неотдавна в Перуджа живял никакъв много богат човек на име Пиетро ди Винчоло, който се оженил, може би по-скоро с цел да измами ближните си и да опровергае мнението, което имали за него съгражданите му, отколкото по вътрешно желание; съдбата се показала толкова благосклонна към неговия вкус, че тая, която избрал за жена, се оказала яка, червеночоса и пламенна девойка, предпочитаща да има не един, а двамина съпрузи; ала вместо това тя попаднала в ръцете на човек, който мислел за всичко друго, но не и за нея. С течение на времето тя се уверила в това и виждайки, че е красива и млада, чувствувайки се бодра и пълна със сили, отначало много се ядосвала и почнали да си разменят с мъжа си най-обидни ругатни – изобщо не живеели като хората; но после се убедила, че ако продължава така, тая работа ще да навреди по-скоро на нея, отколкото да поправи негодността на съпруга ѝ, затова си рекла: „Тоя негодник ме пренебрегва, за да може при цялата си порочност да шляпа с нальми по сухото; аз пък ще се постарая да прекарам с кораба някой друг по мокрото. Омъжих се за тоя човек и му донесох голяма и хубава зестра, като мислех, че е мъж на място и предполагам, че и той ще иска същото, каквото желаят и към което трябва да се стремят всички мъже; ако знаех, че не е истински мъж, никога нямаше да му стана жена. Но той знаеше, че аз съм жена; щом жените не му са по вкуса, защо се е оженил за мен? Такова нещо не се търпи. Ако не исках да живея като другите хора, щях да стана монахиня; но тъй като желая да живея истински, така както ми се ще, ако чакам той да ми достави радост и удоволствие, ще си остаряя в напразно чакане, а като остаряя и разбера какво съм изпуснала, ще има да съжалявам за погубената си младост; самият той ме тласка да търся утеха за младостта си и да се наслаждавам, също както и той се наслаждава; но моят стремеж към наслада е достоен за похвала, а неговият – за най-голямо порицание; аз ще наруша единствено законите, а той отива и против законите, и против човешката природа.“

Ето какви мисли почнали да спохождат (и то не веднъж и дважд) младата жена и за да изпълни скришом своите намерения, тя се

сближила с някаква старица, която на пръв поглед приличала на света Вердиана, дето храни змиите; тя ходела на всяко отпущение на греховете с молитвеник в ръка, а колчем си отваряла устата, почвала да говори само за житиетата на разни светии и за раните на свети Франциск, та всички я имали за много свята жена. Младата жена издебнала удобен момент и разкрила своите намерения на старицата, а тя ѝ рекла: „Дъще моя, един Бог знае (а той знае всичко), че ще постъпиш много добре; дори и да нямаше някаква друга причина, и ти, и всяка друга млада жена би трябвало тъкмо така да постъпвате, за да не си губите напразно младините, защото за всеки разумен човек няма по-голяма мъка от съзнанието, че си е пропилял времето. Та нали като остареем, освен да клечим край пепелта в огнището, за друго не ни бива? И ако има жени, които добре знаят това и могат да го докажат, то аз съм една от тях; едва сега, когато остарях, почнах да проумявам (и това ме кара не само да съжалявам, ами още да се мъча и терзая, макар и без полза) колко време ми е отишло на вятъра; макар и да не съм си губила чак толкоз времето (недей да мислиш, че съм била голяма наивница), аз все пак не направих всичко, за което имах възможност. Но сега, колчем си спомня за това и си помисля колко съм остаряла, та никой дори и не ме поглежда, един Бог знае колко тежко ми става. Виж, с мъжете подобно нещо не може да се случи; те се раждат годни да вършат хиляди други неща, а не само тая работа, и стават много по-опитни като остаряят, отколкото докато са млади; а ние, жените, идваме на тоя свят само за тая работа и да раждаме деца – затова ни и зачитат. Ти може би не вярваш, че е така, но ще се убедиш, че това е самата истина, щом си помислиш, че ние сме винаги готови за тая работа, а с мъжете не е така; една жена може да изтощи много мъже, но многото мъже не могат да изморят една жена; та затова още веднъж ти казвам, понеже не сме родени за друго, ти ще постъпиш много добре, като го върнеш тъпкано на мъжа си, та после, като остарееш, душата ти да няма за какво да се сърди на плътта. В тоя наш свят човек получава толкова, колкото успее да грабне; това важи най-вече за жените, които много повече от мъжете трябва да използват времето си, защото сама виждаш, че като остареем, никой не ни поглежда – ни мъж, ни дявол, и ни натикват в кухнята да си бъбрим с котките и да броим гърнетата и съдините, не стига това, ами ни се и подиграват, че и песен са ни съчинили: «За младите – сладките залци, за старите – горчивите» и разправят за нас какви ли не още работи. А сега, за да не ти губя повече времето в приказки, ще ти кажа, че в целия свят нямаше да намериш друг, на когото да се довериш и да ти бъде толкова полезен, колкото аз;

знай, че аз не се страхувам да подкажа и на най-изискания как трябва да постъпи, че на тоя свят няма дебелак или грубиян, когото да не мога да обработя както си искам и да го накарам да направи каквото аз пожелаля. Ти само ми посочи кой ти харесва, по-нататък аз ще имам грижата; едно нещо само искам да ти напомня, дъще моя: не забравяй, че съм бедна жена и че бих искала още отсега да вземеш участие във всички мои индулгенции и молитви, които ще прочета, та да може Господ Бог да ги приеме вместо свещи и кандила за упокоение душите на твоите близки покойници.“

Старицата млъкнала, а младата жена ѝ обяснила какво да направи, като срещне еди-кой си младеж, който много често минавал по тяхната улица; разбира се, тя описала на старицата и как изглежда, после ѝ дала парче солено месо и я изпроводила да си върви с бога.

Само няколко дни по-късно старицата въвела тайно в спалнята на младата жена момъка, за когото тя ѝ говорила; после почнала да ѝ води всички, на които оная хвърляла око; разбира се, младата жена се пазела най-внимателно от мъжа си, но представял ли ѝ се удобен случай – не го изпускала.

Веднъж се случило следното: Пиетро трябвало да отиде на вечеря у един свой приятел, на име Ерколано, затова жена му заръчала на старицата да ѝ доведе един от най-красивите и приятни млади мъже на Перуджа; старицата тозчас изпълнила поръчението. Не щеш ли, тъкмо жената седнала да вечеря с младежа, Пиетро викнал от улицата да му отворят вратата. Жена му си глътнала езика от страх, но все пак съобразила, че трябва да скрие някъде младежа; и тъй като нямало как ни да го отпрати, ни да го настани другаде, взела, че го накарала да се свие под един навес до нейната стая, захлупила го с един кош за пилета, а отгоре метнала зеблото от някакъв сламеник, който била изпразнила предния ден. Щом успяла да направи това, тя веднага наредила да отворят на мъжа ѝ.

Още като влязъл, тя му рекла: „Много скоро я изядохте тая вечеря!“ Пиетро отвърнал: „Че ние дори не я и вкусихме.“ – „Защо?“ – възкликнала жена му. Пиетро рекъл: „Сега ще ти обясня всичко. Тъкмо бяхме седнали на трапезата – Ерколано, жена му и аз, – изведнъж чухме, че наблизко някой кихна; ние не обърнахме внимание на тая работа ни първия, ни втория път, но когато она кихна още веднъж и още веднъж, и продължи да киха, всички се учудихме; тогава Ерколано, който беше сърдит на жена си, задето се позабави, докато ни отвори да влезем, почти изръмжа от ярост: «Какво значи това? Кой киха?» После стана от масата и се запъти към стълбата, под която имаше някаква дъсчена

преграда, нещо като килерче за разни неща, дето ги правят сега по всички къщи; и тъй като му се бе сторило, че кихането идва точно оттам, отвори вратичката, а щом я отвори, отвътре се разнесе пушилка и страшна миризма на сяра; на сяра понамирисваше още като влязохме и когато казахме това на жената на Ерколано, тя рече: «Тия дни избелвах платна със сяра, оставила съм под стълбата гърнето със сяра, над което ги опушвах, та миризмата идва оттам.»

Когато пушекът се поразсея, Ерколано надзърна вътре и видя човека, който продължаваше да киха от изпаренията на сярата; и въпреки че оня кихаше безспир, серните пари дотам го бяха задушили, че ако беше престоял още малко, щеше да престане и да киха, и да диша. Щом го видя, Ерколано закрещя: «Сега ми стана ясно, жено, защо преди малко, когато дойдохме, ти се забави да ни отвориш вратата; нека до края на живота си не изпитвам никаква радост, ако не ти платя за тая работа.» Щом чу това и разбра, че прегрешението ѝ е разкрито, жената на Ерколано дори не се опита да се оправдава, ами скочи от масата и хукна да бяга накъдето ѝ видят очите. Ерколано хич не ѝ обърна внимание, викна няколко пъти на оня, дето кихаше, да излезе от килера, но той беше в несвоят и не се помръдваше, въпреки че Ерколано продължаваше да му говори. Тогава Ерколано го хвана за крака и го измъкна навън, а после се втурна да търси нож – искаше да го убие; изплаших се да не би и аз да пострадам после в синьорията, скочих и не му позволих ни да го убие, ни да му направи друго зло; развиках се, почнах да го защищавам, вдигна се голяма врява, дотърчаха съседите, грабнаха изпадналия в несвоят младеж и го изнесоха – къде – не зная. Ето какво попречи на нашата вечеря, и аз не само че не можах да я изям, ами, както ти казах, дори не успях да я вкуся.“

Като изслушала Пиетро, жена му разбрала, че има и други мъдри жени като нея, въпреки че от време на време, кога с една, кога с друга, се случвали подобни неприятности; тя била готова на драго сърце да защити жената на Ерколано, но тъй като съобразила, че порицавайки чуждото прегрешение, ще улесни своето, започнала да говори следното: „Виж ти какви работи! Ама че сваятна жена, ама че светица! Иди, че вярвай на такава жена, ако си нямаш работа! Аз бях готова да се изповядам пред нея, толкова благочестива и смирена изглеждаше! Как не я е срам, такава възрастна жена! Хубав пример дава на по-младите! Да бъде проклет часът, в който се е явила на тоя свят, да бъде проклета и тя, задето изобщо се осмелява да живее! Ама че подла, ама че престъпна жена, дето позори и петни всички жени в нашия град! Да потъпка своята

чест и верността, която е обещала на мъжа си, да потъпква доверието на всички! Как не я е срам да опозорява заради някакъв си негодник един такъв човек, такъв доблестен гражданин, като нейния съпруг, дето така се грижи за нея, че на всичко отгоре да опозори и себе си! Да ме пази бог, ама за такива жени не бива да има милост; трябва да ги убиват, да ги хвърлят живи в огъня и да ги горят, докато станат на пепел!“ После се сетила за своя любовник, който продължавал да лежи под коша, и почнала да убеждава Пиетро да си легне, защото било късно. Но Пиетро вместо да си легне да спи, предпочел да си хапне и я запитал останало ли е нещо за вечеря; жена му отвърнала: „Каква ти вечеря! Да не мислиш, че когато не си в къщи, ние изобщо сядаме да вечеряеме! Да не съм жената на Ерколано! Хайде, няма ли да спиш тая нощ? Върви да си легнеш, така ще бъде най-добре!“

Добре, ама привечер от полето били пристигнали неколцина ратаи на Пиетро – трябвало да му донесат някои работи – и вкарали магаретата си в обора до навеса, без да ги напоят; по едно време едно магаре ожадняло много, успяло да се изскубне от юлара, излязло от обора и тръгнало да души навсякъде, търсейки вода; по тая причина станало така, че магарето стъпило върху коша, под който бил захлупен младежът; а тъй като младежът трябвало да лежи по очи – нямало как иначе, – пръстите на едната му ръка се подавали изпод коша; за зла участ (или за беда, ако щете) магарето го настъпило по пръстите, младежът усетил силна болка и изпискал. Пиетро чул вика и разбрал, че тая работа става у дома му, затова излязъл от стаята и тъй като оня продължавал да охка (понеже магарето го било настъпило здраво и не отмествало крака си), запитал: „Кой е там?“ После изтичал към коша, повдигнал го и видял младежа, който освен че усещал силна болка в настъпената от магарето ръка, започнал и да трепери от страх да не би Пиетро да му направи нещо. Пиетро пък познал момъка, когото отдавна гонел, за да задоволи своя порок, и го попитал: „Какво търсиш тук?“ Младежът не му отговорил, само го молел да не му стори зло. Тогава Пиетро му рекъл: „Стани, не бой се, нищо лошо няма да ти направя; кажи само как попадна тук, защо си дошъл в моя дом?“ Младежът му разказал всичко; радостта на Пиетро от тая среща била толкова голяма, колкото била уплахата, обзела жена му; затова той хванал младежа за ръка и го повел към стаята, където съпругата му го очаквала, треперейки от ужас. Пиетро седнал срещу нея и й казал: „Преди малко ти хулеше и проклинаше жената на Ерколано, и викаше, че трябвало жива да я изгорят, задето позоряла всички ви; защо не каза същото за себе си? Ако ли пък не си искала да

говориш за себе си, как имаше смелостта да хулиш жената на Ерколано, като знаеше че и ти си сторила същото като нея? Знам аз, че не за друго си го направила, ами само защото всички жени сте от един дол дренки, та все гледате да прикривате собствените си грехове с чуждите. Дано небето прати огън да изгори всички ви, изчадия мръсни!“

Като видяла, че той път Пиетро няма да ѝ стори нищо лошо (само дето я наругал) и след като усетила, че е преодолел, задето в ръцете му е попаднал този красив момък, тя се посъзвела от страха и отвърнала: „Сигурна съм, че ти наистина желаяш небето да прати огън, та да изгори всички нас, защото ти бягаш от жените като куче от тояга; но ей, на, заклевам ти се в кръста господен, че твоята няма да я бъде! Аз бих си поприказвала на драго сърце с теб, за да разбере от какво се оплакваш; не бих имала нищо против, ако речеш да ме сравняваш с жената на Ерколано, тая стара лицемерка, дето се преструваше на светица; тя получава от него всичко, каквото пожелае, и той я обича така, както мъжът трябва да се отнася към жена си; но аз не мога да се похваля с подобно нещо. Вярно е, че ти се грижиш, и то добре, да не ходя гола и боса, но я ми кажи как се грижиш за другите ми нужди, колко време не си спал с мене? Аз бих предпочела да ходя парцалива и боса, стига ти да беше мъж на място в леглото, отколкото да притежавам всички тия неща, а ти да се отнасяш с мен, както се държиш сега. Пиетро, разбери най-после, че и аз съм жена като всички други, че ми се ще същото, каквото искат другите жени; затова не бива да ме кориш, че искам сама да си доставя онова, което ти не ми даваш; и все пак, макар и малко, грижа се за твоята чест, като не се събирам с разни дрипльовци и някакви си там коняри“.

Пиетро разбрал, че ако продължават така, може и цяла нощ да се карат, затова ѝ рекъл с пренебрежение: „Жено, престани! Ще бъдеш задоволена. А сега бъди така любезна и ни донеси нещо за хапване, защото, както ми се струва, и този младеж, подобно на мен, отдавна не е слагал залък в устата си.“ Жена му отвърнала: „Вярно е, че той не можа да хапне нищо, защото тъкмо бяхме седнали да вечеряме, и ти се върна.“ Пиетро казал: „Добре, добре. Дай ни да похапнем, а после така ще наредя работата, че да няма от какво да се оплакваш.“

Виждайки, че мъжът ѝ се е успокоил, жената станала и се разпоредила да сложат отново трапезата и да поднесат приготвената от нея вечеря, след което си хапнала в най-добро настроение със своя съпруг-негодник и с младежа. А какво станало по-нататък, какво направил Пиетро, след като се навечеряли, за да бъдат доволни и тримата – виж, това

не си спомням; знам само, че на следната утрин младежът бил изпратен чак до площада, недоумявайки какво повече е бил през изтеклата нощ – мъж или жена. Затова, мили мои дами, искам да ви кажа следното: направят ли ти нещо, и ти отвърни със същото; ако не можеш, не забравяй да си го върнеш при първата възможност, та да не оставаш длъжен никому.

Дамите не се смели много на новелата на Дионео, но постъпили така повече от свенливост, а не че им се видяла скучна; когато Дионео завършил своя разказ, кралицата, знаейки, че с това е дошъл краят на нейното владичество, станала, свалила лавровия венец от главата си го положила с радост и изящно движение върху главата на Елиса, изричайки следните слова:

– Мадона, сега е ваш ред да заповядвате.

След като приела почетния знак на властта, Елиса сторила същото, каквото правили всички преди нея: най-напред повикала сенешала и му наредила какво да върши, докато тя управлява, а после се обърнала към дружината със следните думи, които били посрещнати с всеобщо задоволство:

– Често сме чували да разправят, че мнозина са успявали да притъпят зъбите на тия, дето са ги точели срещу тях, или да отстранят надвисналата над тях опасност, кога с помощта на остротата, кога благодарение на своята съобразителност или остроумие. И тъй като тази тема е прекрасна, а може да бъде и от полза, аз бих желала утре, с Божия помощ, нашият разговор да бъде на такава тема, сиреч да разсъждаваме *за тия, които, макар и да са били засегнати от хапливи слова, са си връщали със същата монета или благодарение на своето остроумие и съобразителност са успявали да предотвратят загуба, опасност или позор.*

Всички похвалили много предположението на кралицата, поради което тя се надигнала от мястото си и ги освободила, докато стане време за вечеря.

Щом видяла, че кралицата е станала, почетната дружина последвала нейния пример и както правели всеки път, дамите и младежите се отдали на заниманията, които им доставяли най-голямо удоволствие. Но щом секнала песента на шурците, кралицата заповядала да повикат всички, след което седнали да вечерят; навечеряли се в най-добро настроение, а после захванали да свирят и да пеят.

Когато кралицата дала знак на Емилия да почне първия танц, на

Дионео било заръчано да изпее една песен. Той не дочакал да го подканват и започнал така: „Мона Алдруда, врътни си опашката, че ти нося добри вести.“ Всички дами прихнали да се смеят, и най-вече кралицата, която му заповядала да остави тази песен и да подеме друга. Дионео отвърнал:

– Ако имах на разположение цимбали, бих почнал така: „Мона Лапа, повдигнете си фустата“ или пък „Под маслината расте тревица“; ако речете, бих могъл да изпея и тая: „От морската вълна свят ми се вие.“ Но тъй като цимбали няма, предлагам ви да си изберете някоя от тия песни; може би ще ви се понарави следната: „Ха си посмял да си подадеш нос, ха съм го отрязал като дръвче в полето.“

Кралицата го срязала:

– Дума да не става. Кажй някоя друга!

– Добре – рекъл Дионео. – Щом е така, ще ви изпея „Мона Симона все си налива бъчвата, а октомври е далеч.“

Кралицата се засмяла и възкликнала:

– Върви по дяволите! Измисли някоя друга, по-хубава, тая не я щем!

– Мадона, не се сърдете – отвърнал Дионео, – изберете си най-хубавата! Та аз знам над хиляда такива песни. Искате ли да ви изпея „Покротко бе, мъжле мое“ или „Купих си петел за сто пари“?

Тогава кралицата се ядосала и въпреки че другите се смеели, му се скарала:

– Слушай, Дионео, престани най-после с тия шегй и изпей някоя наистина хубава песен! Не го ли направиш, ще видиш какво значи да се ядосам. – При тия думи Дионео изведнъж станал сериозен и запял следната песен:

Сиянието смътно, о Любов,
което дивния й взор отпрати,
слуга и твой, и неин ме направи.

От погледа й дивен блясък праща
и първи път сърцето ми запали,
през зора ми като минава.
Че стойността ти беше все растяща,
разбрах от прелестите й преляли;
представяйки си я такава,
усетих как се выплъщава

у нея всяка добродетел –
на скърбите ми новия владетел.

Така че твой съм, господарю, с тяло
и с дух, но чакам, драги, в послушание
от тебе милост и ридая;
ала не знам познаваш ли изцяло
от теб посятото в гърдта желание,
ни верността ми към оная,
която моят ум замая
така, че мир не ще намеря вече
далеч от нея, нито ща, човече.

Та ще те моля, нежни мой синьоре,
да й покажеш туй и да опита
от огъня ти малко жар,
защото иначе ще ме събори
накрая тази обич нечестита
в разискрилия се пожар;
а сетне по обичай стар
ще ме представиш както му е ред –
едничък теб бих пратил аз навред.

Дионео млъкнал, с което показал, че песента е свършила; кралицата похвалила много песента му и заповядала да изпеят още много други песни. След като изминала част от нощта и кралицата почувствувала, че нощната прохлада е успяла да надвие дневната жега, тя заповядала всички да се приберат в покоите си и да почиват кой както намери за добре до следния ден.

ДЕН ШЕСТИ

Завършва петият ден на Декамерон, започва шестият. Под ръководството на Елиса дружината разсъждава за тия, които, макар и да са били засегнати от хапливи слова, са си връщали със същата монета или благодарение на своето остроумие и съобразителност са успявали да предотвратят загуба, опасност или опозоряване.

Когато кралицата станала и заповядала да викнат дружината, месецът бледнеел напред небето, а целият наш свят бил озарен от лъчите на изгряващото ново светило; дамите и младежите се отдалечили с бавна стъпка от прекрасния дворец и тръгнали да се разхождат по росната трева, разговаряйки за най-различни неща; те спорели за по-големите или по-малки достойнства на разказаните досега новели и отново се смели, припомняйки си упоменатите в тях забавни случки, докато слънцето се издигнало по-нависоко и почнало да припича; тогава те си рекли, че е време да се прибират, и се върнали обратно в прохладния си дом. Там трапезите били вече сложени, навсякъде били пръснати ухаещи треви и пъстри букети цветя, затова кралицата наредила да седнат и похапнат, докато не е станало още по-горещо; а след като се нахранили в най-добро настроение, преди да се заемат с нещо друго, те изпели няколко весели, игриви песнички; едва тогава някои се прибрали да спят, други седнали да играят шах, трети – на дама, а Дионео и Лаурета запели песента за Троил и Хризеида⁶⁵.

Когато дошло време да се съберат за новелите, кралицата пратила да ги повикат и всички както обикновено насядали около водоскока; не щеш ли, тъкмо кралицата се канела да заповяда да почне първата новела, станало нещо, което дотогава не се било случвало: и кралицата, и всички останали чули откъм кухнята някаква страшна олелия, която вдигали Жените и Мъжете от прислугата. Веднага повикали сенешала и го запитали кой се е развикал и коя е причината за тая врява; той отвърнал, че препирнята била между Личиска и Тиндаро, но не знаел защо са се скарали, понеже тъкмо когато тръгнал да им каже да престанат, му съобщили, че го вика кралицата. Кралицата му заповядала да доведе

65. „... песента за Троил и Хризеида...“ – в поемата си „Филострато“ Бокачо възпява трагичната любов на Троил, син на троянския цар Приам, към гръцката пленница Хризеида.

веднага Личиска и Тиндаро, а като се явили, ги запитала защо се препират. Тиндаро понечил да отговори, но Личиска, която не била вече в първа младост и била по-скоро нахална, отколкото – скромна, а освен това още била разгорещена от спора, се обърнала към Тиндаро и креснала сърдито:

– Ама че говедо! Осмелява се да взема думата преди мен в мое присъствие! Аз ще им разкажа! – После се обърнала към кралицата и продължила: – Мадона, тоя човек си беше въобразил, че може да ми каже разни работи за жената на Сикофанте, като че ли аз изобщо не я познавам, и се опитваше да ме убеди, че първата нощ, когато Сикофанте легнал с нея, месер Боздуган бил проникнал в Черна гора насила и с кръвопролитие; аз пък му казах, че това не е вярно, а тъкмо обратното – че той си е влязъл мирно и тихо за най-голямо удоволствие на всички, дето били вътре. Поради голямата си глупост Тиндаро мисли, че момичетата са толкова наивни, та са готови да си губят времето и да чакат благоволенieto на своите бащи и братя, които в шест от всеки седем случая ги омъжват три или четири години по-късно, отколкото би трябвало. А бе, братче, кой е глупав да чака толкова време! Кълна се във всевишния – а щом се заклевам, аз знам какво говоря, – че нито една моя съседка не се е омъжила девствена; а пък за омъжените какво знам, как само мамят мъжете си – не ти е работа! А тоя овен седнал да ме поучава какви били жените, като че ли съм вчерашна!

Докато Личиска говорела, дамите така се смеели, че човек би могъл да им извади всичките зъби; кралицата шест пъти подред викала на Личиска да млъкне, но без полза, защото слугинята не се успокоила, докато не казала всичко, що ѝ било на душата. Когато най-после Личиска млъкнала, кралицата се засмяла и се обърнала към Дионео със следните думи:

– Дионео, тоя спор е тъкмо за теб работа; затова имай предвид, когато всички разкажем нашите новели, да излезеш с окончателно решение по тоя въпрос.

Дионео веднага отвърнал:

– Мадона, няма какво толкова да слушаме: решението е готово; според мен Личиока има право, всичко, каквото тя каза, е вярно, а Тиндаро е глупак!

Щом чула това, Личиска се захлилила и обръщайки се към Тиндаро, му рекла:

– Нали ти казах бе, човече! Хайде, върви си С бога! Ти си мислеше, че знаеш повече от мен, а устата ти още мируше на мляко! Слава Богу,

не съм живяла за тоя, дето духа!

Добре, че кралицата се намръщила и ѝ заповядала най-после Да млъкне и да престане да вдига шум, че може и бой да яде; след това отпратила и нея, и Тиндаро – иначе цял ден щели да слушат само нея и ня-мало да могат да свършат нищо друго. Когато двамата слуги се прибра-ли, кралицата заповядала на Филомена да разкаже първата новела. Фи-ломена започнала весело така.

НОВЕЛА I

Някакъв рицар обещава на мадона Орета да ѝ разкаже една новела, и то така, че тя да си помисли, че е възседнала кон; но той не успява да стори това и дамата го помолва да я свали от седлото.

– Млади дами, както в ясна нощ звездите красят небето, а напролет цветята и разлистените храсти – зелените поля и хълмове, тъй изящното остроумие е украса на достойните за похвала нрави и на всеки приятен разговор. При това, бидейки кратки, остротите прилягат повече на же-ните, отколкото на мъжете, защото не е прилично жените да са по-сло-воохотливи от мъжете. Вярно е, че за наш най-голям срам, по една или друга причина (дали заради несъвършенството на нашия ум или поради нарочно враждебно отношение на небето), в наши дни на пръсти се бро-ят жените (а може изобщо да няма такива), дето биха могли да си послу-жат когато трябва с някоя остроумна шега или ако е отправена срещу тях, да я разберат правилно. Тъй като Пампинеа говори доста по тоя въпрос, аз нямам намерение да се спирам отново на него, но за да ви убедя какво очарование крие в себе си уместно проявеното остроумие, ще ви разкажа по какъв изискан начин една благородна дама накарала някакъв рицар да млъкне.

Не много отдавна в нашия град живееше знатна дама, известна със своето остроумие и изтънчени обноски; някои от вас сигурно я помнят, защото са я виждали, а други може да са чували за нея; тая жена прите-жаваше такива достойнства, че заслужава да споменем името ѝ: тя се казваше мадона Орета и беше съпруга на месер Джери Спино. Веднъж и тя, както и ние сега, отишла на село, поканила на обед разни дами и ри-цари, а после всички заедно излезли да се поразходят; те вървели пеша и тъй като по всяка вероятност от мястото, откъдето тръгнали, до там, къ-дето искали да отидат, имало доста път, някакъв рицар, който бил в

тяхната дружина, се обърнал към нея със следните слова: „Мадона Орета, ако благоволите, аз ще ви разкажа най-забавната новела на тоя свят и вие няма да усетите пътя – все едно, че сте го минали на кон.“ Дамата отвърнала: „Разбира се, месер, дори ще ви помоля да го сторите; ще ми бъде особено приятно.“

Месер рицарят, който, изглежда, бил толкова изкусен фехтовач, колкото и сладкодумен разказвач, щом чул отговора на дамата, започнал да разправя някаква новела, която била наистина от забавна по-забавна, но той я направил на нищо: повтарял по три, четири, дори по шест пъти едни и същи думи, връщал се отново към вече казани неща, възкликвал: „Ах, това не го казах както трябва!“, а на всичко отгоре често бъркал имената и вместо едно споменавал друго. Да не говорим за това, че се изразявал много лошо, без да взема предвид ни достойнствата на героите, ни характера на събитията, за които ставало дума в новелата. Докато го слушала, мадона Орета ту се обливала в пот, ту сърцето ѝ почвало да бие, сякаш била болна и се канела да предаде Богу дух. Накрая, след като не можела повече да издържа и разбрала, че рицарят така се е уплел, че не ще може да се оправя, тя му казала насмешливо: „Месер, вашият кон нещо много друса, затова ще ви помоля да ме свалите от седлото.“

За щастие чувството за хумор у рицаря било много по-развито, отколкото неговото красноречие; той разбрал какво искала да каже дамата, обърнал всичко на шега и смях, заговорил за друго и се отказал от новелата, която започнал, но не съумял да разкаже както трябва.

НОВЕЛА II

Хлебарят Чисти с една-единствена дума накарва месер Джери Спи-на да разбере, че не е трябвало да се обръща към него с нескромно искане.

Дамите и младежите похвалили много остроумието на мадона Орета, след което кралицата наредила на Пампинеа да продължи и тя започнала така:

– Прелестни дами, аз не мога сама да отсъдя, кой греша повече – дали природата, която създава грозно тяло за един възвишен дух, или съдбата, която отрежда на надареното с благороден дух тяло някакъв най-долен занаят, какъвто е случаят с нашия съгражданин хлебаря

Чисти, пък и с мнозина други; тоя Чисти, макар и да имал благороден дух, по волята на съдбата трябвало да стане хлебар. Аз бих проклела еднакво и природата, и съдбата, ако не знаех, че природата е мъдра, а съдбата вижда с хиляди очи, въпреки че според глупците тя била сляпа. Аз мисля, че бидейки премъдри, и двете вършат същото, каквото често правят обикновените смъртни: не знаейки какво може да им се случи, те скъпват най-ценните си вещи из най-неугледните места на своите домове (нали те най-малко бият на очи – затова са по-сигурно хранилище и от най-красивата стая), за да ги вземат оттам в случай на крайна нужда. Така и споменатите две служителки на света често прикриват най-свидните си създания под сянката на занаяти, смятани за недостойни, та наложи ли им се да ги изкарат на бял свят, блясъкът им да засияе още по-ярко. Точно така станало и с Чисти, който, макар и заради една съвсем дребна работа, отворил очите на месер Джери Спина, за когото пък ме накара да си спомня предишната новела – нали там ставаше дума за жена му – мадона Орета. Всичко това ще ви стане ясно от кратката новела, която ще ви разкажа сега.

И така, месер Джери Спина се ползувал с голямо влияние пред папа Бонифаций; един ден папата пратил във Флоренция неколцина свои знатни люде, за да уреждат някакви негови работи, и те отседнали в дома на месер Джери, с когото обсъждали какво да направят. Всеки ден, за където и да тръгнели, месер Джери и папските пратеници минавали пеша край църквата „Санта Мария Уги“, а до нея била хлебарницата на Чисти, който си вършел сам цялата работа. И въпреки че му била отредила занаят, който не се ползувал кой знае с каква почит, съдбата така го закриляла, че той забогатял, но за нищо на света не пожелал да смени занаята си с друг и си живеел в най-голямо охолство; между многото хубави неща у него можели да се намерят и най-хубавите бели и червени вина не само във Флоренция, ами и в цялата околност.

Всяка сутрин Чисти виждал месер Джери и папските пратеници да минават край портите му и тъй като било много горещо, той си рекъл, че ще бъде много учтиво от негова страна, ако ги почерпи от хубавото си бяло вино; но като имал предвид разликата между своето положение и положението на месер Джери, Чисти заключил, че ако се осмели да го покани, няма да постъпи прилично, затова решил, че ще бъде по-добре да измисли нещо, та да накара благородника сам да се покани. Затуй всяка сутрин, когато приближавало време да минат месер Джери и папските пратеници, Чисти (облечен както винаги в снежнобяла дреха и чисто изпрана престилка, поради което приличал повече на воденичар,

отколкото на хлебар) нареждал да сложат до вратата една калайдисана кофа с прясна студена вода, малка болонска стомна, пълна с хубаво бяло вино, и две калаени чаши, които изглеждали сребърни – толкова били излъскани; после сядал, а щом ония се задавали, прочиствал си един-два пъти гърлото и почвал да пие вино е такава наслада, че можел да на кара и мъртвите да си поискат.

Месер Джери забелязал тая работа една сутрин, забелязал я и на следващата, а на третата не се сдържал: „А бе, Части, какво е това вино? Хубаво ли е?“ – запитал го той. Чисти станал веднага и отвърнал: „Да, месер, но колко е хубаво – виж, това не мога да кажа; най-добре ще бъде сами да го опитате.“ Месер Джери ожаднял, дали от времето, дали от това, че се бил поизморил малко повече, а може да му се е допило, като видял с какво удоволствие Чисти надигал чашите – обърнал се към пратениците, усмихнал се и казал: „Е, синьори, няма да е зле да опитаме виното на тоя почтен човек; може наистина да се окаже такава, че после да не се разкайваме, задето сме пили от него.“ След това се запътил заедно с тях към Чисти, който наредил да изнесат веднага една хубава пейка, поканил ги да седнат и като се обърнал към слугите на Джери, които понечили да изплашат чашите, рекъл им: „Братлета, стойте настрана! Не се бъркайте в тая работа! Както умея да хвърлям хляба във фурната, така умея и вино да наливам; а вие да си знаете: от това вино няма да вкусите ни капка.“

После изплакнал четири хубави нови чаши, накарал да донесат още една стомничка с вино, от най-хубавото, и почнал да налива най-старателно чашите на месер Джери и на другарите му. А те си рекли, че отдавна не са пили такава вино, много го похвалили и докато пратениците останали във Флоренция, и те, и месер Джери се отбивали почти всеки ден при Чисти да си пийнат от това вино. Когато най-сетне пратениците си свършили работата и се накупили да си тръгнат, месер Джери устроил в тяхна чест разкошно пиршество, на което поканил неколцина от най-знатните люде на града; поканил и Чисти, но той за нищо на света не приел да отиде.

Тогава месер Джери заповядал на един свой слуга да прескочи до Чисти и да донесе едно шише от неговото вино, за да налее по половин чаша на гостите, след като им поднесат първото ястие. Слугата, изглежда, бил още ядосан, задето дотогава не успял да вкуси от същото вино, отишъл с много голямо шише. Щом го видял, Чисти забелязал: „Синко, месер Джери не те е пратил при мен.“ Слугата настоял няколко пъти, но тъй като получавал все един и същ отговор, върнал се при месер Джери

и му разказал всичко; тогава месер Джери рекъл: „Ще отидеш отново при него и ще му кажеш, че съм те пратил там, а не другаде; отвърне ли ти пак по същия начин, запитай го да ти каже къде съм те пратил, щом твърди обратното.“ Слугата отишъл отново при хлебаря и му заявил: „Чисти, месер Джери наистина ме праща при теб.“ Чисти отвърнал: „Синко, не ми се вярва да те е пратил при мен.“ Тогава слугата запитал: „Добре де, къде ме е пратил, ако не при теб?“ Чисти отвърнал: „На Арно“.

Слугата предал тоя отговор на господаря си; думите на Чисти изведнъж отворили очите на месер Джери, който казал на слугата: „Я ми покажи с какво шише отиде да вземеш вино.“ Щом видял голямото шише, месер Джери отсъдил: „Чисти е бил прав“; после наругал слугата и му заповядал да вземе по-малко шише. А Чисти, като видял новото шише, рекъл: „Да, сега виждам, че твоят господар наистина те е пратил при мен“; след което налял шишето с вино. Същият ден Чисти наредил да напълнят едно буренце със същото вино и да го занесат в дома на месер Джери; после отишъл при него и му казал: „Месер, не желая да си помислите, че тая сутрин съм се изплашил от голямото шише; рекох си само, че може би сте забравили какво исках да ви покажа през всичките тия дни, като ви наливах вино от малките стомнички – а именно, че това вино не е за слуги. Та затуй тая сутрин рекох да ви го напомня. А сега, тъй като не искам да го пазя повече в къщи, пратих ви го всичкото; правете е него каквото решите.“

Месер Джери приел с най-голямо удоволствие подаръка на Чисти, благодарил му по начин, какъвто той сметнал за най-приличен, и от тоя ден нататък почнал да го зачита като най-достоеен човек и свой приятел.

НОВЕЛА III

С остроумния си отговор мадона Нона дей Пулчи заставя епископа на Флоренция да престане с неприличните си закачки.

Когато Пампинеа завършила своята новела и всички похвалили много отговора и щедростта на Чисти, кралицата пожелала следващата новела да бъде разказана от Лаурета. Дамата весело започнала така:

– Мили дами, първа Пампинеа, а след нея и Филомена говориха много верни неща и за красотата на остроумните слова, и за нашето неумение да си служим с тях; но тъй като не бива да се връщаме отново на

тоя въпрос, аз бих искала да напомня – независимо от всичко, казано относно остроумните слова, – че тия слова би трябвало да жегват човека, за когото са предназначени, както хапе овца, а не както хапе куче; защото, ако остроумният отговор наподобява ухапване на куче, той престава да е остроумен и се превръща в ругатня. Мисля, че това пролича от ясно по-ясно и в думите на мадона Орета, и в отговора на Чисти. Вярно е, че ако човек е принуден да отговаря, хапейки като куче, защото преди това сам той е бил жегнат по същия начин, няма за какво да го упрекваме; но няма ли причина за подобно отношение, той трябва да бъде порицан. Затуй човек трябва да внимава как, кога и срещу кого си служи с остротии или хапливи думи. Обаче един наш прелат не се съобразил с тая работа, затова бил уязвен по същия начин, по който и той се опитал да засегне противната страна; това ще видите в кратката новела, която ще ви разкажа.

По времето, когато достойният и мъдър прелат месер Антонио д'Орсо бил епископ на Флоренция, в нашия град пристигнал някакъв каталонски благородник, на име месер Дего дела Рата, маршал на крал Роберто, хубав мъж и голям женкар; той харесал една флорентинска дама, която била голяма красавица и внучка на брата на споменатия епископ. Като разбрал, че съпругът на тая дама, макар и от знатен род, бил непочтен и алчен за пари, каталонският благородник се договорил с него да му даде петстотин златни флорини, а срещу това она да му разреши да прекара една нощ с жена му; за тая цел каталонецът накарал да позлатят петстотин сребърни монети от по два гроша (които по онова време били в обращение), преспал с жената, макар че това станало против волята ѝ, а след това дал парите на съпруга. Тая работа обаче се разчула и недостойният мъж, освен че бил измамен с парите, станал прицел и на всеобщии подигравки; а епископът, бидейки мъдър човек, си мълчал и се правел, че нищо не знае.

Тъй като епископът и маршалът често излизали заедно, на Ивановден тръгнали да се поразходят на коне из града; като минавали по улицата, където стават конните надбягвания, и почнали да оглеждат жените, епископът зърнал една дама, която умря наскоро от чумата и която всички вие сигурно познавате; става дума за мадона Нона дей Пулчи, братовчедка на месер Алесо Ринучи. Малко преди тая случка тя се била омъжила в Порта Сан Пиеро и била не само още свежа и млада, ами и смела, и остроумна; епископът я посочил на маршала, двамата се доближили до нея, после епископът сложил ръка на рамото на маршала и запитал дамата: „Е, Нона, как ти се струва тоя човек? Сигурна ли си, че

ще можеш да му устоиш?“ Нона заключила, че тия думи засягат не само честта ѝ, ами я излагат и пред всички, дето чули казаното от епископа (а улицата гъмжала от народ), затова, не за да измие петното, а за да отвърне из удара с удар, тозчас отсякла: „Месер, може и да не му устоя, но за всеки случай държа парите да са истински.“

Щом чули тоя отговор, маршалът и епископът разбрали, че укорът е отправен еднакво и срещу двамата – срещу първия, като извършител на недостойната сделка с внучката на брата на епископа, а срещу втория – задето търпял да го обиждат в лицето на внучката на родния му брат; двамата се засрамили, замълчали и побързали да си отидат, без да се погледнат в очи, а на нея тоя ден повече нищо не казали. Така, понеже била засегната, младата дама имала пълното основание да отвърне със същото.

НОВЕЛА IV

Кикибио, готвач на Курадо Джанфилиаци, благодарение на своята находчивост превръща гнева на Курадо в смях и се спасява от бедата, с която го заплашва Курадо.

Когато Лаурета замлъкнала и всички почнали да превъзнасят Нона, кралицата заповядала на Неифила да продължи, а тя казала:

– Любезни дами, вярно е, че находчивият и съобразителен ум често подсказва на тия, дето вземат думата, остроумни, полезни и прекрасни слова – според случая; но вярно е и това, че понякога случайността идва на помощ на страхливите и влага в устата им такива думи, каквито никога не биха им дошли на ум, ако се намират в спокойно състояние на духа; именно това възнамерявам да ви покажа чрез моята новела.

Всички познавате нашия именит съгражданин Курадо Джанфилиаци, всички сте чували за него; той е прочут със своята щедрост и гостоприемство, с рицарския си живот, с това, че има особена слабост към кучетата и ловните птици; разбира се, аз няма да говоря сега за неговите големи и достойни за похвала дела. Веднъж той излязъл на лов край Перетола и неговият сокол уловил един жерав; Курадо видял, че птицата е млада и тлъста, затова я пратил на един от добрите си готвачи, някакъв венецианец на име Кикибио, със заръката да я опече внимателно и да я приготви за вечеря. Кикибио, който не само изглеждал наивен и лекомислен, ами наистина бил такъв, оскубал и изкормил птицата, сложил я

на огъня и започнал да я пече най-старателно. Когато птицата била почти изпечена и започнала да издава приятна миризма, в кухнята влязла някаква жена от същата махала, на име Брунета, в която Кикибио бил влюбен до уши; тя усетила миризмата на жерава, видяла и самата птица и почнала да моли Кикибио да ѝ даде едната кълка. Кикибио отвърнал, тананикайки: „Няма да ви дам, дона Брунета, няма да ви дам.“ Дона Брунета обаче се ядосала и му казала: „Аз пък ти се заклевам, че ако не ми я дадеш, от мен никога нищо няма да получиш.“ С една дума, те се скарали здравата; най-сетне, за да не огорчава любимата си, Кикибио откъснал едната кълка на жерава и я дал на Брунета. Но когато жеравът бил поднесен на Курадо и на гостите му само с една кълка, Курадо се смял, наредил да извикат Кикибио и го запитал какво е станало с другата кълка на жерава. Венецианецът, който обичал да послъгва, тозчас отвърнал: „Господарю, та нали жеравите имат само една кълка и един крак?“ Курадо кипнал: „Дявол да те вземе, как така имат само една кълка и един крак? Нима мислиш, че не съм виждал други жерави освен тоя?“ Но Кикибио продължил да упорствува: „Така е, месер, както аз ви казвам; готов съм, стига да пожелаете, да ви го докажа и с живите жерави.“ За да не се покаже неучтив към гостите си, Курадо решил да не спори повече с него, но му казал: „Тъй като ти искаш да ми докажеш, че и живите жерави са с един крак, нещо, което нито съм виждал, нито съм чувал – ще ми го покажеш утре заран; ако излезе така – няма да те закачам, но ако се окаже обратното, заклевам се в тялото на Исуса Христа, че така ще те нареда, та да ме помниш, докато си жив.“

С това спорът им за тази вечер завършил, но на сутринта, щом съмнало, Курадо се събудил в много лошо настроение, тъй като сънят не успял да уталожить гнева му; заповядал да доведат конете, после накарал Кикибио да яхне една кранта и го повел към реката, където на разсъмване винаги имало много жерави. „Скоро ще видим кой е прав – аз или ти“ – рекъл му Курадо.

Кикибио видял, че Курадо продължавал да кипи от ярост, и разбрал, че волю-неволю ще трябва да доказва лъжата си, а не знаел как да го направи; затова яздел след Курадо, треперейки от страх, и бил готов да побегне, стига да имало как; но тъй като това било невъзможно, Кикибио втрещвал поглед ту напред, ту назад, ту встрани и накъдето и да се обърнел, му се струвало, че вижда само жерави на два крака. Ала като понаближили реката, той пръв от всички забелязал дванайсет жерава, които стояли край брега на един крак, както застават обикновено когато спят. Затова побързал да ги посочи на Курадо и му рекъл: „Месер, сега

вече можете да се уверите, че снощи не ви излъгах, че жеравите наистина имат само една кълка и един крак; погледнете ония жерави там и ще се убедите.“ Курадо им хвърлил един поглед и отвърнал: „Почакай! Почакай! Ей сега ще ти докажа, че имат не един, а два крака“ и щом наближили още малко, викнал: „Охо-о-о!“ При тоя вик жеравите пуснали и другия си крак, направили няколко крачки и хукнали да бягат. Тогава Курадо се обърнал към Кикибио и го запитал: „Какво ще кажеш бе, лакомийо? Убеди ли се, че са с два крака?“ Кикибио съвсем се объркал и без сам да разбере какво го накарало да направи това, отговорил следното: „Прав сте, месер, но снощи вие не викнахте «Охо-о-о!» на оня жерав; ако бяхте викнали и на него, той щеше да пусне другата си кълка и другия си крак, както сториха тия.“

Курадо харесал толкова много отговора на Кикибио, че гневът му се превърнал в смях и радост и той казал на готвача: „Прав си, Кикибио, аз наистина трябваше да го сторя.“ Така със своя остроумен и смешен отговор Кикибио се отървал от надвисналата над него беда и се сдобрил с господаря си.

НОВЕЛА V

Месер Форезе да Рабата и живописецът маестро Джото се прибират заедно от Муджело, осмивайки се един друг заради жалкия си вид.

Когато Неифила замълчала, а дамите изразили шумно своето одобрение за отговора на Кикибио, по желание на кралицата Панфило започнал така:

– Скъпи дами, както преди малко бе доказано от Пампинеа, често се случва съдбата да прикрие под не дотам достойни за уважение занаяти истински съкровища от добродетели; по същия начин постъпва и природата, влагайки най-големи дарби в най-безобразни човешки тела. Това личи много ясно у двамина наши съграждани, за които възнамерявам да ви разкажа съвсем накратко. Единият от тях, на име месер Форезе да Рабата, бил нисичък, ужасно грозен, с такова сплескано лице и такъв смачкан нос, че и най-уродливият от рода Барончи би могъл да каже, че това лице е направо отвратително; тоя човек обаче познавал толкова добре законите, че мнозина начетени люде го наричали съкровищница на гражданското право. Другият, на име Джото, притежавал такъв изключителен талант, че нямало нито едно творение на природата –

майка и създателка на всички твари при вечното въртене на небесата, – което той да не можел да изобрази с молив, перо или четка с такава поразителна прилика, та на хората им се струвало, че изобщо не можело да става дума за прилика, а че това е самият предмет; поради това често се случвало изобразените от него предмети да въвеждат в заблуждение зрението на хората, които възприемали нарисуваните неща като действителни. Този човек извадил отново на бял свят изкуството, що в продължение на много столетия било погребано заради грешките на ония, които рисували, подтиквани по-скоро от желание да угодят на очите на невежите, отколкото на разума на знаещите и мъдри люде; затова с пълно основание можем да го наречем едно от светилата на славата на Флоренция; още повече, че той завоювал тази слава с пословичната си скромност и макар приживе да бил учител на всички, никога не се съгласявал да го наричат „маестро“. Това звание, което той отхвърлял, обграждало името му с толкова по-ярко сияние, колкото по-алчно злоупотребявали със същото звание ония, дето знаели много по-малко от него или от неговите ученици. Но макар и изкуството му да било чудесно и да нямало равно на себе си, тялото и лицето му не били по-красиви от тия на месер Форезе.

Ала нека се върнем към нашата новела. Месер Форезе и Джото имали имения в Муджело; веднъж – това станало през лятото, когато съдиите са в почивка – месер Форезе прескочил дотам да нагледа имотите си и на връщане, яздейки дръгливото си конче, срещнал Джото, който също бил отишъл да обиколи своето имение и се прибирал във Флоренция. Нито конят, нито дрехите на Джото не били с нищо по-добри от тия на месер Форезе; двамата, нали били вече стари хора, яздели бавно и решили да вървят заедно. Изведнъж, както често се случва през лятото, завалял дъжд и те били принудени да се укрят колкото се може по-скоро в къщата на някакъв селянин, който бил приятел и познат и на единия, и на другия. След известно време, като видели, че дъждът продължава да вали и че скоро няма да престане, а и двамата искали да се приберат във Флоренция още същия ден, те помолили селянина да им заеме две стари наметала (от тия, дето се носят в Романия) и две стари, изтъркани шапки, защото по-хубави не могли да намерят, и отново потеглили на път.

Вървели, що вървели, по едно време се поогледали, видели, че дъждът ги е наквасил здравата, а освен това били целите опръскани с кал от конете, които, стъпят ли в кал, само това правят, което пък не допринася за приличния вид на хората; но тъй като времето почнало да се оправя,

дватама мъже, които дотогава вървели мълчаливо, изведнъж завързали разговор; докато яздел редом с Джото и го слушал (Джото бил много сладкодумен разказвач), месер Форезе започнал да го оглежда от главата до петите и като го видял, че е мръсен, изкалян и грозен, без да се съобрази със собствения си вид, почнал да се смее и му рекъл: „А бе, Джото, я ми кажи, ако сега ни срещне някой непознат човек, който изобщо не те е виждал, би ли повярвал, че ти си най-добрият живописец в света, какъвто си наистина?“ Джото отвърнал незабавно: „Месер, аз мисля, че ще повярва, при условие, че като погледне вас, може да повярва, че вие знаете азбуката“.

Щом чул това, месер Форезе веднага осъзнал грешката си и разбрал, че каквото продал, такова и получил.

НОВЕЛА VI

Микеле Скалца доказва на неколцина младежи, че хората от рода Барончи са най-благородните люде в целия свят и по цялото крайбрежие и спечелва облога.

Дамите още се смеели на чудесния и остроумен отговор на Джото, когато кралицата заповядала на Фиамета да продължи. Тя започнала така:

– Млади дами, предполагам, че рода Барончи, за който спомена Панфило, не ви е така добре известен както на него; това обаче ме накара да си припомня една новела, в която се доказва от какво благородно потекло е тоя род. Аз бих искала да ви я разкажа, без да се отклонявам от темата на нашия разговор.

Не много отдавна в нашия град живял някакъв младеж на име Микеле Скалца; той бил най-приятният и най-забавен човек на тоя свят и бил винаги готов да разказва най-чудновати и невероятни истории; затуй младите флорентинци, когато се събирали да се веселят, гледали винаги да го вземат със себе си. Веднъж той отишъл с неколцина млади хора в Монтуги и между тях възникнал следният спор: кои са най-благородните люде във Флоренция и кои са от най-древен род. Едни казвали – Уберти, други – Ламберти, един настоявал за тоя род, друг – за едикои си, кому както му се струвало.

Скалца ги изслушал, после се ухилил и казал: „А бе, глупци такива, я си затворете устата! Та вие не знаете какво говорите: родът Барончи е

най-старият и най-благородният в нашия град; с това са съгласни всички философи, същото твърдят и всички, които ги познават, както ги познавам аз; а за да не речете, че ги бъркам с Други, ще ви кажа, че става дума за тия Барончи, дето са ваши съседи в Санта Мария Маджоре.“ Младежите очаквали той да им каже съвсем друго, ала като го чули какво приказва, почнали да му се присмиват и рекли: „Какво си седнал да се подиграваш с нас, сякаш не ги знаем тия Барончи така, както и ти ги познаваш.“ Скалца възразил: „Кълна се в светото евангелие, не се подигравам с вас, а ви казвам самата истина; готов съм да се обзаложа с всеки от вас на една вечеря за този, който спечели, и за шестима негови другари по негов избор; при това оставям вие да решите кой ще бъде съдник на нашия спор.“ Тогава един от младежите, на име Нери Ванини, се обадил: „Много ми се ще да спечеля тая вечеря.“

После те се споразумели съдия на спора да бъде Пиеро ди Фиорентино, в чийто дом се намирали, и отишли при него; последвала ги цялата дружина, защото всички искали да видят как Скалца ще изгуби облога, та после да има за какво да му се присмиват. Двамата разказали всичко на Пиеро, който, бидейки мъдър и разумен младеж, изслушал първом доводите на Нери, а после се обърнал към Скалца и го запитал: „Как ще докажеш това, което твърдиш?“ Скалца възкликнал: „Как ли? Така ще го докажа, че не ти, ами сам оня, дето отрича каквото казвам аз, ще признае, че говоря истината. Вие знаете, че хората са толкова благородни, колкото им е по-старо коляното; с това всички сме съгласни. Родът Барончи е най-стар, следователно хората от тоя род са с най-благородна кръв; аз ще ви докажа, че той наистина е най-старият род на земята и с това ще спечеля облога. Вие трябва да знаете, че Господ Бог е сътворил рода Барончи много отдавна, още по времето, когато се е учил да рисува; другите хора Господ Бог е създал, след като се е научил да рисува. За да се убедите, че говоря истината, направете сравнение между хората от рода Барончи и останалите: докато лицата на тия хора са приветливи и с правилни черти, с членовете на рода Барончи не е така; на един лицето му е тясно и продълговато, на друг – широко и сплескано, на един носът му е дълъг, на друг – малък, на някои брадичката им се издава напред и нагоре, а челюстта им прилича на магарешка муцуна, на някои едното им око е по-голямо от другото, на други – едното око е поставено по-ниско, другото – по-високо, също като на лицата, които драскат малките деца, когато почват да се учат да рисуват. От това, както вече споменах, става съвсем ясно, че Господ Бог ги е създал по времето, когато се е учил да рисува; затуй техният род е най-стар и

следователно – и най-благороден.“

Когато Пиеро, който бил съдия на спора, и Нери, който държал толкова много да спечели облога за вечерята, пък и останалите изслушали забавните доводи на Скалца и си спомнили, че тия неща в действителност са така, всички прихнали да се смеят, а после се съгласили, че Скалца е прав; те били съгласни също, че Скалца е спечелил вечерята и че Барончи е най-древният род не само във Флоренция, ами в целия свят и по цялото крайбрежие.

Затуй, когато искаше да ни поясни колко грозно лице имал месер Фореze, Панфило беше съвсем прав, като твърдеше, че за него дори всеки от рода Барончи би казал, че е отвратително.

НОВЕЛА VII

Съпругът на мадона Филипа я залавя в прелюбодеяние; дават я под съд, но тя успява сама да се освободи благодарение на остроумния си шеговит отговор и с това дава повод законът да бъде изменен.

Фиамета млъкнала, но дружината продължавала да се смее на необичайните доводи, приведени от Скалца, за да докаже, че родът Барончи бил най-благороден от всички; тогава кралицата заповядала на Филострато да разправи своята новела и той започнал така:

– Доблестни дами, хубаво нещо е човек да умее да си служи със словесния дар при всички обстоятелства, но аз мисля, че най-хубаво е, когато той съумее да го използва в случай на нужда; една благородна дама, за която искам да ви разкажа, владеела това изкуство толкова добре, че не само разсмяла и развеселила тия, дето я слушали, ами, както ще чуете, успяла да се спаси и от веригите на заплашващата я позорна смърт.

Някога в Прато съществувал колкото жесток, толкова и заслужаващ порицание закон, според който всяка жена без разлика, заварена от своя съпруг в прелюбодеяние, както и всяка жена, заловена, че се е отдала някому за пари, трябвало да бъде изгорена на клада. Докато този закон бил все още в сила, случило се така, че някаква благородна и красива дама, на име мадона Филипа, се влюбила безумно и една нощ била заловена в спалнята си от своя съпруг, Риналдо дей Пулиези, както се намирала в прегръдките на Ладзарино дей Гуацалиотри – прекрасен и благороден младеж от същия град, когото тя обичала най-много от всичко на

тоя свят. Като видял тая работа, Риналдо бил обзет от безумна ярост и едва се овладял да не се нахвърли върху тях и да ги убие; той сигурно щял така и да постъпи, следвайки поривите на своя гняв, ако не се боял за собствения си живот. Но въздържайки се от Подобна постъпка, той не се въздържал да поиска съгласно законите на Прато онова, което самият той нямал право да причини – сиреч смъртта на собствената си съпруга. Поради това, тъй като разполагал с достатъчно доказателства за нейното прелюбодеяние, щом съмнало, без да се съветва с някого, обвинявайки жена си, той накарал да я извикат пред съда.

Дамата проявила голяма решителност – както обикновено постъпват жените, които наистина са влюбени – и заявила без всякакво колебание, че ще се яви пред съда, въпреки че мнозина нейни приятели, пък и нейните близки, я разубеждавали; ала тя предпочитала да каже истината и да умре безстрашно, отколкото да прояви малодушие и по причина на своето невявяване в съда да трябва да живее в изгнание, оказвайки се недостойна за такъв любовник, какъвто бил младежът, в чиито обятия прекарала предната нощ.

Затова мадона Филипа се явила пред управителя на града, съпроводена от множество мъже и жени, които продължавали да я убеждават да отрича обвинението, и го запитала спокойно, без да трепне, какво иска от нея. Управителят я погледнал и като я видял такава хубавица и установил, че държането ѝ е достойно за похвала, си рекъл, съдейки по думите ѝ, че тя е и силна духом; затуй се съжалил над нея и почнал да се опасява да не би тя да признае такива неща, които да го принудят да я осъди на смърт, за да запази собствената си чест. Все пак, бидейки длъжен да я разпита във връзка с отправеното срещу нея обвинение, той казал: „Мадона, както виждате, вашият съпруг Риналдо се оплаква от вас, твърдейки, че ви е заловил в прелюбодеяние с друг мъж; поради това той настоява съгласно закона, който е в сила, да ви накажа за стореното, осъждайки ви на смърт. Но аз не мога да ви осъдя, ако вие не признаете, че сте извършили прелюбодеянието; затова обмислете добре вашия отговор и ми кажете вярно ли е това, в което ви обвинява вашият съпруг.“

Дамата не се смутила ни най-малко и отвърнала с бодър глас: „Месер, вярно е, че моят съпруг Риналдо миналата нощ ме завари в обятията на Ладзарино, където съм прекарвала още много пъти преди това, поради голямата любов, която изпитвам към него; аз никога няма да отрека това. Но вие знаете много добре – уверена съм в това, – че законите трябва да бъдат всеобщи и да бъдат съставени със съгласието на тия, за които се отнасят; в случая обаче не е така, понеже тоя закон засяга

предимно клетите жени, които – много повече от мъжете – биха могли да задоволят мнозина; освен това, когато са съставяли този закон, не само не са питали жените, ами не е присъществувала поне една жена; затуй имаме пълното основание да сметнем вашия закон за престъпен. Ако вие решите да го изпълните във вреда на моята плът и на собствената си душа – то си е ваша работа, но преди да вземете каквото и да било решение, аз искам да ви помоля да ми окажете една милост, сиреч да запитате моя съпруг принадлежала ли съм му изцяло всеки път и толкова пъти, колкото той е пожелал, или не.“ Без да дочака въпроса на управителя, Риналдо побързал да отговори, че жена му се е подчинявала на неговите желания винаги, когато той поисквал. Тогава жена му рекла: „Месер, в такъв случай аз искам да запитам: щом той винаги е могъл да взема от мен всичко, от което се е нуждаел и което е харесвал, какво е трябвало да правя аз с онова, дето ми оставаше в излишък? На кучетата ли да го хвърлям? Нима не съм постъпила добре, като вместо да го изгубя на вятъра или да го оставя да се развали, взех, че го дадох на този благороден човек, който при това ме обича повече и от себе си?“

На разпита на видната и благородна дама се били стекли почти всички жители на Прато; щом мадона Филипа задала своя духовит и остроумен въпрос, те прихнали да се смеят, а след това викнали в един глас, че дамата има право и че всичко, каквото казала, е вярно; а преди да се разотидат, изменили жестокия закон – за което били насърчени и от управителя – и постановили отсега нататък той да бъде в сила само за ония жени, които прелюбодействуват за пари.

Риналдо напуснал съда смутен и объркан вследствие глупавото си начинание, а жена му весела и свободна, сякаш възкръснала от кладата, се прибрала у дома си със слава.

НОВЕЛА VIII

Фреско препоръчва на своята племенница да не се оглежда в огледалото, щом, както тя твърдяла, ѝ било неприятно да гледа все противни хора около себе си.

Разказваната от Филострато новела отначало жегнала със срам сърцата на слушащите дами, белег за което била избилата по лицата им свенлива руменина; после те почнали да се споглеждат и подхилват и дослушали новелата, като едва се сдържали да не избухнат в смях.

Когато Филострато завършил своя разказ, кралицата се обърнала към Емилия, заповядайки ѝ да продължи; дамата въздъхнала дълбоко, сякаш току-що се събуждала от дълбок сън, и рекла:

– Мили дами, аз ще изпълня нареждането на кралицата, но тъй като поради налегналите ме тежки мисли се намирах дълго време далеч от тук, моята новела ще бъде може би по-кратка от тая, дето щях да ви разкажа, ако присъствувах духом тук, заедно с вас; в нея става дума за глупавата заблуда на една девойка, която не се поправила и след шеговитата забележка на своя чичо, защото не била достатъчно умна, за да я разбере.

И така, някакъв човек, на име Фреско да Челатико, имал племенница, която наричали на галено Ческа; тя имала стройно тяло и красиво лице, макар то да не било от тия ангелски лица, дето понякога ни се случва да срещнем; въпреки това тя се смятала за толкова голяма хубавица, за такава благородница, че ѝ станало навик никого и нищо да не харесва и нямало мъж или жена, за които да не каже лоша дума, без да гледа собствените си недостатъци; Ческа била толкова неприятна, непоносима и придирчива, че никой с нищо не можел да ѝ угоди, а отгоре на всичко била толкова надменна, че дори и да би произхождала от рода на френските крале, пак прекалявала. Излезнела ли на улицата – само се мръщела, друго не правела, сякаш навсякъде ѝ миришело на изгорени парцали, като че ли от всекиго, когото тя срещала и поглеждала, излизала воня.

Аз няма да споменавам другите ѝ неприлични и неприятни постъпки, ще кажа само следното: един ден тя се прибрала в къщи и заварила там и Фреско; седнала до него и почнала да се глези, да пухти и да се цупи, поради което той я запитал: „Ческа, какво става? Днес е празник, а ти се прибра много рано. Защо?“ Продължавайки да се глези, тя отвърнала: „Вярно е, че се прибрах много рано; ама какво да правя, като си помисля, че в нашия град никога не е имало толкова много неприятни и непоносими мъже и жени, колкото ги има днес; няма човек, който да мине по улицата и да не ми е противен, сякаш срещам самото зло; аз мисля, че на тоя свят няма друга жена, която да не може да понася всички тия противни люде така, както аз не мога да ги търпя; та затова се и прибрах толкова рано – за да не ги гледам.“ Фреско пък не можел да понася презрителното отношение на своята племенница към другите, затуй ѝ казал следното: „Дъще, щом като твърдиш, че не можеш да понасяш неприятните хора и искаш да си живееш весело, не се поглеждай в огледалото.“

Но тя – нали главата ѝ била по-празна и от катуна, въпреки че се мислела за умна като Соломон – разбрала остроумните слова на Фреско толкова, колкото би ги разбрал и един овен; затуй заявила, че ще продължи да се гледа в огледалото, както всички Други.

Така си останала глупава и все още е такава.

НОВЕЛА IX

Гуидо Кавалканти жегва с остроумен отговор неколцина флорентински благородници, които се опитват да го поставят натясно.

Когато кралицата разбрала, че Емилия е завършила своята новела и че оставало да разказват само тя и онзи, дето се ползувал с привилегията да говори последен, тя започнала така:

– Прелестни дами, днес вие ме изпреварихте и ми отнехте най-малко две от новелите, измежду които се канех да подбера една, за да я предложа на вашето внимание; но все пак и аз имам какво да ви кажа – една новела, завършваща с дълбока и остроумна мисъл, каквато досега още може би не е казвана.

И така, вие трябва да знаете, че в миналото в нашия град съществували твърде хубави и достойни за похвала обичаи; днес от тях не се е запазил нито един, защото всички са прогонени от скъперничеството, което в нашия град върви ръка за ръка с богатството; в числото на тия обичаи бил и следният: благородниците, живеещи на съседни улици в отделните квартали на Флоренция, се събирали заедно и образували дружини с определен брой лица, като гледали да приемат в тия дружини само люде, които биха могли да понасят необходимите разноски; членовете на всяка дружина се редували – днес един, утре друг – всеки си имал определен ден, в който канел на свои разноски цялата дружина; често канели и пристигналите в града знатни чужденци, а също и други граждани. Освен това, поне веднъж в годината, всички от дружината се обличали в еднакви дрехи, в някои празнични дни излизали заедно на коне из града, понякога участвували и в турнири; това ставало предимно или по време на най-големите празници, или когато в града пристигала радостна вест за спечелена победа или за нещо друго.

Сред всички тия дружини била и дружината на месер Бето Брунелески; и месер Бето, и неговите другари полагали големи усилия да привлекат в дружината си Гуидо, сина на Кавалканте дей Кавалканти, и

то не без основание, защото, освен че бил един от най-изтъкнатите логици в света и превъзходен познавач на натурфилософията (разбира се, дружината хич не се интересувала от тия неща), той бил много приятен и благовъзпитан човек и чудесен събеседник; речел ли да извърши нещо, подобавашо на всеки порядъчен и благороден човек – той съумявал да го направи по-добре от когото и да е друг. При това бил и много богат, а как само умеел да оказва почит всекому, който по негово мнение я заслужавал – в това отношение нямал равен на себе си. Но каквото и да правел, месер Бето все не успявал да го привлече; затова той и другарите му си мислели, че причината е навикът на Гуидо често да се усамотява и да се отдава на размисъл, което го карало да страни от хората. А тъй като Гуидо споделял отчасти учението на епикурейците, между простолюдието се говорело, че размишленията на Гуидо се отнасяли до едно-единствено нещо – възможно ли е да се докаже, че не съществува бог.

Един ден, като излязъл от „Орто Сан Микеле“ и тръгнал по Корсо дели Адимари (откъдето често минавал), Гуидо стигнал до „Сан Джовани“, където имало голям брой мраморни гробници, които днес се намират в „Санта Репарата“; и тъкмо излязъл между порфирените колони, дето са там, между гробниците и вратите на „Сан Джовани“, които били затворени, по площад Санта Репарата минали на коне месер Бето и неговата дружина. Те забелязали разхождащия се между гробниците Гуидо и си рекли: „Хайде да отидем и да го поздравим.“ Речено-сторено: пришпорили конете, препуснали към него, сякаш възнамерявали да го нападнат на шега, обградили го, преди той да успее да ги забележи, и му казали следното: „Гуидо, ти не искаш да дойдеш в нашата дружина; но я ни кажи, какво ще спечелиш, като откриеш, че Бог не съществува?“ Като видял, че са го заобиколили отвсякъде, Гуидо тозчас отвърнал: „Синьори, вие сте си у дома и можете да ми говорите каквото поискате.“ После се подпрял с ръка на една от гробниците – а те били високи – и тъй като бил лек и пъргав, подскочил, прехвърлил се от другата страна, отървал се от тях и си тръгнал.

Всички от дружината се спогледали, после почнали да си говорят, че Гуидо сигурно се е побъркал, защото отговорът му бил лишен от всякакъв смисъл; нали те имали толкова общо с тия гробници, колкото и всички други граждани, че и самият Гуидо. Но месер Бето се обърнал към тях и възразил: „Побъркани сте вие, щом не можахте да разберете какво искаше да ни каже; та той жегна, и то много остро, всички ни, макар да го направи с малко думи и по най-учтив начин; поразмислете и

ще видите, че е така: тия гробници са жилища на мъртвите, нали тук поставят да почиват мъртъвците; той каза, че гробниците са наш дом, за да ни докаже, че ние и всички останали сме невежи и необразовани и в сравнение с него и другите учени люде сме по-зле и от мъртъвците, поради което, намирайки се тук, все едно, че сме си в къщи.“

Едва тогава всички разбрали смисъла на казаното от Гуидо и се засрамили; оттогава престанали да го закачат, а месер Бето започнали да почитат като проникателен и умен човек.

НОВЕЛА X

Брат Чипола обещава на селяните да им покаже перо от крилото на архангел Гавраил; а когато на негово място намира дървени въглища, успява да убеди селяните, че на тия въглища е бил изгорен свети Лаврентий.

Тъй като всички останали били разказали своите новели, Дионео разбрал, че е негов ред; затова, без да чака нарочно тържествено нареждане, помолил тия, дето продължавали да хвалят остроумието на Гуидо, да млъкнат и започнал така:

– Мили дами, макар и да ми е дадена привилегията да разказвам каквото аз реша, днес не бих искал да излизам извън темата, по която всички вие говорихте толкова добре; напротив, следвайки вашия пример, възнамерявам да ви покажа с каква ловкост и съобразителност един монах от ордена на свети Антоний успял да се измъкне от капана, който му готвели двамина младежи. Но не ми се сърдете, ако аз, в желанието си да дам повече подробности, ви отнема и повече време, защото, ако погледнете слънцето, ще видите, че то още не е почнало да преваля.

Както може би знаете, в нашата област, във Валделза, има едно селище, наречено Черталдо; то не е кой знае колко голямо, но въпреки това в миналото там са живели знатни и богати люде. По тая причина дълго време, веднъж в годината, там се отбивал, за да събира милостиня, що им дават глупците, някакъв монах от ордена на свети Антоний, на име брат Чипола⁶⁶, когото тамошните хора приемали най-радушно както от верски съображения, така – по всяка вероятност – и заради името му, защото в оня край се отглежда лук, който се слави из цяла Тоскана.

Брат Чипола бил дребен на ръст, с червени коси и весело лице; той

66. Лук. – Б. пр.

бил много ловък измамник и без да има каквито и да било познания, бил такъв изкусен и остроумен оратор, че всеки, който не го знаел, можел да го сметне не само за голям ритор, ами би казал, че това е самият месер Тулий, та дори и Квинтилиан; освен това брат Чипола бил много близък с всички хора от оня край – на едни бил кум, на други – приятел. И така, една неделна утрин през август той както обикновено пристигнал в Черталдо тъкмо когато благочестивите мъже и жени от съседните села се били стекли в енорийската църква; и като решил, че е време, излязъл пред енорияшите и казал: „Синьори и дами, както ви е известно, вие имате обичая всяка година да прашате на бедните служители на барон месер свети Антоний от вашата пшеница и от вашето зърно – едни помалко, други – повече, всеки според своята заможност и благочестивост, – за да може блаженият свети Антоний да закриля вашите волове, магарета, свине и овци; освен това вие имате и обичая – особено тия, дето са записани в нашето братство – да му изплащате и малкия дълг, който се събира веднъж в годината. Пратен съм да прибера всичко това от оня, дето стои по-горе от мен, сиреч от месер абата; затова, с Божията благословия, след деветия час, като ударим камбанките, съберете се отново тук пред църквата, за да чуете както обикновено моята проповед и да целунете кръста господен; освен това, тъй като ви знам за най-предани почитатели на барон месер свети Антоний, в знак на особена милост към вас ще ви покажа една прекрасна пресвета реликва, която лично аз съм донесъл от Светите места отвъд морето; тая реликва е едно перо от крилото на архангел Гавраила, останало в стаята на света Дева Мария от времето, когато той се явил при нея в Назарет, за да ѝ съобщи благата вест.“ След тия думи той се отдалечил и продължил да служи литургията.

Докато брат Чипола говорел тия работи, сред множеството в църквата се намирали и двамина младежи, големи хитреци; единият се наричал Джовани дел Брагониера, а другият – Биаджо Пицини; след като се посмели над приказките на брат Чипола за реликвата, въпреки че били негови приятели, те решили да му изиграят някаква шега във връзка с това перо. Разбрали, че брат Чипола е поканен на обед в замъка на някакъв свой приятел и щом научили, че е седнал на масата, излезли и се запътили към странноприемницата, където бил отседнал брат Чипола, с намерение да направят следното: Биаджо да заговори слугата на монаха, а Джовани да се порови из вещите му да потърси перото и да го вземе, за да видят какво ще каже след това брат Чипола на веруещите.

Брат Чипола имал слуга, когото някои наричали Гучо Балена⁶⁷,

други – Гучо Имбрата⁶⁸, трети – Гучо Порко⁶⁹; той бил толкова грозен и уродлив, че дори и Липо Топо никога не е рисувал такива като него. Брат Чипола често се подигравал на слугата си пред своята дружина и казал: „Моят, слуга може да се похвали с девет качества, и то такива, че ако Соломон, Аристотел или Сенека притежаваха поне едно от тях, то би било достатъчно да прати по дяволите цялата им добродетелност, мъдрост и святост. А сега представете си какъв човек е той, след като притежава девет качества, без да е ни добродетелен, ни мъдър, ни свят.“

Когато понякога го запитвали кои са тия девет качества, той ги подреждал според римата и отговарял така: „Той е мързелив, лъжец и злословник, мръсен, непослушен и небрежен, нехаен, безнравствен и разсеян; освен това има и други някои грехове, които е по-добре да премълчим. А най-смешното е, че където и да отиде, все иска да се жени и да вземе къща под наем; и понеже има черна, дълга и мазна брада, той се смята за толкова красив и привлекателен, та е уверен, че която и жена да го види, не може да не се влюби в него; на такъв като него ако му дадеш свобода, ще хукне подир всяка и няма да спре, ако ще и гащите му да паднат. Вярно е, той много ми помага: рече ли някой да си поприказва с мене на четири очи, Гучо не пропуска да даде ухо, а случи ли се да ме запитат за нещо, той, опасявайки се, че не ще мога да отговоря, ме изпреварва и тозчас отвръща с «да» или «не», според това както той отсъди, че ще бъде най-добре.“

И така, брат Чипола оставил Гучо в странноприемницата, заръчвайки му да си отваря очите да не би някой да пипа вещите му, и най-вече дисагите, защото в тях били реликвите. Но Гучо Имбрата, който обичал да кисне в кухнята повече, отколкото славеи да стои на зелена клонка, особено ако усетел, че в кухнята шета и слугиня, разбрал, че в кухнята на странноприемницата работела някаква слугиня; тя била дебела и тлъста, ниска и грозна, с две гърди, напомнящи кошници за тор, а лицето ѝ било като на някой от рода Барончи; отгоре на всичко била цялата опушена от дим и сажди и плувала в пот и мазнини; въпреки това, като излязъл от стаята на брат Чипола, без да я заключи, и оставил вещите на произвола на съдбата, Гучо се спуснал в кухнята като лешояд на мърша; и макар че било през август, приседнал край огъня и заговорил слугинята, която се наричала Нута; той почнал да я убеждава, че бил благородник по пълномощия, че малко не му достигало, за да има много

67. Кита.

68. Мърляча.

69. Свинята.

флорини, без да брои тия, дето имал да дава, но те комай били повече, а не по-малко; пък какво можел да прави и какво знаел – не ти е работа; после, без да се съобразява със собственото си расо, което било толкова омазнено, че в Алтопашо от него можели да изкарат цял казан чорба⁷⁰, с окъсаната си и покрита с кърпки дреха, която лъщяла от мръсотия около врата и под мишниците и била покрита с толкова различни и разноцветни петна, че изглеждала по-пъстра и от най-шарените татарски и индийски тъкани, без да погледне пробитите си обувки и скъсаните си чорапи, Гучо ѝ казал, сякаш бил не друг, а сир Кастильонски, че щял да я облече в нови дрехи, че искал да ѝ помогне да стъпи на краката си, като я избави от печалната участ да работи за другите, и без да ѝ обещава богатства, да запали у нея надеждата за по-добро бъдеще; той ѝ наговорил още какви ли не други работи, но въпреки че се изразявал най-любезно, всичко отишло на вятъра и както повечето негови начинания не му донесло никаква полза.

И така, двамата младежи видели, че Гучо Порко е зает с Нута и много се зарадвали, тъй като работата им била, кажи-речи, наполовина свършена; промъкнали се, без някой да им попречи, в стаята на брат Чипола, която била отворена, и почнали да ровят из дисагите, където монахът държал перото; в един голям вързоп от копринен плат те намерили малка кутия, отворили я, видели едно перо от опашка на папагал и предположили, че именно то е перото, което брат Чипола обещал да покаже на хората от Черталдо. А за него наистина нямало да бъде никак трудно да ги накара да му повярват, защото по онова време ориенталският разкош още не бил проникнал в Тоскана до такава степен, в каквата се разпространил по-късно, допринасяйки за разложението на цяла Италия; тогава тия неща били все още малко познати, а в оня край хората не знаели почти нищо за тях; нещо повече, по причина на наследеното от предците невежество хората не само не били виждали папагали, ами не били чували дори и името им да се споменава.

Младежите се зарадвали, че намерили перото и го прибрали; за да не остане празна кутията, взели, че я напълнили с дървени въглища, които били струпани в един ъгъл на стаята, после затворили кутията, подредили всичко, както си било, измъкнали се весели и доволни с перото, без някой да ги забележи, и зачакали да видят какво ще каже брат Чипола, като види, че в кутията вместо перо има въглища.

70. „... че в Алтопашо от него можели да изкарат цял казан чорба...“ – става дума за казана на манастира в Алтопашо, в провинция Лука, където монасите два пъти седмично варели чорба и я раздавали на бедните.

Мъжете и жените от простолодието, които били в църквата, като чули, че след деветия час ще видят перо от крилото на архангел Гавраила, щом свършила литургията, се прибрали по домовете си; един казал на съседа си, друг – на кума си и след като всички се наобядвали, пред църквата се събрал толкова много народ, че мястото едва стигнало за всички, които очаквали с нетърпение да зърнат това перо. Брат Чипола се нахранил добре, подремнал и се събудил малко след деветия час; когато му казали, че са се стекли много селяни, желаещи да видят перото, пратил да повикат Гучо Имбрата да дойде веднага с камбанките и неговите дисаги. На слугата не му било никак лесно да се раздели с кухнята и с Нута, но взел исканите вещи и се затърлил нататък; пристигнал, едва дишайки от умора, тъй като вследствие изпитата в голямо количество вода тялото му било цялото подпухнало, а после, по нареждане на брат Чипола застанал до вратата на църквата и започнал да бие камбанките. Когато народът се струпал наоколо, брат Чипола, без да провери дали липсва нещо, започнал своята проповед и изрекъл много подходящи за целта слова; а когато дошло време да покаже перото на архангел Гавраила, първом прочел най-тържествено някаква молитва, накарал да запалят два факела, после свалил гуглата на расото си, развързал копринения плат, в който била завита кутията, взел я, избъбрил нещо за възхвала на архангел Гавраила и на неговите мощи и я отворил.

Щом забелязал, че кутията е пълна с въглища, той дори и не помислил, че тая работа може да бъде дело на Гучо Балена, знаейки, че она не е в състояние да измисли подобно нещо; нито го проклед, задето не е пазил както трябва, та друг да не стори същото, ами наругал тихомълком себе си, задето поверил вещите си на човек, за когото знаел, че е небрежен, непослушен, нехаен и разсеян. Въпреки всичко, без да му мигне окото, той повдигнал глава, впил очи в небето, разперил ръце и викнал така, че всички да го чуят: „Господи, хвала во веки веков на твоето всемогъщество!“ После затворил кутията и обръщайки се към множеството, започнал така:

„Синьори и дами, вие трябва да знаете, че когато бях още съвсем млад, моят абат ме прати в ония страни, откъдето изгрява слънцето, с нарочната заръка да търся, докато успея да ги получа, привилегиите на Порчелана⁷¹, които (макар че подпечатването им не струваше нищо)

71. *Привилегиите на Порчелана* – това е названието на една болница във Флоренция. Използвайки името на тази болница, както и някои от другите названия в същата новела, авторът иска да подчертае, че свещеникът използва невежеството на своите енориаши, за да ги лъже, че е обикалял света.

вършат повече работа на някои други, отколкото на нас. И така, аз тръгнах на път; потеглих от Венеция, минах през Борго дей Гречи, пропътувах на кон цялото кралство Гарбо, прекосих Балдака и стигнах в Парионе, откъдето след известно време (през което устата ми изсъхнаха от жажда) се озовах в Сардиния. Но защо ли съм седнал да ви изброявам всички страни, които пребродих? После прекосих пролива Сан Джорджо и попаднах в Измамнишко и Смешникия – две много населени страни, с много народ; оттам минах в Страната на лъжите, където пък срещнах сума ти монаси и от нашия, и от други ордени; всички те, за прослава на Името Божие, гледаха само как да избягат от негодите, без да ги е еня за чуждите бедни, за друго не мислеха – гледаха само да задоволят своите нужди и нищо не харчеха освен собствените си празни приказки. После се прехвърлих в земята Аbruцо, където мъжете и жените се катерят по планините с нальми и обличат свинете в техните собствени черва; по-нататък срещнах хора, които носеха хляба, набучен на тояги, а виното наливах в торби; оттам преминах в планините на баските, където водите текат само надолу. За кратко време успях да отида толкова далеч, че стигнах чак до Пашърнакова Индия, където (кълна се в расото на гърба си) видях пернатите да летят – нещо, което ако не го види човек, хич няма и да го повярва. Ала не се оставих да ме излъже Мазо дел Саджо, един много голям търговец, когото срещнах там; той чупеше орехи и продаваше черупките на парче.

Понеже не успях да намеря каквото бях тръгнал да търся, а по-нататък трябваше да пътуваме все по вода, наложи се да се върна обратно: така стигнах до ония свети земи, където през лятото студеният хляб струва четири гроша, а горещината е без пари. Там намерих преподобния отец месер Не-ме-ругайте-ако-обичате, светейши патриарх на Йерусалим, който от уважение към расото на барон месер свети Антония, което не свалям от гърба си, пожела да ми покаже всички свети мощи, дето държеше у себе си; те бяха толкова много, че ако река да ги изброявам всичките, няма да ми стигнат и няколко мили; все пак, за да не ви оставя безутешни, ще ви разкажа за няколко от тях. Най-напред ми показа пръста на светия дух, ама цял-целеничък, така запазен, просто да не повярваш; показа ми и кичур коса от херувима, дето се явил на свети Франциск, нокът от херувим, ребро от Словото стана плът – излез на прозореца⁷², одеждите на светата католическа вяра, няколко лъча от

72. „... ребро от словото стана на плът излез на прозореца...“ – изопачено от „словото стана плът“ от евангелието на Йоан.

звездата, дето се явила на тримата влъхви на Изток, стъкълце с потта на свети Михаила, от времето, когато се сражавал с дявола, челността от смъртта на свети Лазар и други. И тъй като аз не се поколебах да му подаря склоновете на Монтеморело⁷³ в превод на народен италиански език и няколко глави от Капреций, които той отдавна търсеше, той пък ме направи причастен на своите свети мощи и ми подари един зъбец от светия кръст, сложи ми в едно шишенце няколко звука от камбаните на Соломоновия храм, перото на архангел Гавраила, за което вече ви споменах, и единия от нальмите на свети Герардо от Виламаня – него преди известно време подарих на Герардо дей Бонси от Флоренция, който много го почита – просто благоговее пред него; даде ми и малко въгленни от тия, на които е бил изгорен блаженият великомъченик свети Лаврентий; всичко това аз донесох със себе си с най-голямо благоговение, всичко е тук при мен. Вярно е, че моят абат не ми позволяваше да ги показвам, докато не се удостовери те ли са, или не са те; но сега, след като с тяхна помощ станаха някои чудеса, пък и патриархът прати писма, за да удостовери, че наистина са свети мощи, моят абат ми разреши да ги показвам; аз пък, нали се боя да ги поверя на друг човек, ги нося винаги със себе си. Трябва да ви кажа, че перото от архангел Гавраила го нося в една кутия, за да не се повреди, а въглените, на които бил изгорен свети Лаврентий – в друга; добре, ама те толкова си приличат една на друга, че често ми се случва да ги бъркам; така е станало и сега; аз си мислех, че съм взел кутията с перото на архангел Гавраила, а се оказа, че съм взел кутията с въглените. Но аз не смятам, че е станала грешка, напротив – убеден съм, че това е станало по Волята Божия и че сам Господ Бог наш е натикал кутията с въглените в ръцете ми, защото сега си спомних, че след два дни е празникът на свети Лаврентий. Затова Господ Бог ме е накарал да взема не перото, както аз исках, а светите въгленни, угасени от влагата на благословеното тяло на светията, та като ви покажа въглените, на които той бил изгорен, да разпаля във вашите души благоговението, що трябва да изпитвате към него; ето каква била Волята Божия. По тая причина, благословени чеда мои, снемете гугли и шапки и се приближете, за да ги погледнете с най-голямо смирение. Преди това искам да ви кажа, че който се докосне до въглените и бъде осенен от кръста господен, може да бъде сигурен, че цяла година пипне ли огън, не може да ме го усети.“

След тия слова той изпял едно хвалебствие за свети Лаврентий,

73. *Склоновете на Монтеморело* – Монте Морело е хълм край Флоренция.

отворил кутията и показал въглените; невестата тъпна ги гледала известно време с удивление, а след това всички се втурнали към брат Чипола, блъскайки се и предлагайки по-хубави дарове от друг път, и всички го молели да им позволи да се докоснат до въглените. Поради това брат Чипола взел въглените и почнал да чертае по белите ризи и дрехи на богомолците и по покривалата на жените колкото можел по-големи кръстове, твърдейки, че като рисува кръстовете, въглените ставали по-малки, но след като ги сложел в кутията, те отново щели да пораснат, както неведнъж имал случай да се увери. По този начин той успял – извличайки най-голяма полза за себе си – да сложи кръстове на всички хора от Черталдо и благодарение на своето остроумие да надхитри опия, които откраднали перото с намерение да му се подиграят. Двата младежи присъствували на неговата проповед и като чули как съумял да се измъкне, откъде почнал и откъде минал и какви работи разправял, толкова се смели, че по едно време се уплашили да не им се разчекнат устата от смях. А когато народът се пръснал по домовете си, младежите отишли при брат Чипола, разказали му най-весело какво са направили и му върнали перото, което на следната година му свършило не по-малко работа от тая, дето му свършили този ден въглените.

Новелата доставила най-голямо удоволствие и развлечение на цялата дружина; всички се смели много на брат Чипола и най-вече на неговите странствувания и на видените и донесени от него свети мощи; а кралицата, като чула, че новелата е свършила, разбрала, че заедно с това е дошъл и краят на нейното владичество: тя станала, снела лавровия венец от главата си, засмяла се и го положила върху главата на Диокео, изричайки следните слова:

– Дионео, дойде време и ти да видиш, поне малко, какво значи да управляваш и ръководиш жени; затова стани наш крал и ни управлявай така, че накрая да има за какво да те похвалим. Поемайки венеца, Дионео отвърнал:

– Та вие неведнъж сте ги виждали – искам да кажа за шахматните царе; те са много по-ценни от мен; искам да кажа, че ако вие ми се подчинявате, както би трябвало да се подчинявате на един истински крал, аз бих направил така, че да се наслаждавате на онова, без което на нито един празник не може да има истинско веселие. Но да оставим приказките настрана: ще управлявам както знам и както мога.

И съгласно установения вече обичай накарал да извикат сенешала, наредил му какво да прави по време на неговото владичество, след

което казал:

– Доблестни дами, тук се говори за какво ли не – и за хорското остроумие, и за разни други случаи, така че, ако преди известно време дона Личиска не се беше явила пред нас, за да ме подсети с казаното от нея за някаква тема за новелите, дето ще трябва да разказваме утре, мисля, че щях доста да си поблъскам главата, преди да измисля нещо подходящо. Както чухте, тя твърдеше, че нито една нейна съседка не се е омъжила девствена, и добави, че ѝ било много добре известно как омъжените жени мамят съпрузите си. Като оставим настрана първото (то е детинска работа), аз мисля, че ще бъде много забавно да си поговорим за второто; затова, както ни подсказа и дона Личиска, аз бих желал утре ние да разсъждаваме за това *как жените, било от любов, било за да запазят себе си, лъжат своите съпрузи, а те или се досещат за това, или не.*

Някои дами обаче възразили; те смятали, че не им прилича да разговарят тъкмо по този въпрос и помолили Дионео да промени своето предложение; но кралят им отвърнал така:

– Уважаеми дами, аз зная много добре какво съм предложил и го знам не по-зле и от вас; мнението, което току-що изказахте, не ще бъде в състояние да ме накара да се откажа, защото ние живеем в такова време, че стига мъжете и жените да се пазят от нечестни деяния, те могат да беседват по какъвто си искат въпрос. Нима не знаете, че поради сплетелите ни сега беди съдиите са напуснали съдилищата, а както Божи-те, така и човешките закони са изгубили всякаква сила и всеки има пълна свобода на действие, за да запази своя живот? Ако вашата честност си позволи известна свобода в разговорите, това не значи, че тази свобода ще бъде последвана от непристойни дела; напротив, това ще достави удоволствие и на вас, и на другите и аз не виждам на какво основание някой ден биха могли да ви упрекват. Освен това, каквото щат да казват, но още от първия ден, та и до днес нашата дружина е водила най-приличен живот; аз мисля, че тя не е извършила нищо, с което да хвърли петно върху себе си, и че с Божия помощ и занаяпред ще се пази от такова нещо. Я ми кажете, кой не познава вашата честност? Та тя няма да се огъне и пред страха от смъртта, камо ли от някакви си весели разговори. Но право да си кажа, който и да разбере, че вие отказвате да разговаряте и да се шегувате с тия неща, ще си помисли, че го правите, понеже и вие сте постъпили така и се чувствувате виновни. А да не говорим за това, че след като ме избрахте за крал, се опитвате да ми налагате какво да върша и отказвате да разговаряте за каквото аз съм заповядал; та аз се подчинявах преди на всички ви! Няма що, хубава чест ще ми окажете!

Както и да е, прогонете това съмнение, което приляга повече на низшите духом, отколкото на нас; и нека всяка от вас с Божия помощ се погрижи да ни разкаже нещо хубаво!

Като чули тия негови думи, дамите решили да бъде така, както той желае, след което кралят разпуснал дружината до часа за вечеря и разрешил всеки да прави каквото пожелае.

Тъй като разговорът им не продължил дълго, слънцето било още високо; Дионео и другите младежи седнали да играят на дама, а Елиса повикала дамите настрана и им рекла:

– Откакто пристигнахме тук, аз все мисля да ви заведа на едно място, недалеч от тоя дворец, където още не сте ходили; то се нарича Долината на дамите, но аз все не можех да улуча подходящо време, за да ви заведа; днес можем да отидем, защото слънцето е още високо; ако речете да дойдете с мен, аз съм уверена, че няма да съжбялявате.

Дамите се съгласили, извикали една слугиня и без да се обадят на младежите, тръгнали на път; не извървели и една миля и стигнали в Долината на дамите. Те навлезли в нея по твърде тясна пътечка, встрани от която се носел ромонът на бързоструен поток, и видели, че долината била толкова хубава и прекрасна, особено в тая жега, че от нея по-прелестни нямало. Както по-късно ми разказваше една от дамите, цялата долина била кръгла, сякаш очертана с пергел, въпреки че била дело на природата, а не на човешка ръка; обиколката ѝ била малко повече от половин миля, самата долина била заградена от шест не много високи хълма, а на върха на всеки от тях се издигал по един дворец, приличащ на красив замък.

Склоновете на упоменатите хълмове се спускали стъпаловидно към долината, както в театрите, стеснявайки се постепенно надолу. Склоновете, дето гледали на юг, били целите осеяни с лозя, с маслинови, бадемове, смокинови, черешови и безброй други овощни дървета, така че не оставало педя свободна земя. Тия пък, дето били обърнати на север, били изпъстрени с дъбови и ясенови горички и други яркозелени, стройни дървета, а долината – там не можело да се проникне освен по пътеката, по която дошли дамите – била пълна с елхи, кипариси, лаврови дръвчета и няколко бора, които били разхвърлени в такъв живописен ред, сякаш за това се бил погрижил най-изкусният художник; слънцето, макар и да било високо, едва успявало да пробие през техните корони и почти не стигало до зеления килим от ситна трева, изпъстрен с пурпурни и разни други цветя. Към приятното усещане от тая гледка се прибавяло и друго: през ниската седловина, разделяща два съседни хълма, изтичал

малък поток, който, спускайки се от камък на камък, издавал приятен за слуха ромон, а пръскащите се струи вода отдалеч приличали на пръски живак под силно налягане; приближавайки долината, водата се събирала в малък ручей, стичала се бързо към средата и образувала малко езеро, като ония рибници, дето гражданите, които имат възможност, правят понякога насред своите градини. Малкото езеро било дълбоко по-малко от човешки бой и нали било бистро като сълза, човек можел да види съвсем ясно дребните камъчета, с които било осеяно дъното и които, стига да пожелаел (и ако нямало какво да прави), можел да преброи едно по едно. Погледнел ли водата, човек виждал не само дъното, ами и безброй риби, мятаци се насам-натам; гледката била и дивна, и приятна. Бреговете на езерцето били краищата на зелената поляна – но там трева била още по-ярка и свежа от благодатната влага. Излишната вода изтичала по друго поточе, което се губело надолу към противоположния по-нисък край на долината.

Когато младите дами пристигнали, те огледали всичко и похвалили живописната местност; и тъй като било много горещо и видели пред себе си езерото, решили да се изкъпят, понеже били уверени, че няма кой да ги види. Заповядали на слугинята си да застане на пътеката, по която дошли, като й заръчали да внимава да не се зададе някой, а ако види нещо, да им каже; после седемте дами се съблекли и се потопили в езерото, което прикрило белоснежните им тела толкова, колкото тънкото стъкло може да скрие алена роза. Когато влезли във водата, която даже и не помътняла, те се впуснали на всички страни да гонят рибите, които не знаели къде да се скрият, а някои дами се опитвали да ги ловят с ръце. Те успели да уловят няколко и след като се позабавлявали известно време, излезли от водата и се облекли; дамите не могли да намерят повече думи от вече казаните, за да похвалят дивната местност, и когато им се сторило, че е време да се прибират, поели бавно по обратния път, продължавайки да се възхищават от красотата на долината.

Като се върнали, било още рано и заварили младежите така, както ги и оставили: те продължавали да играят на дама. Пампинеа се засмяла и им казала:

– Днес успяхме да ви изиграем! Дионео запитал:

– Какво? Значи, вие първо действувате, а после уведомявате.

Пампинеа отвърнала:

– Да, повелителю наш! – и му разказала най-подробно къде са ходили, какво е мястото, колко е далеч от двореца и какво са правили.

Като чул за красотата на това място, кралят пожелал да го види и

заповядал да поднесат веднага вечерята; след като се нахранили в най-добро настроение, тримата младежи оставили дамите, взели слугите си и тръгнали към тая долина, която никой от тях не бил виждал; а след като я огледали, казали, че това е едно от най-красивите места на земята. После се изкъпали, облекли се и се прибрали в дома си, защото станало доста късно; там заварили дамите да играят карола, а Фиамета – да им пее, и заиграли с тях; след танца те заговорили с дамите за Долината на дамите, похвалили я много и казали за нея най-хубави слова.

След това кралят повикал сенешала и му наредил за следния ден да приготви всичко необходимо в долината, като занесе и няколко постели, та ако някой реши да си почине след обеду, да има на какво да легне. После заповядал да запалят свещите, да поднесат вина и сладкиши, а след като се подкрепили, дал знак за танците; по негово желание танцът бил поведен от Панфило, а кралят се обърнал към Елиса и казал:

– Красавице, днес ти ми предостави честта на венеца, затуй тази вечер аз искам да ти предоставя честта да изпееш една песен. Ще ни изпееш каквото най-много обичаш.

Елиса се усмихнала, отвърнала, че ще го стори с най-голямо удоволствие и запяла тихо така:

Ако от ноктите ти пак изляза,
то вярвам вече, о Любове,
от лапите на друг да се опазя.

Аз млада влязох в твоята война,
покой я мислех сладък, благороден
и щита свой захвърлих настрана,
като човек, от вярата си воден;
тиран лукав, звяр див и бързоходен,
ти в моя гръб заби, готов,
оръжия жестоки със омраза.

А сетне във вериги окована
за туй, което в мойта смърт се ражда,
сред мъки, в сълзи горестни обляна
и в плен видях се, който ме обсажда;
и тъй жестока власт ме тук огражда,
че тя не чува плач, не чува зов
и милост всякаква на мен отказва.

И вятър моите молби метеше,
не чуваш нищо ти и не желаеш,
а ежечасно мъката растеше;
животът – скръб, смъртта не ме влечеше.
О, нека милостта ти ме познае,
сама не мога, ела, Любов,
при примките, с които ме наказва.

Ако това не щеш, то развържи ме
от възли и въжета, пожелаей,
о, моля те, синьоре мой, спаси ме,
а сториш ли го, ще се върна, знай,
красива според моя обичай,
а болката си под покров
от цветове червени ще погазя.

Елиса завършила своята песен и въздъхнала жалостно; въпреки че всички се зачудили на думите на песента, никой не се досетил каква е причината тя да изпее тъкмо тази песен.

Кралят, бидейки в най-добро разположение на духа, извикал Тиндаро и му наредил да донесе своята гайда, под звуците на която били изиграни много танци. Чак късно през нощта Дионео дал заповед всички да се приберат да спят.

ДЕН СЕДМИ

Завършва шестият ден на Декамерон, започва седмият. Под ръководството на Дионео дружината разсъждава за това, как жените, било от любов, било за да запазят себе си, лъжат своите съпрузи, а те или се досещат за това, или не.

Когато всички звезди на изток угаснали, с изключение на една, която ние наричаме Луцифер и която продължавала да блести в белезникавата зора, сенешалът станал и се запътил с голям обоз към Долината на дамите, за да подреди всичко съгласно нареждането и заповедта на своя повелител. След тяхното заминаване не закъснял да стане и кралят, понеже бил събуден от шума, който вдигали конете и хората, товарещи багажите; кралят пък събудил едновременно и младежите, и дамите и когато потеглили, слънчевите лъчи току-що били почнали да надничат зад хоризонта. На всички им се сторило, че никога досега славеите и другите птички не са пели толкова радостно, както в тая утрин; съпроводена от тяхната песен, дружината стигнала в Долината на дамите, посрещната от още по-голям брой птички, които сякаш се радвали на това посещение. Обиколили долината, отново я огледали и тя им се сторила още по-красива, отколкото предния ден, тъй като тоя час на деня съответствувал много повече на нейната красота. След като заситили глада си с хубави вина и разни сладкиши, всички запели, за да не останат по-назад от птичките, а долината пеела заедно с тях, повтаряйки техните песни; птичките, сякаш не желаейки да им отстъпят, прибавяли нови нежни трели. Когато дошло време за обед, трапезите били сложени под зелените лаврови и други дървета край малкото езеро и дружината насядала, както наредил кралят; докато се хранели, те гледали плаващите из езерото ята риби, а това им давало повод за различни разговори. Когато привършили обедата и слугите раздигнали трапезата, дружината се развеселила още повече и отново запяла; след това, тъй като на различни места в малката долина били подредени постели, които предвидливият сенешал се погрижил да огради и покрие с френски завеси, който желаел, си полегнал, а останалите продължили да се забавляват кой с каквото обича и предпочита. Но когато дошло време да станат и да се съберат за повелите, кралят заповядал да проснат килими на тревата, недалеч от мястото, където обяждали; всички насядали край езерото и кралят

заповядал на Емилия да започне. Тя се усмихнала весело и заговорила така.

НОВЕЛА I

Джани Лотеринги чува през нощта, че някой чука на вратата; той събужда жена си, а тя го уверява, че трябва да е някакво привидение; те стават, прочитат една молитва и чукането престава.

– Повелителю мой, щеше да ми бъде много по-приятно, ако с ваше съгласие не аз, а някой друг почнеше да говори пръв по тоя чудесен въпрос, по който ни предстои да беседваме; но тъй като вашата воля бе аз да вдъхна смелост на другите, ще го сторя на драго сърце.

И така, скъпи дами, ще се постарая да ви разкажа нещо, което да ви бъде от полза за в бъдеще, защото, ако и вие се плашите, както аз се плаша, и то най-вече от привиденията (Бог ми е свидетел, че не знам как изглеждат, пък и досега не съм срещала човек, който да знае нещо за тях, въпреки че всички еднакво се боим от тях), слушайки внимателно моята новела, вие можете да научите една хубава свята молитва (много полезна в подобни случаи), за да прогоните привидението, ако то рече да ви навести.

На времето във Флоренция, в квартала свети Бранкацио, живял предач, на име Джани Лотеринги; той си разбираше много добре от работата, но в другите неща хич го нямало, тъй като бил доста глуповат; въпреки това често го избирали за ръководител на певците на хвалебствени църковни песни от „Санта Мария Новела“ (той трябвало да ръководи техните спевки), възлагали му и други подобни длъжности, та се повъзгордял и почнал да се мисли за много нещо; обаче тия длъжности му били възлагани не за друго, а защото, бидейки заможен човек, той често гощавал монасите. Не стига това, ами те все успявали да измъкнат по нещо от него – кой чифт чорапи, кой качулка, кой наметало, и в замяна на това го учили на най-хубавите молитви, подарявали му „Отче наш“ на италиански език или песента за свети Алекси, или плача на свети Бернардо, или хвалебствената песен на дона Матилда и други подобни глупости, които той ценял особено много и ги съхранявал най-старателно за спасение на душата си.

Джани бил женен за много красива, прелестна жена, на име мона Теса, дъщеря на Манучо дела Кукилия, която била и умна, и твърде

съобразителна; тя знаела много добре колко е глупав нейният мъж и бидейки влюбена във Федериго ди Нери Пеголоти – красив и як младеж, който също много я обичал, – с посредничеството на своята слугиня успяла да си уреди среща с него в живописното имение, което споменатият Джани притежавал в Камерата; тя прекарвала там цяло лято, докато Джани прескачал понякога да вечеря и пренощува, а на сутринта се връщал отново или в работилницата си, или при своите братя-певци. Федериго, който изгарял от желание да се срещне с дамата, дочакал определения от нея ден и привечер се запътил нататък; и тъй като вечерта Джани не пристигнал, Федериго останал на вечеря, после преспал с дамата за най-голяма своя наслада и удоволствие; а тя, докато се намирала в неговите обятия, за една нощ го научила на шест хвалебствени молитви от тия, дето пеел нейният мъж. И тъй като не възнамерявала тази първа нощ да бъде последна (същото мислел и Федериго) и за да не трябва да праща слугинята си всеки път при него, те се условили така: всеки ден, когато отивал в своето имение, което било малко по-нагоре, или на връщане оттам, Федериго трябвало да поглежда към лозето, намиращо се до нейния дом; ако види, че на някой от коловете е забучен магарешки череп, обърнат към Флоренция, можело той да дойде при нея още същата вечер, разбира се, по-късно; ако вратата е залостена, да почука тихичко три пъти и тя ще му отвори; но види ли, че черепът е обърнат към Фиезоле, да не ѝ се обажда, защото това значи, че мъжът ѝ е дошъл от Флоренция.

Двамата продължили да се срещат по тоя начин. Не щеш ли, един ден, когато Федериго трябвало да дойде на вечеря у мона Теса и тя наредила да сготвят два тлъсти петела, късно вечерта най-неочаквано пристигнал Джани. На дамата ѝ станало много неприятно, за вечеря поднесла на мъжа си малко обелено месо, което наредила да сварят отделно, после накарала слугинята да завие двата петела в бяла кърпа, да сложи няколко пресни яйца и шише вино, ама от хубавото, и да отнесе всичко в градината, където човек можел да отиде, без да минава край къщата, и където понякога тя отивала да вечеря с Федериго; тя заръчала на слугинята да постави вързопа под прасковата, дето била на края на поляната. Мона Теса била толкова съкрушена от идването на мъжа си, че забравила да напомни на слугинята да дочака Федериго и да го предупреди, че Джани е дошъл от града, а също така да му каже да вземе приготвената храна от градината.

Поради това, след като и тя, и Джани (както и слугинята) си легнали, не минало много време и Федериго пристигнал; почукал тихичко на

вратата, а тя била толкова близо до стаята, че Джани веднага чул, чула и жена му, но за да не възбуди някакви подозрения у мъжа си, се престорила на заспала. Федериго почакал малко и отново почукал; Джани се зачудил и побутнал жена си: „Теса, чуваш ли, каквото и аз чувам? Като че ли някой чука на вратата.“ Жена му, която чула всичко, и то не по-зле от него, се направила, че едва сега се събужда и запитала: „Какво? Какво казваш?“ Джани отвърнал: „Казвам ти, че някой чука на вратата.“ Жена му възкликнала: „Какво, чукат ли? Ах, Джани, нима не знаеш кой чука? Това е някакво привидение; през тия няколко нощи така се наплаших от него, че такъв страх през живота си не съм брала; щом почнеш да чука, завивах се презглава и не смеех да се покажа, преди да съмне.“ Тогава Джани казал: „Нищо, жено, не се бой, ако ще наистина да е привидение; преди да си легнем, аз прочетох «Te lucis» и «Intemerata», казах още няколко други хубави молитви, прекръстих и цялото легло от единия до другия край в името на Отца и Сина и Светаго Духа, затова няма от какво да се страхуваш; колкото и да е силно това привидение, нищо не може да ни направи.“

Но за да не би Федериго да си помисли друго и да ѝ се разсърди, дамата намислила да му подсказе по някакъв начин, че Джани се е върнал; затова рекла на мъжа си: „Абе ти може да си казал каквото щеш, но аз няма да се успокоя и докато не го закълнем, все ще се страхувам; много добре стана, че си дойде.“ Джани запитал: „Как се прави това заклинание?“ Жена му отвърнала: „Аз знам как става тая работа, защото оня ден, като ходих до Фиезоле на отпущение, една отшелница – ама истинска светица, Джани, Бог ми е свидетел, че от нея по-света жена няма, – като разбра, че съм много изплашена, ме научи на една много хубава и света молитва; каза ми, че я била изпробвала много пъти още преди да стане отшелница и че молитвата винаги ѝ помагала. Но Бог ми е свидетел, че ако съм сама в къщи, никога не бих се осмелила да я изпитам; сега е друго – ти си тук, затова хайде да отидем да закълнем привидението.“

Джани казал, че ще го стори на драго сърце. Дватамата станали и се доближили на пръсти до вратата, пред която Федериго продължавал да чака и вече си мислел какво ли не; щом стигнали вратата, мона Теса рекла на мъжа си: „Като ти кажа, ще се изплюеш.“ Джани отвърнал: „Добре.“ Тогава жена му започнала заклинанието така: „Привидение, привидение, дете бродиш по нощите, с навирена опашка дойде, с навирена опашка ще си отидеш; бягай в градината под голямата праскова, ще намериш благина и сто курешки от моята кокошка; надигни шишето

и се махай, а мен и моя Джани не закачай!“ След като изрече тия слова, тя каза на мъжа си: „Джани, изплюй се.“ Джани се изплюл. Федерико, който през цялото време стоял отвън и чул всичко, забравил всякаква ревност и макар да му било много неприятно, едва се сдържал да не се измее с глас, а докато Джани плюел, той шепнел: „Зъбите си да изплюеш!“ Мона Теса заклела привидението три пъти поред, после си легнала с мъжа си. А Федерико, който се надявал, че ще вечеря с дамата и не бил ял нищо, разбрал много добре смисъла на заклинанието, отишъл в градината, намерил под голямата праскова двата петела, виното и яйцата, отнесъл ги у дома си и се навечерял с най-голямо удоволствие. После, при следващите срещи със своята любима, той се смял много на това заклинание.

Вярно е, някои разправят, че всъщност мона Теса била объркала магарешкия череп към Фиезоле, но минавайки през лозето, някакъв ратай блъснал черепа с тоягата си, той се завъртял и като спрял, останал да сочи към Флоренция, затова Федерико помислил, че го викат и отишъл в къщата. Хората разправят и друго, а именно, че дамата произнесла заклинанието малко по-иначе: „Привидение, привидение, върви си с бога; не аз, а някой друг е обърнал черепа, Бог да го убие! А аз съм тук с моя мил Джани!“ И Федерико си отишъл, като тая нощ останал и без вечеря, и без подслон. Но една моя съседка, възрастна жена, разказваше, че е вярно и едното, и другото; тя чувала за тая работа още като била съвсем малка, но твърдеше, че това се случило не на Джани Лотеринги, а на някой си Джани ди Нело; той живеел при Порта Сан Пиеро и не бил по-малък глупак от Джани Лотеринги.

Затова, мили мои дами, оставям на вас да изберете онова заклинание, което ви харесва най-много, а ако желаете – и двете; както можавте да се уверите, при подобни случаи те обладават огромна сила; научете ги добре, защото може и на вас да бъдат от полза.

НОВЕЛА II

Съпругът на Перонела се прибира и тя скрива любовника си в една бъчва; съпругът е продал бъчвата, но Перонела заявява, че тя я продала на друг, който е влезнал вътре, за да провери здравината ѝ; любовникът излиза от бъчвата, нарежда на мъжа да я остърже и я откарва у дома си.

Докато слушали новелата на Емилия, всички много се смели, а

заклинанието похвалили като наистина свято и хубаво. Когато разказът свършил, кралят наредил на Филострато да продължи и той започнал така:

– Скъпи мои дами, мъжете, и особено съпрузите, толкова често ви мамят, че когато се случи жена да измами съпруга си, вие не само трябва да бъдете доволни, задето сте узнали за станалото или сте чули други да разправят за него, ами сами трябва да тръгнете и да разказвате на всички какво се е случило, та мъжете да разберат, че ако те знаят и могат, жените от своя страна също не са вчерашни; това може да бъде само от полза, защото, когато човек знае, че и другият може същото, няма да се реши лесно да го излъже. Кой може да се усъмни, че ако мъжете научат какво сме си говорили днес по този въпрос и проумеят, че и вие, стига да речете, бихте могли да ги мамите по същия начин, по който и те ви лъжат, това ще ги накара да не го правят така безогледно? Ето защо аз възнамерявам да ви разкажа как една млада жена, макар и да била от по-долно съсловие, съобразила почти мигновено как да излъже съпруга си, за да запази себе си.

Не много отдавна един бедняк в Неапол се оженил за красива и миловидна девойка, на име Перонела; те не изкарвали много – той бил зидар, тя – предача, но все някак си свързвали двата края. Не щеш ли, някакъв младеж-конте видял Перонела, много я харесал, влюбил се в нея и какво правил, какво струвал – успял да я примами. А за да могат да се срещат, двамата се условили така: понеже мъжът ѝ ставал много рано да иде на работа или да търси работа, младежът трябвало да стои някъде наблизо, та да го види, като излиза, а след това (те живеели на една тиха уличка в покрайнините, наречена Аворио) да дойде у дома ѝ. Действайки по този начин, те се срещали много пъти.

Но една сутрин, когато мъжът излязъл, а Джанело Скринярио – така се казвал младежът – се промъкнал в дома му и останал сам с Перонела, съпругът, който обикновено не се прибирал цял ден, след известно време се върнал; но вратата била залостена, затова почукал и си рекъл: „Слава тебе, господи, во веки веков и амин, задето, макар и да си ме създад бедняк, все пак благоволи да ме утешиш с добра и честна млада жена! Виждаш ли, щом съм излязъл, тя е залостила вратата, та да не може никой да влезе и да ѝ досажда.“ В това време Перонела познала по чукането, че мъжът ѝ се е върнал и се завайкала: „Олеле, Джанело! Край, свърши се! Мъжът ми се е върнал, Бог да го убие! Не знам какво значатая работа, защото никога досега не се е прибирал по това време; може да те е видял, като си влизал. Станалото, станало, я по-добре влез ей

там, в оная бѣчва, а пък аз ще отида да му отворя; ще видим защо се прибира толкова рано.“

Джанело се пѣхнал в бѣчвата, а Перонела се запѣтила към вратата, отворила на мъжа си и му се сопнала още от прага: „Каква е тая работа? Защо тая заран се връщаш толкова рано? Виждам аз, днес май не ти се работи, затова се прибираш с всичките си сечива. Я ми кажи, с какво ще живеем, ако я караме така? Откъде ще вземем хляб? Какво, да не мислиш, че ще ти позволя да ми заложиш фустата и другите мои дрипи? А аз, горката, преда денем и ношем и се съсипвам от работа, за да изкарам за зехтин, та да има с какво поне лампата си да палим! Ах, мъжо, мъжо! Всички съседки ми се чудят и ми се подиграват, задето върша толкова много работа, а ти си скръстил ръце и ми се връщаш в къщи, вместо да отидеш да работиш!“ Като казала това, тя заплакала и занареждала: „Ах, горката аз, как можах да се родя с такъв късмет! Какво свястно момче ме искаше, а аз му отказах, за да дойда при тоя, дето хич и не помисля каква жена си е довел в къщи! Другите жени се забавляват с разпи любовници – коя с по двама, коя с по трима, и си карат удоволствието, пък пред мъжете си с устата си птички ловят, с езика си – звезди снемат. А аз, клетата, нали съм добра и не се занимавам с такива работи, само се блъскам и добро не виждам! Не знам защо и аз не си хвана любовник, както правят другите. Абе, мъжо, разбери най-сетне, че ако река да направя нещо лошо, лесно ще намеря с кого; знаеш ли колцина контета се влюбват в мен и ме ухаждат, и са пращали хора да ми предлагат пари, а ако искам – и дрехи, и скъпоценности; по аз не се хващам на тая въдица, защото и майка ми не е била такава жена; а ти си седнал да ми се прибираш в къщи тъкмо по времето, когато трябва да си на работа!“

Мъжът ѝ казал: „Хайде, жено, за бога, не се сърди! Познавам те много добре, а тая сутрин можах отново да се убедя в това донейде. Вярно е, че днес отидох на работа, само че нито ти, нито аз сме знаели, че било празникът на свети Галеон и че няма да се работи, та затова се прибрах по никое време. Ама аз се погрижих за нас и така наредих работата, че ще имаме хляб за повече от месец: продадох бѣчвата на тоя човек, дето е с мен; нали и без това тя не ни върши никаква работа, само дето ни заема място; тоя човек ми дава за нея цели пет флорина.“ Перонела възкликнала: „Кажи ми, как да не се оплаквам от тебе? Уж си мъж, уж навсякъде се вреш, та би трябвало поне от това да разбираш, а си продал бѣчвата за пет флорина; аз, дето съм жена и дето се вика, носът си от къщи не съм показала, успях да продам бѣчвата за седем флорина на един почтен човек, който влезе в нея да ѝ провери здравината тъкмо

когато ти се прибираще.“

Щом чул това, съпругът ѝ останал предоволен, обърнал се към оногова, когото бил довел със себе си, и му казал: „Почтени човече, ти чу много добре, че жена ми е продала бъчвата за седем флорина, а ти ми даваш пет. Затова върви си с бога.“ Почтеният човек отвърнал: „Всичко хубаво“ и си отишъл.

Перонела рекла на съпруга си: „А сега и без това си тук, ела ти да се оправяш.“ Джанело, който стоял все нащрек, за да разбере дали не го заплашва нещо, та да се погрижи овреме за себе си, щом чул какво казала Перонела, изскочил от бъчвата, престорил се, че не забелязва съпруга и викнал: „Къде си, добра стопанко?“ Вместо нея се обадил съпругът ѝ: „Тук съм, какво ти трябва?“ Джанело се зачудил: „А ти кой си? Аз търся жената, с която се спазарих за тая бъчва.“ Съпругът рекъл: „Кажки какво има, аз съм нейният мъж.“ Тогава Джанело пояснил: „Бъчвата изглежда доста здрава, но сигурно е имало много винена кал, защото отвътре цялата е налепена с нещо сухо, което човек и с нокът не може да помръдне; затова няма да я взема, докато не я остържете.“ Перонела се обадила: „Ех, за това няма да развалим пазарлъка, мъжът ми ще я изчисти.“ А съпругът ѝ казал: „Разбира се.“ После оставил сечивата си, съблякъл се по риза, казал да запалят свещ и да му подадат стъргалото, влязъл в бъчвата и почнал да я остърква. А Перонела се престорила, че иска да го гледа какво ще направи, навела се, пхнала си главата през отвора, който не бил много голям, пхнала и ръката и едното си рамо и почнала да го напътствува: „Остържи тук, изчисти там, я виж, ей на оная страна“ или казвала: „Я виж, тук не е добре изчистено.“ Докато тя стояла така и напътствувала мъжа си, Джанело, който не успял да задоволи своето желание поради завръщането на съпруга, разбрал, че няма да стане както той искал, и решил да се задоволи според възможностите; затова се доближил до Перонела, която закривала отвора на бъчвата, и удовлетворил младежкия си порив, подобно на буйните коне и разгонените кобили на партияните⁷⁴ из ширните поля; това съвпаднало с почистването на бъчвата; после Джанело се отдръпнал, Перонела измъкнала главата си от бъчвата, а мъжът ѝ излязъл. Перонела казала на Джанело: „Почтени човече, я вземи сега свещта и огледай дали ще ти хареса как е изчистена.“ Джанело погледнал, казал, че всичко е в ред и че е доволен, дал на мъжа ѝ седем флорина и наредил да отнесат бъчвата у дома му.

74. *Партияни* (или парти) – скитско племе.

НОВЕЛА III

Брат Риналдо спи със своята кумица; съпругът ѝ ги заварва в нейната стая, но тя го излъгва, че Риналдо е дошъл да направи заклинание над глистите на своя кръщелник.

Говорейки за партянските кобили, Филострато не успял да се изрази по-меко, затова досетливите дами се размели, показвайки явно, че се смеят за съвсем друго. Когато кралят разбрал, че новелата е дошла до своя край, заповядал на Елиса да продължи; тя се подчинила с готовност и започнала така:

– Заклинанието на привидението, за което стана дума в новелата на Емилия, ме накара да си припомня случая с едно друго заклинание; той не е така забавен, както първият, но аз все пак ще ви ги разкажа, понеже не ми идва на ум нищо друго, което да отговаря на избраната от вас тема.

Трябва да знаете, че едно време в Сиена живял приятен младеж от благородно семейство, на име Риналдо; той обичал безумно някаква своя съседка, която била много красива жена и била омъжена за голям богаташ; надявайки се, че ако му падне случай да си поприказва с нея, ще успее да получи каквото желае, Риналдо (понеже не можал да измисли друго) решил да стане кръстник на детето ѝ, тъй като тя била бременна; той успял да стане близък с мъжа ѝ, намерил подходящ случай да му изкаже своето желание и работата се наредила. Така Риналдо станал кум на мадона Анеза и това му давало по-големи възможности да се вижда и говори с нея; един ден той се осмелил да ѝ намекне за своите намерения, за които тя отдавна се била досетила по погледите, дето ѝ хвърлял, но казаното от него не му донесло никаква полза, въпреки че дамата го изслушала не без удоволствие. Малко след тая случка Риналдо (неизвестно по каква причина) взел, че се подстригал за монах; какво спечелил от тая работа, не се знае, но си останал монах. Вярно е, че след като облякъл расото, за известно време той се отказал и от любовта, що изпитвал към своята кумица, и от някои други свои светски суети; но с течение на времето отново се върнал към тях, без да захвърли расото, и започнал да намира удоволствие в това да се облича в скъпи платове, да бъде наконтен и излъскан, да съчинява канцони, сонети и балади, да пее и да върши безброй други подобни неща.

Но защо ли съм седнала да говоря всички тия работи за нашия брат

Риналдо? Та кой ли от братята не прави като него? Ах, тия хора са истински позор за нашия покварен свят! Как не ги е срам да се тъпчат и угояват, лицата им пращат от здраве, обличат се в най-скъпи платове, стремят се във всичко да бъдат най-изтънчени; и не пристъпват смиренно, като гълъби, а се перчат като петли с настръхнали гребени и пъчат гърди. Да не говорим за това, че килиите им са отрупани с разни мазила и помади, с кутийки, пълни със сладкиши и лакомства, с шишенца и стъкленници с благовонни води и масла, със стомни и шишета, налети с малвазия⁷⁵, с гръцки и други скъпи вина, та надзърне ли при тях, на човек му се струва, че е попаднал не в монашеска килия, а сред сергиите на разни дрогеристи и продавачи на благовония. Още по-лошо е, че не се срамуват, ако другите разберат, че те имат и подагра; братята си въобразяват, че хората не знаят и не разбират, че великите пости, обикновената и употребявана в умерени количества храна и трезвият живот правят хората слаби и стройни и изобщо по-здрави; или ако все пак се разболеят от нещо, няма да е от подагра, против която обикновено се препоръчва и целомъдрие, и всичко останало, което подобава на скромния живот на един монах. Не стига това, ами мислят другите за глупави, сякаш хората не знаят, че при трезв и умерен живот, още повече при дълги бдения и молитви и самобичуване човек трябва да бъде слаб и да има страдалчески вид; хората знаят, че ни свети Доминик, ни свети Франциск не са имали по четири раса на глава, че са се обличали не в цветни и други най-фини платове, ами са носели раса от най-груба вълна, и то в естествен цвят, за да се запазят от студа, а не да се перчат. Но нека Господ Бог се грижи за тия работи и заедно с това помисли и за душите на простите хорица, дето ги хранутят!

И така, брат Риналдо заживял отново с предишните си желания и започнал да посещава по-често своята кумица, проявявайки все по-голяма смелост и настойчивост, за да получи каквото искал от нея И понеже брат Риналдо продължавал да я ухажда, а и тя почнала да си внушава, че той е станал по-голям хубавец от преди, един ден, когато монахът се навъртал и й досаждал повече от друг път, добрата жена постъпила така, както постъпват всички, когато решат да дадат каквото им искат, и го запитала: „Как е възможно, брате Риналдо, та нима и монасите се занимават с тия неща?“ Брат Риналдо отвърнал: „Мадона, щом смъкна расото от гърба си – а аз го свалям много лесно, – ще видите, че и аз съм мъж като другите, а не монах.“ Дамата се засмяла и възкликнала: „Та

75. Малвазия – сорт сладко грозде; вино, което се прави от него.

вие сте мой кум, как може такава нещо? Няма да е хубаво, пък и често съм слушала да казват, че било голям грях; ако не беше така, тях да направя каквото искате от мен.“ Тогава брат Риналдо казал: „Вие сте много глупава, ако ми отказвате по тая причина. Аз не казвам, че няма да е грях, по покае ли се човек, Господ му прощава и по-големи прегрешения от това. Но я ми кажете, кой е по-близък на вашия син: аз ли, неговият кръстник, или вашият мъж, който го е създал?“ Дамата отвърнала: „Разбира се, че мъжът ми.“ Монахът одобрил: „Вярно е, но нима съпругът ви не спи с вас?“ Дамата отговорила: „Разбира се.“ Монахът продължил: „Щом е така, аз, който съм по-малко близък с вас, отколкото вашият съпруг, мога да спя с вас, както прави мъжът ви.“ Тъй като дамата не познавала логиката, а освен това не ѝ трябвало кой знае колко, за да се съгласи, повярвала (или се престорила, че вярва) на думите на монаха и отвърнала: „Кой би могъл да възрази на мъдрите ви слова?“ След това, въпреки че ѝ бил кум, тя решила да задоволи неговите желания, и то не веднъж, ами използвайки кумството като прикритие, да не възбудят подозрения, те се срещали и продължили да се срещат още Много пъти.

Един ден брат Риналдо отишъл при дамата и като разбрал, че освен нея и слугинята ѝ в къщи няма друг, казал на своя другар да заведе слугинята (много красиво и мило момиче) на тавана и да я научи на „Отче наш“, а той и дамата, която държала синчето си в ръце, отишли в нейната стая, затворили вратата, легнали на дивана, който се намирал там, и почнали да се забавляват. Не щеш ли, след известно време съпругът ѝ се прибрал, без някой да го усети, влязъл, дошъл до стаята на жена си, почукал на вратата и я извикал. Като чула гласа му, мадона Анеза изтръпнала: „Край, свърши се! Мъжът ми се е върнал и ще разбере причината за нашата близост.“ Брат Риналдо се бил съблякъл, сиреч бил без расо, само по подрасник, и рекъл: „Права сте, ако бях облечен, все нещо щяхме да измислим; но ако му отворите и той ме завари в такъв вид, нищо няма да ни помогне.“

Ала на дамата изведнъж ѝ хрумнала някаква мисъл и тя му казала: „Облечете се и щом се облечете, вземете в ръце кръщелника си и слушайте внимателно какво ще кажа, за да не би вашите слова да се различават от моите; другото оставете на мен.“ Почтеният човек продължавал да чука на вратата, а жена му викнала: „Идвам!“ После станала, засмяла се, отворила вратата и го посрещнала с думите: „Мъжленце мое, знаеш ли кой е тук? Кумът ни, брат Риналдо. Господ ни го изпрати, защото, ако не беше дошъл, сигурно щяхме да изгубим детето си.“ Като чул тия думи, простодушният добряк едва не припаднал и възкликнал: „Какво?

Какво?“ Жена му продължила: „Мъжо, детето изведнъж изпадна в несвоят и аз си рекох, че е свършило, и не знаех какво да правя и какво да казвам, добре, че дойде брат Риналдо; той го взе в ръце и каза: «Кумице, това дете има глисти, те са дошли до сърцето му и лесно могат да станат причина за смъртта му; но не се страхувайте, аз ще произнеса над тях едно заклинание и всичките ще ги уморя: ще видите, че още преди да си тръгна, детето ви ще бъде по-здро и от преди». И тъй като ти много ни трябваше, за да прочетеш някоя и друга молитва, а слугинята не знаеше къде си отишъл, брат Риналдо нареди на своя другар да прочете тия молитви на най-високото място в нашия дом, пък аз и той влязохме тук. Но на това заклинание не бива да присъствува никой друг освен майката на детето, затова се затворихме в стаята, та да не би някой да ни попречи; брат Риналдо още държи детето в ръце и доколкото разбрах, очаква само другарят му да каже молитвите и всичко ще бъде в ред, защото синчето ни вече дойде на себе си.“ Простодушният човек повярвал на думите ѝ; той много обичал детето и вестта за станалото така го объркала, че не могъл да се досети за измяната на жена си, въздъхнал дълбоко и казал: „Искам да го видя.“ Жена му го възпряла: „Недей, че може да развалиш работата! Почакай малко! Ще отида да проверя дали е готово и ще те повикам.“

През това време, докато слушал техния разговор, брат Риналдо имал достатъчно време да се облече, взел детето в ръце, подредил всичко и подвикнал: „Кумице, като че ли чувам гласа на кума?“ Добрият човек отвърнал: „Да, месер, аз съм.“ Брат Риналдо казал: „Елате, елате.“ Простодушният човек влязъл и брат Риналдо започнал така: „Ето го вашето момче; Бог му помогна да оздравее, но по едно време си помислих, че довечера няма да го заварите живо; затова, за прослава на Бога и от благодарност, заедо ви оказа тая милост, наредете да поставят една восъчна фигура, висока колкото детето, пред статуята на месер свети Амброзии, който се застъпи за вас пред бога.“

А детето, като видяло баща си, се затичало към него и започнало да го гали, както правят малките деца; баща му го вдигнал на ръце, разплакал се, сякаш от гроба го измъквал, почнал да го целува и да благодари на кума, заедо го излекувал.

В това време другарят на брат Риналдо успял да научи слугинята не на една, а на четири, че и повече молитви, подарил ѝ една кесийка от бял канап, която му била подарена от някаква монахиня, и я провъзгласил за своя духовна дъщеря; щом чул гласа на съпруга, който викал жена си, той се промъкнал тихичко и застанал на такова място, че да може

да вижда и чува всичко, каквото ставало. Като разбрал, че всичко е благополучно, той се спуснал по стълбите, влязъл в стаята и се обърнал към Риналдо с думите: „Брате Риналдо, аз прочетох и четирите молитви, които ми бяхте заръчали.“ Риналдо го похвалил: „Брате, ти прояви голямо старание и стори всичко както трябва. Що се отнася до мен, до идването на кума, успях да кажа само две молитви; но благодарение на твоите и на моите усилия Господ Бог ни дари с милостта да издери това дете.“

Набожният съпруг наредил да донесат хубави вина и сладкиши и поднесъл на кума си и на неговия другар онова, от което те се нуждаели повече от каквото и да било друго. После излязъл заедно с тях от къщи, изпроводил ги да си вървят с Бога и заръчал веднага една восьъчна статуя, която пратил да окачат при другите, пред статуята на свети Амбрози, само че не на тоя, дето е в Милано.

НОВЕЛА IV

Една нощ Тофано залоства вратата, оставя жена си на улицата и въпреки молбите ѝ не я пуска да влезе; тогава тя се преструва, че се удавя в кладенеца, хвърляйки едни голям камък. Тофано излиза от къщи и се втурва към кладенеца, а жена му се промъква в къщата, залоства вратата, почва да го ругае и го прави за смях пред хората.

Когато кралят видял, че Емилия е завършила своята новела, той веднага се обърнал към Лаурета, давайки ѝ да разбере, че би искал тя да продължи; без да чака да я подканват, тя започнала така:

– О, Амур, колко си всемоушен! Твоите съвети и приумици нямат край! Кой философ, кой творец е успял или ще може някога да изобрази всичките ти хрумвания, приумици и похвати, които подсказваш на твоите последователи? Наистина, всяка друга наука в сравнение с твоята изостава и изглежда тромава; това може да се установи лесно с помощта на споменатите досега случки. Към тях, любезни дами, бих желала да добавя хитростта, с която си послужила една обикновена жена; тая хитрост е такава, че освен Амур не виждам кой друг би могъл да ѝ я внуши.

И така, в Арцо живял богат човек на име Тофано. Той се оженил за една голяма красавица, наречена мона Гита, която скоро след сватбата почнал да ревнува, без сам да знае защо. Щом забелязала тая работа, жена му взела да негодува и го питала неведнъж за причината на ревността му; но той не можел да ѝ посочи нищо освен най-общи и

незначителни неща, затова мона Гита си наумила да го умори със същата болест, от която той най-много се страхувал, и то без да има никакво основание. Тя забелязала, че някакъв, по нейно мнение достоен и порядъчен младеж почнал да се навърта около нея, свързала се тайно с него, а когато работата между двамата стигнала толкова далеч, че не оставало друго, освен думите да се увенчаят с дела, решила да намери начин и това да постигне. Знаейки, че между многото си лоши навици съпругът ѝ обичал и да си попейва, тя не само почнала да го насърчава в това, ами го карала по най-изкусен начин да пие колкото се може по-често. Съпругът ѝ така свикнал да се налива, че тя почнала да го напива когато си поиска; веднъж, когато той бил мъртвопиян, мона Гита го сложила да си легне, след което и тя легнала със своя любовник; и продължила да се среща с него често и без да се страхува от нещо. Тя разчитала толкова много на пианството на своя мъж, че не само се осмелявала да води любовника си в къщи, ами понякога отивала при него (той живеел наблизко) и се прибирала късно през нощта.

Не щеш ли, докато мона Гита продължавала да действа по тоя начин, един ден клетият съпруг забелязал, че жена му го кара да пие, а тя не слага и капка в устата си; това пък го накарало да се усъмни да не би тя да го прави със същата цел, с която го вършела: сиреч, че се стреми да го напие, та да може, докато той спи, да си гледа удоволствието. Той решил да провери дали наистина е така, затова един ден не пил нищо, а вечерта се престорил – и с приказките си, и с постъпките си – на мъртвопиян. Жена му се хванала на въдицата, решила, че няма нужда да му дава още пиене, за да заспи дълбоко, и го накарала да си легне. След като свършила тая работа, тя излязла от къщи и (както правела и друг път) се отправила към дома на своя любовник, където останала докъм полунощ.

Като разбрал, че жена му не е в къщи, Тофано станал, отишъл до вратата, залостил я и застанал до прозореца, за да дочака завръщането на жена си и да ѝ покаже, че се е досетил за нейната измяна. Седнал и я дочакал; когато тя се върнала и разбрала, че вратата е залостена, останала неприятно изненадана и се опитала да я отвори насила. Тофано помълчал малко, па ѝ се обадил: „Напразно се трудиш, жено; ти няма да стъпиш повече у дома; върни се където си била и бъди уверена, че няма да се върнеш в тая къща, докато не те наредя както заслужаваш и пред твоите близки, и пред съседите.“ Жена му го ударила на молба, заклевала го в Името Господне да я пусне, твърдейки, че не е била там, където той мислел, а на приказки у една съседка, защото нощите били дълги,

пък тя нито можела да спи, пито и се седяло самичка в къщи. Но молбите ѝ не помогнали, защото онова говедо, мъжът ѝ, си научил, че всички жители на Аресо трябва да научат за тоя позор, въпреки че до тоя момент никой нищо не знаел.

Като видяла, че молбите не помагат, съпругата му решила да си послужи със заплаха и рекла: „Ако не ми отвориш, аз ще те направя най-нещастния човек на тоя свят.“ Тофано изръмжал: „Че какво толкоз можеш да ми направиш?“ Жената, която била подучена от Амур, отвърнала: „Вместо да понеса позора, който ти искаш да хвърлиш върху мен без всякакво основание, предпочитам да се хвърля ей в тоя кладенец, дето е тук наблизко; а после, като извадят трупа ми, не ще се намери човек да не помисли, че си се напил и си ме хвърлил; така ще бъдеш принуден да избягаш и да живееш в изгнание, загубвайки цялото си състояние, или пък ще ти отрежат главата, задето си ме убил, което в края на краищата ще бъде самата истина.“ Но и тия думи не накарали Тофано да се откаже от глупавите си намерения. Затова жена му рекла: „Виж какво, аз не мога повече да понасям тоя позор; нека Бог ти прости, а ти прибере хурката ми, която оставям тук.“ На улицата било тъмно като в рог – толкова тъмно, че ако двама души се срещнали, трудно можели да се видят, затуй жената се отправила към кладенеца, вдигнала един голям камък, който намерила наблизко, и извикала: „Прости ми, господи!“ и пунала камъка. Камъкът полетял към дъното, цопвайки шумно във водата. Тофано повярвал, че жена му наистина е скочила в кладенеца, грабнал кофата с въжето, изскочил от къщи и хукнал да я спасява.

В това време мона Гита се скрила край вратата и щом видяла, че мъжът ѝ се затичал към кладенеца, влязла в къщи, залостила вратата, показала се на прозореца и почнала да му говори: „Човек трябва да налива вода във виното кога пие, а не да вади, вода посред нощ.“ Като чул това, Тофано разбрал, че са го измамили, върнал се обратно, но тъй като вратата била затворена и не можел да влезе, почнал да я увещава да му отвори. Жена му престанала да говори тихо, както говорела дотогава, и изведнъж повишила глас, аха да се развика: „Кълна се в святото разпятие, гадни пияници, че тая нощ няма да стъпиш в къщи; не мога повече да те понасям; ще направя така, че всички да те разберат какъв си и по кое време се прибиращ!“ Тофано побеснял от яд, почнал да я ругае, развикал се, поради което съседите им се събудили и всички – и мъже, и жени, се надвесили на прозорците, за да разберат какво става. Мона Гита се заплакала и почнала да им обяснява: „Вижте го тоя негодник, всяка вечер или се прибира пиян-залян, или се търкаля по кръчмите, а

после се връща по никое време, както сега; търпях, търпях, но нищо не помогна; повече не мога да издържам, затова реших да залостя вратата и да го оставя да постои пред къщи, та дано му дойде умът в главата.“ От своя страна глупавият Тофано обяснявал какво всъщност е станало и ругаел жена си. А тя продължавала да се оплаква: „Виждате ли го какъв е? Какво щяхте да кажете, ако аз бях на негово място, на улицата, а той си беше в къщи? Щяхте на него да повярвате, а не на мен, нали така? Вижте му ума! Седнал да разправя, че аз съм била извършила онова, което, както предполагам, сам той е направил! Опита се да ме изплаши и пусна нещо – какво, не знам, в кладенеца; де тоя Господ да се бе хвърлил и да бе глътнал вода, та поне водата да поразреди виното, с което се е налял.“

Съседите – и мъже, и жени – се нахвърлили върху Тофано, викнали му, че е виновен, почнали да го корят, задето говорел такива неща против жена си; мълвата за станалото тръгнала от къща на къща и скоро стигнала до ушите на близките на мона Гита; те дошли, разпитали съседите какво се е случило, хванали Тофано и го пребили от бой; после влезли в къщата, прибрали нещата на жена му, взели и нея и я завели у дома си, заплашвайки Тофано, че може и по-лошо да му се случи. Като разбрал, че не успял да направи нищо и че ревността му донесла само злини, Тофано, който много обичал жена си, прибягнал до посредничеството на неколцина свои приятели, правил-струвал, успял да се здобри с жена си и да я прибере в къщи; той обещал, че не ще я ревнува повече, а освен това ѝ дал пълна свобода да върши каквото си иска, стига да го прави внимателно, та той нищо да не забелязва. А той печелил същото, каквото и глупавият селяк: кир до глезени, зарар до колене. Да живее Амур и да пукнат цар Пиндар и всички негови поклонници!

НОВЕЛА V

Един ревнив мъж се преоблича като свещеник и изповядва жена си, която го уверява, че обича свещеника, дето я посещава всяка нощ; докато ревнивецът дебне край вратата, жената повиква своя любовник, казвайки му да влезе през покрива, след което спи с него.

Когато Лаурета завършила своя разказ, всички похвалили жената, твърдейки, че е постъпила добре и че така му се падало на тоя негодник, мъжа ѝ; а за да не губят време, кралят се обърнал към Фиамета,

нареждайки ѝ най-любезно да се заеме със следващата новела; тя започнала така:

– Благородни дами, предишната новела ме наведе на мисълта да ви разкажа какво се случило на друг един ревнивец, защото съм на мнение, че жените на ревнивите съпрузи постъпват много добре, като им изневеряват, особено в случаите, когато те нямат никакво основание да изпитват ревност. Ако съставителите на законите вземаха предвид всички обстоятелства, аз мисля, че в такива случаи те би трябвало да налагат на жените същото наказание, каквото се налага на оня, който нанася повреда другиму, с цел да защити себе си; защото ревнивците тровят живота на младите жени и гледат само как да ги уморят. Тия жени седят затворени по цяла неделя, грижейки се за дом и семейство, а дойде ли празник, и те, както всички други, искат да се поразвлекат, да си поотпочинат и повеселят така, както правят селяните в селата, занаятчиите в градовете и съдиите – в съдилищата; както е направил и сам Господ Бог, решавайки на седмия ден да си отдохне от всички свои дела; както е писано във всички свещени и граждански закони, които за прослава на Бога и от грижа за общото благо разграничават работните дни от дните за почивка. Но ревнивците не са съгласни, напротив, те правят всичко възможно, та празниците, които са дни на радост за всички, да се превърнат за техните жени в дни на още по-голяма печал и страдание; затуй затварят жените си в къщи и не ги пускат никъде; само човек, който го е изпитал на гърба си, би могъл да каже какъв гнет представлява това за клетите жени. По тая причина аз съм на мнение, че онова, което всяка жена погажда на споя съпруг, ревнуващ я без основание, заслужава похвала, а не порицание.

И така, на времето и Римини живял богат търговец, притежател на безброй имения и на много пари; той бил женен за голяма красавица, която ревнувал извънредно много; не че имал причини – напротив, той много и обичал, смятал я за много хубава, знаел, че тя правела всичко възможно, за да му се хареса, но си въобразявал, че всички са влюбени в нея, че всички я мислят за голяма хубавица и че самата тя се старае да се хареса не само на него, а и на другите мъже, което показва колко лош и неразумен човек бил той. Поради своята ревност той я тормозел непрекъснато и я подлагал на такъв надзор, какъвто дори тъмничарите в затворите не упражняват над осъдените на смърт. Жената не само нямала възможност да отиде ни на сватба, ни на някое празненство, ни на църква, ни да прекрачи прага на дома си, ами не смеела и до прозореца да се доближи, камо ли да погледне нещо извън къщи; поради това

животът ѝ бил непоносим и колкото повече съзнавала, че няма никаква вина, толкова по-трудно ѝ било да търпи тоя гнет. И понеже мъжът ѝ я обиждал несправедливо, тя намислила да се утеши, потърсвайки начин да постъпи така, че да има поне за какво да бъде обиждан. По нямало как да се доближи до прозореца, за да подскаже че някакъв начин на някой минувач по улицата, че не би имала нищо против неговата любов; един ден тя се сетила, че в съседната къща живеел красив и приятен младеж и намислила, ако намери някаква пукнатина в стената, да почне да гледа през нея, докато види младежа и успее да си поговори с него; след това, ако той пожелае, да му дари любовта си и ако намери начин, да се среща от време на време с него, та хем да се поразтуши от своя злополучен живот, хем да излекува мъжа си от тая язва, дето се е вселила в него.

Затова, щом мъжът ѝ излизал от къщи, тя тръгвала да оглежда стената; не щеш ли, един ден, когато влязла в едно по-закътано място, забелязала съвсем случайно малка пукнатина в стената; доближила се, погледнала през нея и въпреки че не се виждало добре, забелязала, че от другата страна има някаква стая; тогава си рекла: „Ако това е стаята на Филипо (така се казвал младият ѝ съсед), работата е наполовина готова.“ Наредила на слугинята си, която много ѝ съчувствувала, да разузнае най-предпазливо чия е тая стая; оказало се, че това било спалнята на младежа, който живеел там съвсем самичък. Тогава дамата започнала често да застава до пукнатината и щом усетела, че младежът е там, почвала да хвърля камъчета и клечки, докато най-сетне младежът се приближил до стената, за да разбере какво става. Тя му се обадила тихичко, той я познал и ѝ отвърнал; тя използвала случая и му казала всичко, от което той останал много доволен и разширил пукнатината откъм стаята си, но така, че никой да не може да забележи какво е направено; после те често се срещали на това място, разговаряли, докосвали си ръцете, но поради строгия надзор, който ревнивецът упражнявал, повече от това не могли да направят.

Когато наближила Коледа, жената казала на мъжа си, че ако ѝ разреши, тя би искала да отиде тоя ден сутринта на църква, за да се изповяда и причести, както всички останали християни. Но ревнивецът възразил: „Какви грехове имаш, та искаш да се изповядваш?“ Жена му отвърнала: „Как така? Нима ме мислиш за светица, защото по цял ден ме държиш затворена в къщи? Ти знаеш много добре, че и аз, като всички смъртни, си имам грехове, но не искам да се изповядам пред тебе, защото ти не си свещеник.“ Тя нейни думи възбудили подозрение у

ревнивеца, който решил да разбере какви са й греховете и веднага измислил как да постигне своите намерения; затова й казал, че няма нищо против, но че държал тя да не отива в друга църква, а в тяхната капела; настоял тя да се изповяда или на техния капелан, или пред някой определен от капелана свещеник (но не пред друг), а след това да се прибере веднага у дома. Жена му си рекла, че се е хванал на въдицата, но не му казала нищо, само отвърнала, че ще направи както той й наредил.

На първия ден на Коледа жената станала още призори, облякла се и се запътила към църквата, посочена от нейния съпруг. Ревнивецът също станал рано и избързал към църквата, където пристигнал преди жена си; казал на тамошния свещеник какво възнамерявал да направи, опя се съгласил, ревнивецът нахлузил едно свещеническо расо и дълбока и тясна отстриани качулка, от тия, дето носят свещениците, дръпнал я над лицето си и седнал зад олтара. В това време жената пристигнала в църквата и казала, че й трябва свещеника. Свещеникът дошъл веднага, но като чул, че тя иска да се изповяда, отвърнал, че не ще може да и изслуша и ще й прати някой свой другар; после си тръгнал и пратил ревнивеца да се пържи в собствената си мъка. А той пристъпил важно и тържествено и въпреки че било доста тъмничко и че бил спуснал качулката над лицето си, жена му веднага го познала. Щом го видяла, тя си рекла: „Слава тебе господи, задето тоя ревнивец стана свещеник; почакай малко и ще видиш как ще си вземе белята.“ Ти се престорила, че не го е познала и коленичила подмити и краката му.

Месер ревнивецът си сложил в устата няколко камъчета, та като заговори, жена му да не го познае по гласа, защото си въобразявал, че във всичко останало е успял така да се предреша, че жена му в никакъв случай няма да разбере, че е той. Жена му започнала да се изповядва; най-напред му казала, че е омъжена, и подметнала, сякаш между другото, че е влюбена в някакъв свещеник, който всяка нощ я посещавал в леглото й. При тия думи сърцето на ревнивеца се свило от болка, сякаш с нож го проболи, и ако не изгарял от желание да разбере какво ставало по-нататък, щял да се откаже от изповедта и да си отиде. По той успял да се овладее и запитал жената: „Как, нима съпругът ви не спи с вас?“ Жената отвърнала: „Да, месер.“ Тогава ревнивецът я запитал: „Че как е възможно и свещеникът да спи с вас?“ Жената продължила: „Месер, аз не знам какво прави тоя свещеник, но до която и врата да се допре, както и да е заключена или залостена, той веднага я отваря; той ми разправяше, че като стигнал до вратата на моята стая, преди да я отвори, изричал някакви слова, след които мъжът ми заспивал веднага; след като го усети, че е

заспал, свещеникът отваря вратата, влиза в стаята и ляга при мен; досега не му се е случвало да не сполучи.“ Тогава ревнивецът казал: „Мадона, тия работи не са никак хубави, ще трябва да престанете.“ Жената рекла: „Месер, не зная дали ще мога да го направя, защото много го обичам.“ Ревнивецът отсякъл: „В такъв случай не мога да ви опростя греховете.“ Жената въздъхнала: „Това не ми е никак приятно, но аз не дойдох тук, за да лъжа; ако бях убедена, че ще мога да го сторя, щях да ви кажа.“ Тогава ревнивецът се обадил: „Мадона, право да си кажа, много ми е мъчно за вас, защото виждам, че ако я карате така, ще погубите душата си; но заради вас няма да пожаля сили и ще прочета Богу нарочни молитви, та дано ви помогнат; понякога ще пращам при вас едно момче, дето прислужва в църквата, и вие ще му казвате дали тия молитви са ви помогнали, или не; помогнат ли, ще продължим.“ Жената отвърнала: „Месер, за бога, не пращайте никого у дома, защото мъжът ми е толкова ревнив, че ако узнае, никой няма да може да му избие из главата мисълта, че тоя човек е дошъл с нечисти намерения, и цяла година няма да имам мира.“ Ревнивецът я успокоил: „Мадона, не се бойте; така ще направя, че от него по тоя въпрос няма да чуете вече ни дума.“ Тогава жената казала: „Щом се наемате да го сторите, нямам нищо против.“

След като се изповядала и получила опрощение на греховете си, тя станала и отишла да чуе литургията. А злощастният ревнивец, ръмжейки от гняв, съблякъл свещеническото расо и се прибрал у дома си, като изгарял от желание да залови жена си и свещеника, за да им даде да разберат и на нея, и на него. Щом се върнала от църква, жената разбрала по лицето на мъжа си, че добре го е наредила тъкмо за празника, въпреки че той се мъчел да прикрие какво е извършил и какво, както си въобразявал, е успял да научи. А тъй като си бил наумил още същата нощ да застане край входната врата и да издебне свещеника, той казал на жена си: „Слушай, налага ми се да вечерям и да спя вън от къщи; затова затвори добре входната врата, затвори вратата откъм стълбата, заключи и вратата на твоята стая и като ти се доспи, легни си.“ Жена му отвърнала: „На добър час!“ Като дошло време, тя се доближила до пукнатината на стената и почукала, както се били уговорили с Филипо; той се приближил веднага, дамата му разказала какво е направила тая сутрин, какво казал мъжът ѝ, след като се наобядвали, а после добавила: „Сигурна съм, че той няма да излезе от къщи, ами ще остане да дебне край вратата: затова гледай тая нощ да се вмъкнеш у нас през покрива, за да прекараме заедно.“ Младежът се зарадвал много и казал: „Мадона, оставете това на мен.“

Щом се стъмнило, ревнивецът се въоръжил и се скрил тихомълком в една стая на долния етаж, а жена му заповядала да залостят всички врати, особено тая, дето била наред стълбата, та, ако рече, ревнивецът да не може да се качи горе. Младежът пък успял да се промъкне, без никой да го усети, и когато си рекли, че е време, двамата легнали в постелата и започнали да си доставят един на друг и удоволствие, и утеха; на разсъмване младежът се прибрал у дома си. А клетият ревнивец, който останал без вечеря и треперел от студ, прекарал цяла нощ с оръжие в ръка, очаквайки да издебне свещеника; тъй като не можел повече да издържи, малко преди разсъмване той си легнал в стаята на долния етаж и спал до към третия час. По това време входната врата била вече отворена, затова, като се събудил, той се престорил, че се прибира отнякъде, влязъл у дома си и се нахранил. Малко след това пратил някакво момче (уж прислужника на свещеника, пред когото жена му се изповядала), като му заръчал да я попита дали е идвал при нея човекът, за когото е ставало дума. Жена му познала много добре пратеника и отвърнала, че тоя човек не е идвал и че ако престане да я посещава, възможно е и тя да престане да мисли за него, макар и да не ѝ се искало да стане така.

Какво да ви разказвам по-нататък? Ревнивецът прекарал много нощи край вратата в желанието си да издебне свещеника, а през това време жена му се забавлявала непрекъснато със своя любовник; най-сетне ревнивецът не издържал и запитал гневно жена си какво е казала на свещеника, когато отишла да се изповядва. Жена му отвърнала, че няма да му каже, защото няма да е нито прилично, нито редно. Ревнивецът викнал: „Ах, ти, престъпнице такава! Аз знам много добре какво си казала на свещеника; искам да узная кой е тоя свещеник, когото ти толкова обичаш и който спи всяка нощ с тебе благодарение на своите магии; или ще ми кажеш, или ще те заколя.“ Жената отвърнала, че не е вярно, че в никакъв свещеник не е влюбена. Ревнивецът викнал: „Как? Та нали си признала тая работа пред свещеника, при когото отиде да се изповядваш?“ Жена му възразила: „Ти го знаеш с такива подробности, сякаш не той ти го е казал, ами като че ли и ти си бил там; да, вярно е.“ Ревнивецът я подканил: „Хайде, кажи ми кой е тоя свещеник! Казвай веднага!“

Жена му се усмихнала и рекла: „Много се радвам всякога, когато някоя обикновена жена успее да поведе за носа някой умен мъж по същия начин, както хващат овена за рогата, за да го поведат към кланицата; ти, разбира се, не си умен и си престанал да бъдеш такъв, откакто, без сам да знаеш, си допуснал у тебе да се всели злият дух на ревността; и колкото по-глупаво и по-грубо се държиш с мен, толкова по-

незначителна става маята заслуга. Та нима наистина мислиш, съпруге мой, че моите очи са толкова слепи, колкото е сляпа твоята душа? Тъкмо защото не съм сляпа, веднага познах кой бе свещеникът, пред когото се изповядвах, и разбрах, че си ти; ала аз реших да те оставя да намериш каквото бе тръгнал да търсиш и ти помогнах. Ако ти наистина беше толкова умен, както си въобразяваш, нямаше да постъпиш така, за да се опиташ да узнаеш тайните на твоята добра жена, а без да губиш време в напразни подозрения, щеше да се досетиш, че онова, което тя ти призна, е самата истина и че не е извършила никакво прегрешение. Аз ти казах, че съм влюбена в един свещеник; та нали ти, когото аз напразно обичам, тогава се беше предрешил като свещеник? Казах ти, че когато той пожелае да спи с мен, никаква заключена врата не може да му попречи; я ми кажи, заключвала ли съм вратата, когато си пожелавал да дойдеш там, където съм била и аз? Казах ти, че свещеникът спи с мен всяка нощ; кога не си спал с мен? Колкото пъти ми пращаше твоя прислужник, толкова пъти му отвърщах, че свещеникът не с идвал при мен, но толкова пъти, както ти е добре известно, и ти не беше при мен. Та кой друг освен теб, дето си заслепен от ревност, колкото и да е неразумен, нямаше да разбере всичко това? А ти всяка нощ дебнеше край входа и си мислеше, че ти вярвам, че отиваш да вечеряш и да спиш на друго място. Опомни се най-сетне и стани отново човек, какъвто беше преди, не ставай за смях пред тия, дето подобно на мен знаят какво вършиш, и престани да ме надзираваш толкова строго, както правиш сега; защото, кълна се в Името Божие, ако река да ти сложа рога, и сто очи да имаше, а не две, пак ще си доставям удоволствие така, че нищо да не забележиш.“

Нешастият ревнивец си въобразявал, че е успял по най-изкусен начин да узнае тайните на жена си, а се оказало, че изиграният е той; затова нищо не казал, решил, че жена му е умна и разумна и тъкмо когато имало за какво, изведнъж престанал да я ревнува, по същия начин, както преди пламнал от ревност, без да има основание. А мъдрата жена, след като получила почти пълна свобода да върши каквото си иска, почнала да вика любовника си не през покрива, както правят котките, а през вратата, и действайки предпазливо, продължила да се среща и забавлява с него.

НОВЕЛА VI

Мадона Изабела е с Леонето; тя бива посетена и от месер

Ламбертучо, който е влюбен в нея; но съпругът ѝ се завръща, тя накарва месер Ламбертучо да излезе от къщата с нож в ръка, а после съпругът ѝ изпраща Леонето до дома му.

Всички харесали извънредно много новелата на Фиамета и твърдели, че жената е постъпила много добре, а нейният глупав съпруг си е получил заслуженото. Когато разказът завършил, кралят наредил Пампинеа да продължи и тя започнала така:

– Мнозина, разсъждавайки повърхностно, са на мнение, че любовта обърква ума на хората и че влюбените едва ли не загубват способността да разсъждават. Мисля, че както пролича и в предишните новели, това твърдение е смешно – нещо, което и аз желая да докажа.

В нашия град, богато надарен с всякакви блага, живяла млада, благородна и твърде красива дама, омъжена за знатен и доблестен рицар. Но както често се случва човек да не се задоволява непрекъснато от една и съща храна и да пожелае да я разнообрази, така и споменатата дама не била напълно удовлетворена от своя съпруг и се влюбила в един младеж на име Леонето; той бил твърде приятен и благовъзпитан, въпреки че не бил от знатен род. Той също се влюбил в нея и понеже, както ви е известно, когато и двете страни се стремят към едно и също, то рядко остава без последствие, не минало много време и любовта им се увенчала с естествения си завършек.

В същото време, тъй като тя била красива и привлекателна жена, в нея се влюбил безумно някакъв рицар, на име месер Ламбертучо, в когото тя за нищо на света не можела да се влюби, защото бил много неприятен и противен човек; той продължавал да я ухажва най-упорито, прасал ѝ не едно послание, а когато и това не помогнало, заръчал да ѝ кажат, че ако тя не склони на неговите желания, той ще я опозори, понеже бил доста влиятелен. Поради това, знаейки що за човек е той, тя се уплашила и решила да се подчини на волята му.

Когато дошло лятото и дамата, която се казвала мадона Изабела, съгласно нашия обичай се преместила в едно от най-красивите си имения извън града, една сутрин се наложило мъжът ѝ да замине за няколко дни; тогава тя пратила вест на Леонето да дойде при нея, той се зарадвал безкрайно много и тръгнал веднага. Но и месер Ламбертучо научил за заминаването на нейния съпруг, затова възседнал коня си, препуснал към имението, пристигнал и почукал на вратата. Като го видяла, слугинята на дамата изтичала при нея – мадона Изабела била в стаята си с Леонето, – викнала я настрана и ѝ казала: „Мадона, пристигна месер

Ламбертучо. Той е сам и е долу.“ Като чула това, дамата се почувствувала най-нещастната жена на тоя свят, но понеже се бояла много от него, помолила Леонето да не се ядосва, загдето ще се наложи да го скрие зад завесата на леглото, докато отпрати месер Ламбертучо. Леонето, който се страхувал от Ламбертучо не по-малко, отколкото дамата, се скрил където му казали, и дамата заповядала на слугинята си да отиде и отвори на месер Ламбертучо. Слугинята го посрещнала, той слязъл от коня, вързал го на куката в двора и се изкачил по стълбата. Дамата излязла да го посрещне на горния край на стълбата, усмихнала се, поздравила го, доколкото могла, с най-любезни слова и го запитала как е. Рицарят я прегърнал и целунал, след което казал: „Душо моя, казах ми, че вашият съпруг отсъствува от къщи, и аз дойдох, за да прекарам известно време с вас.“ Двамата влезли в стаята, затворили вратата и месер Ламбертучо почнал да се забавлява с мадона Изабела.

Не щеш ли, докато той се забавлявал с дамата, съпругът ѝ се върнал преждевременно и най-неочаквано и за самата нея. Слугинята го забелязала, когато той приближавал къщата, хукнала веднага към стаята на мадона Изабела и ѝ съобщила: „Мадона, господарят се завърна; мисля, че е вече на двора.“ Като чула това, дамата си рекла, че с нея е свършено: в стаята ѝ имало двамина мъже, а рицарят нямало как да се скрие, тъй като конят му бил вързан на двора. Въпреки това тя веднага съобразила какво да направи, скочила от леглото и казала на месер Ламбертучо: „Месер, ако наистина ми желаете поне малко доброто и искате да ме избавите от смърт, направете каквото ще ви кажа сега: извадете си кинжала, вземете го в ръка, хукнете надолу по стълбата, престорете се на страшно разгневен и повтаряйте непрекъснато: «Кълна се в господ-бога, че следващия път няма да ми избягаш». А ако мъжът ми се опита да ви задържи или пък ви запита за нещо, не казвайте нищо друго освен това, което чухте сега от мен; качете се на коня си и не оставайте при мъжа ми.“ Месер Ламбертучо казал, че е готов да го направи: измъкнал кинжала си и с пламнало лице (отчасти поради току-що изпитаното удоволствие, отчасти и от яд поради завръщането на рицаря) направил както му заръчала дамата. В това време мъжът ѝ слязъл от коня си и тъкмо се чудел на кого ли е другият кон, видял месер Ламбертучо, който тичал по стълбата, слисал се и от думите му, и от вида му, и го запитал: „Месер, какво значи всичко това?“ Но месер Ламбертучо пхнал крак в стремето, скочил на седлото и без да каже друго освен: „Кълна се в Господа Бога, че следващия път няма да ми избягаш“, пришпорил коня си и препуснал.

Почтеният човек влязъл в къщи и на стълбата срещнал своята съпруга, която изглеждаше изплашена и объркана; той я запитал: „Какво става? Кого заплашваше месер Ламбертучо, защо беше така разгневен?“ Мадона Изабела се дръпнала към стаята си, за да може Леонето да я чуе по-добре, и отвърнала: „Месер, никога не съм брала такъв страх като днес Изведнъж тук се появи някакъв младеж, когото не познавам и когото Ламбертучо гонеше с кинжал в ръка; младежът се втурна в стаята ми, понеже намерил вратата отворена, и ми каза, треперейки от страх: «За бога, мадона, помогнете ми, за да не ме убият пред очите ви». Аз станах и тъкмо се канех да го разпитам кой е и какво става, когато долетя и месер Ламбертучо и викна: «Къде си, предателю?» Аз обаче заставах на вратата и му попречих да влезе, а той беше толкова учтив, че като видя колко ще ми бъде неприятно, ако влезе в стаята ми, поговори с мен и си тръгна, както сам си могъл да се увериш.“ Съпругът ѝ казал: „Добре си постъпила, жено; щеше да бъде голям позор, ако в нашия дом беше извършено убийство, а месер Ламбертучо е постъпил много лошо, втурвайки се да преследва човек, приютил се в нашия дом.“ После запитал къде се намира този младеж. Мадона Изабела отвърнала: „Месер, не зная къде се е скрил.“ Тогава рицарят викнал: „Къде си? Излез, не се бой!“

Леонето, който слушал и треперел от страх, защото наистина се бил изплашил здравата, излязъл от мястото, където се криел. Рицарят го запитал: „Какво се е случило между теб и месер Ламбертучо?“ Младежът отвърнал: „Нищо, месер, аз съм твърдо убеден, че той или не е с всичкия си, или се е припознал, понеже, щом ме видя на пътя, недалеч от вашия дворец, измъкна кинжала си и се нахвърли връз мен с думите: «Умри, предателю!» Аз не го запитах защо прави така, ами си плюх на петите и хукнах насам, където се спасих благодарение на Бога и на тази дама.“ Тогава рицарят казал: „Сега се успокой, аз ще те заведа до вас здрав и читав, а ти гледай да разбереш защо се е нахвърлил върху теб.“

После поканил младежа на вечеря, качил го на един кон и го придружил чак до дома му във Флоренция. А младежът, следвайки напътствията на дамата, още същата вечер се срещнал тайно с месер Ламбертучо, двамата се разбрали и въпреки че дълго време след топа тая случка не слизала от устата на хората, рицарят не успял да се досети за измамата на своята съпруга.

НОВЕЛА VII

Лодовико се обяснява в любов на мадона Беатриче; тя накарва мъжа си Егано да се облече в нейните дрехи и го изпраща в градината, след което спи с Лодовико; после Лодовико отива в градината и набива Егано.

Цялата дружина похвалила като чудесна находчивостта на мадона Изабела, за която разказала Пампинаеа; но Филомена, на която кралят наредил да продължи, казала:

– Любезни дами, може би греша, но аз мисля, че находчивостта, за която ще ви разкажа сега, заслужава не по-малка похвала.

Вие трябва да знаете, че на времето в Париж живял някакъв благородник от Флоренция, който бил обеднял; поради това почнал да се занимава с търговия и така му потръгнало, че придобил несметно богатство. От жена си той имал един-единствен син, когото кръстил Лодовико, но тъй като желяел синът му да се числи към благородниците (от каквото потекло и бил), а не да се занимава с търговия, бащата не го пратил в някой склад, а го наредил на служба при френския крал заедно с други благородници, където младежът се научил на много добри обноски и на редица хубави неща.

И така, Лодовико живеел в кралския двор; един ден, когато той и неколцина младежи се събрали да си поприказват, в двора пристигнали неколцина рицари, които току-що се били върнали от Божи Гроб; като разбрал, че младежите разговарят за красавиците на Франция, Англия и на другите страни по света, единият от рицарите се намесил в разговора и заявил, че той бил пребродил целия свят, че бил видял много жени, но никъде не срещнал жена, чиято хубост може да се сравнява с красотата на съпругата на Егано дей Галуци от Болоня, на име мадона Беатриче; другарите му го подкрепели, тъй като й те били ходили в Болоня и били виждали дамата.

Като чул това, Лодовико, който дотогава не се бил влюбвал, пламнал от толкова силно желание да се срещне с тази дама, че престанал да мисли за друго; и тъй като решил да отиде в Болоня, за да види дамата и ако наистина я хареса, да остане в града, излъгал баща си, че иска да пътува до Божи Гроб; ала баща му дълго се колебал, преди да му разреши да потегли натам. Лодовико пристигнал в Болоня под друго име – Аникино – и щастieto веднага му се усмихнало; срещнал дамата още на

следния ден, на някакво празненство; тя му се сторила много по-красива, отколкото допускал, поради което се влюбил безумно в нея и решил да не си тръгва от Болоня, докато не спечели любовта ѝ.

Той седнал да размишлява как да постъпи и след като отхвърлил всички други начини, решил, че ако се настани като слуга при нейния съпруг – който имал голяма прислуга, – може би ще успее да постигне онова, към което се стремял. Аникино продал конете си, погрижил се да настани слугите си, на които заповядал да се правят, че изобщо не го познават, после станал близък със стопанина на странноприемницата, където бил отседнал, и му подметнал, че би постъпил на драго сърце като слуга при някой знатен човек, стига да намери такъв. Стопанинът отвърнал: „Ти си само за един благородник от нашия град, на име Егано; той има голяма прислуга, но държи всичките му слуги да са така представителни, както си и ти; ще поговоря с него.“ Речено-сторено: отишъл при Егано и веднага уредил работата на Аникино, от което той останал от доволен по-доволен.

След като постъпил на работа при Егано и имал възможност да вижда твърде често жена му, Аникино започнал да служи на господаря си с голямо старание, а той толкова се привързал към Аникино, че без него нищо не предприемал, предоставяйки му и себе си, и управлението на всичките си работи и имоти. Веднъж Егано излязъл на лов, Аникино останал, а мадона Беатриче (която още не се досещала за неговата любов, макар и често да се заглеждала в него, харесвайки го и одобрявайки неговото държане и обноски) го викнала да играят шах. В желанието си да ѝ достави удоволствие, Аникино се оставял да бъде побеждаван и го вършел толкова умело, че дамата се радвала безкрайно. Когато придворните на дамата, след като погледали играта, си отишли и ги оставили сами, Аникино изведнъж въздъхнал дълбоко. Дамата го погледнала и запитала: „Какво ти става, Аникино? Да не би да ти е неприятно, задето печеля?“ Аникино отвърнал: „Не, мадона, причината за моята въздишка е много по-голяма.“ Дамата рекла: „Каж ми каква е, ако ме обичаш.“ Когато Аникино чул, че жената, която обичал най-много от всичко, го заклела да говори с израза „ако ме обичаш“, въздъхнал още по-дълбоко от преди; поради това дамата отново го замолила да ѝ каже причината за неговите въздишки. Аникино отвърнал: „Мадона, аз много се боя, че ако ви кажа, не ще ви стане приятно; боя се още и от това, че бихте могли да го споделите с друг човек.“ Дамата отвърнала: „Повярвай ми, няма да ми стане неприятно; бъди сигурен, че никому няма да кажа каквото ще ми довериш, освен ако сам не пожелаеш това.“ Тогава Аникино

рекъл: „Добре, щом ми обещавате, ще ви кажа.“ И той почнал да й разказва със сълзи на очи кой е, какво е чувал за нея, къде и как се е влюбил в нея и защо е постъпил на работа при мъжа ѝ; а след това я замолил най-покорно, ако е възможно, да се смили над него и да изпълни съкровеното му и пламенно желание; ако ли пък тя не иска да го направи, нека му позволи да остане такъв, какъвто е сега, и да продължава да я обича.

О, дивна нежност на болонската кръв! Колко са заслужени похвалите, отправяни към теб в подобни случаи! Ти никога не си била жадна за сълзи и въздишки, винаги си скланяла на молбите, била си винаги готова да отстъпиш пред любовните желания! Ако мога да те възхвалявам достойно, както заслужаваш, гласът ми никога няма да секне!

Докато Аникино говорел, хубавицата не откъсвала очи от него, повярвала на думите му и любовта, за която той я молел, почнала да се разгаря у нея с такава сила, че тя въздъхнала, а след като въздъхнала, отговорила: „Мили мой Аникино, успокой се! Досега ни подаръците, ни обещанията, ни ухажванията на благородници, знатни люде и други мъже (а мен са ме ухажвали и продължават да ме ухажват) – нищо не е могло да ме трогне дотолкова, че да се влюбя в някого; а ти, с малкото думи, които каза, направи така, че сега принадлежа много повече на теб, отколкото на себе си. Мисля, че ти напълно си заслужил моята любов, затова те дарявам с нея и ти обещавам, че ще ѝ се насладиш още преди да е изтекла тази нощ. А за да може да стане така, гледай към полунощ да дойдеш в моята стая; аз ще оставя вратата отворена; ти знаеш от коя страна на леглото спя: щом влезеш, ако съм заспала, бутни ме, за да ме събудиш, и аз ще те утеша заради така дълго лелеяното от теб желание. За да ми повярваш, ще ти дам като залог една целувка.“ Тя го прегърнала, целунала го с любов, а Аникино целунал нея.

След като се условили, Аникино се разделил с дамата и тръгнал да си гледа работата, очаквайки с безумна радост настъпването на нощта. Егано се върнал от лов, навечерял се и тъй като бил изморен, легнал да спи; жена му си легнала с него и както обещала на Аникино, не затворила вратата; Аникино дошъл в уречения час, промъкнал се на пръсти в стаята, затворил вратата и се приближил към оня край на леглото, където спяла дамата, сложил ръка на гърдите ѝ и разбрал, че е будна. Щом усетила, че Аникино е влязъл в стаята, тя хванала здраво с две ръце ръката му и почнала да се мятта из леглото, докато Егано се събудил, след което му рекла: „Слушай, снощи нищо не ти казах, защото изглеждаше изморен; но я ми кажи, Егано – и нека Бог да ти е на помощ, – кого

смяташ за най-добър и най-честен от всички слуги в твоя дом, кого от тях най-много обичаш?“ Егано отвърнал: „Защо ме питаш за това, жено? Нима не знаеш? Никога досега не съм имал служител, комуто да се доверявам и вярвам и когото да обичам толкова, колкото се доверявам и вярвам на Аникино и колкото обичам него. Но защо ме питаш за това?“

Като чул, че Егано се е събудил, Аникино се опитал да издърпа ръката си, понеже се изплашил не на шега, че дамата е намислила да го изиграе; но тя го държала толкова здраво, че той не успял да се измъкне. Дамата отвърнала на Егано: „Ей сега ще ти обясня. И аз бях убедена, че е така, както ти мислиш, че Аникино ти е по-верен от всеки друг, но вече не съм на това мнение, защото, когато днес ти отиде на лов, а той остана у дома, Аникино не се посвени да поиска да се съглася с неговите желания; за да не си служа с много доказателства, а да ти дам възможност сам да се увериш в това, отвърнах, че съм съгласна и че тая нощ, след полунощ, ще изляза в нашата градина и ще го чакам под бора. Аз не възнамерявам да отида, но ако ти искаш да провериш верността на твоя слуга, можеш да го направиш много лесно; облечи някоя моя рокля, забули си главата, излез и почакай да видиш дали ще дойде; аз съм сигурна, че Аникино ще дойде.“

Щом чул това, Егано казал: „Да, ще трябва да се уверя в това.“ После станал, облякъл в тъмното роклята на жена си, забулил си главата, отишъл в градината и застанал под бора, очаквайки Аникино. Когато дамата разбрала, че мъжът ѝ излязъл от стаята, станала и заключила вратата. Аникино, който през това време се бил изплашил както никога дотогава и се опитвал напразно да се измъкне от ръцете ѝ, проклинайки сто хиляди пъти и нея, и любовта си, и себе си, задето ѝ се доверил, щом чул как дамата извъртяла работата, се почувствувал отново най-щастливият човек на земята; а когато мадона Беатриче се върнала в леглото, казала му да се съблече, съблякла се и тя и двамата дълго време си доставяли един на друг и утеха, и наслада.

След известно време дамата решила, че Аникино не бива да остава повече при нея, наредила му да стане и да се облече, след което му казала следното: „Душо моя, вземи една яка тояга и иди в градината; престори се, че си ме помолил за онова, уж за да ме изпиташ, и все едно, че съм аз, наругай Егано и го натупай здравата с тоягата, защото от това и двамата ще имаме само полза и утеха.“

Аникино станал, грабнал една яка върбова тояга и се запътил към градината; когато наближил бора, Егано го забелязал, надигнал се и тръгнал срещу него, готвейки се уж да го посрещне с най-голяма радост.

Но Аникино започнал да го ругае: „Ех, ти, коварна жено, ти дойде, а? Значи, наистина мислеше, че съм искал и искам да лепна тоя позор на моя господар? Бъди проклета!“ Вдигнал тоягата и започнал да налага Егано. Егано, щом чул тия думи й видял тоягата, хукнал да бяга, без да се обажда, а Аникино продължавал да го гони и нарежда: „Бягай, бягай, престъпна жено, дано Бог те убие! Утре ще кажа всичко на Егано!“

Егано, след като изял не малко бой, се прибрал в стаята с възможната най-голяма бързина. Жена му го запитала дали Аникино е дошъл в градината, а той й отвърнал: „По-добре да не беше идвал; той помисли, че си ти, преби ме от бой с една тояга и ми наговори такива неща, каквито не са казвани на никоя развратна жена. Право да ти кажа, учудих се не малко, като чух, че той ти е наговорил всички ония неща с цел да ме опозори; очевидно е имал намерение да те подложи на изпитание, като е разбрал, че ти обичаш да се веселиш и забавляваш.“ Тогава дамата каза: „Слава Богу, че мен той подложи на словесно изпитание, а теб – на истинско; но мисля, че той би могъл да каже, че аз понасям думите много по-гърпеливо, отколкото ти делата. Щом ти е толкова верен, трябва да го обичаш и зачиташ.“ Егано отвърнал: „Право казваш.“

Това му послужило като повод да се убеди, че жена му е честна и почтена и че Аникино е най-верният слуга, служил някога при благородник; вследствие на което, макар че после и той, и жена му се смели неведнъж над станалото заедно с Аникино, Аникино и дамата имали по-голяма възможност, отколкото може би биха имали, да вършат онова, що доставяло удоволствие и утеха и на двамата; и то дотогава, докато Аникино благоволил да остане в дома на Егано в Болоня.

НОВЕЛА VIII

Едип съпруг започва да ревнува жена си; тя завързва парче канап на пръста си, за да разбере кога идва нейният любовник; съпругът й забелязва тая работа, но докато преследва любовника, жена му поставя в леглото вместо себе си друга жена; съпругът набива тая жена, отрязва й плитките и отива да се оплаче на братята на жена си; а те, като виждат, че казаното от него не е вярно, почват да го ругаят.

Всички били на мнение, че мадона Беатриче е прекалила със злорадото си лукавство, за да измени на мъжа си, и се питали какъв ли голям страх е брал Аникино, докато дамата го държала здраво за ръката, а той

я слушал да разправя на мъжа си как той – Аникино, се стремял да спечели любовта ѝ. Когато забелязал, че Филомена млъкнала, кралят се обърнал към Неифила с думите:

– А сега разказвайте вие!

Тя се поусмихнала и започнала:

– Прелестни дами, няма да ми бъде лесно да ви разкажа една хубава новела, от която да останете толкова доволни, колкото от тия, дето разказваха преди мен; но аз се надявам с Божия помощ да се справя добре с това задължение.

И така, вие трябва да знаете, че едно време в нашия град живял богат търговец на име Аригучо Берлингieri; от глупост (нещо, което търговците и днес продължават да вършат, и то ежедневно) той намислил да стане благородник посредством брак и се оженил за една млада жена, на име мадона Сизмонда, която никак не му подходдала. Понеже той пътувал много, както обикновено правят търговците, и стоял малко при нея, тя се влюбила в един младеж, на име Руберто, който я ухаждал доста отдавна; но след като станали близки и връзката с Руберто ѝ доставяла голяма наслада, дамата вероятно не ще да се е възползвала от тая близост с нужната предпазливост, защото Аригучо, дали задето подочул нещичко, или пък усетил работата, но изведнъж се превърнал в безумен ревнивец; прекъснал своите пътувания, зарязал всичките си работи и се отдал едва ли не на едно-единствено нещо – започнал да упражнява над жена си най-строг надзор и дори не си лягал, преди да се увери, че жена му е вече в леглото; а мадона Сизмонда се измъчвала, защото нямало как да се вижда със своя Руберто.

Тя дълго мислила и премисляла какво да стори, за да се среща с него (а и той настоявал непрекъснато за това), и най-сетне измислила. Тъй като стаята ѝ гледала към улицата, а тя забелязала неведнъж, че Аригучо трудно заспивал, но след това сънят му бил дълбок, намислила следното: към полунощ Руберто да дойде пред входната врата, тя да слезе да му отвори, да го въведе и докато мъжът ѝ спи дълбоко, двамата да прекарат известно време заедно. И за да може да разбере кога е дошъл Руберто, без никой друг да усети, тя решила да пусне през прозореца един канап, чийто долен край да стига до земята, а другия му край да прекара по пода до леглото си, като денем го крие под бельото, а вечер го завързва за палеца на единия си крак. Тя заръчала да обяснят на младежа всичко с най-големи подробности и да му кажат, щом дойде, да дръпне канапа: ако мъжът ѝ спи, тя ще пусне канапа и ще слезе да му отвори, ако ли още не е заспал, тя ще издърпа канапа към себе си – значи, да но

и чака.

Това се харесало на Руберто и той почнал често да прескача до дома ѝ, като понякога успявал да бъде с нея, а понякога – не. Двамата продължили да си служат с таи хитрост, ала за беда една нощ, докато жена му сияла, Аригучо протегнал крак и закачил случайно канапа; после го напипал, видял, че е вързан за палеца на крака на жена му и си рекъл: „Тая работа хич не ми се вижда чиста.“ Проследил канапа, забелязал, че се спуска през прозореца, и се уверил в своето предположение; затова го отрязал внимателно, вързал го за крака си и зачакал да види какво ще стане по-нататък.

Малко след това Руберто пристигнал, дръпнал канапа, както правел и друг път, и Аригучо го усетил; но той не бил завързал добре канапа за палеца си, а Руберто го издърпал толкова силно, че го изтеглил и изтълкувал това като знак да почака; така и направил. Аригучо побързал да стане, грабнал оръжието си и се спуснал към входната врата, за да разбере кой е дръпнал канапа и да му даде да се разбере. Макар и търговец Аригучо бил смел и силен мъж; като стигнал до вратата, той започнал да я отключва, но не така тихо и предпазливо, както правела жена му, затова Руберто, който чакал отвън, щом чул шума, решил (както и било), че самият Аригучо е слезнал да отваря вратата, поради което хукнал да бяга, а търговецът се спуснал да го гони. Руберто избягал доста далеч, но тъй като и той бил въоръжен, спрял се, измъкнал шпагата си и приел боя: единият нападал, другият се защищавал.

Когато Аригучо отворил вратата на стаята, дамата се събудила и като видяла, че канапът, който тя вързала за палеца си, е отрязан, веднага се досетила, че измяната ѝ е разкрита; а щом разбрала, че Аригучо е хукнал да преследва Руберто, скочила от леглото и предполагайки какво може да я сполети, извикала слугинята си, която била в течение на цялата работа; убедила я да легне вместо нея в леглото и я замолила да не се обажда и да понася най-търпеливо ударите, ако Аригучо почне да я бие, пък после тя така щяла да ѝ се отплати, че нямало да има за какво да съжалява. Дамата загасила свещта, която горяла в стаята, излязла, притаила се в едно отдалечено място на къщата и зачакала да види какво ще стане.

Когато Аригучо и Руберто почнали да се бият на улицата, съседите се събудили, станали и почнали да ги ругаят; Аригучо се изплашил да не го познаят и се прибрал у дома си гневен и сърдит, без да успее да стори нещо на младежа, нито пък да го разбере кой е. Втурнал се в стаята и викнал яростно: „Къде си, блуднице? Аха, загасила си свещта, за да

не те намеря, но това няма да те спаси!“ Дობлижил се до леглото, хванал слугинята, мислейки, че е жена му, почнал да я рита и бие и тя изяла толкова ритници и юмурици, че била покрита цялата със синини; накрая ѝ отрязал косата и продължил да я обсипва с най-обидните думи и ругатни, които могат да се кажат на покварена жена. Слугинята плачела, та се късала – нали имало защо, и от време на време се обаждала: „Оле-ле! Милост, за бога!“ или „Стига!“ Тя се задавяла от плач, а Аригучо бил заслепен от гняв, затова не можал да познае, че това не с гласът на неговата съпруга, а на друга жена. След като я пребил от бой и – както казах – отрязал косата ѝ, той ѝ викнал: „Блуднице! Няма какво повече да се разправам с тебе, ами ще отида при твоите братя и ще им разкажа какви благопристойни дела вършиш; а те да дойдат, да направят каквото сметнат, че ги задължава тяхната чест и да те отведат отгук, защото в тая къща за теб вече няма място.“ След като изрекъл тия слова, той излязъл от стаята, заключил я отвън и напуснал къщата.

Мадона Сизмонда чула всичко и щом разбрала, че мъжът ѝ не е в къщи, отворила вратата, запалила свещта и отишла при слугинята, която била пребита от бой и продължавала да стене и ридает; успяла да я поу-теши, завела я в стаята ѝ, разпоредила се да я гледат и се грижат за нея, но така, че никой нищо да не разбере; после я възнаградила богато от кесията на самия Аригучо и слугинята останала предоволна. След като оправила слугинята, дамата се върнала в спалнята, побързала да оправи леглото, прибрала всичко и подредила стаята така, сякаш тая нощ никой не бил спал в нея; запалила светилника, облякла се, оправила се и тя, сякаш изобщо не си била лягала, запалила една лампа, взела някакви свои дрехи, седнала на горния край на стълбата и почнала да шие, очаквайки да види какво ще стане по-нататък.

В това време Аригучо, след като излязъл от къщи, хукнал към дома, където живеели братята на жена му, почнал да чука и да блъска по вратата, докато най-сетне слезли да му отворят. Щом разбрали, че е пристигнал Аригучо, братята на жена му – а те били трима – и майката на мадона Сизмонда станали, заповядали да запалят свещите и излезли да го посрещнат, като го запитали какво се е случило, та е дошъл съвсем сам по това време. Аригучо им разказал всичко от начало до край, като започнал от случайно открития от него канап, вързан за палеца на крака на мадона Сизмонда, и свършил с това, което бил разкрил и направил; а за да им докаже какво е сторил, взел, че им подал косата, която той мислел, че е отрязал от жена си; после ги подканил да дойдат да си я приберат и да постъпят както решат, че изисква собствената им чест, защото

той нямал никакво намерение да я държи повече у дома си.

Като чули разказа на Аригучо, братята на жена му много се ядосали, понеже помислили, че той им е казал самата истина; закипели от яд и злоба и решили хубаво да я наредят, затова заповядали да запалят факлите и тръгнали с Аригучо. Но майка им, като разбрала какво става, тръгнала след тях, разплакала се и почнала да моли ту единия, ту другия, ту третия да не бързат да вярват на такива работи, без да проверят и се уверят дали е истина, защото мъжът на Сизмонда може да ѝ се е разсърдил за друго, да се е отнесъл зле с нея, а пък сега да я клевети, за да се оправдае; тя се чудела как е могло да се случи такова нещо, след като познавала много добре дъщеря си – нали я възпитавала от най-ранното ѝ детство, и изприказвала още много други подобни приказки.

И тъй, стигнали до дома на Аригучо, влезли и почнали да се качват по стълбата. Като чула, че идват, мадона Сизмонда запитала: „Кой е там?“ Единият от братята се обадил: „Ей сега ще разбереш, негоднице!“ А мадона Сизмонда възкликнала: „Какво значи това? Спаси, господи!“ После станала и казала: „Добре сте дошли, братя мои, какво ви е накарало да дойдете и тримата по това време?“ Като видели, че седяла и шиела, а по лицето ѝ нямало никакви следи от побой (нали Аригучо им разправил, че я пребил от бой), те се позачудили, успели да овладеят гнева си и я запитали какво се е случило, та Аригучо е дошъл да се оплаква от нея; сетне я заплашили, че ако не им каже истината, зле ще си изпати. Дамата отвърнала: „Не разбирам какво трябва да ви обяснявам, не знам и за какво Аригучо ви се е оплаквал от мен.“ Аригучо, като я видял, останал като вцепенен, защото си спомнял много добре, че я ударил по лицето най-малко хиляда пъти, че цялата, я изпощипал и изподраскал и какво ли не още, а сега тя изглежда така, сякаш нищо не се е случило.

Братята ѝ разправили набързо какво им казал Аригучо за канапа, за боя и за всичко останало. Тогава дамата се обърнала към Аригучо: „Боже господи! Какво чувам, мъжо? Защо сам се опозоряваш, като искаш да ме представиш за блудница, каквато не съм, а себе си да изкараш лош и жесток, какъвто не си? Та ти тая нощ не спа в къщи, значи, и с мен не си спал. Кога си ме бил? Аз нищо не си спомням.“ Аригучо изръмжал: „Как така, негоднице, нали заедно си легнахме? Нали, след като подготвих твоя любовник, се върнах тук, нали те пребих от бой, нали ти отрязал косата?“ Жена му отвърнала: „Нощес ти не спа в къщи. Но да не говорим за това, тъй като освен моите думи не разполагам с други доказателства; да видим друго: ти каза, че си ме бил и че си ми отрязал косата. Ти не си ме бил; и ти, и всички, дето сте тук, можете да видите има ли

по мен следи от побой, или не; пък и не бих ти препоръчала да се осмеляваш да вдигнеш ръка срещу мен, защото, кълна се в кръста господен, ще ти издера очите. Доколкото знам и доколкото видях, ти дори и косата ми не си рязал; да не би да си го направил, без да усетя? Я да видя дали е отрязана, или не?“ Тя смъкнала воалите от главата си и показала, че косата ѝ не е пипната.

Когато братята и майката чули и видели всичко, обърнали се към Аригучо с думите „Какво ще кажеш за това, Аригучо? По то е съвсем различно от онова, което кача, че си направил, когато дойде в нашия дом; как ще докажеш и другите работи?“ Аригучо стоял като гръмнат, искало му се да каже нещо, но като видял, че се надявал да докаже едно, а излязло друго, не се решавал да заговори. Тогава жена му се обърнала към братята си и рекла: „Братя мои, аз виждам, че той сам иска да направя нещо, което иначе никога не бих се осмелила да извърша, сиреч да ви разкажа за всичките му жалки и недостойни дела и постъпки; но ще го направя. Напълно съм убедена, че това, което ви е разказал, се е случило с него, и ще ви обясня как; слушайте внимателно. Тоя почтен човек, за когото за голямо мое нещастие ме омъжихте, който се нарича търговец, който би трябвало да бъде и който иска да минава за по-трезв от монасите и по-благопристоен от невинна девойка, почти всяка вечер се напива по кръчмите и скита ту с тая, ту с оная развратница; а мен принуждава да го чакам до полунощ, че понякога и до зори, така както ме заварихте тая сутрин. Сигурна съм, че той се е напил здравата, след това е легнал с някоя от ония никаквици, а като се е събудил, е видял канапа, вързан за крака на блудницата, след което е извършил всичките си подвизи, за които ви е разказвал; после се върнал обратно, пребил я от бой, отрязал ѝ косата и преди да дойде на себе си, е помислил (убедена съм, че и сега той продължава да си въобразява), че е извършил всичко това с мен. Ако се вгледате внимателно в лицето му, веднага ще разберете, че все още е полупиян. Въпреки всичко, което е казал против мен, аз ви моля да се отнесете към него като с пиян човек и да му простите, както и аз му прощавам.“

Като чула това, майката отново зашумяла и занареждала: „Ех, дъще, какво приказваш? Кълна се в кръста господен, че тоя човек не заслужава такова отношение; трябва да убием това гадно и неблагодарно куче, което не е достойно да има за съпруга жена като теб! Това е то! И от калта да те беше измъкнал, пак не трябваше да постъпва така с теб! Бог да го убие, задето си принудена да слушаш дрънканиците на това търговец, измъкнало се изпод магарешките лайна на някакъв си

пладнешки разбойник, от ония негодници, дето ходят с груби романьолски наметала, с дълги и широки гащи, със забучено на задника си перо; дето, щом съберат два-три гроша, хукват да се женят за дъщери на благородници, изкарват си някакъв герб и после разправят: «Аз съм от едикой си род. Моите роднини са направили еди-какво си!» Ах, колко хубаво щеше да бъде, ако моите синове ме бяха послушали! Та те имаха възможност да те омъжат много добре, и то със съвсем малка зестра, за един от графовете Гуиди; а какво направиха? Дадоха те на тоя хубавец, дето не се посвени да дойде и да каже посред нощ, че ти – най-хубавата и най-честна жена на Флоренция – си била блудница, като че ли ние не те познаваме. Истина ви казвам, ако ме послушате, трябва така да го наредите, че да ви запомни за цял живот!“ После се обърнала към синовете си и продължила: „Нали ви казвах, чеда мои, че това не е вярно? Чухте ли как милият ви зет, това жалко и нищожно търговче, се отнася със сестра ви? Ако бях на ваше място и той кажеше на мен, каквото разказа на вас, или извършеше това, дето е сторил, нямаше да се успокоя и нямаше да се почувствувам доволна, докато не го пратя на оня свят! И ако бях мъж, а не жена, нямаше да позволя друг да се заеме с тая работа! Убий го, господи! Убий тоя безсрамник, тоя жалък пияница!“

Тогава младежите се обърнали към Аригучо, наругали го здравата и накрая му заявили: „Тоя път ти прощаваме, защото си пиян, но отсега нататък, ако ти е скъп животът, да си отваряш очите, защото ха сме дочули нещо, ха сме ти платили и за това, което си извършил, и за онова, дето ще го извършиш.“ После си тръгнали, а Аригучо стоял като вцепенен, без сам да може да разбере дали действително е извършил това, или е сънувал; но нищо не казал и оставил жена си на мира. А тя, благодарение на своята съобразителност, не само избягнала надвисналата над нея опасност, ами направила така, че оттогава насетне можела да върши каквото си иска, без изобщо да се страхува от мъжа си.

НОВЕЛА IX

Лидия, съпруга на Никострат, обича Пир; като доказателство за любовта ѝ той иска от нея три неща; тя изпълнява и трите и освен това се забавлява с него пред Никострат, а после убеждава мъжа си, че каквото е виждал, не е вярно.

Дамите толкова харесали новелата на Неифила, че не могли да се

въздържат да не се посмеят и поговорят за тая случка, въпреки че кралят неведнъж ги приканвал да престанат, тъй като вече бил заповядал на Панфило да продължи; когато най-сетне утихнали, Панфило започнал така:

– Уважаеми дами, според мен, когато човек обича пламенно, няма такова нещо, колкото и да е трудно и опасно, което той да не се осмели да извърши. И въпреки че това вече бе доказано в много новели, аз все пак бих искал да го допълня с новелата, която възнамерявам да ви разкажа; в нея ще чуете за една жена, която в своите дела била подпомагана много повече от съдбата, отколкото от собствения си разум и съобразителност; по тази причина аз не бих посъветвал никоя от вас да последва примера на тази жена, защото съдбата не винаги е благоразположена, а и не всички мъже на тоя свят са еднакво заслепени.

В древния ахейски град Аргос, известен много повече с прославените си древни царе, отколкото със своите размери, живял някога един знатен мъж, наречен Никострат; той бил вече пред прага на старостта, когато съдбата му отредила за съпруга една достойна жена колкото красива, толкова и смела, на име Лидия. Бидейки знатен и богат човек, той държал голяма прислуга, имал много кучета и птици за лов, защото ловът бил негово любимо занимание; сред многобройните му слуги имало някакъв младеж на име Пир; той бил и приятен, и изящен, и голям красавец, пък и за всичко го бивало; Никострат го обичал най-много от всички и на него имал най-голямо доверие. Не щеш ли, Лидия взела, че се влюбила, безумно в тоя младеж и денем и нощем само за него мислела; а Пир, дали защото не забелязвал, че тя е влюбена в него, или защото не желал, не й обръщал никакво внимание. Поради това душата на Лидия се изпълнила с непоносима мъка и тя решила каквото ще да става, но да му покаже, че го обича; затова извикала една своя прислужница, на име Луска, в която имала голямо доверие, и й казала следното: „Луска, от мен освен добрини друго не си видяла; именно поради това ти трябва да ми бъдеш вярна и да ме слушаш, затуй внимавай никой да не узнае, каквото ще ти кажа сега, освен човека, на когото ще ти заповядам да го съобщиш. Както виждаш, Луска, аз съм млада и кипя от сили, и имам всичко, каквото би могло да се пожелае; накратко казано, от едно само мога да се оплача, а именно, че годините на моя съпруг са прекалено много в сравнение с моите и по тази причина съм твърде малко задоволена с онова, в което младите жени намират най-голямо удоволствие. И тъй като и аз желая същото, каквото и всички останали жени, отдавна съм решила – щом съдбата се е отнесла толкова несправедливо към мен,

отреждайки ми за съпруг такъв стар мъж – да не си навреждам сама, а да намеря начин и удоволствие да си доставя, и за здравето си да се погрижа. За да бъда задоволена във всяко отношение и в тая работа, както и във всичко останало, аз реших, че нашият Пир измежду всички други е най-достоеен да ми го достави в своите обятия. Толкова много го обичам, че се чувствавам добре единствено когато го видя или когато мисля за него; не се ли събера с него колкото се може по-скоро, аз съм уверена, че ще умра от мъка. Затова, ако милееш за моя живот, намери начин да му кажеш за любовта, що изпитвам към него, а като отидеш при него, помоли го от мое име да дойде при мен.“

Прислужницата отвърнала, че ще го стори на драго сърце; и като улучила подходящо време и място, дръпнала Пир настрана и се постарала да му предаде колкото можела най-добре поръчението на своята господарка. Пир я изслушал и се слисал, защото дотогава нищо не бил забелязал, пък и се усъмнил дали дамата не е заръчала да му предадат това, за да го подложи на изпитание, затуй отвърнал троснато: „Луска, аз просто не мога да повярвам, че тия думи са излезли от устата на моята господарка, та внимавай какво говориш; но дори и да ги е казала, аз не вярвам да са искрени; ако ли пък ги е казала от сърце, моят господар ме зачита много повече, отколкото заслужавам, и за нищо на света не ще се съглася да му причиня такова оскърбление; затова внимавай, и да не си посямля вече да ми говориш такива неща.“ Но Луска не се стреснала от строгите му думи и рекла: „Пире, аз ще ти говоря и за това, и за всичко, каквото ми заповяда моята господарка; ще ти го кажа толкова пъти, колкото тя ми нареди, а дали това ще ти достави удоволствие, или не – то си е твоя работа; но едно ще ти кажа – ти си голям глупак.“ Луска се ядосала на Пир, върнала се при дамата, предала ѝ неговия отговор, а дамата си помислила, че ще умре от мъка; но след няколко дни тя отново викнала прислужницата и се обърнала към нея с думите: „Луска, ти знаеш много добре, че дъбът не пада при първия удар; поради това мисля, че ще трябва пак да отидеш при оня, който иска да запази своята вяроност, а на мен – да навреди; намери удобно време, разкажи му отново за моята любов и направи всичко възможно тя да се увенчае с успешен край; ако не стане така, аз ще умра, а той ще си помисли, че съм искала да се подиграя с него, и вместо неговата любов ще си спечеля неговата омраза.“

Прислужницата утешила своята господарка, намерила Пир, който бил весел и в най-добро разположение на духа, и му казала: „Пире, преди няколко дни ти обясних от каква пламенна любов изгаря по теб

моята и твоя господарка; сега искам да те уверя, че ако ти проявиш същата жестокост, както онзи ден, тя няма да живее дълго време на тоя свят. Затова те моля да склониш и да изпълниш нейното желание; ако продължаваш да упорствуваш, аз, дето те смятам за твърде умен, ще почна да мисля, че си голям глупак. Нима може да има за теб по-голяма чест от тая, че една такава жена, и красива, и благородна, те обича най-много от всичко? Освен това, не смяташ ли, че си задължен на щастливата съдба, която не само ти поднася случай, отговарящ на поривите на твоята младост, но ти предлага и такава прекрасно убежище за твоите нужди? Я ми кажи, ако постъпиш разумно, кой измежду твоите връстници ще има тия наслади и удоволствия, на които ще се радваш ти? Ако решиш да й дариш любовта си, кой друг освен теб ще има на разположение толкова оръжие, коне, дрехи и пари, с каквито ще разполагаш ти? Хайде, открий душата си за моите думи и стъпи на земята; не забравяй, че щастието се усмихва на човек и е готово да го подкрепи само веднъж, не повече, а който го изпусне и си остане беден и нещастен, после ще трябва да се сърди на себе си, а не на него. Освен това между слугите и господарите не бива да се съблюдава оная вярност, каквато са длъжни да проявяват роднините и приятелите; напротив – когато могат, слугите трябва да се отнасят към господарите си по същия начин, както и господарите им се отнасят към тях. Нима си въобразяваш, че ако ти имаше красива жена, майка, дъщеря или сестра, и Никострат я хареса, той би седнал да размишлява за същата вярност, каквато ти искаш да запазиш към него по отношение на жена му? Много си глупав, ако разсъждаваш така; впрочем ти можеш да мислиш каквото си искаш, но бъди сигурен, че ако ласките и молбите не помогнат, той ще употреби и сила, за да постигне своите желания. Затова нека и ние се отнасяме към тях и към това, що им принадлежи, по същия начин, по който и те се отнасят към нас и към всичко наше; използвай благосклонната съдба, не я изпускай; не се отдръпвай, вземи каквото тя ти предлага, защото, истина ти казвам, не постъпиш ли така, после ще има толкова да се каеш, че (да оставим настрана, че твоята господарка ще умре от мъка) сам ти ще поискаш да умреш.“

Пир поразмислил над думите на Луска и решил, ако тя дойде още веднъж при него, а той успее да се увери, че нямат намерение да го подлагат на изпитание, да й даде съвсем друг отговор и да изпълни желанието на своята господарка; затова й казал: „Виж какво, Луска, да допуснем, че казаното от теб евярно; но аз знам, че господарят е твърде умен и разсъдлив човек, и тъй като ми е поверил всички свои работи, аз

много се боя Да не би Лидия да върши всичко това по негов съвет и желание, за да ме подложат на изпитание; затова, ако тя пожелае да извърши три неща, които ще поискам от нея, за да се уверя в нейната искреност, готов съм после да изпълня всичко, каквото ми заповяда. Ето какво искам от нея: първо, да убие пред Никострат неговия най-хубав ястреб, второ – да ми прати снопче косми от брадата на Никострат и, трето – да ми прати един негов зъб, ама от най-здравите.“

На Луска всичко това се сторило много трудно, а на дамата – още повече; въпреки това Амур, който умее да подсказва и е неизчерпаем източник на съвети, насърчил Лидия да изпълни желанието на Пир и тя пратила Луска да му предаде, че ще извърши в най-скоро време всичко, каквото е поискал от нея; освен това добавила, че макар той да смята Никострат за умен човек, тя е готова да се забавлява с Пир в присъствието на съпруга си, като ще го увери, че това не отговаря на истината.

Пир зачакал да види какво ще направи благородната дама. Скоро Никострат, както често имал обичай да прави, поканил на обед неколцина благородници; след като се нахранили и слугите раздигнали трапезите, Лидия се облякла в туника от зелено кадифе, сложила си скъпоценностите, напуснала своята стая, влязла в залата, където били гостите, и в присъствието на Пир и на останалите се отправила към стойката, на която седял любимият ястреб на Никострат; отвързала го, престорила се, че уж иска да го вземе в ръка, после изведнъж го сграбчила за верижката, блъснала го с все сила о стената и го убила. Когато Никострат се развикал: „Ах, жено, какво направи!“, тя не му отвърнала нищо, ами се обърнала към гостите и рекла: „Благородни люде, нима ако царят ме обиди, ще съумея да му отмъстя както подобава, ако не бих имала смелост да отмъстя на някакъв си ястреб? Вие трябва да знаете, че този ястреб дълго ме лишаваше от времето, през което мъжете са длъжни да доставят удоволствие на жените си; щом пукнеше зората, Никострат ставаше, възсядаше коня си, вземаше своя ястреб и препускаше към равното поле, за да се полюбува на полета на тая птица, а мен – вижте ме само каква съм – оставяше Да лежа недоволна В постелята; поради тази причина неведнъж ми е идвало на ум да сторя същото, каквото извърших сега, и ако нещо ме е карало да се сдържам, то е било желанието да го направя в присъствието на хора, които биха могли да бъдат справедливи съдници на моите жалби, каквито, надявам се, ще бъдете вие.“

Благородниците я изслушали, повярвали, че любовта ѝ към Никострат е наистина такава, каквато показвали нейните думи, размели се, обърнали се към съкрушения съпруг и почнали да му говорят: „Ех,

колко добре постъпи дамата, като отмъсти за нанесената ѝ обида, убивайки ястреба!“ Те продължили да се шегуват по повод на станалото и успели да разтушат и разсмеят Никострат; в това време дамата се прибрала в стаята си, а Пир, който чул и видял всичко, си рекъл: „Ах, с каква възвишена постъпка дамата сложи началото на моята любов! Дано Бог ѝ помага да удържи докрай.“

Веднъж – няколко дни след като убила ястреба – Лидия останала в стаята си заедно с Никострат; тя го галела, бърбела му разни неща, по едно време той я дръпнал на шега за косата и дамата тозчас намислила да използва това като повод, за да изпълни и второто условие, поставено ѝ от Пир: засмяла се, хванала снопче косми от брадата на Никострат, дръпнала го с все сила и го изскубнала; а когато Никострат почнал да се оплаква от болка, тя му рекла: „Хубава работа! Какво толкова ти стана, та си седнал да се мръщиш за някакви си шест косъмчета, дето ти ги отскубнах от брадата? Знаеш ли как ме заболя, когато ти ме дръпна за косата?“ Така, от дума на дума, дамата успяла да обърне всичко на шега; те продължили да се забавляват, а тя успяла да скрие предпазливо снопчето косми от брадата на Никострат и още същия ден го пратила на своя любим.

Изпълнението на третото условие се видяло на дамата много трудно; но нали била доста умна а и Амур изострил ума ѝ още повече, тя измислила как да постъпи, за да постигне целта, която си била поставила. Никострат бил прибрал при себе си две момчета; те били от благороден произход, но бащите им ги дали на Никострат, та да се научат при него на изящни обноски и добро държане; когато Никострат сядал да се храни, едното момче му нарязвало храната, другото му наливало да пие. Лидия наредила да ги повикат, успяла да ги убеди, че имат лош дъх, и ги подучила, докато обслужват Никострат, да държат главата си дръпната колкото е възможно по-назад, но ги предупредила никому нищо да не казват за тая работа. Момчетата ѝ повярвали и почнали да правят така, както ги научила дамата. Затова веднъж тя запитала Никострат: „Забеляза ли как се държат момчетата, докато те обслужват?“ Никострат отвърнал: „Да, разбира се, дори смятах да ги попитам защо правят така.“ Лидия му казала: „Недей, аз ще ти обясня причината; дълго мълчах, за да не се разсърдиш, но сега разбрах, че и други са го забелязали, затова реших, че не бива да крия повече от теб. Държат се така не за друго, а защото устата ти има много лош дъх; право да ти кажа, не знам на какво може да се дължи тая работа, защото по-рано нямаше такова нещо; но е много неприятно, а ти си имаш работа все с благородни хора, затова

трябва да намериш начин да се излекуваш.“ Тогава Никострат запитал: „Каква ще да е тая работа? Да не би да имам развален зъб?“ Лидия отвърнала: „Възможно е и така да е.“ После го дръпнала към прозореца, накарала го да си отвори устата, огледала я от край до край и възкликнала: „О, Никострате, как си могъл да търпиш толкова дълго време? От тая страна имаш един зъб, който е не само развален, ами е направо изгнил; ако го оставиш, може да развали и другите, дето са до него; затова бих ти препоръчала да го извадиш, докато не е засегнал и другите.“ Тогава Никострат казал: „Щом мислиш така, съгласен съм; кажи да изви-кат зъбаря, та да го извади.“ Жена му почнала да го убеждава: „Хубава работа, да викаме зъбар за такова нещо! Струва ми се, че зъбът ти е толкова разклатен, че ще успее да го извадя сама, без да викаме зъбар. Пък и тия зъбари са толкова безжалостни, че сърцето ми няма да понесе да видя или да разбере, че си попаднал в ръцете им; затова настоявам лично аз да го извадя; пък, ако много те заболи, ще се откажа да го вадя, нещо, което един зъбар никога няма да направи.“

Тя наредила да донесат за случая инструменти, оставила при себе си Луска, заповядала всички останали да напуснат стаята, затворила вратата, накарала Никострат да се излегне на масата, пхнала клещите в устата му и хванала здраво един зъб; мъжът ѝ почнал да вие от болка, но въпреки това зъбът бил изваден, защото Луска държала Никострат здраво и не му давала да мръдне, а Лидия дръпнала зъба с все сила; тя скри-ла извадения зъб, взела един друг, напълно изгнил, който държала в ръката си, показала го на примрелия от болка и станеш свой съпруг и му рекла: „Я погледни какво нещо си държал в устата си!“ Той ѝ повярвал и въпреки че се измъчил страшно много и продължавал да стене, решил, че с изваждането на зъба напълно се е излекувал; поднесли му разни неща, за да се успокои и подкрепи, и когато болката се разнесла, Никострат излязъл от стаята, а дамата взела зъба и го пратила веднага на своя любим, който се убедил в нейната любов и заявил, че е готов да изпълни всяко нейно желание.

Но дамата пожелала да му даде още едно доказателство в уверение на своята любов; и тъй като всеки час, който я дялял от мига, когато щяла да се срещне с него, ѝ се струвал година, а тя искала да изпълни, каквото му била обещала, Лидия се престорила на болна; веднъж, като се нахранил, Никострат се отбил да я навести; щом видяла, че били само двамата с Пир, тя помолила да ѝ помогнат да излезе в градината, та да се поразведри. Никострат я хванал от едната страна, Пир – от другата, после я изнесли в градината и я оставили да си полегне на поляната под

една отрупана с плод круша; след като поседяла малко, дамата, която още преди това била получила Пир какво да прави, му казала: „Пире, много ми се ще да си похапна от тия круши, я се качи на дървото и хвърли няколко.“ Пир се покатерил бързо на дървото и почнал да хвърля крушите и както ги хвърлял, се развикал: „Хей, месер, какво правите? А вас, мадона, не ви ли е срам да си позволявате подобно нещо в мое присъствие? Нима мислите, че съм сляп? Та нали уж бяхте много болна? Кога успяхте да оздравеете, та да вършите такива работи? А щом толкова ви се иска да правите тая работа, имате толкова хубави стаи, защо не отидете в някоя от тях? Там ще бъде много по-прилично, отколкото да го вършите пред мен.“ Лидия се обърнала към мъжа си и казала: „Какво е седнал да разправя Пир? Какво му е, бълнува ли?“ Пир се обадил: „Мадона, не бълнувам: няма мислите, че нищо не виждам?“ А Никострат се слиял и казал: „Пире, аз наистина мисля, че ти сънуваш.“ Пир възразил: „Господарю, аз сънувам толкова, колкото и вие; така се въртите, че ако и тая круша се разклати по същия начин, на нея няма да остане ни един плод.“ Тогава Лидия възкликнала: „Каква е тая работа? Да не би наистина да си представлява, че вижда онова, за което разправя? Господи Боже мой, ако бях здрава както преди, щях да се покатеря на дървото, за да видя какви са тия чудесии, дето е седнал да ни убеждава, че ги вижда отгоре.“ Пир продължавал да стои на крушата и да разправя какви ли не измишльотини. Никострат му казал: „Я слез долу!“ Пир слязъл. Никострат го запитал: „Та какво разправяше, че си видял?“ Пир отвърнал: „Вие сигурно сте си рекли, че или съм мръднал, или бълнувам; но щом настоявате, ще ви кажа какво видях: видях ви да се забавлявате с жена си, а като слязох, видях, че сте станали и сте седнали ей тук, където сте сега.“ Тогава Никострат отсъдил: „Ти явно не си бил на себе си, защото, откакто се качи на крушата, ние не сме се и помръдвали от мястото, на което ни виждаш сега.“ Пир възкликнал: „Защо да спорим? Така или иначе, но аз ви видях.“ Никострат се зачудил още повече и накрая казал: „Я да видя дали това дърво не е омагьосано, та на всеки, който се покатери на него, наистина да му се привиждат такива чудесии.“

И той се покатерил на дървото; щом стигнал до върха, дамата и Пир почнали да се забавляват; като ги забелязал, Никострат се развикал: „Ах ти, негоднице, какво правиш? И ти, Пире, дето в теб имам най-голямо доверие?“ и почнал да слиза от крушата. Жена му и Пир отвърнали: „Нищо не правим. Седим си“; станали и седнали така, както били, преди Никострат да се качи на крушата. Когато той слязъл и ги видял да седят

там, където ги бил оставил, нахвърлил Се върху тях и почнал да ги ругае. Тогава Пир му казал: „Никострате, сега аз наистина признавам, че всичко, каквото съм видял, докато бях горе, е било измама, както и вие твърдяхте преди малко; че е така, съдя не по друго, а по това, че и видяното от вас, доколкото разбирам, също не отговаря на истината. Не е трудно да се убедите, че не съм ви излъгал; та я помислете, нима ако вашата жена, която е най-разумна и най-честна измежду всички, намисли да ви опозори с подобна постъпка, ще седне да го върши пред очите ви? А за себе си дори и не желая да говоря, тъй като бих се съгласил по-скоро жив да ме разкъсат, отколкото да помисля за такова нещо, камо ли да го извърша, и то във ваше присъствие. Навярно причината за тая измама се крие в крушата, тъй като никой не би бил в състояние да ме разубеди, че сте си доставяли телесна наслада с вашата жена на това място, ако не бяхте казали, че на вас пък ви се е сторило, че и аз съм извършил същото, за което дори не съм и помислил, камо ли да го извърша.“ Тогава даматата се престорила на страшно разгневена, станала и възкликнала: „Дано даде Бог добро да не видиш, ако наистина ме смяташ за толкова глупава, че ако река да се занимавам с такива гадости, каквито разправяш, че си бил видял, ще почна да ги върша пред очите ти. Бъди уверен, че пожелая ли такова нещо, няма да дойда тук, а ще съумея да го направя в някоя от нашите стаи, и то така, че ще има да се чуда и мая, ако ти някога узнаеш нещо за това.“

Никострат си рекъл, че и двамата са казали самата истина, сиреч че те никога не биха се осмелили да извършат подобно нещо в негово присъствие, затова престанал да ги упреква за станалото, а почнал да говори какво невиджано чудо била промяната в зрението на човека, който се покатервал на това дърво. Лидия продължавала да се преструва, че е много ядосана от мнението, изказано от Никострат за нея, и заявила: „Ще направя всичко, каквото ми е по силите, та тая круша никога вече да не може да хвърля такъв срам ни върху мен, ни върху която и да е друга жена; затова, Пире, бягай да донесеш една брадва и отсеци това дърво, за да отмъстиш и за теб, и за мен, въпреки че много по-добре ще бъде да ударим една брадва по главата на Никострат, който позволи разумът му да бъде заслепен толкова лесно, без да се опита поне малко да поразмисли; защото, макар и да ти се е сторило, че си видял със собствените си очи онова, за което ни разправяше, разумът ти никога не биваше да приеме и допусне, че е възможно такова нещо.“

Пир изтичал да вземе брадвата и отсякъл крушата; а Лидия, като видяла, че дървото паднало на земята, обърнала се към Никострат и му

казала: „Както виждам, врагът на моята чест е повален; с това се уталожих и моят гняв.“ Никострат я помолил да му прости, тя го сторила най-великодушно и му заповядала занапред да не е посмял да заподозре в подобно нещо жената, която го обича повече от себе си.

Така клетият измамен мъж се прибрал с нея и с нейния любовник в двореца, където впоследствие Пир се утешавал и наслаждавал с нея, а тя с него при най-големи удобства. Дано Бог даде и на нас същото.

НОВЕЛА X

Двама мъже от Сиена обичат една жена, която е кумица на единия от тях; кумът умира, но в изпълнение на даденото преди това обещание се явява на своя приятел, за да му разкаже как се живее на оня свят.

Оставало само кралят да разказва; като видял, че дамите, които окайвали отсеченото без вина дърво, се поуспокоили, той започнал така:

– Известно е, че всеки справедлив крал трябва да бъде пръв блюстител на издадените от него закони; не постъпва ли така, той трябва да бъде смятан не за крал, а за достоен за наказание роб; аз, вашият крал, почти съм принуден да извърша такова прегрешение и да заслужи подобно порицание. Вярно е, че вчера аз постанових по какъв въпрос да разговаряме днес и нямах никакво намерение да се възползвам от моята привилегия, а да се подчиня наравно с вас на издадения закон и да говоря за каквото и вие разказвахте; но вие не само разсъждавахте за същото, за което и аз възнамерявах да говоря, ами казахте толкова много и толкова хубави неща, че колкото и да се ровя из паметта си, не мога да си припомня, нито да си представя нещо, което бих могъл да ви разкажа по тоя въпрос и което да не отстъпва на вече казаното. Ето защо аз съм принуден да престъпя закона, издаден от самия мен, и тъй като заслужавам да бъда наказан, заявявам, че съм готов да понеса каквато и глоба да ми бъде наложена; но аз все пак ще използвам обичайната си привилегия. Искам да ви кажа, скъпи дами, че както новелата за кума и кумицата, разказана ни от Елиса, така и глупостта на хората от Сиена ми подействаха толкова силно, че ме подтикват да оставя настрана въпроса как умните жени мамят глупавите си съпрузи и да ви дам възможност да чуете една новела, която – макар и да съдържа доста неща, на които не бива да се вярва – все пак е приятна за слушане.

И така, в Сиена живели двамата младежи от простолудиято;

единият се казвал Тингочо Мини, а другият – Меучо ди Тура; те живеели в Порта Салая и, изглежда, много се обичали, защото си дружели само двамата и с други хора почти не се събирали. Както всички, и те ходели на църква, ходели на проповедите и често слушали да им говорят за славата или мъките, които се полагали на оня свят на душите на мъртъвците според техните заслуги приживе; желаейки да имат достоверни сведения за тая работа, а не знаейки как да ги получат, те си обещали един на друг, че който от тях умре пръв, ще се върне (стига да е възможно) при тоя, дето е останал жив, и ще му съобщи всичко, каквото оня поиска да узнае; те скрепили обещанието с клетва.

След като си дали този обет и продължавали да дружат, работите се стекли така, че Тингочо станал кум на някой си Амброджо Анселмини, живущ в Кампо Реджи, чиято жена, на име мона Мита, родила син. От време на време Тингочо ходел заедно с Меучо на гости у кумицата си, която била много красива и привлекателна жена, и взел, че се влюбил в нея въпреки кумството; Меучо също се влюбил в нея, защото много я харесвал, пък и Тингочо много я хвалел. Но макар и по различни причини, те се пазели да признаят един на друг, че са влюбени в тая жена: Тингочо се въздържал да каже на Меучо, понеже му се струвало, че да се влюби човек в кумицата си, не е хубава работа, и си мислел, че ако някой узнае за това, той много ще се срамува; Меучо пък се въздържал не за друго, а защото забелязал, че Тингочо харесва дамата. Меучо разсъждавал така: „Ако му призная, че съм влюбен в нея, той ще почне да ме ревнува; той е неин кум и може да говори с нея когато си иска, ще направи всичко възможно, за да я накара да ме намрази, и аз никога не ще мога да постигна, каквото искам.“

И така, както вече казахме, двамата младежи продължавали да обичат тая жена; добре, ама Тингочо се оказал по-ловък и успял да разкрие пред дамата своите желания и какво правил, какво струвал, но съумял да получи от нея всичко, каквото искал. Меучо разбрал много добре какво се е случило и въпреки че му станало много неприятно, престорил се, че нищо не забелязва, защото се надявал, че все някой ден и той ще постигне желанията си, а не искал Тингочо да има нито повод, нито причина да му навреди или да му попречи на работата. Така двамата приятели продължавали да я обичат – единият с по-голям успех от другия; но Тингочо, като намерил мека почва във владенията на кумицата си, започнал така да копае и да я обработва, че бил налегнат от зла болест, която след няколко дни се влошила дотолкова, че той не могъл да издържи и се поминал. А през нощта на третия ден след кончината си

(вероятно защото не е имал възможност да го стори по-рано) той, съгласно даденото обещание, се явил в стаята на Меучо, който спял дълбоко, и го повикал. Меучо се стреснал и запитал: „Кой си ти?“ Оня му отвърнал: „Аз съм Тингочо, върнах се при теб съгласно даденото ти обещание, за да ти съобщя някои новини за оня свят.“ Като го видял, Меучо се поизплашил, но скоро се съвзел и отвърнал: „Добре си ми дошъл, братко!“ После го запитал дали е погинал. Тингочо отвърнал: „Погинало е нещо, което не се връща; щях ли да дойда при теб, ако наистина бях погинал?“ Тогава Меучо казал: „Не става дума за това; искам да знам дали си попаднал сред душите, осъдени на вечни мъки в огъня на ада.“ Тингочо отвърнал: „Не, аз не съм там, но мога да ти кажа, че заради извършените от мен грехове съм осъден на тежки, страшни мъчения.“ Тогава Меучо започнал да го разпитва най-подробно какви наказания биват налагани там за извършените тук грехове и Тингочо му разказал всичко.

После Меучо го запитал дали би могъл да направи нещо за него тук, на земята; Тингочо отвърнал, че Меучо може да се разпореда да служат за упокоение на неговата душа литургии, да четат молитви и да дава милостиня, защото всичките тия неща много помагат на мъртвите, дето са на оня свят. Меучо казал, че ще направи всичко на драго сърце, а когато Тингочо се накарал да си тръгне, Меучо си спомнил за кумицата, подигнал глава и възкликнал: „Ха, добре, че се сетих! Ами я ми кажи, Тингочо, какво наказание ти наложиха, задето спеше с кумицата си, докато беше на тоя свят?“ Тингочо отговорил: „Братко мой, като отидох там, посрещна ме един, който, както разбрах, знаеше наизуст всичките ми грехове; той ми заповяда да отида на едно място, където аз оплаквах в най-страшни мъки всичките си грехове и където срещнах мнозина като мен, осъдени на същите мъки; докато стоях там, спомних си какво бях направил с кумицата и тъй като очаквах да ми наложат за тая работа още по-тежко наказание от това, което ми беше вече наложено, треперех от страх, макар че отвъде ме пареха пламъците на един голям огън. Един, дето беше до мен, забеляза това и ме запита: «Какво повече си направил от всички, дето са тук, та хем стоиш в тоя огън, хем трепериш като лист?» Аз му казах: «О, друже мой, умирам от страх в очакване да бъда съден за друг голям грях, който извърших някога.» Той ме запита какво съм направил и аз му отвърнах: «Ето какъв грях сторих: спях с една моя кумица, спях така, че сам се закопах.» Тогава оня започна да ми се подиграва и ми каза: «Хайде, глупако, не се бой, тук никой не държи сметка за кумиците!» Като чух това, аз се успокоих.“

След като изрекъл тия думи, понеже вече съмвало, Тингочо казал: „Сбогом Меучо, аз не мога да остана повече при теб“ и изведнъж изчезнал. Щом чул, че на оня свят никой никому не държи сметка за кумиците, Меучо почнал да се присмива на собствената си глупост, която станала причина той да пощади не една кумица; оттогава той се простил със своето невежество и в това отношение станал много по-мъдър. Ако брат Риналдо е знаел за тая работа, нямало да умува толкова много, когато скланял любимата си кумица да изпълни неговите желания.

Когато кралят завършил своята новела, лъхал лек ветрец, тъй като слънцето вече клоняло към заниз; и понеже нямало кой друг да разказва, той станал, свалил венеца от главата си и го положил върху главата на Лаурета с думите:

– Мадона, с тоя лавър, чисто име носите, аз ви увенчавам за кралица на нашата дружина; и така, бидейки вече повелителка, отдайте своите распоредания за онова, което смятате, че ще бъде нужно за утеха и удоволствие на всички – и отново седнал.

След като станала кралица, Лаурета викнала сенешала и му заповядала да се распореди масите да бъдат сложени за вечеря тук, в тая прелестна долина, но по-рано от обичайния час, та да могат да се приберат навреме в двореца; после му обяснила какво да върши, докато тя е кралица, и се обърнала към дружината със следните слова:

– Вчера Дионео пожела днес да разсъждаваме за това как жените лъжат своите съпрузи; но аз не искам да си помислите, че съм като ония кучета, дето само ръмжат и се заяждат, и че желая тозчас да си отмъстя; иначе веднага бих заповядала утре да разсъждаваме за това как мъжете мамят своите съпруги. Но нека оставим настрана този въпрос! И така, аз решавам всички да си помислят и да се приготвят да разказват за това *как всеки ден жените лъжат мъжете си или мъжете – своите жени или как мъжете един друг се мамят*; вярвам, че тия разкази ще бъдат не по-малко приятни от новелите, които чухме днес.

След тия думи тя станала и разпуснала дружината до часа за вечеря. Дамите и младежите също станали; едни нагазили боси в бистрата вода, други тръгнали да се разхождат по зелената поляна под стройните кичести дървета, а Дионео и Фиамета дълго време пели за Арчит и Палемон⁷⁶; така всички прекарвали времето до вечеря, за най-голямо свое

⁷⁶. *Арчит и Палемон* – герои от поемата на Бокачо „Тезеида“ – те са влюбени в Емилия, роднина на гръцкия цар Тезей, и се бият на дуел, за да решат на кого да принадлежи тя.

удоволствие, сред най-различни и приятни забавления. А когато дошло време да вечерят, те насядали около сложените край езерцето маси и се нахранили спокойно и весело, сред песента на хиляди птички и под свежия полъх на лекия ветрец, който идел откъм хълмовете. Когато масите били раздигнати, те се поразходили още малко из китната долина, след което (слънцето още не било залязло) по волята на кралицата се отправили с бавна стъпка към обичайния си пристан, шегувайки се и бъбрейки за най-различни неща – както за тия, за които вече разказвали, така и за други. Стигнали в прекрасния дворец по тъмно, прогонили умората от краткия път е помощта на студени вина и сладкиши и почнали да играят около прекрасния водоскок ту под звуците на гайдата на Тиндаро, ту под звуците на други инструменти. Накрая кралицата заповядала на Филомена да изпее една канцона и тя започнала така:

О, морни мои дни!
Дали ще мога да се върна пак.
отдето ме отвлякоха злини?

Без друго аз не мога, тъй изгаря
гърдта ми туй желание
да бъда (морна аз!), където бях,
о, благо мое, отдих мой и вяра,
и разтушаващо дихание,
че ти кажи: от други ме е страх;
надежда дай, синьоре, тя е зрак,
утеха за духа в здрачевини.

Не мога да опиша таз наслада,
която ми гори душата,
че нямам денем, нито нощем мира;
а слух и зрение без миг пощада
с такава сила непозната
накладоха у мен пожар без спира,
че той изцяло ме побира.
Не може друг да ме теши, че как
той добродетел в мен ще съхрани.

О, хайде, казвай, ще ли те намеря
отново, как, кога,
да те целуна мъртва по очите?

Каж ми, ще ли дойдеш като вчера,
о благо мое, и сега
със думите веднага, а пък в дните
безкрай да бъдеш утешител драг,
без грижа, че Амур ще ме рани?

И ако нявга дойдеш пак при мене,
ще бъда ли безумна,
да си отидеш пак да те оставя?
Ще те държа уста в устата слени
дордето мога, о, дордето клюмна
и своето желание удавя;
за друго дума да не става;
ела веднага и ме прегърни,
че като си помисля, пея чак.

Тази канцона накарала дружината да си помисли, че Филомена е обзета от нова и щастлива любов; и тъй като думите ѝ подсказвали, че тя я изживява много по-дълбоко, отколкото дава вид, всички отсъдили, че Филомена трябва да е много щастлива, а някои дори ѝ завидели. Когато дамата свършила своята песен, кралицата се досетила, че на другия ден е петък, затова се обърнала любезно към всички и им казала:

– Благородни дами ѝ младежи, вие знаете, че утрешният ден е посветен на мъките и страданията на нашия Господ Бог; ако си спомняте, когато Неифила беше кралица, ние прекарахме тоя ден най-благочестиво и отложихме нашите забавни разкази; същото направихме и през следващия ден – събота. Затова, желяйки да последвам благочестивия пример, който ни бе даден тогава от Неифила, аз мисля, че ще бъде поприлично, ако утре и други ден се въздържим от нашите забавни разкази, както направихме и миналия път, и си припомним онова, което през тия два дни е било извършено за спасението на нашите души.

Благочестивите слова на кралицата допаднали на всички; когато тя разпуснала дружината, било вече доста късно и всички се прибрали да почиват.

ДЕН ОСМИ

Завършива седмият ден на Декамерон, започва осмият. Под ръководството на Лаурета дружината разсъждава за това как всеки ден жените лъжат мъжете си или мъжете – своите жени или как мъжете един друг се мамят.

В неделя сутрин, когато кралицата и дружината се събудили, лъчите на изгряващото слънце вече позлатявали върховете на най-високите планини, прогонвайки мрака и хвърляйки светлина върху всичко наоколо; дружината се поразходила по росната тревица, след което, към половината на третия час, всички отишли в близката църквица, където изслушали божествената литургия; после се прибрали в двореца, наобядвали се в най-приятно и весело настроение, попели и потанцували и кралицата разрешила, който иска, да се оттегли да почива. Но когато слънцето почнало да преваля, по волята на кралицата те отново насядали край прекрасния водоскок за обичайните си разкази и следвайки заповедта на кралицата, Неифила започнала така.

НОВЕЛА I

Гулфардо взема пари назаем от Гаспаруоло и ги дава на жена му, която се съгласила да спи с него срещу такава сума; после Гулфардо заявява на Гаспаруоло в присъствието на жена му, че е върнал парите на нея, и тя потвърждава, че е вярно.

– Щом такава е Волята Божия, аз да трябва да открива този ден с моята новела, ще го сторя на драго сърце; но, любезни дами, тъй като тук се говори много за това как жените мамят мъжете, на мен ми се ще да ви разкажа как един мъж излъгал една жена, но не за да упрекна по този начин постъпката на мъжа или да намекна, че жената не е заслужавала подобно отношение; напротив, аз желая да похваля мъжа и да укоря жената и заедно с това да покажа, че и мъжете умеят да лъжат жените, дето им се доверяват, така както и те биват мамени от жените, в които имат доверие. Впрочем, нека бъдем откровени: това, дето искам да ви разкажа, не би трябвало да бъде наречено измама, а заслужено възмездие, тъй

като жената е длъжна да бъде винаги честна и да бди над своето целомъдрие така, както трепери за живота си, не допускайки за нищо на света то да бъде сквернено; и въпреки че по причина на нашата слабост това изискване не може да бъде спазено изцяло и както би следвало, аз твърдя, че всяка жена, отдаваща се за пари, е достойна да бъде пратена на кладата, докато жената, която върши това от любов (чиито могъщи сили познаваме), не бива да бъде съдена така строго, а заслужава прошка; това ни доказа преди няколко дни и Филострато с разказа си за мадо-на Филипа от Праго.

И така, живял някога в Милано някакъв наемник, по народност немец; той се казвал Гулфардо, бил храбър и твърде верен и предан на хората, при които постъпвал на служба, а това не се среща често у немците, вземел ли пари назаем, изплащал ги най-честно, затова мнозина търговци били съгласни да му дават срещу най-малка лихва колкото и пари да поиска. Докато живял в Милано, Гулфардо се влюбил в една много красива жена, наречена мадона Амбруоджа, съпруга на богат търговец, на име Гаспаруоло Кагастрачо, който бил негов много добър познат и голям приятел; Гулфардо я обичал, но внимавал да не се издава, така че нито мъжът ѝ, нито околните нищо не забелязали; един ден той пратил да я помоят да се покаже благосклонна към него и да му дари любовта си, а той от своя страна бил готов да изпълни всичко, каквото тя му нареди. След продължителни преговори дамата склонила, тя била съгласна да постъпи както той искал, но при две условия: първо – да не казва никому нищо за тая работа и, второ – понеже имала нужда от двеста златни флорина за някакви свои работи, а той бил богат човек, поискала да ѝ даде тия пари, а тя след това щяла да бъде винаги на неговите услуги.

Като чул за нейната алчност, Гулфардо се възмутил от подлостта ѝ (той я смятал за достойна и почтена жена), пламенната му любов се превърнала едва ли не в ненавист и той решил да ѝ се подиграе; затова пратил да ѝ кажат, че е готов да изпълни на драго сърце и това, и всичко, каквото тя пожелае и каквото той може да направи; затова нека му съобщи кога би желала да я посети, а той щял да ѝ донесе исканото и никой нищо нямало да знае освен един негов другар, на когото имал голямо доверие и който го придружавал навсякъде.

Щом чула това, дамата, или по-точно тая негодница, останала много доволна и пратила да му съобщят, че след няколко дни мъжът ѝ, Гаспаруоло, щял да замине по работа за Генуа; замине ли, тя ще прати да го известят и да му кажат да дойде.

Гулфардо издебнал удобно време, отишъл при Гаспаруоло и му казал: „Налага се да свърша една работа, а ми трябва двеста златни флорина; бих искал да ми ги дадеш назаем със същата лихва, с която обикновено и друг път си ми давал пари.“ Гаспаруоло отвърнал, че е съгласен и му наброил веднага парите.

След няколко дни, както казаха дамата, Гаспаруоло тръгнал за Генуа, а тя уведомила Гулфардо да отиде при нея и да ѝ занесе двестата златни флорина. Гулфардо извикал своя другар и отишъл заедно с него при дамата; тя го очаквала и той побързал да ѝ предаде в присъствието на другаря си тия пари с думите: „Мадона, ето парите, дайте ги на мъжа си, когато се върне.“ Дамата ги взела, но не се досетила защо Гулфардо казал така; тя предположила, че го е сторил, за да ще би другарят му да забележи, че ѝ ги дава като възнаграждение. Затова отвърнала: „Ще го сторя на драго сърце, но искам да видя колко са“; изсипала парите на масата, установила, че са двеста флорина, останала много доволна, прибрала ги и се върнала при Гулфардо; отвела го в своята стая и му доставила удоволствие чрез себе си не само тая нощ, ами още много нощи, докато мъжът ѝ се завърнал от Генуа.

Щом Гаспаруоло си дошъл от Генуа, Гулфардо избрал такъв час, когато знаел, че той е заедно с жена си, отишъл при него и му казал пред нея: „Гаспаруоло, ония пари – сиреч двестата златни флорина, – които ми даде назаем преди известно време, не ми потрябваха, тъй като не можах да свърша, каквото бях намислил и за каквото ти ги поисках. Поради това аз веднага ги донесох и ги предадох на жена ти; моля те да заличиш моя дълг.“ Гаспаруоло се обърнал към жена си и я запитал получила ли е парите. Като се видяла натясно, тя нямало как да отрича и каза: „Да, получих парите, но забравих да ти кажа.“ Тогава Гаспаруоло рекъл: „Гулфардо, аз съм доволен; върви си с бога, ще ти уредя сметката.“ Гулфардо си отишъл, а изиграната дама предала на мъжа си позорното възнаграждение, което получила за своята низост. Така хитрият любовник се възползувал от алчната си любима, без да плати нищо от джоба си.

НОВЕЛА II

Енорийският свещеник на Варлунго спи с мона Белколоре, като оставя в залог наметалото си; после ѝ поисква назаем един хаван и когато праща да си иска обратно наметалото, мона Белколоре му го връща с

груби намеци.

И младежите, и дамите похвалили еднакво постъпката на Гулфардо срещу алчната за пари миланчанка; след това кралицата се обърнала към Панфило, усмихнала се, заповядала му да продължи и той започнал така:

– Прелестни дами, ще ми се да ви разкажа една новела, насочена против тия, дето непрекъснато ни обиждат, без ние да можем да им отвърнем със същото – сиреч против свещениците, които са се вдигнали на кръстоносен поход срещу нашите жени и си въобразяват, че покорят ли някоя, си спечелват такова опрощение на греховете и наказанията, сякаш са успели да вържат султана и да го закарат от Александрия в Авиньон⁷⁷. А клетите миряни не могат да им отвърнат със същото, макар и да изливат гнева си, нахвърляйки се върху техните майки, сестри, приятелки и дъщери, и то с не по-малка ярост, отколкото свещениците нападат жените им. По тая причина аз искам да ви разкажа една селска любовна историйка, която не е толкова богата на думи, колкото е смешна със своя завършек; от нея ще можете да извлечете поука, че не бива да вярваме на свещениците винаги и във всичко.

Та искам да ви кажа, че в село Варлунго – а то, както знаете или сте чували, се намира недалеч оттук – имало един свещеник; той бил як мъж и го бивало да обслужва жените и макар да не бил особено силен в четмото, все пак, когато неделя сутрин събирал енориашите си под бряста, съумявал да ги поучава с много хубави и свети слова; но още по-добре от всички предишни свещеници умее да утешава жените на своите енориаши, когато мъжете тръгвала нанякъде; ходел чак в къщи да им носи икони, светена вода, угарки от свещи, като, разбира се, им давал и своята благословия.

Измежду всички свои енориашки, на които бил хвърлил око, най-много харесвал една, на име мона Белколоре; тя била жена на някакъв селянин, който се наричал Бентивеня дел Мацо, и била яка, хубава, мургава и снажна – с една реч, бивало я повече от всяка друга да върти хромела. Освен това тя умеела най-добре от всички да свири на цимбал и да пее: „Водата тече из оврага“, а когато потрябвало и да играе рида⁷⁸ и балонкио⁷⁹, с хубава кърпичка в ръка, по-добре от която и да било

77. „... сякаш успели да вържат султана и да го закарат от Александрия в Авиньон...“ – т.е. при папата (виж Ден пети, т. 2).

78. *Рида* – селски народен танц, играе се в кръг.

79. *Балонкио* – вид народен танц.

измежду своите съседки. Затуй свещеникът се влюбил в нея толкова силно, че бил като обезумял и по цял ден друго не правел, ами ходел насам-натам, само и само да успее да я вади. В неделя сутрин, когато знаел, че и тя е дошла на църква, той полагал такива усилия да изпъкне като изкусен и голям певец, че запявал ли хвалебствен химн, гласът му проехтявал като магарешки рев, а кога я нямало, претупвал набързо цялата служба. Въпреки това свещеникът така успял да нареди работата, че никой – ни Бентивеня дел Мацо, ни съседите нищо не забелязали. А за да стане по-близък с мона Белколоре, от време на време ѝ правел подаръци; пращал ѝ ту връзка пресен чесън (той вадел най-хубавия чесън в селото) от своята градина, която сам обработвал, ту кошничка грах, ту връзка червен лук; понякога издебвал удобен момент и я поглеждал любовно изпод вежди, а тя се преструвала, че нищо не забелязва и продължавала да върви с благочестив и смирен вид, така че свещеникът нищо не успявал да направи.

Веднъж по пладне, когато свещеникът се мотаел из селото без работа, срещнал Бентивеня дел Мацо, който карал пред себе си едно магаре, натоварено догоре е какво ли не, заговорил го и го запитал накъде е тръгнал. Бентивеня отвърнал: „Месер, отивам до града по моя работа и карам това на месер Бонакори да Джинестрато, та да ми помогне, защото съдията бил казал на прокурора да ме викнат да отида веднага при него.“

Свещеникът се зарадвал и казал: „Добре, Добре, синко, бъди благословен; върви и гледай да се върнеш колкото се може по-скоро; ако видиш Лапучо или Налдино, не забравяй да им кажеш да ми донесат ремъците, че ми трябва за вършитба.“ Бентивеня отвърнал, че няма да забрави.

И така, като видял, че Бентивеня се запътил към Флоренция, свещеникът си рекъл, че е време той пък да отиде при Белколоре и да си опита късмета; затова забързал и се спрял чак кога стигнал до нейната къща, влязъл вътре и рекъл: „Да дава Бог добро, има ли някой в тоя дом?“ Белколоре, която била излязла на балкона, като го чула, се обадила: „Добре сте дошли, месер; къде сте тръгнали в тоя пек?“ Свещеникът отвърнал: „Помози бог, дойдох да постоя при теб, защото срещнах мъжа ти, като отиваше в града.“ Белколоре слязла долу, седнала и почнала да чисти зеленото семе, което мъжът ѝ бил изучакул, преди да тръгне. Свещеникът рекъл: „Е, Белколоре, докога ще продължаваш да ме измъчваш?“ Белколоре се разсмяла и го запитала: „Че какво толкова ви правя?“ Свещеникът отговорил: „Ти нищо не ми правиш, само дето не ми даваш да

направя каквото аз искам и каквото сам Бог е заповядал.“ Белколоре възкликнала: „Махайте се, махайте се! Нима и свещениците се занимават с такива работи?“ Свещеникът отвърнал: „Да, при това ние го вършим по-добре от другите мъже; и защо не? Нещо повече – ние работим много по-добре, ама знаеш ли защо? Защото мелим само когато се събере достатъчно вода в яза. Повярвай ми, за теб ще бъде по-добре да си мълчиш и да ме оставиш да правя каквото искам.“ Белколоре се обадил: „Че каква полза ще имам от тая работа, когато сте и от дявола победни?“ Свещеникът казал: „Не знам какво искаш; кажи какво – обувки ли искаш или панделка, или парче плат, или нещо друго?“ Белколоре въздъхнала: „Вижте какво, отче, всичко това си го имам, но щом ме обичате толкова много, направете ми една услуга, а пък аз ще сторя каквото искате.“ Свещеникът се зарадвал: „Кажи ми какво искаш, ще го направя на драго сърце.“ Тогава Белколоре обяснила: „В събота трябва да отида във Флоренция, за да предам вълната, дето съм я изпрела, и да дам да ми поправят чекръка; ако вие ми дадете пет лири (а аз знам, че имате), ще мога да откупя от лихваря, където съм ги заложила, и тъмnochрвената си фуста, и празничния колан, който носех на сватбата си, че нали виждате, не смея да се покажа никъде – ни в църквата, ни на друго прилично място, защото няма какво да си сложа; пък после ще направя каквото пожелаете.“ Свещеникът отвърнал: „Спаси Боже! Но аз нямам у себе си никакви пари, вярвай ми; ала ще направя така, че до събота да ги получиш.“ Белколоре възрази: „Ами тъй, вие все много обещавате, а после не си удържате на думата; няма ли и с мен да направите същото, както с Билиуца, дето така си и остана с празни ръце? Кълна се, че това няма да го бъде; та нали по тая причина Билиуца стана блудница. Щом нямате в себе си пари, идете да ги вземете!“ Свещеникът въздъхнал: „Ех, не ме карай тъкмо сега да се връщам чак у дома; та нали виждаш, сега се случи така, че у вас няма други хора, а докато отида и се върна, току-виж, някой дошъл и ни попречил; не знам дали друг път ще ми се случи такова щастие.“ Тя му каза: „Добре де, правете каквото щете; ако искате да си вървите, вървете си, ако ли не – останете.“

Като разбрал, че тя не ще склони да му достави удоволствие, ако той не спази условието *salvum me fac*⁸⁰, докато на него му се щяло работата да стане *sine custodia*⁸¹, свещеникът отвърнал: „Аха, значи, ти не вярваш, че ще ти донеса парите; за да те убедя, ще ти оставя като залог

80. *Salvum me fac* – със залог.

81. *Sine Custodia* – без залог(юридически формули при покупко-продажба).

ей това синьо наметало.“ Белколоре повдигнала очи и запитала: „Кое наметало? Това ли? Ами колко струва?“ Свещеникът възкликнал: „Как така колко струва! Та сукното е чак от Франция, дават го с гаранция; нашенци разправят, че било скъпо и прескъпо, взех го преди около две недели от вехтошаря Лото за цели седем лири, а Булието – нали знаеш, че той разбира от сини сукна – ми каза, че съм го купил за пет гроша по-евтино.“ Белколоре се учудила: „Така ли? Ей богу, никога нямаше да повярвам! Както и да е, дайте ми първо наметалото.“

Тъй като тетивата му била съвсем опъната и не можел вече да издържа, свещеникът свалил наметалото си и го дал на Белколоре, а тя го прибрала и му рекла: „Отче, хайде да отидем в оная колиба, там никой няма да дойде.“ Така и направили. Свещеникът дълго се забавлявал с нея и я сродил с Господа Бога наш, дарявайки я с най-сладките целувки на тоя свят; после си тръгнал по подрасник, сякаш се връщал от сватбена служба, и се прибрал в църквата. Добре ама, като седнал и размислил, че ако ще цяла година да събира свещи и милостиня, пак няма да събере и половината на тия пет лири, той си рекъл, че е сглупил и почнал да съжалява, задето оставил наметалото; поради това се замислил по какъв начин да си го вземе обратно, без нищо да загуби. И тъй като не бил никак глупав, веднага се досетил какво да направи и успял, защото още на следния ден било празник и той пратил момчето на съседите при мона Белколоре с молба да му послужи с каменния си хаван, че бил поканил на обед Бингучо дел Поджо и Нуто Булиети и искал да им направи салца. Белколоре пратила хавана; но като станало време за обед и разбрал, че Бентивеня дел Мацо и Белколоре са седнали да се хранят, свещеникът викнал своя послушник и му рекъл: „Ще вземеш тоя хаван, ще го отнесеш на Белколоре и ще й кажеш: «Отчето ви благодари много и ви моли да му върнете наметалото, което онова момче остави като залог срещу хавана.»“ Послушникът взел хавана, тръгнал към дома на Белколоре и стигнал тъкмо когато тя и Бентивеня седнали на трапезата; послушникът оставил хавана и предал каквото му бил поръчал свещеникът. Като чула, че трябва да върне наметалото, Белколоре понечила да отговори, ала мъжът ѝ я преварил и изръмжал: „Какво, ти си взела залог от отчето? Бог ми е свидетел, че ми идва така да те цапардосам, че да ти дам да се разбереш; веднага да го върнеш, че ще те вземат дяволите! Друг път да внимаваш: ако поиска нещо от нас, па ако ще и да е нашето магаре, да не си посямля да му откажеш!“

Белколоре почнала да мърмори, но нямало какво да прави, станала, извадила от раклата наметалото, дала го на послушника и рекла: „Ще

предадеш на отчето следното: «Белколоре каза и се закле, че вие никога вече не ще мачкате салца в нейния хаван, защото той не е за тая работа.»“ Послушникът се върнал с наметалото и предал на свещеника каквото му казала Белколоре. Свещеникът се засмял и отвърнал: „Като я видиш, да ѝ кажеш, че ако тя не ми даде хавана, аз няма да ѝ дам черяслото.“

А Бентивеня си помислил, че жена му е изрекла тия думи, задето ѝ се скарал, та затова не им обърнал никакво внимание; Белколоре се сърдила на отчето и му се сърдила чак до гроздобер; ала след като свещеникът ѝ се закарнал да я напъха право в устата на най-страшния Луцифер, тя така се изплашила, че му се отсърдила; това станало, кога почнали да мачкат гроздето и да пекат кестени, и те продължили да се утешават един друг. Вместо петте лири свещеникът заръчал да опънат нова хартия на нейния цимбал и да му окачат звънче, и Белколоре останала много доволна.

НОВЕЛА III

Каландрино, Бруно и Буфалмако тръгват да търсят хелиотроп по течението на Муньоне; Каландрино си въобразява, че го е намерил и се прибира у дома си с цял товар камъни; жена му почва да го ругае, той кипва и Я набива, а после разказва на другарите си онова, което те знаят по-добре и от него.

Когато Панфило завършил своята новела, с която така разсмаял дамите, че те и днес все още се смеят, кралицата заповядала на Елиса да продължи, а тя, смеейки се, започнала така:

– Прелестни дами, не знам дали с моята новела, която е колкото правдива, толкова и забавна, ще мога да ви разсмея както Панфило; но ще се постарая.

В нашия град, където винаги е имало в изобилие какви ли не хора и обичаи, неотдавна живял един живописец на име Каландрино; той бил човек простоват, голям чудака и прекарвал по-голяма част от времето си с други двама живописци, единият от които се наричал Бруно, а другият – Буфалмако; и двамата били големи смешници, но били хора разсъдливи и остроумни и дружелюбни с Каландрино, защото много се забавлявали с неговата глуповатост и постъпки. По същото време във Флоренция живял един много забавен младеж, голям хитрец, обичащ да обръща на

смях всичко, с каквото се заемел, на име Мазо дел Саджо; щом научил за глупостта на Каландрино, той намислил да се позабавлява с него, като му скрои някоя шега или пък го накара да повярва в нещо необичайно и несъществуващо. Един ден той отишъл в църквата „Сан Джовани“ и там срещнал случайно Каландрино, който разглеждал най-внимателно новите фрески и дърворезбата над олтара; тогава решил, че и времето, и мястото са удобни да направи каквото бил замислил. Казал на един свой приятел какво възнамерявал да стори, двамата, се приближили до мястото, където Каландрино седял съвсем сам, престорили се, че не го забелязват и почнали да си говорят за свойствата на различните скъпоценни камъни, за които Мазо се произнасял с такава вещина, сякаш бил един от най-големите и най-известни познавачи на тия работи. Каландрино дочул разговора, вслушал се внимателно, разбрал, че каквото си говорили не е тайна, затова станал и отишъл при тях, от което пък Мазо останал много доволен. Мазо продължил да говори за същото и Каландрино го запитал къде се намират тия камъни с такива чудодейни свойства; Мазо отвърнал, че повечето от тях са в Берлиндзона⁸², в страната на баските⁸³, в една област, наречена Бенгоди⁸⁴, където хората връзвали лозите с наденици, а гъската струвала един грош, и с нея давали и по едно патенце; ама без пари; там имало цяла планина от настъргано пармезанско сирене, планината гъмжала от хора, които по цял ден варели само макарони и ravioli, и то в бульон от тлъсти петли, после ги хвърляли надолу и народът се надпреварвал кой повече да вземе; наблизко течал поток от вино вернача⁸⁵, ама от най-хубавото, и то без капка вода в него: толкова вино никой не е пил досега. „Та това е страна за чудо и приказ! – възкликнал Каландрино. – Я ми кажи какво става с тлъстите петли, след като ги сварят?“ Мазо отвърнал: „Баските ги изяждат.“ Каландрино го запитал: „А ти ходил ли си там?“ Мазо отвърнал: „Питах ме дали съм ходил. Ходил съм само веднъж, ама все едно, че съм бил там хиляди пъти.“ Каландрино продължил: „А колко мили има дотам?“ Мазо отвърнал: „Ами към хиляда, че и повече, и цяла нощ път, че и отгатак.“ Каландрино се смаял: „Брей, че това ще излезе комай по-далеч и от

82. *Берлиндзона* – да не се смесва с град Берлиндзона. Това название е измислено от Бокачо на основата на един народен израз „berlingare“, означаващ „дрънкам на сит стомах“ или на „berlingaccio“, което значи „велики четвъртък“.

83. *Страната на баските* – измислена страна.

84. *Бенгоди* – название на една въображаема страна на благоденствието, плод на народната фантазия през Средновековието.

85. *Вернача* – силно бяло или червено вино; сорт грозде.

Абруцо. “Мазо отвърнал: „Разбира се, ама не чак толкова!“

Като видял, че Мазо изрекъл всички тия приказки сериозно, без да се засмее, глупавият Каландрино му повярвал, както човек може да повярва на самата истина, сметнал всичко това за действително и рекъл: „Не е за мен работа – много е далеч; виж, да беше по-близо, щях да прескоча с теб дотам, макар и само веднъж, та да видя поне как варят макароните и да се налапам до насита. Но я ми кажи – и нека Бог добро да ти дарува – намират ли се из нашия край от ония чудодейни камъни, за които разправяше?“ Мазо отвърнал: „Да, има два вида камъни с чудодейна сила. Едните са скалите край Сетиняно и Монтичи; силата им е такава, че като ги направят на воденични камъни, от тях после брашно става, та затова из оня край се говори, че милостта е от Бога дадена, а воденичните камъни – от Монтичи; тия камъни там са безчет, и по тая причина ние никак не ги ценим, също както тамошните хора пък не ценят изумрудите – те са на купища, по-високи и от Монте Морело, а как само сияят нощем – не ти е работа. И още нещо ще ти кажа: който успее да направи тия воденични камъни на пръстени и ги върже, ама преди да им бъдат направени дупките, и ги занесе на султана, ще получи от него каквото си пожелае. А другият камък, дето ние, познавачите, наричаме хелиотроп⁸⁶, има такава сила, че който го носи със себе си, докато го носи, става невидим за всички, навсякъде, където и да отиде.“ Тогава Каландрино рекъл: „Брей, че чудодейни сили; ами къде може да се намери такъв камък?“ Мазо отговорил, че тия камъни се намират в Муньоне. Каландрино попитал: „Колко са големи тия камъни? Какви са на цвят?“ Мазо отвърнал: „На големина са различни – едни са по-големи, други – по-малки, но на цвят са комай почти черни.“

Каландрино запомнил всичко, защото имал намерение да тръгне и потърси тия камъни, но решил да не прави това без знанието на Бруно и Буфалмако, които обичал особено много; затова се престорил, че има някаква работа и се сбoguвал с Мазо. И хукнал да търси приятелите си, та да тръгнат веднага за камъните, преди някой да ги изпревари. Търсил ги цяла сутрин, най-сетне – това било след деветия час, се досетил, че двамата работят в манастира на Фаентинските девици и въпреки че жегата била голяма, той зарязал всички свои работи, втурнал се почти бегом натам, извикал ги и им казал: „Приатели мои, ако щете, вярвайте,

86. *Хелиотроп* – полускъпоценен камък, тъмнозелен непрозрачен халцедон с оранжево-червени точки и ивици. Според вярванията петънцата символизира Христовата кръв, а техният брой представлява магическо число. Затова хелиотропът от векове има широко се широко култово приложение в Европа. – Бел. NomaD

ако щете – не, но ние е вас можем да станем най-богатите хора във Флоренция; от един човек, на когото може да се вярва, научих, че в Муньоне имало някакъв камък с чудодейна сила: носиш ли го със себе си, ставаш невидим; затова смятам, че трябва да тръгнем веднага да го потърсим, преди да са тръгнали и други. Сигурен съм, че ще го намерим, защото знам как изглежда; намерим ли го, слагаме го в джоба и отиваме при сергиите на тия, дето обменят пари; както знаете, те са пълни с грошове и с флорини, и ще си вземем колкото си искаме. Никой няма да ни види и ще забогатеем, без да трябва по цял ден да правим разни заврънкулки по стените – също като охлювите.“

Щом чули тая работа, Бруно и Буфалмако едва се сдържали да не се засмеят, спогледали се, престорили се на безкрайно удивени, изразили възторга си от предложението на Каландрино, а Буфалмако го запитал как се казва тоя камък. Но Каландрино, нали не бил кой знае колко паметлив, успял да забрави названието на камъка и отвърнал: „Защо ни е потрябвало името, щом познаваме неговите свойства? Аз мисля, че е време да тръгваме, без да губим нито час.“ – „Добре де – прекъснал го Бруно, – кажи ни поне, как изглежда?“ Каландрино отвърнал: „Има ги всякакви, но всички са почти черни; затова според мен трябва да събираме наред всички черни камъни, докато попаднем на тоя, дето ни трябва. Хайде да не губим повече време и да тръгваме!“ Бруно възразил: „Почакай, почакай“; после се обърнал към Буфалмако и продължил: „Струва ми се, че Каландрино има право; но аз мисля, че времето не е подходящо за тая работа, тъй като сега слънцето е високо и грее право в Муньоне, всички камъни са изсушени от жегата, поради което някои от камъните сега ще изглеждат бели, докато сутрин, преди слънцето да ги е изсушило, са черни; освен това днес край Муньоне сигурно е пълно с народ, нали е работен ден; като ни видят, ще вземат да се досетят какво правим, и току-виж, и те почнали да търсят камъка; ще ни изпреварят и ще изпуснем питомното, за да гоним дивото. Според мен – стига вие да нямате нищо против, най-добре ще бъде, ако свършим тая работа в неделя, и то рано сутринта: тогава хем черните камъни се различават полесно от белите, хем никой няма да ни види.“ Буфалмако се съгласил с Бруно, съгласил се и Каландрино; тримата решили да потърсят камъка още следната неделя, рано сутринта, а Каландрино ги заклел никому нищо да не казват, защото и на него му били доверили тая работа под най-строга тайна. Разказал им също какво бил научил за страната Бенгоди и потвърдил под клетва, че било самата истина.

После Каландрино си отишъл, а Бруно и Буфалмако се договорили

какво да правят, като излязат за камъка. Каландрино едва дочакал неделята; щом съмнало, станал, викнал другарите си, минали през Порта Сан Гало, спуснали се към Муньоне и се пръснали да търсят камъка. Каландрино – нали бил най-нетърпелив – избързал напред, подскачайки ту на една, ту на друга страна, и щом зърнел някъде черен камък, грабвал го и го пъхал в пазвата си. Другарите му вървели зад него, като за очи и те от време на време вземали по някой камък. Не минало, много време, Каландрино натъпкал пазвата си с камъни, после повдигнал полите на своята дреха, която не била къса и тясна, както ги шият в Хенегау,⁸⁷ напъхал ги добре под колана си, та станали като голяма, широка торба, напълнил и нея, а след малко направил друга торба от наметалото си и почнал и в нея да слага камъни.

Като видели, че Каландрино се е натоварил с камъни и че приближава време за обяд, Бруно се обърнал към Буфалмако и, както се били уговорили, го запитал: „Къде е Каландрино?“ Буфалмако бил съвсем близо до Каландрино и го виждал много добре, но се огледал насам-натам и отвърнал: „Не знам, преди малко беше тук при нас.“ Бруно казал: „А бе до преди малко може да е бил тук, ама аз съм почти сигурен, че той вече се е прибрал у дома си и е седнал да обядва, а ние се блъскаме из Муньоне и търсим тия черни камъни.“ Буфалмако се обадил: „Ах, колко хитро ни изигра тоя човек! Докара ни тук, а ние, глупците, взехме, че му повярвахме! Та кой друг освен нас би се показал толкова глупавата да повярва, че тук, из Муньоне, може да се намери скъпоценен камък с такава чудодейна сила?“ Слушайки тоя разговор, Каландрино си въобразил, че е успял да намери камъка и че макар и да се намират съвсем близо, те не го виждат благодарение на чудните му свойства. Той се зарадвал извънредно много на своя късмет и решил да не им се обажда, ами да се прибере у дома си; затова се обърнал и се запътил към града. Като видял това, Буфалмако казал на Бруно: „Какво ще правим сега? Хайде да се прибираме!“ Бруно отвърнал: „Хайде! Кълна ти се обаче, че Каландрино никога вече не ще успее да ме измами; ако сега бях близо до него, както вървахме цяла сутрин, така щях да го цапардосам с тоя камък по крака, че да помни цял месец, а и повече, кога се е опитвал да ме изиграе.“ Изричайки тия слова, той замахнал и запратил камъка право в крака на Каландрино, който изпитал такава силна болка, че подскочил и аха да извика, но си замълчал и продължил към града. Буфалмако взел едно камъче от тия, дето бил събрал, обърнал се към Бруно и му рекъл:

87. *Хенегау* (или Ено) – провинция във Фландрия.

„Виж какво хубаво камъче! Ех, да можех да улуча с него гърба на Каландрино!“ и запратил камъка с все сила в гърба на Каландрино. Те продължили така: единият казвал едно, другият – друго, и докато вървели покрай Муньоне, хвърляли камъни по Каландрино чак до Портата Сан Гало; щом наближили, оставили камъните, които носели, и се спрели да си поприказват с митничарите при вратата, които били предупредени отнапред за цялата работа, затова се престорили, че не са видели Каландрино и го пуснали да мине, а после почнали да се превиват от смях.

Каландрино не се спрял и продължил към дома си, който се намирал близо до Канто ала Мачина; съдбата така подпомагала тая шега, че докато Каландрино вървял край реката, а после и из улиците на града, никой не го заговорил, пък и той не срещнал кой знае колко хора, тъй като почти всички се били прибрали за обед. Така Каландрино влязъл със своя товар у дома си; не щеш ли, по същото време жена му, мона Теса – хубава и почтена жена, – излязла на стълбата; и тъй като била малко ядосана, задето Каландрино се забавил, щом го видяла, започнала да му се кара: „Най-сетне дяволът те накара да се прибереш у дома! Хората вече се наобядваха, а ти едва сега си идваш!“ Щом чул това, Каландрино разбрал, че не е невидим, останал много огорчен, кипнал и се развикал: „Ах, негоднице, защо си тук? Ти ме погуби, но кълна се, за всичко ще ти платя!“

После се качил в една стаичка, хвърлил целия товар камъни, който носел със себе си, спуснал се яростно към жена си, сграбчил я за плитките, блъснал я на земята и почнал да я тъпче, рита и бие с ръце и крака, където свари, и не оставил по главата ѝ ни косъм недръпнат, ни по тялото ѝ – кост неударена, въпреки че тя скръстила молитвено ръце и го моела за пощада.

След като се посмели със стражите, Бруно и Буфалмако последвали Каландрино, движейки се на доста голямо разстояние зад него; когато стигнали пред дома му, чули олелията от жестокия бой, дето той хвърлял на жена си, престорили се, че са току-що пристигнали и го извикали. Каландрино се показал на прозореца целия облян в пот, задъхан и зачервен, и ги помолил да се качат тозчас при него. Бруно и Буфалмако се направили, че не им се иска кой знае колко, но се качили, влезли в стаята, видели, че е пълна с камъни, видели още, че мона Теса ридеа и се вайка в единия ъгъл с разкъсани дрехи, с разрошена коса, с подуто и посиняло лице; а в срещуположния ъгъл седял Каландрино, който бил разгърден и задъхан, сякаш капнал от умора. Те погледали, погледали, па го запитали: „А бе, Каландрино, каква е тая работа? Да не мислиш да

зидаш нещо, че си струпал тия камъни?“ После продължили: „Какво е станало с мона Теса? Ти май си я бил; как може такава нещо?“ Ала Каландрино бил съсипан от тежестта на камъните, от яростта, с която пребил от бой жена си, от мъка по изпуснатото (както той си въобразявал) щастие, затова не можел да дойде на себе си и да им отвърне поне с една думичка, по тая причина Буфалмако почакал малко и отново го запитал: „Слушай, Каландрино, ако си имал други причини да се ядосваш, не биваше да ни мъчиш така, както направи; поведе ни да търсим она скъпоценен камък, после изведнъж, без да ни кажеш нито «сбогом», нито «вървете по дяволите», ни заряза като някакви говеда край Муньоне и си тръгна; това много ни обиди, ама да си знаеш, че друг път вече не ще успееш да ни подмамиш!“

Като чул това, Каландрино се понапънал и заговорил: „Приятели, не ми се сърдете; работата не е такава, каквато я мислите. Знаете ли какъв съм нещастник? Та аз бях намерил камъка; изслушайте ме и ще се уверите, че не ви лъжа. Когато вие почнахте да се питате един друг къде съм, аз се намирах на не повече от десет лакътя от вас и като видях, че тръгнахте да си вървите, тръгнах и аз и през цялото време вървах все отпреде ви.“

Каландрино им разказал от начало до край всичко – какво са правили, какво си говорили, показал им синините по краката си и по гърба си, по които те хвърляли камъни, и продължил: „Ще ви кажа и друго: като минах през градските врати, носейки всички тия камъни, дето виждате тук, никой нищо не ми каза, а вие знаете колко са неприятни и досадни тия стражи, дето всичко искат да видят; освен това по пътя срещнах мнозина мои кумове и приятели; друг път, като ме видят, все ме заговарят и ме канят да си пийнем, а тоя път никой не ми се обади, защото не са могли да ме видят. Ала щом се прибрах у дома, тая проклетница, жена ми, изведнъж се изпречи пред мен и ме видя, защото, както ви е известно, жените карат всяко нещо да губи силата си. И така, аз, дето можех да бъда най-щастливият човек във Флоренция, станах най-нещастният, та затова я бих, докато имах сили; и не знам какво ме съдържа, та още не съм заклал тая негодница. Проклет да е часът, когато я видях за пръв път и когато тя прекрачи прага на тоя дом!“

Той отново пламнал от гняв и понечил да стане и да продължи да я бие. Докато го слушали, Бруно и Буфалмако се престрували на смаяни, често потвърждавали казаното от Каландрино, а в същото време едва се съдържаха да не прихнат от смях; ала като видели, че той пак се разярил и се надигнал да бие жена си, двамата приятели пристъпили към него и

го спрели, след което почнали да го увещават, че жена му няма никаква вина и че сам той си е виновен: като е знаел, че жените карат всички предмети да губят силата си, той е трябвало да я предупреди отнапред да не се показва пред него тоя ден. Те твърдели, че сам Господ е станал причина Каландрино да изпусне това щастие било защото не му е писано да го има, било защото възнамерявал да измами приятелите си; та той трябвало да им обади веднага щом намерил камъка, а не го направил. Те дълго го увещавали и най-сетне, макар и с големи усилия, успели да го сдобрят с жена му, която била много наскърбена; след това си тръгнали и го оставили да си блъска главата в пълния с камъни дом.

НОВЕЛА IV

Енорийският свещеник на Фиезоле се влюбва в една вдовица, но тя не го обича; той си въобразява, че ще легне с дамата, а спи с нейната слугиня, след което братята на вдовицата го издават на епископа.

Щом Елиса завършила своята новела, която дружината изслушала с голямо удоволствие, кралицата се обърнала към Емилия, давайки ѝ да разбере, че би желала след Елиса да продължи тя; поради това Емилия започнала веднага:

– Почтени дами, доколкото си спомням, в много от досега разказаните новели бе говорено как свещениците, монасите и духовниците изобщо все гледат да въведат душите ни в изкушение; и понеже колчем стане дума за това, не е възможно да се кажат толкова много неща, та да няма какво повече да се говори, към ония новели аз бих искала да прибавя друга, за един свещеник, който напук на всичко искал да склони една овдовяла благородна дама да се люби с него, без да държи сметка съгласна ли е тя, или не; а дамата, която била много умна, постъпила с него така, както му се падало.

Както всички знаете, едно време Фиезоле (чийто хълм се вижда отук) бил голям и древен град; макар че сега е западнал, това не е попречило и днес Фиезоле да бъде седалище на епископ, както е бил от край време. Там, близо до главната църква, някаква благородна вдовица, на име мона Пикарда, притежавала имение с не голяма къща; понеже не била измежду най-заможните жени на тоя свят, тя прекарвала по-голямата част от годината в имението си заедно с двамината свои братя, които били и големи хубавци, и твърде благовъзпитани младежи. Тя ходела

често на църква и тъй като била все още млада, красива и привлекателна, свещеникът така се влюбил в нея, че не знаел къде да се дене и какво да прави; след известно време смелостта му стигнала дотам, че сам казал на дамата какво иска от нея, помолил я да приеме неговата любов и да го заобича така, както и той обичал нея. Свещеникът бил мъж на години, но с младежки дух, бил още дързък и надменен, въобразявал си, че може всичко, и бил такъв мазник и противен човек, с такива неприятни и досадни обноски, че никой не го обичал; и ако все пак някой го търпял, дамата не само не можела да го понася, ами го мразела, както кучето ненавижда камъка. Поради това, бидейки умна жена, тя му отговорила така: „Месер, това, че вие ме обичате, може да ми бъде само приятно; аз също трябва да ви обичам и ще ви обичам на драго сърце, но и в моята, и във вашата любов не бива да има нищо нечестно. Вие сте мой духовен баща и свещеник, пък сте и пред прага на старостта; това би трябвало да ви кара да бъдете и почтен, и целомъдрен; от друга страна, аз не съм вече младо момиче, та да ми приличат такива работи; аз съм вдовица, а вие знаете каква честност се изисква от нас, вдовиците. Затова ви моля да ме извините, но аз никога не ще ви залюбя с такава любов, каквато вие искате от мен, и не желая да бъда обичана от вас по този начин.“

Въпреки че тоя път не успял да получи нищо от нея, свещеникът не се отчаял и не се признал за победен още при първия удар, а с цялото си безочие и нахалство започнал често да ѝ досажда не само с писма и послания, ами и лично, когато я срещнал в църквата. Тия ухажвания били твърде неприятни и досадни за дамата и за да се отърве от него, тя, след като се убедила, че друго не ще ѝ помогне, намислила да постъпи с свещеника така, както той заслужавал; но решила да не предприема нищо, преди да се посъветва с братята си. Разказала им за държанието на свещеника, споделила и каквото самата тя мислела да направи, и те се съгласили с всичко. След няколко дни дамата, както обикновено, отишла пак в църквата; щом я зърнал, свещеникът, както и друг път, тозчас се запътил към нея и я заговорил най-нахално. Като го видяла да идва към нея, дамата го погледнала ласкаво, после те се оттеглили настрана и след като свещеникът ѝ наговорил много от обичайните си приказки, тя въздъхнала дълбоко и рекла: „Месер, често съм чувала да казват, че всеки замък, колкото и да е непристъпен, бъде ли подложен на всекидневни нападения, в края на краищата бива превзет; както виждам, същото се случи и с мен. Вие толкова ме обсаждахте – кога с ласкави слова, кога седна, кога с друга любезност, че ме накарахте да се отрека от

първоначалното си намерение; щом толкова ме харесвате, аз реших да бъда ваша.“ Свещеникът се зарадвал безкрайно много и отвърнал: „Много ви благодаря, мадона; право да си кажа, аз много се чудех на вашето упорство, защото с други такава нещо никога не ми се е случвало; напротив, често съм казвал, че ако жените бяха от сребро, от тях и пара не би могло да стане, защото ни една няма да издържи на ударите на чук. Но нека сега не говорим за това; я ми кажете, кога и къде бихме могли да се срещнем?“

Дамата отвърнала: „Мили мой господарю, ако е въпрос кога – това може да стане, когато решим ние, тъй като аз нямам съпруг, комуто да съм длъжна да давам сметка за нощите си; но къде – нищо не мога да измисля.“ Свещеникът възкликнал: „Как така? Ами у вас?“ Дамата каза: „Месер, както знаете, аз имам двама братя; те са млади хора и се събира! и денем, и нощем със своята дружина у дома, а къщата ни не е чак толкова голяма; затова, ако речем да се срещнем там, ще трябва да стоим като немите, без да си кажем ни дума и без да вдигаме шум, и да стоим на тъмно като слепците; виж, така би могло да стане, понеже те не се бъркат в моята стая; но тяхната стая е толкова близо до моята, че колкото и тихо да се говори, всичко се чува.“ Тогава свещеникът рекъл: „Мадона, ще изкараме така една-две нощи, докато измисля къде да се срещаме по-спокойно.“ Дамата отговорила: „Месер, това вече си е ваша работа, но искам за едно да ви помоля: всичко това да остане в тайна и никой никога да не узнае за станалото.“ Свещеникът заявил: „Мадона, не се безпокойте, ами ако е възможно, гледайте да се срещнем още тази нощ.“ Дамата отвърнала: „Добре, съгласна съм“, после му обяснила как и по кое време да дойде у дома ѝ, сбогувала се с него и се прибрала.

Дамата имала една слугиня, която не била вече в първа младост, а лицето ѝ било най-грозното и уродливо лице на тоя свят: със сплескан нос, с крива уста, с дебели бърни, е криви, едри зъби; отгоре на всичко тя падала и малко кривогледа, очите ѝ постоянно сълзели, а лицето ѝ било жълтозелено, сякаш прекарвала лятото не във Фиезоле, а в Синигалия⁸⁸; освен това накуцвала, десният ѝ крак бил по-къс от левия. Името ѝ било Чута, но понеже лицето ѝ било толкова грозно, всички ѝ викали Чутаца⁸⁹; но макар и толкова уродлива, тя не била никак глупава.

Дамата я повикала и ѝ казала: „Слушай, Чутаца, ако тая нощ ми направиш една услуга, ще ти подаря една хубава нова риза.“ Като чула,

88. *Синигалия* – място край Флоренция с много лош климат.

89. *Чутаца* – от Чута; суфиксът „аца“ на италиански означава презрение.

че става дума за риза, Чутаца отвърнала: „Мадона, ако наистина ми подарите риза, не само ще ви направя услуга, ами и в огъня ще се хвърля!“ – „Добре – рекла дамата, – аз искам тая нощ да спия в моята постеля с един мъж и да го галиш и милваш, само че гледай дума да не обелиш, за да не те чуют моите братя – нали знаеш, че те спят в съседната стая. Направиш ли това, ще ти дам ризата.“ Чутаца отговорила: „Ако трябва, ще спя не с един, а с шестима мъже.“

И така, щом мръкнало, свещеникът, както му било казано, пристигнал, а двамата младежи, както се условили с дамата, седели в стаята си и вдигали шум, та да ги чуют; затова свещеникът се промъкнал тихичко в стаята на дамата и се запътил право към постелята, а Чутаца, която дамата подучила какво да върши, се изтегнала от другата страна. Предполагайки, че е легнал до дамата, свещеникът прегърнал Чутаца и без да продума, почнал да я целува. Чутаца отвърнала на целувките му, след което свещеникът захванал да се забавлява с нея, встъпвайки във владение на отдавна лелеяните блага.

След като уредила тая работа, дамата заповядала на братята си да направят останалото, за което се били уговорили. Те излезли на пръсти от стаята си и се запътили към площада, а съдбата покровителствувала тяхното начинание много повече, отколкото самите те очаквали, тъй като в това време епископът, при когото отивали, питал за тях, защото било много горещо и той мислел да прескочи до дома им, та да си пийнат заедно. Виждайки, че младежите са дошли при него, той им казал какво му се приискало и тръгнал с тях към дома им; като стигнали, влезли в прохладното дворче, където горели много факли, и братята го почерпили с едно от най-хубавите си вина. Когато си пийнали, младежите му казали: „Месер, след като благоволихте да посетите нашия скромнен дом, където ние възнамерявахме да ви поканим, бъдете така добър да видите една работица, която искаме да ви покажем.“ Епископът отвърнал, че ще го стори на драго сърце; тогава единият от братята грабнал един запален факел, епископът и всички други станали и тръгнали след него, а той ги повел към стаята, където Чутаца лежала с месер свещеника. А той, за да не губи време, бил възседнал коня и още преди те да се запътят към него, успял да измине, яздейки, цели три мили, че и повече; поради това се бил поизморил и въпреки че било горещо, се отпуснал да си подремне, държейки Чутаца в своите обятия.

Когато младежът с факела влязъл в стаята заедно с епископа и всички останали, двамата братя посочили на епископа свещеника, който държал Чутаца в своите обятия. В това време отецът се събудил и щом

видял светлината и струпалите се около него хора, така се изплашил и засрашил, че побързал да си мушне главата под завивките; но епископът го наругал здравата, след което накарал да го измъкнат изпод завивките, за да види с коя е спал. Свещеникът разбрал, че дамата го е изиграла и това, заедно с позора, който си навлякъл, го накарало да се почувствува най-огорченият човек на тоя свят; епископът му заповядал да се облече и го изпратил под строга охрана до дома му, нареждайки му да се подложи на най-строга покаяние, за да изкупи сторения грях. След това епископът пожелал да узнае как е станало така, че свещеникът е дошъл да спи с Чутаца в тая стая. Младежите му разказали всичко от игла до конец, епископът ги изслушал, възхвалил дамата, похвалил и младежите, задето не помислили да си цапат ръцете с кръвта на свещеника, ами го наредили както заслужавал.

Епископът накарал свещеника да оплаква цели четиридесет дни греха, що бил извършил, ала станало така, че по причина на любовта и обзелото го негодувание свещеникът се вайкал не четиридесет, а четиристотин дни; да не говорим за това, че дълго време след случката, щом се покажел на улицата, децата го сочели с пръст и викали: „Ето го тоя, дето спа с Чутаца!“ Това толкова го дразнело, че той за малко не полудял.

Ето как достойната дама успяла да се отърве от нахалния и безсрамен свещеник, а Чутаца си изкарала една нова риза.

НОВЕЛА V

Трима младежи във Флоренция смъкват гащите на един съдия от Марке, докато той седи на съдийската маса и раздава правосъдие.

Когато Емилия завършила своя разказ и вдовицата била похвалена от всички, кралицата погледнала Филострато и му казала:

– А сега е твой ред.

Поради това той побързал да отговори, че е готов и започнал така:

– Мили дами, преди малко Елиса спомена името на един младеж, Мазо дел Саджо; това ме накара да оставя настрана новелата, която имах намерение да ви кажа, и да ви разправя друга, където ще стане дума за същия този младеж и за неколцина негови другари; тя не е неприлична, но в нея се срещат думи, дето вие се срамувате да употребявате; въпреки това аз ще ви я разкажа, защото е много смешна.

Всички вие сигурно сте чували, че в нашия град често идват за управници разни хора от Марке; обикновено те са толкова бедни духом и водят такъв сиромашки и окаян живот, че каквото и да сторят, всичко изглежда жалко и нищожно; а по причина на вродената си алчност и скъперничество водят със себе си разни съдии и нотариуси, приличащи по-скоро на хора, току-що оставили ралото или обушарския тезгях, отколкото на люде, излезли от училищата, където се изучават законите.

И така, когато такъв един човек станал управител на нашия град, измежду многото съдии, които довел със себе си, имало и някакъв, наречен Никола да Сан Лепидио, който приличал повече на железар, отколкото на какъвто и да било друг, и бил назначен при другите съдии, дето разглеждали углавните дела.

Както знаете, често става така, че гражданите имат обичай от време на време да се отбиват в съда, макар и да нямат там никаква работа; по същия начин една сутрин в съда надзърнал Мазо дел Саджо, за да потърси някакъв свой приятел, но щом съгледал седналия там месер Никола, той си рекъл, че досега не е виждал такъв глупак, и почнал да го оглежда от глава до пети. Мазо забелязал подплатената му с катерича кожа шапка, която плувала в мръсотия, и висящия на пояса на съдията дивит⁹⁰, видял също, че долната му дреха била по-дълга от горната, както и много други неприсъщи на един благовъзпитан и спретнат човек неща, но от всичко едно му направило най-силно впечатление: това били гащите на съдията, чието дъно се било свлякло чак до прасците на краката му и всичко се виждало, понеже дрехите му били тесни и при сядането се били разтворили. Затова, без да се заглежда повече, Мазо се отказал да подири човека, заради когото се отбил в съда, и излязъл да потърси други хора; той срещнал двамина свои другари, които били не по-малки смешници от него – единият се казвал Риби, а другият – Матеуцо, и им казал: „Ако наистина сте ми приятели, елате в съда: ще ви покажа такъв един изрод, какъвто изобщо не сте виждали.“ Те отишли заедно в съда и Мазо им показал съдията и свлечените му гащи. Двамата още отдалеч почнали да се смеят, а като се приближили до дъските, където била поставена масата на съдията, видели, че човек лесно може да се промъкне под тях; освен това забелязали, че дъската, на която опирали краката на съдията, била счупена и че човек можел да си пхне най-свободно ръката през дупката.

Тогава Мазо заявил на другарите си: „Намислил съм да му смъкнем

90. *Дивит* – метална мастилница с приспособление за пера, която се е носела на пояс.

гащите, защото виждам, че няма да е никак трудно.“ Двамата му приятели тозчас се досетили как може да стане цялата работа, затова се условили какво да направят и какво да приказват, а на следното утро отново дошли в съда. Там гъмжало от народ, затова Матеуцо успял, без никой да го забележи, да се промъкне под масата на съдията и пропъзлял точно под мястото, където опирали краката на месер Никола. В същото време Мазо се приближил до съдията от едната му страна и го дръпнал за полата на дрехата, Риби застанал от другата страна и направил същото, а Мазо възкликнал: „Месер! Месер! За бога, моля ви, наредете на. тоя крадец, дето е застанал от другата ви страна, да ми върне ботушите, преди да е успял да се измъкне; той ми ги открадна и сега отрича, а аз още преди месец видях, че ги отнесе да им слагат подметки.“ Риби пък се развикал: „Месер, не му вярвайте на тоя негодник! Той узна, че ще дойда тук и ще поискам да ми върне куфара, дето ми го открадна, та затова е дошъл и разправя за тия ботуши, които аз отдавна съм си купил; ако не ми вярвате, мога да ви доведа за свидетели зарзаватчийката, дето живее до мен, Граса шкембеджийката и метача, дето събира боклука от Санта Мария до Верца, който го е видял, като се връщал от село.“ От своя страна Мазо пък не оставял Риби да се доизкаже и викал колкото му глас държи, та Риби викнал повече и от него. Когато съдията станал и се доближил до тях, за да ги чуе по-добре, Матеуцо го издебнал, мушнал ръката си през дупката, сграбчил дъното на гащите му и ги дръпнал с все сила. Гащите се смъкнали веднага, защото съдията бил слаб и тесен в таза; щом усетил тая работа, но още не можел да разбере какво точно е станало, съдията понечил да се загърне отпред с дрехата, та да се поприкрие и седне, но Мазо и Риби се заловили за него от двете му страни и се развикали: „Месер, не е хубаво, дето нито искате да отсъдите, че правото е на моя страна, нито желаете да ме изслушате, ами сте тръгнали да си ходите! За такива дребни работи в нашия град не се дават писмени жалби!“ Те продължили да му говорят така и да го държат за дрехите, докато всички, дето били в съда, забелязали, че гащите му са смъкнати. В това време Матеуцо, след като подържал гащите, се измъкнал изпод дъските и излязъл, без никой да го забележи.

По едно време Риби решил, че не бива да прекаляват, и рекъл: „Кълна се в Името Божие, че ще се оплача на прокурора!“ А от другата страна Мазо пуснал наметалото на съдията и викнал: „Аз пък ще продължа да идвам тук дотогава, докато видя, че не сте толкова зает, колкото бяхте тая сутрин!“ След това и двамата побързали да се измъкнат – единият на една страна, другият – на друга.

А месер съдията си вдигнал гащите пред всички, сякаш току-що ставал от сън, и след като най-после се досетил каква била работата, запитал къде са отишли ония двамата, дето спорели за ботушите и за куфара; но като не успял да ги намери, почнал да ругае и се развикал, че щял да разбере дали във Флоренция съществува обичай да смъкват гащите на съдиите, докато те седят на съдийската маса. От своя страна управителят на града, научавайки за станалото, вдигнал страшен шум, но неговите приятели му подметнали, че ония хора са постъпили така със съдията с единствената цел да му докажат, че флорентинците са разбрали защо управителят вместо съдии им бил довел говеда: за да му излязат по-евтино; поради това управителят решил, че ще бъде по-добре да си мълчи, и тоя път работата била потушена.

НОВЕЛА VI

Бруно и Буфалмако открадват прасето на Каландрино и го подсецат да го намери, като подложи околните на изпитание посредством хапчета от джинджирил и вернача, а на него му дават едно след друго две хапчета от кучешки лайна с отвора от алое⁹¹. Излиза, че крадецът е той; тогава те го накарват да се откупи, като го заплашват, че не го ли стори, ще разкажат всичко на жена му.

Щом Филострато завършил своята новела, на която всички много се смели, кралицата заповядала на Филомена да продължи и тя започнала така:

– Прелестни дами, както името на Мазо подсети Филострато да ни разкаже своята новела, така и мен не друго, а споменаването на Каландрино и неговите приятели ме кара да ви разкажа още една новела, в която става дума за тях и която, надявам се, ще ви хареса.

Няма защо да ви обяснявам кои са били Каландрино, Бруно и Буфалмако, тъй като преди малко вие научихте за тях доста работи. Затуй ще прескоча тия подробности и ще започна с това, че Каландрино имал някакво малко имение не много далеч от Флоренция, донесено в зестра от жена му, където всяка година освен другите доходи, които получавал от там, си отглеждал и по едно прасе. Всяка година, през декември, той

91. *Алое* – тропическо тревисто растение, от което се извлича горчив и действащ разслабително сок.

отивал с жена си на село, за да заколят прасето и го осолят.

Добре, ама веднъж станало така, че жена му се разболяла, затова Каландрино отишъл сам да заколи свинята; щом чули за тая работа и разбрали, че жена му няма да ходи на село, Бруно и Буфалмако се дигнали да прекарат няколко дни при един свещеник, който живеел в съседство с Каландрино и бил техен голям приятел. Те пристигнали там една сутрин, а Каландрино, който току-що бил заколал прасето, като ги видял със свещеника, повикал ги и им рекъл: „Добре сте дошли! Елате да видите какъв съм само стопанин.“ После ги отвел у дома си и им показал прасето; те видели, че прасето е чудесно и научили, че Каландрино възнамерявал да го осоли за домашни нужди, затова Бруно се обадил: „Ама че си глупак! Продай го, ще изгуляем заедно парите, а на жена си ще кажеш, че са го откраднали.“ Каландрино възразил: „Дума да не става, тя няма да ми повярва и ще ме изгони от къщи; оставете тая работа, няма да го продам.“

Те продължили да го увещават, ала напразно. Каландрино ги поканил на вечеря, ама с половин уста, затова те не пожелали да останат при него и си тръгнали, а Бруно казал на Буфалмако: „Абе защо не му откраднем прасето още тая нощ?“ Буфалмако запитал: „Как ще стане тая работа?“ Бруно обяснил: „Всичко съм обмислил, дано само Каландрино не рече да премести прасето другаде.“ Тогава Буфалмако отвърнал: „Щом е така, хайде да го направим. Какво ни пречи да го откраднем? После ще го излапаме заедно с отчето.“ Свещеникът се обадил, че щяло да му бъде много приятно. Тогава Бруно продължил: „Без малко хитрост тая работа няма да стане. Буфалмако, ти знаеш, че Каландрино е голям скъперник и че пие на драго сърце, когато друг му плаща; затова хайде да го вземем с нас и да го отведем в кръчмата; отчето ще се престори, че иска да ни почерпи, и няма да му позволи да плаща; Каландрино ще се натряска и всичко ще стане много лесно, защото освен него в къщата му няма никой Друг.“

Речено-сторено. Като разбрал, че свещеникът не му позволява да си плаща, Каландрино започнал да се налива и се напил здравата, макар че на него не му трябвало кой знае колко; напуснал кръчмата късно вечерта, отказал да вечеря, прибрал се у дома си, помислил, че е затворил вратата, а я оставил отворена, и си легнал. Буфалмако и Бруно отишли да вечерят със свещеника; като се наяли, взели със себе си няколко сечива, за да се промъкнат в къщата на Каландрино през мястото, набелязано от Бруно, и потеглили тихичко. Като разбрали, че вратата е отворена, те влезли, смъкнали прасето, отнесли го у свещеника, скрили го и си

легнали да спят.

На следната утрин, когато главата му се избистрила от виното, Каландрино станал, слязъл долу, огледал се и видял, че прасето е изчезнало, а вратата – отворена; поради това тръгнал да пита съседите дали не знаят кой му е задигнал прасето; и понеже нищо не успял да научи, вдигнал страшна врява и се завайкал: „Горко ми, откраднаха ми прасето!“

Щом се събудили, Бруно и Буфалмако се запътили при Каландрино, за да разберат какво ще им каже за прасето; като ги видял, Каландрино ги викнал и почнал да им се оплаква с треперлив глас, аха да се разплаче: „Ах, приятели мои, горко ми! Откраднаха ми прасето!“ Бруно се доближил до него и му прошепнал: „Брей, какво ли чудо е станало, та и ти веднъж да направиш нещо умно!“ Каландрино изхлипал: „Ами че аз ти говоря самата истина!“ Бруно настоял: „Все това повтаряй, викай колкото ти глас държи, та хората да помислят, че наистина е станало така.“ Тогава Каландрино се развикал още по-силно: „Кълна ти се, истина ти казвам: прасето е откраднато!“ Бруно продължил да го дразни: „Ха така, много добре правиш: викай още по-силно, та всички да те чуят и се убедят, че е истина.“ Каландрино отвърнал: „Ех, ти ще ме накараш да продам душата си на нечестивия – аз ти повтарям едно и също, а ти не ми вярваш: нека увисна на въжето, ако това, дето ти казвам, не е истина.“ Тогава Бруно се зачудил: „Че как е могло да стане? Та нали вчера прасето беше тук! Какво, да не искаш да кажеш, че е литнало?“ Каландрино настоял: „Така е, казах ти вече.“ Бруно възкликнал: „Че как е възможно?“ Каландрино изхлипал: „Така е, така е! Съсипаха ме. Не знам с какви очи ще се прибера у дома, жена ми няма да ми повярва, а дори и да повярва, цяла година няма да ме остави на мира.“ Тогава Бруно се затюхкал: „Боже господи, щом е така, работата е наистина лоша; ама ти, Каландрино, нали знаеш, че вчера аз те карах да постъпиш така и да се престориш, че са го откраднали, та няма никак да ми бъде приятно, ако си намислил да се подиграваш и с жена си, и с нас.“ Тогава Каландрино кипнал и се развикал: „Абе защо ме карате да излизам от кожата си, защо ме карате да псувам Бога и светиите, и всичко живо? Казвам ви, че нощес някой ми е задигнал прасето!“

Тогава Буфалмако рекъл: „Щом е така, трябва да измислим нещо, трябва да направим всичко възможно, за да го намерим.“ Каландрино запитал: „Какво можем да сторим?“ Буфалмако отвърнал: „Ех, то се знае, че тоя, дето ти го е задигнал, не ще да е дошъл чак от Индия я! Трябва да е бил някой от твоите съседи; ти гледай да ги събереш на

едно място, пък аз знам как да направя, за да ги подложя на изпитанието с хляба и сиренето; ще видиш, че веднага ще разберем кой е откраднал прасето.“ Бруно възразил: „Ами! Нима наистина си въобразяваш, че хлябът и сиренето ще ти помогнат да постигнеш нещо с тия «благородници», дето живеят наоколо? Сигурен съм, че прасето го е задигнал някой от тях; само че той ще се досети каква е работата и няма да иска да дойде.“ Буфалмако запитал: „Добре де, тогава какво да направим?“ Бруно отвърнал: „Според мен най-добре ще бъде, ако направим това изпитание, ама с едни хубави хапчета от джинджирил и с вино вернача и поканим всички на пиене; така никой в нищо няма да се усъмни, всички ще дойдат, а над хапчетата с джинджирил могат да бъдат направени същите заклинания, каквито се правят над хляба и сиренето.“ Буфалмако възкликнал: „Право казваш! Каландрино, какво мислиш ти за тая работа?“ Каландрино отвърнал: „Съгласен съм, разбира се, направете го, за бога! Струва ми се, че дори само да науча кой го е откраднал, пак ще се поуспокоя.“ Тогава Бруно рекъл: „Щом е така, аз съм готов да се заема с тая работа и ако ми дадеш пари, ще прескоча до Флоренция, за да донеса каквото трябва.“

Каландрино имал у себе си четирийсетина гроша и му ги дал всичките. Бруно отишъл във Флоренция при един свой приятел аптекар, купил една либра⁹² хубави хапчета от джинджирил, накарал да му приготвят други две хапчета от кучешки лайна, натопени в отвара от алое, и да ги овалят в захар, както другите, а за да не ги загуби или обърка, сложили им по един знак, та да може лесно да ги различава; купил и шише хубаво вино вернача, върнал се на село при Каландрино и му рекъл: „Слушай, гледай утре сутринта да поканиш на писне всички, в които се съмняваш; утре е празник, всички ще се съгласят да дойдат на драго сърце, а ние с Буфалмако тая нощ ще направим заклинанието над хапчетата и утре ще ти ги донеса; понеже сме приятели, ще ти помогна – аз лично ще поднасям хапчетата и ще правя и говоря каквото трябва да се върши и да се говори.“

Каландрино постъпил както му казали. Събрал на следната утрин под бряста при църквата голяма дружина от млади флорентинци, дето били дошли на село, и от селяни, а Бруно и Буфалмако пристигнали, донесли кутията с хапчетата и шишето с вино, казали всички да застанат в кръг и Бруно се обърнал към тях със следните слова: „Синьори, трябва да ви обясня причината, поради която вие сте събрани тук, та ако после

92. *Либра* – мярка за тегло, равна на 50 грама.

ви се случи нещо неприятно, да не се сърдите на мен. На Каландрино, който е тук между нас, нощес някой му е откраднал едно чудесно прасе; той не можа да разбере кой го е сторил и тъй като никой друг – освен някой от нас, дето сме се събрали тук – не може да е задигнал прасето, Каландрино предлага всеки да глътне по едно хапче и да пийне глътка вино. Трябва да знаете още отсега, че тоя, у когото се намира прасето, няма да успее да глътне хапчето, защото то ще му се стори и от отрова по-горчиво, и той ще бъде принуден да го изплюе. Поради това, за да не се черви пред толкоз народ, най-добре ще бъде, ако крадецът отиде при свещеника и си признае, изповядвайки се пред него, и аз няма да ви подлагам на това изпитание.“

Всички присъстващи заявили, че са готови да глътнат хапчето; тогава Бруно казал на всекиго кой къде да застане, поставил посред тях и Каландрино, тръгнал от единия край и почнал да дава всекому по хапче; когато стигнал до Каландрино, той взел едно от горчивите хапчета и му го пхнал в ръката, а Каландрино го сложил в устата си и почнал да дъвче. Щом езикът му усетил вкуса на алое, Каландрино не можал да понесе горчилката и изплюл хапчето; всеки от присъстващите следял другите, за да види дали някой няма да изплюе хапчето си; още преди да успее да раздаде всички хапчета, Бруно, който се преструвал, че нищо не забелязва, чул как някой зад него се обадил: „Хей, Каландрино, какво значи тая работа?“ Тогава Бруно побързал да се обърне и като видял какво е направил Каландрино, рекъл: „Почакайте, възможно е нещо друго да го е накарало да изплюе хапчето, я вземи още едно.“ Бруно взел второто хапче и го пхнал в устата на Каландрино, след което продължил да раздава останалите хапове.

Ако първото хапче се сторило на Каландрино горчиво, то второто му се видяло още по-горчиво; въпреки това, понеже се срамувал да го изплюе, той го подържал известно време в устата си и направил опит да го съдъвче, ала почнал да рони такива едри сълзи, че приличали на лешници; най-накрая не можал да изтрае и го изплюл, както направил и с първото. В това време Бруно и Буфалмако, които почнали да поднасят виното, видели какво направил Каландрино, забелязали го и другите и всички викнали в хор, че Каландрино трябва сам да си е откраднал прасето, а се намерили и такива, дето го наругали най-жестоко.

Хората се разотишли, останали само Бруно, Буфалмако и Каландрино. Тогава Буфалмако захванал да го кори: „Знаех си аз, пък и бях сигурен, че ти сам си задигнал прасето, а се опитваше да ни увериш, че са ти го откраднали, та да не ни почерпиш поне веднъж с парите, дето си

получил за него. “Каландрино, който още не можел да изплюе цялата горчилка от алое из устата си, почнал да се кълне, че прасето наистина не било у него. Буфалмако рекъл: „Я си признай, друже, колко получи за прасето? Шест флорина или повече, а?“ Каландрино почнал да беснее и да се тюхка, но Бруно му рекъл: „Каландрино, слушай какво ще ти кажа: един човек от дружината, дето преди малко пи и яде с нас, ми разправи, че ти си имал тук някакво момиче, което си издържал и на което си давал каквото успееш да туриш настрана; той е убеден, че си дал прасето на нея. Я го гледай, та ти си се научил да се подиграваш с хората: веднъж вече ни подведе да събираме черни камъни по Муньоне, пусна ни да гоним вятъра, а ти се прибра у дома си и после се опита да ни увериш, че уж си намерил този камък; сега пък с твоите клетви искаш да ни накараш да повярваме, че са ти откраднали прасето, а ти или си го продал, или си го подарил. Научихме ги ние твоите шеги, така свикнахме с тях, че вече не ще успееш да ни измамиш; и тъй като се трепахме сума ти време заради тая магия с хаповете, искаме от теб да ни дадеш два чифта угоени петли, иначе ще те обадим на мона Теса.“

Каландрино разбрал, че не му вярват и понеже и без това си имал достатъчно бели на главата, та не желаел към тях да прибави и разправиите с жена си, дал им два чифта угоени петли. Те осолили прасето и отнесли всичко във Флоренция, като оставили изиграния Каландрино да се тюхка заради понесените загуби.

НОВЕЛА VII

Един учен мъж се влюбва в една вдовица, но тя обича друго, а него накарва да я чака посред зима цяла нощ на снега; той пък ѝ дава съвет, с който я принуждава да престои посред месец юли цял ден на една кула гола, изложена на слънцето, мухите и стършелите.

Дамите се смели много на патилата на Каландрино и щели да се смеят още повече, ако не им дожаляло, задето същите хора, които му задигнали прасето, му взели и угоените петли. Когато новелата свършила, кралицата заповядала на Пампинеа да продължи, поради което тя тозчас започнала така:

– Мили мои дами, често пъти се случва хитрината да бъде надвита с хитрост, та затова не е твърде разумно човек да си доставя удоволствие, подигравайки се на хората. По време на доста от досега разказаните

новели ние много се смяхме на тия, дето биваха вземани на подбив, но ни веднъж не бе споменато някой да си е отмъстил, загдето са се подигрвали с него; поради това ще ми се да събудя у вас известно съжаление към заслуженото възмездие, сполетяло една наша съгражданка, която рекла да се присмее над един човек, но стореното от нея се стоварило върху главата ѝ и едва не станало причина за нейната гибел; да чуете това, не ще бъде без полза за вас, защото хем ще ви накара да се въздържа още повече от подигравки към другите, хем ще станете по-разумни.

Не много отдавна във Флоренция живяла млада жена на име Елена, която била и хубавица, и горда и надменна, и от твърде благородно коляно, а съдбата я била надарила с всички блага на тоя свят; като овдовяла след смъртта на своя съпруг, тя не пожелала да се омъжи повторно, тъй като се влюбила в някакъв красив и изтънчен младеж, когото сама си избрала и харесала; и като оставила настрана всякакви други грижи, с помощта на една своя доверена слугиня тя често си уреждала срещи с него, прекарвайки дълго време в най-голяма наслада.

Не щеш ли, по същото време се завърнал във Флоренция от Париж един млад човек, на име Риниери; той бил от благородно потекло и наш съгражданин и се учил дълги години в Париж, но не за да продава след това на дребно каквото бил научил (както правят мнозина), а за да проумее същината и причините на явленията – нещо, което приляга твърде много на един благородник; и така, той отседнал в нашия град и всички много го тачели както заради благородното му коляно, така и заради неговите знания. Ала, както често се случва, тия люде, дето вникват по-дълбоко в същината на нещата, стават и по-лесна плячка на любовта; точно така станало и с тоя Риниери. Веднъж, когато отишъл да се повесели на едно празненство, пред очите му се изпречила споменатата Елена; тя била облечена в черно, както се носят нашите вдовици, а на него му се сторило, че тя е надарена с такава красота и прелест, каквато дотогава не бил срещал у никоя друга жена; той си рекъл, че наистина е блажен оня, комуто Господ е оказал милостта да я държи гола в своите обятия. Погледнал я предпазливо веднъж-дваж и понеже знаел, че големите и скъпоценни неща не могат да бъдат спечелени без труд, решил да положи най-големи усилия и старания, за да ѝ се хареса и да завоюва любовта ѝ, а с това и да я обладае.

Младата жена, която не ходела със сведени към ада очи, а, напротив, като знаела цената си и дори си въобразявала, че е нещо повече, отколкото била в действителност, въртяла очите си най-изкусно на всички страни, долавяйки тозчас кой я харесва и кой не; съгледала Риниери и

си казала с насмешка: „Днес комай не съм дошла напразно тук: доколкото виждам, вече успях да хвана за носа тоя наивник.“ И започнала от време на време да го поглежда изпод вежди, старасейки се да му даде да разбере, че и тя го харесва, като си мислела, че колкото по-голям брой мъже успее да примаме и съблазни, толкова по-голяма цена ще придобие нейната красота, особено в очите на оногова, комуто я била отдала заедно със своята обич.

Мъдрият и начетен младеж захвърлил настрана всичките си философски размишления отдал ѝ се всецяло духом и нали си въобразил, че тя го харесва, научил къде живее и почнал да минава пред дома ѝ, прикривайки разходките си под най-различни предлози. Поради вече спомнатите причини това ласкаело пустославието на дамата, която се преструвала, че за нея е твърде приятно да го вижда; а ученият младеж издебнал удобен случай, станал близък с нейната слугиня, разказал ѝ за своята любов и я помолил да се застъпи за него пред господарката си, за да може той да спечели нейното благоволение. Слугинята не се поскъпила на обещания и разказала всичко на своята господарка, която я изслушала, заливайки се от смях, а после ѝ рекла: „Видя ли го тоя къде е дошъл да си пилее мъдростта, що е донесъл чак от Париж? Негова воля – каквото е тръгнал да търси, това и ще намери. Заговори ли те още веднъж, да му кажеш, че аз го обичам много повече, отколкото той мене, но че аз съм длъжна да пазя честта си, за да мога да излизам с открито чело наравно с всички останали жени; ако наистина е толкова мъдър, колкото разправят, това би трябвало да го накара да ме цени още повече.“

Ах, клетата, ах, бедната! Тя не знаела, мили мои дами, какво значи да си имаш работа с учени люде!

Щом го срещнала, слугинята постъпила така, както ѝ било наредено от нейната господарка. Ученият младеж се зарадвал и преминал към още по-горещи молби, почнал да пише писма и да праща разни подаръци; каквото прашал, всичко се приемало, но срещу това получавал най-общи и уклончиви отговори; по тоя начин дамата дълго го водела за носа. Накрая се решила да разкаже всичко на своя любовник, но той почнал да я ревнува ѝ често ѝ се сърдел заради тая работа; тогава тя си наумила да му докаже, че напразно я подозира; затова изпратила слугинята си при учения младеж, който продължавал да я ухажда най-настойчиво, нареждайки ѝ да му предаде от нейно име, че откакто се била уверила, че той наистина я обича, тя все не можела да намери време, за да направи нещо, което да му достави удоволствие, но се надявала да успее да се срещне с него по коледните празници, които вече приближавали; затова,

ако той иска, нека вечерта в дени след празника влезе в нейния двор и я почака, а тя, щом станело възможно, щяла да дойде при него.

Ученият младеж се почувствувал най-щастливият човек на тоя свят; в уреченото време се отправил към дома на своята любима, слугинята го пунала в двора и го затворила там и той зачакал дамата. А тя същата вечер поканила своя любовник и след като двамата се навечеряли в най-добро настроение, обяснила му какво възнамерявала да направи тая нощ и доба кила: „Хем ще видиш каква и колко голяма е любовта, що изпитвах и продължавам да изпитвам към тоя човек, от когото ти така глупаво ме ревнуваш.“ Любовникът ѝ я изслушал и много се зарадвал, изгаряйки от желание да види как ще стане това, дето му разказала дамата.

Не щеш ли, предния ден паднал голям сняг и всичко наоколо било засипано с дебела снежна покривка, поради което, след като постоял на двора, ученият младеж започнал да усеща по-голям студ, отколкото очаквал; но нали се надявал да бъде възнаграден по достойнство, понасял всичко най-търпеливо. След известно време дамата казала на любовника си: „Я да отидем в стаята и да погледаме през прозорчето какво прави она, от когото толкова ме ревнуваш; хем ще чуеш какво ще отвърне на слугинята, дето я пратих да си поговори с него.“ Речено-сторено: двамата се приближили до едно прозорче, откъдето можели всичко да виждат, без да бъдат забелязани, и чули как от един друг прозорец слугинята викнала младежа и му казала: „Риниери, моята господарка безкрайно съжاليا, защото тази вечер пристигна един от братята ѝ, та се наложи двамата да си говорят надълго и нашироко; след това пък той пожела да вечерят заедно и още не си е отишъл, но аз мисля, че скоро ще си тръгне; ето по каква причина тя не можа да дойде при теб, ала скоро ще дойде и се моли да не ѝ се сърдиш, задето ще трябва да почакаш.“ Ученият младеж бил уверен, че всичко това е истина, затова отвърнал: „Предай на моята дама да не се тревожи за мен и да дойде, когато ще може да го стори без никакво неудобство за себе си; но нека дойде веднага щом има възможност.“ Слугинята се прибрала и отишла да си легне. Тогава дамата рекла на своя любовник: „Е, какво Ще кажеш сега? Нима мислиш, че ако наистина го обичах, както ти се страхуваш, щях да го оставя да стои и да мръзне вън, на двора?“ След тия нейни думи любовникът ѝ се поуспокоил, двамата си легнали в нейното ложе и прекарвали дълго време във веселие и удоволствие, като се присмивали и подигравали на клетия учен младеж. В това време ученият младеж крачел из двора и правел какви ли не движения, за да се стопли, пък и

нямало ни къде да седне, ни къде да се скрие от студа; той проклинал брата на дамата, задето се бавел вече толкова време, и всеки шум му се струвал скърцането на врата, която дамата отваряла заради него; но всичките му надежди били напразни. А дамата, след като се забавлявала с любовника си до среднощ, казала: „Е, душо моя, какво ще кажеш за ученото момче? Кое, според теб, е по-голямо – неговата мъдрост ли или любовта, що изпитвам към него? Дали тоя студ, дето го карам да бере сега, ще прогони от сърцето ти онова, което се загнезди там преди няколко дни заради моите задевки?“ Любовникът отвърнал: „Сърце мое, сега вече знам, че съм за теб онова, което и ти си за мен – любов, покой, утеха и единствена моя надежда.“ Тогава дамата му казала: „Щом е така, целуни ме хиляда пъти, за да се убедя, че говориш истината.“ Поради това, като я притиснал в своите обятия, любовникът ѝ я целунал не хиляда, а сто хиляди пъти.

След като прекарали така известно време, дамата се обадила: „Я станем за малко и да отидем да видим изгаснал ли е огънят, що изгаряше моя нов любовник, както сам той всеки ден ми пишеше.“ Те станали, отишли при същото онова прозорче, погледнали навън и видели как ученият младеж подскача и танцува на снега в съпровод с тракането на собствените си зъби; а вследствие силния студ танцът му бил толкова бърз и ситен, какъвто те дотогава не били виждали. Дамата рекла на любовника си: „Е, какво ще кажеш сега, надеждо моя сладка? Убеди ли се, че аз мога да заставам мъжете да играят, без да имат нужда от съпровод на тръби или гайди?“ Любовникът се засмял и отвърнал: „Да, светла моя радост.“ Дамата добавила: „Ще ми се да отидем до входа; ти ще си млъчиш, аз ще говоря: искам да видя какво ще ми каже – кой знае, може да бъде не по-малко забавно от онова, което гледаме сега.“

Те излезли от стаята, спуснали се тихичко до входа и дамата се обадила на младежа през един процеп на вратата, но не я отворила. Като чул, че го викат, ученият младеж възхвалил бога, защото си въобразил, че най-последно ще влезе вътре, доближил се до вратата и казал: „Тук съм, мадона! За бога, отворете ми, че умирам от студ!“ Дамата отвърнала: „Да, виждам, че си се вкочанил, защото вследствие падналия сняг е много студено, но аз съм чувала, че в Париж ваят още по-големи снегове. Не мога да ти отворя, защото тоя мой проклет брат, дето снощи дойде да вечеря с мене, още не си е отишъл; ала навярно скоро ще си тръгне и аз веднага ще дойда да ти отворя. Едва сега успях, и то с големи мъки, да се откача от него и слязох да те утеша заради дългото чакане.“ Ученият младеж казал: „Ах, мадона, моля ви, отворете ми, за бога, та поне

под покрив да застана, защото преди малко заваля такъв сняг, какъвто досега не съм виждал, и продължава да зали; пък аз ще ви чакам толкова, колкото вие кажете.“ Дамата отвърнала: „Уви, съкровище мое, не мога да направя това, защото тая врата скърца толкова силно, че ако ти отворя, брат ми ще чуе веднага; но ще отида да му кажа да си върви, за да мога да се върна и да ти отворя.“ Ученият момък рекъл: „Вървете побързо и наредете да запалят голям огън, та като вляза, да мога да се сгрея, защото така съм измръзнал, че не си усещам вече ни ръцете, ни краката.“ Дамата отговорила: „Това не може да бъде! Та нали ми лиса, и то неведнъж, че цял изгаряш от любов по мен? Или не е вярно? Сигурна съм, че ме вземаш на подбив. А сега трябва да вървя: чакай ме и не унивай!“

Любовникът ѝ чул всичко и много се зарадвал, след което я завел отново в леглото, и тая нощ двамата спали малко, защото почти през цялото време си доставяли взаимно наслада и се подигравали с учения младеж. А той, бедничкият, след като заприличал на щъркел (толкова силно тракал зъби), най-после разбрал, че са се подиграли с него, опитал се на няколко пъти да отвори вратата, ако е възможно, огледал се дали може да се измъкне през някое друго място, но виждайки, че не ще успее, започнал да скача като разярен лъв, проклинайки и лошото време, и коварството на жената, и дългата нощ, и собствената си наивност. Той се изпълнил с възмущение към дамата, продължителната и пламенна любов, що изпитвал към нея, се превърнала изведнъж я страшна и жестока омраза и започнал да обмисля какви ли не начини, за да ѝ отмъсти – нещо, което сега желал много по-силно, отколкото по-рано да се срещне с нея.

Най-сетне, след много дълго чакане, нощта започнала да отстъпва на деня и щом се зазорило, слугинята, която била подучена от своята господарка, слязла долу, отворила вратата, престорила се, че го съжالياва и му казала: „Бог да го убие тоя, дето пристигна снощи! Цяла нощ не ни остави да мигнем и стана причина ти да измръзнеш от студ. Но знаеш ли какво ще ти кажа? Успокой се, ти не успя тая нощ – ще успееш следващия път. Повярвай ми, нищо друго не би могло толкова да опечали моята господарка, колкото това, що се случи тая нощ.“

Ученият младеж кипял от негодувание, но бидейки умен, знаел много добре, че заплахите се превръщат в оръжие на заплашвания, затуй съумял да затаи в сърцето си това, което невъздържаният порив го тласкал да изрази, и като се престорил, че никак не е разгневен, отвърнал тихо и спокойно на слугинята: „Право да си кажа, досега не ми се е

случвало да прекарам нощ по-лоша от тая; но разбрах добре, че дамата няма никаква вина за това; та нали самата тя ме съжали и слезе чак долу да ми се извини и ме ободри. А както сама казваш, това, дето не стана тая нощ, ще стане друг път, затуй поздрави я от мен и си върви с бога.“

Премръзнал, целият сгърчен от студ, той едва докретал до дома си и нали бил съсипан от умора и умираше за сън, тозчас се тръснал в леглото да се наспи; а като се събудил, едва усещал краката и ръцете си; затова пратил да викат лекар, разказал му какъв студ е брал и го помолил да се погрижи за неговото здраве. Лекарите захванали да го церят с най-силни и бързи средства и едва след като минало доста време, успели да излекуват нервите му дотолкова, че да могат да се отпуснат; ако не бил млад и времето не се било стоплило, той имало много да пати; но като оздравял и се изправил на крака, той затаил своята омраза и се престорил на още по-влюбен, отколкото преди, в своята вдовица.

След известно време станало така, че съдбата сама му поднесла удобен случай да задоволи желанието си: младият човек, в когото била влюбена вдовицата, без ни най-малко да държи сметка за нейната обич, обикнал друга жена; и тъй като у него изчезнала всякаква охота да каже или стори нещо, с което да ѝ достави удоволствие, вдовицата почнала да се облива в сълзи и да се топи от мъка. А слугинята ѝ, която много я съжалиявала, не можейки да измисли какво да стори, за да разтуши господарката си от мъката по изгубения ѝ любовник, като видяла, че ученият младеж продължавал да минава край техния дом, била осенена от глупавата мисъл, че с помощта на някакво некромантическо действие е възможно любовникът на нейната господарка да бъде накаран да я заобича както преди и че ученият младеж навярно е голям майстор в това. Тя споделила тази своя мисъл с дамата, която, нали не била много умна, без да размисли, че ако ученият младеж наистина разбираше от некромантия, щял да си послужи с нея за собствена изгода, се заловила за думите на слугинята и тозчас ѝ заповядала да разбере дали той ще се съгласи да ѝ помогне и да му обещае, че като награда за стореното господарката ѝ е готова да задоволи всякакво негово желание. Слугинята изпълнила поръчението най-точно и най-старателно, а ученият младеж, щом чул какво искат от него, се зарадвал и си рекъл: „Хвала тебе, господи, най-после дойде време е твоя помощ да накаже тая коварна жена, която така ме обиди заради пламенната любов, що изпитвах към нея.“ И той отвърнал на слугинята: „Ще кажеш на моята дама да не се тревожи, защото, ако ще нейният любовник да е отишъл чак в Индия, аз пак ще го накарам тозчас да се яви при нея и да я моли за прошка заради всички

терзания, които ѝ е причинил. Аз съм готов да ѝ обясня какво трябва да направи, когато и където тя каже; така ѝ рече и я успокоих от мое име.“

Слугинята предала отговора и те се условили да се видят в „Санта Лучия дел Прато“. И така, дамата и младежът се срещнали, уединили се и почнали да разговарят, а дамата, забравяйки, че едва не станала причина той да умре, му разказала най-откровено за своите работи, каза му и какво иска и го помолила да го стори за нейно добро; ученият младеж отвърнал: „Право да си кажа, мадона, в Париж между другите неща изучих и некромантията и знам всичко, каквото трябва да се знае по тоя въпрос; но тъй като тя не е никак угодна Богу, аз се заклях никога да не си служа с нея нито за себе си, нито за другите. Ала любовта ми към вас е толкова силна, че просто не мога да откажа на нито едно ваше желание; дори и да се наложи да отида при дявола, готов съм да го сторя, стига да ви е угодно. Но искам да ви напомня, че да се извърши такова нещо, е много по-трудно, отколкото може би предполагате, още повече, когато става дума жена да накара мъж да я обикне или пък мъж да направи същото с жена, тъй като то не може да бъде сторено по друг начин освен лично от лицето, което желае това; нужно е още оня, който го върши, да бъде смел духом, защото всичко трябва да стане нощем, на някое уединено място и наоколо да няма други хора, а аз не знам дали ще се съгласите на подобно нещо.“ Дамата, която била повече влюбена, отколкото разумна, каза: „Така изгарям от любов, че съм готова на всичко, само и само да възвърна при себе си оня, дето ме напусна, без да съм виновна; все пак, ако обичаш, кажи ми защо е необходимо да бъда смела.“ Ученият младеж, който кипял от злоба, отговорил: „Мадона, ще трябва да излея една калаена статуйка и да я нарека на тогава, когото искате да възвърнете при себе си; след като ви я връча, ще трябва да се потопите седем пъти гола, заедно с нея, в течаща вода, по време на първия сън, и то когато месечината съвсем изтънее; след това, както сте гола, ще трябва да се покатерите на някое дърво или на покрива на някоя необитаема къща, да се обърнете на север със статуйката в ръка и да изречете седем пъти подред едни думи, дето аз ще ви напиша; след като ги изречете, ще ви се явят две девойки, ама толкова красиви, каквито изобщо не сте виждали; те ще ви поздравят и ще ви запитат най-любезно какво искате. Вие трябва да им изложите ясно и в подробности вашите желания, но внимавайте добре да не пожелаете едно вместо друго; те ще ви изслушат, ще си тръгнат, а вие ще можете да слезете и да се върнете там, където сте си оставили дрехите, да се облечете и да се приберете в къщи. Истина ви казвам, още преди да превали следващата нощ, вашият

любим ще се яви пред вас и със сълзи на очи ще ви моли за прошка и милост; знайте също, че от тоя час насетне той никога вече не ще ви напусне заради друга жена.“

Като чула тия неща и приела всичко за чиста истина, дамата си въобрази, че любовникът ѝ вече се е завърнал в нейните обятия, затова почти се зарадвала и каза: „Не се съмнявай, ще направя всичко както трябва, защото имам най-добрите условия на тоя свят, за да свърша тази работа: притежавам едно имение в горната част на Валдарно, то е съвсем близо до брега на реката, а освен това сега сме юли месец и е приятно да се къпе човек. Спомням си също така, че недалеч от реката се извисява запусъта малка кула; на нея има площадка, на която понякога, по една стълбичка от кестеново дърво, се качват говедарите, за да видят къде се е зареял добитъкът им. Мястото е уединено, наоколо няма жива душа, аз ще се кача на кулата и се надявам да изпълня най-старателно каквото ми наредиш.“

Ученият младеж знаел много добре къде се намира и имението на дамата, и кулата, зарадва се, че тя се съгласила да изпълни каквото искал и рекъл: „Мадона, никога не съм ходил към оня край, затуй не съм виждал нито имението, нито куличката, по ако наистина е така, както вие твърдите, по-сгодно място никъде няма да се намери; затова, щом настане време, ще ви пратя и статуйката, и заклинателните думи; само че много ви моля, когато вашето желание бъде изпълнено и вие се убедите, че наистина съм ви услужил най-съвестно, да не ме забравите и да изпълните вашето обещание.“ Дамата го уверила да бъде спокоен, защото тя щяла да удържи на дадената дума; двамата се сбогували и тя се прибрала у дома си.

Ученият младеж се зарадвал, че неговите намерения, както личало по всичко, ще се осъществят; направил една статуйка е някакви заклинателни знаци, надраскал разни измислици, уж като заклинание, и когато му се сторило, че е дошло време, пратил ги на дамата; наредил да ѝ предадат да не отлага, а още следната нощ да направи каквото ѝ е казал; след това, придружен от слугата си, той се отправил тайно към дома на един свой приятел, който живеел недалеч от споменатата кула, за да изпълни намисленото.

От своя страна и дамата тръгнала на път, придружена от слугинята си, и отишла в имението; щом се мръкнало, тя се престорила, че си ляга да спи, пратила слугинята да си легне, а когато настанал часът за първия сън, излязла на пръсти от къщата и се запътила към малката кула на брега на Арно. Дълго се оглеждала и слушвала и след като се уверила, че

наоколо няма никого и не се чува никакъв шум, съблякла се, скрила дрехите си под един храст, потопила се седем пъти подред в реката със стаяката в ръка и тръгнала гола към кулата. Още преди да мръкне, ученият младеж и слугата му се били скрили сред върбите и другите дървета край кулата, затова той видял всичко, видял я и като минала гола край него, и как белоснежната ѝ плът се откроявала сред нощния мрак; огледал гърдите ѝ, цялата ѝ снага, уверил се, че наистина са красиви, и като си представил на какво ще заприличат, и то много скоро, за миг се съжалил над дамата; едновременно с това изведнъж го обладало и плътско желание, което го подтиквало да изскочи от мястото, където се бил притаил, да я сграбчи и да постъпи с нея както си иска; затова на няколко пъти се поколебал какво да прави. Но щом си спомнил кой е той, каква голяма обида му била нанесена, защо и от кого, яростта му пламнала отново, той прогонил от себе си всякакво състрадание и плътско желание и решил да изпълни каквото бил намислил, затуй я пропуснал да мине.

Като се изкачила на кулата и се обърнала на север, дамата започнала да изговаря словата, написани ѝ от младежа; а той изчакал да мине малко време, промъкнал се в кулата, отмахнал полека-лека стълбата, по която се изкачвали на площадката, където се намирала дамата, и зачакал да види дали тя ще изпълни всичко, каквото ѝ бил подсказал. Дамата изрекла седем пъти подред своите заклинания и зачала да ѝ се явят двете момичета; и толкова дълго чакала (да не говорим за това, че усещала по-голям студ, отколкото било желателно), че дочакала зората, и понеже била съкрушена, задето не се случило нищо от онова, което ѝ разказал ученият младеж, рекла си: „Боя се, че тоя човек е решил да ми устрои нощ, подобна на оная, която аз му поднесох; ала ако го е направил заради това, той пак не успя да си отмъсти както трябва, защото тая нощ бе три пъти по-къса от неговата, пък и студът бе съвсем различен.“ После решила да слезе от кулата, за да не я свари там денят, но разбрала, че стълбата е изчезнала. Тогава ѝ се завил свят, земята под краката ѝ сякаш се продънила и тя се строполила да плаче най-жалостиво и да се вайка; накрая се убедила, че това е работа на учения младеж и започнала да съжалява, задето го била обидила, а после – задето се доверила твърде много на тогава, когото основателно би трябвало да смята за свой враг. Тя прекарала дълго време в подобни размисли, след което се огледала да разбере няма ли все пак начин да слезе и като видяла, че е невъзможно, отново се разплакала и започнала да си говори, обзета от най-горчиви мисли: „Ах, клетнице, какво ще кажат твоите братя, твоите роднини,

близки и съседни и изобщо всички флорентинци, като научат, че са те намерили гола на това място? Ти беше прочута със своята честност, а сега хората ще разберат, че всичко е било измама; речеш ли да измислиш каквито и да било лъжливи обяснения за станалото – което не е никак трудно, – проклетият учен младеж, дето знае всички тайни, не ще ти позволи да излъжеш никого. Нещастнице, ти загуби едновременно и мъжка, когото така злополучно обичаше, и честта си!“

След това я обзела такава мъка, че за малко не се хвърлила от кулата; но слънцето било вече изгряло и тя се приближила до единия край на стената на кулата, за да види няма ли да мине някое дете със стадото си, та да го изпрати да повика нейната слугиня; не щеш ли, в същия миг я забелязал ученият младеж, който си бил подремнал под един храст и бил вече буден; тя също го видяла, а той ѝ казал: „Добро утро, мадона. Какво стана, дойдоха ли момичетата?“ Като го видяла и чула гласа му, дамата отново се разридала и го помолила да влезе в кулата, за да си поговорят. Ученият младеж изпълнил най-учтиво молбата ѝ. Дамата легнала по очи върху площадката, показвайки през отвора само главата си, и заговорила през сълзи: „Риниери, аз наистина ти устройих една много лоша нощ, но ти си отмъсти стократно, защото, макар и да е юли месец, нощес си мислех, че ще се вцепеня от студ, както съм гола; толкова сълзи изплаках както задето те измамах, така и заради собствената си глупост, че ти повярвах, та се чудя как още очите ми са на мястото си. Затова те моля, но не от любов към мен (ти не трябва да ме обичаш), а от уважение към себе си, защото си човек благороден, да се удовлетвориш с това отмъщение, що си ми сторил досега за нанесената ти от мен обида; разпреди се да ми донесат дрехите, за да мога да слезна оттук, не се опитвай да ме лишиш от онова, което после, и да искаш, не би могъл да ми върнеш, сиреч моята чест; ако оная нощ те лиших от възможността да бъдеш с мен, сега съм готова, винаги когато пожелаеш, да те възнаградя заради нея с много други нощи. Спри дотук: ти си човек достоен, удовлетвори се с това, че все пак успя да си отмъстиш и ме накара да го разбера; недей да си мериш силата срещу жена; орелът не печели слава, като побеждава гълъбицата. Затова от любов към Бога и заради собствената си чест имай милост към мен!“

Докато си припомнял с озлобление за нанесената му обида и я гледал как плаче и се моли, душата на учения младеж се изпълнила едновременно и със задоволство, и с жалост; задоволство заради отмъщението, към което се стремял повече от всичко друго, жалост – поради неговата човечност, която го подтиквала да се съжали над клетата жена. Но

все пак човечността не могла да вземе връх над жестокото му намерение и той отвърнал: „Мадона Елена, ако моите молби (които аз наистина не съумях да орося със сълзите си, нито да ги подсладя, както правиш ти сега) оная нощ, когато умирах от студ в засипания със сняг твой двор, ми бяха помогнали да ме пуснеш поне за малко да се подслоня, сега нямаше да ми бъде никак трудно да изпълня твоите просби; но щом сега държиш на честта си много повече, отколкото в миналото, и щом се измъчваш толкова много, задето се налага да стоиш гола на тая кула, обърни се със същата молба към оногова, в чиито обятия ти не се посвени да лежиш гола в същата оная нощ, която ти помниш много добре, когато ме чуваше как бродя по двора, тракайки със зъби и подскачайки по снега; та нека той ти помогне, нека ти донесе дрехите, нека постави и стълбата, за да можеш да слезеш; постарай се да възбудиш у него и грижа за твоята чест, която заради него, сега и в безброй други случаи, ти не се поколеба да изложиш на опасност. Защо не го призовеш да ти се притече на помощ? Ти си негова: та нали нему прилича най-много да стори това; кого другико да пази освен тебе, на кого другико да помага освен на тебе? Хайде, глупачке, викни го и виж дали любовта, що изпитваш към него, дали твоят и неговият ум ще съумеят да те избавят от моята глупост – нали докато сте се забавлявали, си го питала какво според него е по-голямо – дали моята глупост или твоята обич към него? Не ми предлагай сега онова, което не искам и което не би могла да ми откажеш, стига аз да пожелая. Запази нощите си за твоя любовник, ако, разбира се, успееш да се измъкнеш жива оттук; нека тия нощи принадлежат на теб и на него, на мен ми стига оная нощ, стига ми и това, че веднъж се оставих да бъда изигран. Сега ти влагаш в словата си цялата си хитрост, ласкаеш ме и гледаш да спечелиш моето благоразположение, наричаш ме достоен, благороден човек и тайно се надяваш да използуваш моето великодушие, за да ме накараш да се отвърна от намерението си да те накажа заради твоето коварство; но сега твоите ласкателства не ще успеят да затъмнят разума ми, както на времето успеха безчестните ти обещания; познавам се добре, пък и за целия си престой в Париж не можах да науча толкова, колкото научих от теб за една от твоите нощи. Добре, да предположим, че съм великодушен; но ти не си от тия, към които човек трябва да проявява великодушие; за всеки див звяр, какъвто си ти, покаянието и отмъщението завършват със смърт, докато за хората е достатъчно и това, което ги изрече досега. Аз не съм орел, но знам, че и ти не си гълъбица, а усойница, затова възнамерявам да те преследвам с всичките си сили и е цялата си омраза, както се гони

най-заклет враг, макар че това, което правя с теб, не би трябвало да се нарече мъст, а по-скоро – наказание, тъй като отмъщението трябва да бъде много по-голямо от нанесената обида; това, което правя сега, не е достатъчно, защото, река ли наистина да си отмъстя, имайки предвид какво причини ти на душата ми, няма да ми стигне да отнема не само твоя живот, ами и живота на други сто жени като теб, тъй като в случая ще убия една подла, коварна и престъпна негодница. По дяволите! Та с какво – като оставим настрана миловидното ти личице, което годините скоро ще развалят, покривайки го с бръчки – ти си по-добра от която и да е клета слугиня. А ти за малко не стана причина за гибелта на един достоен мъж, както сама преди малко ме нарече, чийто живот може все още да принесе много по-голяма полза на света, и то само за един ден, отколкото животът на сто хиляди като теб, докато свят светува. И така, с терзанието, което изпитваш сега, аз ще те науча какво значи да се подиграваш с хората, когато те изпитват някакво чувство, ще те науча каква значи да се подиграваш с учените люде, та ако останеш жива, никога вече да не вършиш подобни безумия. Но щом толкова ти се ще да слезеш, защо не скочиш отгоре? Дано е Божия помощ си счупиш главата: така хем ще се освободиш от мъката, която според самата теб изпитваш, хем ще ме направиш най-щастливия човек на тоя свят. Нищо повече няма да ти кажа; направих каквото ми бе по силите, за да те накарам да се качиш на това място, а ти, както съумя да се подиграеш с мен, дано съумееш и да слезеш.“

Докато ученият младеж говорел, дамата продължавала да плаче, времето минавало, а слънцето се издигало все по-нависоко. Щом забелязала, че младежът замълчал, тя каза: „Ах, жестоки човече, щом оная нощ е била толкова тежка за теб, щом според теб съм сторила толкова голям грях, че не си в състояние да се трогнеш ни от младежката ми красота, ни от горчивите ми сълзи, ни от смирените ми молби, дано поне малко те трогне и смекчи твоята сурова непреклонност това, че отново ти се доверих, разкривайки ти всички мои тайни, с което ти дадох възможност да изпълниш желанието си да ме накараш да осъзная моята вина, защото, ако не ти се бях доверила, ти нямаше да можеш да ми отмъстиш – което, както личи, си желаел най-страстно. Хайде, престани да се гневиш и най-сетне ми прости! Ако речеш да ми простиш и ме пуснеш да слеза оттук, аз съм готова да се отвърна изобщо от моя непочтен младеж и да те направя единствен мой любовник и повелител, въпреки че ти толкова кориш моята хубост, не я цениш и твърдиш, че била краткотрайна; но каквато и да е тя, каквато и да е хубостта на

другите жени, все пак аз знам, че ако не за друго, би трябвало да я ценят поне за това, че тя доставя удоволствие, радост и наслада на младите мъже, а ти не си стар. И въпреки че се отнасяш така жестоко с мен, аз не мога да повярвам, че ти желаеш да видиш как загивам от такава недостойна смърт, като се хвърля отгук обзета от отчаяние, пред твоите очи, които толкова ме харесваха, преди Да станеш такъв лъжец, какъвто си сега. Съжали ме, за бога, имай милост към мен! Слънцето почва да прежура и жегата започва да ме мъчи така, както нощес ме измъчи студът.“

Ученият младеж, който се забавлявал, слушайки я да говори, отвърнал: „Мадона, ти ми се довери не поради любовта, що изпитваш към мен, а за да си възвърнеш оногова, когото си загубила; това е постъпка, заслужаваща още по-голямо наказание; голямо безразсъдство е от твоя страна да си въобразяваш, че единствено по този начин, а не по друг, съм имал възможност да постигна така желаното отмъщение. Аз можех да сторя това по хиляди други начини: преструвайки се, че те обичам, аз заложих около нозете ти хиляда клопки и ако не се бе случило това, то нямаше да мине много време и ти неминуемо щеше да попаднеш в една от тия клопки; и в която от тях и да попаднеш, щеше да изпиташ още по-големи терзания и още по-голям срам, отколкото сега. Избрах този начин не за твое облекчение, а за мое забавление. А ако няха никаква друга възможност, щях да използвам перото, с което бих могъл да напиша толкова много и такива неща за теб, че ако ги узнаеше – а ти сигурно би се научила, – щеше по хиляда пъти на ден да съжаляваш, задето си се родила на този свят. Силата на перото е много по-голяма, отколкото предполагат тия, дето не са я изпитали на свой гръб. Кълна ти се пред Бога (и дано той ме зарадва с благополучен завършек на моята мъст, както ме зарадва с доброто начало), че бих могъл да напиша за теб такива неща, които да те накарат да се засрамиш не само от другите, ами и от себе си, и сама да си избодеш очите, та да не се гледаш каква си; затова недей упреква морето, че водата му била придошла от някакъв си там ручей. Както вече ти рекох, не искам да зная ни за твоята любов, нито искам да бъдеш моя; ако можеш, продължавай да принадлежиш томува, комуто си принадлежала досега; и колкото преди мразех този човек, толкова сега го обичам, имайки предвид начина, по който се е отнесъл към теб. Та вие само с това се занимавате – влюбвате се в младежи и желаете и те да ви любят, съдейки по това, че колкото плътта им е по-свежа, а брадата – по-черна, толкова повече се перчат, играят и се бият на турнири; същото са го вършели и тия, дето вече са на години и дето в замяна знаят онова, що младите тепърва има да учат. Освен това

вие ги смятате за по-добри ездачи и мислите, че за един ден те могат да изминат повече мили от ония, дето са по-възрастни от тях. Вярно е, признавам, че те имат повече сили да изгърсват кожата, ала по-зрелите мъже са по-опитни и по-добре знаят къде се вдят бълхите, а човек винаги трябва да предпочита малкото и вкусното пред многото и безвкусното; бързата езда сломява и изтощава всекиго, колкото и да е млад, докато при спокоен ход човек, това е вярно, може да пристигне малко по-късно да потърси подслон, но поне няма да е изморен. Ама нали сте животни, лишени от разум, пие не забелязвате какво зло се крие под тая привидна красота. Младежите не се задоволяват само е една жена, а колкото видят – толкова и пожелават, защото смятат, че са достойни за всички; поради това тяхната любов е непостоянна; сега ти можеш да потвърдиш това от собствения си опит. Те си мислят, че дамите са длъжни да ги почитат и ласкаят, и за тях няма по-голяма хвалба от тая, да се перчат колко жени са притежавали – една грешка, която те правят и която е подтикнала много жени да се отдават на монасите, които не приказват за тия работи. Ти можеш да твърдиш, че за твоите любовни похождения не знае никой друг освен слугинята ти и аз, ала грешиш и напразно вярваш в това, ако наистина вярваш. Хората и на неговата, и на твоята улица почти само за това говорят, но нали знаеш – тръгнат ли слухове, последният, до когото стигат, е този, за когото се отнасят. Освен това младите ви ограбват, докато възрастните ви даряват. И тъй като не си направила сполучлив избор, остани при тоя, на когото си се отдавала, а мен – човека, с когото ти се подигра – остави да принадлежа на друга, тъй като аз си намерих много по-достойна от теб жена, която може да ме оцени много по-добре от теб. А щом не вярваш на словата ми, за да може, преселвайки се на оня свят, да се умериш по-добре какво желаят да видят моите очи, хвърли се тозчас от кулата и твоята душа, която според мен пече се намира в лапите на дявола, ще види дали очите ми ще трепнат при ужасния ти край. Но понеже съм убеден, че ти не ще поискаш да ме зарадваш с подобна гледка, ще ти кажа следното: ако слънцето почне много да прежурия, спомни си на какъв студ ме принуди да стоя, и като смесиш тоя студ с жегата, сигурно ще усетиш, че слънцето не припича чак толкова много.“

Като разбрала каква жестока цел преследват словата на учения младеж, потъналата в печал дама почнала отново да плаче и рекла: „Щом нищо не е в състояние да те накара да се смилиш над мен, нека поне те умилостиви любовта, що изпитваш към оная жена, дето, както сам твърдиш, се е оказала по-разумна от мен и те обича; прости ми от обич към

нея и ми донеси дрехите, та да мога да се облека; помогни ми да слезна отгук.“

Тогава ученият младеж прихнал да се смее и като видял, че отдавна бил ударил третият част, отвърнал: „Добре, щом ме молиш в името на тая достойна жена, аз не мога нищо да ти откажа; посочи ми къде са ти дрехите, аз ще отида да ги взема и ще ти помогна да слезеш.“ Дамата му повярвала, поокопитила се и му казала къде е оставила дрехите си. Ученият младеж излязъл от кулата и заповядал на слугата си да не се отдалечава от това място, а да го почака да се върне, да се навърта наблизко и да внимава да не би някой да намине насам; после отишъл в дома на своя приятел, където се наобявдал най-спокойно, а след това, щом му се приспало, легнал да си подремне.

В това време дамата, която останала на кулата, макар и поободрена от безразсъдна надежда, продължавала да тъне в дълбока печал; по едно време тя станала и се свила в един ъгъл, където стената хвърляла все пак малко сянка, и продължила да чака, обзета от най-нерадостни размисли. Така, ту размишлявайки, ту хранейки някаква надежда, ту потъвайки в отчаяние поради това, че ученият младеж няма да ѝ донесе дрехите, скачайки от една мисъл на друга, нали била съкрушена от мъка и не била мигнала цяла нощ, тя най-сетне заспала. Палещото слънце било вече на пладне и лъчите му падали право върху голото, незащитено, крехко и нежно тяло на дамата, както и върху непокритата ѝ глава с такава сила, че не само изгорили плътта ѝ навсякъде, където могли да проникнат, ами тя цялата се напукала и разцъфтяла; болките от изгарянето били толкова силни, че принудили дамата, която спяла дълбок сън, да се събуди. Щом усетила, че тялото ѝ гори, тя се поразмърдала и в същия миг ѝ се сторило, че цялата ѝ изгорена кожа почва да се цепи и разпуква, подобно на прегорена пергаментова хартия, щом малко я подръпнем; освен това главата я боляла толкова силно, та ѝ се струвало, че всеки миг може да се пръсне, и в това нямало нищо за чудене. Площадката на кулата била толкова напечена, че тя не можела ни да стъпи върху нея, ни да се подпре където и да било, затова, като не можела да стои на едно място, дамата подскачала ту тук, ту там, плачейки непрекъснато. На всичко отгоре, тъй като нямало никакъв ветрец, там се събрали цели рояци мухи и стършели, които се полепили по тялото ѝ и почнали да я хапят така безмилостно, че всяко ухапване ѝ се струвало като убождане с копие; жената непрекъснато размахвала ръце, проклинайки и себе си, и живота си, и своя любовник, и учения младеж. Съсипана, измъчена и изранена от безмилостния пек, от слънцето, мухите и стършелите, а така

също от глад и още повече от жажда, че на всичко отгоре и от безброй печални мисли, тя станала и почнала да се оглежда дано види или чуе някого наблизко, защото била решила, каквото ще да става, да го извика и да го помоли да ѝ помогне. Но неприязнено настроената към нея съдба ѝ отнела и тази възможност. Поради голямата жега всички селяни се били прибрали, никой не работел наоколо из полето, всички си стояли по домовете и си вършеели житото; поради това тя чувала само песента на щурците и гледала как текат водите на Арно, от което пък жаждата ѝ не се утолявала, а се засилвала още повече; виждала тя още и много горички, и сенчести места, и къщи, които изостряли още повече желанията ѝ и я карали да се съсипва от мъка. Какво повече да кажем за клетата вдовица? Слънцето отгоре, парещият под на площадката отдолу, ухапванията на мухите и стършелите отстриани и докарали до такова състояние, че докато предната нощ белотата на тялото ѝ се откроявала сред мрака, сега тя била почервенияла като мак, цялата сила опръскана в кръв и всеки, който би я видял, би си рекъл, че това е най-противното същество на тоя свят.

Стояла си тя така, без да съумее да измисли нещо, без да има на какво да се надява, желаейки смъртта повече от всичко друго; когато минала половината от деветия час, ученият младеж се събудил, сетил се за своята дама и прескочил до кулата да види какво е станало, а на слугата си, който не бил още обядвал, казал да отиде да се нахрани. Когато дамата разбрала, че той е дошъл, макар и да била отпаднала и съкрушена от мъка, успяла да се дотърти до отвора и започнала да му говори със сълзи на очи: „Риниери, ти ми отмъсти повече, отколкото трябва, защото, ако аз те накарах да мръзнеш цяла нощ в моя двор, ти пък ме принуди цял ден да стоя на тая кула и да се пека не – а да изгоря и да умирам от глад и жажда; затова, за бога, моля те, ела тук и тъй като не ми стига смелост да сложа край на живота си, убий ме; аз нямам друго желание – толкова много страдам и се измъчвам. Ако ли пък не искаш да ми окажеш тая милост, нареди поне да ми подадат чаша вода, та да мога да си навлажня устните, защото сълзите ми не са достатъчни – такава жажда изпитвам, толкова горя отвътре.“

Ученият младеж разбрал много добре по гласа ѝ колко е отпаднала, успял да зърне и част от тялото ѝ – цялото обгорено от слънцето, трогнал се и от това, и от смирените ѝ молби, изпитал към нея известно съжаление, но въпреки това отвърнал: „Зла жено, ти няма да умреш от ръката ми; можеш да загинеш и от собствената си ръка, стига да пожелаеш; а за да угасиш жаждата, от която изгаряш, ще получиш от мен

толкова вода, колкото огън получих от теб, за да се предпазя от студа. За едно само ми е много мъчно: че докато аз трябваше да церя болестта си вследствие оня студ и да ме налагат с топъл вонящ тор, твоите рани от жегата ще бъдат лекувани с хладка и благоуханна розова вода; че докато аз за малко не изгубих и нервите си, и живота си, ти, макар и да се лишиш от кожата си вследствие изгарянията, ще си останеш все така прекрасна, подобна на змия, която си е сменила кожата.“ Тогава дамата изохкала: „Ах, каква съм нещастница! Дано Господ рече да дари моите прелести, спечелени по тоя начин, на тоя, дето ми желае злото! Но я ми кажи ти, дето си по-жесток и от най-кръвожадният звяр, как ти дава сърце да ме мъчиш по тоя начин? Какво повече можех да очаквам от теб или от когото и да е друго, ако бях избила Целия ти род в най-ужасни мъчения? Истина ти казвам, аз не знам дали дори с някой изменник, станал причина за гибелта на цял град, биха се отнесли с по-голяма жестокост от тази, която ти прояви към мен, като ме остави да се изпека на слънцето и да бъде изядена от мухите! Освен това ти не пожела и чаша вода да ми подадеш, а дори и на осъдените, преди да ги отведат на смърт, им дават да пият по няколко пъти вино, ако те пожелаят. Аз виждам, че ти си неумолим в непреклонната си жестокост и не се трогваш ни най-малко от моите мъки, затуй ще се приготвя най-търпеливо да дочакам смъртта; дано Господ Бог се смили над душата ми, а аз го моля за едно: да може да съзре с праведните си очи какво вършиш ти.“ Щом изрече тя слова, тя едва се дотъррила до средата на площадката и като изгубила всякаква надежда да се спаси от страшния пек, рече си не веднъж, а безброй пъти, че ще пукне от жажда (да не говорим за другите мъки) и продължила да плаче, проклинайки злата си съдба.

Но тъй като приближавало привечер, ученият младеж си рекъл, че си е отмъстил предостатъчно, заповядал да приберат дрехите ѝ и като ги загърнал в наметалото на своя слуга, отправил се към дома на клетата жена; когато стигнал там, той видял слугинята ѝ да седи на вратата, потънала в скръб и незнаеща какво да предприеме. Той я запитал: „Миличка, какво се е случило с твоята господарка?“ Слугинята отвърнала: „Месер, нищо не знам, мислех, че тая сутрин ще я намеря в леглото ѝ, където, както ми се стори, тя легна снощи, но никъде не можах да я намеря, пък и не знам какво ѝ се е случило, та затуй съм опечалена. А вие, месер, нищо ли не знаете за нея?“ Ученият младеж отговорил: „Хубаво щеше да бъде, ако и ти ми беше паднала в ръцете там заедно с нея, та да накажа и теб, както наказах нея, за онова, което ми стори! Но бъди сигурна, че и ти няма да ми избягаш и така ще ти платя за твоите деяния,

та никога вече да не се подиграваше над някой мъж, без да си спомниш за мен!“ След тия слова той се обърнал към слугата си и му заповядал: „Дай ѝ тия дрехи и ѝ кажи, ако иска, да отиде да потърси господарката си.“ Слугата изпълнил заповедта; щом взела дрехите, слугинята веднага ги познала и като чула какво ѝ казали, много се уплашила да не би да са убили господарката ѝ, та за малко щяла да изпищи; после се разридала и щом ученият младеж си тръгнал, тя хукнала презглава към кулата е дрехите в ръка.

Не щеш ли, за зла участ същия ден се изгубили две прасета на един ратай на дамата; той излезнал да ги търси и стигнал чак при кулата малко, след като ученият младеж си отишъл; докато ходел и се оглеждал за свинете си, ратаят чул плача и риданията на клетата жена, затова влязъл в кулата и викнал колкото му глас държи: „Кой плаче там горе?“ Дамата познала гласа на своя ратай, назовала го по име и рекла: „Моля те, иди да намериш моята слугиня и гледай да я доведеш тук.“ Ратаят я познал и ахнал: „Боже господи, мадона, какво е станало, та сте тук? Вашата слугиня ви търси цял ден къде ли не, но кой можеше да си помисли, че се намирате тук?“ Той изправил до стената двата странични пръта на стълбата, след което почнал да привързва към тях напречните стъпала; в това време пристигнала слугинята, влязла в кулата и не можейки повече да се сдържа, плеснала с ръце и викнала: „Къде сте, моя мадона?“ Щом чула гласа ѝ, дамата се развикала колкото сила имала: „Тук съм, сестрице, горе съм. Недей да плачеш, а ми подай дрехите!“ Като ѝ чула гласа, слугинята се поуспокоила, покатерила се по стълбата, която в това време ратаят почти успял да сглоби до края, и с негова помощ се изкачила на площадката; като видяла, че нейната господарка лежи на пода гола, изнемощяла и обезобразена, приличаща повече на обгорен пън, отколкото на човек, тя коленичила край нея, забила нокти в лицето си и се разридала така, сякаш оплаквала мъртвец. Но дамата я помолила да млъкне и да ѝ помогне да се облече; а след като разбрала, че никой друг освен тия, дето ѝ донесли дрехите, и ратаят, който се намирал там, не знаели какво е станало с нея, тя се поуспокоила и ги заклела да не продумват пред никого ни думица за станалото.

Поговорили си те надълго и нашироко, след което ратаят вдигнал дамата на гръб, защото тя не можела да ходи, и я изнесъл благополучно от кулата; клетата слугиня тръгнала след тях и понеже стъпила невнимателно на стълбата, подхлъзнала се, паднала, счупила си крака в бедротото и усетила такава силна болка, че заревала като лъвица. Ратаят оставил дамата на поляната и се върнал да види какво се е случило със

слугинята; като разбрал, че си е счупила крака, той я пренесъл до поляната и я сложил да легне до дамата. Когато пък дамата видяла, че към сполетелите я вече беде се прибавило и счупеното бедро на тази, от която очаквала да ѝ помогне най-много от всички, тя била налегната от безкрайна мъка и започнала така жално да плаче, че ратаят не само не успял да я успокои, ами и самият той се разридал. Но слънцето вече залязвало и за да не ги завари нощта, ратаят, по нареждане на опечалената дама, отишъл до дома си, викнал братята и жена си, взел една дъска и се върнал с тях; те сложили слугинята на дъската и я отнесли в къщата; ратаят дал на дамата малко студена вода, поободрил я с няколко ласкави слова, вдигнал я на гърба си и я пренесъл в нейната стая; жена му пък ѝ дала да хапне чорбича с препечен хляб, съблякла я и я сложила да си легне, след което се разпоредили да откарат още през нощта дамата и слугинята ѝ във Флоренция, което и направили.

Дамата, нали била майсторка да извърта и да лъже, измислила цяла басня, нямаща нищо общо с истината, за това, което се било случило с нея и със слугинята, и уверила своите сестри и братя, пък и всички други, че станалото с тях било дело на разпи дяволски заклинания и магии. Повиканите лекари дошли веднага и успели да излекуват дамата от силната треска и от раните ѝ, но тя изпитала големи болки и много се мъчила, тъй като на няколко пъти кожата ѝ се полепвала по чаршафите на постелята; лекарите изцерили и счупеното бедро на слугинята. Вследствие цялата тази история дамата забравила своя любовник и оттогава насетне започнала да се пази най-благоразумно и от подигравки, и от любов, а ученият младеж, като научил, че и слугинята си е счупила крака, решил, че си е отмъстил както трябва, задоволил се с това и престанал да говори по тоя въпрос, та ето какво сполетяло неразумната млада дама заради нейните подигравки; тя се опитала да се присмее над учения младеж така, както би се подиграла с всеки Друг, без да съобрази, че мъжете, не казвам всички, но повечето от тях, знаят много добре къде е на дявола опашката. Затова, мили мои дами, гледайте да не се подигравате с мъжете и най-вече с учените.

НОВЕЛА VIII

Двамина другаруват; единият спи с жената на другия, но той забелязва това, с помощта на жена си затваря любовника ѝ в един сандък и докато оня лежи вътре, той се забавлява с неговата съпруга върху

сандъка.

Тягостно и мъчително било на дамите да слушат за патилата на Елена, но въпреки че осъдили постъпката на учения младеж като крайно сурова, дори жестока, те се отнесли към дамата с твърде умерено съчувствие, защото сметнали, че макар и възмездие да било прекомерно, тя си получила каквото заслужавала. Понеже Пампинеа била стигнала до края на разказа, кралицата заповядала на Фиамета да продължи, а тя ѝ се подчинила на драго сърце и започнала така:

– Мили дами, тъй като ми се струва, че вие останяхте малко потресени от суровостта, проявена от оскърбения учен младеж, аз мисля, че няма да е зле да поуспокоя възбудените ви духове с нещо по-приятно; поради това бих искала да ви разкажа накратко за един млад човек, който хем приел нанесената му обида с по-голямо благодушие, хем си отмъстил за нея с повече умереност. От тази новела ще разберете, че е предостатъчно човек да си връща толкова, колкото трябва, и че рече ли да си отмъщава за нанесеното му оскърбление, отмъщението му не бива да превишава онова, дето се полага заради претърпяната обида.

И така, вие трябва да знаете, че както съм слушала да разправят, едно време в Сиена живели двамина заможни младежи от добри семейства от народа; единият се казвал Спинелочо ди Тавена, а другият се наричал Дзепа ди Мино. Те били съсеци и живеели в Камолия, другарували непрекъснато и както личало по всичко, обичали се като братя, че и повече; и двамата били женени, а жените им били големи хубавици. Добре, ама станало така, че Спинелочо, който се отбивал често в дома на Дзепа и когато той ся бил в къщи, и когато отсъствувал, толкова се сближил с жената на Дзепа, че почнал да спи с нея и двамата я карали така доста време, преди някои да се досети каква е работата. Не щеш ли, един ден Спинелочо дошъл да потърси Дзепа, който си бил у дома, без да знае жена му. Затова тя отвърнала, че мъжа ѝ го няма, а Спинелочо побързал да се качи горе, влязъл в салона, видял, че освен дамата там нямало никой друг, прегърнал я и почнал да я целува, а тя му отвърнала със същото. Дзепа видял всичко, но не се обадил, а се скрил и зачакал да разбере какво ще стане по-нататък; и наистина не минало много време и той видял, че Спинелочо и жена му, както били прегърнати, влезли в стаята и заключили вратата. Той много се ядосал, но като съобразил, че и шум да вдигне, и друго да направи, пак няма да измие нанесената му обида, а ще си навлече още по-голям срам, почнал да размишлява какво да стори, за да си отмъсти така, че хем никой нищо да не узнае, хем самият

той да бъде удовлетворен и да се успокои. Мислил, мислил, най-сетне измислил и останал в скривалището си толкова време, колкото Спинелочо прекарал с жена му.

Когато Спинелочо си отишъл, Дзепа влязъл в стаята, преди жена му да успее да си оправя воалите на главата, които Спинелочо бил свалил, докато се забавлявал с нея. Дзепа я запитал: „Какво правиш, жено?“ Тя отвърнала: „Нима не виждаш?“ Дзепа отсякъл: „Виждам, виждам, само че видях и други работи, каквито не бих желал да виждам.“ Той почнал да ѝ се кара за случилото се, тя се изплашила много, въртяла, сукала и най-сетне му признала за близостта си със Спинелочо, тъй като нямало как да отрича, след което се разплакала и почнала да го моли за прошка. Дзепа рекъл: „Виж какво, жено: ти постъпи много лошо, но ако искаш да ти простя, ще трябва да изпълниш най-точно каквото ще ти кажа. Ето каква е работата: искам да съобщиш на Спинелочо утре, около третия час, да измисли някаква причина и да се раздели с мен, а след това да дойде у дома при теб; като дойде при тебе, аз ще се прибера и ти, щом чуеш, че съм се върнал, ще го накараш да влезе в тоя сандък, ще го затвориш, а после ще чакаш да ти кажа какво да вършиш по-нататък. Не се бой, защото аз ти обещавам, че няма да му сторя нищо лошо.“

За да го умилюва, жена му обещала, че ще изпълни каквото ѝ наредил. Така и направила. Дзепа и Спинелочо се срещнали на следния ден, но като наближил третият час, Спинелочо, нали бил обещал на дамата да я навести по това време, казал на Дзепа: „Днес ще трябва да обядвам с един приятел и понеже не искам да го карам да чака, казвам ти сбогом.“ Дзепа почнал да го увещава: „Рано е, до обед има много време.“ Спинелочо отвърнал: „Така е, но имам да си поговоря с него и за една моя работа, та затова трябва да се срещнем малко по-рано.“

Спинелочо се разделил с Дзепа, повъртял се малко и после се запътил при жена му; но Дзепа се прибрал почти веднага след като влюбените влезли в стаята. Щом усетила, че мъжът ѝ се е върнал, жена му си глътнала езика от страх и казала на Спинелочо да легне в сандъка, който Дзепа ѝ посочил предния ден, затворила го вътре и излязла от стаята. В това време Дзепа се качил горе и я запитал: „Е, жено, ще обядваме ли?“ Тя отвърнала: „Да, време е.“ Тогаво Дзепа рекъл: „Спинелочо отиде да обядва с някакъв свой приятел и жена му е сама. Я се покажи на прозореца и я викни да дойде да обядва с нас.“ Жена му, която била станала много послушна, защото се бояла за живота си, направила каквото той и казал.

Като разбрала, че мъжът ѝ няма да се прибере за обед, жената на

Спинелочо склонила на увещанията на съпругата на Дзепа и дошла у тях. Щом влязла, Дзепа я посрещнал най-любезно, хванал я приятелски за ръката, пошепнал на жена си да се прибере в кухнята, а после отвел съпругата на Спинелочо в стаята; когато влезли, той веднага се обърнал и заключил вратата отвътре. Тогава жената възкликнала: „Дзепа, какво значи това? Затуй ли ме накарахте да дойда тук? Нима такава е вашата обич към Спинелочо, нима такава е приятелството, което изпитвате към него?“ А Дзепа, който продължавал да я държи за ръката, я дръпнал поблизо до сандъка, където бил затворен нейният мъж, и отвърнал: „Жено, не се вайкай, ами чуй какво ще ти кажа! Аз обичах и продължавам да обичам Спинелочо като роден брат, но вчера (въпреки че той още не знае за това) открих, че доверието, което имах в него, е довело дотам, че той спи с жена ми така, както спи с тебе; понеже го обичам, аз не желая моето отмъщение да бъде различно от нанесената ми обида: той облада жена ми, аз искам да обладая тебе. И да не се съгласиш, пак ще трябва да му отмъстя; и понеже не възнамерявам да оставя тази обида ненаказана, мога така да го наредя, че и ти, и той ще има да ме помните цял живот.“

Като чула тия негови слова и изслушала уверенията му, жената рекла: „Мой Дзепа, щом аз трябва да понеса отмъщението, добре, но гледай така да наредиш работата, че да не трябва да се карам с жена ти заради онова, дето ни предстои да сторим сега, защото аз искам да живея с нея в мир и разбирателство въпреки всичко, което ми е причинила.“ Дзепа отвърнал: „Ще го направя, не се безпокой, а освен това ще ти подаря такъв хубав накит, какъвто никога не си притежавала.“ После я прегърнал, почнал да я целува, накарал я да се излегне на сандъка, където бил затворен нейният мъж, и се забавлявал с нея колкото ой искал, а и тя с него.

Докато лежал в сандъка, Спинелочо чул всичко – и словата на Дзепа, и отговора на жена си, а след това и буйния тревизки танц⁹³, който се разиграл над главата му; отначало му се сторило, че ще умре от мъка и ако не се боял от Дзепа, той, макар и да бил затворен, щял да наругае най-яростно жена си. Но после, като се сетил, че пръв той постъпил нечестно, решил, че Дзепа има пълното право да върши, каквото вършел сега; и като си спомнил, че той винаги се отнасял с него човешки и приятелски, Спинелочо решил да му стане още по-голям приятел от преди,

93. *Тревизки танц* – в Средновековието Тревизо и областта му са били известни с безрижния си и разпуснат живот.

ако Дзепата пожелае. А Дзепата, след като се забавлявал с жена му до насита, слезнал от сандъка и когато тя поискала да ѝ даде обещания накит, отключил вратата на стаята и викнал жена си; тя дошла, усмихнала се и казала само следното: „Мадона, вие ми го върнахте тъпкано.“ Дзепата ѝ заповядал: „Я отвори сандъка!“ Тя изпълнила нареждането му и Дзепата показал Спинелочо на неговата съпруга.

Много време ще ни е необходимо, за да разказваме кой от двамата повече се засрамил: дали Спинелочо, като видял Дзепата и се уверил, че той знае всичко, или жена му, като видяла мъжа си и разбрала, че той е чул онова, което тя била извършила над главата му. Дзепата се обърнал към нея с думите: „Ето накита, който обещах да ти подаря.“

Спинелочо излязъл от сандъка и без много обяснения заявил: „Дзепата, сега си уредихме сметката; затова, както сам ти каза преди малко на жена ми, най-добре ще бъде да си останем приятели, каквито си бяхме и преди, и тъй като нищо друго не ни е отделно освен нашите жени, нека и те станат общи.“

Дзепата се съгласил и четиримата седнали да обядват заедно в най-голям сговор. Оттогава насетне всяка една от двете жени имала по двама мъже, а всеки един от тях имал по две жени, но това не ставало причина нито да се карат, нито да се бият.

НОВЕЛА IX

Лекарят магистър Симоне пожелава да бъде допуснат в някаква дружина, която се занимава с корсарство. Бруно и Буфалмако го подучват да отиде през нощта на едно място, а Буфалмако го бутва в помийната яма и го оставя да лежи там.

След като дамите си побъбрили за двамината сиенчани, които направили жените си общи, кралицата, чийто ред да разказва дошъл, за да не наруши правото на Дионео, започнала така:

– Любезни дами, със скроената му от Дзепата подигравка Спинелочо си получи заслуженото; затова и аз мисля, както преди малко твърдеше Пампинеа, че не бива да бъдем строги съдници, когато някой се подиграва с друг, който или сам си го търси, или заслужава да постъпят така с него. Спинелочо е заслужавал да се отнесат с него по тоя начин; аз пък ще ви разкажа за друг човек, дето сам си го е търсел, и мисля, че тия, които се подиграли с него, трябва да бъдат похвалени, а не порицани.

Човекът, с когото се случила тази история, бил лекар и макар да бил голямо говедо, върнал се от Болоня във Флоренция облечен в мантия, подплатена с катерича кожа.

Всеки ден ние виждаме как мнозина наши съграждани се завръщат от Болоня кой съдия, кой лекар, кой нотариус, облечени в дълги и широки дрехи, в пурпур, катеричи кожи⁹⁴ и какви ли не още белези за високия им сан; но всеки ден ние виждаме и друго – доколко тия хора наистина имат качества да бъдат такива. Един от тях бил и някой си магистър Симоне да Вила, чиято глава не била толкова пълна с наука, колкото кесията му – с парите на неговия баща. Той се прибрал в нашия град не много отдавна, отседнал да живее на улицата, която днес наричаме Виа дел Кокомеро, ходел облечен в пурпур, с отличителната ивица на рамо, и се хвалел, че бил доктор по медицина. Та тоя магистър Симоне, който, както вече споменахме, се завърнал неотдавна, измежду многото си заслужаващи внимание навици имал и привичката, когато излизал с някого, да го пита и разпитва за всеки срещнат, като на всичко обръщал внимание и всичко запомнял, сякаш трябвало да съставя церове за своите болни, съдейки по постъпките на другите хора.

Измежду людете, привличащи най-много неговото внимание, били и двамината живописци Бруно и Буфалмако, за които днес стана дума на два пъти; те били неразделни другари и негови съседни. Понеже му се сторило, че те – както си и било – си живеели най-безгрижно и от весело по-весело, той разпитвал мнозина що за хора са тия двамата; всички му отвърщали, че и единият и другият са бедни живописци, но той не можел да повярва, че е възможно хем да са бедни, хем да си живеят толкова безгрижно и весело; и тъй като се говорело, че и двамата са остроумни люде, той решил, че те сигурно си докарват големи доходи от друго място, за което никой нищо не знае; затова намислил, ако му се удаде случай, да се сприятели с двамата или поне с единия от тях. Той успял да стане близък с Бруно, а живописецът, след като се срещнал на няколко пъти с него и разбрал колко му е умът, почнал да се забавлява с него, слушайки глупавите му бръщолевения; пък и на лекаря също му било много приятно да беседва с Бруно. След като поканил Бруно няколко пъти на обед и решил, че вследствие това може да разговаря с него като с близък човек, лекарят му казал колко се чудел и на него, и на Буфалмако, задето си живеят толкова весело, въпреки че не са заможни, и го

94. „... в дълги и широки дрехи, в пурпур и катеричи кожи...“ – Болонският университет е бил прочут през Средновековието, а пурпурни мантии, подплатени с катеричи кожи, по това време са носели лекарите.

помолил да му обясни как успяват да правят това. Като изслушал лекаря, Бруно си рекъл, че и тоя му въпрос е като другите му глупави и безсмислени дрънканици, прихнал да се смее и понеже намислил да му отговори, така, както оня заслужавал заради глупостта си, отвърнал: „Магистре, малцина са хората, с които бих се решил да споделя какво правим, но пред вас не ще се въздържа и ще ви кажа, защото сте мой приятел и съм уверен, че няма да го кажете другиму. Вярно е, както и вие сте забелязали, че аз и моят приятел си живеем най-весело и безгрижно, та дори и повече; с това, що изкарваме от нашия занаят и от малкото имот, който притежаваме, ние не бихме могли да плащаме дори и водата, която изпиваме; но аз не бих искал това да ви наведе на мисълта, че се занимаваме с грабежи. Не, ние се занимаваме с корсарство и по този начин, без да ощетяваме никого, си набавяме всичко необходимо и за да задоволяваме нашите нужди, и за да се веселим. Това е причината, за да живеем така весело, както сам виждате.“

Като чул това, лекарят ни най-малко не се досетил каква е работата, ами веднага лапнал въдицата, почнал да се чуди и да се мае и изведнъж бил обзет от силно желание да разбере какво значи да се занимава човек с корсарство; затова замолил най-настойчиво Бруно да му обясни, уверявайки го, че няма да каже никому нищо. Бруно възкликнал: „Ах, магистре, намерили сте за какво да ме питате! Та вие искате да узнаете една голяма тайна; ами нали ако някой узнае, това ще бъде достатъчно да ме погуби, да ме прати на оня свят, да ме вкара право в устата на оня Луцифер⁹⁵, дето е в църквата «Сан Гало»; но поради голямата обич, която изпитвам към невиджаната ви дипломирана глупост, и поради голямото доверие, което имам във вас, аз не мога да откажа на нито едно ваше искане; затова ще ви доверя тая работа, ала при едно условие: ако се закълнете в кръста, дето е в Монтезоне, че както ми обещахте преди малко, няма да го споделите с никого.“ Магистърът потвърдил, че ще запази тайната.

Тогава Бруно продължил: „И така, прескъпи мой магистре, вие трябва да знаете, че неотдавна в нашия град живял един голям познавач на некромантията, който се наричал Микеле Ското, понеже бил от Шотландия; мнозина именити люде, малцина от които днес са още живи, му оказвали най-големи почести; когато се накарнал да напусне нашия град, поради настоятелните молби на споменатите вече люде той оставил

95. „... на оня Луцифер, дето е в църквата «Сан Гало»...“ – църква край Флоренция, където е бил изобразен Луцифер.

двамина от най-изтъкнатите си ученици, като им наредил да се отзовават винаги с готовност на всяко желание на благородниците, които се отнасяли към него с такава почит. И така, двамата почнали да услужват най-драговошно на споменатите благородни люде в някои любовни истории и други работи, а впоследствие, когато харесали града и нравите на тукашните граждани, те решили да отседнат тук завинаги и се свързали с неколцина наши съграждани чрез най-тясно и сърдечно приятелство, без да обръщат ни най-малко внимание дали са от благородно коляно или от долно потекло, дали са бедни или богати; на едно само държали: хората да са такива, че да им допаднат на нрава. За да доставят удоволствие на новите си приятели, двамата съставили една дружина от около двайсет и петима души, с които решили да се събират най-малко два пъти месечно на място, което те посочват. Когато се съберат, всеки един от дружината изказва по едно желание и двамата некроманти го изпълняват начаса, още същата нощ; и тъй като и аз, и Буфалмако сме много близки приятели с тия двама души, ние бяхме приети в дружината и продължаваме да се събираме с нея. Та искам да ви кажа, че когато се съберем, наистина си струва човек да види какви разкошни завеси се диплят около залата, където пируваме, да хвърли поглед на царските трапези, на множеството благородни и прекрасни слуги – мъже и жени, – прислужващи на всекиго от дружината, да погледне блюдата, каните, шишетата, чашите и всички други златни и сребърни съдини, от които ядем и пием, както и многобройните и разнообразни ястия, които ни биват поднасяни поред и по наш избор. Аз никога не ще бъда в състояние да ви разкажа колко и какви нежни звуци се отронват от безброй инструменти, какви само мелодични поспи слушаме, нито пък бих могъл да ви изброя колко свещи се изгарят на тия вечери, колко сладкиши изядем, какви скъпи вина пием. Но, скъпа моя празна главо, аз не бих искал да си помислите, че ние отиваме там с дрехите, с които сега сме облечени; нищо подобно: там не можете да видите човек, па ако ще и да е най-бедният, който да не изглежда като император – с такива скъпи дрехи сме облечени, с толкова драгоценности сме обсипани. Ала най-голямото удоволствие от всички, що ни се доставят там, са красивите жени, дето се появяват тозчас – който каквато пожелае. Там можете да срещнете повелителката на барбаниките, кралицата на баските, съпругата на султана, императрицата на Осбек, джинджирилката на Норвегия, бърборейката от Берлиндзона и лапнишаранката от Нарсия. Но защо ли съм седнал да ги изброявам всичките? Та там се събират кралици от цял свят, включително и кикимората на Джовани Бързия! Да се чуди и да се

мае човек! Като си хапнат и пийнат, като изиграят един-два танца, всяка дама отива в стаята на тогова, по чисто желание е била извикана; трябва да знаете, че тия стаи са толкова хубави, че приличат на истински райски кътчета, ухаят на най-различни благовония, и то не по-малко от бурканите с билки във вашата аптека или когато карате да чукат кимион; леглата пък са по-хубави дори от постелята на дожа на Венеция и жените се изтягат на тях. На вас оставям да си представите какво правят там тъкачките, как работят с крака и притеглят бърдото към себе си, за да излезе платното по-гъсто. Но според мен най-добре си я караме аз и Буфалмако, защото Буфалмако най-често нарежда да му доведат френската кралица, аз пък пожелавам английската – а и двете са най-хубавите жени на тоя свят; така сме наредили с тях работата, че освен нас те не поглеждат друго. От всичко това лесно можете да си представите защо можем и защо трябва да живеем по-весело и да изглеждаме по-радостни от всички останали люде; достатъчно е дори това, че сме обичани от жени като тия две кралици, а да не говорим за друго: пожелаем ли хиляда или две хиляди флорини, така и не ги получаваме. Та ето какво наричаме ние «да се занимаваме с корсарство», защото и ние грабим всекиго, също като корсарите, но се различаваме от тях по едно нещо: те никога не връщат заграбеното, а ние, след като го употребим, веднага го връщаме обратно. И така, глупави мой магистре, сега вече знаете какво разбираме ние под думите «да се занимаваме с корсарство», ала сам виждате в каква тайна трябва да се пази цялата тая работа; поради тая причина няма повече нито да настоявам, нито да ви моля да пазите тайна.“

Магистърът, чието умение по всяка вероятност не отивало по-далеч от това да лекува келавите глави на новородените, повярвал на словата на Бруно, както би повярвал на всяка друга истина, и пламнал от такова силно желание да бъде приет в дружината, от каквото би се запалил по всяко друго нещо, което би желал най-много да постигне. Затуй той отвърнал на Бруно, че наистина нямало нищо чудно в това, че и двамата са толкова весели, ала едва успял да се съдържи да не поиска веднага да бъде приет в тая дружина, а да почака да мине още малко време и след като окаже повече почит на Бруно, да му изложи желанията си с по-голяма увереност, че ще бъдат изпълнени.

И така, имайки си на ум тая работа, магистърът продължил да дружи с Бруно, канел го сутрин и вечер на трапезата си и проявявал към него безкрайна обич; те станали толкова близки и се срещали толкова често, сякаш лекарят просто не можел да диша без Бруно.

А Бруно се чувствувал от добре по-добре; и за да не се покаже като неблагодарник след всичките почести, които му оказал лекарят, взел, че му нарисувал в салона изображение на великите пости, до вратата на стаята му изписал Агнеца Божи, а над входната врата откъм улицата – едно нощно гърне, за да може тия, дето идват при лекаря за съвет, да го различават по-лесно от останалите; освен това в една малка лоджия почнал да му рисува битката на мишките с котките, която лекарят харесал особено много. Когато се случвало да не е вечерял с лекаря, Бруно му казал: „Тази нощ нашата дружина пак се събра, но тъй като английската кралица взе нещо да ми дотяга, наредих да ми доведат гумедрата на великия Тарсийски хан.“ Магистърът го запитвал: „Какво значи «гумедра»? Тия имена не ги разбирам.“ Бруно отвръщал: „Ах, мой магистре, това не ме учудва ни най-малко, понеже съм чувал да казват, че за нея не споменават ни Поркограсо, ни Ваначена.“ Магистърът се обаждал: „Аха, да не би да искаш да кажеш Ипокрас и Авицена?“⁹⁶ Бруно отвръщал: „Да си кажа правото, не знам; с вашите имена никак не мога да се оправя, както и вие не сте в състояние да се оправите с моите. На езика на великия хан «гумедра» значи същото, каквото на нашия език означава «императрица». Да знаете само каква жена е тя! Уверявам ви, че тя би могла да ви накара да забравите всички ваши церове, лекарства и мехлеми!“

Той му говорел така от време на време, за да го запали още повече; една вечер, когато магистърът останал при Бруно да му свети, понеже живописецът още рисувал битката на мишките с котките, лекарят решил, че го е спечелил с вниманието, което му оказвал дотогава, и намислил да му разкрие своите намерения; понеже били сами, магистърът се обърнал към Бруно със следните слова: „Бруно, Бог ми е свидетел, че на тоя свят няма друг човек, за когото да съм готов да извърша онова, дето съм готов да сторя за тебе; ето на, ако ми кажеш да тръгна сега за Перетола⁹⁷, и това съм съгласен да направя; затуй не ми се чуди, че ще поискам от теб нещо като от близък човек, в когото имам доверие. Както ти е известно, не много отдавна ти ми разказа за нравите на вашата весела дружина и у мен се разгоря такова силно желание да бъда приет в нея, каквото досега не съм изпитвал никога. Ако ме допуснат там, ти ще се увериш, че не желая това току-така; още отсега ти разрешавам да

96. „... ни Поркограсо, ни Ваначена... да не искаш да кажеш Ипокрас и Авицена?...“ – става дума за Хипократ и Авицена. По този начин авторът иска да подчертае невежеството и на двамата, особено на лекаря.

97. *Перетола* – селце на няколко километра от Флоренция.

ми се подиграваш колкото си щещ, ако не успея да си докарам най-хубавата мома, която си виждал някога; срещнах я миналата година в Какавинчили⁹⁸ и много я обичам; кълна ти се в тялото Христово, че предложих на тая мома десет болонски гроша, за да дойде с мен, а тя ми отказа. Затова те моля най-сърдечно да ме научиш какво трябва да направя, за да попадна във вашата дружина, но и ти гледай да направиш каквото можеш, за да ми помогнеш; уверявам те, че в мое лице ще имате верен и честен другар. Сам виждаш колко съм красив, какво хубаво телосложение имам и че лицето ми прилича на роза; освен това съм и доктор по медицина, а такъв сред вас сигурно няма; знам много неща, знам и разни хубави песнички, аз ей сега ще ти изпея една.“ И изведнъж запял.

На Бруно му станало толкова смешно, че едва успял да се овладее. След като изпял песничката, магистърът го запитал: „Е, какво ще кажеш, хареса ли ти?“ Бруно отвърнал: „Толкова изкусно си дерете гърлото, че пред вас и цитрите от метла пет пари не струват.“ Магистърът рекъл: „Виждаш ли, аз съм уверен, че ако не ме беше чул, никога нямаше да повярваш, че мога и да пея.“ Бруно отвърнал: „Имате право.“ Магистърът побързал да добави: „Ама аз знам и други песни, но хайде сега да не се занимавам с тия работи... Изслушай внимателно какъв човек съм: въпреки че живееше на село, баща ми беше истински благородник, а по майчина линия съм от Валекио; освен това, както вече си могъл да се убедиш, аз притежавам най-ценните книги и най-хубавите дрехи в сравнение с всички останали флорентински лекари. Ей богу, такива неща имам, че още преди десет години, като му направя сметката, дадох за тях ни повече, ни по-малко от цели сто лири; и то все дребни пари; затова те моля, нареди ме в тая дружина, а аз ги се кълна и ти обещавам, че ако го направиш, няма да ти вземам ни стотинка за лекуване, колкото и да боледуваш.“

Докато го слушал, Бруно си помислил същото, което си мислел и друг път: че магистърът е голям глупак. Затова му рекъл: „Магистре, я ми подръжете светлината откъм тая страна и имайте търпение, докато нарисувам опашките на тия мишки; след това ще ви отговоря.“ След като изрисувал опашките, Бруно се престорил, че молбата на лекаря не му е никак приятна и измърморил: „Магистре, разбирам много добре, че вие сте в състояние да направите много нещо за мен, ала все пак ще трябва да ви заявя, че това, дето искате от мен, може да изглежда незначително за величието на вашия ум, но за мен е много голяма работа; не знам

98. *Какавинчили* – квартал във Флоренция, ползващ се с много лошо име.

дали на тоя свят има друг човек освен вас, за когото да съм готов да направя това, стига, разбира се, да съм в състояние да го сторя, и то не само защото ви обичам, както заслужавате, ами защото и словата ви са толкова смислени, че биха могли да накарат и лицемерните поклоннички боси да тръгнат, а мен – да се откажа от своето намерение; колкото повече прекарвам с вас, толкова повече се убеждавам, че сте истински мъдрец. Искам да ви кажа още, че ако не за друго, щях да ви обичам дори само за това, че сте влюбен в красавица като оная, за която споменахте. Но да сме наясно: за тия неща аз не съм в състояние да направя нищо от това, дето може би предполагате, и няма да мога да ви помогна; ала ако се закълнете и дадете честно слово да запазите всичко в тайна, аз ще ви обясня как да постъпите и съм убеден, че ще успеете, защото притежавате и чудесни книги, и всичко останало, за което ми казахте преди малко.“

Тогава магистърът казал: „Говори, не се страхувай! Виждам, че ти още не знаеш какъв човек съм аз и как мога да пазя тайни. Когато месер Гаспарuolo от Саличето беше съдия при управителя на Форлиμποполи, много рядко се случваше да пропусне да нареди да ме уведомяват за всичко, каквото ставаше, понеже смяташе, че няма по-добър пазител на тайни от мен. Искаш ли да ти докажа, че ти казвам самата истина? Та той първо на мен довери, че ще се жени за Бергамина. Убеди ли се сега?“ – „Добре – отвърнал Бруно. – Щом той ви се е доверявал, ще ви се доверя и аз. Ето какво трябва да направите: нашата дружина си има един капитан и двама съветници, които се сменяват на всеки шест месеца; вече е решено около Нова година Буфалмако да стане капитан, а аз – негов съветник. Това сигурно ще стане. А този, който е капитан, може да направи много, за да въведе в дружината и да нареди да приемат когото той поиска; поради това аз съм на мнение, че вие би трябвало да се сприятелите с Буфалмако и да му оказвате голяма почит. Той е такъв човек, че щом ви разбере колко сте мъдър, тозчас ще се привърже към вас; а вие, щом успеете да се сблизите с него благодарение на вашия ум и на тия хубави неща, дето притежавате, ще имате възможност да го помолите да ви услужи и той не ще ви откаже. Аз вече съм му говорил за вас и той изпитва най-добри чувства към вас. Изпълнете каквото ви казах, а с него аз ще се оправям.“ Магистърът рекъл: „Хубави приказки чух от тебе и съм много доволен; ако той наистина почита умните люде, достатъчно ще бъде да разменим само няколко думи и аз ще направя така, че той сам ще почне да ме търси; та аз имам толкова ум в главата си, че мога на цял град да раздам и пак да остана най-умен от всички.“

Като наредил работата, Бруно разказал всичко от начало до край на Буфалмако, а той загорял от нетърпение час по-скоро да направи така, че тая дървена глава, магистърът, да си намери каквото бил тръгнал да търси. Лекарят, който пък изгарял от безмерно желание да се отдаде на корсарство, изпълнил каквото трябвало и успял да се сдружи бързо с Буфалмако; почнал да му дава разкошни обеда и вечери, на които канел и Бруно; двамата приятели го ударили на живот, като ония синьори от дружината, и понеже обичали и тънките вина, и тлъстите петли, и всякакви лакомства, непрекъснато се навъртали около него, ходели му на гости, без да чакат нарочни покани, и не пропускали случай да му подхвърлят, че с друг човек никога нямало да се държат така. Когато му се сторило, че е дошло време, лекарят се обърнал към Буфалмако със същата молба, която преди отправил към Бруно. Буфалмако се престорил на страшно разгневен, погледнал Бруно, тупнал го с юмрук по главата и му викнал: „Кълна се в името на великия Бог в Пасиняно⁹⁹, че едва се сдържам да не те цапардосам по главата така, че да те забия вдън земи, предател неден! Та кой друг, ако не ти, е могъл да каже всичко това на магистъра?“

Магистърът се захванал да оправдава Бруно и да се кълне, че го знаел от друго място; най-сетне, след като изрекъл много от своите мъдри слова, той успял да успокои Буфалмако, който се обърнал към лекаря и рекъл: „Магистре, личи си, че сте били в Болоня и че сте успели да пренесете чак в нашия град уменията да си затваряте устата; ще ви кажа още, че вие очевидно не сте учили азбуката на дъсчица, както се стремят да правят някои глупци, ами на празна катуна, и сигурно няма да стреша, ако добавя, че когато са ви кръщавали, трябва да е било неделя¹⁰⁰. Бруно ми е разправял, че в Болоня сте учили медицина, но ми се струва, че вие там май сте изучавали изкуството да пленявате хората; благодарение на вашия ум и на празните ви дрънканици вие умеете да правите това много по-добре от всеки друг.“

Лекарят го прекъснал по средата и като се обърнал към Бруно, възкликнал: „Ето какво значи човек да разговаря и да си има работа с умни хора! Та кой друг би могъл да долови всички особености на моя ум така,

99. „... великият бог в Пасиняно...“ – става дума за изображението на бога, нарисувано на фасадата на църквата в Пасиняно(Перуджа).

100. „... че когато са ви кръщавали, трябва да е било неделя...“ – на италиански изразът „имам сол в тиквата си“ означава „умен съм“. Тук авторът иска да каже, че лекарят е глупак, понеже сигурно е бил кръщаван в неделя, когато всичко е затворено и не са могли да купят сол, за да му я сложат в главата.

както направи тоя достоен човек? Та той разбра колко струвам по-бързо и от теб! Помниш ли какво ти казах, когато ти ми разказа с каква почит Буфалмако се отнасял към умните люде? Нали ти казах?“

„Каза, каза, и то много хубави неща“ – отвърнал Бруно. Тогава магистърът се обърна към Буфалмако: „Ех, да знаеш какви неща щеше да си помислиш ти за мен, ако ме беше видял в Болоня! Там и мало, и голямо, и докторите, и учените люде – всички ме обичаха, защото на всички доставях удоволствие и наслада с моите приказки и с моя ум. Знаеш ли, че колчем отворех уста, всичко живо почваше да се търкаля от смях – толкова много ме харесваха; а когато си тръгнах, всички плачеха, та се късаха, и настояваха да остана; работата бе стигнала дори дотам, че за да ме задържат, бяха решили да възложат единствено на мен да чета лекциите по медицина на всички студенти. Но аз не останах, защото бях вече намислил да дойда тук, където съм наследил големи богатства, които винаги са принадлежали на нашия род, и, както виждаш, така и направих“.

Тогава Бруно рекъл на Буфалмако: „Видя ли сега? А когато ти разпращах, ти не ми вярваше. Кълна се в светото евангелие, че нито един лекар в нашия град не може да различи по-добре от него коя е магарешка пикня и коя не; уверен съм, че оттук, та чак до вратите на Париж няма да срещнеш друг лекар като него. Ха сега да те видя дали няма да изпълниш неговото желание!“ Лекарят се обадил: „Бруно има право, но тук никой не ме познава. Пък тукашните люде са все едни такива, кой от кой по-недодялан; ех, де да можехте да ме видите сред докторите!“ Тогава Буфалмако рекъл: „Прав сте, магистре, вие наистина знаете много повече, отколкото бих могъл да предположа; поради това, както следва да се говори на мъдрите люде, ще ви кажа ни в клин, ни в ръкав, че ще направя всичко възможно, за да бъдете приет в нашата дружина.“

След това обещание лекарят започнал да ги кани още по-често и да им оказва още по-голямо внимание, а те се забавлявали с него, като го карали да им говори какви ли не глупости, и му обещали да го оженят за графинята на Чивилари¹⁰¹ – най-прелестното същество, което можело да се срещне по задниците на рода човечески. Лекарят полюбопитствувал да узнае коя е тая графиня и Буфалмако отвърнал: „Ах, кратуно моя

101. *Графинята на Чивилари* – Чивилари през Средновековието се наричала една уличка във Флоренция, където са събирали изпражненията, за да ги използват после за тор. Няколко реда по-надолу се отбелязва, че седалището на графиня Чивилари било в Латерина. Латерина е село край Флоренция, но името му звучи близко до „латрина“, което означава клозет.

за семе! Та това е много знатна дама! На пръсти се броят домовете, където тя да не раздава правосъдие и дето не ѝ се слуша думата; дори миноритите ѝ плащат данък под звуците на чампари. Ще ви кажа още нещо: тя прекарва по-голямата част от времето си в къщи, но рече ли да излезе, всички веднага я усещат; дори не много отдавна една нощ тя мина край портите ви на път за Арно, където отиваше да си измие краката и да подиша чист въздух; иначе постоянното ѝ местожителство е в Нужикия. Именно поради това служителите ѝ често обикалят, носейки в ръце знаците на нейната власт – прътове и топузи. А велможите ѝ ще срещнете на всяка крачка: и Смръдльо Вратников, и дон Фъшкия, и Метльова Дръжка, и Посерко, и какви ли не още; убеден съм, че вие ги познавате всичките, само че сега не можете да си спомните за тях. И ако работата стане така, както сме я замислили, ние ще зарежем красавицата на Какавинчили и ще ви хвърлим в обятията на тая дама.“ Лекарят, който бил роден и израснал в Болоня, не можел да разбере значението на техните слова¹⁰² и поради това останал много доволен, задето му обещаля тая дама.

Не минало много време и живописците му съобщили, че той е приет в дружината. В деня, предхождащ нощта, когато трябвало да се събере дружината, магистърът поканил двамата живописци на обед и след като се нахранили, запитал ги какво трябва да направи, за да се яви пред дружината. Буфалмако обяснил: „Вижте какво, магистре: от вас се иска да бъдете много смел, защото, ако не проявите смелост, ще попречите на себе си, а на нас ще нанесете голяма вреда; ей сега ще ви обясня защо се налага да покажете такова голямо мъжество. Трябва да наредите така, че довечера, по време на първия сън, да се качите на една от ония високи гробници, дето бяха направени неотдавна зад църквата «Санта Мария Новела»; сложете си най-хубавите дрехи, защото ще се явите за пръв път пред дружината и трябва да бъдете облечен прилично; това се налага и по друга причина: както ни уведомиха (за това е станало дума, след като ние си тръгнахме оттам), понеже сте човек от знатен род, графинята е пожелала да ви посвети в рицарско звание, като ви изкъпе на свои разноски¹⁰³. Там ще чакате да дойде нашият пратеник. А за да бъдете осведомен за всичко, каквото ще последва, трябва да знаете, че при

102. „... не можел да разбере значението на техните слова...“ – лекарят е от Болоня, а Бруно и Буфалмако говорят на флорентински жаргон, който е неразбираем за магистър Симоне.

103. „... като ви изкъпе на свои разноски...“ – изкъпването е било част от тържествената церемония при посвещаването в рицарско звание.

вас ще се яви един не много голям, но рогат и черен звяр; той ще почне да скача по площада, да пръхти и да ръмжи, за да ви изплаши, но щом разбере, че не се страхувате, ще се доближи кротко до вас; тогава вие слезте от гробницата, без да се боите от нищо и без да призовавате ни бога, ни светиите; после го възседнете и щом се разположите върху звяра, ще трябва да скръстите ръце на гърдите си, без да се докосвате до него. Тогава звярът ще потегли кротко и ще ви докара при нас. Искам да ви предупредя, че ако речете да призовете Бога и светиите или пък се изплашите, звярът може да ви хвърли я на земята, я в някое не особено благовонно място; затова, ако мислите, че не ще успеете да проявите достатъчно смелост, хич и не идвайте, защото и на себе си ще навредите, а и на нас с нищо няма да помогнете.“

Лекарят отвърнал: „Та вие не ме познавате; вие навярно съдите за мен по това, че нося ръкавици и ходя облечен в дълги дрехи. Ако знаехте само какви неща съм вършил в Болоня, когато нощем ходех по жени заедно с моите приятели, има да се чудите и да се маете. Кълна се, че една нощ някаква жена не искаше да тръгне с нас – беше една такава грозничка и отгоре на това и дребничка, педя човек, – та се наложи да я натупам здравата; после я вдигнах и я носих, трябва да имаше на разстояние цял хвърлей е. лък, и накрая я принудих да дойде с нас. Спомням си, че друг път, малко след вечерна молитва, вървахме само двамата с моя слуга и трябваше да минем край гробището на миноритите, където същия ден бяха погребали някаква жена, но аз не изпитах никакъв страх. Та няма за какво да се безпокоите, защото аз съм много смел и храбър мъж. Ще ви кажа и това, че за да се представя пред дружината в приличен вид, ще облека пурпурната дреха, в която бях провъзгласен за лекар; ще видите, че цялата дружина ще ме хареса, а след време може и за капитан да ме избере. Веднъж да попадна там, пък вие ще видите, че всичко ще се нареди от добре по-добре; та нали и онази графиня се е влюбила в мен, без изобщо да ме е виждала, и то така, че самата тя иска да ме изкъпе и да ме посвети за рицар; кой знае, може рицарството да не е за мен работа, може би няма да съумея да го пазя, но може да се окаже и обратното. Оставете ме да опитам.“

Тогава Буфалмако рекъл: „Много хубави неща казахте, но гледайте да не ни измамите и да не дойдете или пък да не стане така, че нашият пратеник да не може да ви намери; казвам ви всичко това, защото сега е студено, а вие, лекарите, все гледате да се пазите от студ.“ – „Да пази бог! – възкликнал лекарят. – Нито съм зиморничав, нито се боя от студа; много рядко ми се е случвало нощем – както понякога се налага – да

стана по нужда и да трябва да наметна върху дрехата си друго освен кожуха. Затова можете да бъдете спокойни – аз ще бъда на мястото, където ми казахте.“

Двамата живописци си тръгнаха, а щом мръкнало, магистърът измислил някакво оправдание пред жена си, измъкнал скритом от нея най-хубавите си дрехи, облякъл ги и като решил, че е дошъл уреченият час, запътил се към една от споменатите гробници, свил се до един от мраморните паметници, понеже било много студено, и зачакал звяра. В това време Буфалмако, който бил едър и висок на ръст, намерил една от ония маски, каквито по-рано се употребявали за разпи игри, дето днес вече не се играят, навлякъл един рунтав черен кожух с козината навън и заприличал на истинска мечка; маската пък изобразявала лице на дявол и на всичко отгоре имала и рога.

След като се предрешил по тоя начин, Буфалмако се отправил към новия площад при „Санта Мария Новела“, а Бруно тръгнал след него, за да види какво ще стане по-нататък. Щом забелязал магистъра, Буфалмако се разкачал насам-натам из площада, почнал да пухти, да ръмжи и да реве като бесен. Като чул и видял цялата тая работа, лекарят се разтреперил като лист и косата му се изправила от страх, защото той бил пострахлив и от жена, дори по едно време си помислил колко по-хубаво щяло да бъде, ако сега се намирал не на това място, а пред вратата на своя дом; но нали бил вече дошъл, той положил не малко усилия, за да си вдъхне смелост – толкова голямо било желанието му да зърне всичките тия чудеса, за които му били говорили.

Буфалмако полудувал и беснял известно време, а после (както били обяснили и на лекаря) се престорил, че бесът му е преминал, пристъпил към гробницата, върху която стоял магистърът, и се спрял пред него. Магистърът треперел от страх и се колебаел какво да стори – дали да слезне, или да си остане където е. Най-сетне, понеже се боял да не би, ако не го възседне, звярът да направи нещо още по-лошо, станало така, че новият страх прогонил първия, магистърът слезнал от гробницата и прошепнал: „Бог да ми е на помощ“, яхнал звяра, и както му било казано, скръстил ръце на гърдите си, продължавайки да трепери от страх. Тогава, пълзейки на четири крака, Буфалмако потеглил бавно към „Санта Мария дела Скала“ и го докарал чак до манастира на монахините от Риполи. По онова време на същата улица се намирали много ями, в които селяните събирали графиня Чивилари, за да торят нивите си. Щом наближил това място, Буфалмако пристъпил към една от ямите и като издебнал удобно време, поставил ръка под крака на лекаря, изметнал се

и го хвърлил с главата напред право в ямата; после отново заскачал, почнал да ръмжи и да беснее и тръгнал покрай „Санта Мария дела Скала“ към поляната Онисанти, където го очаквал Бруно, който бил избягал чак там, защото не можел да си сдържа смеха; двамата почнали да се превиват от смях и да гледат отдалеч какво ще направи цопналият в лайната лекар.

Месер лекарят, като разбрал в каква мръсотия е попаднал, се опитал да стане и да се измъкне от ямата; хлъзгал се, падал, ставал и след като глътнал няколко драхми¹⁰⁴ нечистотии, той все пак успял да излезе от ямата, с много жалък и печален вид и без наметалото си, което останало в мръсотията. После се поизчистил с ръце колкото могъл и понеже не знаел какво друго да предприеме, решил да се прибере у дома си; върнал се и почнал да чука на вратата, докато не слезли да му отворят.

Той влязъл у дома си целият потънал в смрад и още преди да хлопне вратата след себе си, Бруно и Буфалмако довтасали, за да разберат как ще го посрещне жена му; наострили слух и чули как жена му почнала да го ругае, сякаш бил най-последният негодник: „Така ти се пада! Ходил си при някоя друга жена, затова си се изконтил в пурпурната си дреха. Нима аз не ти стигам? Та аз бих могла да задоволя цяло село, какво остава за теб! Де да те бяха удавили там, дето са те хвърлили – там ти е мястото на теб! Я го виж ти: хем почитан лекар, хем си има жена, а седнал да ми скита ношно време по чужди жени!“ Тя го ругала с подобни и много други слова чак до полунощ, а в това време лекарят накарал да го измият целия – от главата до петите.

На другата сутрин Бруно и Буфалмако нарисували по цялото си тяло под дрехите синина до синина, като от побой, и отишли да навестят лекаря, който бил вече станал от постелята; още с влизането те усетили, че къщата е пълна с воня, защото още не всичко било изчистено така, че да не издава никакъв смрад. Щом научил, че са дошли, магистърът излязъл да ги посрещне и ги поздравил: „Дал Бог добро.“ Бруно и Буфалмако, както се били уговорили, се престорили на страшно ядосани и отвърнали: „Да, ама ние не ще ви пожелаем такова нещо; напротив, ние молим Господ Бога да ви прати най-големи беди, да загинете от меч, понеже сте най-безчестният човек и най-големият предател измежду всички люде на тоя свят; ние се постаряхме да ви доставим и чест, и удоволствие, а по ваша вина за малко не ни претрепаха като кучета. Заради

104. *Драхма* – в случая е употребена като остаряла аптекарска мярка за тегло, равна на 3,732 грама.

вашето безчестие нощес ни хвърлиха толкова тояги бой, че с много по-малко удари от тия, дето изядохме, едно магаре ще стигне чак до Рим; да не говорим за това, че ни заплашваше опасността да ни изхвърлят от дружината, където се канехме да ви представим. Ако не ни вярвате, погледнете само на какво са заприличали телесата ни.“ Те се разгърдили в полумрака, показали му намазаните си със синя боя гърди и побързали да се загърнат.

Лекарят се опитал да им се извини и да им разкаже за патилата си, как го хвърлили, къде бил попаднал, но Буфалмако му рекъл сърдито: „Мисля, че щеше да бъде по-добре, ако звярът ви беше хвърлил от моста право в Арно; защо сте призовали на помощ Бога и светиите? Нали се бяхме условили, че няма да правите това?“ В отговор магистърът почнал да се кълне, че не си спомня да е правил подобно нещо. „Ами, не си спомняте – сопнал му се Буфалмако. – Как да не си спомняте? Та нали нашият пратеник ни разказа, че сте треперели като лист и не сте знаели къде се намирате. Хубаво ни наредихте, но отсега нататък не ще позволим вече на никого да ни подвежда, а вас ще почетем така, както заслужавате.“

Лекарят почнал да ги моли за прошка, заклинал ги в Името Божие да не го правят за посмешище и за да ги успокои, наговорил им всичко, каквото му дошло на ума. Понеже се боял да не го направят за смях пред хората, той почнал да им оказва още по-големи почести от преди, да ги гощава и дарява с какви ли не неща много повече, отколкото вършел това по-рано.

Ето как биват научавани на ум и разум тия, дето не са успели да помнеят, докато са били в Болоня.

НОВЕЛА X

Една сицилианка ограбва с хитрост цялата стока, която един търговец с докарал в Палермо; след време той я излъгва, че се е завърнал с много повече неща, отколкото преди, взема от нея пари назаем, а ѝ остава вода и кълчища.

Няма защо да питаме колко пъти и как разказваната от кралицата новела размъля дамите; не останала ни една, чиито очи да не се изпълнят до дванадесет пъти със сълзи – толкова много се смели. Но когато новелата дошла до своя край, Дионео, който знаел, че е негов ред,

започнал:

– Прелестни дами, известно е, че всяка шега доставя толкова по-голямо удоволствие, колкото по-изкусен шегобиец е тоя, когото са успели да изиграят. Поради това, въпреки че тук се говори за най-прекрасни неща, аз възнамерявам да ви разкажа една новела, която, предполагам, ще ви хареса повече от разказаните досега, защото жената, която била изиграна, превъзхождала в изкуството да мами хората всички ония мъже и жени, за които стана дума досега и които са били изигравани.

В крайморските пристанищни градове в миналото съществувал обичай (а може би все още да съществува) всички търговци, пристигнали там със стоките си, като ги стоварят, да ги откарват в едно помещение, което на много места се нарича „митница“ и е подвластно или на общината, или на управителя на града; тук те предават на служителите, дето се занимават с тия неща, стоките си по списък, посочвайки тяхната стойност, а служителите от своя страна посочват на търговеца един склад, където той оставя стоката на съхранение и я заключва. Митничарите записват стоката в митническата книга за сметка на търговеца и след това го карат да плаща данък за цялата стока или част от нея, която той ще изтегли от митницата. Именно от тая книга посредниците често черпят сведения за качеството и количеството на стоките, които се намират там, от нея научават и имената на търговците, дето са ги докарвали, а после при нужда се договарят с търговците за размяна, за покупопродажби и разни други търговски сделки.

Както на много други места, този обичай съществувал и в Палермо, в Сицилия; но наред с него там имало, пък и все още има множество жени, които наглед са красавици, ама са скарани с честността, и ако човек не ги знае, може да ги помисли за знатни и почтени дами. И тъй като тия жени са всецяло отдадени на занаята да скубят – не, ами живи да одират мъжете, щом видят някой току-що пристигнал търговец, веднага хукват да питат в митницата и да се осведомят дали е богат и какво е докарал, а после с най-нежни слова и любовни погледи гледат да примамят и уловят тия търговци на своята въдица; те успяват да примамят мнозина по тоя начин, да им отнемат голяма част от стоката, а на повечето – и цялата стока. Случва се дори някои да загубят не само своята стока, ами и кораба, че и тялото и костите си, защото ония умеят да дерат яко.

И така, неотдавна в Палермо пристигнал един млад флорентинец, изпратен там от своите господари, на име Николо да Чиняно, макар и да го наричали Салабаето; той докарал толкова много сукно, останало му

след панаира в Салерно, че стойността му стигала петстотин златни флорина; и като платил данъка си на митничарите, оставил сукното в един склад и без да дава вид, че бърза да го продава, тръгнал из града да се развлича и забавлява. И понеже лицето му било бяло и румено, имал руси коси и бил красив и строен, станало така, че една от ония скубачки, която се наричала мадона Янкофиоре, щом дочула колко е състоятелен, тозчас му хвърлила око и почнала да се заглежда в него; а той забелязал тая работа и понеже я помислил за знатна дама, рекъл си, че навярно го е харесала, защото е хубавец; решил той да се залюби с нея, но да върши всичко най-предпазливо, затова, без да каже никому ни дума, започнал да минава пред къщата, където живеела тя. Янкофиоре забелязала тая работа и след като в продължение на няколко дни го примамвала с погледите си, давайки му да разбере, че и тя изгаря от любов по него, проводила при Салабаето една своя слугиня, която владеела от добре по-добре изкуството да сводничи; слугинята му надрънкала какво ли не почти със сълзи на очи и след това му казала, че със своята красота и привлекателност той до такава степен бил омаял нейната господарка, че тя не можела да си намери място ни денем, ни ношем и поради това го канела да се срещнат в една баня, стига, разбира се, той да пожелае. После слугинята измъкнала от кесията си един пръстен и му го подарила от името на господарката си. Щом чул това, Салабаето се зарадвал извънредно много, взел пръстена, поотъркал го в очите си, целунал го и го нахлузил на пръста си, а на жената отвърнал, че ако мадона Янкофиоре го обича, няма да загуби нищо от това, тъй като и той я обича повече от собствения си живот и е готов да отиде там, където тя пожелае и по което и да е време.

Пратеничката занесла тоя отговор на своята господарка и скоро Салабаето получил вест в коя баня трябва да отиде на другия ден, след вечерня, за да се срещне с дамата. Щом настанал уреченият час, той, без да се обади никому, побързал да отиде в банята и научил, че тя била запазена за дамата. Малко след това пристигнали две робини, натоварени с какво ли не: едната носела на главата си хубав дюшек, натъпкан с памук, а другата държала в ръце голяма кошница, пълна с най-различни неща; те проснали дюшека върху леглото в една от стаите на банята, постлали върху него два тънки чаршафа с копринени ивици, а връз тях опънали завивки от белоснежна кипърска тъкан и сложили и две изящно бродирани възглавници; после се съблекли, влезли в банята и я измели и измили най-старателно.

След малко се явила и дамата, придружена от две други робини;

щом забелязала Салабаето, тя се впуснала да го приветствува най-радушно, въздъхнала дълбоко няколко пъти, после, като се хвърлила на врата му и го целунала, рекла: „Не знам дали бих се съгласила да дойда тук за някого друго, но ти, жестоки тосканецо, ми изгори душата.“ После по нейно желание двамата влезли голи в банята, последвани от двете робини. Тук, без да позволи на друг да се докосне до Салабаето, тя го измила сама навсякъде със сапун от мускус и карамфил, след което заповядала на робините да я изтъркат и измият. Като свършили тая работа, робините донесли два тънки, бели като сняг чаршафа, които така ухаели на рози, сякаш навсякъде било пълно с тия цветя; едната робиня загърнала в единия чаршаф Салабаето, другата сторила същото с Янкофиоре, после ги вдигнали на гръб и ги положили в пригответената постеля. След като двамата престанали да се потят, робините прибрали чаршафите и Салабаето и Янкофиоре останали да лежат голи в постелята. А робините извадили от кошницата лъскави сребърни шишенца, пълни кое с розова вода, кое с портокалова, кое с ясинова и какви ли не други благовония, и напръскали хубаво Салабаето и Янкофиоре, след което двамата извадили кутиите със сладкиши и най-скъпи вина и се подкрепили. На Салабаето му се струвало, че е попаднал в рая; той не преставал да гледа дамата, която наистина била голяма красавица, и така изгарял от нетърпение робините час по-скоро да излязат и той да се хвърли в нейните обятия, че всеки изминат час му се струвал равен на век. Когато най-сетне по повелята на своята господарка робините напуснали стаята, оставяйки един запален факел, дамата прегърнала Салабаето и той нея; те прекарвали така дълго време заедно за най-голямо негово удоволствие и все му се струвало, че тя изгаря от любов по него.

Когато дамата решила, че е време да стават, извикала робините, след което и тя, и Салабаето се облекли, подкрепили се отново с напитки и със сладкиши, а после си измили лицето и ръцете със същите ония благоуханни води; на раздяла дамата казала на Салабаето: „Стига да ти е приятно, за мен ще бъде най-голямо удоволствие, ако довечера дойдеш да вечеряш и прекараш нощта у дома.“ Салабаето, който бил дотам омаян от нейната хубост и изкусна приветливост, та бил убеден, че тя го обича повече и от себе си, отвърнал: „Мадона, всяко ваше желание е за мен от приятно по-приятно: затова и тази вечер, и винаги аз съм готов да сторя всичко, каквото ви е угодно и каквото ми заповядате.“

Щом се прибрала у дома си, дамата заповядала да подредят стаята ѝ с най-различни вещи и украшения, заръчала да приготвят разкошна вечеря и седнала да чака Салабаето; а той, щом почнало да мръква,

отишъл при нея; тя го посрещнала най-радушно, след което той седнал да вечеря в най-добро настроение и бил прекрасно обслужен. Когато след това влезнал в стаята ѝ, лъхнало го чудесното ухание на алоевото дърво, видял постелята, богато украсена с избродирани кипърски птички, и много разкошни дрехи, които висели по закачалките; всички тия вещи, взети заедно, пък и всяка една от тях, го накарали да предположи, че Янкофиоре е знатна и богата дама; и макар да бил чувал съвсем други неща за живота, който тя водела, той за нищо на света не искал да вярва на такива приказки; макар и да допускал, че тя все пак може да е измамил някого, той по никакъв начин не искал да повярва, че и нему ще се случи подобно нещо.

Прекарал той с нея цялата нощ в най-приятна наслада, пламвайки още по-силно от любов, а щом съмнало, тя му вързала около кръста един прекрасен, изящен сребърен пояс, на който висяла везана кесия, и му рекла: „Мили мой Салабаето, не ме забравяй! Ти можеш да разполагаш както с мен, така и с всичко, що е в тоя дом, а аз съм готова да направя за теб каквото заповядаш.“ Салабаето се зарадвал, прегърнал я и я целунал, а след това излязъл от дома ѝ и отишъл там, където се събирали търговците.

Той прекарал така с нея не веднъж и не дважд, без да губи нищо, затъвайки все повече и повече в устроения от нея капан. А когато му се отдал случай да продаде сукното си в брой, и то за немалко пари, дамата тозчас узнала за това, но не от него, а от други лица. Веднъж, било при вечер, Салабаето пак отишъл на гости при дамата, а тя почнала да бърби и да се шегува с него; прегръщала го и го целувала и така се преструвала на влюбена в него, сякаш щяла да умре от любов в обятията му; после Янкофиоре понечила да му подари и две прекрасни сребърни чаши, които имала при себе си, но Салабаето не пожелал да ги вземе, понеже нещата, които тя му била подарила дотогава, стрували повече от тридесет златни флорини, а той не успял да я склони да приеме от него нищо, макар и да струвало само един грош.

По едно време, след като съвсем го замаяла, преструвайки се на влюбена и щедра, Янкофиоре била извикана от една от своите робини, с която се била уговорила предварително; тя излязла от стаята и след малко се върнала разплакана, хвърлила се по очи на постелята и се разридала от жално по-жално. Изуменият Салабаето я прегърнал, почнал да плаче заедно с нея и я запитал: „Ах, сърце мое, какво ви стана така изведнъж? Какво ви причини такава печал? Хайде, кажете ми, душо моя!“ След като го накарала да я пита доста време, тя изхлипала: „Уви, мили

мой повелителю, аз не знам нито какво да направя, нито какво да ви кажа! Току-що получих писмо от моя брат, който живее в Месина; иска да му пратя на всяка цена хиляда златни флорини в срок най-много до осем дни, дори и да трябва да продам и заложа всичко, което притежавам, защото иначе щели да му отсекаат главата. Просто не знам какво да направя, за да ги набавя в тоя срок; виж, да имах поне две недели време, щях да успея да ги взема от едно друго място, откъдето чакам да получа много повече пари, или пък да продам някое от именията си; но така не мога с нищо да му помогна и предпочитам да умра, отколкото да получа такава лоша вест.“ Като изрекла това, тя се престорила на съвсем съкрушена от мъка и продължила да плаче.

Тъй като любовният пламък бил отнел голяма част от необходимия на Салабаето разсъдък, търговецът наистина повярвал, че сълзите ѝ са искрени, а словата – още по-искрени, затова рекъл: „Мадона, аз не бих могъл да ви услужа с хиляда флорини, но мога да ви предложа петстотин, стига да успеете да ми ги върнете в срок от петнадесет дни; имате щастие, защото тъкмо вчера успях да продам сукното; ако не беше станало така, нямаше да мога и грош да ви заема.“ – „Ах – възкликнала даматата, – нима си се нуждаеш от пари? А защо не поиска от мен? Аз, макар и да нямам хиляда флорини, все пак бих могла да ти дам назаем стотина, че дори и двеста; та ти ме караш сега да откажа да приема услугата, която ми предлагаш.“ Салабаето се трогнал още повече от тия нейни слова и отвърнал: „Мадона, не бих искал да се отказвате от моята услуга по такава причина, защото, ако аз бях изпаднал в нужда, подобна на вашата, сигурно щях да се обърна към вас.“ – „Ах, мили мой Салабаето – изхлипала даматата, – готовността, която ти изказа, да ми помогнеш с толкова голяма сума пари, преди аз да съм те помолила, показва колко е искрена и чиста твоята любов към мен. Аз и без това съм изцяло твоя, но след тази случка ще ти принадлежа още повече и никога не ще забравя, че на теб дължа живота на моя брат. Бог ми е свидетел обаче, че вземам тия пари мимо волята си, имайки предвид, че си търговец, а търговците, за да си гледат работата, имат нужда от пари; но тъй като нуждата ме притиска и съм повече от уверена, че ще мога скоро да ти се издължа, аз ще приема твоите пари, а за да набавя останалите петстотин, ако не намеря друг начин, ще заложа всичките си вещи.“

След тия свои думи тя се разплакала и склонил глава до лицето на Салабаето. Той се захванал да я утешава, прекарал нощта с нея и за да ѝ докаже, че е неин верен слуга, донесъл петстотинте златни флорини, без да чака тя да му напомня. Даматата ги приела със сълзи на очи, но

ликувайки вътрешно, докато Салабаето се задоволил с нейното скромно обещание.

След като дамата получила парите, работата тръгнала съвсем иначе: по-рано Салабаето можел да ходи при нея когато си искал, но сега почнали да изникват разни причини, поради които той, колкото и да се опитвал и да настоявал, нито веднъж не успял да влезне при нея, а от предишния ласкав и сърдечен прием не останал ни помен; срокът, в който трябвало да си получи парите обратно, изтекъл; минал месец, минал още един и когато най-сетне Салабаето отишъл да си иска парите, получил в отговор само думи. Накрая се убедил в коварството на тая подла жена и в собственото си лекомислие, но му станало ясно, че от нея не ще получи друго освен това, което тя каже, защото нямал нито черно на бяло, нито свидетеля, пък и ей срамувал да се оплаче някому за станалото, понеже хората го били предупредили още в началото и сега се опасявал да не почнат да го подиграват заради глупостта му, каквото всъщност и заслужавал; по тая причина, макар и да му било много мъчно, той бил принуден да оплаква сам собственото си неблагоприятие. Освен това бил получил вече и няколко писма от господарите си, в които те го приканвали да обмени парите и да им ги прати; и понеже се побоял, че ако не стори това, извършеното от него ще излезе на бял свят, Салабаето решил да напусне Палермо и се качил на един кораб, но вместо да тръгне за Пиза, както трябвало да направи, отпътувал за Неапол.

По онова време там се намирал нашият съгражданин Пиетро дел Каниджано, ковчежник на императрицата на Константинопол, човек умен и съобразителен, който бил много близък приятел и на Салабаето, и на целия му род; та понеже той бил разумен човек, след няколко дни Салабаето му се оплакал, като му разказал какво е направил и какво, за съжаление, му се случило; после го помолил да му помогне и да го посъветва какво трябва да направи, за да се установи да живее в този град, защото бил решил да не се връща повече във Флоренция. Каниджано останал много наскърбен от тия вести и отвърнал: „Лошо си постъпил, много лошо; зле си служил на твоите господари, много пари си похарчил отведнъж заради някакво си там наслаждение, но какво да се прави? Станалото, станало, да видим какво може да се направи.“ И тъй като бил умен човек, тозчас измислил какво трябва да се предприеме и го казал на Салабаето, който го одобрил и решил да последва съвета му. Понеже разполагал с малко пари, пък и Каниджано му дал назаем, Салабаето направил няколко денка, свързал ги и ги опаковал най-старателно, купил и двайсет бурета за зехтин, напълнил ги и като натоварил всичко

това на един кораб, върнал се в Палермо; там предал описа на денковете на митничарите, обявил стойността на буретата, заръчал да запишат всичко на негово име, но заявил, че докато не пристигнат и другите очаквани от него стоки, нямало да пипа тия, дето докарал.

Щом научила за станалото и разбрала, че донесените от Салабаето стоки струват най-малко две хиляди златни флорини, че и повече, без да се брои товарът, който той очаквал и който бил на стойност над три хиляди флорини, Янкофиоре си рекла, че не го е оскубала както трябва и затова решила да му върне петстотинте флорини, за да може да му измъкне по-голямата част от петте хиляди. Тя пратила да го повикат и Салабаето, който вече се бил изхитрил, отишъл; Янкофиоре го посрещнала най-радушно и като се престорила, че не знае нищо за докараните от него стоки, го запитала: „Сърдиш ли ми се, задето не ти върнах навреме парите?“ Салабаето се размял и отвърнал: „Ни най-малко, мадона, та нали за вас съм готов и сърцето си да изтръгна, стига да съм уверен, че ще ви достави удоволствие; а сега чуйте колко много ви се сърдя. Толкова ви обичам, че наредих да продадат част от моите имения и докарах стоки на стойност повече от две хиляди златни флорини; освен тях от Запад чакам да пристигнат още стоки, и то за над три хиляди. Искам да отворя във вашия град магазин и тук да се заселя, за да бъда винаги край вас, понеже все си мисля, че благодарение на вашата любов аз съм най-щастливият измежду всички влюбени.“

Дамата отвърнала: „Салабаето, аз се радвам на всеки твой успех, защото е успех на човека, когото аз обичам повече и от собствения си живот; много съм щастлива, задето си се върнал с намерението да останеш тук, защото се надявам да се любя още дълго време с тебе; но аз все пак бих искала да ти се извиня, че първия път, когато ти си отиде оттук, а после искаше от време на време пак да идваш при мен, аз не те приемах така радушно, както преди; искам да ти се извиня и за това, че не ти върнах парите в обещания срок. Но ти трябва да знаеш, че по онова време бе ме налегнала безмерна горест и голяма печал, а изпадне ли човек в такова състояние, колкото и да обича любимия си, все пак не може да бъде така приветлив и внимателен, както би желал; трябва да знаеш още, че за една жена не е никак лесно да намери хиляда златни флорини: по цял ден те лъжат, всички обещават, а никой не държи на думата си, и с това те принуждават и ти да лъжеш; ето по тая причина, а не поради някаква друга, аз не ти върнах парите. Аз ги получих малко след твоето заминаване и ако знаех къде да ти ги пратя, повярвай ми, щях да ти ги пратя, но нали нищо не успях да разбера, реших да ги запазя.“

После тя наредила да ѝ донесат една кесия, където държала същите пари, които била взела от него, подала му кесията и рекла: „Я провери дали са петстотин!“ Никога дотогава Салабаето не бил изпитвал радост както тая, която изпитал в тоя миг; той преброил парите и като се уверил, че наистина са петстотин, рекъл: „Мадона, аз съм убеден, че вие ми казвате самата истина и че сте направили премного за мен; ще ми се да ви уверя, че по причина на това, както и по причина на любовта, що изпитвам към вас, аз съм готов да ви услужа с каквато и сума да пожелаете, стига, разбира се, да ми е по силите; почакайте само да се наредя тук и ще се убедите на дело.“

Като възстановил словесно любовната си връзка с нея, Салабаето почнал отново да ѝ се наслаждава, а тя – да му доставя най-нежно удоволствие и да го обгражда с най-голямо внимание. Но Салабаето не се бил отказал от намерението си да ѝ отвърне на измамата с измама, затова един ден, когато тя пратила да му кажат, че го кани да вечеря и да прекара нощта при нея, пристигнал толкова натъжен и опечален, сякаш без малко щял да умре. Янкофиоре го прегърнала и целунала, а след това почнала да го разпитва защо е така тъжен. Салабаето я накарал да го моли доста време, а после отвърнал: „Аз съм разорен: корабът, дето карал стоките, които чаках, бил заловен от корсарите от Монако; те поискали десет хиляди златни флорини откуп, за да го освободят, и аз трябва да дам сега хиляда от тях; а нямам пукната пара, защото ония петстотин, дето ми ги върна, ги пратих веднага в Неапол, за да закупят с тях платове и ми ги доставят тук. Река ли да продам стоките, дето са тук, няма да им взема и половината цена, понеже времето не е подходящо за тях; освен това тукашните жители не ме познават чак толкова добре, та да разчитам, че ще се намери някой, който да е готов да ми помогне, и затова не знам ни какво да сторя, ни какво да кажа; не изпратя ли веднага парите, стоките ми ще бъдат откарани в Монако и ще остана с празни ръце.“

На дамата ѝ станало много неприятно, защото си помислила, че всичките ѝ планове отиват по дяволите, но като поразмислила какво може да направи, та стоката да не бъде откарана в Монако, отвърнала: „Бог ми е свидетел колко ми е мъчно за станалото, защото те обичам; но има ли смисъл да се измъчваш така? Ей богу, ако разполагах с толкова пари, щях веднага да ти услужа, но нямам; виж, тук има един човек, дето онзи ден ми услужи с петстотин златни флорини, които ми трябваха за друго, ала той взема голяма лихва – не по-малко от тридесет на сто; ако искаш да вземеш пари от него, ще трябва да му дадеш и добър залог; аз съм готова да заложа цялото си имущество, че дори и себе си,

стига да ти даде пари назаем; но я ми кажи, какво ще заложиш за останалата част от парите?“

Салабаето веднага разбрал коя е причината дамата да му окаже подобна услуга и се досетил, че парите, които щял да получи уж назаем, са нейни; зарадвал се много, но най-напред ѝ благодарил, а после добавил, че макар и лихвата да била много голяма, той няма да се откаже от заема, защото е притиснат от нужда; уверил я, че ще остави като залог цялата си стока, дето била в митницата, като я запише на името на тоя, който ще му заеме парите, но казал, че би предпочел да задържи у себе си ключовете от склада, хем за да може да показва стоката, ако някой рече да я види, хем по този начин да не позволи някой да я побутне, премести или подмени. Дамата отвърнала, че така е редно и че залогът е добър, а щом съмнало, пратила да повикат един посредник, неин доверен човек, обяснила му каква е работата и му дала хиляда златни флорини; посредникът ги връчил веднага на Салабаето, който пък се разпоредил да прехвърлят на името на другия цялата стока, която държал в митницата; като свършил тая работа, те подписали и разменили помежду си нужните разписки, споразумели се относно всичко необходимо и отишли да си гледат работата.

При първа възможност Салабаето побързал да се качи на един кораб с хилядата и петстотин флорини в кесията си и отишъл право при Пиетро дел Каниджано в Неапол; оттук той пратил пълна и точна сметка на господарите си във Флоренция, които го били натоварили да продаде сукното; издължил се на Пиетро и на всички останали, на които имал да дава, а двамата с Каниджано прекарвали няколко весели дни за сметка на измамената сицилианка. След това, понеже не искал да се занимава повече с търговия, Салабаето отишъл във Ферара.

Като не могла да открие Салабаето в Палермо, Янкофиоре отначало се зачудила, а после се усъмнила; след като го чакала цели два месеца и той не се вестявал никакъв, тя наредила на посредника да разбие вратите на склада. Огледали най-напред буретата, за които знаели, че са пълни със зехтин, и установили, че в тях имало морска вода и че всяко буре съдържало не повече от един барил¹⁰⁵ зехтин, и то около чепа; после развързали денковете и видели, че само два от тях били със сукно, а останалите били натъпкани с кълчища; с една дума, всичко, дето било там, струвало не повече от двеста флорини. Като разбрала, че е измамена,

105. *Барил* – мярка за течности; в Сицилия се е равнявала на 34 литра, в Тоскана – на около 40 литра.

Янкофиоре дълго оплаквала петстотинте флорини, които била върнала, и другите хиляда, дето му дала назаем, и често си казвала: „Имаш ли си вземане-даване с тосканец, трябва да си отваряш очите.“

Тя си останала ограбена и подиграна и разбрала, че каквато си чаша на брат си налял, такваз ще се падне и на твоя дял.

Когато Дионео завършил своята новела, Лаурета, знаейки, че с това е настъпил и последният час на нейното царуване, похвалила съвета на Пиетро дел Каниджано, който се оказал толкова полезен, не по-малко похвали отпавила и към умението на Салабаето да приведе съвета в изпълнение; после тя свалила от главата си лавровия венец и го положила на главата на Емилия, обръщайки се към нея със следните любезни слова:

– Мадона, не знам дали във ваше лице ще имаме милостива кралица, но съм уверена, че ще имаме за кралица истинска хубавица; затова постарайте се делата ви да отговарят на вашата красота.

След тия слова тя седнала, а Емилия се позасрамила, и то не толкова загдето станала кралица, колкото поради това, че пред всички получила похвали за хубостта си, които са особено приятни на жените; по лицето ѝ избила такава руменина, че тя заприличала на напъпила роза при изгрев слънце; но след като изчакала със сведен поглед руменината да се оттегли от лицето ѝ, тя се договорила със сенешала за всичко, отнасящо се до дружината, а после се обърнала към останалите със следните слова:

– Прелестни дами, всички ние знаем, че и воловете работят по цял ден впрегнати в ярема, но после ги отвързват и ги пускат да пасат на воля из гората, където им душа иска. Ние виждаме също така, че и пълните с най-разнообразни кичести растения градини са не по-малко, а много по-красиви от горите, където обикновено срещаме само едни дъбови дървета; поради това, имайки предвид колко дни вече разговаряме, подчинявайки се на един установен закон, аз съм на мнение, че за нас ще бъде не само полезно, но и необходимо – тъй като имаме нужда от подобно нещо – да се поразходим и по този начин възстановим силите си, преди да се запретнем отново в ярема. Именно затова аз не възнамерявам да огранича на определена тема онова, що ви предстои да разказвате утре като продължение на вашите приятни беседи, и бих желала всеки да разказва каквото е нему угодно, защото съм твърдо убедена, че разнообразието на разказите ще бъде не по-малко забавно, отколкото ако беседваме само по един въпрос; след като постъпим така, понеже ще

бъдем с укрепнали сили, тези, които ще поемат след мен властта, ще могат да ни подчинят с по-голяма увереност на установените вече правила.

След като казала това, тя ги разпуснала до часа за вечеря.

Всички похвалили мъдрите слова на кралицата, станали и се отдали на най-различни развлечения: дамите се захванали да вият венци и да се забавляват, младежите почнали да играят и да пеят; така прекарвали, докато станало време за вечеря; тогава те седнали край прекрасния водоскок и се нахранили весело и с най-голямо удоволствие, а след като се навечеряли, отдали се, както обикновено, на песни и танци. Най-сетне, следвайки реда, установен от нейните предшественици, въпреки че мнозина от дружината били вече изпели немалко песни, кралицата заповядала на Панфило да изпее една канцона и той започнал най-охотно така:

Такова е, Любов, доброто
от теб дошло с играта, с радостта,
че съм щастлив, загдето в теб пламтя.

Обилното веселие в сърцето
от радост скъпа и висока,
която ми даряваш ти,
не я разбирам, но върху лицето
просветна тя, та светлоока
доволството ми да вести;
щом любиш някакви черти
от място тъй високо, от рода,
не ми тежи, че в тази пещ сеद्या.

Не бих могъл и с песен да докажа,
нито пък да покажа с пръст,
Любов, доброто в пълен ръст
(да би сеद्याл езикът ми под стража!),
че чуят ли околоръст,
ще се смени със мъка то;
доволен ще съм, докато
неясна бъде всякога речта,
та даже малко да не каже тя.

Кой би могъл да се досети где
ръцете ми достигат двете,
къде със тях браздя;
ако лицето ми докоснат те,

там, дето пипнат, цъфва цвете
под живата вода;
те няма да повярват, да,
на щастието ми. От туй пламтя,
прикрил причината на радостта.

Панфило завършил своята канцона и въпреки че всички му припявали, не останал човек от дружината, който да не се замисли върху нейните слова повече, отколкото би трябвало, старейки се да разгадае смисъла на онова, което той изпял така, сякаш искал да го запази в тайна. И въпреки че всеки си представял най-различни неща, никой не успял да разгадае истината. А кралицата, като видяла, че песента на Панфило е завършила и че дамите и младежите не биха имали нищо против да си отдъхнат, заповядала на всички да си легнат да спят.

ДЕН ДЕВЕТИ

Завършва осмият ден на Декамерон започва деветият. Под ръководството на Емилия всеки разказва каквото е нему угодно и каквото му е най-приятно.

Зората, чието сияние прогонва нощта, вече била променила багрите на осмото небе¹⁰⁶ от сребристосиви в лазурни и цветята по поляните почвали да надигат главички, когато Емилия станала и накарала да събудят нейните дружки, а също така и младежите; след като се събрали, те тръгнали с бавна стъпка след кралицата и се отправили към горичката, която се намирала недалеч от двореца; и като навлезли в нея, видели най-различни животни: сърни, елени и други, които по причина на продължаващото бедствие нямало защо да се боят от ловци, затуй оставили дружината да се приближи до тях, без да се изплашат, сякаш били опитомени. Дамите и младежите се доближавали ту към едно, ту към друго животно, уж искали да ги хванат, карали ги да бягат и да подскочат, забавлявайки се известно време по тоя начин; а щом слънцето се издигнало високо, те решили да се приберат. Всички били накичени с венци от дъбови клонки, ръцете им били пълни с дъхави треви и цветя и ако някой ги срещнел, нямало да може да каже друго освен: „Или смъртта не ще може да сломи тия хора, или ще ги настигне така, както се веселят.“ И тъй, полека-лека, сред песни, смехове и шеги те стигнали до двореца, където намерили всичко подредено както трябва, а слугите ги посрещнали весело и радушно.

Като си поотдъхнали, младежите и дамите не седнали на трапезата, преди да изпеят шест песнички, коя от коя по-весели; после им донесли вода да си измият ръцете и по нареждане на кралицата сенешалът ги поканил на трапезата; започнали да им поднасят ястията и всички се нахранили сред най-приятно веселие; като станали от трапезата, захванали да свирят и да играят карола, а после, по нареждане на кралицата, който имал желание, се прибрал да почива. Но като настанал обичайният час, всички се събрали на определеното за беседване място. Кралицата се обърнала към Филомена, заповядвайки ѝ да започне разказите за този

106. *Осмото небе* – небето, където през древността се е смятало, че се намират неподвижните звезди, т.е. всички небесни тела, с изключение на планетите, за които са вярвали, че се въртят около земята.

ден; Филомена се усмихнала и започнала така.

НОВЕЛА I

Ринучо и Алесандро са влюбени в мадона Франческа; тя не обича никого от тях и накаква единият да се престори на мъртъв и да легне в една гробница, а другият – да извади оттам мнимия мъртвец; нито единият, ни го другият успяват да постигнат целта си и тя се отървава ловко и от двамата.

– Мадона, много ми е приятно, че съгласно волята ви на мен се падна да излезна първа на това чисто и свободно поле за повествование, на което ваше величество благоволи да ни изведе; ако успея да изпълня това добре, не се съмнявам, че тия, които ще ме последват, ще го сторят не по-зле, та дори и по-добре от мен.

Прелестни дами, неведнъж в нашите разговори бе доказано колко големи и какви са силите на любовта, но аз не мисля, че сме успели да кажем всичко относно тях или пък че ще успеем да кажем всичко, ако ще да беседваме по тоя въпрос чак до идната година; и тъй като любовта кара влюбените не само да се изпълват със съмнения, че ще умрат, ами дори да лягат в гробниците, за да заемат мястото на мъртъвците, в допълнение на вече разказаните новели аз бих искала да ви разкажа още една, която ще ви помогне не само да проумеете силата на любовта, но и да научите колко мъдро една достойна жена успяла да се избави от двамина мъже, които я обичали против волята ѝ.

И така, ще ви кажа, че едно време в град Пистоя живяла красива вдовица, в която съвсем случайно, без да се познават, се влюбили двамина наши флорентинци; те живеели в този град, понеже били изгонени от Флоренция, единият се наричал Ринучо Палермини, другият – Алесандро Киармонтези, и всеки един от тях правел какво ли не, само и само да успее да спечели любовта ѝ. Двамата често досаждали със своите послания и молби на тази благородна дама, която се наричала мадона Франческа дей Ладзари, и понеже тя на няколко пъти постъпила неразумно, като им обърнала внимание, а сега, както разумът ѝ подсказвал, искала да се измъкне и не можела, хрумнало ѝ, за да се избави от техните неприятни задирия, да поиска от тях една услуга, която, както предполагала, никой от двамата нямало да може да извърши, въпреки че била изпълнима, и след като не я направят, тя да има приличен и

неоспорим довод, за да не обръща повече никакво внимание на техните послания. Ето какво намислила дамата: в деня, в който ѝ хрумнала тази мисъл, в Пистоя умрял някакъв човек, когото, макар и неговите предци да били от благородно коляно, всички смятали за най-лошия човек, живял някога не само в Пистоя, но и в целия свят; освен това приживе той бил такъв урод и имал такова безобразно лице, че който не го познавал и го срещал за пръв път, можел здравата да се изплаши; тоя човек бил погребан в една гробница край църквата на миноритите. Дамата решила, че случаят е твърде удобен за нейното намерение, викнала една от слагините си и ѝ казала: „Ти знаеш добре колко много ме измъчват и как ми досаждат ежедневните послания на тия двама флорентинци, Ринучо и Алесандро. Аз нямам никакво намерение да им доставя удоволствие с моята любов и тъй като те ми обещават какво ли не, за да се избавя от тях, намислих да ги подложя на едно изпитание, което съм сигурна, че не ще издържат, и по този начин да се отърва от техните задирания. Чуй в какво се състои работата: както знаеш, тази сутрин край църквата на миноритите бе погребан Сканадио (така наричали негодника, за когото стана дума по-горе), от когото, докато беше жив, се плашеха и най-смелите мъже в нашия град, а какво остава сега, когато е вече мъртъв; затуй ще отидеш скришом първо при Алесандро и ще му речеш следното: «Мадона Франческа ме прати да ти съобщя, че сега е дошло време да получиш любовта ѝ, която толкова много желаеш, и да се срещнеш с нея където поискаш. А това може да стане по следния начин: поради някаква причина, която ти ще научиш по-късно, един неин близък трябва да пренесе тази нощ в дома ѝ трупа на Сканадио, когото погребяха сутринта; но тя се страхува от тая работа, нали е мъртвец, и не желае да става това; ето защо те моли да ѝ направиш една голяма услуга: довечера, по времето на първия сън, да отидеш и да се промъкнеш в гробницата, където е погребан Сканадио, да се преоблечеш в неговите дрехи и да останеш там, все едно, че е той, докато дойдат да те вземат; но ти трябва да мълчиш, да не казваш ни думичка и да се оставиш да те пренесат в нейната къща, където тя ще те посрещне, а след това ще можеш да останеш с нея докогато си искаш, пък за останалото тя ще има грижа.» Ако той ти отговори, че е съгласен, добре; но ако рече, че не е съгласен да го извърши, ще му заявиш от мое име повече да не се вестява там, където съм аз, и ако му е мил животът, да не е посмял да ми праща повече ни пратеници, ни послания.

После ще отидеш при Ринучо Палермини и ще му кажеш така: «Мадона Франческа казва, че е готова да изпълни всяко твое желание,

ако ѝ окажеш една голяма услуга, сиреч, ако тази нощ, към полунощ, отидеш при гробницата, където сутринта погребяха Сканадио, и без да продумваш, каквото и да чуеш или да видиш, да измъкнеш трупа му безшумно и да го занесеш у дома ѝ. Там ще разбереш защо тя желае това и ще получиш удоволствието, за което жадуваш; ако не искаш да сториш тая работа, тя още отсега ти заповядва да не провеждаш при нея повече ни пратеници, ни послания.»“

Слугинята отишла и при двамата и предала на всекиго от тях каквото ѝ било заповядано. И двамата отвърнали, че ако дамата пожелае, те ще отидат не в гробницата, а в ада. Слугинята предала тоя отговор на дамата, която зачакала да види дали наистина двамата са толкова луди, че ще изпълнят това.

Щом настъпила нощта и дошло време за първия сън, Алесандро Киармонтези излязъл от дома си облечен само по елек, за да отиде и да легне в гробницата на мястото на Сканадио; но докато вървял, обзел го голям страх, размислил се и си рекъл: „Ама че съм глупак! Къде съм тръгнал? Ами ако роднините ѝ са забелязали, че я обичам, и предполагайки, че между нас е станало нещо, дете всъщност не е ставало, са я принудили да постъпи така, за да ме убият в гробницата? В такъв случай, ако някой има да губи, това съм аз и никой никога не ще узнае нещо, което може да навреди на тях. А отде да знам, може цялата тая работа да е устроена от някой мой враг и тя да иска да му послужи от обич към него.“ После си казал: „Добре, да допуснем, че всичко това не е вярно, че нейните роднини наистина ще ме пренесат в дома ѝ; предполагам, че те не искат да вдигнат трупа на Сканадио, за да го държат в ръцете си или за да го натикат в пойните обятия; напротив, би трябвало да се предполага, че може би искат да се погаврят с него, за да му отмъстят по този начин за някоя обида, които той им е нанесъл. Тя ми заповяда да мълча и да не казвам гък, каквото и да стане. Ами ако почнат да ми бодат очите или да ми вадят зъбите, или да ми секат ръцете, или пък ми изиграят някаква подобна шега, какво да правя? Как така ще мълча? Обадя ли се, ще ме познаят, могат и зло да ми сторят, а може и нищо да не ми направят; но аз пак ще си остана с празни ръце, защото те няма да ме закарат при дамата, а тя ще има основание да каже, че съм нарушил заповедта ѝ и никога няма да изпълни моето желание.“

Докато размишлявал така, той за малко не се върнал обратно, но голямата му любов го тласнала да върви напред с противоположни и толкова силни доводи, че стигнал чак до гробницата. Повдигнал капака, промъкнал се вътре, разсъблякъл Сканадио, облякъл дрехите му,

захлупил върху себе си капака и легнал на мястото на Сканадио; после се сетил що за човек бил той мъртвец и почнал да си припомня всичко онова, дето бил чувал, че става нощем не само в гробниците на мъртвите, но и по разни други места; косата му настръхнала и му се струвало, че Сканадио ей сега ще се надигне и ще го удуши. Ала с помощта на пламенната си любов той успял да превъзмогне тия и другите обзели го страхове и останал да лежи като мъртвец, очаквайки да види какво ще стане по-нататък.

Като приближило полунощ, Ринучо излязъл от къщи, за да изпълни заръката на дамата. Докато вървял, в главата му нахлули безброй и най-различни мисли относно това, което би могло да му се случи: например, както носи на гръб трупа на Сканадио, да попадне в ръцете на синьорията и да бъде изгорен на кладата като магьосник или ако станалото се разчуе, да си навлече омразата на близките на покойника; минали му и разни други мисли, които за малко не го накарали да се върне. Но после, като размислил, той си рекъл: „Нима ще кажа не на първото нещо, за което ме е помолила тази благородна дама, която толкова обичах и продължавам да обичам, особено ако с това трябва да спечеля милостта ѝ? Не мога да не изпълня каквото съм ѝ обещал, та ако ще и да умра.“

Продължил пътя си и стигнал до гробницата, която отворил без особена трудност. Като чул да отварят, Алесандро не се и помръднал, въпреки че много се изплашил. Ринучо влезнал и предполагайки, че взема трупа на Сканадио, хванал Алесандро за краката, измъкнал го от гробницата, вдигнал го на гръб и се запътил към къщата, където живеела дамата; той вървял, без да обръща кой знае какво внимание на товара си; често го блъскал ту от едната, ту от другата страна в пейките, които се намирали от двете страни на улицата; било тъмно като в рог и Ринучо просто не можел да види накъде върви.

Когато Ринучо стигнал пред вратата на дамата, която стояла заедно с прислужницата си до прозореца, за да види дали Ринучо ще донесе Алесандро, и била вече обмислила как да се избави и от двамата, станало така, че градските стражи, които се били притаили на тази улица, за да заловят един престъпник, чули шума от стъпките на Ринучо, запалили веднага един факел, за да видят какво да направят и накъде да се втурнат, вдигнали копията и щитовете си и викнали: „Кой е там?“ А Ринучо, щом зърнал стражите, нали нямало време за продължителни размишления, пуснал Алесандро и дим да го няма; Алесандро също рипнал на крака и въпреки че бил облечен в дългополата дреха, която смъкнал от мъртвеца, хукнал да бяга. На светлината на запаления от стражите

факел дамата видяла много добре как Ринучо носел Алесандро на гръб, забелязала и Алесандро, облечен в дрехата на Сканадио, и се смаяла от голямата смелост и на единия, и на другия; въпреки това тя много се смаяла, като видяла как Алесандро тупнал на земята, а после и той, и Ринучо си плюли на петите. Зарадвала се много на станалото, благодарила на бога, задето я отървал от техните задирия, отдръпнала се от прозореца и се прибрала в стаята си, след като и тя, и слугинята ѝ се убедили, че и двамата трябва много да я обичат, щом, както станало ясно, изпълнили каквото им била наредила.

Отчаяният Ринучо проклинал злата си орис, но въпреки това не се прибрал у дома си, ами щом стражите си отишли, се върнал на мястото, където бил хвърлил Алесандро, и почнал да го търси пипнешком, надявайки се да го намери и по този начин да изпълни даденото обещание; но след като не го намерил, Ринучо предположил, че стражите са го отнесли със себе си и се прибрал огорчен в къщи. Алесандро също бил огорчен от сполетялата го беда и като не знаел какво да предприеме, нито пък успял да разбере кой го е носил на гръб, и той се запътил към дома си. А когато на следния ден открили, че гробницата на Сканадио е отворена и не могли да намерят трупа му, понеже Алесандро го бил хвърлил надолу, из цяла Пистоя тръгнали какви ли не приказки и глупостите разправяли, че Сканадио е бил отгмъкнат от дяволите.

Въпреки това двамината влюбени поотделно уведомили дамата какво е сторил всеки един от тях, какво му се било случило и сочейки това като оправдание, задето не успели да изпълнят докрай нейните нареждания, я помолили да се смили над тях и да ги дари с любовта си; дамата обаче се престорила, че не вярва нито на единия, нито на другия и отвърнала най-категорично, че няма да направи никога нищо за тях, защото не изпълнили каквото искала. Така тя успяла да се отърве и от двамата.

НОВЕЛА II

Една абатиса става набързо посред нощ, за да залови монахинята, за която ѝ съобщават, че спи в леглото си със своя любовник; понеже по същото време при абатисата имало някакъв свещеник, тя, мислейки, че си слага покривалото, в тъмното поставя на главата си гащите на божия служител; обвиняемата ги забелязва и ги посочва на абатисата, след което бива освободена и продължава да се забавлява със своя любовник.

Когато Филомена замълчала, всички похвалили умението на дамата да се отърве от двамата мъже, с които не желала да се люби, и, обратно – преценили, че безумната смелост на влюбените била проява на безразсъдство, а не на любов; след това кралицата се обърнала любезно към Елиса с думите:

– Елиса, продължи ти! Елиса веднага започнала:

– Мили мои дами, както чухме, мадона Франческа е успяла да се избави наистина умно от двамата, дето ѝ досаждали; но и една млада монахиня съумяла да избегне надвисналата над нея опасност също така с мъдри слова и е помощта на съдбата. Както знаете, на тоя свят има много глупци, които искат да бъдат и учители, и съдници на другите; но както ще узнаете от моята новела, съдбата понякога наказва тия люде така, както заслужават; подобно нещо се случило и на една абатиса, чието подчинена била и монахинята, за която ще ви разкажа сега.

И така, вие навярно знаете, че в Ломбардия има една обител, прочута със своята святост и благочестие; там между другите монахини имало и някаква девойка от благородно потекло и с омайна красота, наречена Изабета; един ден, като отишла при решетката, за да се види с някакъв свой роднина, тя се влюбила в красивия младеж, който бил дошъл заедно с него; щом я видял каква е хубавица и отгатнал по очите ѝ нейното желание, младежът също се влюбил в нея, но любовта им продължила доста време безплодно не без да причини голяма мъка и на нея, и на него. Най-сетне, нали и двамата искали едно и също, младежът измислил как да посещава своята монахиня в най-голяма тайна; и понеже тя останала доволна, той я посетил по само веднъж, а още много пъти, за голямо удоволствие и на двамата.

Те продължавали да се срещат, но не щеш ли, една нощ една от монахините видяла как младежът се сбогувал с Изабета и си тръгнал; ала нито той, нито Изабета разбрали, че са ги видели; монахинята съобщила за станалото и на другите. Отначало те намислили да издадат веднага Изабета на абатисата, която се наричала мадона Узимбалда и по мнението на монахините и на всички, дето я познавали, била добра и света жена; но после решили да наредят работата така, че абатисата да завари Изабета с младежа, за да няма тя начин да отрича. По тая причина те си замълчали и се разпределили тайно на смени, за да я издебнат и заловят. Понеже Изабета не се пазела, пък и нищо не научила за случилото се, една нощ съобщила на любимия си да дойде при нея, но монахините, дето я дебнели, узнали начаса за тая работа. Късно през нощта, когато

решили, че е време да сторят каквото били намислили, те се разделили на две – едните останали на пост пред килията на Изабета, а другите изтичали към спалнята на абатисата, почукали на вратата и щом тя се обадил, рекли: „Бързо, мадона! Станете, защото открихме, че Изабета е в килията си с един младеж!“

Добро, ама същата нощ при абатисата се намирал някакъв свещеник, когото тя често вкарвала при себе си с един сандък; щом чула виковете, тя се побояла да не би от припряност и престараване монахините да блъснат вратата и да я отворят, затова побързала да стане и навлякла в тъмното каквото ѝ попаднало под ръка; предполагайки, че е напипала надипленото покривало, което те носят на главата си и го наричат „салтеро“, в бързината тя грабнала гащите на свещеника и ги метнала на главата си вместо покривалото, без да разбере какво е взела; излязла навън и като затворила веднага вратата след себе си, запитала: „Къде е тая проклетница?“ Заедно с другите монахини, които толкова изгаряли от желание да заловят Изабета на местопрестъплението, че съвсем не забелязали какво имало на главата на абатисата, тя стигнала до килията на Изабета и с помощта на останалите изкъртила вратата; като влезли вътре, заварили двамата любовници да лежат прегърнати в постелята, а те, нали били като замаяни, задето ги изненадали, не знаели какво да правят и дори не се помръднали. Монахините хванали веднага Изабета и по нареждане на абатисата я повели към капитула¹⁰⁷. Младежът скочил, облякъл се и зачакал да види какво ще стане по-нататък и бил решен, ако сторят нещо лошо на любимата му, да се разправи както той си знае с всички, които му попаднат под ръка, а после да отведе Изабета със себе си.

Абатисата седнала в капитула и в присъствието на всички монахини, чиито погледи били отправени единствено към обвиняемата, започнала да ругае Изабета с най-грубите слова, отправяни някога към жена, задето със своите позорни и недостойни деяния щяла да опетни и светостта, и честта, и доброто име на светата обител, ако вестта за станалото се разчуела навън; след ругатните последвали заплахи, коя от коя пострашни. А девойката, съзнавайки своята вина, била потънала от срам, треперела от страх, не знаела какво да отвърне и с мълчанието си предизвикала съчувствие у всички останали. По едно време, докато абатисата продължавала да я кори с най-яростни слова, девойката повдигнала глава и видяла какво се мъдри на главата на абатисата и връзките на

107. *Капитул* – място, където се събира духовният съвет или съд в манастира.

гащите, които висели отстриани. Щом разбрала каква е работата, Изабета се посъзвела и рекла: „Мадона, нека Бог ви помага, завържете си бонето, а след това ми казвайте каквото пожелаете.“ Абатисата не разбрала какво означават тия слова и се сопнала: „Какво боне, престъпнице? Я виж ти, има нахалството да се шегува! Нима мислиш, че след онова, дето си извършила, има място за шегуване?“ Тогава девойката повторила: „Мадона, още веднъж ви моля да си завържете бонето, а след това можете да ми приказвате каквото си искате.“

При тия слова повечето монахини вдигнали очи към главата на абатисата, самата тя се опипала и всички се досетили какво искала да каже Изабета; поради това, след като осъзнала своето прегрешение и разбрала, че то е съвсем очевидно и не може да остане скрито, абатисата променила проповедта си и започнала да говори неща, съвсем различни от тия, дето изрекла в началото; заключавайки, че не е възможно човек да се опази от плътските желания, тя казала на монахините да се забавляват коя когато може, стига да го върши скритом, както правели до тоя ден.

След това заповядала да освободят девойката и се върнала да спи със своя свещеник; Изабета пък се прибрала при любовника си и впоследствие често го викала при себе си напук на всички завистници; а останалите, които си нямали любовници, направили каквото могли, и то тайно, за да си опитат късмета.

НОВЕЛА III

По настояване на Бруно, Буфалмако и Нело магистър Симоне убеждава Каландрино, че е забременял и му дава лекарства, които той им заплаща с угоени петли и пари; така Каландрино бива излекуван, без да роди.

Когато Елиса завършила своята новела и всички благодарили на Бога, задето избавил младата монахиня от злословията на завистливите й дружки, довеждайки работата до щастлив край, кралицата наредила на Филострато той да продължи. Без да чака да го подканват, Филострато започнал:

– Прекрасни дами, оня недодялан съдия от Марке, за когото ви говорих вчера, ми попречи да ви разкажа една новела за Каландрино, както се канех да сторя; понеже всичко, дето се разказва за него, не може да

не ни развесели още повече, аз ще ви разправа каквото възнамерявах да ви кажа вчера, въпреки че за него и другарите му чухме вече доста работи.

От разказаното досега стана от ясно по-ясно кой е Каландрино и кои са другите, за които ще спомена в тази новела; поради това, без да влизам в повече подробности, ще ви кажа, че някаква леля на Каландрино умряла и му оставила в наследство двеста лири, и то все дребни пари; по тая причина Каландрино почнал да разправа, че възнамерявал да си купи имение и почнал да се пазари с всички посредници във Флоренция, сякаш имал в джоба си десет хиляди златни флорина; но пазарлъкът се развалял всеки път, когато работата стигала до цената, която искали за именията. Бруно и Буфалмако, които били в течение на тая работа, се опитали на няколко пъти да го убедят, че е по-добре да изяде тия пари с тях, отколкото да купува земя, сякаш после от нея щял да произвежда глинени топки за балисти; но не само не успели да го убедят, ами не могли да го накарат да ги нагости поне веднъж.

Един ден, когато те се тюхкали, задето не могли да постигнат нищо, срещнали случайно един свой приятел, живописец, на име Нело; тримата решили да погуляят за сметка на Каландрино и тъй като не им трябвало много време, за да измислят какво да направят, още на следната утрин се притаили да причакат Каландрино, когато излиза от дома си.

Каландрино излязъл и след малко срещнал Нело, който се обърнал към него с думите: „Добър ден, Каландрино!“ В отговор Каландрино му пожелал Бог да му даде и добър ден, и добра година. Нело се поспрял и се загледал в Каландрино, който го запитал учуден: „Какво ме гледаш?“ Нело отвърнал: „А бе ти тая нощ нищо ли не си усетил? Толкова зле изглеждаш, че просто не приличаш на себе си.“ Каландрино веднага се разтревожил и възкликнал: „Олеле, каква ли ще да е тая работа? Какво ми е според теб?“ – „Отде да знам – рекъл Нело, – но ми се струва, че не си същият; това не ще да е току-тъй“ – и си тръгнал.

Въпреки че не усещал нищо особено, Каландрино бил обзет от съмнения и продължил по пътя си; а Буфалмако, който стоял наблизко, щом видял, че той се разделил с Нело, побързал да отиде при Каландрино, поздравил го и го запитал какво става с него. Каландрино отвърнал: „Право да си кажа, не знам, но Нело току-що ми рече, че според него просто не съм приличал на себе си. Дали наистина ми има нещо?“ Буфалмако рекъл: „Какво ти нещо! Изглеждаш така, сякаш си с единия крак в гроба.“ На Каландрино вече му се струвало, че треска го тресе; ето че и същия миг се появил Бруно, който, още щом отворил уста,

побързал да каже: „Леле, Каландрино, какво ти е? Та ти имаш вид на мъртвец!“

Като чул, че и тримата му казали едно и също, Каландрино се убедил окончателно, че е болен и въздъхнал отчаяно: „Какво да правя сега?“ Бруно отвърнал: „Според мен най-добре ще направиш да се прибереш у дома си, да си легнеш, да кажеш да те завият добре и да пратиш урината си на магистър Симоне; нали знаеш, той е наш човек, ще ти каже веднага какво трябва да правиш, а ние ще дойдем при теб и ще ти помогнем с каквото е нужно.“

В това време Нело се върнал при тях и тримата придружили Каландрино до дома му; а той, щом влязъл в стаята си, почнал да пъшка и казал на жена си: „Ела да ме завиеш, защото съм много зле.“ След като го настанили в леглото, пратили слугинята да отнесе урината му на магистър Симоне, който по това време имал аптека на Меркато Векио с фирма, изобразяваща пъпеш¹⁰⁸. Бруно казал на другарите си: „Вие останете при Каландрино, а аз ще отида да разбера какво ще каже лекарят и ако трябва, ще го доведа тук.“ Тогава Каландрино рекъл: „Хайде, друже мой, върви и гледай да ми кажеш каква е тая работа, защото чувствавам нещо, ама не мога да разбера какво.“

Бруно се запътил към магистър Симоне, стигнал там преди слугинята, която носела урината, и разказал всичко на лекаря. Затова, когато слугинята пристигнала, лекарят, след като огледал урината, й заръчал: „Ще се върнеш и ще кажеш на Каландрино да стои на топло; аз ще дойда веднага да му обясня какво му е и какво трябва да прави.“ Слугинята изпълнила заръката. След малко лекарят пристигнал заедно с Бруно, приседнал край постелята, почнал да опипва пулса на Каландрино, а после му рекъл в присъствието на жена му: „Слушай, Каландрино, казвам ти го като на приятел: нищо ти няма, само дето си забременял.“ Щом чул това, Каландрино почнал да се тюхка и вайка: „Ех, Теса! Ти си виновна за тая работа, защото все искаш ти да си отгоре! Нали ти казвах, че така ще стане!“ Жена му, която била много скромна, като чула дрънканиците на мъжа си, пламнала от срам, навела глава и излязла от стаята, без да продума. Каландрино продължил да се тюхка: „Горко ми! Какво ще правя сега! Как ще го родя това дете? Откъде ще излезе? Ето на, аз ще умра заради необузданата страст на тая моя жена, дано Бог я направи нещастна до края на дните й, така както аз искам да живея в радост! Ама ако бях здрав, а не болен, както съм сега, сях да стана и така

108. „... с фирма, изобразяваща пъпеш...“ – пъпешът е символ на глупост.

да я натупам, че да ѝ строша кокалите, въпреки че тъй ми се пада, защото не трябваше да ѝ позволявам да ми се качва отгоре. Истина ви казвам, ако тоя път ми се размине, ще я накарам да умре от желание.“

Докато слушали приказките на Каландрино, Бруно, Буфалмако и Нело едва се сдържали да не прихнат от смях, но магистър Маймун¹⁰⁹ така се смеел, че човек можел да преброи всичките му зъби. Най-сетне, когато Каландрино почнал да моли лекаря да му даде съвет и да му помогне, магистърът рекъл: „Каландрино, не се бой! Слава Богу, че разбрахме навреме какво ти е, ще те оправя за няколко дни, и то много лесно, само че ще се наложи малко да се поохарчиш.“ Каландрино изпъшкал: „За бога, магистре, на всичко съм съгласен, само да ми помогнете! Имам двеста лири, с които мислех да си купя имение, ако ви трябва, вземете ги всичките, само и само да не трябва да раждам, защото не знам какво ще правя; чувал съм аз каква олелия вдигат жените, преди да родят, въпреки че оная рабска, през която правят това, е много голяма; а аз, усетя ли такава болка, ще умра, преди да съм родил.“ – „Не се тревожи – отвърнал лекарят, – аз ще ти приготвя една дестилирана отвара, и сладка, и приятна на вкус, която ще те оправя за три дни и ти отново ще се чувствуваш като риба във вода; но после ще трябва да си опичаш ума и да гледаш да не вършиш такива глупости. За отварата ще са необходими три чифта хубави угоени петли, а за другите неща ще дадеш на някого от тримата пет лири, за да купи каквото трябва; кажи им да донесат всичко в аптеката, а аз ти се заклевам, че още утре ще ти пратя дестилираната отвара, от която ти ще трябва да пиеш по една голяма чаша наведнъж.“ Като чул това, Каландрино рекъл: „Магистре, нека бъде както вие казвате!“ После дал на Бруно пет лири, дал му пари и за три чифта угоени петли, като го помолил да му послужи и да свърши тая работа.

Щом си отишъл, лекарят наредил да приготвят някаква отвара и я пратил на Каландрино, А Бруно купил петлите и каквото било необходимо за угощението, след което и той, и другарите му хубаво си похапнали. Каландрино пил отварата три дни поред, а после лекарят, придружен от тримата другари, го навестил, опипал пулса му и рекъл: „Каландрино, ти си вече напълно здрав, в това няма никакво съмнение; можеш да си гледаш работата, няма от какво да се страхуваш, няма защо да стоиш повече в къщи.“

Каландрино се зарадвал и тръгнал да си гледа работата, като почнал да хвали където свари отличното лечение на магистър Симоне,

109. Игра на думи – от Симоне става Шимионе – маймуна. – Б. пр.

който за три дни го избавил от бременност. А Бруно, Буфалмако и Нело останали много доволни, задето успели да се подиграят със скъперничеството на Каландрино, но мона Теса, която се досетила каква е работата, се карала много на мъжа си за станалото.

НОВЕЛА IV

Синът на месер Фортариго, на име Чеко, изгубва на комар в Бонконвенто всичките си неща заедно с парите на Чеко – сина на месер Анджулиери; после, както е по риза, го подгонва и се развиква, че оня го бил ограбил, накарал селяните да го хванат, облича неговите дрехи, яхна коня му и си тръгва, като го оставя по риза.

Цялата дружина се запревивала от смях, като чула какво разправял Каландрино за жена си, а когато Филострато млъкнал, по волята на кралицата Неифила започнала:

– Достойни дами, ако на хората им беше по-лесно да показват пред другите своя разум и своите добродетели вместо глупостта и пороците си, мнозина напразно биха се мъчили да сдържат словата си; това пролича ясно и от глупостта на Каландрино, за когото никак не е било нужно да разказва на всички за тайните удоволствия на жена си, за да се излекува от болестта, от която, по причина на своята простотия, си въобразявал, че страда. Това обаче ме накара да си припомня една съвсем противоположна случка и по-точно как коварството на един човек се оказало по-силно от благоразумието на друг за срам и във вреда на последния; и аз бих желала да ви разкажа именно тая случка.

Не много отдавна в Сиена живели двамина мъже; и двамата били вече в зряла възраст, и двамата имали едно и също име – Чеко, само че единият бил син на месер Анджулиери, а другият – на месер Фортариго; въпреки че нравите им били съвсем различни, те се сприятелили и често се срещали, защото в едно нещо между тях нямало никаква разлика – и двамата мразели еднакво силно бащите си. Понеже Анджулиери, който бил красив и благовъзпитан мъж, си втълпил, че в Сиена няма да може да живее добре с парите, които му отпускарал неговият баща, а освен това научил, че в Анконската погранична област за папски легат е дошъл един кардинал, който бил много добре разположен към него, той намислил да отиде при кардинала, предполагайки, че по този начин ще успее да подобри положението си. Анджулиери уведомил баща си за своето

намерение и двамата се споразумели бащата да му даде наведнъж издръжката, която иначе трябвало да му дава в продължение на шест месеца, за да може той да се облече, да си купи кон и да се приготви прилично. Когато почнал да търси кого да вземе със себе си като слуга, Фортариго научил за това, отишъл веднага при Анджулиери и седнал да го увещава най-настойчиво да го вземе със себе си, уверявайки го, че щял да му бъде и слуга, и телохранител, и всичко каквото трябва; при това не искал никаква заплата освен издръжка. Анджулиери отвърнал, че не желае да го вземе не защото го смята за негоден за подобна работа, ами защото той играл комар и освен това понякога се и напивал. Фортариго възразил, че щял да се въздържа и от едното, и от другото, почнал да се кълне, че няма вече да го върши и толкова се молил, че Анджулиери най-сетне отстъпил и се съгласил Фортариго да му стане слуга.

Една сутрин двамата тръгнали на път и спрели да обядват в Бонконвенто; като се нахранил, понеже било много горещо, Анджулиери наредил да му пригответ легло в странноприемницата, разсъблякъл се с помощта на Фортариго и легнал да спи, като преди това му заръчал да го събуди, щом удари деветият час. Докато Анджулиери спял, Фортариго отишъл в кръчмата и след като си пийнал, седнал да играе комар с неколцина други, които скоро му обрали не само парите, що имал в себе си, ами и дрехите от гърба му; понеже решил да си възвърне загубеното, Фортариго, както бил останал само по риза, отишъл в стаята, където спял Анджулиери; като видял, че той спи дълбок сън, измъкнал от кесията му колкото пари имало, върнал се в кръчмата, продължил да играе и загубил и тях.

През това време Анджулиери се събудил, станал, облякъл се и потърсил Фортариго, но не успял да го намери и си помислил, че сигурно се е напил и е заспал някъде, както впрочем често му се случвало; поради това той намислил да зареже Фортариго, заповядал да оседлят коня му и да му натоварят куфара, като решил да си потърси друг слуга в Корсиняно; но когато, преди да си тръгне, понечил да се разплати със стопанина ма странноприемницата, Анджулиери разбрал, че парите му са изчезнали; настанала страшна олелия, вдигнала се на крак цялата къща на стопанина, Анджулиери се развикал, че са го ограбили тук, в тоя дом, и го заплашил, че всички ще бъдат задържани и откарани в Сиена. Тъкмо тогава се появил Фортариго: той бил по риза и идвал да прибере и дрехите, както преди това направил с нарито; щом видял, че Анджулиери се е приготвил за път, той възкликнал: „Хей, Анджулиери, какво значи това? Я почакай малко, ей сега ще дойде един човек, при когото

съм заложил дрехата си за трийсет и осем гроша; уверен съм, че ако му платим веднага, той ще се съгласи да ми я върне и за трийсет и пет гроша.“ Добре, ама докато той говорел така, пристигнал някакъв човек, от чиито слова Анджулиери се убедил, че не друг, а Фортариго го е обрал, защото оня човек му показал колко пари е спечелил от Фортариго. Анджулиери кипнал от яд, нахокал здравата Фортариго и му креснал, че ако не се страхувал повече от човешкото правосъдие, отколкото от бога, щял да му види сметката; после възседнал коня си и го заплашил, че ще нареди или да го обесят, или да го изгонят от Сиена под страх от обесване. Фортариго не му обърнал ни най-малко внимание, сякаш Анджулиери говорел не на него, а на някого другико, и му казал: „Хайде, Анджулиери, остави тия приказки за друг път, няма полза от тях; помисли си, ние ще можем да получим моята дреха веднага, и то срещу трийсет и пет гроша, а отложим ли до утре, ще трябва да заплатим не по-малко от трийсет и осем – толкова, колкото опя човек ми даде назаем; а той ще ми направи тая услуга, понеже тия пари съм ги проиграл по негов съвет. Хайде, защо да не спечелим три гроша?“

Докато го слушал, Анджулиери се отчаял още повече, особено като виждал как хората, дето се били струпали наоколо, го гледали, сякаш били уверени, че не Фортариго е изиграл на комар парите на Анджулиери, ами че Анджулиери държи в себе си Негови пари. Тогава Анджулиери се сопнал: „Какво ме интересува твоята дреха, обеснико, дано увиснеш на въжето! Ти не само че ме ограби и изигра на комар всичките ми пари, ами ми пречиш да си тръгна и отгоре на това си седнал да ми се подиграваш.“ Но Фортариго продължавал да си държи на своето, сякаш тия слова не се отнасяли до него и казал: „Хайде, защо не искаш да ми позволиш да спечеля тия три гроша? Нима не вярваш, че отново ще ти ги дам назаем? Хайде, направи го заради мен, какво толкова си се разбързал? И без това до довечера все ще стигнем до Торениери. Хайде, изтърси си кесията: и цяла Сиена да обърнеш, пак няма да намериш друга дреха, която така да ми отива, както тая. А аз взех, че я заложих за някакви си трийсет и осем гроша, пък тя струва четирийсет, че и повече. Не го ли направиш, ще ми причиниш двойна загуба.“

Анджулиери бил безкрайно огорчен от тоя човек, дето не само го ограбил, ами се и опитвал да го задържи с празните си дрънканици, затова нищо не му отвърнал, обърнал коня си и тръгнал по пътя към Торениери. Но Фортариго хукнал подире му така, както бил по риза, защото му хрумнала зла мисъл; и тичал след него цели две мили, молейки му се все за дрехата; а когато Анджулиери подкарал коня си още по-бързо, за

да отърве слуха си от тая досада, Фортариго видял някакви селяни, които работели в една нива край пътя, малко по-надолу от мястото, където се намирал Анджулиери, и веднага се развикал: „Дръжте го, дръжте го!“ Селяните се втурнали, кой с лопата, кой с мотика, и преградили пътя на Анджулиери; и понеже предположили, че той е ограбил другия, дето викал и тичал след него само по риза, побързали да го спрат и задържат. Анджулиери напразно се опитвал да им обясни кой е и какво му се е случило – нищо не помагало. В това време Фортариго довтасал и викнал с намръщено лице: „Не знам какво още ме съдържа да не те убия, безчестни крадецо неден, дето си хукнал с моите вещи.“ После се обърнал към селяните и продължил: „Синьори, вижте само в какъв вид ме остави тоя човек в странноприемницата, след като изгуби на комар всичко, каквото притежаваше. Но сега мога да кажа, че с Божия и ваша помощ успях поне това да си върна, за което ще ви бъда вечно благодарен.“

Анджулиери също се опитал да каже нещо, но никой не обърнал внимание на словата му. Фортариго го смъкнал от седлото с помощта на селяните, съблякъл го, облякъл неговите дрехи, яхнал неговия кон, оставил Анджулиери бос и по риза, а той се върнал в Сиена и почнал да разправя наляво и надясно, че е спечелил на комар и коня, и дрехите на Анджулиери. А пък Анджулиери, който се надявал да се представи пред кардинала като богат човек, се завърнал и Бонконвенто беден и по риза и от срам не посмял да се прибере веднага в Сиена; дали му назаем дрехи, той ги облякъл, възседнал крантата на Фортариго и отишъл при един свои роднини в Корсиняно, където останал да живее, докато баща му не му помогнал.

Ето как ялата хитрост на Фортариго попречила на добрите намерения на Анджулиери, въпреки че когато дошло време, той не оставил ненаказана.

НОВЕЛА V

Каландрино се влюбва в една девойка, а Бруно му написва някакво заклинание, като го уверява, че щом докосне с него девойката, тя веднага ще тръгне подире му; жена му обаче го залавя и Каландрино си има с нея тежка и неприятна разправия.

Когато кратката новела на Неифила завършила и дружината я отминала, без кой знае колко да се смее или разсъждава, кралицата се

обърнала към Фиамета, заповядвайки ѝ да продължи; Фиамета отвърнала весело, че ще го стори на драго сърце и започнала:

– Любезни дами, предполагам да ви е известно, че колкото и да се говори за едно нещо, то може и занаят да се нрави все така, че дори и повече, стига този, дето е пожелал да разказва за него, да съумее да избере за целта и подходящо място, и подходящо време. Поради това, имайки предвид защо сме се събрали – ние сме тук не за друго, а за да се веселим и забавляваме, – аз съм на мнение, че и мястото, и времето са подходящи за всичко, що може да ни донесе разтуха и удоволствие; и ако ще да е разказвано дори хиляда пъти, то не може да не ни забавлява, макар и да го повторят още толкова пъти. Затова, въпреки че тук се говори много за деянията на Каландрино, аз, като си припомних какво каза неотдавна Филострато – а именно, че всички дела на тоя човек са смешни, – се осмелявам да добавя още една новела към вече разказаните; ако преди или сега бих пожелала да се отклоня от действителната случка, аз бих могла да съчиня и разкажа тази новела с други имена; но тъй като при разказа отклонението от действителността намалява твърде много удоволствието на слушателите, изхождайки от изказаните погоре съображения, аз ще ви я разкажа така, както е станала.

Нашият съгражданин Николо Корнакини, който бил богат човек, наред с другите си прекрасни имения притежавал и някакъв имот в Камерата, където наредил да издигнат подходяща и красива къща, а после се договорил с Бруно и Буфалмако да я изографисат цялата; понеже работата била много, двамата викнали Поло и Каландрино да им помагат и се заловили за работа. Въпреки че къщата имала няколко стаи, наредени с постели и всичко необходимо, там нямало никаква друга прислуга освен една стара слугиня, която била и пазачка на дома; поради това синът на споменатия Николо, на име Филипо, който бил млад и неженен, водел там от време на време по някоя жена, за да се забавлява, прекарвал с нея ден-два и и отпращал да си върви. Един ден той си довел една девойка на име Николоза, която живеела с някакъв негодник, наречен Манджоне, който я държал в къщата си в Камалдоли и я давал под наем. Ти била красива, обличала се добре, а за своето положение имала и добри обноски и умеела и да говори; веднъж, но пладне, тя излязла от стаята си, облечени и били фуста, с приборани на главата коси, и отишла да си измие лицето и ръцете на кладенеца, който се намирал в двора на къщата; не щеш ли, по същото време и Каландрино отишъл там да вземе пода и я поздравил дружелюбно. След като отвърнала на поздрава му, тя се загледала в него, но не от желание, а поради това, че Каландрино ѝ

се сторил много особен човек. Каландрино също се загледал в нея и понеже тя му се сторила много красива, почнал да се мотае наоколо и не се върнал да нанесе пода на другарите си; но нали не я познавал, не се осмелявал да ч заговори. Тя забелязала погледите, които той й хвърлял, и за да му се подиграе, почнала от време на време да го поглежда, изпускайки сподавени въздишки, а Каландрино налупал начаса въдицата, и то така, че излязъл от двора едва когато Филипо викнал Николоза да отиде в стаята му.

Каландрино се върнал, продължил да работи, но все пъшкал и въздишал; понеже следял всяко движение на Каландрино – тъй като всичко, каквото той вършел, го забавлявало много, – Бруно веднага забелязал тая работа и го запитал: „Какво ти е, друже Каландрино? Защо въздишаш?“ Каландрино отвърнал: „Ех, друже, ако можех да намеря няког да ми помогне, щях да се чувствавам много добре.“ „Какво има?“ – запитал отново Бруно. Каландрино продължил: „Само че никому няма да казваш! Тук живее някаква девойка, по-красива и от фея, така се е влюбила в мене, че ще има да се чудиш и маеш; забелязах това преди малко, когато отидох да взема вода.“ – „Виж ти! – учудил се Бруно. – Да не е тая, дето живее с Филипо?“ Каландрино отвърнал: „А бе и аз мисля така, защото той я извика и тя отиде в неговата стая; но какво от това? Та за такова нещо аз и с Господа Бога съм готов да се спречкам, камо ли с някой си Филипо. Слушай, друже, ще ти кажа истината: толкова я харесвам, че просто не мога да ти опиша.“ Тогава Бруно рекъл: „Заради тебе, друже, съм готов да разбера коя е тя и ако е жената на Филипо, ще й кажа две думи и ще наредя работата, защото съм много близък е нея. Но как да направим, че Буфалмако да не узнае нищо? Той все върви с мен и аз не бих могъл да говоря насаме с нея.“ – „А бе, аз не се боя от Буфалмако – отговорил Каландрино, – по-добре да се пазим от Нело, защото е роднина на Теса и ще развали работата.“ – „Прав си“ – съгласил се Бруно.

Бруно обаче знаел много добре коя е тази жена, защото я виждал, като пристигнала, пък и Филипо му обяснил; поради това, когато Каландрино оставил за малко работата си и излязъл да я погледа, Бруно разказал всичко на Нело и на Буфалмако и те се споразумели какво да скроят на Каландрино по повод на това негово влюбване. Когато той се върнал, Бруно го запитал шепнешком: „Можа ли да я видиш?“ Каландрино отговорил: „Да! Струва ми се, че ще умра!“ Бруно рекъл: „Ще изляза да видя дали е същата, която предполагам; ако е тя, остави на мен да уредя каквото трябва.“ Той слязъл долу, намерил девойката заедно с Филипо и им

разказал най-подробно кой е Каландрино и какво е казал за тях; после се споразумял с двамата какво да говорят и вършат, за да се посмеят и позабавляват с влюбения Каландрино. Като се върнал при него, той му казал: „Да, тя е, затуй трябва да бъдем много внимателни, защото, ако Филипо се досети каква е работата, цялата вода на Арно няма да стигне, за да измие нашата вина. Но я ми кажи, какво да й река от твое име, ако ми се удаде случай да поговоря с нея?“ Каландрино отвърнал: „Първо ще й кажеш, че й желая хиляда крини от онова, от което се раждат хората, после ще и увериш, че съм неин покорен слуга и ще я запиташ какво иска. Ясно ли ти е?“ – „Да, остави на мен, всичко ще уреди“ – отговорил Бруно.

Когато станало време за вечеря, те прекратили работа и като слезли в двора, където се намирили Филипо и Николоза, живописците нарочно се позабавили, за да направят услуга на Каландрино; Каландрино започнал да гледа Николоза и да прави такива чудновати и невиджани дотогава движения, че и слепец би се досетил какво иска. А тя от своя страна вършела всичко, с което си мислела, че ще разпали още повече любовта му, и понеже била предупредена от Бруно, забавлявала се много с неговото държане; и Филипо, Буфалмако и другите се престрували, че разговарят помежду си и че нищо не забелязват.

Ала след малко, за най-голяма мъка на Каландрино, те си тръгнали; докато вървели към Флоренция, Бруно му казал: „Ама ти я караш да се топи като лед на слънце; заклевам се в бога, че ако донесеш виолата си и изпееш няколко от твоите любовни канцони, ще я накараш и от прозорец да скочи, само и само да дойде при теб.“ – „Така ли мислиш, друже? – възкликнал Каландрино. – Да я донеса ли?“ Бруно отвърнал: „Ама, разбира се.“ Тогава Каландрино продължил: „Видя ли, а днес, като ти разправих, ти не ми вярваше; та аз, друже мой, разбрах, че умея повече от всеки друг да правя каквото си поискам. Че кой друг би могъл да накара жена като нея да се влюби толкова бързо? Та това не биха могли да сторят дори ония млади самохвалковци, дето само сноват нагоре-надолу, а не могат да разделят на две магарета сламата. Много ми се ще да ме видиш как ще изглеждам с виолата; ще има да се чудиш и маеш! Разбери, че аз не съм чак толкова стар, колкото изглеждам, самата тя си дава сметка за тая работа, но аз ще й го докажа, като я сграбча в лапите си; кълна ти се в тялото Христово, такава игра ще изиграя с нея, че тя ще тича подире ми като луда.“ – „Има си хас – забелязал Бруно, – ти на парчета ще я направиш; виждам аз как ще почнеш да хапеш с тия твои зъби, дето са като клинове, червената й устица, бузките й, дето са като

напъпили рози, а после ще я изядеш цялата. “Като слушал тия приказки, на Каландрино му се струвало, че всичко това е истина, вървял, подсказайки, и си тананикал и бил толкова весел, че не се побирал в кожата си от радост.

На другия ден той донесъл виолата и изпял няколко канциони за най-голямо удоволствие на цялата дружина; за кратко време толкова се запалил по девойката и изпитвал такава нужда да я вижда, че изобщо престанал да работи и по хиляда пъти на ден се доближавал ту до прозореца, ту до вратата или пък изтичвал на двора, само и само да я зърне; а тя, нали била подучена от Бруно, действувала хитро и изкусно и не преставала да му дава поводи, за да върши тия работи. Освен това Бруно отговарял на неговите послания, а понякога му донасял и писма от нея; когато Николоза не била там – а това се случвало много често, – Бруно носел на Каландрино писма, написани уж от нея, с които го карал да храни все по-големи надежди за сбъдването на неговите желания и му говорел, че сега тя била в дома на своите родители, а там нямало как да се срещат.

По такъв начин Бруно и Буфалмако, които устроили цялата тая работа, се забавлявали до насита с постъпките на Каландрино; от време на време го карали да им подарява – уж по молба на неговата любима – ту гребенче от слонова кост, ту някоя кесия, ту някое ножче и други подобни дреболии, а в замяна на това му носели фалшиви пръстенчета без никаква стойност, които Каландрино приемал с най-голяма радост. Освен това Каландрино ги канел на хубави закуски и какви ли не други угощения, загдето полагали такива грижи за него.

Залъгвали го те по тоя начин близо два месеца, без да направят нещо повече, а Каландрино, като видял, че работата им е на привършване и като пресметнал, че ако дотогава той не успее да постигне целите на своята любов, след това не ще може да направи нищо, започнал да подканва Бруно да ускори нещата. Поради това, когато девойката дошла в къщата, Бруно се договорил най-напред с нея и с Филипо какво да правят, а след топа казал на Каландрино: „Слушан какао ще ти кажа, друже мой: тая жена ми обещана най-малко хиляда пъти да направи каквото ти искаш от нея, а нищо не прави. Струва ми се, че те води за носа, по ако искаш, след като тя не изпълнима споите обещания, пие можем да я принудим да ги напълни волю-неволю.“ Каландрино отвърнал: „За бога! Хайде, направи така, че да стане по-скоро!“ Бруно продължил: „Ще имаш ли достатъчно смелост, за да се докоснеш до нея с едно заклане, което ще ти дам?“ – „Разбира се“ – отвърнал Каландрино. „И такъв

случай – рекъл му Бруно – донеси ми малко пергамент от кожата на недоносено агне, едни жив прилеп, три зрънца тамян и една благословена свещ и аз ще наредя работата.“

Каландрино прекарал цялата следваща нощ със споите примки, за да лови прилепи; най-сетне успял да хване едни и го занесъл заедно с другите неща на Бруно, който се оттеглил в една стая, надраскал върху пергаментата някакви си там глупости, донесъл го на Каландрино и му казал: „Каландрино, да знаеш, че щом допреш до нея това писание, тя на часа ще тръгне подире ти и ще направи всичко, каквото пожелаеш. Затова, ако Филипо тръгне днес нанякъде, ти се доближи до нея и щом допреш до тялото ѝ това писание, запъти се към плевнята, дето е тук наблизо; мястото е удобно, защото там никой не влиза; ще видиш, че тя ще те последва, а влезе ли веднъж, ти знаеш какво трябва да правиш по-нататък.“ Каландрино се зарадвал до бога, взел писанието и рекъл: „А сега, друже мой, сам ще се оправям.“

Нело, от когото Каландрино уж се пазел, се забавлявал с тая шега така, както и останалите, и не само това, ами им помагал в цялата тая работа; затова, щом Бруно му заповядал, той отишъл във Флоренция при жената на Каландрино и ѝ съобщил следното: „Теса, ти помниш как Каландрино те наби без причина, когато се върна от Муньоне с ония камъни; затуй аз смятам, че трябва да му отмъстиш за тая работа; не го ли направиш, не ме смятай вече ни за роднина, ни за приятел. Той се е влюбил в една жена там, където работи, а тя е такава негодница, че често се затваря насаме с него и неотдавна са се сговорили да се съберат заедно; затова искам да дойдеш там, да ги видиш и да го накажеш както заслужава.“

Щом чула тези думи, жената повярвала, че всичко това е истина, рипнала на крака и се развикала: „Ах, ти, пладнешки разбойнико, виж го ти какви ги върши! Кълна се в кръста господен, че този път няма да ти се размине, ами ще ти платя както трябва!“ После грабнала наметалото си, викнала слугинята си и тримата с Нело забързали към Камерата. Когато я видял да идва, Бруно казал на Филипо: „Нашият приятел пристига.“ Тогава Филипо влезнал в стаята, където работели Каландрино и другите майстори, и им рекъл: „Синьори, налага ми се да отида веднага във Флоренция, а вие продължавайте да работите все така усърдно.“ Щом излязъл, той се скрил на едно място, откъдето можел да наблюдава какво ще направи Каландрино, без той да го забележи.

Каландрино поизчакал да мине малко време, толкова, колкото смятал, че ще е необходимо на Филипо да се поотдалечи от къщата, след

което побързал да слезе на двора, където намерил Николоза сама; заговорил я, а тя, нали била получена какво да прави, се приближила до него и почнала да се държи по-любезно от друг път. Тогава Каландрино я докоснал с написаното заклинание, след което, без да добави нищо, се запътил към плевнята, а Николоза го последвала; щом влезли, тя затворила вратата, прегърнала Каландрино, блъснала го на сламата, която била пръсната по пода, възседнала го, притиснала раменете му с ръце, за да не му позволи да доближи лицето си до нейното, загледала се в него страстно и почнала да му говори: „Мили мой Каландрино, сърце моя, душо моя, любов моя, утехо моя, ах, колко отдавна копнея да те обладавам и да те държа в обятията си! Ти ме накара да полудея от любов по теб, ти плени сърцето ми със звуците на твоята виола! Наистина ли съм с теб, или сънувам“? Каландрино, който почти не можел да се помръдне, отвърнал: „Хайде, душо моя, душичке сладка, дай ми да те целуна!“ – „Ах, ти, колко бързаш! Позволи ми първо да ти се нагледам, нека очите ми се наситят на милото ти, нежно лице!“

В това време Бруно и Буфалмако отишли при Филипо и тримата видели и чули всичко. Когато Каландрино се готвел да целуне Пиколоза, пристигнали Нело и мона Теса. Щом наближили плевнята, Нело казал: „Да пукна, ако не са заедно!“ Като дошли до вратата, мона Теса побесняла от яд, блъснала я с все сила и я изкъртила, след което влязла и видяла Пиколоза, която била възседнала Каландрино. Щом забелязала мона Теса, Пиколоза скочила веднага и хукнала към мястото, където се намирал Филипо. Мона Теса впила нокти в лицето на Каландрино, преди топ да успее да се повдигне, изподраскала го, после го сграбчила за косата, започнала да му тръска главата и се развикала: „Ах ти, мръсно, гладно куче, я го виж какво седнал да прави! Дърти глупако, проклета да съм, задето те обичах толкова! Нямах ли такава работа в къщи, та си тръгнал да се любиш с други? Виж го какъв любовник се извъдил! А бе, негоднико, не си ли знаеш силите, не знаеш ли, че и цял да те изтискат, пак няма да изкарат от тебе за една салца! Бог ми е свидетел, че ти не бе забременял от Теса, а от друга, Господ да я поразии! Тая жена трябва да е голяма негодница, щом се е влюбила в такъв хубостник като тебе!“

Още щом видял жена си, Каландрино примрял от страх и дори не понечил да се брани; после станал, целият изподран, раздърпан и разрошен, вдигнал наметалото си и захванал да я моли най-смирено да не крещи, ако не иска да го нарежат на парчета, защото тая, дете била с него, е жената на стопанина на къщата. Тогава Теса рекла: „Добре, ама да но Бог я убие!“

Бруно и Буфалмако, след като се посмели колкото им душа иска заедно с Филипо и Николоза, влезли в плевнята, преструвайки се, че са дошли уж да разберат какви са тия викове; правили-стрували, най-сетне успели да усмирят Теса, а след това посъветвали Каландрино да се прибере във Флоренция и да не се вестява повече из тия краища, за да не би Филипо да узнае за станалото и да рече да му отмъсти.

Така Каландрино си тръгнал за Флоренция в жалък, плачевен вид – целият изподраскан и оскубан. Той не посмял вече да отиде в оная къща, а жена му го тормозела и денем и нощем с жестоките си упреци. Затуй трябвало да сложи край на пламенната си любов, след като дал толкова поводи за смях и на другарите си, и на Николоза и Филипо.

НОВЕЛА VI

Двама младежи останат да преношуват в една странноприемница; единият отива да легне с дъщерята на стопанина, чиято жена пък ляга по погрешка при другия; младежът, дете е спал с дъщерята, ляга при нейния баща и мислейки, че е легнал до другаря си, му разказва какво е станало; двамата се спречкват, но жената на стопанина съобразява бързо как да постъпи, ляга при дъщеря си и с няколко умни приказки оправя работата.

И този път, както и в предишните случаи, Каландрино отново разсмял дружината; а когато дамите, след като разсъждавали около неговите премеждия, млъкнали, кралицата заповядала на Панфило Той да продължи. Панфило започнал така:

– Достолепни дами, името на любимата на Каландрино, Николоза, ме накара да се досетя какво се случило с една друга Николоза; много ми се ще да ви го разкажа, защото от тази новела вие ще видите как съобразителността на една добра жена предотвратила голям скандал.

Не много отдавна в долината на Муньоне живял един човек, който хранил и поял пътниците срещу заплащане; въпреки че бил беден и къщичката му била малка, понякога давал и подслон на нуждаещите се – разбира се, не на всички, а само на познати. Той имал за съпруга доста хубава жена, която му била родила две деца: една дъщеря, прелестна красавица, станала вече на около петнайсет-шестнайсет години, още неомъжена, и момче, ненавършило и година, което майката кърмела сама. На младата девойка бил хвърлил око един красив и приятен младеж от

благороден произход, наш съгражданин; той се отбивал често из онай край и се влюбил най-пламенно в девойката; тя пък се гордеела много с любовта на този младеж, отнасяла се най-любезно с него и се стараела да го задържи при себе си, докато се влюбила и тя; понеже и двамата изпитвали едно и също желание, любовта им много пъти можела да се увенчае с наслада, но Пинучо – така се казвал младежът – не желяел да опозори нито девойката, нито себе си.

Ала страстта им се разпалвала от ден на ден и най-сетне Пинучо решил да обладае девойката, пък да става каквото ще; поради това той седнал да размишлява какъв повод да измисли, за да преношува при баща ѝ; Пинучо бил уверен, че ако стане така, ще може лесно да я обладае, при това без никой да ги усети, защото познавал добре вътрешното разположение на къщата, където живеела девойката; щом измислил, начаса пристъпил към действие. Късно вечерта той и един негов другар на име Адриано, който знаел за любовта му, наели два коня, натоварили на тях по един куфар, натъпкан по всяка вероятност със слама, излезли от Флоренция и като направили една обиколка, през нощта пристигнали в долината на Муньоне; щом стигнали там, те обърнали конете така, та хората да си помислят, че двамата идват откъм Романия; после се приближили до къщата и почнали да чукат на вратата; стопанинът, който познавал много добре и двамата, веднага им отворил. Пинучо му рекъл: „Виж какво, ще трябва да ни подслониш при себе си тая нощ; надявахме се да пристигнем навреме във Флоренция, но не си разчетохме правилно времето и както виждаш, идваме много късно.“ Стопанинът му отвърнал: „Пинучо, ти знаеш много добре, че съм беден човек и не мога да давам подслон на люде като вас, но понеже е много късно и няма как да отидете другаде, ще ви подслоня на драго сърце, както мога.“ Двамата младежи скочили на земята, влезли в странноприемницата, погрижили се първо за конете си, а след това, тъй като носели със себе си храна, седнали да вечерят заедно със стопанина.

Стопанинът имал всичко на всичко една стаичка, където бил поставил три легла; нямало много свободно място, тъй като двете легла били поставени покрай едната стена, а третото легло било опряно до насрещната стена и наоколо било толкова тясно, че човек едва можел да мине. Стопанинът наредил да приготвят за гостите му най-хубавото от тия три легла и ги настанил да спят; въпреки че никак не им се спяло, двамата се престорили на заспали; тогава, като почакал да мине малко време, стопанинът казал на дъщеря си да легне в едното легло, а той и жена му се свили на другото, и жена му придърпала до леглото люлката, където

спяло малкото дете. Пинучо видял добре всичко и по едно време, когато предположил, че всички са заспали, станал, приближил се на пръсти до постелята, където се намирили любимата му девойка, излегнал се до нея, и тя го приела радостно, въпреки че доста се страхувала; той останал при нея и двамата си доставили насладата, която тъй много желаели.

Докато Пинучо лежал с девойката, котката бутнала нещо, стопанката чула шума и се събудила; тя се уплашила да не би шумът да е причинен от нещо друго, станала в тъмното, така както била съблечена, и тръгнала натам, откъдето долетял шумът. В същото време Адриано, който не бил чул нищо, станал да отиде по нужда; като излизал да свърши тия работа, та се блъснал в люлката, която стопанката била поставила до леглото си, и за да може да мине, вдигнал люлката и я преместил до своето легло; щом свършил онова, заради което се наложило да стане, се прибрал и си легнал, без да се грижи за люлката. След като се полутала и разбрала, че е паднало друго нещо, а не онова, което тя си помислила, стопанката не пожелала да запали светилника, за да види какво точно се е случило, скарала се на котката, върнала се в стаичката и тръгнала пипнешком право към кревата, където спял мъжът ѝ. И понеже не могла да напипа люлката, рекла си: „Ах, горката аз! Какво само щях да направя за малко! Ей богу, щях да попадна право в леглото на моите гости!“ Сетне пристъпила по-нататък, напипала люлката, вмъкнала се в постелята, дето била до люлката, и легнала до Адриано, предполагайки, че е легнала до мъжа си. Адриано, който още не бил заспал, усетил какво е станало, посрещнал я добре и любезно и без да продума думица, опънал платната за най-голямо удоволствие на стопанката.

В това време Пинучо се побоял да не би да заспи, както лежи с девойката, и след като получил от нея насладата, която търсел, станал с намерението да се прибере в постелята си; но като напипал люлката, помислил, че край нея трябва да е леглото на стопанина, затова продължил по-нататък и легнал тъкмо там, където спял стопанинът, който за нещастие на Пинучо се събудил. Понеже предполагал, че се намира до Адриано, Пинучо прошепнал: „Знаеш ли, че досега не съм срещал по-сладка жена от Николоза! Кълна ти се, че никога мъж не е изпитвал по-голяма наслада от тая, дето изпитах аз с нея; уверявам те, че за времето, през което не бях на това легло, съм опъвал платната цели шест пъти, че и повече.“ А стопанинът, като чул тия приказки, които никак не му харесали, си рекъл: „Какво прави тоя в леглото ми?“ После, под влияние повече на гнева, отколкото на благоразумието, казал: „Пинучо, ти си

постъпил много подло и аз не мога да разбера, защо си го сторил. Но заклевам ти се в Името Божие, че скъпо ще ми платиш за тая работа!“

Пинучо, нали бил млад и не особено разумен, като усетил, че е сбъркал, не се заел да поправи грешката си доколкото може, ами му се соннал: „С какво ще ми заплатиш? Какво толкова можеш да ми направиш?“ А жената на стопанина, предполагайки, че лежи с мъжа си, казала на Адриано: „Виж ти! Нашите гости май нещо се карат!“ Адриано се засмял и отвърнал: „Остави ги, Бог да ги убие! Снощи трябва да са препили, та затова се карат.“ Жената, която отначало помислила, че тия ругатни идват от мъжа ѝ, познала гласа на Адриано и тозчас разбрала къде и с кого лежи; но нали била съобразителна жена, станала, без да продума, вдигнала люлката с детето и въпреки че в стаичката било тъмно като в рог, преместила наслуки люлката до леглото на дъщеря си и легнала до нея; после се престорила, че се събужда от виковете на мъжа си и го запитала защо се кара с Пинучо. Мъжът ѝ отвърнал: „Нима не го чу, като разправяше какво е направил тая нощ с Николоза?“ Жена му отвърнала: „Той лъже, защото не е спал с Николоза, Как ще спи с нея, като аз легнах на това място, защото при теб дълго време не можах да мигна? А ти, глупако, си седнал да му вярваш на приказките. Вие толкова пиете вечер, че после сънувате какви ли не работи, дори ставате и бродите насам-натам, без да се усетите, и си въобразявате, че вършите бог знае какви неща! Жалко, поне да можехте главите си да строшите, ама на! Я ми кажи, какво търси при тебе Пинучо? Защо не е в леглото си?“ Щом разбрал колко умно стопанката се стреми да прикрие и своя позор, и позора на дъщеря си, Адриано се обадил: „А бе, Пинучо, колко пъти съм ти казвал да не бродиш нагоре-надолу; нали имаш лошия навик да ставаш насън и каквото си сънувал да го разправяш така, като че ли е истина. Ще си изпатиш ти някой ден от тая работа! Ела насам, Бог да те убие!“

Като чул какво говорели и жена му, и Адриано, стопанинът започнал да се убеждава, че Пинучо наистина сънува; затова го сграбчил за раменете, почнал да го тръска и да му вика: „Хей, Пинучо! Събуди се най-после и се прибери в леглото си!“ Като се досетил каква е работата, Пинучо започнал да бълнувал и какви ли по други работи и да се преструва, че все още сънува, а стопанинът си умирал от смях Най-сетне, понеже оня продължавал да го тръска, Пинучо се престорил, че се събужда, викнал Адриано и запитал: „Какво, съмна ли се вече, та ме будиш?“ – „Хайде, ела тук!“ – отвърнал Адриано. Пинучо се понадигнал и продължавайки да се преструва на сънен, станал от леглото на стопанина и

се върнал при Адриано.

А когато съмнало и всички станали, стопанинът започнал да се смее и да му се подиграва заради неговите сънища. Продължавайки да се шегуват, двамата младежи оседлали конете си, натоварили и куфарите, пийнали със стопанина, метнали се на седлата и тръгнали към Флоренция, като останали доволни не само от това, дето се случило, ами и от начина, по който приключила цялата работа. А Пинучо измислил друго и продължил да се среща с Николоза, която не преставала да уверява майка си, че Пинучо наистина е сънувал, че е бил с нея. Поради това стопанката, която не била забравила прегръдките на Адриано, се убедила, че единствена тя е бодърствувала оная нощ.

НОВЕЛА VII

Талано д'Имолезе сънува, че вълк разкъсва гърлото и лицето на жена му и я предупреждава да се пази; тя не го послушва и сънят се сбъдва.

След като новелата на Панфило завършила и всички похвалили съобразителността на жената, кралицата заповядала на Пампинеа да продължи с една своя новела; тогава Пампинеа започнала:

– Любезни дами, ние вече беседвахме веднъж за това, че сънищата показват истината, макар че мнозина се присмиват на тези неща; въпреки това аз не ще пропусна случая да ви разкажа с една кратка новела какво се случило неотдавна на една моя съседка, загдето не повярвала на съня, който се присънил на нейния съпруг.

Не знам дали познавате Талано д'Имолезе, твърде почтен и достоен човек. Той се бил оженил за една девойка на име Маргерита, която по хубост превъзхождала всички останали жени, но в замяна на това имала чудноват и неприятен характер и била толкова опърничава, че никога не вършела нищо по съвет на другите, а и никой не бил в състояние да й угоди; Талано понасял трудно тия нейни нрави, но нали нямало как, трябвало да я търпи.

Една нощ, когато Талано и Маргерита били отишли на село в едно свое имение, на Талано му се присънило, че жена му е тръгнала из една прекрасна гора, същата, която се простирала недалеч от тяхната къща; и докато я наблюдавал как се разхожда, Талано видял от един гъсталак да изскача огромен и свиреп вълк, който се хвърлил върху нея, захапал я за

гърлото, повалил я на земята и се опитал да я повлече, докато тя викала за помощ; а когато жена му успяла да се изтръгне от устата на вълка, се оказало, че и гърлото, и лицето ѝ са целите разкъсани.

На следната утрин, щом се събудил, Талано казал на жена си: „Жено, въпреки че поради твоята опърничавост не съм прекарал спокойно нито един ден с теб, все пак ще ми бъде много неприятно, ако ти се случи нещо лошо; затова, ако речеш да повярваш на моя съвет, днес не бива да излизаш от къщи.“ Тя го запитала защо и той ѝ разказал съня си от начало до край. Жена му поклатила глава и отвърнала: „Когато човек желае някому злото, така го и сънува. Ти се преструваш, че уж ми мислиш доброто и ме съжаляваш, а сънуваш това, което всъщност би искал да ми се случи; бъди сигурен, че и днес, и винаги ще гледам да се пазя да не ме сполети зло, та да не можеш да се радваш на моите нещастия.“ Тогаво Талано рекъл: „Знаех си аз, че ще ми отвърнеш така; такава е твоята благодарност: дай на къравия тояга, да ти строши главата; ако искаш – вярвай, ако искаш – не, но аз ти говоря за твое добро и те съветвам още веднъж да си останеш в къщи или поне гледай да не ходиш из гората до нас.“ Жена му възразила: „Добре, точно така ще направя.“ После си казала: „Я го виж ти, колко хитро е измислил да ме изплаши, та днес да не отивам в нашата гора; а той сигурно си е определил там среща с някоя негодница и не иска да го заваря с нея. Ах, той би желал да има наоколо си само слепци и аз щях да бъда голяма глупачка, ако не го знаех какъв е и седнех да му вярвам. Няма да я бъде тая работа: ако ще да стоя там цял ден, но аз трябва да видя с каква стока той възнамерява днес да търгува.“

Като рекла и отсякла: щом мъжът ѝ излязъл и тръгнал в една посока, тя го последвала и се запътила в противоположната, гледайки той да не я забележи, и без да губи време, отишла в гората; щом навлязла в гората, притаила се в най-големия гъсталак и почнала да се оглежда внимателно на всички страни, за да не пропусне, ако мине някой. Докато тя си стояла така, без дори да мисли за вълците, изведнъж от близкия гъсталак изскочил един голям, страшен вълк; тя го видяла, но още преди да успее да промълви „Спаси ме, господи!“, той се нахвърлил връз нея, сграбчил я и я понесъл, сякаш била агънце. Вълкът я стискал толкова здраво за гърлото, че тя не можела да каже гък, пък и нямало как да си помогне по друг начин; така вълкът сигурно щял да я отвлече и да я задуши, ако насреща му не били излезли някакви овчари, които се развикали и го принудили да пусне Маргерита; тя имала жалък и нещастен вид, но овচারите я познали и я пренесли у дома ѝ, където лекарите

трябвало да положат големи усилия, за да я изцерят. Въпреки това гърлото ѝ и част от лицето ѝ били толкова раздрани, че от красавица тя се превърнала в най-противен урод. По тази причина тя се срамувала да се показва там, където биха могли да я видят, и неведнъж оплаквала най-жално и своята опърничавост, и нежеланието си да повярва на пророческия сън на своя съпруг – което нямало да ѝ струва нищо.

НОВЕЛА VIII

Биондело излъгва Чако и го праща на някакъв обед; за да му отмъсти, Чако си послужва с хитрост, вследствие на което Биондело бива натупан здравата.

Всички членове на веселата дружина били единомислени, че това, което видял Талано, докато спял, не било сън, а видение, защото се сбъднало най-точно. Когато всички замълчали, кралицата наредила на Лаурета да продължи. И тя започнала така:

– Премъдри дами, понеже почти всички, дето говориха преди мен, изходиха в своите разкази от вече казани неща, жестокото отмъщение на учения младеж, за което ни разказа вчера Пампинеа, ме подсети да ви говоря за едно друго отмъщение, което имало твърде неприятни последици за тоя, на чийто гръб се стоварило, въпреки че не било така жестоко.

Затова ще ви кажа, че във Флоренция живял някакъв човек, на име Чако; на тоя свят нямало по-голям лакомник от него и понеже доходите му не стигали, за да покрият разходите за лакомията му, Чако – който имал и добри обноски, и бил неизчерпаем източник на забавни шеги и остроумни приказки – решил да стане не придворен комедиант, а предпочел да осмива хората с хапливи слова и тръгнал да посещава тия, дето били заможни и обичали добре да си похапват; той се отбивал при тях твърде често и на обед, и на вечеря, въпреки че не винаги го канели.

По същото време във Флоренция живял друг мъж, наречен Биондело; той бил дребен на ръст, бил голямо конте и чистофайник, винаги ходел с шапчица на главата, а дългите му руси коси били винаги толкова пригладени, че не стърчало ни косъмче встрани; и той се занимавал със същото, с което се занимавал и Чако. Когато една сутрин по време на постите Биондело отишъл на рибния пазар, за да купи две големи миноги за месер Виери дей Черки, Чако го видял, доближил се до него и го

запитал: „Какво правиш?“ Биондело отвърнал: „Снощи са изпратили три миноги, ама много по-хубави от тия, и една есетра на месер Корсо Донати, но понеже нямало да му стигнат, за да нагости някакви благородници, които поканил на обед, той ме прати да купя още две риби. Ти няма ли да дойдеш?“ Чако отвърнал: „Знаеш много добре, че и аз ще бъда там.“

Когато станало време, Чако отишъл в дома на месер Корсо и го заварил с неколцина негови съседи; те още не били седнали да обядват, а когато месер Донати го запитал защо е дошъл, Чако отвърнал: „Месер, дошъл съм да обядвам с вас и вашата дружина.“ Месер Корсо рекъл: „Товага бъди добре дошъл и понеже вече е време за обед, хайде да сядаме на трапезата.“ Като седнали, най-напред им поднесли леща и солена сланина, после – пържена риба от Арно и нищо повече. Чако се досетил, че Биондело го е изиграл, кипнал от яд и решил да му отмъсти за тая работа.

Няколко дни по-късно Чако срещнал Биондело, който през това време успял да размее не малко хора с шегата, която устроил на Чако. Щом го видял, Биондело побързал да го поздрави, засмял се и го запитал харесал ли е миногите на месер Корсо. Чако отговорил: „Няма да минат и осем дни и ти ще можеш да кажеш това много по-добре, отколкото аз.“ После, без да губи време, той се разделил с Биондело, договорил се с някакъв много хитър вехтошар колко трябва да му плати за услугата, дал му едно стъкло шише, завел го близо до Лоджия дей Кавичули, посочил му месер Филипо Ардженти – който бил висок и як мъж, а освен това бил и твърде надменен, гневлив и голям чудак – и му заръчал: „Ще отидеш при тоя човек с това шише и ще му речеш така: «Месер, при вас ме праща Биондело; той ми заръча да ви помоля да му вапсате това шише с вашето хубаво червено вино, понеже искал да се повесели със своите ортаци». Ама внимавай добре да не те пипне, защото хем ще си изпатиш здравата, хем ще развалиш моята работа.“ Вехтошарят запитал: „Трябва ли да му кажа още нещо?“ – „Не – отвърнал Чако, – тръгвай веднага! Щом му кажеш каквото ти заръчах, върни се при мен с шишето и аз ще ти се издължа.“

Вехтошарят отишъл и направил каквото му заръчал Чако. Щом го изслушал, месер Филипо, който кипвал и от най-дребната работа, си помислил, че Биондело – а той го познавал добре – е решил да му се подиграе, почервенял от яд и изръмжал: „За какво «вапсване» става дума, какви са тия «ортаци»? Бог да убие и теб, и него!“ Скочил и протегнал ръка, за да сграбчи вехтошаря, но оня, нали бил предупреден, бързо

отскочил назад, плюл си на петите, хванал друга посока, а после се върнал при Чако – който бил видял всичко – и му предал какво казал месер Филипо.

Чако останал много доволен, платил на вехтошаря и не мирясал, докато не намерил отново Биондело. Щом го видял, той го запитал: „Ходил ли си скоро към Лоджия дей Кавичули?“ Биондело отговорил: „Не, защо ме питаш?“ Чако рекъл: „Защото чух, че месер Филипо те търсел, но не знам защо.“ Биондело казал: „Добре, и без това отивам на там, ще му се обадя.“

Когато Биондело потеглил нататък, Чако тозчас го последвал, за да види какво ще стане. Понеже не успял да хване вехтошаря, месер Филипо бил страшно разгневен и умираше от яд, тъй като от думите на вехтошаря не успял да проумее нищо друго освен това, че Биондело е решил да му се подиграе, ама защо – не можал да разбере; докато стоял така и си блъскал главата, ето ти Биондело. Щом го съзрял, месер Филипо се втурнал към него и го цапардосал по лицето. „Ой, месер! – възкликнал Биондело. – Какво значи това?“ Месер Филипо го сграбчил за косата, дръпнал му шапката, свалил му наметалото на земята и продължил да го налага, като викал: „Ах ти, негоднико, ще ти дам аз да разбереш какво значи това! За какво «вапсване», за какви «ортаци» бе пратил да ми говорят? За малко дете ли ме мислиш, та си седнал да ме баламосваш?“ Докато му говорел така, той продължавал да го налага по лицето със своите юмруци, които били тежки, сякаш от желязо, разрошил го, оскубал му косата, овъргаял го в калта и му раздрал дрехите; и толкова се увлякъл в тая работа, че се забравил, а Биондело, след първите си слова, не успял да добави вече нищо, нито пък да го запита защо го бие. Той чул „вапсване“ и „ортаци“, ала хич не му станало ясно какво означава това.

Най-сетне, когато месер Филипо го пребил от бой, около тях се струпали много хора, които с голям зор успели да измъкнат Биондело от ръцете му; Биондело бил целият пребит, едва се държал на краката си, а те му обяснили защо месер Филипо е постъпил така с него, скарали му се, задето бил пратил да му кажат ония слова, и добавили, че той трябвало отдавна да познава месер Филипо и да знае, че не е човек, с когото можеш да си позволяваш шеги. Биондело почнал да се оправдава и твърдял със сълзи на очи, че никога не е пращал човек да иска вино от месер Филипо; а после, като се посъзвел, тръгнал към дома си, все така жалък и печален, и се досетил, че това е работа на Чако.

Той прекарал доста дни затворен в къщи, докато изчезнат синините

по лицето му, и чак след това почнал отново да излиза. Един ден Чако го срещнал, засмял се и го запитал: „Е, Биондело, хареса ли ти виното на месер Филипо?“ Биондело отвърнал: „Де пък на тебе да ти бяха харесали така миногите на месер Корсо!“ Чако добавил: „Слушай какво, от теб зависи: решиш ли още веднъж да ме нахраниш така вкусно, както ме нахрани, аз пък ще те напоя добре, както вече направих.“

Биондело разбрал, че колкото и да мрази Чако, не би могъл да се пребори с него, затуй с Божата Воля решил да се помирят и оттогава на сетне гледал да не си прави шеги с него.

НОВЕЛА IX

Двама младежи искат съвет от Соломон; единият пита какво да направи, че да бъде обикнат, а другият – как да накаже опърничавата си жена; единият бива посъветван и той да обикне, а другият – да отиде на Моста на гъските.

За да не се наруши привилегията на Дионео, оставала само кралицата да разказва; затова, след като дамите са посмели на воля над злополучния Биондело, кралицата започнала весело така:

– Любезни дами, ако погледнем трезво на установения ред на нещата, ние твърде лесно ще се убедим, че според самата природа, нравите и законите жените изцяло са подчинени на мъжете и че те трябва да се съобразяват и ръководят от техните разбирания; поради това всяка жена, която иска да намери мир, утеха и покой при мъжа, на когото принадлежи, трябва да бъде смирена, търпелива и послушна и преди всичко – честна – това е най-висшето и най-ценно благо, що може да притежава всяка мъдра жена. И ако ние не можем да научим това от законите, съобразяващи се във всяко нещо с общото благо, или пък от обичаите, или, ако щете, нравите, чиято сила е огромна и достойна за уважение, то това ни показва твърде ясно самата природа, която е създала телата ни нежни и крехки, душата – плаха и боязлива, милозлива и добра и ни е надарила с малко телесни сили, с приятен глас и с плавни движения на нашите крайници; всичко това доказва, че ние имаме нужда друг да ни ръководи и управлява. А който се нуждае от чужда помощ и ръководство, той трябва да бъде послушен, да се подчинява на своя повелител и да го уважава. Та кои други, ако не мъжете, са наши повелители и помощници? Следователно ние трябва да се подчиняваме на мъжете и да

ги уважаваме много и аз смятам, че всяка жена, която се отклонява от това задължение, заслужава не само строго порицание, но и най-сурово наказание. На тази мисъл – въпреки че тя и друг път е възниквала в мене – ме наведе предишният разказ на Пампинеа за опърничавата жена на Талано, на която Бог пратил наказанието, дете нейният мъж не съумял да ѝ наложи; поради това, както вече казах, всички жени, които не желаят да бъдат приветливи, весели и послушни, както изискват и природата, и обичаите, и законите, заслужават най-сурово и жестоко наказание.

Ето защо аз искам да ви разкажа за един съвет, даден от Соломон като полезно средство за излекуването на такива жени от гореспоменатия им недъг; нека всяка жена, която не се нуждае от подобен лек, си мисли, че това, дете разпращам, не се отнася за нея, въпреки че мъжете са измислили следната поговорка: „И добрият, и лошият кон стават за тяга, и добрата, и лошата жена плачат за тояга.“ Изгълкуваме ли тия слова като шега, лесно ще се съгласим, че са верни; но дори и да ги разгледаме откъм моралната им страна, мисля, че пак трябва да приемем, че са правдиви. Всички жени по природа са слаби и податливи, затова тоягата е нужна да наказва ония, които си позволяват да отиват далеч зад приетите граници; ала тояга е необходима и за тия, които не си позволяват да прекаляват, за да поддържа добродетелта им, да ги плаши и да ги кара да се сдържат.

А сега да оставим тия поучителни слова и да преминем към това, което възнамерявам да ви разкажа. И тъй, по времето, когато сияйната слава за чудната мъдрост на Соломон се разнесла из целия свят заедно с мълвата, че той бил готов да сподели най-щедро мъдростта си с всекиго, който би пожелал да се убеди в нея чрез собствен опит, при него започнали да се стичат за съвет от всички краища на света много хора, притиснати от най-различни тежки нужди.

Сред тия, които отивали натам поради споменатите причини, бил и някакъв благороден, много богат младеж, на име Мелисо; той бил от град Лайацо, където бил роден и където и живеел. Докато яздел към Ерусалим, на излизане от Антиохия той срещнал друг един младеж, на име Джозефо, който вървял в същата посока, накъдето и Мелисо, и както обикновено става в такива случаи, двамата се заговорили. След като узнал от Джозефо кой е и откъде идва, Мелисо го запитал накъде отива и по каква работа. Джозефо обяснил, че е тръгнал при Соломон да му иска съвет какво да прави с жена си, която била толкова зла и опърничава, че като нея нямало друга; после добавил, че се опитвал да я отучи от нейната опърничавост, но нищо не помогнало: ни молби, на ласки, ни

каквото и да било друго. След това Джозефо запитал Мелисо откъде е, къде е тръгнал и по каква работа. Мелисо отвърнал: „Аз съм от Лайацо, ти си имаш една грижа, аз – друга: богат момък съм, харча парите си, за да каня и гощавам моите съграждани, и се чудя и се мая защо, въпреки всичко това, не мога да намеря човек, който да ме обича; затуй съм тръгнал там, където отиваш и ти, да поискам съвет какво да направя, за да ме обикнат.“

Двамата спътници продължили заедно и като стигнали в Ерусалим, отишли в двореца, където един придворен ги поел и ги въвел при Соломон; Мелисо изложил накратко молбата си и Соломон отвърнал: „Обичай!“ Щом той изрекъл това слово, Мелисо бил изведен начаса навън, а Джозефо побързал да обясни защо е дошъл. Соломон не му казал нищо друго освен: „Иди на Моста на гъските!“ След тия слова на царя и Джозефо бил веднага изведен навън, където намерил очакващия го Мелисо и му разказал какъв отговор получил. След като поразмислили над чути-те слова и не успели да проумеят нито смисъла им, нито пък с какво биха могли да им бъдат от полза за техните нужди, двамата потеглили обратно с чувството, че са били подиграни. След като пътували няколко дни, стигнали до една река, над която минавал хубав мост; и тъй като по моста вървял голям керван натоварени мулета и коне, наложило им се да почакаат, докато керванът се източи. Не щеш ли, когато минавали вече последните животни, някакво муле изведнъж се заинатило – както тия животни често правят – и не искало по никакъв начин да продължи; поради това мулетарят взел една пръчка и почнал да го потупва леко, за да го накара да тръгне. Но мулето взело да се мята ту на една, ту на друга страна, дърпало се назад и все отказвало да потегли накъдето трябва; тогава мулетарят кипнал и почнал да го налага с все сила където му падне: и по главата, и по хълбоците, и по задницата; но нищо не помогнало.

Мелисо и Джозефо, които наблюдавали цялата тази работа, почнали да викат на мулетаря: „Какво правиш бе, изверг такъв? Да го убиеш ли искаш? Защо не се опиташ да го поведеш тихо и кротко? Така по-скоро ще тръгне, отколкото като го биеш!“ Мулетарят им отвърнал: „Вие познавате вашите коне, аз си познавам мулето, оставете ме да се оправям както аз си знам!“ След като изрекъл това, той продължил да го бие и така го натупал, че най-сетне мулето потеглило напред и мулетарят постигнал каквото искал.

Когато младежите се накатали да тръгнат, Джозефо запитал един човек, който седял на края на моста, как се нарича тоя мост. Той му отвърнал: „Месер, наричат го Моста на гъските.“ Като чул това, Джозефо

веднага си припомнил думите на Соломон, обърнал се към Мелисо и му рекъл: „Слушай, друже, искам да ти кажа, че съветът, който ми даде Соломон, комай е правилен и добър; признавам си, че аз не съм се осмелявал да натупам жена си, но ето че мулетарят ми показва как трябва да постъпя.“

След няколко дни те пристигнали в Антиохия и Джозефо поканил Мелисо да му гостува за ден-два, за да си отдъхне. Жена му го посрещнала много хладно, но Джозефо ѝ заповядал да приготви за вечеря каквото пожелае Мелисо; понеже не искал да противоречи на Джозефо, Мелисо обяснил с няколко думи какво предпочита. Но жената, както си била свикнала, не направила това, което поръчал Мелисо, ами почти обратното; щом видял тая работа, Джозефо кипнал и я запитал: „Нали ти казаха как трябва да приготвиш вечерята?“ Жена му се обърнала към него и отвърнала надменно: „Какви са тия приказки? Нали искаш да вечеряш, защо не ядеш? Заръчаха ми едно, но аз реших да направя друго; ако ти харесва – яж, ако не – недей да ядеш!“

Мелисо се учудил от отговора на жената и почнал да я кори. Като чул това, Джозефо рекъл: „Жено, ти продължаваш да се държиш така, както си знаеш, но повярвай ми, аз ще те накарам да си промениш държането.“ После се обърнал към Мелисо и му казал: „Приятелю, ей сега ще разберем какъв съвет ми даде Соломон; само че те моля да не се учудиш на това, дето ще видиш сега, и каквото направя, да го приемеш като шегата. А за да не се опиташ да ми попречиш, спомни си какво ни отговори мулетарят, когато ни стана жал за неговото муле.“ Мелисо отвърнал: „Аз съм в твоя дом и нямам намерение да ти противореча.“

Джозефо намерил една тояга от младо дъбово дръвче и се запътил към стаята, където отишла жена му, след като станала от трапезата, мърморейки гневно какви ли не приказки; щом влязъл, той я сграбчил за плитките, тръшнал я на пода и почнал да я налага с все сила с тоягата. Отначало жена му се развикала, после взела да го заплашва, но като видяла, че Джозефо хич не я и слуша и сял да я пребие от бой, почнала да го заклева в Името Божие и да го моли за пощада, да не я убива, и освен това му обещала, че никога вече няма да противоречи на неговите желания. Но Джозефо не се спрял, а продължил да я налага още по-яростно ту по хълбоците, ту по задника, ту по раменете; наместил ѝ здравата кокалите и престанал едва когато не му останали вече сили; с една дума, по гърба на жена му не останало ненасинено място. Щом свършил тая работа, Джозефо се приближил до Мелисо и му рекъл: „Утре ще разбереш правилен ли е бил съветът на Соломон: «Иди на Моста на

гъските.»“ Като си поотдъхнал, той си измил ръцете и седнал да вечеря с Мелисо, след което, като дошло време, и двамата си легнали. А клетата жена станала с големи усилия от пода, довякла се до леглото, където се помъчила да дойде на себе си, но заранта се събудила рано и наредила да запитат Джозефо какво желае за обед. Той се посмял заедно с Мелисо на това и дал нарежданията си; после, като станало време за обед, двамата се прибрали в къщи и заварили всичко приготвено от добре по-добре, съгласно дадените нареждания; поради това те похвалили най-възторжено съвета, който отначало не могли да разберат правилно.

След няколко дни Мелисо се разделил с Джозефо и щом се прибрал у дома си, споделил с един мъдър човек какво му казал Соломон. Човекът отвърнал: „По-добър и по-точен съвет не би могъл да ти даде. Ти знаеш много добре, че никого не обичаш и че ако оказваш почести и услуги, правиш това не от любов към другите, а от славолубие. Затуй, както ти е казал Соломон, обичай, за да те обичат и теб.“

Ето как опърничавата жена била наказана, а младежът обикнал и спечелил обичта на другите.

НОВЕЛА X

По молба на кума си Пиетро, дон Джани прави магия, за да превърне жена му в кобила; но когато се ками да ѝ сложи опашка, кумът Пиетро се обажда, че опашка не е нужна, и разваля работата.

Разказаната от кралицата новела предизвикала известно негодувание у дамите и смях у младежите; когато смехът утихнал, Дионео започнал така:

– Прелестни дами, красотата на ято бели гълъби изпъква много повече, ако сред тях попадне черен гарван, а не бял лебед; по същия начин един не много разумен човек, попаднал сред мъдри люде, понякога не само придава блясък и красота на тяхната умствена зрелост, ами дава и повод за забава и удоволствие. Затова вие, дете сте умни и скромни, трябва да държите още повече на мен, глуповатия, защото моите недостатъци правят вашата добродетел да изпъква много по-ярко, отколкото ако притежавах достойнства, които да затъмняват вашите; именно поради тая причина аз трябва да разполагам с много повече свобода, за да докажа какъв съм, а това, което говоря, вие трябва да изслушвате с много повече търпение, отколкото ако бях умен и разумен. И така, аз ще ви

разкажа една не много дълга новела, от която ще ви стане ясно с каква прилежност е необходимо да се върши всичко, каквото нареждат ония, дето правят разни заклинания, и как най-малката грешка, допуснатата в тия неща, разваля всичко, сторено дотогава от заклинателя.

Не много отдавна в Барлета живял свещеник на име дон Джани ди Бароло; понеже енорията му била бедна, за да се прехранва, той натоварил кобилата си със стока, тръгнал насам-натам по панаирите из Апулия и почнал да купува и да продава. По време на тия свои странствувания той се сприятелил с някакъв човек, на име Пиетро от Тресанти, който със своето магаре вършел същата работа, каквато и свещеникът; в знак на Приятелство и добро разположение свещеникът се обръщал към селянина съгласно апулийския обичай, наричайки го „куме Пиетро“; и всеки път, когато Пиетро прескачал до Барлета, свещеникът го водел в своята църква, канел го да отсяда у дома му, с една дума, оказвал му най-големи почести. Обаче кумът Пиетро бил много беден и притежавал само една къщица, която едва побирала него, младата му жена – а тя била голяма красавица – и магарето; въпреки това, всеки път, когато дон Джани пристигал в Тресанти, той го водел у дома си и го гощавал според възможностите си, за да му се отплати за вниманието, което пък оня му оказвал в Барлета. Но що се отнася до ношуването, понеже кумът Пиетро имал едно-единствено легло, където спял заедно с красивата си жена, той не можел да настани свещеника както подобава; затуй дон Джани бил принуден да спи в яхъра на купчина слама, редом с кобилата си, която пък била вързана до магарето на стопанина.

Понеже знаела за вниманието, което дон Джани оказвал на мъжа ѝ в Барлета, жената на няколко пъти, когато свещеникът идвал у тях, изказвала желание да отиде и пренощува у една съседка, на име Карапреза, жена на съдията Лео, за да може гостът да спи в леглото заедно с мъжа ѝ; тя споменала за тая работа и на свещеника, но той не се съгласявал, дори един път ѝ казал: „Не се тревожи за мен, кумичке Джемата, аз съм си много добре, защото, когато пожелаея, мога да превърна тая кобила в хубава мома и да спя с нея, а след това отново я превръщам в кобила, та затуй не ми се ще да се разделям с нея.“ Младата жена се учудила, повярвала му, разказала това на мъжа си и добавила: „Слушай, ако наистина сте толкова близки, както твърдиш, защо не помолеш свещеника да те научи на тази магия, та да може и мен да превръщаш в кобила? Така ще можеш да работиш и с магаре, и с кобила, ще печелим двойно, а като се приберем в къщи, пак ще ме превръщаш в жена, каквато съм всъщност.“

Кумът Пиетро, който бил по-скоро глуповат, отколкото умен, повярвал на словата ѝ, съгласил се със съвета, който тя му дала, и захванал да моли най-усърдно свещеника да го научи на тази магия. Дон Джани направил каквото могъл, за да го разубеди да не вярва на тия глупости, но като видял, че нищо не помага, рекъл: „Добре, щом толкова го искате, утре, както всеки друг път, ще станем на разсъмване и аз ще ви покажа как се върши това; само че, както сам ще се увериш, най-трудното в цялата работа е поставянето на опашката.“

Кумът Пиетро и кумицата Джемата очаквали събитието с такова нетърпение, че не мигнали цяла нощ и малко преди да съмне, станали и извикали дон Джани; той дошъл в стаята както бил само по риза и рекъл: „За никого друго не бих се съгласил да сторя това, но за вас ще направя едно изключение; щом толкова желаете, всичко ще ви покажа, ала трябва да ви напомня, че ако искате работата да стане, ще трябва да изпълнявате всичко, каквото ви наредя.“ Мъжът и жената отвърнали, че са съгласни. Тогава дон Джани взел свещта, подал я на Пиетро и му заръчал: „Наблюдавай внимателно какво ще правя и запомни добре какво ще кажа! Само че, ако не искаш да развалиш работата, не бива да се обаждаш, каквото и да видиш, каквото и да чуеш, ами се моли Богу опашката да се прихване добре.“

Кумът Пиетро поел свещта и обещал да изпълни тая заръка. Тогава дон Джани заповядал на кумицата да се съблече и да застане на четири крака, както стоят кобилите, след което напомнил и на нея да не продумва ни думица, каквото и да става. Той почнал да опипва лицето и главата ѝ и рекъл: „Нека тая глава стане хубава конска глава!“ После прекарал ръка по косата ѝ и добавил: „Нека това се превърне в хубава конска грива!“ А като стигнал до ръцете, изрекъл: „Нека се превърнат в хубави конски крака и копита!“ След това, когато опипал гърдите ѝ и установил, че са твърди и налети, а един неканен гост изведнъж се пробудил и се надигнал, свещеникът пожелал: „Нека това стане хубава конска гръд!“ Той изговорил същите слова и за гърба, корема, задника, бедрата и нозете ѝ; най-сетне, след като дошъл ред да постави опашката, свещеникът си подигнал ризата, хванал в ръка садилото, с което разсаждал хора, и като го напъхал начаса в междата, служеща за тая работа, изрекъл: „А нека това се превърне в хубава конска опашка!“

Кумът Пиетро, който до тоя миг следял най-внимателно всичко, щом видял последното деяние – а то хич не му се харесало, – възкликнал: „Хей, дон Джани! Не искам опашка, не искам никаква опашка!“ Когато дон Джани издърпал садилото, влагата, съдържаща се във всички

растения, била вече изтекла и той рекъл: „Ах, куме Пиетро, нали ти бях казал да не се обаждаш, каквото и да видиш, че върша? Та кобилата беше вече почти готова, но ти с твоето обаждане развали цялата работа и сега не мога да започна отново!“ Кумът Пиетро възразил: „Добре де, ама там не ми трябваше опашка. Защо не ми казахте аз да я поставя? Освен това вие я поставихте по-надолу, отколкото трябва.“ Дон Джани отвърнал: „Затова, защото от първия опит ти нямаше да можеш да свършиш тая работа, както аз я направих.“

Щом чула тия слова, младата жена се изправила и казала най-чистосърдечно на мъжа си: „Ах ти, глупако неден! Защо развали и твоята, и моята работа? Къде си виждал кобила без опашка? Бедняк си ти, но да даде Господ да станеш още по-беден!“

Така, по причина на изречените от кума Пиетро слова, нямало вече как младата жена да се превърне в кобила, затова тя се облякла, като се тюхкала и вайкала. А кумът Пиетро поел пак стария си занаят с магарето и двамата с дон Джани отишли на панаира в Битонто, но Пиетро не го помолил никога вече за подобна услуга.

Нека всяка жена, която ще се смее над това, си представи сама колко много се смяла дружината на тая новела, която дамите разбрали много по-добре, отколкото Дионео предполагал. Но тъй като разказите вече приключили, а слънцето почнало да клони към заниз, кралицата разбрала, че е дошъл краят на нейното владичество, затова станала, снела венеца от себе си и като го положила върху главата на Панфило – единствения, който оставал да бъде удостоен с тази чест, – усмихнала се и изрекла:

– Повелителю мой, тъй като ти си последен, върху теб ще легне тежко бреме – да поправиш моите грешки и грешките на тия, дето заемаха мястото, що заемаш сега ти. И нека Бог ти помогне в това начинание, така както помогна на мен да те увенчая за крал!

Панфило посрещнал радостно възложената му чест и отвърнал:

– Вашата добродетел и добродетелта на всички мои поданици ще направят така, че и аз да заслужи похвала, подобно на другите преди мен.

След като по примера на своите предшественици се договорил със сенешала относно всичко, каквото било необходимо, Панфило се обърнал към застаналите в очакване дами с думите:

– Влюбени дами, за да си възвърнете силите, благоразумната Емилия, която днес бе наша кралица, ви даде малко почивка, като ви

позволи да разсъждавате за каквото вие пожелаете; поради това аз съм на мнение, че след като отпочинахте, ще бъде добре да се върнем към установения вече ред и желая всяка една от вас да се подготви утре да разказва за *тия, които са проявили благородство или великодушие в любовните или други дела*. Беседвайки по тези въпроси, слушайки тия разсъждения, вашият и без това предразположен към доблестни дела дух несъмнено ще се извиси още повече; и нашият живот, който е така кратък в смъртните ни тела, ще бъде увековечен с похвалната слава, която ще оставим след себе си; и всеки, който не се грижи само за корема си, както правят дивите зверове, трябва не само да желае, ами да се стреми с всички сили да върши такива дела.

Този въпрос се понравил на веселата дружина; с разрешение на новия крал всички станали и се отдали на обичайните си занимания, като всеки избрал каквото най-много предпочитал. Така прекарвали до часа за вечеря; после седнали весело край трапезата и били обслужени старателно, както трябва, а щом се нахранили, станали за обичайните си игри и изпели множество песни, не толкова мелодични, колкото забавни по съдържание; след което кралят заповядал на Неифила да изпее една канцона. И тя, без да губи време, запяла прелестно със звънък и весел глас:

Аз млада съм и веселя се, пея
от все сърце, че пролет е сега,
с любов и с нежни мисли аз живея.

Вървя и гледам злачните поляни,
с червени, жълти, бели цветове,
с бодливи рози, крем и дъждове
и всички те напомнят ми събрани
лицето му – на оня, с който сляни
навеки ще сме заедно – така
за неговата радост аз милея.

Ако намеря между тез създания
подобно според мен на него цвете,
целувам го, откъсвам го с ръцете,
говоря му, след туй без колебания
сърце разтварям с тайните желания;
а сетне с други, на венец, с ръка
в косите си да го влета умея.

А наслаждението пък, което
цвета в очите, без да ще, оставя
и обликът му в плът и кръв ми дава,
щом с обичта запали ми сърцето;
дъхът му как ме качва на небето
не бих могла да изразя така –
въздишките ще кажат, аз не смея.

Но никога не литват от гърдата ми
като при скръбните и зли жени,
а нежни и горещи – все едни –
възлизат към лика на любовта ми;
а пък усети ли ги той едвам,
към мене тръгва, сякаш че с неа
изричам му: „Ела, без теб не мога да живея!“

Кралят и дамите похвалили много канцоната на Неифила, а след това, понеже било вече твърде късно, кралят наредил всички да се приберат и да си отдъхнат до следния ден.

ДЕН ДЕСЕТИ

Завършва деветият ден на Декамерон, започва десетият и последен ден, в който под ръководството на Панфило дружината разсъждава за тях, които са проявили благородство или великодушие в любовните или други дела.

Когато Панфило станал и заповядал да събудят дамите и неговите другари, по някои облачета на запад все още играели бакърени отблясъци, докато краищата на ония, дето били на изток, изглеждали като позлатени, а самите те сияели от приближаващите се към тях слънчеви лъчи. Когато дружината се събрала, Панфило обсъдил с останалите накъде да тръгнат да се поразвлекат, след което пристъпил бавно, съпровождан от Филомена и Фиамета, а другите тръгнали след тях. Те дълго се разхождали, беседвайки за бъдещия си живот, питали се, отговаряли си и след като направили голяма обиколка, щом слънцето започнало да напича, се прибрали в двореца. Тук наредили да изплакнат чашите и който бил жаден, пил от бистроструйния извор, а после всички тръгнали да се разхождат под приятните сенки на градината, докато станало време за обед. След като се наобядвали и подремнали, те както обикновено се събрали там, където им наредил кралят; той заповядал на Неифила да разкаже първата новела и тя започнала весело така.

НОВЕЛА I

Един рицар служи при испанския крал и си наумява, че не е възнаграден според заслугите си; тогава кралят му доказва по най-убедителен начин, че не той е виновен за това, а злата съдба, след което го дарява най-щедро.

– Уважаеми дами, аз трябва да смятам, че кралят ми оказа най-голяма милост, след като ми възложи първа аз да говоря за такова нещо, каквото е великодушието, защото както слънцето е украшение и хубост за небето, така и великодушието е блясък и светило на всяка друга добродетел. Поради това аз ще ви разкажа една новела, която според мен е твърде приятна, а и самото ѝ припомняне няма да е без полза.

И така, вие трябва да знаете, че измежду множеството храбри рицари, с които нашият град се слави от край време, имало един, на име месер Руджери дей Фиджовани, който може би е бил най-достоеен от всички. Той бил богат, притежавал и възвишен дух, но като взел под внимание особеностите на нравите и на живота в Тоскана, заключил, че ако продължава да живее тук, не ще има възможност да се отличи както трябва със своето мъжество, затова намислил да отиде за известно време при краля на Испания Алфонсо, чиито слава и доблест по онова време превъзхождали славата на всеки друг властелин. След като се снабдил с подходящи доспехи и коне и събрал достойна за себе си свита, той заминал за Испания, където кралят го приел най-благоклонно. Там месер Руджери започнал да води разкошен живот, извършил удивителни подвизи и много скоро се прославил като смел и мъжествен човек.

След като живял там доста време, следейки най-внимателно поведението на краля, на месер Руджери му се сторило, че кралят твърде необмислено раздава ту замък, ту град, ту баронство, и то все на хора, дето никак не били заслужили; и понеже кралят не му подарил нищо, а месер Руджери знаел цената си и сметнал, че това може само да намали славата му, той решил да си замине и отишъл при краля с молба да го освободи. Кралят се съгласил и му подарил едно от най-красивите и добри мулета, яздени някога от човек; подаръкът бил добре дошъл за месер Руджери, тъй като му предстоял дълъг път. След това обаче кралят викнал един умен човек от свитата си и му заръчал да измисли най-подходящия начин да тръгне заедно с месер Руджери, но така, че рицарят да не се досети, че тоя човек е пратен от краля; заръчал му още да запомни всичко, каквото рицарят му каже за него, за да може после да му го предаде, а на следната утрин след заминаването да заповяда на рицаря да се върне обратно при краля. Придворният стоял нащрек и щом разбрал, че месер Руджери е напуснал града, успял да се присъедини много ловко към него, давайки му да разбере, че и той пътува за Италия.

Месер Руджери яздел мулето, което му било подарено от краля, и двамата разговаряли за това-онова, а като наближил третият час, рицарят казал: „Май няма да бъде зле да спрем някъде, за да се изходят животните.“ Те свърнали в един обор и всички животни се изходили, само мулето нищо не направило. После продължили пътя си, а придворният все се вслушвал в словата на рицаря; по едно време стигнали една река и докато появи конете, мулето взело, че се изходило по нужда в реката. Щом видял това, месер Руджери възкликнал: „Проклето животно, бог да те убие, и ти си като твоя господар, дето те подари на мен!“ Кралският

придворен запомнил тия слова, запомнил и много други, които чул, докато пътували целия ден, но всичко останало било само най-големи хвалебствия за краля; поради това, когато на следната заран те възседнали конете си, за да продължат към Тоскана, придворният предал на рицаря заповедта на краля и месер Руджери веднага потеглил обратно.

След като узнал какво казал рицарят за мулето, кралят наредил да го извикат при него, приел го най-любезно и го запитал какво го е накарало да го сравни с мулето, или по-точно мулето с него. Месер Руджери отговорил откровенно: „Господарю мой, сравних го с вас, защото както вие давате на когото не трябва, а не комуто се полага, така и то не се изходи по нужда там, където трябваше, ами свърши тая работа където не му беше мястото.“ Тогава кралят казал: „Месер Руджери, аз не ви дарих, както съм направил с мнозина други, които, сравнени с вас, нищо не представляват, не защото не ви смятам за най-доблестен измежду всички рицари и че не заслужавате да бъдете дарен; за това не съм виновен аз, виновна е вашата съдба, която ми е попречила да го сторя. Готов съм да ви докажа, че ви говоря самата истина.“ Месер Руджери отвърнал: „Господарю мой, оплаквам се не за това, че не съм получил от вас никакъв дар, защото не съм имал намерение да забогатявам още повече; оплаквам се, задето вие с нищо не сте отличили моето мъжество; но въпреки това аз ви заявявам, че приемам вашето извинение за вярно и честно; готов съм да видя каквото е вам угодно, въпреки че ви вярвам и така, без каквото и да е доказателство.“

Кралят го завел в една обширна зала, където по негова заповед били поставени два големи затворени сандъка, и в присъствие на множество придворни му казал: „Месер Руджери, в единия от тия сандъци са поставени моята корона и царският ми жезъл, а освен това и много мои хубави пояси, катарамии, пръстени и всички мои накити и скъпоценности; другият сандък е пълен с пръст. Изберете си един от тях и той ще бъде ваш! Така ще видите кой се е показал непризнателен към мъжеството ви – аз или вашата съдба.“

Като видял, че такава е волята на краля, месер Руджери избрал един сандък; кралят заповядал да го отворят и се оказало, че е пълен с пръст. Затуй кралят се засмял и му рекъл: „Месер Руджери, сега можахте да се уверите, че каквото ви казах за съдбата, е било истина; но вашето мъжество заслужава аз да се противопоставя на силите на тази съдба. Знаем, че не възнамерявате да станете испанец и затова не искам да ви даря тук нито замъци, нито градове; ще ви подаря сандъка, който ви бе отнет от съдбата; напук на нея аз искам той да бъде ваш, за да можете да

го отнесете във вашия край и, както заслужавате, да се похвалите на вашите съграждани с мъжеството си, потвърждавайки словата си с моите дарове.“

Месер Руджери взел сандъка, изказал на краля благодарността, полагаща се за подобен дар, и се завърнал весел и доволен в Тоскана.

НОВЕЛА II

Гино ди Тако пленява абат дьо Клюни, лекува болния му стомах и го пуска на свобода; абатът се завръща в римския двор, помирява Гино с папа Бонифаций и го прави хоспиталиер.

След похвалите, отправени към щедростта, която крал Алфонсо проявил към флорентинския рицар, кралят, на когото тази щедрост се понарила твърде много, заповядал на Елиса да продължи; тя започнала веднага:

– Нежни дами, това, че един крал се е оказал щедър и е проявил щедростта си спрямо човек, който е бил на служба при него, не може да бъде наречено иначе освен голяма, достойна за похвала постъпка. Но какво бихме казали, като узнаем, че един духовник е проявил удивително великодушие към човек, с когото би могъл да постъпи и като с враг, без никой да го осъди за това? Разбира се, ние не бихме казали друго освен, че постъпката на краля е проява на благородство, а тази на духовника – истинско чудо, тъй като духовниците са по-големи скъперници и от жените и са скарани с всякаква щедрост; известно е също, че по природа всеки човек се стреми да си отмъсти за нанесеното му оскърбление, а ние виждаме, че духовниците, макар и да проповядват търпение и да ни насърчават да прощаваме обидите, жадуват за мъст много повече, отколкото другите люде. А от моята новела вие ще узнаете какво великодушие било проявено веднъж от едно духовно лице.

Гино ди Тако, човек прочул се със своята жестокост и със своите грабежи, след като бил изгонен от Сиена и станал враг на графовете ди Сантафиоре, вдигнал на бунт цялото Радикофани против римската църква и като отседнал в това селище, заповядал на своите разбойници да ограбват всекиго, когото срещнат из околностите. По онова време папа в Рим бил Бонифаций VIII; при него дошъл абатът дьо Клюни, за когото разправят, че бил един от най-богатите прелати в целия свят; след известно време той се разболял от някаква стомашна болест и лекарите го

посъветвали да отиде на минералните бани в Сиена, като го уверили, че там щял да се излекува; поради това, след като взел разрешение от папата, без да се тревожи от слуховете, които се носели за Гино, абатът тръгнал на път с голям керван коне и товарни животни и голяма прислуга. Щом узнал за пристигането на абата, Гино му устроил клопка, и то така, че да не може пиле да прехвъркне, и сгасил абата, кервана и цялата му свита в една тясна клисура. След това Гино изпратил при него най-хитрия от хората си, придружен от добра охрана, като му заповядал да предаде от негово име на абата, ако желае, да се отбие в замъка на Гино. Щом чул това, абатът кипнал от ярост и отвърнал, че не желае; после добавил, че няма никаква работа с Гино, че възнамерява да продължи по пътя си и че много му се иска да види кой би се осмелил да му попречи. Тогава пратеникът отвърнал най-учтиво: „Месер, вие се намирате в един край, където не се боим от друго освен от Всемогъществото Божие и където са премахнати всички отлъчвания и запрещения; затова бъдете така добър да изпълните волята на Гино.“

Докато те водели тоя разговор, цялата местност била обкръжена от разбойниците; поради това, щом разбрал, че и той, и хората му са попаднали в плен, възмутеният абат се отправил с пратеника към замъка, а свитата му и целият керван тръгнали след тях. Като пристигнали, по заповед на Гино абатът бил затворен самичък в една малка стаичка, мрачна и твърде неудобна, в отделна сграда, докато хората му – всеки според неговото положение – били настанени най-добре в замъка; а разбойниците прибрали и багажа, и конете, без да се докоснат до тях.

След това Гино отишъл при абата и му рекъл: „Месер, Гино, чийто гост сте, ме изпрати с молба да благоволите да му кажете накъде сте тръгнали и по каква работа.“ Абатът, който бил разумен човек, престанал да се държи високомерно и обяснил за къде пътува и по каква работа. Щом узнал причината, Гино излязъл и решил да изцери абата, без да е необходимо той да ходи на баните; затова наредил да охраняват добре и да почистват стаичката, и да поддържат силен огън в нея, и чак на другата заран отишъл отново при абата, като му занесъл две филии препечен хляб, завити в снежнобяла кърпа, и една голяма чаша, пълна с вино вернача от Корнилия, от същото вино, което абатът носел със себе си. Гино му казал: „Месер, на младини Гино е учил медицина; той твърди, че още тогава бил научил, че няма по-добър лек за стомах от тоя, който ще ви даде сега; лечението ще започне с тези неща, които аз нося, затова бъдете така добър да ги вземете и да се подкрепите.“ Абатът бил толкова изгладнял, че никак не му било до шеги, и въпреки че бил

възмутен до дъното на душата си, изял хляба и изпил виното, а след това заговорил най-високопарно: задавал въпроси, седнал да дава и съвети и заявил, че много му се искало да се срещне с Гино. Гино го слушал търпеливо, на част от словата му не обърнал внимание, сякаш били празни приказки, на други пък отвръщал най-вежливо и заявил, че Гино ще посети абата в най-скоро време, щом това стане възможно; после си тръгнал и дошъл отново чак на следния ден, носейки пак толкова препечен хляб и толкова вино.

Тая работа продължила няколко дни, докато Гино не забелязал, че абатът почнал да яде от сушената бакла, която той бил донесъл нарочно и я бил оставил скришом в стаята. Тогава запитал абата от името на Гино как е стомахът му. Абатът отвърнал: „Струва ми се, че най-добре ще се чувствавам, ако успея да се измъкна от ръцете му, но сега най-голямото ми желание е да се наям, защото неговите лекарства напълно ме излекуваха.“ Тогава Гино заповядал да подредят с нещата, които абатът карал със себе си, една хубава стая за него и за свитата му и да пригответ голямо пиршество, на което заедно с хората от свитата да поканят и всички люде от замъка, а на следната заран отишъл при абата и му рекъл: „Месер, тъй като вече сте здрав, време е да излезете от болницата.“ После го хванал под ръка, завел го в приготвената за него стая и го оставил при свитата му, а сам той тръгнал да се разпoredи пиршеството. Да бъде наистина великолепно. Като видял хората си, абатът се поободрил и им разказал как е живял през тия дни, а те пък го осведомили, че с тях Гино се е отнасял най-внимателно. Като дошло време да седнат на трапезите, на абата и на всички останали били поднесени вкусни ястия и най-тънки вина, но Гино не бързал да се представи на абата.

След няколко дни Гино наредил да подредят целия багаж на абата в една зала, да поканят там и свитата му, после заповядал да докарат всички коне от кервана на абата, до последната дръглива кранта, в един двор, който се намирал точно под залата; щом свършил тая работа, той влезнал при абата и го запитал как се чувствава и дали се смята за толкова укрепнал, че да може да язди кон. Абатът отвърнал, че се чувствава много добре, че стомахът му е напълно оздравял и че той би се чувствувал отлично, ако би могъл да се измъкне от ръцете на Гино. Тогава Гино повел абата към залата, където се намирал целият му багаж и цялата му свита, и като го поканил до прозореца, откъдето той можел да види всичките си коне, рекъл му: „Месер, вие трябва да знаете, че Гино ди Тако, а това съм аз, бе принуден да стане пладнешки разбойник и враг на римския двор не защото има престъпна душа, а защото, макар и да е

благородник, той бе разорен и прокуден от дома си и се видя принуден да брани и живота си, и благородното си звание от своите многобройни и мощни врагове. Но понеже вие ми изглеждате почтен човек, след като ви излекувах стомаха, аз не възнамерявам да постъпя с вас, както бих постъпил с някой друг, от когото – ако попаднеш в ръцете ми, както се случи с вас – щях да взема такъв дял от имуществото му, какъвто пожела; от вас обаче ще поискам да се съобразите с моите нужди и да ми отделите от имуществото си толкова, колкото решите. Ето го, то е тук, пред вас, а конете ви са в двора, можете да ги видите от тоя прозорец. Вземете си всичко или част от него – както ви е угодно, а след това, ако искате – заминете, ако искате – останете, ваша воля.“

Абатът се учудил не малко, че един пладнешки разбойник може да изрече такива благородни слова; това толкова му харесало, че гневът И Негодуванието му се уталожили изведнъж, дори нещо повече – прераснали в благоволение; сърцето му се изпълнило с най-приятелски чувства към Гино, той се спуснал към него, прегърнал го и му рекъл: „Кълна се в Името Божие, че за да спечеля дружбата на човек като теб, такъв, какъвто те смятам сега, аз бих бил готов да понеса още по-големи оскъблени от тия, които, както мислех досега, ти причини на мен. Да бъде проклетата съдбата, загдето те е принудила да се занимаваш с такъв недостоен занаят!“ После абатът наредил да подберат и вземат от вещите само най-необходимото, същото наредил и по отношение на конете, оставил всичко друго на Гино и се завърнал в Рим.

Папата научил за залавянето на абата и въпреки че не му било никак приятно, като го видял да се завръща, той го запитал имал ли е някаква полза от баните. Абатът се усмихнал и отвърнал: „Отче свети, още преди да стигна баните, срещнах един много добър лекар, който успя да ме излекува.“ После му разказал какво се е случило и папата доста се посмял; продължавайки своя разказ, абатът, подтикван от великодушие, помолил папата за една милост. Папата, който очаквал съвсем друго, отвърнал, че е готов да изпълни всякаква негова молба. Тогава абатът рекъл: „Отче свети, милостта, която искам да измоля от вас, е следната: да дарите отново с вашето благоволение моя лечител Гино ди Тако, понеже той наистина е един от най-достоините измежду всички смели и доблестни мъже, които познавам; що се отнася до злините, които върши, аз смятам, че вината не е толкова негова, колкото на съдбата; затова, ако вие промените съдбата му, като го осигурите с нещо, което би могло да му позволи да живее съобразно своето положение, не се съмнявам ни най-малко, че скоро и вие ще имате за него същото мнение, каквото

имама аз.“

Като чул това, папата, който бил великодушен човек и ценял достойните люде, отвърнал, че щом Гино е такъв, какъвто му бил представен, той щял да стори исканото с най-голяма охота; после наредил на абата да съобщи на Гино да се яви веднага при него.

И така, Гино пристигнал в папския дворец, без да има от какво да се бои; след време папата преценил, че той наистина е достоен човек, помирил се с него и го направил приор на богатия орден на братята хоспиталиери¹¹⁰, като го посветил и в рицарски сан. В този си сан Гино останал до края на живота си, като приятел и на светата църква, и на абат дьо Клуни.

НОВЕЛА III

Митридан завижда на Натан заради щедростта му и тръгва да го убие; среща го и понеже не го познава, иска от самия него съвет как да извърши това, което е намислил; после; както Натан му е подсказал, го намира в една горичка, познава го, засрамва се и става негов приятел.

Като чули за станалото, на всички се сторило, че това е истинско чудо, сиреч духовно лице да прояви някакво великодушие. Когато разговорите на дамите по този въпрос стихнали, кралят заповядал на Филострато да продължи и той започнал така:

– Благородни дами, наистина голяма била щедростта на испанския крал, а почти нечувано великодушието, проявено от абат дьо Клуни; но аз смятам, че вие ще останете не по-малко удивени, като научите как един човек, за да прояви великодушие към друг, който искал да посегне на неговата кръв или поточно на живота му, успял най-изкусно така да нареди работата, че другият да може да постигне това, което е намислил, и сигурно щял да го направи, ако не се бил отказал сам от своето намерение; с моята не много дълга новела аз искам да ви разкажа тъкмо за това.

От сигурно място се знае – ако трябва да вярваме на словата на някои генуезци и на други люде, които са ходили из ония земи, – че едно време в Катай¹¹¹ живял човек от благородно коляно, с несметни богатства, на име Натан. Той притежавал имение край пътя, по който

110. *Хоспиталиер* (или *йоанит*) – член на католически рицарски орден на свети Йоан, основан през IX век в Палестина с обет за даване помощ на болните и бездомните.

неизбежно минавали всички, пътуващи от Изтока към Запада и от Запада към Изтока; понеже бил щедър и великодушен и желал да се прослави с делата си и имал под ръка множество майстори, той заповядал да издигнат за кратко време един от най-хубавите, най-големи и най-разкошни дворци, невиджан дотогава, като го подредят с всичко необходимо за приемане и оказване почит, подобаваща на благородни люде. На безчислената си и отбрана прислуга Натан наредил да посреща и се грижи най-любезно и учтиво за всички, които минавали из тоя край и се отбивали в двореца; и така спазвал този достоен за похвала обичай, че скоро славата му се разнесла не само из Изтока, ами и из Запада.

Когато годините му понатежали, без обаче да го накарат да се умери от своята щедрост, мълвата за Натан стигнала и до един младеж, на име Митридан, който живеел не много далеч от него. Младежът се смятал за не по-малко богат от Натан, но завидял на неговата слава и доблест, затова намислил или да я унищожи, или да я затъмни, проявявайки още по-голяма щедрост; и като заповядал да вдигнат дворец, подобен на Натановия, той започнал да се показва безкрайно щедър към всички, дето минавали или се отбивали из тоя край, спечелвайки си за кратко време голяма слава.

Един ден, когато младежът стоял самичък в двора на своя палат, през една от вратите влязла някаква женица, поискала милостиня и я получила; после се върнала през втората врата пак при него и пак получила милостиня и продължила така чак до дванадесетата врата; когато влязла през тринадесетата, Митридан ѝ рекъл: „Добра жено, ти май прекаляваш с просията си.“ Все пак той и този път ѝ дал милостиня. Щом чула това, жената възкликнала: „О, несравнима е щедростта на Натан! Та в неговия дворец аз влизах през тридесет и двете врати – толкова, колкото има и тук – и тридесет и два пъти поисках милостиня и Натан нито веднъж не ми намекна, че ме е познал, и всеки път ми даваше по нещо; а тук още щом стигнах тринадесетата врата, не само ме познаха, ами ме и смъмриха.“ След тия слова тя си излязла и не се вестила повече там.

Като чул какво казала старицата, Митридан, който смятал, че всяка стигнала до слуха му похвала за славата на Натан намалява неговата собствена слава, бил обхванат изведнъж от безумна ярост и почнал да си мисли: „Тежко ми и горко! Та как бих могъл да достигна, камо ли да

111. *Kamāi* – така Марко Поло в своя „Милион“ нарича областите на днешен Северен Китай.

надмина щедростта на Натан в големите дела, както аз желая, щом не съм в състояние да се сравнявам с него дори и в най-малките? Не го ли премахна от тоя свят, целият ми труд ще отиде напразно, а тъй като старостта още не иска да го прибере, налага се да сторя това със собствени-те си ръце.“ После, под влияние на обзелата го възбуда, той станал и без да уведоми някого за своето решение, възседнал коня си и потеглил с малка свита, а след три дни път спрял недалеч от двореца на Натан. Митридан заповядал на хората си да се престорят, че не са пътували с него и че не го познават, и да се погрижат за себе си, докато той им даде други нареждания. Продължил сам и привечер стигнал до прекрасния дворец, а недалеч от него се натъкнал на Натан, който се разхождал самичък, облечен най-скромно; понеже не го познавал. Митридан го попитал дали може да му покаже къде живее Натан. Натан му отвърнал най-любезно: „Сине мой, никой друг в тоя край не ще съумее да стори това по-добре от мен, затуй аз мога да те заведа, когато пожелаеш.“ Младежът отвърнал, че ще му бъде много приятно, само че ако е възможно, не иска Натан да го види и да го познае. Натан отвърнал: „Ще направя както ти искаш.“ Митридан слезнал от коня, двамата повели най-приятен разговор и се запътили към прекрасния дворец. Като стигнали, Натан наредил на един от слугите си да поеме коня на младежа, после се доближил до слугата и му прошепнал на ухото да се разпoredи начаса никой от прислугата да не казва на младежа кой е Натан. Така и направили. Като влезли в двореца, той настанил Митридан в една прекрасна стая, където не отивали никакви други хора освен тия, дето били определени да му прислужват; Натан се разпоредил да окажат на младежа най-големи почести и после сам седнал да му прави компания. След като прекарал известно време с Натан, макар и да се отнасял към него с уважение, като към баща, Митридан го запитал кой е той. Натан отвърнал: „Аз съм само слуга на Натан, заедно сме израсли още от детските си години, заедно остаряхме, а той хич и не се сети да ме направи нещо повече от това, дето сам виждаш, че съм; по тази причина, въпреки че всички го хвалят, аз много малко мога да се похваля от него.“

Тези слова вдъхнали надежда на Митридан, че ще може да осъществи своите зли намерения много по-лесно и много по-безопасно; Натан го запитал най-любезно кой е, по каква работа е дошъл и сам предложил да го посъветва и да му помогне с каквото може. Митридан не му отговорил начаса, но после поразмислил и решил да му се довери; започнал той отдалеч, усуквал, извъртал, поискал Натан да му даде честна дума, после го помолил за съвет и за помощ и му разказал най-откровено кой

е, защо е дошъл и какво го било подбудило към тая работа. Натан бил потресен от словата и от жестоките помисли на Митридан, но въпреки това, без да губи много време за размишления, му отвърнал мъжествено, без да трепне: „Митридане, баща ти беше благороден човек и очевидно ти не искаш да паднеш по-долу от него, щом си се заел с такова голямо дело, сиреч да проявяваш щедрост към всички; аз мога само да похваля завистта, що изпитваш към доблестта на Натан, защото, ако имаше повече люде като него, светът, който е толкова жалък, щеше несъмнено да стане по-добър. Бъди уверен, че намерението ти, което ми разкри, ще бъде запазено в тайна, но за тая работа аз бих могъл да ти дам по-скоро полезен съвет, отколкото да ти окажа голяма помощ. Чуй моя съвет: на около половин миля оттук ще видиш една горичка, където Натан отива почти всяка сутрин съвсем сам и се разхожда дълго време; там най-лесно ще можеш да го намериш и да постъпиш с него както ти искаш. Като го убиеш, за да успееш да се прибереш безнаказано у дома си, не се връщай по пътя, по който дойде, ами хвани другия, оня, дето виждаш да излиза вляво от гората; той може да не е много удобен, ама за тебе е по-близък до дома ти и по-безопасен.“

Натан си тръгнал, а Митридан, след като получил тия сведения, уведомил най-предпазливо своите хора, които също били отседнали в двореца, къде да го чакат на следния ден. А на следния ден Натан, чиито намерения не се били ни най-малко променили от съвета, който самият той дал на Митридан, тръгнал сам към горичката и се приготвил да умре. Митридан станал, взел лъка и меч си – други оръжия той нямал, – яхнал коня си и препуснал към горичката; още отдалеч забелязал Натан, който се разхождал сам-самичък, но преди да го убие, решил да го погледне как изглежда и да чуе гласа му; затова, като връхлетял връз него, сграбчил го за превръзката, която Натан носел на главата си, и викнал: „Смърт на тебе, старче!“ Единственото, което Натан изрекъл, било: „Тъй да бъде, щом съм я заслужил.“ Щом чул гласа му и го погледнал в лицето, Митридан тозчас познал, че това е същият оня човек, който го приел толкова радушно, който се отнесъл с него така дружелюбно и който му бил такъв верен съветник; поради това яростта му веднага се уталожила и гневът му бързо преминал в срам. Митридан захвърлил меча, който бил измъкнал, за да пониже стареца, скочил от седлото, хвърлил се със сълзи на очи в нозете на Натан и рекъл: „Скъпи мой татко, като си помисля само с каква готовност дойдохте, за да жертвувате живота си, на който аз се канех да посегна, както сам ви признах, без каквото и да било основание, виждам колко голямо е вашето великодушие;

но господ-бог, който очевидно бди над моето поведение повече, отколкото самият аз, направи така, че заслепеният ми от жалка завист дух да прогледне точно тогава, когато това бе най-необходимо; затуй, колкото по-голяма бе вашата готовност да задоволите моето желание, толкова по-задължен се чувствавам да изкупя собственото си заблуждение; и така, отмъстете ми както вие смятате, че заслужавам заради моята постъпка.“

Натан накарал Митридан да стане, прегърнал го нежно и го целунал, а след това рекъл: „Синко, за своето начинание, както и да го наречеш, престъпно, или не, няма защо да молиш прошка, пък и то не се нуждае от прошка, защото ти не си действувал подтикван от ненавист, а от желанието да те смятат за най-добър измежду всички. Затова не се бой от мене и бъди уверен, че на тоя свят няма друг човек, който да те обича така, както те обичам аз, защото аз мога да разбера величието на твоя дух, който се стреми не да трупа пари, както правят скъперниците, а да харчи каквото е събрал; не се срамувай, задето си искал да ме убиеш, за да се прославиш, недей мисли, че това е в състояние да ме удиви. Най-знаменитите императори и най-великите крале са разширявали своите владения и с това са умножавали и своята слава не по друг начин, а с убийства, и то не на един човек, както ти искаше да направиш, ами на безчет люде, подлагайки на огън и разрушение цели страни и градове. Затова с твоето желание да убиеш единствено мен, за да се прославиш, ти нямаше да извършиш нито нещо удивително, нито нещо нечувано, а нещо съвсем обичайно.“

Без да оправдава коварното си намерение, Митридан похвалил разумното извинение, измислено от Натан, и като разговарял с него, изразил безкрайното си учудване как е могъл Натан да се реши на такава постъпка, като го посъветва и му покаже какво трябва да направи. Натан отвърнал: „Митридане, не бива да се учудваш нито на моя съвет, нито на моите намерения, защото, откакто почнах да разполагам със себе си и реших да върша същото, което си намислил и ти, не се е случвало човек да влезе в моя дом и аз да не съм задоволил желанията му, стига да съм могъл. Ти дойде тук и поиска моя живот, а аз, щом научих какво искаш, реших веднага да ти предоставя тази възможност, за да не бъдеш ти единственият, който ще излезе от тоя дом, без да е било удовлетворено желанието му; а за да можеш да ми вземеш живота, дадох ти съвет, който според мен щеше да ти бъде само от полза, та след като ме убиеш, да успееш да спасиш себе си; затова те моля още веднъж и повтарям, ако искаш, вземи ми живота и задоволи своето желание, понеже и без това

не знам дали моят живот би могъл да послужи за някое по-добро дело. Ето вече цели осемдесет години аз ползвам този живот за собствено удоволствие и утеха и знам, че както е за всички други люде и за всяка друга твар, следвайки естествения си ход, той ще ми принадлежи още много малко време; поради това смятам, че е по-добре да го дам, както съм давал и харчил винаги досега моите съкровища, отколкото да се стремя да го пазя, докато природата не ми го отнеме против моята воля. Да дадеш сто години, не е голямо нещо; още по-малко е да дадеш някакви си шест или осем години, толкова, колкото ми остават да живея. Хайде, моля те, ако искаш, вземи живота ми, понеже откакто съм дошъл на тоя свят, още не съм срещнал човек, който да го е пожелал, и не знам дали, ако ти не го вземеш, ще се яви друг, който да изяви същото желание. Но дори това да се случи, аз знам много добре, че колкото по-дълго живея, толкова по-малка ще бъде цената на моя живот, затова, моля те, вземи го, преди да се е обезценил.“

Митридан се засрашил много и отвърнал: „Бог да ме пази от подобни помисли! Да отнема такава скъпоценност, каквато е вашият живот, или дори да пожелае да го сторя, както до неотдавна желях! За да го продължа, ако можех, бих прибавил към вашите и моите години.“ Натан тозчас отвърнал: „Ако би могъл, би ли го сторил? Нима искаш да ме накараш да постъпя спрямо тебе така, както не съм постъпвал досега с никого, сиреч да взема нещо твое, след като никога не съм вземал нищо чуждо?“ – „Да“ – побързал да отвърне Митридан. Тогава Натан рекъл: „В такъв случай ще направиш каквото ще ти кажа сега. Ти, нали си още съвсем млад, ще останеш в моя дом и ще се наречеш Натан, а аз ще отида в твоя дом и ще се нарека завинаги Митридан.“ Митридан възразил: „Ако можех да върша такива добри дела, каквито вие умеехте и все още умеете да вършите, то щях да приема незабавно вашето предложение; но тъй като съм убеден, че моите дела могат само да намалят славата на Натан, аз не искам да развалям нещо, което не съм в състояние сам да изградя; затова няма да приема вашето предложение.“

След като водили много подобни разговори, двамата, по предложение на Натан, се завърнали заедно в двореца, където Натан в продължение на няколко дни оказвал най-големи почести на Митридан и положил най-големи усилия, за да го насърчи в неговото благородно и похвално начинание. Когато Митридан пожелал да се завърне заедно със своята свита, Натан го пуснал да си върви, като му дал да разбере от ясно по-ясно, че той никога не би могъл да го надмине по великодушие.

НОВЕЛА IV

Месер Джентиле дей Каризенди пристига от Модена и извлича от гробницата любимата си дама, която са погребали, мислейки я за мъртва; тя се съживява и ражда момче, след което месер Джентиле я предава заедно с детето на нейния съпруг Николучи Качанемико.

Всички много се учудили, че е възможно да съществува човек, който да предлага така великодушно собствената си кръв, и всички твърдели, че със своето великодушие Натан е надминал и испанския крал, и абат дьо Клюни. Изречени били много приказки, един казвал едно, друг – друго; после кралят се обърнал към Лаурета, показвайки ѝ, че желае тя да продължи, поради което Лаурета побързала да започне:

– Млади дами, делата, за които чухме да се говори, са и прекрасни, и велики, а великодушието, с което те са изпълнени, е толкова възвишено, и на мен ми се струва, че за нас, чийто ред да разказваме следва, не остана нищо, на което да се спрем, освен да се заловим отново за любовните истории, които дават безброй поводи за разговори по какви ли не въпроси. Както по тази причина, така и поради това, че към подобни беседи трябва да ни насочва най-вече самата наша възраст, аз бих искала да ви разкажа за великодушната постъпка на един влюбен, която, след като поразмислите, ще ви се стори не по-малко достойна от всички разказани досега дела, ако е вярно, че хората подаряват съкровища, забравят враждите и още повече – излагат на хиляди опасности живота, честта си и доброто си име, за да притежават любимото същество.

И така, в Болоня, най-славния град на Ломбардия¹¹², живял някога рицар, който и по потекло, и по добродетели бил много почитан; той се казвал месер Джентиле дей Каризенди, бил млад и се влюбил в една благородна дама на име мадона Каталина, съпруга на някой си Николучо Качанемико; и тъй като не срещнал взаимност от страна на дамата, месер Джентиле почти се отчаял и отишъл в Модена, където го повикали за подеста.

По това време Николучо отсъствувал от Болоня, а жена му, която била бременна, отишла в едно тяхно имение, на около три мили от града; случило се така, че там тя получила припадък, ама такъв и толкова

112. *Ломбардия* – в Средновековието областта Ломбардия е обхващала много по-голям район от Италия, отколкото днес – тя се е простирала от Алпите до Тоскана. Днес Болоня е център на областта Емилия-Романя.

тежък, че у нея угаснали всички признаци на живот, поради което един лекар заявил, че е умряла; и тъй като най-близките ѝ роднини твърдели, че както самата тя им казала, била отскоро бременна, предполагайки, че плодът е станал причина за това, без много да му мислят, взели, че я погребали в една гробница край близката църква, след като пролели не малко сълзи.

Месер Джентиле бил уведомен веднага за случилото се от един свой приятел и въпреки че дамата не го била удостоила със своето благоволение, станало му много мъчно и си казал: „И тъй, мадона Каталина, ти умря! Докато беше жива, ти не ме дари поне с един поглед; поради това сега, когато не ще можеш вече да ми се противиш, аз непременно трябва да получа от теб една целувка, па макар и да си мъртва.“ Речено-сторено; понеже било късно през нощта, месер Джентиле започнал да заминаването му да бъде запазено в пълна тайна, качил се на коня си и придружен от един свой слуга, пристигнал на мястото, където била погребана дамата; отворил гробницата, промъкнал се внимателно вътре, излегнал се до дамата, долепил лице до нейното и я целунал няколко пъти, обливайки се в сълзи. Но понеже, както знаем, човешките желания нямат граници, а, напротив, се засилват все повече и повече, особено у влюбените, месер Джентиле, който решил да не стои дълго в гробницата, си помислил: „Щом съм тук, защо да не погаля макар и за малко нейната гръд? Та аз никога вече не ще мога да я докосна, нито пък някога съм я докосвал.“ Подтикван от това желание, той сложил ръка на гърдите ѝ, подържал я така известно време, но изведнъж му се сторило, че сърцето ѝ бие; като прогонил обзелия го страх, месер Джентиле започнал да се ослушва по-внимателно и открил, че дамата не била умряла, въпреки че давала съвсем слаби и незначителни признаци на живот. Поради това, подпомогнат от слугата си, той я извадил колкото се може по-внимателно от гробницата, сложил я пред себе си на коня и я закарал тайно в своя дом в Болоня.

Там живеела майка му, благородна и мъдра жена, която, след като синът ѝ разказал всичко с най-големи подробности, се съжалила над клетата дама, наредила да запалят буен огън, направила ѝ няколко бани и полека-лека събудила отново угасналия в нея живот. Щом се посъзвела, дамата поела дълбоко дъх и промълвила: „Ой! Къде съм?“ Благородната жена отвърнала: „Не се тревожи, попаднала си в добри ръце.“ След като дошла на себе си, дамата се огледала наоколо и понеже не могла да разбере къде е, виждайки отпреде си месер Джентиле, много се учудила и помолила майка му да ѝ обясни как е попаднала у тях; тогава месер

Джентиле ѝ разказал всичко от начало до край. Тя много се натъжила, но после му благодарила от все сърце и го помолила в името на любовта, що изпитвал някога към нея, и заради собствената му чест, докато тя се намира в дома му, той да не ѝ стори нищо, с което да накърни нейната чест и честта на мъжа ѝ, а когато дойде време, да я пусне да се прибере у дома си. Месер Джентиле ѝ отвърнал: „Мадона, каквито и желаниа да съм изпитвал към вас в миналото, аз не възнамерявам нито сега, нито занапред (тъй като Бог ме дари с милостта да ви възвърна от смъртта към живота, причина за което стана любовта, що изпитвах преди към вас) да се отнасям с вас нито тук, нито където и да било иначе освен както към моя скъпа сестра. Но доброто, което ви сторих тази нощ, все пак заслужава някаква награда; затова ви моля да не ми отказвате милостта, която ще ви поискам.“ Дамата отвърнала, че е съгласна, стига това да ѝ е по силите и да не навреди на честта ѝ. Тогава месер Джентиле рекъл: „Мадона, всички ваши роднини и всички болончани са убедени и вярват, че сте мъртва; във вашия дом никой не ви чака, затова ви моля да ми окажете милостта и се съгласите да останете тайно тук при майка ми, докато се върна от Модена, където ми остава да стоя още малко време. Причина да ви помоля за това е моето намерение да ви предам на вашия съпруг като скъп и тържествен дар в присъствието на най-достоините граждани на тоя град.“

Съзнавайки какво дължи на рицаря и разбирайки, че молбата му е честна и почтена, дамата, макар и да копнеела да зарадва близките си с това, че е жива, все пак решила да изпълни молбата на месер Джентиле и за да го увери, му дала честно слово. Почти веднага след като му дала този отговор, тя почувствувала, че е дошло време да ражда; подпомогнатата от нежните грижи на майката на месер Джентиле, скоро тя родила едро красиво момченце, с което причинила двойно по-голяма радост и на себе си, и на месер Джентиле. Той се разпоредил да приготвят всичко, каквото трябва, и да се грижат за нея, както биха се грижили за неговата собствена жена, а после се върнал тайно в Модена.

Когато срокът на службата му изтекъл и дошло време да се прибере в Болоня, месер Джентиле наредил в деня на завръщането му да уредят в неговия дом голямо пиршество, на което да поканят множество болонски благородници, а заедно с тях и Николучо Качанемико; щом пристигнал, месер Джентиле слязъл от коня, поздравил гостите си, видял, че дамата се е поправила и разхубавила, че синчето и също е добре, зарадвал се безкрайно, поканил гостите си на трапезата и се разпоредил да им поднесат много и най-разкошни ястия. Когато обедът бил вече към края,

той, след като уведомил предварително дамата за своите намерения и се уговорил с нея какво да прави, започнал така: „Синьори, доколкото си спомням, чувал съм да разправят, че в Персия съществува един прекрасен според мен обичай, състоящ се в следното: когато човек намисли да окаже особена почит на някой свой приятел, поканва го у дома си и му показва онова, което е най-скъпо за него – съпруга, приятелка, дъщеря или каквото и да било друго, уверявайки го, че както му показва тия неща, по същия начин, и то много по-охотно, ако би могъл, би му показал и сърцето си; именно този обичай аз искам да спазя тук, в Болоня. Вие благоволихте да почетете моето празненство, аз пък искам да почета вас по персийски, като ви покажа най-скъпото, което притежавам и което някога изобщо съм притежавал. Но преди да сторя това, бих искал да ви запитам за вашето мнение относно един съмнителен случай, за който сега ще ви разкажа. Един човек имал способен и безпределно предан слуга, който легнал тежко болен. Без да дочака кончината на болния си слуга, господарят нарежда да го изхвърлят на улицата и престава да се грижи за него. Минава някакъв чужд човек и подтикнат от състрадание към болния, го прибира у дома си, полага за него големи грижи, похарчва сума пари и успява да го възвърне към живот; та аз бих искал да зная дали ако тоя човек се възползува от случая и остави слугата у дома си, първият господар ще има право да се оплаква или да се сърди на новия, в случай че той си поиска слугата обратно, а оня откаже да му го върне.“

Благодарните люди си поговорили и като стигнали до едно мнение, възложили на Николучо Качанемико да предаде техния отговор, тъй като бил най-добрият и най-изящен оратор. Най-напред Николучо похвалил персийския обичай, после заявил, че и той се присъединява към всеобщото мнение, че първият господар не трябва да има повече никакви права над своя слуга, защото в случая той не само го е изоставил, ами го изхвърлил на улицата, а вторият, заради доброто, което е сторил, има пълното право да притежава слугата; по тази причина, оставяйки слугата в своя дом, вторият господар няма нито да навреди на първия, нито пък ще упражни над него насилие или пък ще го обиди. Всички останали сътрапезници – а между тях имало множество достойни люди – заявили, че са съгласни с казаното от Николучо.

Рицарят останал доволен както от отговора, така и от обстоятелството, че този отговор бил предаден от Николучо; заявил, че и той самият е на същото мнение, след което казал: „А сега дойде време да ви почета така, както ви обещах.“ Повикал двама слуги, пратил ги при дамата –

която преди това наредил да облекат най-разкошно, с какви ли не накити – и заръчал да я помоят да благоволи да слез-не, за да зарадва благородниците със своето присъствие. Дамата взела на ръце прекрасното си детенце, влязла в залата, съпроводжана от двамата слуги, и рицарят я поканил да седне до одного от почтените люде, а сам той рекъл: „Синьори, ето кое е и ще ми бъде най-скъпото нещо на тоя свят; погледнете и кажете прав ли съм, или не.“

Гостите приветствували дамата най-сърдечно, похвалили я и уверили рицаря, че е прав; после почнали да я оглеждат и мнозина от тях щели веднага да я познаят, ако не я смятали за мъртва; най-много от всички я оглеждал Николучо. Когато рицарят излязъл за малко от залата, Николучо, който изгарял от желание да узнае коя е тя и не можел повече да се сдържа, я запитал болончанка ли е или чужденка. Щом чула въпроса на своя съпруг, дамата едва се сдържала да не се обади, но все пак, за да не престъпи дадената дума, не отвърнала нищо. Един я запитал нейно ли е детето, друг – дали е съпруга на месер Джентиле или негова роднина, но тя не отговорила никому. Тогава един от гостите се обърнал към месер Джентиле, който тъкмо в тоя миг влизал в залата, и му казал: „Месер, тази дама е истинско съкровище, но, изглежда, е няма; наистина ли е така?“ – „Синьори – отвърнал месер Джентиле, – млчанието ѝ е не малко доказателство за нейната добродетелност.“ – „Тогава – настоял първият – кажете ни коя е тя.“ Рицарят заявил: „Ще го сторя на драго сърце, само че преди това искам да ми обещаете, че каквото и да кажа, никой няма да се помръдне от мястото си, докато не завърша моя разказ.“ Всички обещаали, че така ще постъпят, и след като прибрали трапезата, месер Джентиле седнал до дамата и започнал: „Синьори, тази дама е същият онзи честен и предан слуга, за когото ви говорих преди малко; тя бе изхвърлена на улицата от близките си, които не милееха за нея, като вещь безполезна, без всякаква стойност, аз я приютих, погрижих се за нея и се постарях да я измъкна от ноктите на смъртта; и Господ Бог от съжаление към доброто ми чувство я превърна от ужасяващ труп в такова прекрасно създание. А за да можете да узнаете по-точно как е станало всичко това, ще ви го разясня накратко.“ Той започнал своя разказ още от самото начало, още откакто се влюбил в нея, и за най-голямо изумление на присъстващите им разказал най-подробно всичко, каквото се било случило чак до тоя миг, а после добавил: „Ето защо, ако някой от вас, и най-вече Николучо, не е променил становището си, което бе изказано преди малко, тази жена трябва да ми принадлежи – аз съм заслужил това – и никой няма право да иска да му

я върна!“

Никой нищо не казал, всички очаквали да чуят какво ще рече той по-нататък. Николучо, дамата и всички присъстващи плачели от умиление; месер Джентиле обаче станал, взел на ръце малкото момче, хванал дамата и като я повел към Николучо, рекъл: „Куме, стани! Връщам ти не твоята съпруга, която бе изоставена от нейните и от твоите близки, а искам да ти подаря тая жена, която е моя кумица, заедно с невръстния ѝ син, за когото съм сигурен, че е заченат от тебе и когото кръстих, като му дадох името Джентиле; и въпреки че тя престоя в моя дом близо три месеца, аз те моля пак да милееш за нея; заклевам се в Господа Бога – който може би ме накара да я залюбя, за да може (както се и случи) моята любов да стане причина за нейното спасение, – че никога, нито с майка си, нито с баща си, нито дори със самия теб, тя не е живяла така честно, както в моя дом, под закрилата на майка ми.“ Като изрекъл това, той се обърнал към дамата и казал: „Мадона, сега аз ви освобождавам от всички обещания, които ми дадохте, и ви предавам на Николучо.“ И предавайки дамата и детенцето в ръцете на Николучо, той се върнал и седнал отново на мястото си.

Николучо посрещнал жена си и сина си с най-голяма радост – а радостта му била голяма, защото той изобщо не се надявал на подобно нещо – и благодарил най-сърдечно на рицаря; всички останали, които плачели от умиление, похвалили много месер Джентиле. Хвалел го и всеки, който узнал по-късно за станалото.

Дамата била посрещната най-гържествено в своя дом, а болончани-те дълго време гледали на нея с удивление, като на възкръснала от гроба. Месер Джентиле живял до края на дните си в най-голяма дружба с Николучо, с неговите близки и с роднините на жена му.

Е, благородни дами, какво ще кажете за тава? Нима мислите, че постъпката на краля, който подарил на друг своята корона и своя скип-тър, или на абата, който помирил разбойника с папата, без това да му струва нещо, или пък постъпката на стареца, който сам се подложил под ножа на злодея, нима наистина мислите, че всичко това би могло да се сравни с постъпката на месер Джентиле? Той бил и млад, и пламенен, убеден в правото си да притежава онова, което чуждата небрежност захвърлила на улицата и което той за щастие запазил; но не само съумял да обуздае по най-честен начин страстта си, ами намерил сили да върне по собствена воля това, което било в ръцете му и към което той се стремял с цялата си душа и искал някога да похити.

Убедена съм, че нито едно от досега разказаните великодушни дела

не би могло да се сравни с това.

НОВЕЛА V

Мадона Дианора иска от месер Ансалдо през януари да ѝ направи градина, красива също като през май; месер Ансалдо задлъжнява на един некромант и изпълнява искането на дамата; съпругът на мадона Дианора ѝ разрешава да се отдаде на Ансалдо, но последният, като научава за великодушието на нейния съпруг, я освобождава от задължение-то да изпълни обещанието си, некромантът пък от своя страна опрощава дълга на месер Ансалдо.

Нямало човек от веселата дружина, който да не превъзнесе с хвалебствия месер Джентиле чак до небето; след това кралят наредил на Емилия да продължи и тя, сякаш това и чакала, започнала смело така:

– Нежни дами, никой не би могъл да отрече, че месер Джентиле е постъпил великодушно; но ако някой седне да ни уверява, че е невъзможно да бъде извършено по-добро дело от това, няма да ни е чак толкова трудно да му докажем, че е възможно да се върши още по-голямо добро; именно това искам да ви разкажа с кратката си новела.

Във Фриули – област студена, но осеяна с прекрасни планини, с безброй реки и бистри извори, се намира един град, наречен Удине, където някога живяла красива и благородна дама, на име мадона Дианора, съпруга на някой си Джилберто – много богат, приятен и добродушен човек. Със своите достойнства дамата заслужила горещата любов на един именит и благороден барон, на име месер Ансалдо Граденсе, който имал високо положение и бил прочут навред с уменията си във военните работи и със своята любезност. Той обичал най-пламенно мадона Дианора, правел всичко, каквото му било по силите, за да я накара и тя да то залюби, прасал ѝ често послания, но усилията му отивали напразно. Понеже задиранията на рицаря дотегнали на дамата, като се уверила, че макар и да му отказвала всичко, за което я умолявал, той не преставал нито да я обича, нито да я ухажда, за да се отърве от него, тя намислила да му поиска да извърши нещо нечувано и по нейно мнение невъзможно за изпълнение; затова един ден тя казала следното на жената, която често я посещавала от негово име: „Добра жено, много често ти ме уверяваше, че месер Ансалдо ме обича най-много от всичко и от негово име си ми предлагала чудесни подаръци; нека той си ги задържи за себе си,

защото няма никога нито да го залюбя, нито пък ще угодя на неговите желания заради тях. Ако бих могла да се уверя, че той наистина ме обича толкова, както ти твърдиш, аз несъмнено ще го залюбя и ще направя каквото желае; готова съм да изпълня желанието му при условие, че той ме увери в любовта си, като изпълни това, което поискам от него.“ Жената запитала: „Мадона, какво искате от него?“ Дамата отвърнала: „Ето какво искам от него: искам през следващия месец януари край нашия град да изникне цяла градина със зелена трева, с цветя и кичести дървета, ама така, сякаш е през май; не стори ли това, да не е посмял повече да праща при мен нито теб, нито когото и да е друго, защото, ако продължава да ми досажда, ще се оплача на мъжа си и на моите близки, макар че досега нищо не съм им казвала, и ще се постарая да се отърва от него.“

Рицарят изслушал желанието и предложението на своята дама и макар да съзнавал, че тая работа е много трудна и почти невъзможна за изпълнение, и разбрал, че дамата иска от него това не за друго, а за да го лиши от всякаква надежда, все пак решил да опита всичко възможно и разпратил хора по всички краища на света, надявайки се, че ще успее да намери някого, който да му даде съвет и да му помогне, не щеш ли, попаднал на един, който му предложил да извърши тази работа с помощта на некромантията, но при условие, че ще бъде добре възнаграден.

Месер Ансалдо се договорил с некроманта за голяма сума пари и зачакал радостен да дойде определеното време; а когато това време настанало, студът бил страшен и земята скована в сняг и лед, но въпреки това оня мъдър човек през нощта на втори срещу трети януари така употребил цялото си изкуство, че на следващия ден, както твърдели всички, които успели да я видят, се появила най-прелестната градина, виждана някога от човешко око: с трева, с какви ли не дървета, отрупани с плодове от всякакви сортове. Месер Ансалдо също огледал градината и, обзет от безкрайна радост, наредил да наберат от най-хубавите плодове и най-красивите цветя и да ги поднесат тайно на дамата, като заръчал да я поканят да види градината, която тя била пожелала, за да може хем да се убеди колко много той я обича, хем да си спомни за своето скрепено с клетва обещание и след това да се постарее да го изпълни, както прилича на всяка почтена жена.

Дамата, след като видяла плодовете и цветята и чула от мнозина за прекрасната градина, започнала да се разкайва за даденото обещание. Въпреки обзелото я разкаяние, тя все пак пожелала да погледне тия необикновени неща и заедно с много други дами от града отишла да

разгледа градината; тя останала удивена и не се поскъпила в похвалите си, но се завърнала у дома си безкрайно опечалена, защото си мислела за онова, към което я задължавала тази градина; мъката ѝ била толкова голяма, че тя не съумяла да я прикрие и понеже била изписана на лицето ѝ, нейният съпруг забелязал това и настоял да узнае причината. Дамата дълго мълчала от срам, но накрая, нямало как, видяла се принудена да му признае всичко, с най-големи подробности.

Когато Джилберто узнал какво е станало, отначало страшно се разгневил, но после, като взел под внимание чистите подбуди на жена си и поразмислил, сподалвил гнева си и рекъл: „Дианора, на никоя умна и честна жена не прилича да изслушва подобни послания, нито да сключва каквито и да било споразумения с когото и да е и при каквито и да било условия, когато става дума за нейното целомъдрие. Думите, проникващи до сърцето през ушите, стигат до него с много по-голяма сила, отколкото може би предполагаме, и за влюбените всяко нещо става възможно. Поради това ти си постъпила много лошо, като първом си изслушала посланията, а сетне си почнала да поставяш и условия; но понеже познавам чистотата на твоята душа, за да те освободя от бремето на поетото от теб обещание, аз ще ти позволя това, което навярно никой друг не би позволил; да постъпя така, ме кара и страхът от некроманта, защото, ако измамиш месер Ансалдо, той би могъл да го накара да ни стори нещо лошо. Затова аз желая ти да отидеш при месер Ансалдо и ако можеш да измислиш нещо, гледай да направиш така, че да бъдеш освободена от твоето обещание, като запазиш честта си; ако не успееш, тогава отдай му се телом, но не и духом.“

Докато слушала мъжа си, дамата плачела и викала, че не желае от него такова снизхождение. И въпреки че тя за нищо на света не искала да се съгласи, Джилберто настоял жена му да постъпи именно така; затова, на следния ден призори, без да се облича кой знае колко разкошно, тя се отправила към дома на месер Ансалдо, предшествувана от двамина слуги и последвана от една прислужница. Щом научил, че любимата му дама е дошла при него, месер Ансалдо много се учудил, станал, наредил да повикат некроманта и му казал: „Искам ти сам да се увериш какво съкровище спечелих благодарение на твоето изкуство.“

Месер Ансалдо излязъл да посрещне дамата и без да се поддава на непристойни желания, я поздравил най-почтително, а след като влезли в една прекрасна стая, където бил запален голям огън, той я поканил да седне и я запитал: „Мадона, ако продължителната любов, която изпитвам към вас, заслужава някаква награда, то аз ви моля, да не се

посвените да ми обясните истинската причина, дето ви е накарала да дойдете при мен в тоя час, придружена от тези люде.“ Дамата, която била потънала в срам, отвърнала едва ли не със сълзи на очи: „Месер, да дойда тук, не ме подтикна нито любовта – каквато не изпитвам към вас, – нито честното ми слово, а заповедта на моя съпруг; имайки предвид повече усилията, положени от вас по причина на безпътната ви страст, отколкото своята и моята чест, той ме накара да дойда при вас; по негова заповед този път аз съм готова да изпълня всичко, каквото вие пожелаете.“ Ако отначало месер Ансалдо бил наистина изумен, сега, като чул дамата да казва тия слова, се изумил още повече, трогнал се от великодушието на Джилберто, любовната му страст се превърнала в състрадание и той възкликнал: „Мадона, щом е така, както твърдите, значи, че сам Господ Бог ме възпира да накърня честта на човека, изпитал състрадание към моята любов; затова останете тук колкото пожелаете, все едно, че сте моя сестра; ако пък искате да се върнете, свободна сте да го сторите, но при едно условие: да благодарите на мъжа си за неговото великодушие така, както вие прецените, че ще бъде най-добре, и отсега нататък можете да разчитате на мен като на ваш брат и слуга.“

Дамата се зарадвала безкрайно на тия слова и отвърнала: „Тъй като познавам вашите нрави, нищо не би могло да ме накара да повярвам, че моето идване при вас би могло да има последствия, различни от тия, каквито виждаме сега, за което ще ви бъда вечно задължена.“ После се сбогувала с месер Ансалдо, който я изпратил най-почтително, върнала се при Джилберто и му разказала всичко, каквото се случило; това пък свързало Джилберто с месер Ансалдо в най-гясна и вярна дружба.

Некромантът, на когото месер Ансалдо се канел да даде обещаната награда, като видял великодушието, което Джилберто проявил към Ансалдо, и великодушието, с което последният се отнесъл към дамата, казал: „Нека сам Господ Бог да не допусне аз, след като бях свидетел на великодушието, проявено от Джилберто към неговата собствена чест, а от вас – към вашата любов, да не проявя същото великодушие, що се отнася до моето възнаграждение; и понеже знам, че то ще ви свърши работа, желая да си остане ваше.“ Рицарят се засрашил и се опитал да го накара да вземе цялото възнаграждение или поне част от него, но усилията му били напразни; на третия ден некромантът прибрал своята градина и пожелал да си тръгне; месер Ансалдо го изпратил по живо по здраво и като угасил в сърцето си любовните желания към дамата, започнал да изпитва към нея само най-искрена привързаност.

Какво ще кажем за това, любезни дами? Нима ще предпочетем

полумъртвата дама или почти охладнялата вследствие напразните надежди любов пред великодушието на месер Ансалдо, който хем продължавал да обича много по-пламенно от преди, хранейки все по-големи надежди, хем имал в ръцете си плячката, към която се стремял толкова време? Струва ми се, че не ще бъде разумно да твърдим, че онова великодушие би могло да се сравнява с това.

НОВЕЛА VI

След като побеждава, крал Карло Старши се влюбва в една девойка, но се засрамва от собственото си неблагоприятно поведение и омъжва и нея, и сестра ѝ за благородници.

Кой ли би се заел да разказва подробно за множеството мнения, изказани от дамите, относно това кой от тримата – дали Джилберто, месер Ансалдо или некромантът – е проявил най-голямо великодушие в случая с мадона Дианора? Та за това ще отиде много време! Кралят ги оставил да поразсъждават по този въпрос, но след това погледнал Фиамета, нареждайки ѝ да започне своя разказ и по тоя начин да сложи край на техните спорове; без ни най-малко да се бави, тя започнала така:

– Прекрасни дами, винаги съм била на мнение, че в дружини като нашата разказът трябва да се води най-подробно, за да не се случва така, че прекалената краткост да дава повод за спорове относно смисъла на казаното – нещо, което приляга много повече на тия, дето се учат в училищата, отколкото на нас, които едва се оправяме с хурката и вретеното. Затуй, като видях, че седнахте да спорите по повод на предишната случка, аз се отказах от онова, дето бях намислила да споделя с вас, тъй като би могло да породи спорове, и реших да ви разкажа не за един обикновен човек, а за един доблестен крал – как той постъпил рицарски, без да накърни собствената си чест.

Навярно всяка една от вас е слушала спомени за крал Карло Старши¹¹³ или както още го наричат – Първи, посредством чиито блестящи подвизи и вследствие славната му победа над крал Манфреди, гибелините били изгонени от Флоренция и на тяхно място се завърнали гуелфите. По тая причина един рицар, на име Нери дели Уберти, след като се наложило да напусне града с цялото си семейство и с много пари, пожелал да се засели не другаде, а под закрилата на крал Карло. За да има

113. *Крал Карло Старши* – крал Шарл д'Анжу.

възможност да живее до края на дните си в спокойствие и уединение, той отседнал в Кастеламаре-ди-Стабия; там, на разстояние около един хвърлей с лък от крайните къщи на града, той купил едно имение сред маслиновите, орехови и кестенови дървета, с каквито изобилствува она край, вдигнал си красив, удобен дом и засадил край него прелестна градина; и понеже там текат много потоци, месер Нери наредил, съгласно нашия обичай, да завирят посред градината малко бистро езеро, където не му било никак трудно да развъди много риба. Единствената грижа на рицаря била градината му да става с всеки изминат ден от хубава по-хубава, докато, не щеш ли, веднъж – това се случило през големите горещини – крал Карло решил да отиде в Кастеламаре, за да си почине; щом стигнал там, той чул да говорят много за прелестната градина на месер Нери и пожелал да я разгледа. След като научил кой е собственикът, понеже рицарят бил от противната партия, кралят решил да се отнесе към него дружелюбно; затова най-напред пратил да му известят, че той, кралят, придружен от четирима свои приближени, имал намерение да го посети на следната вечер и да вечеря на спокойствие в градината му.

Месер Нери се почувствувал много поласкан и след като се разпоредил да бъдат извършени най-разкошни приготовления, посрещнал краля в градината си най-радушно. Кралят разгледал и градината, и дома на месер Нери и похвалил всичко, каквото видял; после наредили трапезите край рибника и след като си измили ръцете, кралят седнал на една от трапезите и заповядал на граф Гуидо ди Монфорте – един от тях, дето го съпровождали, да седне от едната му страна, а месер Нери от другата; за останалите трима, дето били дошли с него, той казал да бъдат обслужени така, както заповяда месер Нери. Поднесли им най-изящни ястия, превъзходни и скъпи вина, обслужвали ги добре, без шум и без да им се натрапват, и кралят останал много доволен.

Докаато той вечерял в най-добро разположение на духа и не скъпял похвалите си за това спокойно и уединено място, в градината се появили две девойки по на около петнайсет години, с разпуснати дълги коси, къдрави и златисторуси; на главата на всяка имало по едно венче от зеленка, а в лице приличали повече на ангели – толкова били красиви и нежни; те били облечени в дрехи от тънко, бяло като сняг ленено платно, които прилепвали плътно по тялото им до кръста, а след това се спускали чак до петите, разширявайки се като камбана. Девойката, която вървяла начело, носела на рамо чифт риболовни мрежи, които придържала с лявата си ръка, а в дясната държала дълъг прът; другата, която вървяла след нея, носела на лявото си рамо тиган, притискайки под

лявата си мишница снопоче съчки и една пиростия, а в дясната си ръка държала гърне със зехтин и малък запален факел; щом ги зърнал, кралят се захласнал и зачакал да види какво означава тая работа.

Девоите се приближили плахо, по лицата им избила руменина, поклонили се почитателно на краля и се отправили към езерото; тая, която носела тигана, го поставила на земята заедно с всичко останало, взела пръта, който носела пък другата девойка, и двете заедно навлезли в езерото, чиято вода стигала чак до гърдите им. През това време един от слугите на месер Нери побързал да запали огън на брега, сложил тигана върху пиростията, сипал зехтин и зачакал девоите да му хвърлят риба. Едната девойка бъркала по местата, където знаела, че се крие рибата, а другата държала мрежите готови за хвърляне; за най-голямо удоволствие на краля, който следял напрегнато какво става, за кратко време девоите успели да наловят много риба и я подхвърляли на слугата, който я слагал така, както била още полужива, направо в тигана; след това, изпълнявайки каквото им било наредено, двете девоите започнали да избират най-красивите риби и да ги хвърлят право на трапезата пред краля, пред граф Гуидо и пред баща си. Рибите се мятали по трапезата, кралят много се забавлявал и на свой ред хващал някои от тях и със смях и шеги ги хвърлял обратно на девоите; така се забавлявали известно време, докато слугата успял да изпържи тия риби, дето му били дадени; след това месер Нери наредил да поднесат изпържената риба на краля, но по-скоро като предястие, отколкото като съпо и рядко блюдо. Щом разбрали, че рибата е вече изпържена и че са наловили достатъчно, девоите излезли от езерото; тънките им бели дрехи били прилепнали толкова плътно по телата им, че не скривали нищо от изящните им форми; после те взели нещата, които всяка една от тях била донесла със себе си, минали свенливо край краля и се прибрали у дома си.

Кралят, графът и всички, които им прислужвали, дълго гледали по дир девоите и всеки признал в себе си, че те са красиви и снажни, и мислено ги похвалил за тяхната любезност и приветливост; но най-много ги харесал кралят. Още като излизали от езерото, той огледал толкова внимателно всяка част от техните тела, че ако в тоя миг някой го боднел, той нищо нямало да усети. Продължавайки да мисли за тях, без да знае още кои са и що са, той почувствувал, че сърцето му почнало да се изпълва с пламенно желание да им се хареса, от което пък заключил, че ако не вземе предпазни мерки, ще се влюби; освен това самият той още не знаел коя от двете му харесва повече, защото момичетата си приличали като две капки вода.

След като седял така замислен известно време, той се обърнал към месер Нери и го запитал кои са тия две девойки; месер Нери отвърнал: „Господарю мой, това са двете ми дъщери близначки; едната се нарича Джиневра-хубавицата, другата – Изота-русокосата.“ Кралят много ги похвалил и го посъветвал да ги омъжи, но месер Нери отвърнал, че не може да стори такова нещо. Когато вечерята била на привършване и оставало да поднесат само плодовете, двете девойки отново се появили, облечени в рокли от най-тънка коприна, с големи сребърни блюда в ръце, отрупани с всички плодове, каквито имало през това време на годината, и ги поставили на трапезата през краля. Като сторили това, те се отдръпнали и запели една песен, която започвала със следните слова:

Там, дето аз, Любов, достигна,
не би могло да се разчита дълго...

Те пеели така нежно и приятно, че на краля, който ги гледал и слушал с наслада, му се сторило, че всички ангели са слезли от небето, за да пеят в тази градина. Като изпели песента, девойките коленичили пред краля и го помолили най-смирено да им позволи да се оттеглят; макар това да не му било никак приятно, той се престорил, че им разрешава на драго сърце.

Вечерята свършила, кралят и неговите придружители възседнали конете си, напуснали дома на месер Нери и разговаряйки за това-онова, се завърнали в кралските чертози. Тук, старейки се да прикрие любовното си увлечение и не можейки да забрави красотата и прелестта на Джиневра-хубавицата, от любов към която залюбил и сестра ѝ, която много приличала на нея, макар че имал по-важни дела, кралят така се уплел в мрежите на любовта, че почти не бил в състояние да мисли за друго; той измислил какви ли не поводи, завързал най-тясна дружба с месер Нери и почнал да посещава твърде често прелестната му градина, за да има възможност да зърне Джиневра. Но тъй като не можел да изтрае повече и не можел да измисли какво друго да направи, решил да отвлече не само едната, ами и двете девойки и споделил това свое намерение с граф Гуидо.

Графът, бидейки почтен човек, му казал: „Господарю мой, това, което чувам от вас, много ме учудва; още по-учуден съм, защото познавам нравите ви по-добре от който и да е друг – поне така мисля – още от детските ви години, та чак до наши дни; и понеже, доколкото си спомням, през младежките ви години никога не съм забелязвал у вас подобна

страст – а тогава за любовта е много по-лесно да обхване когото и да било със своите пипала, – толкова по-чудно и необичайно е за мен да чуя, че сега, когато сте толкова близо до старостта, наистина сте се влюбили; просто ви се чудя и се мая. И ако на мен се следваше да ви упреквам за това, знам много добре какво бих ви казал, особено като се има предвид, че вие сте все още на бойна нога в едно кралство, което току-що завоювахте, сред непознат народ, в който се таи коварство и предателство, пък и освен това си имате толкова много грижи и толкова важни дела, че не ви остава време дори да се застоите на едно място. И сред всичко това сте намерили време да се занимавате с прелъстяване и любов! Това не е постъпка на великодушен крал, а на малодушен младеж. Освен това – което пък е още по-лошо – вие заявихте, че възнамерявате да отвлечете и двете дъщери на този нещастен рицар, който ви почете много повече, отколкото му позволяваха средствата, който, за да може да ви окаже още по-голяма почит, не се побоя да ви ги покаже почти голи, доказвайки с това какво голямо доверие има във вас и твърдото си убеждение, че вие сте истински крал, а не хищен вълк. Нима успяхте толкова скоро да забравите, че именно насилията, които крал Манфреди вършеше над жените, ви проправиха пътя към това кралство? Та нима има предателство, по-достойно за вечни мъки, от това да отнемете честта, надеждата и утехата на човека, който ви е почел? Какво биха казали за вас, ако постъпите по този начин? Навярно си мислите, че ще ви бъде достатъчно оправдание да кажете: «Постъпих така, защото той е гибелин». Нима такава е справедливостта на кралете – да постъпват именно по този начин с всички, които им попаднат под ръка, независимо от това кои са и какви са? Кралю, аз бих искал да ви напомня, че вие си спечелихте най-голяма слава, побеждавайки Манфреди, но да успееш да надвиеш себе си – виж, това е много по-трудно; затуй вие, който трябва да управлявате другите люде, гледайте да надвиете първо себе си и да обуздаете собственото си желание; недейте опетнява онова, което сте си извоювали с толкова голяма слава.“

Тези слова жегнали до болка душата на краля и мъката му била още по-голяма, защото те били справедливи; затова, като въздъхнал няколко пъти дълбоко, той казал: „Графе, аз наистина смятам, че за добре обученя воин всеки враг, колкото и силен да е той, ще изглежда по-слаб и воинът ще може да победи много по-лесно него, отколкото собственото си желание; и въпреки че страдам много и ще ми са нужни неизмеримо големи сили, за да надвия мъката си, вашите слова така ме жегнаха, че аз ще трябва да ви докажа на дело – и то в най-скоро време, – че както

умея да побеждавам другите, така ще успея да обуздая и себе си.“

След тия си слова кралят почакал да минат няколко дни и се прибрал в Неапол, както за да се лиши от възможността да постъпи нечестно, така и с намерението да възнагради рицаря за почитта, която му оказал; и колкото и да му било тежко да направи така, че други да притежават онова, към което сам той се стремял с такава страст, кралят решил да омъжи и двете девойки, и то не като дъщери на месер Нери, а като че ли са негови дъщери.

Със съгласието на месер Нери той им дал великолепна зестра, след което омъжил Джиневра-хубавицата за месер Мафео да Палици, а Изота-русокосата – за месер Гулиелмо дела Маня, и двамата били знатни рицари и големи благородници. След като свършил тая работа, обзет от безкрайна печал, кралят се оттеглил в Апулия и отдавайки се на непрекъснат труд, така успял да заглуши своята страст, че след като разкъсал и унищожил веригите на любовта, живял до края на дните си, без да изпадне никога в плен на подобно чувство.

Някои може би ще кажат, че за един крал е дребна работа да омъжи две девойки, и аз ще се съглася с това; но ще заявя, че е голямо, велико дело, когато така постъпва един влюбен крал и омъжва девойката, която той е обичал, без да прибере от тази своя любов ни клонче, ни цветче, ни плод.

Ето как постъпил великодушният крал, като наградил щедро благородния рицар, почел по най-похвален начин любимите девойки и съзрял да прояви такова мъжество, че и себе си да надвие.

НОВЕЛА VII

Крал Пиетро узнава за пламенната любов, която изпитва към него болната Лиза, утешава я, омъжва я за един млад благородник, после я целува по челото и се обявява завинаги неин рицар.

Фиамета завършила своята новела и към мъжественото великодушие на крал Карло били отправени много похвали, въпреки че една от присъстващите дами, която била гибелинка, не пожелала да го похвали. Тогава по заповед на краля Пампинеа започнала така:

– Уважаеми дами, не ще се намери разумен човек, който да не каже за крал Карло същото, което казахте и вие, с изключение на тази, която не го обича по съвсем други причини; и тъй като си спомних за една

постъпка, която може би заслужава не по-малко похвали, отколкото предишната, при това извършена от враг на крал Карло спрямо една наша флорентинка, аз ще ви я разкажа.

По времето, когато французите били изгонени от Сицилия, в Палермо живеел някакъв наш флорентинец, аптекар, на име Бернардо Пучини; той бил много богат, а от жена си имал една-единствена дъщеря, голяма хубавица, която по това време била вече мома за женене. Когато крал Пиетро д'Араона станал властелин на острова, свикал своите барони на голямо тържество в Палермо; съгласно каталонския обичай той излязъл по случай празненството да се бие на турнир и се случило така, че дъщерята на Бернардо, която се наричала Лиза, го видяла да препуска от прозореца, край който седяла заедно с други дами; той толкова ѝ харесал, че след като го погледнала още един-два пъти, изведнъж пламнала от любов към него.

Празненството свършило, тя продължила да си стои в дома на баща си, но вече не била в състояние да мисли за нищо друго освен за своята пламенна и възвишена любов; най-много се измъчвала, като съзнавала ниското си положение, което не ѝ позволявало да храни каквато и да било надежда за щастлив край; но все пак не искала да се откаже от любовта си към краля и понеже се бояла да не си навлече още по-големи неприятности, не се осмелявала да сподели с никого тия свои чувства. Кралят нито забелязвал това, нито изобщо ѝ обръщал някакво внимание, което пък ѝ причинявало непоносима мъка, много по-голяма, отколкото бихме могли да си представим; ала любовта ѝ се разгаряла с всеки изминат ден, мъките следвали една след друга и красавицата не била в състояние повече да издържа, легнала болна и почнала да чезне и да се топи като сняг на слънце. Баща ѝ и майка ѝ били съкрушени, помагали ѝ както можели, и с утешения, и с лекари, и с какви ли не церове, но всичко било напразно, защото тя, след като се отчаяла от своята любов, решила да се откаже и от тоя свят.

Не щеш ли, веднъж, когато баща ѝ предложил да изпълни всяко нейно желание, на Лиза ѝ хрумнало, преди да умре, ако има възможност, да уведоми краля за своята любов и за своите намерения; поради това един ден тя помолила баща си да доведе при нея Минучо д'Арецо. По онова време всички смятали Минучо за най-добрия певец и музикант, самият крал Пиетро го канел най-охотно, та Бернардо помислил, че Лиза е пожелала да го види, за да послуша неговите песни и неговата музика; той побързал да го извести за желанието на дъщеря си и Минучо, който бил много услужлив човек, дошъл веднага при Лиза;

поободрил я с няколко приятни слова, извирил ѝ със своята виола една стампита, след това изпял няколко канцони, предполагайки, че по този начин ще я утеши, докато за душата на девойката това било все едно да наливаш масло в огъня.

После Лиза му каза, че иска да му съобщи нещо, но само на него, и щом другите излезли, тя му рекла: „Скъпи Минучо, реших да те направя най-верен пазител на една моя тайна, първо, защото се надявам, че ти не ще я кажеш никому освен на този, на когото аз ти наредя, и, второ – за да ми помогнеш с каквото можеш; много те моля, направи ми тази услуга. И така, скъпи Минучо, ти трябва да знаеш, че в деня, когато нашият крал Пиетро устрои онова голямо празненство по случай възшествието си на престола, аз го зърнах, когато отиваше на турнира, и този миг стана съдбоносен за мен, защото душата ми пламна от любов по него, а тази любов ме докара до положението, в което ме виждаш сега; съзнавам колко недостойна е любовта ми за краля, но тъй като нямам сили дори да я посмекча, камо ли да я сподавя и не мога да понасям нейното бреме, аз предпочетох смъртта като по-малка мъка; така и ще направя. Вярно е, че ще напусна тоя свят безкрайно огорчена, ако това стане, преди той да научи за всичко; и понеже не знам чрез кого друго би било най-удобно да го уведомя за тия мои намерения освен чрез твоето посредничество, аз намислих да натоваря теб с тази работа и те моля да не ми отказваш; щом сториш това, ела да ми кажеш, за да умра утешена и се избавя от тия беди.“ Тя изрекла тия слова със сълзи на очи и после млъкнала.

Минучо се смяял от величието на нейния дух и от жестокото ѝ решение; развълнувал се много и като се досетил изведнъж как най-добре би могъл да ѝ послужи, казал: „Лиза, давам ти честно слово и можеш да бъдеш уверена, че никога не ще те излъжа; аз мога само да похваля възвишените ти помисли да отдадеш сърцето си на такъв велик крал; предлагам ти и помощта си и за да се успокоиш, възнамерявам да направя така, че още преди да минат три дни, да успея да ти донеса вести, които ще ти доставят най-голяма радост; за да не губя време, ще си тръгна и ще почна да действам.“ Лиза отново се обърнала към него с най-гореща молба, обещала му да се успокои и го изпратила да си върви по живо по здраво.

Щом излязъл от къщата, Минучо отишъл при някой си Мико ди Сиена, много добър за времето си стихотворец, и го помолил да съчини следната канцона:

Любов, побързай, моето страдание
на господаря ми разкрий, скръбта
му изкажи, която към смъртта
влече, че в страх тая едно желание.

С ръце молитвени, Любов, те моля
да го намериш, гдето той живее,
че го желая често и в неволя
по него моето сърце лудее;
страхувам се от смърт във произвола
на огъня, ала часа ѝ не е
известен; мъката ми ще прелее,
подкладена от туй, че го желая
и в страх и срам за него все мечтая;
разкрий му ти за бога туй терзание.

И след като, Любов, така лудея
по него, дай ми плам като страха ми,
че с дъх един да мога да успея
желанието свое да предам и
на него, по когото все линея;
ако умра така, смъртта тежи;
а може би той няма да тъжи
да знае, че усещам таз тегоба;
и ако зарад него вляза в гроба,
ти разкажи за мойто състояние.

Ако ли пък, Любов, за теб досада
е да дадеш такова уверение,
че ще му кажеш как духа ми страда,
за мен или за мое повторение,
синьор, не ще ти искам пак пощада;
иди при него, дай му обяснение
за оня ден, когато в снаряжение
го зърнах, с други рицари, на кон,
и той изпълни моя небосклон;
обичам, да, и цяла съм стенание.

Минучо пък тозчас съчинил за тия слова една нежна и жаловита мелодия – каквато най-много им подходжала – и на третия ден отишъл в двореца; той заварил крал Пиетро на трапезата, а кралят помолил Минучо да му изпее нещо в съпровод на своята виола. Минучо запял същата

канциона, съпровождайки я с такава нежна свирня, че всички, дето се намирили в кралската зала, стояли като захласнати и слушали в мълчание и със затаен дъх, а кралят – най-много от всички. Когато Минучо изпял канционата, кралят го запитал откъде е научил тая песен, понеже му се сторило, че я чува за пръв път. „Ваше величество – отвърнал Минучо, – няма и три дни, откакто бяха съчинени словата и музиката на тая канциона.“ Тогава кралят го запитал за кого е била съчинена канционата и Минучо рекъл: „Ще се осмеля да го кажа само на вас и никому другиму.“ Понеже кралят поискал начаса да узнае за кого е съчинена, щом раздигнали трапезата, той викнал Минучо в своите покои, а Минучо му разказал от игла до конец всичко, каквото бил научил. Кралят се зарадвал много, похвалил девойката и рекъл, че такава достойна девойка заслужава да бъде утешена, затова нека Минучо отиде при нея от негово име, като ѝ съобщи, че привечер той непременно ще наmine да я навести.

Минучо се зарадвал много, задето щял да отнесе такава радостна вест на Лиза, взел виолата си и побързал да отиде при девойката; щом останал насаме с нея, разказал ѝ всичко, каквото се случило, а после ѝ изпял канционата, като си съпровождал с виолата. Девойката останала толкова доволна от чутото и така се зарадвала, че веднага се почувствувала по-добре и почнала бързо да се поправя; тя зачакала с нетърпение да падне вечерният здрач, когато щяла да види своя повелител, а никой от домашните ѝ дори и не подозирал какво се е случило.

Кралят, който бил великодушен и добър властелин, се замислил над това, което научил от Минучо, и понеже познавал добре девойката и знаел колко е красива, изпитал към нея голямо състрадание; привечер той възседнал коня си и като се престорил, че излиза да се поразходи, стигнал до дома на аптекаря, помолил да му отворят вратата на чудесната градина, собственост на аптекаря, слезнал от коня и след малко запитал Бернардо какво прави дъщеря му и не е ли вече омъжена. Бернардо отвърнал: „Ваше величество, тя още не е омъжена, беше много болна и продължава да боледува; но днес, след като удари деветият час, изведнъж почна бързо да се поправя.“

Кралят веднага разбрал какво означава това поправяне и рекъл: „Истина ви казвам: светът би загубил много, ако се лиши тъкмо сега от такава прелестно създание; ние желаем да я посетим.“ Малко след това, съпровождан от двама свои придворни и от Бернардо, кралят отишъл в стаята на Лиза и щом влязъл, се доближил до постелята, където посъзвезлата се вече девойка го очаквала с най-голямо нетърпение. Кралят ѝ взел ръката и възкликнал: „Мадона, какво значи това? Та вие сте млада

и трябва да утешавате другите, а сте си позволили да се разболеете! Ние ви умоляваме от любов към нас да се ободрите така, че да оздравеете час по-скоро.“ Щом усетила, че до ръката ѝ се е докоснал този, когото тя обичала най-много от всичко, девойката се позасрамила, но въпреки това почувствувала, че душата ѝ се изпълва с радост, сякаш е попаднала в рая, и отвърнала: „Господарю мой, причина за болестта, от която по ваша воля аз скоро ще оздравея, стана моето желание да подложам крехките си сили на огромна тежест.“ Единствен кралят разбрал скрития смисъл на словата на девойката; той започнал да я цени все повече и повече и на няколко пъти мислено проклетел съдбата, загдето ѝ отредила да се роди като дъщеря на такъв човек; постоял още малко при нея, утешил я още повече и след това си тръгнал.

Всички похвалили много човеколюбието, проявено от краля, и сметнали, че той е оказал голяма милост и на аптекаря, и на дъщеря му, която била толкова щастлива, колкото никоя друга дама при среща със своя любим; и понеже се надявала на още по-голямо щастие, Лиза оздравяла само за няколко дни и се разхубавила още повече. След като тя се поправила, кралят, който през това време се посъветвал с кралицата каква награда следва да дадат на девойката за нейната любов, един ден възседнал коня си и съпроводен от голяма свита от своите барони, се запътил към къщата на аптекаря, влязъл в градината и заповядал да повикат аптекаря и дъщеря му; в това време пристигнала и кралицата, която била придружена от множество дами, те приели девойката при себе си и започнало голямо веселие.

След известно време кралят и кралицата повикали Лиза и кралят ѝ рекъл: „Достойна девойко, с голямата любов, що изпитвахте към нас, вие заслужихте да ви окажем най-голяма чест и нашето желание е вие да останете доволна от това именно поради любовта си към нас. Честта, която искаме да ви окажем, е следната: тъй като сте вече мома за женене, ние желаем да приемете за съпруг този, когото ние ви посочим; но въпреки това ние възнамеряваме да останем завинаги ваш рицар, а от вашата любов не искаме нищо друго, освен една-единствена целувка.“

Девойката, която била поруменяла от срам, посрещнала желанието на краля като свое собствено желание и в отговор прошепнала: „Господарю мой, сигурна съм, че ако хората бяха разбрали, че съм се влюбила във вас, повечето от тях щяха да кажат, че съм побъркана, щяха да предположат, че съм полудяла, та не съм в състояние да проумея какво е моето положение и какво е вашето; но господ-бог, който единствен има достъп до сърцата на смъртните, знае, че в мига, когато ви харесах за

пръв път, аз съзнавах много добре, че вие сте крал, а аз – дъщеря на Бернардо аптекаря, и че никак не ми приляга да устремя толкова нависоко любовния плам на моята душа. Но вие знаете по-добре и от мен, че никой не се влюбва по разумен избор, а, напротив – всеки го прави по желание и според това кого ще хареса; силите ми на няколко пъти се опълчиха срещу този закон, но след като нямаше как да се съпротивявам, аз ви обикнах и винаги ще ви обичам. Вярно е, че откакто се почувствувах обзета от любов към вас, реших вашите желания да бъдат винаги и мои желания; поради това не само ще приема на драго сърце и ще почитам мъжа, който вие ще благоволите да ми отредите и който ще ми донесе чест и достойно положение, но дори ако ми кажете да се хвърля в огъня и аз се уверя, че такава е волята ви, пак ще бъде за мен истинско удоволствие. Вие сам знаете какво би означавало за мен да имам за рицар крал като вас; затуй по този въпрос няма да ви кажа нищо повече, но единствената целувка, която пожелавте от моята любов, не ще ви бъде дадена без позволението на кралицата. А за благоволенieto, което и вие, и кралицата проявихте към мен, нека Бог ви дари с милостта си и ви възнагаради вместо мен, тъй като аз нямам с какво да ви даря.“ Лиза млъкнала.

Отговорът на девойката се понравил твърде много на кралицата, която се съгласила, че Лиза наистина е толкова умна, колкото и разправял кралят. А кралят наредил да повикат бащата и майката на девойката и след като разбрал, че те са много доволни от това, което той възнамерявал да направи, викнал един млад и беден благородник, на име Пердиконе, връчил му пръстените и го накарал да се сгоди за Лиза, срещу което оня нямал нищо против; веднага след това, освен многото скъпи накити, донесени от него и от кралицата на девойката, кралят подарил на жених Чефалу и Калатабелота – две прекрасни и доходни селища, и му рекъл: „Ние ти даряваме всичко това като зестра на жена ти; а какво възнамеряваме да направим за теб, ще разбереш, като му дойде времето.“ После се обърнал към девойката и добавил: „А сега ние искаме да откъснем плода, който ни се полага от вашата любов.“ И като хванал с две ръце главата ѝ, целунал я по челото.

Пердиконе, бащата и майката на Лиза, пък и самата тя останали много доволни, устроили голям пир и вдигнали весела сватба. Както твърдят мнозина, кралят изпълнил обещанието, което дал на девойката, наричал се неин рицар до края на живота си и никога не тръгвал на бой, носейки върху доспехите си друг знак освен тоя, дето му прашала младата дама.

С подобни дела се печелят сърцата на поданиците, дава се пример

на другите и те да вършат добро, печели се и вечна слава. Но днес малцина – или поточно казано, никой не насочва духа си към такива дела, защото повечето властелини са станали жестоки тирани.

НОВЕЛА VIII

Софрония мисли, че ще се омъжи за Гисип, а става съпруга на Тит Квинций Фулвий и заминава с него за Рим; след време там пристига и Гисип, който е съвсем обеднял, и понеже предполага, че Тит го презира, пожелава да умре, като за тая цел твърди, че е убил някакъв човек; щом научава за това, истинският престъпник сам се издава, поради което Октавиан пуска всички на свобода. Тит оженва Гисип за своята сестра и поделя с него цялото си състояние.

Когато Пампинаеа завършила своя разказ и всички дами, и най-вече тази, която била гибелинка, похвалили крал Пиетро, по заповед на краля Филомена започнала така:

– Великодушни дами, кому не е известно, че кралете, стига да пожелаят, са в състояние да извършат какви ли не велики дела и че от тях най-много се иска да проявяват великодушие? Следователно, добре постъпва всеки, който, имайки възможност да го стори, върши това, дето е длъжен да направи, но затуй не следва нито да му се учудваме чак толкова много, нито пък да го превъзнасяме с възторжени похвали, както би трябвало да се отнасяме към този, от когото се иска по-малко, тъй като и възможностите му са много по-малки. Поради това, щом вие не пестите словата си, за да възхвалявате делата на краля, които ви се струват прекрасни, аз не се съмнявам ни най-малко, че много повече ще харесате и ще възхвалите делата на подобните нам люде, когато те са равни на делата на краля или ги превъзхождат; и в моята новела аз възнамерявам да ви разкажа за похвалното великодушие, що проявили помежду си двамина граждани, които били приятели.

И така, по времето, когато Октавиан Цезар още не бил наречен Август, но управлявал Римската империя чрез триумвират, в Рим живеел благородник на име Публий Квинций Фулвий: той имал син, наречен Квинций Фулвий, който бил надарен със забележителен ум и когото той изпратил в Атина да учи философия, като го поверил на един тамошен благородник, наречен Кремет, негов много стар приятел. Кремет настанил Тит в своя дом, при сина си, който се казвал Гисип, а след това

поверил и двамата на един философ на име Аристип да ги учи. Живеейки заедно, двамата младежи се сближили и характерите им се оказали толкова сходни, че те се свързали с крепка, братска дружба, която впоследствие нищо друго освен смъртта не могло да наруши; когато не били заедно, никой от тях не можел да намери нито радост, нито покой. Те били започнали едновременно своето учение, и тъй като всеки един от тях притежавал способности, еднакво блестящи като тия на другия, изкачвал се нагоре към славните върхове на философията наравно с него и с най-големи похвали.

Така живели те в продължение на цели три години за най-голяма утеха на Кремет, който се отнасял почти еднакво и към двамата, като с родни синове. Но след като тия три години изтекли, случило се нещо, което става с всички смъртни: Кремет, който бил вече на преклонна възраст, завършил земния си път; двамата младежи били еднакво опечалени, сякаш и двамата били изгубили родния си баща, та приятелите и роднините на Кремет просто не знаели кого от двамата повече да утешават за сполетялата го загуба.

След няколко месеца приятелите и роднините на Гисип дошли при него и заедно с Тит почнали да го увещават да се ожени; те му били намерили една девойка с чудна красота, атинска гражданка, дъщеря на знатни родители, която била на около петнайсет години и се казвала Софрония. Един ден, когато определеното за сватбата време наближило, Гисип помолил Тит да го придружи, за да види девойката – дотогава той още не я бил виждал. Двамата отишли у дома ѝ и когато Софрония седнала при тях, Тит – сякаш му се полагало да бъде съдник на хубостта на годеницата на своя приятел – започнал да я оглежда най-внимателно; и понеже всичко у нея му се харесало безкрайно много, той почнал да ѝ се възхищава мълчаливо и станало така, че – макар и без да го показва – Тит пламнал по Софрония от такава любов, каквато дотогава нито един влюбен мъж не бил изпитвал към любимата жена.

Двамата прекарвали известно време със Софрония, след което се прибрали у дома си. Щом се усамотил в стаята си, Тит започнал да мечтае за девойката, която харесал толкова много, и колкото повече мислел за нея, толкова по-пламенна ставала неговата любов; като забелязал тая работа, Тит въздъхнал дълбоко и почнал сам да се кори: „Ех, Тите, колко си жалък! Къде и на какво си намислил да отдадеш душата си, твоята любов и твоята надежда? Нима не можеш да проумееш, че заради тясната дружба между теб и Гисип, с когото тази девойка е свързана, ти трябва да я почиташ като твоя родна сестра? Защо се влюби? Защо се

поддаде на тая измамна любов, на тая съблазнителна надежда? Отвори си очите и се осъзнай, клетнико! Дай път на разума, обуздай сластолюбивото си желание, задръж нечистите си помисли и устреми духа си другаде; пребори се още сега, в началото, с твоето сладострастие и се овладей, докато е още време. Ти не бива да желаеш това, защото не е честно; ти не си уверен, че ще успееш, но дори и да беше уверен, че ще постигнеш това, към което се стремиш, пак не би трябвало да постъпваш по тоя начин, като имаш предвид какво значи една истинска дружба и какво дължиш на тия хора. Е, Тите, какво ще правиш? Ако искаш да постъпиш по съвест, ти трябва да се откажеш от тази непочтена любов.“

Но след това, щом си спомнел за Софрония, той започвал да мисли точно обратното и проклинайки предишните си размишления, си казал: „Законите на любовта са много по-могъщи от всички останали, защото те разрушават не само законите на дружбата, ами и Божиите. Колко пъти се е случвало баща да залюби дъщеря си, брат – сестра си, мащеха заварения си син? Та това е много по-чудовищно, отколкото да залюбиш съпругата на приятеля си – нещо, което е ставало хиляди пъти. Освен това аз съм млад, а младостта е изцяло подчинена на законите на любовта; следователно онова, дето се нрави на Амур, трябва и на мен да се харесва. Честните постъпки прилягат повече на зрелите люде, а аз не мога да искам друго освен това, което желае Амур. Красотата на Софрония е достойна за любовта на всекиго и щом аз, който съм млад, я обичам, има ли някой право да ме укорява за това? Аз не я обичам за това, че принадлежи на Гисип, аз я обичам и бих я обикнал на когото и да принадлежеше; но че тя е била отредена не на друг, а на моя приятел Гисип, тук вече съдбата е виновна. И щом Софрония трябва да бъде обичана – тя наистина го заслужава заради своята красота, – Гисип трябва да остане още по-доволен, като научи, че в нея съм се влюбил аз, а не някой друг.“

След тия разсъждения той отново се връщал към предишните си размисли, сам се осмивал, после отново променял становището си от едно към друго. Тит прекарал така не само тоя ден и тая нощ, ами и много други, докато не изгубил и сън, и охота за ядене и отслабнал дотолкова, че се тръшнал на легло. Гисип, който няколко дни наред го гледал колко е умислен, като видял, че легнал и болен, много се огорчил, седял непрекъснато край него и правел каквото можел, за да го ободри, питайки го често и настойчиво защо е толкова загрижен и защо се е разболял. Тит на няколко пъти се опитал да му разправя разни измислици, но Гисип веднага разбрал, че не е вярно, затова накрая Тит бил принуден да

му признае истината; разплакал се и като въздъхнал, започнал така: „Гисип, ако боговете рекат, ще ми бъде много по-приятно да умра, отколкото да продължавам да живея, защото съдбата ме накара да изпадна в състояние, при което се налага да проявя доблест, а за най-голям мой срам трябва да призная, че доблестта ми се пречупи; разбира се, аз очаквам да бъда сполетян в най-скоро време от наказанието, що заслужавам заради това, сиреч смъртта, която ще приема с много по-голямо удоволствие, отколкото спомена за собствената си подлост; и понеже не мога, а и не трябва да крия нищо от теб, аз ще ти призная моята подлост без да потъна от срам.“

И като започнал от самото начало, той му разкрил причините за своята загриженост и за душевната си борба, казал му кои негови мисли взели окончателно връх и как просто умираше от любов към Софрония; Тит заявил, че понеже разбирал много добре, че това е недостойна постъпка, бил решил да се разкае и да умре и бил уверен, че смъртта няма да закъснее.

След като го изслушал и го видял да плаче, Гисип се позамислил, понеже и той, макар и в много по-малка степен, бил също увлечен от красотата на девойката, но след това отсъдил бързо, че животът на неговия приятел трябва да му бъде много помил, отколкото самата Софрония; сълзите на Тит го трогнали, разплакал се и той и отвърнал през сълзи: „Тите, ако ти нямаше нужда от такава утеха, от каквато се нуждаеш сега, аз щях да ти се оплача от самия теб като от човек, който е нарушил нашата дружба, защото е криел толкова време от мен съдбоносната си страст. Вярно е, че това ти се е струвало нечестно, но все пак човек не би трябвало да крие от приятеля си и своите нечестни дела, така както споделя с него честните, защото всеки приятел ще се радва на приятеля си заради честните му постъпки, а що се отнася до нечестните му помисли – той ще се постарее да ги отхвърли от душата му. Но засега ще спра дотук и ще се насоча към онова, което според мен е най-належащо. Аз не се учудвам ни най-малко, че обичаш толкова пламенно Софрония, която е сгодена за мен; щях да се учудя много повече, ако не се беше случило така, защото познавам нейната красота и благородството на твоя дух, комуто е присъщо да се увлича толкова по-страстно и пламенно, колкото е по-голяма прелестта на това, което той харесва. И колкото имаш право да обичаш Софрония, толкова не си прав (въпреки че не го показваш) да се оплакваш от съдбата, загдето е отредила девойката на мен, понеже мислиш, че ако тя принадлежеше другиму, а не на мен, твоята любов би била честна. Но като размислиш разумно, както

обикновено правиш, кажи ми, можеше ли да бъдеш по-благодарен на съдбата, ако тя беше отредила Софрония другиму, а не на мене? Който и друг да я притежаваше, щеше да я обича повече за себе си, отколкото за тебе – колкото и честна да е твоята любов; а ако наистина ме смяташ за твой приятел, каквото и съм, от мен такова нещо не можеш да очакваш; причина за това е обстоятелството, че откакто сме станали приятели, аз не си спомням да съм притежавал нещо, което да не бъде колкото мое, толкова и твое. Ако работата със Софрония беше отишла толкова далеч, че да няма как да се оправи по друг начин, аз и в тоя случай щях да постъпя, както съм постъпвал във всички останали; но тъй като работата още не е стигнала до подобно положение, аз мога да направя девойката да стане само твоя и ще го сторя; иначе не разбирам защо ти би трябвало да продължаваш да държиш на моето приятелство, ако аз не бих могъл да постъпя така, че твоето желание да стане и мое, стига, разбира се, това да е възможно и да бъде извършено по честен начин. Вярно е, Софрония е моя годеница, аз много я обичах и очаквах сватбата с най-голяма радост; но понеже ти, който си много по-чувствителен от мен, се стремиш с много по-голяма страст към това съкровище, каквото представлява тя, бъди уверен, че тя ще пристъпи прага на моята стая като твоя, а не като моя жена. Поради това отхвърли грижите, прогони мъката си, възвърни загубеното си здраве, бодрост и веселие и отсега нататък очаквай в най-добро разположение на духа наградата за твоята любов, която я заслужава много повече, отколкото моята.“

След като изслушал словата на Гисип, Тит, макар и да се зарадвал от примамливата надежда, която те му вдъхнали, още повече се засрамил, защото размислил, че колкото е по-голямо великодушието на Гисип, толкова по-непристойно е той да се възползува от него; поради това, без да престава да плаче, намирайки трудно думи, той му отвърнал: „Гисип, твоето великодушие и твоята дружба ми показват съвсем ясно как трябва да постъпя аз като твой приятел. И нека сам Бог не допусне да приема някога от теб като моя жена тази, която той ти е дарил, смятайки те за по-достоеен за нея. Ако той бе прозрял, че тя подобава на мен, то нито ти, нито който и да е друг бихте могли да мислите, че бог щеше да я отреди на теб. Затова, наслаждавай се на избора, който Бог е направил за теб, радвай се на неговия разумен съвет и дар и ме остави да чезна в сълзите, които той е отредил за мен, като недостоеен за такова благо; или ще успея да надвия тия сълзи – с което ще ти доставя удоволствие, – или пък те мен ще надвият и аз ще се избавя от моите мъки.“

Гисип отвърнал: „Тите, ако нашата дружба ми дава право да те

принудя да изпълниш някое мое желание, аз бих искал да го упражня тъкмо в това; и ако ти не склониш доброволно на моите молби, аз, с помощта на насилието, което е позволено да се употребява в полза на приятеля, ще направя така, че Софрония да бъде твоя. Знам колко са могъщи силите на любовта, знам, че не един, а много пъти те са довеждали влюбените до ужасна смърт; и виждам, че ти си толкова близко до нея, че нито ще успееш да надвиеш сълзите си, нито да се върнеш назад и ще продължиш да се мъчиш, докато умреш сломен, а аз – в това не бива да се съмняваш – скоро ще те последвам. Затуй, дори никак да не те обичах, животът ти пак щеше да ми бъде скъп, за да мога да живея и аз. И така, Софрония ще бъде твоя, защото ти не ще намериш лесно друга, която толкова да ти хареса, а пък аз ще мога без усилия да се влюбя в друга и по този начин ще задоволя и теб, и себе си. Може би аз нямаше да проявя такова великодушие в случая, ако жените се срещаха толкова рядко и толкова трудно, както истинските приятели; но тъй като за мен ще бъде съвсем лесно да си намеря друга съпруга, но не и друг приятел, аз предпочитам (не ще кажа: да я загубя, защото, отстъпвайки я на теб, няма да я загубя, а ще я дам на по-добър от мен) да ти я предам, отколкото да загубя тебе. Затова, ако моите молби са в състояние да ти въздействуват, аз те моля да престанеш да се измъчваш и да утетиш едновременно и себе си, и мене, и с надеждата за по-добро, да се приготвиш да се наслаждаваш на радостта, която очакваш от пламенната си любов към обичаната жена.“

Колкото и да се срамувал да приеме Софрония да стане негова съпруга и да не искал да отстъпи, подтикван, от една страна, от любовта си, а, от друга – от уговарянията на Гисип, Тит отвърнал: „Виж какво, Гисип, не знам дали ще доставя по-голямо удоволствие на себе си или на теб, ако изпълня онова, за което ти ме молиш и ме уверяваш, че ще ти бъде много приятно да сторя; но тъй като твоето великодушие е такова, че надвива моя срам, аз ще постъпя, както ти искаш. Ала бъди уверен, че ще направя това със съзнанието, че съм получил от теб не само любимата жена, а и собствения си живот. И нека боговете ми помогнат, за твоя чест и твое благо, да ти докажа още веднъж колко ми е приятно това, което ти вършиш за мен, като ме съжаляваш много повече, отколкото самият аз себе си.“

На тези думи Гисип отвърнал следното: „Тите, ако искаме работата да стане, ще трябва да постъпим така. Както ти е известно, Софрония стана моя годеница след дълги преговори между моите роднини и нейните близки, затова, ако аз отида сега и кажа, че не я искам за съпруга,

ще си имам големи неприятности и ще разгневя и моите, и нейните роднини; ако бях уверен, че по тоя начин тя ще стане твоя, тая работа за мен не би имала никакво значение; но аз се опасявам, че ако постъпя така, родителите ѝ може начаса да я омъжат за друг, и тоя човек да не си ти, и ще стане така, че ще загубиш това, което аз не ще получа. Затуй, стига ти да си съгласен, аз мисля, че ще трябва да продължа започнатото дело, да въведа Софрония в дома си, като моя жена, да отпразнуваме сватбата, а след това ще уредим ти да легнеш скришом с нея, все едно, че е твоя жена. Впоследствие, когато му дойде времето, ние ще съобщим за станалото; ако им хареса, добре, пък ако не им хареса, нали работата вече е станала и няма как да се оправи, те, щат не щат, ще трябва да се примирят.“

Тит одобрил това предложение, поради което Гисип приел Софрония в дома си като своя жена едва след като Тит оздравял и укрепнал. След големия пир, когато паднала нощта, жените оставили девойката в постелята на съпруга ѝ и си отишли. Стаята на Тит била до тая на Гисип, от едната се влизало в другата; поради това, когато Гисип се прибрал, изгасил всички светлини, промъкнал се безшумно при Тит и му казал да иде да легне при жена си. Като чул това, Тит потънал от срам, разкалял се и отказал да го стори; но Гисип, който бил готов да изпълни желанието му с цялата си душа, а не само на думи, успял да го накара да отиде там, макар и след дълга препирня. Щом легнал в постелята, Тит прегърнал девойката и като се престорил, че се шегува с нея, запитал я шепнешком дали иска да му стане жена. Предполагайки, че това е Гисип, тя отвърнала „да“, след което той ѝ надянал на пръста един хубав скъп пръстен и казал: „И аз искам да бъда твой съпруг.“ След като консумирали брака, той ѝ се наслаждавал дълго и най-любовно, но нито тя, нито който и да било не се досетили, че с нея е спал някой друг, а не Гисип.

Докато бракът на Софрония и Тит стигнал до това положение, Публий, бащата на Тит, умрял, поради което младежът получил писмо да се завърне незабавно в Рим, за да се погрижи за своите работи. И така той се видял принуден да замине, като вземе със себе си и Софрония; но това било невъзможно, пък и нямало как да стане, без да ѝ обяснят какво се е случило; затова един ден те я викнали при себе си в стаята, разказали ѝ всичко, без да скриват нищо, а Тит я убедил, че чутото от нея е истина, като ѝ припомнил много неща, станали между тях двамата. Софрония изпървом изгледала и двамата с известно негодувание, после се разридала, загдето Гисип я измамил, но преди да разкаже за това в дома

на Гисип, отишла в бащиния си дом и там разказала на баща си и на майка си по какъв начин и тя, и те били измамени от Гисип и ги уверила, че тя е съпруга на Тит, а не на Гисип, както си мислели.

Бащата на Софрония се почувствувал страшно оскърбен; той и неговите близки се оплаквали дълго време на близките на Гисип, изобщо станали големи караници и разпри. Гисип се спечелил омразата както на своите близки, така и на роднините на Софрония; всички твърдели, че той заслужава не само порицание, но и най-сурово наказание, докато Гисип ги уверявал, че е постъпил честно и че роднините на Софрония трябва да бъдат благодарни, задето е омъжил девойката за човек, който е и от него по-добър. Тит пък от своя страна слушал всичко и много се огорчавал, но понеже познавал добре нравите на гърците и знаел, че те вдигат шум и заплашват, докато не срещнат някого, който да съумее да им отговори както трябва, след което не само стават смирени, ами и от страхливите по-страхливи, той решил, че не бива да оставя ругатните им без отговор; и тъй като притежавал дух на римлянин и разум на атинянин, Тит успял с хитрост да събере в един храм роднините на Гисип и близките на Софрония, влязъл в храма, придружен само от Гисип и им заговорил така:

„Мнозина философи смятат, че всичко, каквото смъртните извършват, се прави съгласно решението и благоволенieto на безсмъртните богове; затуй някои мислят, че всичко, каквото става или предстои да стане някога, е неизбежно, въпреки че има и такива, които отнасят тази неизбежност само до вече станалите неща. Ако разгледаме внимателно споменатите мнения, ще ни стане ясно, че да порицаеш едно дело, което няма как да промениш, не значи друго, освен да пожелаеш да се покажеш по-мъдър от боговете, а ние сме длъжни да смятаме, че именно боговете разполагат и с нас, и с нашите дела, и че те ръководят и нас, и тях безпогрешно, съгласно вечни закони; поради това вие лесно бихте могли да проумеете на какво неразумно и глупаво високомерие е проява желанието да бъдат порицавани техните постъпки и що за люде са и какви окови заслужават тия, дето позволяват на дързостта си да стигне чак дотам. Според мен всички вие сте като тях, ако е вярно онова, което съм чувал, че сте говорили и че продължавате да разправяте по повод на това, че Софрония е станала моя жена, въпреки че вие сте я били сгодили за Гисип, без да се съобразите, че тя *ab eterno* е била предопределена да стане жена не на Гисип, а моя, което ви стана ясно сега. Но тъй като на мнозина разсъжденията за невидимото провидение и намеренията на боговете се струват и тежки, и Трудни за разбиране, нека допуснем, че

боговете не се намесват в нашите дела, а аз ще слезна до хорските размисли и като говоря за тях, ще ми се наложи да направя две неща, които никак не ми се нравят: първо – да похваля малко себе си, и, второ – да порицая или дори да унизя донейде другите; но тъй като не желая да се отдалечавам от истината нито в единия, нито в другия случай, аз ще го сторя, защото това се изисква и от настоящия наш разговор.

С вашите оплаквания, които са плод повече на гнева ви, отколкото на вашия разум, с непрекъснатите си мърморения и дори крясъци вие охувате, хапете и осъждате Гисип, защото той по своя воля ми е дал за съпруга девойката, която вие, по ваше желание, сте определили за него; аз пък смятам, че за тая работа той заслужава най-голяма похвала, и то поради следните причини: първо, защото е постъпил така, както е трябвало да постъпи като приятел, и, второ, защото е постъпил много по-мъдро от вас. Аз нямам намерение да седна да ви обяснявам сега какво, според свещените закони на дружбата, един приятел трябва да върши заради своя приятел, а ще се задоволя да ви напомня, че дружеските връзки са много по-силни и от роднинските, и от кръвната връзка, защото човек сам си избира приятелите, докато роднини му стават тия, дето са предопределени от съдбата. Поради това никой не бива да се учудва, че Гисип е предпочел моя живот пред вашето благоволение, понеже аз съм му приятел и се смятам за такъв.

Но нека преминем към втората причина, във връзка с която ще ми се наложи да ви докажа още по-убедително, че той постъпи много по-мъдро от вас, защото ми се струва, че вие не сте в състояние да проумее-те промисъла на боговете, а още по-малко пък да разберете и проявите на приятелство. И така, аз ви казвам, че съгласно вашето намерение и решение вие дадохте Софрония на младия философ Гисип, а Гисип реши да я даде на друг млад философ; по ваше решение тя бе дадена на един атинянин, а по решение на Гисип – на един римлянин; съгласно вашето мнение тя бе дадена на един благороден младеж, а съгласно това на Гисип – на друг, още по-благороден; според вашето – на един богат младеж, а според това на Гисип – на друг, още по-богат; според вашето – на един млад човек, който не само че не я обичаше, ами едва я познаваше, докато по решение на Гисип тя бе предадена на младежа, който я обича повече от цялото си щастие и от собствения си живот.

А сега ще ви докажа точка по-точка, че всичко това, което казах, е истина и че то заслужава много по-голямо поощрение от това, което вие сте сторили. Че аз съм млад и съм също такъв философ, какъвто е Гисип, могат да ви го докажат, без да са необходими много разговори, и

моето лице, и моите занимания. И аз, и той, сме на едни години и в учението си винаги сме вървели заедно. Вярно е, че той е атинянин, а аз – римлянин. Но ако почнем да спорим за славата на градовете, ще кажа, че аз съм от един свободен град, докато Гисип е от град, задължен да плаща данък; ще кажа още, че аз съм от града, който властвува над целия свят, а той е от град, подвластен на моя; ще кажа, че съм от град с цъфтяща военна слава, власт и ученост, докато за своя град Гисип може да се похвали само с неговата ученост. Освен това, макар и да ме виждате тук като скромен ученик, аз не съм роден от измета на римското простолудие; и моите къщи, и обществени места в Рим са пълни с древните изображения на моите предци, а римските летописи са пълни с описания на многобройните триумфални шествия, с които хората от рода Квинций са били извеждани на Капитолия в Рим; славата на нашето име не само че не е изгнила от старост, ами днес цъфти повече от всякога. От стеснение аз не ще ви говоря за своите богатства, тъй като помня, че честната бедност е древното и най-голямо наследство на благородните граждани на Рим; и макар простите хора да я осъждат и да превъзнасят богатствата, искам да подчертая, че аз притежавам такива богатства не защото съм алчен, а защото съм любимец на съдбата.

Знам много добре, че за вас е било, пък и сега сигурно е много приятно да се сродите тук с Гисип, но няма никаква причина, поради която вие би трябвало да държите по-малко на мен в Рим, имайки предвид какъв гостоприемен домакин бихте могли да имате там в мое лице, който освен това може да ви бъде полезен, грижлив и силен покровител както в обществените, така и в частните работи. Впрочем кой, като остави настрана собственото си желание и се съобрази със своя разум, би похвалил вашите решения, а не решението на моя Гисип? Никой, разбира се. Следователно бракът на Софрония с благородния, от древен произход и богат гражданин на Рим и приятел на Гисип, Тит Квинций Фулвий, е сполучлив и всеки, който съжалява за станалото и се оплаква от това, не постъпва както би трябвало да постъпи и не знае какво върши.

Ще се намерят може би и такива, които ще кажат, че те съжаляват не затуй, че Софрония е станала жена на Тит, а заради начина, по който е било извършено: скришом, крадешком, без да бъдат известени ни приятелите, нито роднините. Това не е никакво чудо, нито пък се случва за пръв път. Не искам да ви разказвам сега за тия, които са си избирали мъже против волята на своите бащи, или за ония, които са забягвали със своите любовници и са били любовници още преди да станат съпруги, или за тези жени, които са разкрили своя брак с бременност или

раждане, преди да са известили за него, и поради това бракът им е бил признат от немай-къде; със Софрония такова нещо не се е случило, напротив, Гисип я даде на Тит скромно и честно, без да извърши нищо нередно.

Други пък ще кажат, че тя е била омъжена от човек, който не е имал право да го стори. Но това са глупави женски приказки, дължащи се на неразбиране на нещата. Не за пръв път съдбата прибягва до различни пътища и нови средства, за да насочи събитията към желаните от нея цели. Защо, ако всичко излезе добре, аз ще трябва да се тревожа, че някой обушар, а не някой философ, тайно или открито е седнал да урежда моите работи по начин, който той мисли за най-добър? Виж, ако обушарят не се прояви като разумен човек, в такъв случай ще трябва да внимаваме да не се залавя повторно със същата работа, а за каквото е сторил досега – да му благодарим. Щом Гисип е омъжил Софрония сполучливо, глупаво и излишно е да се оплаквате от него и от начина, по който е извършил това. Щом не се доверявате на неговия разум, гледайте отсега нататък да не омъжва други жени, а сега му благодарете.

Въпреки това вие трябва да знаете, че аз не се опитах да опетня вашата чест и чистотата на вашата кръв в лицето на Софрония нито с хитрост, нито с измама; и въпреки че я взех тайно за своя жена, не постъпих като крадец, за да отнема нейната девственост; аз не желяех да я взема по непочтен начин, като ваш враг, отказвайки се от вашето роднинство; направих го, защото бях пламенно влюбен в нейната чаровна красота и добродетел и знаех, че ако я бях поискал по реда, който вие може би имате предвид, аз можех да не я получа, понеже вие много я обичате и щяхте да се опасявате, че ще я отведе в Рим. И така, както вече знаете, аз се възползувах от тайната хитрост и от мое име подтикнах Гисип да се съгласи да извърши нещо, с което сам той не беше съгласен; след това, макар и да я обичах горещо, аз не пожелах да легна с нея като любовник, а като съпруг, и както самата тя може да удостовери, не я докоснах, преди да я направя моя жена, като й дадох пръстен и я запитах с обичайните слова иска ли ме за свой съпруг, на което тя отговори утвърдително. И ако тя разправя, че е била измамена, вие трябва да порицаете не мен, а нея, защото тя не ме запита кой съм аз.

Ето какво голямо зло, какво голямо прегрешение и престъпление сме извършили аз, влюбеният, и моят приятел Гисип, за да може Софрония да стане тайно съпруга на Тит Квинций, ето за какво сте седнали да го мъчите, заплашвате и тормозите. Как ли щяхте да постъпите с него, ако я беше дал на някой селяк или на някой нехранимайко, или пък на

някой слуга? Какви вериги, какъв ли затвор щяхте да му измислите! Но нека засега оставим този въпрос, защото е дошло времето, което аз все още не очаквах: баща ми е умрял и се налага да се завърна в Рим; ето защо, желяйки да взема със себе си и Софрония, аз ви разкрих онова, което може би щях все още да пазя в тайна от вас; ако сте разумни люде, вие ще понесете това, без да се тревожите, защото, ако имах намерение да ви наскърбя или да ви се подиграя, можех да опозоря Софрония и после да я изоставя; но да пази Бог един римлянин да намисли някога такава подлост!

И така, Софрония е моя и по волята на боговете, и по силата на човешките закони, и поради достойния за похвала разум на моя приятел Гисип и посредством моята любовна хитрост, а вие, които – както изглежда – се смятате за по-мъдри и от боговете, и от другите люде, осъждате станалото по два начина, които ми са твърде неприятни: първо, задържате Софрония, върху която нямате никакви права освен тия, които аз бих могъл да ви разреша, и, второ – отнасяте се към Гисип като към враг, докато всъщност сте му длъжници. Засега нямам намерение да продължавам да ви обяснявам колко глупаво постъпвате, вършейки всичко това, но бих искал да ви посъветвам като приятел да престанете да негодувате, да уталожите гнева си и да ми върнете Софрония, за да мога да си замина радостен, като ваш роднина, и да си остана ваш близък; но бъдете уверени, че независимо от това дали станалото ви се нрави, или не, ако вие сте решили да постъпите иначе, аз ще взема Гисип със себе си, а щом успея да се добера до Рим, може да не се съмнявате, че макар и против волята ви, ще си възвърна тая, която по право ми принадлежи; освен това, като стана ваш враг, аз ще ви покажа и какво може да направи негодуванието на римляните.“

Щом изрекъл тия слова, Тит станал със смръщено от гняв лице, хванал Гисип за ръка и показвайки с какво пренебрежение се отнася към всички, намиращи се в храма, излязъл, като поклащал глава и ги заплашвал.

Тия, дето останали в храма, повлияни донейде от обещанията на Тит за родството и приятелството с него и изплашени от последните му слова, решили единодушно, че е по-добре да имат за роднина Тит, след като Гисип не пожелал да се сроди с тях, отколкото хем да изгубят Гисип като роднина, хем да си спечелят враг в лицето на Тит. Поради това те тръгнали да търсят Тит, намерили го и му дали своето съгласие Софрония Да стане негова съпруга, той – темен скъп роднина, а Гисип – темен добър приятел; а след като се събрали на голямо пиршество за

сродяване и помирение, отишли си и му пратили Софрония; и тя, бидейки разсъдлива жена, нали нямало как иначе да постъпи, побързала да прехвърли върху Тит любовта, която изпитвала към Гисип, и потеглила с него за Рим, където била приета с големи почести.

Гисип останал в Атина, където почти всички се отнасяли към него с голямо презрение; след известно време, вследствие някакви вътрешни разпри, той и целият му род били изгонени от Атина, а той, беден и нещастен, бил осъден на вечно изгнание. И така, след като не само обеднял, ами стигнал до просияшка тояга, Гисип все пак успял да отиде в Рим, за да види дали Тит ще си спомни за него; като научил, че Тит е жив и се ползува с уважението на всички римляни и като му казали къде живее, Гисип застанал пред дома му и го дочакал, докато оня се прибере; поради нищетата, в която бил изпаднал, Гисип не се осмелявал да го заговори, но се надявал, че щом го зърне, Тит ще го познае и ще го повика при себе си. Обаче станало така, че Тит минал край него, без да го познае, а Гисип си помислил, че Тит го е видял и се е отвратил от вида му; затова, като си припомнил какво бил направил за Тит, Гисип се изпълнил с възмущение, отчаял се и си тръгнал; понеже било вече късно и бил гладен, а нямал пари, той тръгнал напосоки, предпочитайки смъртта пред всичко друго; така стигнал до един пущинак край града, видял една пещера, вмъкнал се вътре, за да прекара там нощта, проснал се на голата земя така както бил в дрипите си, и заспал, изнурен от дългите страдания.

Призори в пещерата дошли двама души, които през нощта били отишли да крадат, а сега влезли тук, за да си поделят плячката; по едно време те се скарали и тоя, дето бил по-силен, убил другия и си отишъл; Гисип чул и видял всичко и решил, че е намерил най-последния път към смъртта, която толкова много желаел, без да се налага да слага сам край на живота си; затова той не си тръгнал, а изчакал стражите на съда, които, като узнали за станалото, нахълтали в пещерата, нахвърлили се яростно върху Гисип и го отвели със себе си. При разпита той заявил, че е извършил убийството, но после нямало как да излезе от пещерата, затова преторът, който се казвал Марк Варон, заповядал да го разпнат на кръст според тогавашния обичай.

В същото време в преторията случайно пристигнал и Тит; щом погледнал в лицето нещастния осъден и научил за какво са го осъдили, той познал Гисип, останал много учуден от нещастната му съдба и от начина, по който е попаднал там; и понеже изгарял от желание да му помогне, а не виждал как иначе може да го стори, освен да обвини себе си и с

това да оправдае него, Тит се хвърлил към претора и викнал: „Марк Вароне, оправдай клетия човек, когото си осъдил, защото той е невинен! Аз обидих боговете с моята вина, убивайки тоя, когото твоите стражи тази сутрин намериха мъртъв, и не искам да ги оскърбя отново със смъртта на още един невинен.“

Варон останал удивен, пък и му било много неприятно, загдето цялата претория чула всичко, но понеже неговата чест не му позволявала да не изпълни повелята на законите, той заповядал да върнат Гисип и после му казал в присъствието на Тит: „Ти луд ли си, та без да те изтезават, призна, че си извършил нещо, което не си сторил, нали от това завишеш животът ти? Призна, че нощес си убил човек, а ето че сега дойде тоя и твърди, че не ти, ами той бил извършил убийството.“

Гисип се обърнал, видял, че тоя, за когото ставало дума, е Тит и разбрал много добре, че е постъпил така, за да го спаси, като благодарност за услугата, която той бил му сторил някога. Поради това Гисип се трогнал, разплакал се и казал: „Вароне, аз наистина съм извършил убийството, а състраданието на Тит идва твърде късно, за да ме спаси.“ Тит от своя страна настоял: „Преторе, ти виждаш, че тоя човек е чужденец; при това е бил заловен при убития без всякакво оръжие; сам можеш да видиш, че нищетата му го е накарала да търси смъртта, затова освободи го, а мен накажи, защото го заслужавам.“

Варон продължавал да се чуди на настойчивите молби и на двамата и понеже предполагал, че никой от тях не е извършил престъплението, започнал да обмисля как да ги оправдае; не щеш ли, тъкмо в тоя миг се появил някакъв младеж, на име Публий Амбуст, един нещастник, известен на всички римляни като пладнешки разбойник, който действително бил извършил убийството и знаел, че нито един от тия двама не бил виновен за станалото, в което всеки от тях се самообвинявал; тяхната невинност предизвикала у него такава голяма жалост, че подтикван от нея, той се приближил до Варон и му рекъл: „Преторе, моята орис ме принуждава да се намеся, за да разреши трудния спор между тия двама люде; аз не знам кой Бог ме кара и подтиква отвътре да ти призная моя грях, но знай, че никой от тях не е виновен за това, за което всеки един обвинява себе си. Аз убих оня човек днес призори, а тоя нещастник видях да спи там, докато деляхме плячката от кражбата заедно с оногова, когото после умъртвих. Тит не се нуждае от моето оправдание – неговото име е достатъчно известно, за да бъде способен на такова деяние. И така, освободи ги, а на мен наложи наказанието, което постановяват законите.“

Октавиан, който вече бил известен за станалото, заповядал и тримата да се явят при него, понеже искал да узнае какво е подтикнало всеки един от тях да пожелае именно той да бъде осъден; и тримата му разказали всичко. Тогава Октавиан пуснал на свобода първите двама като невинни, а третият освободил заради тях.

Тит взел със себе си своя Гисип и след като му се накарал здравата за неговата плахост и недоверие, оказал му най-сърдечна почит; завел го у дома си, където Софрония се трогнала до сълзи и го посрещнала като роден брат, а Тит го поутошил, облякъл го и го възвърнал в онова положение, което се полагало на неговата доблест и благородство. Най-напред Тит поделил между него и себе си всички свои съкровища и имения, после му дал за съпруга младата си сестра, която се наричала Фулвия, и му казал: „Гисип, от теб зависи дали ще пожелаеш да останеш при мен, или ще предпочетеш да се завърнеш в Ахея с всичко онова, което аз ти дадох.“ Принуден, от една страна, от обстоятелството, че бил изгонен от своя град, а от друга, подтикван от любовта, която му вдъхвала благодатната дружба на Тит, Гисип решил да стане римлянин. Така той със своята Фулвия, а Тит със своята Софрония живели дълго време в село в един и същи дом и с всеки изминат ден – ако може така да се каже – ставали все по-големи приятели.

И така, дружбата е най-святото нещо; тя е достойна не само за най-голяма почит, ами и за вечна възхвала, тъй като е премъдра майка на великодушието и почтеността, сестра на благодарността и милосърдието, враг на ненавистта и алчността, и без да чака да я подканят, винаги е готова да стори за другите онова, което би искала да направят за нея. Но днес е рядкост да срещнем нейното священо влияние между двама души, по вина и за срам на презряната алчност на смъртните, която, мислейки единствено за собствената си изгода, я е осъдила на вечно изгнание, отвъд най-далечните краища на земята.

Коя любов, кои богатства, кое родство освен дружбата биха могли да заставят Гисип да долови със сърцето си, и то с такава сила, страстта, сълзите и въздишките на Тит, за да му преотстъпи красивата си, благородна и любима годеница? Какви други надежди за по-добро положение, какви възхвали, какви изгоди, ако не дружбата, биха могли да накарат Гисип да не мисли за това, че ще изгуби и своите близки, и близките на Софрония, да не обръща внимание на презрителните подмятания на простолудието, да пренебрегва подигравките и насмешките само и само да задоволи своя приятел? И от друга страна, какво, ако не дружбата, е подбудило Тит веднага, без всякакво колебание – а той е имал

възможността да се престори, че нищо не е забелязал – да потърси собствената си смърт, за да смъкне Гисип от кръста, който сам Тит е искал за себе си? Какво, ако не дружбата, е направило Тит толкова великодушен, че да подели без ни най-малко колебание огромното си състояние с Гисип, когото съдбата била лишила от неговото? Кой, ако не дружбата, би могъл да накара Тит да даде на Гисип собствената си сестра с готовност и без ни най-малко съмнение, въпреки че е виждал, че Гисип бил обеднял и изпаднал до просяшка тояга?

И така, нека хората си имат безброй роднини, цели рояци братя, безчет деца, нека с помощта на парите те умножават броя на своите слуги и нека не виждат, че всеки един от тях повече се страхува от най-малката опасност, която би могла да го сполети, отколкото да се грижи да отстрани и най-големите опасности, надвиснали над неговия баща, брат или господар. Приятелят обаче върши точно обратното.

НОВЕЛА IX

Месер Торело оказва голяма почит на Саладин, който е преоблечен като търговец; настава време за кръстоносен поход, месер Торело определя на жена си срок, след който тя може да се омъжи повторно; месер Торело бива пленен и султанът узнава за умението му да се грижи за ловните птици; султанът познава Торело, казва му кой е и му оказва най-големи почести; месер Торело се разболява и с помощта на магия бива пренесен за една нощ в Павия тъкмо по време на тържеството по случай брака на жена му; тя го познава и двамата се прибират заедно у дома си.

Филомена била вече завършила своя разказ и всички похвалили много великодушната благодарност на Тит, когато кралят, оставяйки последното слово за Дионео, започнал да говори така:

– Прелестни дами, няма съмнение, че разсъждавайки за дружбата, Филомена ни каза самата истина и беше много права, когато на края на своя разказ тя се оплака, загдето смъртните днес почти никак не ценят дружбата. И ако ние се бяхме събрали тук, за да поправяме хорските недостатъци или дори само да ги порицаваме, аз бих продължил нейните слова с една още по пространна реч; но тъй като нашата цел е съвсем друга, сетих се да ви направя достойно посредством един доста дълъг, но може би все пак занимателен разказ една от великодушните

постъпки на Саладин, за да може, като чуем съдържанието на моята новела, в случай че по причина на нашите недостатъци не сме успели да спечелим изцяло нечия дружба, да изпитаме поне насладата от услугата, която ще окажем, с надеждата, че един ден все ще бъдем възнаградени за нашата постъпка.

И така, ще ви кажа, че както някои твърдят, по времето на императора Фридрих Първи християните се вдигнали на голям поход за освобождение на Светата земя; като узнал за това доста по-рано, храбрият владетел Саладин, който по онова време бил султан на Вавилония, намислил да се отправи на път и лично да огледа приготвленията на християнските владетели за похода, за да може пък той да се приготви още по-добре. Затова, след като уредил всички свои работи в Египет, той се престорил, че отива уж на поклонение, преоблякъл се като търговец и тръгнал на път, вземайки със себе си двамина измежду най-вещите си и най-мъдри сановници и трима слуги. Пребродил той много християнски краища и когато минавал през Ломбардия, за да се прехвърли отвъд планините, станало така, че докато пътували от Милано за Павия, привечер Саладин и неговите люде срещнали един благородник, на име месер Торело ди Стра, от Павия, който със слуги, кучета и соколи отивал да прекара известно време в едно свое прекрасно имение, намиращо се над Тичино. Щом ги забелязал, месер Торело разбрал, че това са знатни люде, и то чужденци, и пожелал да ги почете; поради това, когато Саладин се обърнал към един от слугите и го запитал колко има още от това място до Павия и дали човек може да влезе в града, по което и време да пристигне, Торело не дал на слугата си да отговори, ами самият той се обадил и казал: „Синьори, вие не ще успеете да стигнете до Павия по време, когато ще можете да влезете в града.“ – „В такъв случай – обадил се Саладин, – понеже сме чужденци, бъдете любезни и ни кажете къде бихме могли да намерим добър подслон.“ Месер Торело отвърнал: „Ще сторя това на драго сърце. Тъкмо мислех да пратя някой от моите хора да свърши една работа близо до Павия; той ще ви придружи и ще ви заведе на такова място, където ще намерите всички удобства.“ После се доближил до най-възрастния си слуга, заръчал му какво да направи и го пратил е чужденците, а самият той избързал към имението си, заповядал да приготвят колкото е възможно по-разкошна вечеря и да наредят трапезите в градината; когато всичко било готово, месер Торело излязъл пред вратата, за да посрещне своите гости.

Разговаряйки със знатните люде за това-онова, слугата ги повел по разни околни пътища към имението на своя господар, така че те нищо

не забелязали; когато месер Торело ги видял да идват, тръгнал към тях, засмял се и възкликнал: „Бъдете добре дошли, синьори!“ Саладин, който бил твърде съобразителен човек, се досетил, че рицарят се е опасявал да не би те да му откажат, ако ги поканел още когато ги срещнал, затуй си послужил с хитрост, за да ги доведе до дома си, та да няма как да не се съгласят да прекарат вечерта с него; в отговор на неговото приветствие Саладин рекъл: „Месер, ако изобщо е възможно човек да се оплаква от учтивите люде, ние бихме се оплакали от вас, загдето принудихте такива като нас – да не говорим за това, че станяхте причина и да се забавим, – дето с нищо не сме заслужили вашето благоразположение освен с един поздрав, да се възползуваме от вашата любезност.“ Рицарят, който бил умен и притежавал и дар слово, отвърнал: „Синьори, ако трябва да съдя по това как изглеждате, вниманието, което ви оказвам, ще бъде съвсем нищожно в сравнение с това, дето заслужавате; повярвайте ми, вън от Павия нямаше да намерите прилично място, където да отседнете, затова недейте съжалява, че сте се поотклонили от пътя си, за да имате по-малко неудобства.“

Докато той говорел така, слугите му се приближили и щом знатните гости скочили от седлата, те поели конете им и ги настанили, а месер Торело повел тримата мъже към пригответните за тях стаи, където заповядал да ги събуят и да им поднесат изстудени вина да се подкрепят; после сам той повел с тях най-приятен разговор, за да ги забавлява, докато стане време за вечеря. И Саладин, и придружителите му, и неговите слуги знаели латински език, поради което те много добре разбирали всичко и били разбираани и на всички им се струвало, че рицарят е най-приятният, най-учтивият и най-красноречив човек, който са срещали до тогава. Месер Торело пък от своя страна си мислел, че те са много познатни и по-важни люде, отколкото му се сторило първоначално, поради което изпитвал голямо съжаление, че тази вечер не ще може да ги почете нито с по-голямо угощение, нито с по-добра компания, и намислил да стори това на следния ден.

Той викнал един от слугите си, казал му какво е решил да направи и го пратил в Павия при своята съпруга, която била най-умната и най-великодушна жена на тоя свят; градът бил съвсем наблизко и нощем не затваряли нито една от градските врати. След това месер Торело завел знатните люде в градината и ги запитал най-любезно кои са; Саладин му отвърнал: „Ние сме кипърски търговци, идваме от Кипър и сме тръгнали по наша работа в Париж.“ Тогава месер Торело казал: „Дано даде Господ и в нашия край да се раждат благородни люде като търговците,

дето се раждат в Кипър!“ Те си поговорили за едно-друго, а като настало време за вечеря, той ги поканил на трапезата и въпреки че тя не била подготвена предварително – гостите били обслужени и нагостени най-добре; скоро след като раздигнали трапезата, месер Торело забелязал, че знатните люде са уморени, затова ги поканил да си отдъхнат във великолепните постели, а после и той се прибрал да си легне.

Слугата, който бил пратен в Павия, предал на съпругата на месер Торело неговата заръка; тя постъпила не по женски, а по царски, разредила се начаса да извикат много слуги и приятели на месер Торело, заповядала да приготвят всичко необходимо за едно голямо празненство, да поканят със запалени факли мнозина от най-именитите граждани за пиршеството, заповядала да донесат и много сукна, коприни и кожи и да изпълнят най-точно всичко, каквото мъжът ѝ бил наредил.

Когато се съмнало и знатните гости станали, месер Торело и те се качили на конете, рицарят заповядал да му донесат соколите и повел гостите си към едно близко блато, показал им как летят неговите птици, а когато Саладин го запитал кой ще ги придружи до най-добрата странноприемница в Павия, месер Торело отвърнал: „Аз ще ви придружа, понеже и без това трябва да се връщам.“ Те му повярвали, останали много доволни и тръгнали заедно с него; стигнали в града някъде около третия час и предполагайки, че ги водят в най-добрата странноприемница, завили към дома на месер Торело, където през това време се били събрали да посрещнат знатните гости петдесетина от най-знатните граждани, които веднага се спуснали да хванат юздите и да им придържат стремената. Щом видели това, Саладин и хората му тозчас разбрали каква е работата и възкликнали: „Месер Торело, ние не сме искали от вас подобно нещо; и снощи, и нощес вие сторихме достатъчно за нас, дори много повече, отколкото можехме да пожелаем, затова най-добре ще бъде да ни позволите да продължим пътя си.“ Месер Торело отвърнал: „Синьори, за това, що направих за вас снощи, аз трябва да благодаря не толкова на вас, колкото на съдбата, която ви завари на път по време, когато се наложи да отседнете в скромната ми къщичка; но що се отнася до днешния ден, и аз, и тия знатни люде, дето ви заобикалят, ще се смятаме ваши длъжници; и ако мислите, че отказът да обядвате с тях ще бъде проява на учтивост от ваша страна, стига да желаете, можете така и да постъпите.“

Покорени от тези слова, Саладин и съпътниците му слезли от конете, знатните граждани ги приветствували най-радушно и после ги отвели в пригответените за тях разкошни стаи; след като съблекли доспехите,

с които пътували, и се поосвежили, те влезли в залата, където всичко било приготвено от добре по-добре; измили си ръцете и седнали на трапезите, където им поднесли такива разкошни ястия и така добре ги обслужвали, че и сам императорът да дойдел, по-голяма почит не би могло да му се окаже. Въпреки че Саладин и неговите люде били все благородници и били свикнали на разкош и великолепие, те останали удивени от всичко и отсъдили, че по-добро от това не може и да се желае, особено като се има предвид положението на рицаря, за когото знаели, че е обикновен гражданин, а не синьор.

Когато обедът приключил и раздигнали трапезите, те си поговорили за това-онова и понеже било много горещо, по волята на месер Торело знатните павийски граждани отишли да си почиват, а той поканил тримата си гости в една стая; и за да не се случи така, че те да не успеят да видят всичко най-ценно, което той притежавал, месер Торело наредил да извикат неговата достойна жена; а тя била хубава и едра на ръст; облечена в най-разкошни дрехи, и влязла заедно с двете си деца, които били истински ангелчета, приближила се към гостите и ги поздравила най-радушно. Щом я зърнали, те станали на крака и я приветствували най-почтително, поканили я да седне при тях и почнали да милват и галят красивите ѝ деца. Тя повела с тях най-приятен разговор, а когато месер Торело излязъл за малко от стаята, запитала ги откъде са и къде отиват; на тоя въпрос знатните люде отговорили същото, което били вече казали на месер Торело. Тогава дамата възкликнала весело: „Виждам аз, че моята женска предвидливост не ще бъде излишна, затова ви моля да ми окажете най-голяма милост и да благоволите да харесате скромния дар, дето ще заповядам да ви поднесат; но като имате предвид, че по причина на малкото си сърце жените дават дребни неща, то аз ви моля да приемете този дар, като обърнете по-голямо внимание не толкова на стойността на подаръка, колкото на доброто ми намерение.“ Тя заповядала да поднесат на всеки един от тях по две дрехи – едната подплатена със сукно, другата с кожа, и то не от тия, дето се носят от гражданите или от търговците, ами от синьорите, – да им дадат и по три дрехи от тънка коприна и гащи от най-тънко платно, а след това казала: „Приемете тези дрехи, аз и мъжа си съм облякла с дрехи от същите платове; а що се отнася до останалите неща, то имайки предвид колко сте далеч от жените си, както и дългия път, който сте извървели и колко още ви остава да пътувате, като знаем също така, че търговците са люде чисти и прилично облечени, аз ви моля да приемете и другите вещи, макар и да не струват кой знае колко.“

Знатните люде се удивили, защото разбрали съвсем ясно, че като решил да ги почете, месер Торело не е искал да пропусне и най-малката дреболия; а като видели колко са разкошни тия дрехи, дето никак не подхождали на търговци, те си помислили да не би месер Торело да се е досетил кои са; но въпреки това един от тях отвърнал на дамата: „Мадона, даровете ви са великолепни и ние нямаше да ги приемем толкова лесно, ако вашите молби, на които не бива да се отвръща с отказ, не ни бяха принудили да сторим това.“ Когато всичко се уредило както трябва, месер Торело влязъл отново в стаята, жена му се сбогувала с гостите, призовала над тях Божията благословия и отишла да дари и слугите им с подходящи за тях неща.

След дълги увещания най-после месер Торело успял да убеди гостите си да прекарат целия този ден в неговия дом; затова, като се наспали, те облекли своите дрехи, възседнали конете си и тръгнали с месер Торело да се поразходят из града; когато пък настанало време за вечеря, отново се нахранили чудесно заедно с другите си именити сътрапезници. После отишли да си легнат, а на следната утрин вместо изморените си коне, намерили три едри и силни жребци; техните слуги също получили други, силни отпочинали коне. Щом видял това, Саладин се обърнал към своите придружители и възкликнал: „Кълна се в Името Божие, че никога не е имало по-съвършен, по-учтив и по-внимателен човек от този, и ако християнските крале са такива крале, какъвто рицар е тоя човек, то султанът на Вавилония не ще успее да се справи дори с един от тях, камо ли с всичките крале, дето, както виждаме, се готвят да го нападнат.“

Тъй като разбрали, че няма как да му откажат, те благодарили най-вежливо на месер Торело и яхнали конете, а той и множество други люде тръгнали да ги изпроводят далеч извън града; макар и да скърбял, че трябва да се раздели с месер Торело – толкова го бил обикнал за това време, – Саладин, нали бързал, го помолил да се върне. Въпреки че и на месер Торело не му било никак лесно да се раздели с тях, той казал: „Синьори, ще направя така, както вие искате, но ще ви кажа следното: не зная кои сте и не искам да знам за вас повече от това, което вие ми казахте; но каквито и да сте, сега вече не ви вярвам, че сте търговци. Нека Бог ви закриля!“ Саладин, който се бил вече простил с другарите на месер Торело, отвърнал: „Месер, възможно е да ни се удаде случай да ви покажем нашата стока и да ви уверим в това. Сбогом!“

И така. Саладин потеглил със своите съпътници, изпитвайки силно желание – ако остане жив и не бъде разорен във войната, която му

предстояло да води – да окаже на месер Торело не по-малки почести от тия, дето получил от него; затова беседвал дълго време с другарите си за месер Торело, за жена му, за всичките му дела и постъпки, хвалейки ги все повече и повече. А след като обиколил Запада, и то не без да срещне трудности, той се качил на един кораб, завърнал се в Александрия и след като се запознал най-подробно с всичко, каквото го интересувало, почнал да се готви за отбрана.

Месер Торело се завърнал в Павия и дълго мислил кои могат да бъдат тия трима гости, но не успял да проумее, нито да се доближи до истината.

Когато дошло време за кръстоносния поход и навсякъде кипели големи приготовления, месер Торело, въпреки молбите и сълзите на своята съпруга, решил да потегли с другите; след като приготвил всичко необходимо и възседнал коня си, той се обърнал към жена си, която обичал извънредно много, със следните слова: „Жено, аз потеглям на този поход както за да спася честта си, така и за да спася душата си; на теб възлагам да се грижиш за нашите работи и да бдиш над нашата чест и понеже съм сигурен, че потеглям, но не съм никак уверен, че ще се завърна – възможно е да се случат хиляди неща, – моля те за следната милост: каквото и да се случи с мен, ако ти не получиш сигурно известие, че съм жив, преди да се омъжиш повторно, да почакаш да мине една година, един месец и един ден, смятано от днешния ден, в който аз заминавам.“ Заливайки се в сълзи, дамата отвърнала: „Месер Торело, не знам дали ще понеса мъката, в която ме оставяте, след като решихте да заминете; но ако моят живот успее да я надделее, а вие бъдете сполетян от нещо, то можете да живеете и да умрете с увереността, че аз ще живея и ще умра като съпруга на месер Торело и ще остана вярна на неговата памет.“

Месер Торело възразил: „Жено, аз съм напълно убеден, че ако зависи от теб, всичко ще стане така, както ми обещавах; но ти си млада, красива, от знатен род, ти притежаваш много достойнства, които са известни на всички; ето защо аз не се съмнявам, че ако за мене не се знае нищо сигурно, мнозина знатни и именити люде ще почнат да те искат за съпруга от твоите братя и роднини; дори и да искаш, ти не ще можеш да се защитиш от техните ухажвания и волю-неволю ще ти се наложи да склониш пред техните желания. Ето причината, поради която аз те моля да изчакаш да измине точно такъв, а не по-дълъг срок.“ Съпругата му отвърнала: „Ще гледам да направя всичко, каквото ви казах, а ако ми се наложи да постъпя иначе, сигурно ще изпълня това, което ми

нареждате. Но аз моля Бога през това време да не принуждава нито мен, нито вас да прибъгваме до такава крайност.“ Като изрекла това, дамата продължила да плаче, прегърнала месер Торело, снела пръстена от ръката си, подала му го и му рекла: „Ако се случи да умра, преди да ви видя отново, то като го гледате, спомняйте си за мен.“ Месер Торело взел пръстена, простил се с всички и тръгнал на път.

Като стигнал с другарите си в Генуа, той се качил на една галера, потеглил и не след дълго пристигнал в Акри, където се присъединил към останалата християнска войска; сред нея обаче почнали да избухват много болести и настанал голям мор, по време на който (дали защото си послужил с хитрост или пък за това, че имал щастие) Саладин успял да залови без бой почти всички оцелели християни, а след това ги разхвърлял из затворите на всички градове. С тях бил пленен и месер Торело, който попаднал в затвора на Александрия. Понеже никой не го познавал, а той се боял да не би някой да го познае, подтикнат от нуждата, месер Торело почнал да се занимава с обучение на птици за лов, в което бил голям майстор; така вестта за него стигнала чак до Саладин, който заповядал да го освободят от затвора и го взел при себе си като соколар.

Месер Торело, към когото Саладин не се обръщал другояче освен с прозвището „християнина“ (той не можал да го познае, нито пък рицарят – него), живеел все с мисълта за Павия и на няколко пъти направил опит да избяга, но безуспешно. Ето защо, когато неколцина генуезци дошли като пратеници при Саладин, за да откупят своите съграждани, и се канели вече да се връщат, рицарят намислил да напише писмо на жена си, да ѝ съобщи, че е жив и че ще се постарае да се върне при нея колкото се може по-скоро, та затова тя да го чака; така и направил и помолил едного от пратениците, когото познавал, да прави – да струва, но да гледа писмото да бъде предадено на абата на „Сан Пиетро ин Чиелдоро“, който бил негов чичо.

Докато месер Торело се намирал в това положение, един ден се случило така, че както Саладин разговарял с него за птиците си, рицарят се усмихнал и направил някаква гримаса с уста, която Саладин бил забелязвал още по времето, когато му гостувал в Павия; тази гримаса напомнила на Саладин за месер Торело, той се загледал в него и му се сторило, че това наистина е рицарят; поради което, прекъсвайки предишния разговор, султанът го запитал: „Я ми кажи, християнино, от коя западна страна си ти?“ – „Господарю – отвърнал месер Торело, – аз съм ломбардец, от един град, който се казва Павия, и съм човек беден и от долен произход.“ Щом чул думите му, Саладин се уверил в онова, в което до

преди малко се съмнявал, зарадвал се и си помислил: „Ето че Бог ми даде случай да му докажа колко ми е скъпо неговото гостоприемство.“ Без да добави друго, султанът наредил да поставят в една стая всичките му дрехи, след което го завел там и го запитал: „Християнино, я виж дали между тия дрехи няма някои, които някога си виждал?“ Месер Торело захванал да ги разглежда, съзрял тия, дето жена му била подарила на Саладин, и въпреки че не допускал, че могат да бъдат тъкмо те, все пак отвърнал: „Господарю, не мога да позная нито една. Ала истина ви казвам, че ей тия две дрехи приличат на други едни, с които преди време бяхме облечени и аз, и трима търговци, които бяха отседнали в моя дом.“

Тогава Саладин, който не бил повече в състояние да се овладее, го прегърнал нежно и му рекъл: „Вие сте месер Торело ди Стра, а аз съм един от ония търговци, които вашата съпруга дари с тия дрехи; ето, че дойде време да ви уверя каква е моята стока, както ви казах, че може да се случи, когато се разделях с вас.“ При тия слова месер Торело хем много се зарадвал, хем се и засрамир; зарадвал се, загдето бил приел такъв висок гост, а се засрамир, защото си мислел, че не го бил почел както трябва. Но Саладин казал: „Месер Торело, тъй като сам Бог ви прати при мен, знайте, че сега не аз, а вие сте тук господар.“ После двамата се поздравили най-радушно, Саладин заповядал да облекат Торело в царски одежди, представил го на най-знатните си велможи, не поскъпил слова, за да похвали доблестта му и наредил всеки, който държи на неговата милост, да почита Торело така, сякаш оказва почит на самия него, султана; всички започнали да правят това и най-вече ония двама велможи, които се били отбили в дома на месер Торело като придружители на Саладин.

Високата и неочаквана слава, с която бил обграден месер Торело, отвлекли за известно време мислите му от Ломбардия, още повече, че той бил убеден, че неговото писмо е предадено на чичо му. Но в деня, когато Саладин пленил християнската войска, в нейния стан умрял и бил погребан някакъв провансалски рицар с неголеми достойнства, на име месер Торел дьо Динь; поради това – тъй като месер Торело ди Стра бил известен в цялата войска със своето благородство – всички, които чули да казват: „Месер Торело умря“, си помислили, че става дума за месер Торело ди Стра, а не за Динь; и последвалото пленяване попречило да бъдат разубедени тия, които повярвали на слуха. По тази причина мнозина италианци, които после се завърнали от плен, разнесли тая вест, а между тях се намерили и такива самонадеяни люде, дето се

осмелили да твърдят, че са го видели мъртъв и са присъствували на погребението му. Това станало достояние на жена му и на неговите роднини и причинило неизмерима мъка не само на тях, но и на всички, дето го познавали.

Много време ще ни е необходимо да разказваме колко голяма и каква била мъката на жена му, каква печал я обзела, колко сълзи проляла; но след като изкарала няколко месеца в непрекъсната скръб, тя започнала да скърби все по-малко, защото най-знатните люде на Ломбардия започнали да я искат за жена от братята ѝ и от другите нейни роднини; тя отказвала много пъти, много и плакала, но най-сетне се видяла принудена да постъпи така, както желяели нейните роднини, ала при условие, че не ще се омъжи повторно, преди да е изтекъл срокът, в който била обещала да чака месер Торело.

Докато в Павия работите на жена му били стигнали до това положение и оставали около осем дни до срока, след изтичането на който тя трябвало да се омъжи, случило се така, че един ден месер Торело срещнал в Александрия един човек, когото бил вече виждал в деня, когато оня се качвал на галерата заедно с генуезките пратеници, завръщащи се в Генуа; поради това месер Торело наредил да извикат тоя човек и го запитал как са пътували и кога са пристигнали в Генуа. Оня му отговорил: „Господарю, тогава аз слязох в Крит и после чух, че пътуването на тая галера завършило неблагоприятно, защото, когато стигнала някъде около Сицилия, излязъл опасен северен вятър, който я отнесъл чак към плитчините на Берберия, и никой не успял да се спаси; там загинаха и двамата ми братя.“

Месер Торело повяравал на думите му – които без друго отговаряли на истината, – припомнил си, че след няколко дни щял да изтече срокът, който той бил определил на жена си, и понеже предполагал, че в Павия не са получили никакви вести за него, бил уверен, че жена му се е омъжила повторно; поради това бил обзет от такава печал, че изгубил всякаква охота за ядене и легнал болен с твърдото решение да умре. Но Саладин, който го обичал чрезмерно, щом узнал за случилото се, дошъл начаса при него; след продължителни и настойчиви молби той успял да разбере причината за неговата мъка и болест, много му се карал, загдето дотогава не му бил казал нищо, а после го успокоил и го уверил, че ако изпълни каквото му поръча, той щял да направи така, че Торело да пристигне в Павия точно в уговорения срок; и му обяснил как щяло да стане това.

Месер Торело повяравал на словата на Саладин и понеже бил чувал

неведнъж, че това е напълно възможно и че го правели много често, започнал да се съвзема и зачестил с молбите си към Саладин да побърза да свърши тая работа. Саладин наредил на един свой некромант, чието изкуство той бил вече изпитал, да измисли начин, за да пренесе за една нощ месер Торело на едно легло в Павия; некромантът отвърнал, че всичко ще бъде направено както се следва, но че за доброто на месер Торело Саладин трябва да го приспи.

Щом уредил тая работа, Саладин се върнал при месер Торело и като видял, че рицарят е твърдо решен, ако е възможно, да се прибере в Павия в уречения срок, а ако не – да умре, казал му: „Месер Торело, щом вие обичате така сърдечно вашата съпруга и се боите да не би тя да стане жена на някой друг, Бог ми е свидетел, че аз не мога ни най-малко да ви упрекна за това, защото от всички жени, които ми се е случвало да виждам, тя е жена, чиито нрави, обноски и държане – да не говорим за красотата, която е преходно явление – по мое мнение заслужават най-голяма похвала и любов. След като съдбата ви доведе чак при мен, щеше да ми бъде много приятно, ако можехме да изкараме заедно цялото време, за което ни е съдено още да живеем, като равноправни властелини на царството, което е в мое владение; но тъй като Бог не благоволи да ме дари с подобно нещо и щом вие сте решили или да умрете, или да се озовете в Павия в определения срок, щеше да е по-добре да бях научил това навреме, за да мога да ви изпровода за вашия дом с ония почести, с онова великолепие и с оная свита, каквито подхождат на вашата доблест; но понеже не ми е съдено и това да сторя и понеже вие желаете да бъдете там колкото се може по-скоро, аз ще ви изпратя по начина, за който вече ви говорих.“

Месер Торело отвърнал: „Господарю мой, и без тия слова вашите дела ми дадоха достатъчно доказателства за вашето благоволение, което с нищо не съм заслужил да бъде толкова щедро; а що се отнася до онова, дето казахте (дори да не бяхте нищо споменавали), аз съм убеден, че или ще оживея, или ще умра; но тъй като вече взех решение, моля ви да направите колкото е възможно по-скоро онова, дето благоволявате да извършите заради мен, тъй като утре е последният ден, до който са длъжни да ме чакат.“ Саладин го уверил, че всичко било вече готово, и на следния ден – той възнамерявал да го изпрати през следващата нощ – заповядал да приготвят в голямата зала прекрасна, разкошна постеля от множество дюшеци, които съгласно техния обичай били целите от кадифе и сърма, а върху тях да метнат покривка, избродирана с едри бисери и най-драгоценни камъни (впоследствие оценени като несметно

съкровище), да сложат и две възглавници, подходящи за такава постеля.

След като уредил това, Саладин заповядал да облекат поукрепналия вече месер Торело в една сарацинска одежда – най-разкошната и най-хубавата, която била виждана някога, и съгласно техния обичай да му увият около главата една от неговите дълги превръзки. Когато Саладин, придружен от множество свои велможи, се запътил към стаята, където се намирал месер Торело, било вече доста късно, и като седнал край постелята му, султанът заговорил почти със сълзи на очи: „Месер Торело, приближава часът, в който ще трябва да се разделим, и понеже нито ще мога да ви придружа, нито, поради естеството на пътя, да нарежда на някого да стори това, налага се да се простя с вас тук, в тази стая, за което съм и дошъл. Поради това, преди да ви предам в ръцете на бога, искам да ви помоля в името на обичта и дружбата, която ни свързва, да не ме забравяте, пък ако имате възможност, след като си уредите работите в Ломбардия, гледайте, преди да са се свършили нашите дни, да успеете да прескочите поне веднъж насам, та поне тогава да мога да ви посрещна отново с радост и да поправя грешката си, към която ме принуждава сега вашата припряност; а докато това стане, нека не ви представява труд да ми прашате вести за себе си чрез писма и да искате от мен всичко, за каквото бихте желали да ме помолите, защото можете да бъдете уверен, че ще направя това за вас с много по-голяма охота, отколкото за който и да е друг човек на тоя свят.“

Месер Торело не можал да съдържи сълзите си и тъй като те му пречели, отвърнал само с няколко слова, че никога няма да забрави всичките му благодеяния и неговата доблест и че ако на него му е писано да живее още, ще изпълни всичките му заръки. После Саладин го прегърнал и целунал най-нежно, казал му със сълзи на очи: „Нека Бог ви закриля“ и излязъл от стаята; а след това всички велможи се сбогували с месер Торело и последвали Саладин в залата, където била приготвена постелята.

Понеже било твърде късно, некромантът искал да си свърши работата и ги подканил да побързат; дошъл един лекар с някаква отвара, казал на месер Торело, че ще му я даде, за да се подкрепи, накарал го да изпие всичко до капка и скоро рицарят заспал. Като заспал, по нареждане на Саладин Торело бил пренесен на един прекрасен креват, върху който бил положен разкошен и много скъп венец, с някакъв знак, по който по-късно не било никак трудно да се разбере, че тоя венец е изпратен от Саладин на съпругата на месер Торело. После султанът нахлузил на пръста на месер Торело пръстен с рубин, който блестял така

силно, че приличал на запален факел, и чиято стойност едва ли би могла да бъде пресметната; заповядал да му препашат скъпа сабя с безброй украшения по нея и да му окачат една тока, обсипана с невиджани дотогава бисери и много скъпоценни камъни, след което наредил да поставят от двете му страни два големи златни съда, пълни с дублони, и да разхвърлят наоколо множество нанизы с бисери и пръстени, пояси и какви ли не още работи, за които би трябвало дълго да разказвам. Като свършили всичко това, султанът целунал отново месер Торело, а на некроманта казал да побърза; вследствие на това креватът, на който се намирал месер Торело, тозчас изчезнал, а Саладин останал и продължил да разговаря със своите велможи за рицаря.

В същия този миг месер Торело бил вече поставен, както сам той пожелал, в църквата „Сан Пиетро ин Чиелдоро“ в Павия с всички гореспоменати скъпоценности и украшения, но продължавал да спи; когато камбаната ударила за утринна молитва, клисарят влязъл в църквата със свещ в ръка, но щом зърнал богатата постеля, не само се изумил, ами и много се изплашил и побягнал назад; като го видели да бяга, абатът и монасите се учудили и го запитали каква е причината. Кларият обяснил. „Ех – възкликнал абатът, – та ти не си нито малък, нито новак, та да се плашиш толкова лесно! Хайде да отидем да видим кой ти е казал бау-бау!“

След като запалили много свещи, абатът и монасите влезли в църквата и видели прекрасната богата постеля със спящия върху нея рицар; докато те стояли плахо и нерешително, без да посмеят да се доближат, и разглеждали разкошните скъпоценности, станало така, че отварата престанала да действа и като поел дълбоко дъх, месер Торело изведнъж се събудил. Щом забелязали това, монасите, а с тях и абатът, много се изплашили и хукнали да бягат, викайки: „Господи помилуй!“

Месер Торело отворил очи, огледал се, разбрал, че се намира точно там, където поискал да бъде изпратен от Саладин, и останал безкрайно доволен; надигнал се, седнал в постелята и продължил да се оглежда; макар че щедростта на Саладин му била отдавна известна, сега тя му се сторила още по-голяма и той разбрал още по-добре какъв човек е тоя султан. Но като чул монасите да бягат и се досетил за причината, той, без да променя положението, в което се намирал, започнал да вика абата по име, молейки го да не се страхува, защото това бил той, неговият племенник Торело.

Като чул това, абатът обаче се изплашил още повече, защото знаел от доста месеци насам, че Торело е умрял; ала не след много, успокоен

от убедителните доводи и чувайки, че оня продължава да го вика, абатът се прекръстил и отишъл при него; тогава месер Торело му казал: „Отче свети, от какво се боите? Слава Богу, жив съм, бях отвъд морето и се завърнах.“ Той бил с голяма брада, облечен бил в арабски дрехи, но въпреки това след известно време абатът все пак успял да го познае, а когато се уверил, че той наистина е Торело, хванал го за ръка и му рекъл: „Добре си дошъл, сине мой!“ После продължил: „Ти не бива да се учудваш на нашия страх, защото в тоя град не ще намериш човек, който да не е твърдо убеден, че ти си мъртъв; при това ще ти кажа, че жена ти, мадона Адалиета, подчинявайки се на молбите и заплахите на своите роднини, трябваше да се омъжи повторно против волята си и тази сутрин трябва да отиде при новия си съпруг; всичко е вече готово – и за сватбата, и за празненството.“

Месер Торело се надигнал от разкошната си постеля, поздравил най-радостно и абата, и монасите и ги помолил да не казват никому ни дума за неговото връщане, докато той не си свърши една работа. След това, като наредил да приберат скъпоценностите, той разказал на абата всичко, което му се било случило. Абатът се зарадвал на неговата сполука и двамата заедно благодарили на бога. После месер Торело запитал абата кой е новият съпруг на жена му. Абатът му казал, а месер Торело отвърнал: „Преди да разберат, че съм се прибрал, аз бих искал да видя как ще се държи жена ми на сватбата; поради това, макар и да не е прието духовниците да посещават подобни пиршества, бих желал от любов към мене така да наредите, че да отидем заедно там.“ Абатът заявил, че ще го стори на драго сърце и щом се развиделяло, пратил да известят младоженеца, че той, абатът, желаел да присъствува на сватбата с един свой другар; оня отвърнал, че ще му бъде много приятно. Като дошло време за пиршеството, месер Торело тръгнал (така, както бил облечен) заедно с абата за дома на младоженеца и всички го гледали и се чудели, но никой не го познал; абатът пък казал на всички, че тоя човек е сарацин и че султанът го праща за посланик при френския крал.

Случило се така, че мястото на месер Торело на трапезите било точно срещу това на неговата съпруга; той я гледал с най-голямо удоволствие, а по израза на лицето й отсъдил, че тая сватба никак не й е приятна. И тя го поглеждала от време на време, но не защото й се струвал познат – за това пречела както голямата му брада, така и чуждоземската носия, пък и твърдото убеждение, че мъжът й наистина е умрял, – ами защото дрехите му били твърде необичайни. Когато месер Торело решил, че е дошло време да провери дали жена му още го помни, той

свалил от ръката си пръстена, дето тя му била дала при неговото заминаване, извикал момчето, което ѝ прислужвало, и му рекъл: „Кажи от мое име на младоженката, че в моя край съществува обичай, когато един чужденец – какъвто съм аз тука – сяда на сватбения пир на някоя младоженка, каквато е тя сега, в знак на това, че неговото присъствие на трапезата ѝ е приятно, младоженката му праща чашата, от която тя пие, пълна с вино, а когато гостът отпие от виното колкото си иска и върне чашата покрита, младоженката изпива останалото.“ Момчето предало заръката на дамата, която, бидейки умна и възпитана жена и предполагайки, че той е знатен човек, пожелала да му покаже, че неговото присъствие на трапезата и е много приятно; наредила да вземат голямата позлатена чаша, която била пред нея, да я напълнят с вино и да я поднесат на госта; така и направили.

В това време месер Торело сложил нейния пръстен в устата си и успял, докато пиел, да го пусне в чашата, без никой нищо да забележи; той изпил по-голямата част от виното, след това покрил чашата и я върнал на дамата. Тя открила чашата, за да изпълни докрай неговия обичай и когато я поднесла към устата си, забелязала пръстена; не казала нищо, разгледала го добре и разбрала, че това е същият оня пръстен, който тя била дала на месер Торело при заминаването; после взела пръстена, втренчила очи в тоя, когото смятала за чужденец, познала го, скочила като бясна, бутнала трапезата пред нея и извикала: „Ето го моя повелител, ето го месер Торело!“

После изтичала към трапезата, на която седял той, и без да обръща внимание ни на дрехите си, ни на онова, което било сложено на трапезата, тя се протегнала колкото можела, прегърнала здраво мъжа си и никой не успял да я отдели от него ни със слово, ни с ръце, докато месер Торело не ѝ казал да се поокопити, защото после щяла да има време да го прегръща колкото си иска.

Тогава дамата се отдръпнала и понеже всички присъстващи на сватбата били смутени, но заедно с това и чрезмерно зарадвани от завръщането на един такъв рицар, месер Торело помолил за тишина и им разказал какво му се било случило от деня на заминаването до тоя ден; в заключение добавил, че на тоя достоен мъж, който, смятайки го мъртъв, поискал да вземе жена му, не бива да му бъде неприятно, че месер Торело, след като се оказало, че е жив, иска да си я вземе обратно. Младоженецът, макар и да бил неприятно изненадан, отвърнал учтиво и дружелюбно, че месер Торело има власт да постъпва със своята собственост така, както сам той реши.

Дамата оставила още там пръстена и венеца, които била получила от младоженеца, и си сложила пръстена, който извадила от чашата, както и венеца, пратен ѝ от султана; след като излезли от този дом, те се отправили в тържествено сватбено шествие чак до дома на месер Торело, където утешили с продължителни и весели празненства неутешимите роднини и приятели и всички граждани, които гледали на тях така, сякаш виждали някакво чудо. Месер Торело дал част от своите скъпоценности на оня, дето бил направил разноските по сватбата, дал от тях и на абата, и на мнозина други, известил с неколцина пратеници Саладин, че е пристигнал благополучно в родината си, уверявайки го, че си остава негов слуга и приятел, и живял още дълги години със своята достойна съпруга, а самият той станал още по-любезен и внимателен, отколкото преди.

Така завършили бедите на месер Торело и тия на скъпата му жена, такава била наградата за тяхното приятно и щедро гостоприемство. Мнозина се стараят да постъпват по същия начин, но макар и да разполагат със средства, тия хора са толкова невежи, че още преди да направят някаква услуга, карат другите да заплащат за нея повече, отколкото струва; поради това нито тия люде, нито който и да е друг, не трябва да се удивлява, че после не бива удостоен с никаква награда.

НОВЕЛА X

Маркизът на Салуцо се вижда принуден да склони на молбите на своите васали и да се ожени и понеже иска да си вземе съпруга по свой избор, оженва се за дъщерята на един селянин; тя му ражда две деца и той я излъгва, че ги е убил; после се престорва, че тя му е дотегнала и че се е оженил за друга, извиква дъщеря си, представяйки я за своя жена, а съпругата си изгонва по риза; но като вижда, че тя понася всичко най-търпеливо, той отново я прибира в дома си, заобичва я повече от когато и да било, започва да я почита и заповядва и другите да я почитат като маркиза.

Когато кралят завършил дългата си новела, която явно се понравила твърде много на всички, Дионео се засмял и казал:

– Оня добродушен човек, дето очаквал да смъкне на следната нощ навирената опашка на привидението, не би дал пукната пара за всички похвали, които вие отправяте към месер Торело.

После, тъй като знаел, че единствен той остава да разказва, започнал:

– Мои благодрушни дами, струва ми се, че днешният ден бе посветен само на кралете и султаните и на други тям подобни люде; поради това, за да не се различавам много от вас, ще ви разкажа не за великодушната постъпка, а за безпределната глупост на един маркиз; и въпреки че на края той все пак успял да поправи глупостта си, аз не бих посъветвал никои да му подражава, още повече, че доброто, което го споходило след тая му постъпка, било явна несправедливост.

Преди много време, най-старши в рода на маркизите на Салуцо бил някакъв младеж, на име Гуалтиери, който, бидейки неженен и без деца, прекарвал времето си единствено в лов на птици и диви зверове и хич не се грижел ни да си потърси жена, нито искал да има деца, поради което, трябва да се съгласим, е бил твърде разумен мъж. Това обаче не се нравело на неговите васали и те неведнъж се обръщали към него с молба да се ожени, за да не остане без наследник, а те – без синьор, като при това предлагали да му намерят такава жена, и то от такъв баща и от такава майка, че от нея да може да очаква само хубави неща и да остане доволен. Гуалтиери им отвърнал: „Приятели мои, вие ме карате да сторя нещо, което бях решил никога да не правя, като имам предвид колко е трудно човек да намери жена, чиито нрави да приличат на неговите, колко е голямо числото на неподходящите съпрузи и колко е труден животът на всеки, който си е взел жена, с която не си подхождат. А вашето твърдение, че по нравите на родителите можело да се съди и за децата – нали такива са вашите доводи, че ще ме ожените за жена, която да харесам, – е голяма глупост, тъй като аз не мога да проумея как е възможно да разберете какви са бащите и да вникнете в тайните на майките; а дори и да можете да ги различавате, често пъти дъщерите никак не приличат на своите родители. Но тъй като въпреки всичко вие сте решили да ми нахлузите тия окови, а пък аз желая да остана доволен, искам сам да си намеря жена, та в случай, че не излезе нищо, да няма на кого друг да се сърдя освен на себе си; при това ви заявявам, че ако вие не почнете да уважавате като истинска дама която и да си избира, ще изпитате на собствения си гръб колко ми е тежко, задето съм се оженил по ваша молба, против моето желание.“ Почтените мъже отвърнали, че на всичко са съгласни, само и само той да се реши да се ожени.

Гуалтиери отдавна бил хвърлил око на една бедна девойка, която живеела в селцето, недалеч от дома му, и понеже тя му изглеждала много хубава, той сметнал, че ще може да си живее с нея в мир и

спокойствие; затова, без да търси друга, решил да се ожени за нея; наредил да викнат баща ѝ, който бил сетен бедняк, и се договорил с него да му даде дъщеря си за жена.

След като свършил тая работа, той свикал всички свои приятели от околността и им рекъл: „Приятели мои, вие настоявахте и продължавате да настоявате да склоня да се ожения; аз се съгласих да го сторя, но не толкова от желание да си имам жена, колкото за да угодя на вас. Вие помнете какво ми обещахте: че няма да се противите и ще почитате като моя съпруга каквато и жена да си избира; ето че дойде време да изпълня обещанието, което ви дадох, затова бих искал и вие да изпълните вашето: Харесал съм си една девойка, която живее недалеч оттук, нея реших да взема за съпруга и след няколко дни ще я доведа в моя дом; затова погрижете се да устроите хубаво сватбено празненство и да посрещнете младоженката с най-големи почести, за да мога да остана доволен от изпълнението на вашето обещание, както вие – от моето.“

Достойните люде се зарадвали и отвърнали, че ще я харесат, която и да е тя, че ще я посрещнат като дама и като дама ще я почитат. После всички почнали да се готвят, за да уредят прекрасно, голямо и весело празненство; същото направил и Гуалтиери. Той наредил да приготвят великолепна, голяма сватба и да поканят множество негови приятели, роднини и знатни люде, както и други от околността; освен това заповядал да скроят и ушият много красиви и богати дрехи по мярката на една девойка, която му изглеждала еднаква по ръст с тази, за която той имал намерение да се жени, пригответил и пояси, и пръстени, и един красив, разкошен венец и всичко, каквото изобщо се полагало за младоженка.

Като настъпил денят, който той бил определил за сватбата, около третия час Гуалтиери се качил на коня си, заобиколен от всички, които били дошли да го почетат, и след като се разпоредил за всичко необходимо, казал им: „Синьори, време е да отидем за младоженката.“ После потеглил заедно с дружината си, стигнали до селцето и когато отивали към бащиния дом на девойката, срещнали я: тя бързала да донесе вода от извора, за да отиде после с другите жени да види как ще пристигне годеницата на Гуалтиери; щом я зърнал, Гуалтиери я повикал по име, сиреч Гризелда, и я запитал къде е баща ѝ. Тя му отвърнала свенливо: „Господарю, той си е в къщи.“ Тогава Гуалтиери слязъл от коня, казал на Другите да го почакаат и влязъл в бедната колиба, където намерил бащата на девойката, който се казвал Джануколо. Гуалтиери му казал: „Дойдох да взема за жена Гризелда, но преди това бих желал да я попитам за някои неща в твое присъствие.“ После я запитал дали ако той я

вземе за жена, тя ще се старее да му угажда във всичко и няма да му се сърди каквото и да каже или да извърши, дали ще бъде послушна и още много други такива неща, на които тя отвърнала с „да“.

Тогава Гуалтиери я хванал за ръка, извел я от колибата, заповядал да я съблекат гола-голеничка пред цялата му дружина и пред всички останали и като наредил да донесат дрехите, които бил заповядал да приготвят, казал да я облекат и обуят колкото се може по-бързо, а на разрошените ѝ коси да поставят венеца; и понеже всички били много учудени, той рекъл: „Синьори, ето тази съм намислил да ми стане жена, стига тя да ме иска за съпруг.“ После се обърнал към нея – а тя стояла засрамена и объркана – и я запитал: „Гризелда, искаш ли ме за съпруг?“ Тя отвърнала: „Да, господарю мой!“ Тогава Гуалтиери казал: „И аз те искам за съпруга.“ И пред всички се венчал за нея. После я качил на един жребец и я закарал в дома си, докато другите ги съпровождали най-почтително. Сватбеното празненство било толкова голямо и разкошно, като че ли Гуалтиери се женел за дъщерята на френския крал.

Младоженката така се променила, сякаш със смяната на дрехите променила и душата си, и нрава си. Както вече споменахме, тя била хубава и снажна, и колкото била красива, толкова станала и любезна, приветлива и благовъзпитана – сякаш не била дъщеря на Джануколо и довчерашна овчарка, ами дъщеря на благородник; и на това се удивлявали всички, които я знаели отпреди. При това тя била толкова послушна и така угаждала на мъжа си, че той се смятал най-щастливият и най-доволен човек на тоя свят; а с поданиците на своя съпруг се отнасяла толкова мило, с такава доброта, че нямало човек, който да не я обичал повече и от себе си, и всички се молели за нейното щастие, благополучие и възхвала; докато преди мнозина говорели, че Гуалтиери не бил постъпил кой знае колко разумно, като я взел за жена, сега твърдели, че той бил най-разумният и най-мъдър човек на тоя свят, защото никой друг освен него не би могъл никога да открие големите добродетели на Гризелда, скрити под бедните ѝ дрипи и селските ѝ дрехи. Накратко казано, не минало много време и тя успяла да направи така, че не само във владението на нейния съпруг, маркиза, ами навсякъде говорели за нейните добродетели, и ако преди, когато мъжът ѝ се оженил за нея, хората говорили против него, сега станало точно обратното.

Не след много тя забременяла и като дошло време, родила момиче, на което Гуалтиери се зарадвал много. Не щеш ли, след време в главата му щукнала друга мисъл, сиреч да провери търпението ѝ с продължителни и най-трудни изпитания; затова отначало почнал да я кори със

слова, преструвайки се на много ядосан, и твърдял, че неговите васали не били доволни от нея заради ниското ѝ положение; че недоволството им се засилило, като видели, че почнала и деца да ражда, че негодували от раждането на момичето, че изобщо друго не правели, а само роптаели.

Като изслушала тия слова, жена му отвърнала, без да трепне и без да промени доброто си чувство към него: „Господарю мой, постъпи с мен така, както смяташ, че ще бъде най-изгодно за твоята чест и за твоя покой; аз ще приема всичко, понеже знам, че съм от по-долен произход от тях и не съм достойна за почитта, до която ти ме издигна по твоя собствена воля.“ Отговорът ѝ се понравил твърде много на Гуалтиери, понеже разбрал, че тя не се била възгордяла ни най-малко от уважението, което ѝ оказвали той или другите люде.

Малко след като уведомил с най-общи слова жена си, че поданиците му не могат да понасят момичето, което тя му родила, Гуалтиери подучил един свой слуга какво да ѝ каже, а слугата отишъл при нея с опечален вид и ѝ рекъл: „Мадона, ако сам не си желая смъртта, аз ще трябва да изпълня повелята на моя господар. Той нареди да взема вашата дъщеря и да я...“ – и млъкнал. Като чула това и погледнала слугата в Лицето И като си припомнила изречените преди малко слова, Гризелда разбрала, че слугата е получил заповед да убие детето; затуй тя грабнала момиченцето от люлката, целунала го и го благословила, и макар сърцето ѝ да се късало от мъка, без да трепне, подала детето на слугата с думите: „Вземи дъщеря ми и изпълни най-точно всичко, каквото ти е заръчал твоят и мой господар, но не оставяй детето да стане плячка на зверовете или птиците, освен ако господарят ги е заповядал да постъпиш така.“

Слугата взел момичето и съобщил на Гуалтиери отговора на жена му. Гуалтиери останал удивен от нейната твърдост и пратил слугата да занесе детето при една негова роднина в Болоня с молба тя да запази всичко в тайна, да не казва чия дъщеря е момичето, да го възпитава най-грижливо и да го учи на добри обноски.

Не щеш ли, скоро след тая случка жена му отново забременяла и когато дошло време, родила момче, на което Гуалтиери се зарадвал твърде много, но понеже онова, което вече извършил, му се струвало недостатъчно, той наранил жена си още по-жестоко, като веднъж ѝ казал с гневен израз на лицето: „Жено, след като ти ми роди това отроче от мъжки пол, аз изобщо не мога да се разбирам с хората си, толкова са възмутени, загдето след мен ще имат за синьор внука на Джануколо;

поради това аз се боя, че за да не бъда принуден да отида в изгнание, ще ми се наложи да извърша отново същото, което вече направих веднъж, а после да те изгоня и да си взема друга съпруга.“

Жена му го изслушала, без да трепне, и отвърнала: „Господарю мой, гледай ти да си доволен и да бъде задоволено твоето желание, а за мен не се грижи, защото нищо друго не ми е така скъпо, колкото това, което ти обичаш.“ Не минало много време и Гуалтиери пратил да вземат сина, както по-рано пратил за дъщерята; престорил се отново, че е заповядал да убият детето, а го пратил да бъде възпитавано в Болоня, както постъпил и с дъщеря си; жена му посрещнала това със същия невъзмутим вид и със същите слова, както направила на времето и за дъщеря си, а Гуалтиери се чудел и се маел и си мислел, че никоя друга жена няма да стори това, което вършела неговата съпруга, и че ако не знаел за привързаността ѝ към децата (което много го радвало), би могъл да сметне, че тя постъпва така от равнодушие; сега обаче му станало ясно, че тя се държи като истински разумна жена.

Неговите поданици, които предполагали, че той наистина е заповядал да убият децата, много го упреквали и го смятали за жесток човек, а към жена му изпитвали най-голямо съжаление; но на жените, които идвали да ѝ изкажат съчувствие заради убитите ѝ деца, тя отвръщала едно-единствено нещо: че на нея е угодно само онова, що е угодно на този, който е станал причина те да се родят.

Когато минали няколко години от раждането на момичето и на Гуалтиери му се сторило, че е дошло време да подложи търпението на жена си на последното изпитание, той заявил на мнозина от своите люде, че не може повече да търпи Гризелда да му бъде съпруга, защото съзнавал, че е постъпил много лошо и по момчешки, когато на времето се оженил за нея; затова щял да направи каквото му е по силите, за да издействува разрешение от папата да си вземе друга съпруга и да изгони Гризелда; мнозина добри люде почнали да го упрекват остро, но той им отговарял, че нямало как – така трябвало да стане. Като слушала тия приказки и си мислела, че ще трябва да се върне отново в дома на своя баща и може би пак да пасе овцете, както правела преди, и да гледа човека, когото обичала толкова много, да лежи в прегръдките на друга, съпругата му много се натъжила; но въпреки това решила да не трепне и пред тази превратност на съдбата, така както не трепнала и пред другите.

Скоро Гуалтиери накарал да му донесат подправени писма от Рим и ги показал на своите поданици, твърдейки, че в тях папата уж му

разрешавал да си вземе друга жена и да остави Гризелда; след това той я извикал и ѝ заявил в присъствието на мнозина други: „Жено, с позволението, което получих от папата, аз имам право да си взема друга жена и да те оставя; и тъй като моите предци са били все благородни люде и господари на тези области, докато твоите винаги са били селяни, аз не те искам повече за жена и желая да се върнеш в дома на Джануколо със Зестрата, дете ми донесе, а пък аз ще си избира друга жена, която сметна, че повече ще ми подхожда.“

Като чула тия слова и успяла, макар и с големи усилия, пряко женската природа, да съдържи сълзите си, съпругата му отвърнала: „Господарю мой, винаги съм съзнавала, че моят долен произход никак не подхожда на вашето благородство, че това, което бях при вас, го дължа на Бога и на вас, и онова, което ми бе дарено, никога не съм го смятала и имала за моя собственост, а съм го смятала за нещо, дадено ми заем; достатъчно е да си го поискате обратно и на мен трябва да ми бъде приятно и ще ми е приятно да ви го върна: ето вашия пръстен, с който се венчахте за мен, вземете го. Вие заповядвате да отнеса със себе си зестрата, която съм ви донесла, но за да направя това, не е нужно нито вие да ставате платец, нито пък аз да вземам чувал и товарен кон, защото не съм забравила, че вие ме взехте гола; ако смятате, че ще бъде прилично всички да видят тялото, което е износило заченатите от вас деца, гола ще си и отида; ала като награда за моята девственост, която донесох тук, но която не ще мога да върна обратно, моля ви да благоволите да ми разрешите, извън зестрата си, да мога да взема поне една риза.“

Гуалтиери, на когото повече му се плачело, отколкото каквото и да било друго, все пак успял да запази суровия израз на лицето си и отсякъл: „Добре, вземи една риза!“ Всички, дете били около него, го умолявали да ѝ подари поне една дреха, за да не видят хората, че жената, която била негова съпруга в течение на повече от тринадесет години, излиза от дома му в такъв жалък и позорен вид, само по риза; но молбите им отишли напразно, жена му напуснала дома само по риза, боса и гологлава и се прибрала при баща си, съпроводена от сълзите и стенанията на всички, които я гледали. Джануколо, който никога не вярвал, че Гуалтиери ще задържи дъщеря му за своя съпруга и очаквал всеки ден да се случи подобно нещо, бил запазил дрехите, които Гризелда съблякла онази сутрин, когато се венчала за Гуалтиери; поради което той ѝ ги донесъл, тя ги облякла отново и започнала да се занимава с къщната работа в дома на своя баща, както правела и преди, понасяйки мъжествено суровите удари на съдбата.

Като свършил тая работа, Гуалтиери дал на своите хора да разберат, че ще се жени за дъщерята на един от графовете Панаго, заповядал да направят големи приготовления за сватбата и наредил да кажат на Гризелда да се яви при него. Щом дошла, той ѝ рекъл: „Ще въведа в моя дом онази, за която неотдавна се сгодих, и желая да я посрещна с почести; ти знаеш, че в моя дом няма жени, които да умеят да подреждат стаите и да вършат много други неща, необходими за такова празненство; поради това, понеже разбираш от къщната работа повече от всяка друга жена, нареди всичко както се полага, покани дамите, които ти сметнеш, че трябва да присъствуват, и ги посрещни така, сякаш ти си стопанка в тоя дом; после, като свърши сватбата, ще можеш да се прибереш у дома си.“

Въпреки че всяко едно от тия слова било като бодване с кинжал в сърцето на Гризелда, която не успяла да заглуши любовта си към него, както успяла да се откаже от щастието, тя отвърнала: „Господарю мой, съгласна съм и съм готова.“ И като влязла с робата си от грубо романьолско платно в същия дом, откъдето неотдавна излязла само по риза, тя започнала да мете и да нарежда стаите, заповядала да сложат в стаите килими и да застелят раклите, започнала да се занимава и с кухнята, и с всичко, сякаш била последна слугиня в тоя дом, и седнала да си откъдне едва когато всичко било приготвено и наредено както трябва. После, като заповядала да поканят всички дами от околността от името на Гуалтиери, тя зачакала да почне празненството. Когато денят на сватбата дошъл, въпреки че била бедно облечена, посрещнала с царска осанка и държане и най-приветливо дамите.

Гуалтиери, който оставил децата си в Болоня да бъдат възпитавани най-грижливо от една негова роднина, омъжена в дома на графовете Панаго (дъщерята, вече дванадесетгодишна, била станала невиджана красавица, а синът му бил на шест години), пратил вест на своя родственик в Болоня с молба да дойде в Салуцо и да доведе със себе си дъщеря му и сина му; молел го също да бъде придружен от богата, почетна свита и да казва на всички, че води момичето за жена на Гуалтиери, без да открива никому кое е то. Благородникът направил всичко съгласно молбата на маркиза, тръгнал на път и след няколко дни пристигнал по обед в Салуцо заедно с момичето, братчето и знатната си свита, посрещнат от всички местни жители и много съседи от околностите, които чакали да видят новата съпруга на Гуалтиери. След като дамите я приветствували, девойката влязла в залата, където били сложени трапезите, а Гризелда пристъпила към нея с ония дрехи, в които била облечена, и я поздравила

най-любезно с думите: „Добре дошла, господарке моя!“

Дамите, които преди това дълго, ала напразно молили Гуалтиери да скрие Гризелда в някоя стая или пък да ѝ даде една от предишните ѝ дрехи, за да не се явява в такъв вид пред неговите гости, били поканени да седнат на трапезите, след което почнали да ги гощават. Всички разглеждали девойката, всички говорели, че Гуалтиери бил направил добра замяна; Гризелда, заедно с всички останали, също хвалела много и девойката, и нейния брат.

А Гуалтиери, който, изглежда, бил вече напълно убеден в голямото търпение на жена си, като видял, че нищо не е в състояние да я накара да трепне и като се уверил, че това не се дължало на слабоумие, защото той знаел колко е умна, решил да я освободи от мъчителното състояние на духа, което, както той предполагал, се криело под невъзмутимия ѝ вид. Затова я извикал, усмихнал се и в присъствието на всички я запитал: „Е, какво ще кажеш за нашата невеста?“ – „Господарю мой – отвърнала Гризелда, – много я харесвам и ако тя е толкова мъдра, колкото е красива – което напълно вярвам, – ни най-малко не се съмнявам, че вие ще живеете с нея като най-щастливия човек на тоя свят; само ще ви помя, ако е възможно, да не ѝ нанасяте такива рани, каквито нанесохте на другата, която беше някога ваша жена, тъй като съм уверена, че тази едва ли ще може да ги понесе както поради това, че е по-млада, така и поради това, че е много по-изнежена, докато другата трябваше да се труди още от най-ранните си години.“

Като разбрал, че Гризелда е твърдо убедена, че девойката ще му стане жена и въпреки това не говори за нея нищо друго освен добро, Гуалтиери я поканил до себе си и рекъл: „Гризелда, дойде времето ти да прибереш плодовете на твоето търпение, а тия, дете ме смятаха за жесток, несправедлив и суров, да узнаят, че с всичко, що вършех, аз преследвах една-единствена цел: тебе да науча да бъдеш съпруга, тях – да умеят да си избират съпруга и да я пазят, а за себе си да осигуря постоянен покой, докато има да живея с теб – нещо, което много се боях, че не ще постигна, когато си избирах жена; та затова, за да те изпитам, аз те уязвявах и обиждах, как – ти сама знаеш. И тъй като нито веднъж не забелязах да се отклониш ни със слово, ни с деяние от онова, що бе угодно на мене, и след като се убедих, че от тебе ще мога да получа утехата, която търся, аз реших да ти върна наведнъж това, що ти отнемах в продължение на толкова години, и да излекувам с най-голяма нежност раните, които ти нанесох; затуй приеми с радостно сърце тази, за която мислиш, че ще ми стане жена, а също и нейния брат, като твои и мои

деца; това са нашите деца, които и ти, и мнозина други дълго време смятаха за най-жестоко убити по моя заповед; пък аз съм твоят съпруг, който те обича най-много от всичко и предполага, че би могъл да се похвали, че няма друг човек така доволен от жена си, както съм доволен аз.“

Като изрекъл тия слова, той я прегърнал и целунал, тя се разплакала от радост, а после двамата станали и тръгнали към мястото, където седяла дъщеря им, слисана от всичко чуто; те прегърнали нежно девойката и нейния брат, като по този начин убедили и нея, и мнозина други, че това е самата истина. А зарадваните дами станали от трапезата и отишли с Гризелда в нейната стая, съблекли грубите ѝ дрехи с най-добри пожелания, облекли я в една от нейните разкошни рокли и я завели обратно в залата, вече като господарка, каквато тя изглеждала дори когато била облечена само в дрипи. Тук тя се радвала дълго на своите деца и понеже всички се зарадвали много от това събитие, веселията и празненствата станали още по-хубави и не стихнали няколко дни; всички сметнали Гуалтиери за много мъдър човек, въпреки че според тях изпитанията, на които той подлагал жена си, били твърде сурови и непоносими; но за най-мъдра смятали Гризелда.

След няколко дни граф Панаго се върнал в Болоня, а Гуалтиери изभावил Джануколо от непосилния труд, прибирайки го при себе си като свой тъст, така че старецът за най-голяма своя утеха заживял прилично и тъй изкарал до края на дните си. После Гуалтиери омъжил дъщеря си за знатен човек и живял дълго с Гризелда, като се утешавал с нея и ѝ оказвал най-голяма почит.

Какво друго бихме могли да кажем по този въпрос освен това, че както небето праща в бедните колиби божествени души, така то праща в царските палати хора, които биха били по-достойни да пасат свине, отколкото да властвуват над другите люде. Кой друг освен Гризелда би могъл да понесе не само с неоросено от сълзи, ами и с весело лице суровите и нечувани изпитания, на които я подложил Гуалтиери? А за него комай нямало да бъде зле да попадне на такава жена, която, след като била изгонена по риза от дома му, би тръгнала да си търси друг мъж, който така да ѝ одруса кожата, че да стане за една хубава рокля.

Дионео завършил своята новела и дамите си поговорили доста за нея: една твърдяла едно, друга – друго, една упреквала това, друга пък хвалела онова, докато най-сетне кралят, като погледнал небето и видял, че слънцето вече клони към заник, заговорил, без да се надига от мястото си:

– Прелестни дами, предполагам да ви е известно, че умът човечески служи не само за да помни миналите неща и за да опознава настоящите и че мъдрите люде смятат като белег на най-възвишен разум умението с помощта и на едните, и на другите да се предвиждат бъдещите неща. Утре, както знаете, се навършват петнайсет дни, откакто излязохме от Флоренция, за да се повеселим, за да запазим здравето си и живота си и за да избегнем оная печал, скърбите и огорченията, които съществуват в нашия град, откак започна тоя мор по хората; и според мен ние направихме това по най-пристоен начин, защото, доколкото можах да забележа, въпреки че тук бяха разказани и весели новели, които можеха да ни възбудят към плътски желания, а ние се хранихме добре и пихме, играхме и пяхме – нещо, което възбужда слабите духом към не съвсем пристойни дела, въпреки това аз не забелязах нито една дума, нито едно движение, нищо – както от ваша, така и от наша страна, – което да заслужава порицание; струва ми се, че видях и чух само постоянно приличие, постоянно съгласие, постоянно братско приятелство, което без съмнение ми е крайно приятно и ни прави чест, и е от полза и за вас, и за мен. Поради това да не би вследствие продължителния навик да се появи нещо друго, което да се превърне в скука, и за да не даваме повод на никой да осъжда нашето твърде продължително пребиваване, понеже всеки от нас получи в определения за него ден своя дял от честта, която все още ми е възложена, аз предлагам, ако вие се съгласите и сметнете, че ще бъде най-добре, да се завърнем там, откъдето дойдохме. Да не говорим за това, че ако поразмислим, ще видим, че нашата дружина, за която знаят вече мнозина около нас, може така да се разрасне, че да се превърне в пречка за всякаква наша разтуха. Впрочем ако се съгласите с моето предложение, аз ще задържа венеца, който ми е даден, до времето на нашето заминаване, което смятам да стане утре; ако пък решите иначе, аз вече съм намислил кого да коронясам за следващия ден.

Младежите и дамите дълго спорили и накрая отсъдили, че съветът на краля е пристоен и полезен, затуй решили да постъпят както предлагал той; поради това, след като извикал сенешала, кралят се договорил с него да приготви всичко необходимо за следното утро, разпуснал дружината до часа за вечеря И станал.

Дамите и младежите също се надигнали и, както правели обикновено, едни се отдали на едно, други – на друго забавление. Когато дошло време за вечеря, те седнали на трапезата с най-голямо удоволствие, след което захванали да пеят, да свирят и да играят карола; когато Лаурета повела танца, кралят заповядал на Фиамета да изпее една канцона и тя

започнала с приятен глас:

Да идеше без ревност Любовта,
ще има ли жена родена,
доволна като мене на света?

Щом с младостта нехайна
за хубавец жената заплати,
за добродетели рояк,
за неговата стойност трайна,
за жар, обноски, говор и плещи
и за насладите по мрак,
спасението му възлюбих чак,
от него възхитена,
и в него виждам всяка красота.

Но тъй като се сещам, че жените
не ще да са по-глупави от мен,
трепера в страх;
и вярвайки, че дяволити,
ще го желаят другите весден,
раздирам се заради тях;
така онуй, което аз мечтах,
ме прави натъжена
и плача с яд в живот от тъмнота.

Ако почувствам вяра
в синьора мой, тъй както и цена,
не ще съм аз ревнива;
но всъде с тоя поглед шаря
и щом като ухажва го жена,
престъпна мисъл се за мен разкрива;
копнеж за смърт тогава ме побива
и от съмнение ранена,
не мога вече да го прекратя.

Така че моля всяка
жена, за бога, о, да не посява
да ми вреди, защото,
ако една такваз го чака
и с думи, знаци, ласки пожелава
синьора мой, не ми гласи доброто,

и разбере ли аз каквото
ми готви, да не бъда безчестена,
горчиви сълзи ще изплаче тя.

Когато Фиамета завършила своята канцона, Дионео, който бил до нея, се засмял и рекъл:

– Мадона, ще бъде много любезно от ваша страна, ако заявите пред всички кой е вашият любим, за да не би от незнание да ви отнемат владението, тъй като виждам, че това много ви гневи.

После те изпели още няколко канцони, а след като минала почти половината нощ, всички, по нареждане на краля, се прибрали да си починат.

Когато настанал новият ден, всички станали и след като сенешалът изпратил вещите, дружината тръгнала по пътя към Флоренция начело с благоразумния крал. Тримата младежи оставили седемте дами в „Санта Мария Новела“, откъдето били потеглили с тях, сбобували се и тръгнали да търсят други развлечения, а дамите, когато решили, че е време, се прибрали по домовете си.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА АВТОРА

Благородни млади дами, за чиято разтуха се заех с този така дълъг труд, струва ми се, че с Божията милост, която, както предполагам, ме осени благодарение на благочестивите ви молитви, а не заради някакви мои заслуги, аз завърших докрай онова, дето бях обещал да изпълня в началото на моята творба; и като благодаря най-напред на бога, а после на вас, налага се да дам почивка на перото и на уморената си десница. Но преди да сторя това, аз възнамерявам да възразя накратко по повод на някои неща, които, сякаш предизвикани от мълчаливи въпроси, биха могли да бъдат изказани или от някоя от вас, или пък от други (въпреки че според мен – уверен съм в това – тези новели не дават основание за подобни въпроси повече, отколкото някои други; напротив, доколкото си спомням, аз още в началото на четвъртия ден доказах, че новелите не дават основания за такива мисли).

Може би някои ще кажат, че съчинявайки тези новели, аз съм си позволил твърде голяма свобода, като например карам понякога дамите да разказват и доста често да слушат приказки, които честните жени не би трябвало нито да разправят, нито да слушат. Аз ще отрека това, защото не съществува неприличен разказ, който, стига да е предаден с подходящи слова, да не приляга на когото и да било; струва ми се, че в това отношение съм постъпил както трябва. Но понеже нямам намерение да споря с вас, нали лесно ще ме оборите, нека предположим, че нещата стоят точно така; аз твърдя, че ако трябва да отговоря защо съм постъпил по този начин, мога начаса да ви посоча много причини.

Първо, ако в някоя новела наистина има нещо подобно, то се е налагало от естеството на самите разкази, защото, ако се погледне на тях с разсъдливото око на човек, разбиращ от такива неща, ще стане съвсем ясно, че не бих могъл да ги кажа по друг начин, без да променям тяхната форма. Ако ли пък в тях се среща нещо съвсем дребно, някоя малко по-свободна думичка, смятана за неприлична от ония лицемерни светици, дето претеглят повече словата си, отколкото своите дела, дето се стараят по-скоро да се покажат добри, отколкото да бъдат такива в действителност, то аз ви казвам, че трябва да бъде корен, загдето съм писал подобни слова, толкова, колкото заслужават да бъдат укорявани и мъжете, и жените, които по цял ден приказват само за „дупка“ и „запушалка“, за „хаван“ и „черясло“, за „наденица“ и за „салам“ и за други тям

подобни работи.

Да не говорим за това, че моето перо би трябвало да се ползува с не по-малки права, отколкото четката на живописеца, който без всякакъв укор от наша страна (какъвто би бил напълно справедлив) не само застава свети Михаил да поразява змея с меч или копие и свети Георги – дракона, където той си иска, ами изобразява Адам като мъж и Ева като жена, а Оня, който пожела да умре на кръста заради спасението на човечеството, го изобразява прикован за краката към кръста кога с един, кога с два гвоздея.

Освен това съвсем ясно може да се види, че всички тия приказки не се разказват в църква, за чиито дела трябва да говорим с най-чисти помисли и слова (въпреки че в нейните истории някои неща се предават по начин, различен от този, по който аз съм ги описал), нито в школите за философи, където приличието е не по-малко необходимо, отколкото навсякъде другаде; не се разказват и между духовници или философи, а в градини, на разни места за забавление, пред млади, но вече зрели и неподатливи на разказите хора, и то в такова време, когато и най-почтениите люде не са смятали за неприлично да ходят с гащи на главата, за да си спасят кожата.

Както всяко друго нещо, така и тия разкази, каквито и да са, могат да бъдат и вредни, и полезни; но това зависи от слушателя. Та кой не знае, че, както твърдят Чинчилионе, Сколайо¹¹⁴ и мнозина други, за людето виното е отлично нещо, докато същото това вино е вредно за тия, дето имат треска? Нима ние ще кажем, че то е лошо, защото е вредно за трескавите? Кой не знае, че огънят е много полезен, дори необходим за смъртните? Ще кажем ли, че е вреден, задето изгаря къщи, села и градове? И оръжието пази благополучието на тия, дето искат да живеят в мир, но същото това оръжие често убива люде, и то не защото е вредно, а по вина на тия, дето си служат с него със зъл умисъл. Нито един покварен ум никога не е разбирал правилно нито едно слово и както приличните не са в състояние да заразят здравия ум освен по начина, по който калта замърсява слънчевите лъчи, а земните мръсотии – прелестта на небето. Кои книги, кои слова, кои букви са по-свети, по-достойни и по-почтени от тия на светото писание? И въпреки това имало е много люде, които са ги тълкували превратно и са завличали на гибел не само

114. *Чинчилионе и Сколайо* – известни, станали пословични пияници във Флоренция, съвременници на Бокачо.

себе си, ами и другите.

Всяка вещь сама по себе си е годна за нещо, но ако бъде употребена лошо, може да стане вредна за мнозина; същото ще кажа и за моите новели. Ако някой пожелае да извлече от тях лош съвет или лош пример, те никому не ще се противят, ако случайно в тях се намери нещо лошо и почнат да ги изстискват и усукват, за да го извлекат; а който пожелае да почерпи от същите новели полза и изгода, те няма да му откажат и стига да бъдат четени в подходящо време и от ония, за които са разказани, не би могло да не се признае, че те са и полезни, и пристойни. Която от вас предпочита да чете „Отче наш“ или да изпече просеник или баница за Духовния си наставник, нека го прави; новелите не ще хукнат подир никого, за да я накарат да ги прочете, въпреки че лицемерните светици често разказват и вършат какви ли не работи.

Ще се намерят и такива, дето ще кажат, че тук има някои новели, които, ако изобщо ги нямаше, щеше да бъде по-добре. И така да е; но аз не можех и че биваше да пиша неща, дето не са разказвани, и ако тия, които разказваха, казваха само хубави новели, то и аз щях да напиша такива. Но дори да предположим, че аз съм ги измислил и написал – което не е вярно, – ще кажа, че пак не бих се засрамил, задето не всички са хубави, защото, като изключим Господа Бога, няма майстор, който да върши всичко добре и свършено; та нали и Карл Велики, първият създател на паладините, не съумя да ги направи на брой толкова, че да стигнат за цяла войска.

Разните вещи притежават разни качества. Няма нива, колкото и добре да е обработена, където да не се срещат коприва, бодли и тръни, примесени с най-хубавите треви. Да не говорим за това, че когато човек се залови да беседва с млади и неуки девойки – а повечето от вас са такива, – би било глупаво да се старае да търси най-изящни случки и да полага прекомерни грижи, за да си служи с добре отмерена реч. Но, така или иначе, която от вас почне да чете новелите, нека прескочи тия, дето я дразнят, а да чете ония, дето ѝ се нравят; а за да не може никой да се излъже, всички те носят означено на челото си онова, което е скрито в утробата им.

Мисля също, че ще се намери и някоя измежду вас, която да каже, че сред новелите се срещат и такива, които са твърде дълги; на нея ще кажа още веднъж, че дори и да бяха кратки, които седне да ги чете, а пък си има друга работа, ще извърши голяма глупост. И въпреки че откак почнах да ги пиша, та до тоя час, когато най-сетне стигнах до края на труда си, измина много време, аз не съм забравил, че предлагам

труда си на дамите, дето скучаят, а не на другите; когато някой чете, за да си запълни времето, за него нищо не може да бъде дълго, стига да му дава онова, заради което си е послужил с него. Кратките неща подхождат много повече на тия, дето учат и полагат усилия, не за да си запълнят времето, а за да го употребят най-полезно, докато вие, млади дами, разполагате с много повече свободно време, отколкото времето, което запълвате с любовни наслади. Освен това, тъй като никоя от вас не отива да се учи нито в Атина, нито в Болоня, нито в Париж, на вас трябва да се говори много по-подробно, отколкото на тия, дето са развили ума си с учение.

Аз не се съмнявам ни най-малко, че ще се намерят и такива, дето ще кажат, че разказите изобилствуват с хапливи слова и празни приказки и че не приляга на човек, разумен и с тежест, да пише подобни неща. На тях аз би трябвало да благодаря, и им благодаря, заедно се грижат за доброто ми име, подтиквани от добронамерено усърдие. Но на техните възражения ще отвърна така: признавам, че съм човек с тежест и че съм бил претеглян през повечето дни на моя живот; затова, обръщайки се към тия, дето не са ме претегляли, искам да им кажа, че не притежавам никаква тежест, напротив, толкова съм лек, че плувам на повърхността. А като имам предвид, че повечето проповеди на монасите, с които те се стремят да накарат хората да осъзнаят греховете си, днес са изпълнени и с хапливи слова, и с празни приказки, и със смехории, аз прецених, че всичко това ще подхожда и за моите новели, написани, за да прогонят мрачното настроение на дамите. Но ако те се посмеят на тия неща повече, отколкото трябва, те много лесно биха могли да бъдат излекувани с плача на Йеремия, със страданията на Спасителя и с покаянието на Магдалина.

А кой не ще потвърди, че ще се намерят и такива, които ще кажат, че езикът ми е хаплив и отровен, понеже на някои места пиша истината за монасите? На такива, дето ще заявят това, нека им бъде простено, защото не бива да вярваме, че са били подтиквани от друга причина освен от праведност; та нали монасите са добри люде, те избягват негодите от любов към Бога и мелят каквото им падне, но се спотайват, и ако не миришеха толкова на пръч, общуването с тях щеше да е много по-приятно.

Въпреки това аз признавам, че нещата на тоя свят не са трайни, а са в непрекъснато движение; същото навярно се е случило и с моя език, за който неотдавна една моя съседка заяви (аз не вярвам на собствената си преценка, която избягвам да прилагам за всичко, що ме засяга), че бил

най-хубавият и най-сладък език на тоя свят; вярно е, че когато това се случи, оставаха да бъдат написани още малко от гореспоменатите новели. Но толкоз в отговор на тия, дето се отнасят с такова пристрастие.

А сега, оставяйки всяка една да говори и да вярва каквото тя си иска, време е да сложим край на словата и да благодарим най-смирено на Тогова, който ми помогна да стигна до желаня край след толкова много труд.

А вие, мили дами, останете си в мир с неговата милост и ако се случи това, което сте прочели, да е донесло полза на някоя от вас, споменете си за мен.

ТУК ЗАВЪРШВА ДЕСЕТИЯТ
И ПОСЛЕДЕН ДЕН НА КНИГАТА,
НАРЕЧЕНА „ДЕКАМЕРОН“.

КРАЙ

© 1970 Никола Иванов, превод от италиански
© 1970 Драгомир Петров, превод от италиански

Giovanni Boccaccio
Il Decameron, 1350–1353

Публикация:

Издателство „Народна култура“, 1970
Никола Иванов – превод
Драгомир Петров – превод на стиховете

Сканиране: sir_Ivanhoe, 29 декември, 2007

Разпознаване и последна редакция: NomaD, 9 март 2008 г.

При спорни моменти в редакцията на сканирания текст е използвано и изданието на
изд. „Захарий Стоянов“ от 2000 г.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5473>]